

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Andersen, H. C.; af H.C. Andersen.

Titel | Title:

Mit Livs Eventyr

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : C.A. Reitzels Bo og Arvinger,
1855

Fysiske størrelse | Physical extent:

589 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

42-113

BOX

Eks. 1

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020913054

1955.9.233

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

Mit Lias Egentor.

Lieutenant i Marine

Jr V. Pedersen

Jou Jaa skuldt for bestillinggjort?
men "Brudt" og "Giflorias",
bringer jø for min Tagering
af det afsluttede

"Brudt" 4

manfles belegst
G. E. Andersen

Handwritten text, likely a name or title, appearing upside down.

Dr. W. B. B. B.

For the purpose of the
"B. B. B. B." system
of the B. B. B. B. system
of the B. B. B. B. system

Handwritten text, possibly a date or reference number.

Handwritten signature or name.

Mit Lids Coentyr.

Af

H. C. Andersen.

Med Forfatterens Portrait.

Kjøbenhavn.

Forlagt af C. A. Reitzels Bo og Arvinger.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1855.

I.

Mit Liv er et smukt Eventyr, saa rigt og lykfsaligt! havde jeg, som Dreng, da jeg fattig og ene gik ud i Verden, mødt en mægtig Fee og hun havde sagt: „vælg din Bane og dit Maal, og da, efter din Aands Udvikling, og som det fornuftigviis maa gaae til i denne Verden, beskytter og fører jeg Dig!“ min Skjebne kunde da ikke have været lykkeligere, klogere og bedre ledet, end den er. Mit Livs Historie vil sige Verden hvad den siger mig: der er en kjærlig Gud, der fører Alt til det Bedste.

1805 levede i Odense i en lille, fattig Stue et nygift Par, der holdt uendeligt meget af hinanden, en ung Skomager med sin Kone, han, neppe to og thye Aar, et forunderligt begavet Menneſke, en ægte poetiſt Natur, hun, nogle Aar ældre, uvidende om Verden og Livet, men fuld af Hjerte. Nyliq var Manden blevet „Trimeſter“ og havde ſelv tømret ſammen ſit Skomagerværkſted og ſin Brudeſeng; til denne havde han brugt Træ-Stilladſet, der kort forud havde baaret Liigkiſten med en afdød Grev Trampe, ſom laae udiſtillet paa Parade; de forte Klædes Liſter, der ſiden endnu altid ſad paa Sengſtedet, var en Grindring herom. Iſtedetfor det grevelige Liig, omgivet af Flor og Candelabrer, laae her den anden April 1805, et levende, grædende Barn, det var mig Hans Chriſtian Andersſen.

Min Fader ſkal de første Dage have ſiddet ved Sengen hos min Moder og læſt høit for hende af Holberg, mens jeg ſkreg himmelhøit. „Vil Du ſove, eller rolig høre efter!“ har

man fortalt mig, at han i Speg har sagt, men jeg vedblev at være en Skrighals, og som en saadan skal jeg især have bliit mig i Kirken, da jeg blev døbt, hvorover Præsten, der senere af min Moder omtaltes som en meget ærgerlig Mand, sagde: „den Unge skriger jo som en Kat!“ hvilke Ord hun aldrig kunde glemme ham; en fattig fransk Emigrant Gomar, som stod Fadder til mig, trøstede hende imidlertid med, at jo høiere jeg som Barn skreg, des smukkere vilde jeg synge, naar jeg blev ældre.

Den eneste lille Stue, der næsten var opfyldt med Skomagerværkstedet, Sengen og den Slaghænk, hvori jeg sov, var Barnedoms-Hjemmet, men Væggene vare behængte med Billeder, paa Dragtisten stod smukke Kopper, Glas og Nipsrier og henne over Værkstedet, ved Vinduet, var en Hylde med Bøger og Viser. I det lille Kjøkken hang over Madskabet Linrækken fuldt af Tallerkener, det lille Rum syntes mig stort og rigt, Deren selv, der i Tyldingen stod malet med Landskab, var mig dengang lige saa betydnende som nu et heelt Billedgalleri!

Fra Kjøkkenet kom man ad en Stige op paa Loftet, hvor der i Tagrenden, mellem vort og Naboens Huus stod en Kasse Jord med Burløg og Persille, min Moders hele Have; i mit Eventyr: Sneedronningen blomstrer den endnu.

Jeg var eneste Barn og blev i høi Grad forkjælet, men høre maatte jeg det af min Moder, at jeg var ganske anderledes lykkelig, end hun havde været, jeg havde det som et Grevesbarn! — hun var som Lille jaget ud af sine Forældre for at betle, og da hun ikke kunde det, havde hun en heel Dag siddet og grædt under en Bro ved Odense Aa; min Barne-Tanke saae det saa tydeligt og jeg græd derover; i gamle Domenica i Improvisatoren og som Spillemandens Moder i: „Kun en Spillemand“ har jeg givet hendes Personlighed i to forskjellige Opfatninger.

Min Fader, Hans Andersen, lod mig i Alt have min

Villie; jeg havde hele hans Kjærlighed; for mig levede han! og derfor anvendte han hele sin Fritid, Søndagen, til at lave Legetøi og Billeder til mig; tidt om Aftenen læste han høit for os af Lafontaines „den Særfindede“, af Holberg og af „Tusind og een Nat“; kun da, naar han læste, husker jeg at have seet ham smile; thi i sit Liv og som Haandværker følte han sig ikke lykkelig.

Hans Forældre havde været velhavende Bønderfolk, men Ulykken var ligesom væltet ind paa dem; Dvæget døde, Gaarden brændte og tilsidst mistede Manden sin Forstand; Konen flyttede da med ham til Odense, og her satte hun den opvakte Dreng i Skomagerlære, det kunde ikke være anderledes, uagtet hans inderligste Ønske var at komme i den latinske Skole; et Par velhavende Borgere havde engang talt om at skillinge sammen, give ham fri Kost og saaledes faae ham frem paa den Vej, han saa gjerne vilde, men der blev ikke Noget deraf; min stakkels Fader faae ikke sit kjæreste Ønske opfyldt; det kom aldrig af hans Erindring. Jeg husker at jeg, som Lille, engang saae Læreren i hans Dine, da en af Latinskolens Disciple havde været hos ham og bestilt Støvler og da viist sine Bøger og talt om Alt hvad han lærte. „Den Vej skulde jeg ogsaa have gaaet!“ sagde han, og da kyskede han mig heftig og var stille hele Aftenen.

Sjelden kom han sammen med sin Lige, hans Slægtninge og Bekjendte kom til os; i Vinter-Aftenerne hjemme læste han som sagt høit eller gjorde Legetøi til mig; om Sommeren gik han næsten hver Søndag ud til Skoven, og jeg var med ham; han talte ikke meget derude, sad stille i Tanker, mens jeg sprang omkring og samlede Jordbær paa et Straa eller bandt Krands; kun eengang i Aaret og det i Mai, naar Skoven lige var sprunget ud, fulgte min Moder med, det var hendes aarlige, eneste Ryst-Vandring, og da bar hun en bruun, blomstret Kattuns Klædning, der blev kun taget paa den Dag, og naar hun gik til

Altids, og som saaledes blev den eneste Kjole jeg, i alle Aaringer, erindrer var hendes Fest-Kjole; naar vi saa vendte hjem fra Skotouren, tog hun altid en heel Mængde friske Viregrene med, og de bleve plantede bag den polerede Kaffelovn; St. Hans Urter stak vi ind i Bjælkesprækkerne, og af disse, efter som de vorte, kunde vi see, om vi skulde leve længe eller kort. Grønt og Billeder pyntede vor lille Stue, som min Moder holdt reen og net; hendes Stolthed var, at Lagnerne og de smaa, korte Binduesgardiner vare sneehvide.

En af mine første Grindringer, i sig selv saa ringe, men for mig af Betydning ved den Styrke, hvormed Barne-Phantasien har ligesom brændt den fast i min Sjæl, var en Familie-Fest og hvor? — Paa det Sted i Odense, i den Bygning, som jeg udenfra saa op til med Skræk og Angest, som Pariserdrengen, tænker jeg mig, har seet til Bastillen — det var Odense Lughuus. Mine Forældre kjendte Portneren her og bleve af ham indbudne til en Familie-Fest, jeg skulde med; jeg var dengang endnu saa lille, at jeg, som man vil høre, blev baaret, da jeg skulde hjem. Odense Lughuus var for mig ligesom Gjemmestedet for Lyve- og Røver-Historier; tidt stod jeg, naturligvis i stor Afstand, udenfor og hørte til, hvor Karle og Dvinder derinde sang, medens de spandt paa Skotroffen.

Jeg kom med mine Forældre til Portnerens Familie-Fest; den store, jernbeslaaede Port blev aabnet og luffet igjen med Nøglen i det raslende Nøglesnippe, vi kom op ad en steil Trappe; — der blev spilst og druffet, to af Fangerne vartede op ved Bordet, — jeg var ikke at bevæge til at smage paa Noget, selv de sødeste Sager skød jeg bort — min Moder sagde, jeg var syg og jeg blev lagt paa en Seng, men jeg hørte Skotroffen snurre tæt ved og lystige Viser, om det var i min Phantasi eller i Virkeligheden, kan jeg nu ikke sige, men det veed jeg, at jeg var i en Angest, i en Spænding og dog behagelig Stemning

som om jeg var traadt ind i Røverhistoriernes Slot. — Seent paa Astenen gif mine Forældre hjem, jeg blev baaret, det var et raat Veir, Regnen pidskede mig i Ansigtet.

Odense selv, i mine tidligste Barndomsdage, var en ganske anden By end nu, da den er fløiet Kjøbenhavn foran med Gasbelysning, Drifkevand og Gud veed hvad! den Gang var man der, troer jeg, hundred Aar tilbage; da herskede her endnu en Mængde Skiffe og Brug, som allerede længst vare forsvundne i Hovedstaden. Naar Laugene flyttede Skilt, kom de i Procession med vaiende Faner, med Citroner og Silkebaand paa Kaarderne. En Harlequin med Bjælder og Brir løb lysteligt foran; en af disse, en gammel Karl: Hans Struh, der ved sin lystige Snak og sit Ansigt, der var malet sort, paa Næsen nær, som havde sin naturlige, stærke røde Farve, gjorde stor Lykke. Min Moder var saa fornøiet over ham, at hun gjerne vilde faae ud, at han var af vor Familie, rigtig nok meget langt ude, men det erindrer jeg endnu tydeligt, at jeg med den stærkeste Bøvelse af Aristokratie protesterede imod at være i Familie med „Narren.“

Fæstelavsmandag førte Slagterne gennem Gaderne en fed Dre, pyntet med Blomsterguirlander; en Dreng i hvid Skjorte og med Binger rød paa den. Søfolkene gif samme Fæstetid gennem Gaderne med Musik og alle deres Flag, og tilsidst brødes de to Kjæfeste paa et Bræt, der var lagt mellem to Baade, Den, som ikke faldt i Vandet blev Seierherre. Men hvad, som især indprentedes i min Grindring og ved den senere gjentagne Fortælling herom, ideligt opfriskedes, var Spaniernes Dphold i Thyen 1808. Danmark havde sluttet sig til Napoleon, hvem Sverrig havde erklæret Krig, og før man vidste det, stod en fransk Hær og spanske Hjælpetropper midt i Thyen, for under Marschal Bernadotte, Prinds af Pontecorvo, at gaae over til Sverrig. Jeg var paa den Tid ikke mere end tre Aar, men dog husker jeg endnu ret vel, de næsten sortbrune Mennesker,

der larmede i Gaderne, Kanonerne, der bleve skudte af paa Torvet og foran Bispegaarden; jeg saa de fremmede Krigsmænd ligge og strække sig hen ad Gadens Fortog og paa Halmknipper inde i den halvnedbrudte St. Hans Kirke. Kolding Slot brændte af og Pontecorvo kom til Odense, hvor hans Gemalinde og Sønnen Oscar opholdt sig. I Landet rundt om var Skoler blevet indrettet til Vagtskuer; under de store Træer paa Mark og ved Veie holdtes Messe. De franske Soldater omtales som overmodige og befalende, de Spanske som godmodige og venlige, mellem begge var Hadet blodigt; de stakkels Spanier vakte mest Deeltagelse. — En Dag tog en spansk Soldat mig paa sin Arm, trykkede mod mine Læber et Solvbilled, han havde ved sit bare Bryst. Jeg husker, at min Moder blev vred derover, thi det var noget Katholsk, sagde hun, men jeg syntes godt om Billedet og den fremmede Mand, der dansede rundt med mig, kyskede mig og græd, han havde vist selv Børn hjemme i Spanien. Jeg saa en af hans Kammerater blive ført til Retterstedet, han havde myrdet en Franskmand; mange Aar herefter, ved Erindringen herom, skrev jeg mit lille Digt: „Soldaten“, der oversat af Chamisso, paa Tydsk, er blevet folkelig der og optaget i de tydske „Soldater-Sange“ som tydsk Original.

Ligesaa levende som Indtrykket af Spanierne har været hos mig som treaars Barn, blev en senere Begivenhed i mit sjette Aar, nemlig den store Komet 1811; min Moder havde sagt mig, at den vilde slaa Jorden i Stykker, eller at gruelige Ting forefald, som der kunde læses om i „Sybilles Spaadom“; jeg lyttede til Alt hvad Overtro rundt om fortalte, den var for mig i Række med den helligste Tro. Paa Bladsen ud for St. Knuds Kirkegaard stod jeg med min Moder og nogle Nabokoner og saa den frygtede, mægtige Ildfugle med sin store, skinnende Hale. Alle talte de om det onde Varfel og om Dommens Dag, min

Fader kom til, han var flet ikke af de Andres Mening og gav vistnok en sund, rigtig Forklaring, men min Moder sukke, Naboerne ryttede med Hovedet, min Fader loe og gif. Da fik jeg en inderlig Skræk, fordi han ikke var af vor Tro! om Aftenen talte min Moder med gamle Fa'ermo'er derom, jeg veed ikke, hvorledes hun tydede det, men jeg sad paa hendes Skjød, saa hende ind i de milde Dine og ventede, nu flaaer Kometen ned og saa er det Dommetag.

Daglig, om kun nogle Diebliske, kom Fa'ermo'er i mine Forældres Huus, og det var især for at see sin Sonnenen den lille Hans Christian; jeg var hendes Glæde og Lykke. Hun var en stille og høist elskelig gammel Kone, med milde, blaa Dine og fin Bygning; hun havde prøvet Livet tungt; fra at være en velhavende Landmands Kone var hun nu sat i stor fattigdom; hun boede med den sindssvage Mand i et lille Huus, de havde kjøbt sig for den sidste lille Rest af deres Formue. Dog saa jeg hende aldrig græde, men des dybere Indtryk gjorde det paa mig, naar hun stille sukke og fortalte om sin Moders Moder, at denne havde været en adelig Dame i en stor tydsk By, „Cassel“ og der ægtet „en Comediantspiller“, som hun udtrykte sig, og var løbet bort fra Forældre og Hjem og nu gif alt dette ud over Slægten. Aldrig veed jeg at have hørt hende nævne Mo'ermoderens Familienavn, men selv var hun en fød Romme-sen. Hun havde ved Hospitalet en Have at passe, hvorfra hun hver Loverdagasten bragte nogle Blomster, man tillod hende at tage hjem; de pyntede paa min Moders Dragkiste, men vare mine Blomster; jeg fik Lov til at sætte dem i Vandglasset; hvor rig var ikke denne Glæde. Alt bragte hun mig; hun elskede mig med hele sin Sjæl; jeg vidste det, jeg forstod det.

To Gange om Aaret brændte hun det grønne Affald fra Haven; det brændtes til Aske i en stor Døn inde i Hospitalet og da var jeg den meste Tid af de Dage inde hos hende og

laae i de store Dhynger Grønt og Urteranker, havde Blomster at lege med og hvad jeg især satte Priis paa, bedre Mad, end jeg troede at faae hjemme. Alle de Sindssvage, som ingen Fortræd gjorde og derfor havde Frihed til at gaae omkring i Hospitalets Gaard, kom tidt ind til os og med Nysgjerrighed og Skræk hørte jeg paa deres Sang og Tale; tidt fulgte jeg endogsaa et Stykke med dem ud i „Grøngaarden“, under Træerne, ja jeg vovede endogsaa, naar Vogterne vare med, at gaae ind i Huset, hvor de Vindegale opholdt sig. En lang Gang førte mellem Gellerne; i denne laae jeg en Dag paa Hug og kigede gjennem Dorsprækken; indenfor sad et nøgent Fruentimmer paa en Mængde Straa, hendes Haar hang ned over Skuldrene, og hun sang med en ganske deilig Stemme; pludseligt sprang hun op, styrtede med et Skrig henimod Døren, hvor jeg laae udenfor, Vogteren var gaaet bort, jeg ganske alene, hun slog saa voldsomt mod Døren, at lige oven over mig den lille Laage, igjennem hvilken Maden blev raft hende, sprang op, hun saae derfra ned paa mig, strakte en af sine Arme ud efter mig; jeg skreg af Rædsel og knugede mig fastere til Gulvet. Som Ældre er dette Syn og dette Indtryk ikke udsløttet af min Sjæl; jeg følte hendes Fingerspidser røre ved mine Klæder; jeg var halv død, da Vogteren kom.

Læt ved Bryggeriet, hvor det Grønne blev brændt, havde gamle fattige Qvinder deres Spindestue; herind kom jeg tidt og blev snart deres Vndling, thi jeg havde hos denne Forsamling en Veltalenhed, der tydede paa, som de sagde, at „et saa flogt Barn ikke kunde leve længe“, hvilket i høi Grad smigrede mig. Jeg havde tilfældigviis hørt tale om Røgernes Kjendskab til Menneffets indre Bygning, hørt tale om Hjerte, Lunge og Larme og det var mig nok til strax at holde derover et Forredrag for de gamle Koner! dristig malede jeg med Rødt paa Døren en Mængde Krimskrans, det skulde forestille Indvoldene; jeg talte om Hjerte og Nyre, Alt hvad jeg sagde, gjorde et

dybt Indtryk paa hele Forsamlingen; jeg gjaldt for et mærkeligt klogt Barn, og min Snakksomhed belønnes med, at man fortalte mig Eventyr; en Verden, rig, som i „Tusind og een Nat“ rullede op for mig. De gamle Koners Historier, Skikkelserne af de Sindsfuge, som jeg i Hospitalet saae rundt omkring mig, Alt tilsammen, herinde fra, virkede i den Grad ind paa mig, der ganske var fyldt med Overtro, at jeg naar det mørknedes, neppe turde vove mig udenfor mine Forældres Huus; sædvanligviis fik jeg ogsaa Lov, ved Solnedgang at gaae i Seng, rigtignok ikke i min Slaghænk, thi det var for tidlig at slaae den ned, det tog for megen Plads op i vor lille Stue, men jeg blev lagt i mine Forældres store Seng, de blommede Rattuns Gardiner hang ned tæt omkring, Lyset brændte udenfor, jeg kunde høre Alt i Stuen og var dog saa ene i mine Tanker og Drømmerier, som om den virkelige Verden slet ikke var til. „Han ligger saa dejligt stille, det velsignede Barn!“ sagde min Moder; „han er saa rart afveien og kommer ikke Noget til!“

For den Sindsfuge Fa'ersa'er havde jeg en stor Angest; kun een eneste Gang havde han talt til mig og da brugt den mig uvante Tiltale „De“; han snittede i Træ felseomme Billeder, Menneſter med Dyrehoveder, Dyr med Vinger og forunderlige Fugle; disse pakkede han i en Kurv og gik saa ud paa Landet, hvor Bønderkonerne overalt traktered ham, ja gav ham Grøn og Skinke hjem med, fordi han forærede dem og deres Børn det kunstige Legetøj; een Dag, han kom hjem igjen til Odense, hørte jeg Gadedrengene skrigende høit efter ham; af Skrak skjulte jeg mig bag en Trappe, mens de stimlede forbi; jeg vidste, jeg var af hans Kjøb og Blod.

Saa godt som aldrig kom jeg sammen med de andre Dreng; selv i Skolen tog jeg ikke Deel i deres Lege, men blev siddende inde; hjemme havde jeg nok af Legetøj, som min Fader havde gjort til mig; jeg havde Billeder, som kunde forvandle sig, naar

man trak i en Traad, en Stampemølle, der, naar den fattes i Bevægelse, lod Mølleren dandse rundt; jeg havde Perspectiv og pudseerlige Niskedukker. Iøvrigt var det min store Glæde at se Duffetøi eller at sidde i Gaarden ved den eneste Stikkelsbærbust, der stod og at have udsændt fra Muren, ved Hjælp af et Koste-
stak, min Moders Forklæde. Det var mit Telt i Skylregn og Solskin, der sad jeg og saae ind i Stikkelsbærbustens Blade, hvilke jeg hver Dag fulgte i deres Udvikling fra de vare smaa, grønne Knopper, til de som store, gule Blade løsne sig; jeg var et underligt drømmende Barn, og naar jeg gik omkring, brugte jeg som oftest at lukke Dinene, saa at man tilsidst troede, at jeg havde et daarligt Syn, uagtet just dette var og er mærkeligt skarpt hos mig.

En gammel Læremo'er, der holdt „Bogeskole“, som det kaldtes, lærte mig at kjende Bogstaver, stave og „at læse red“. Hun sad i en høirygget Lænestol tæt op til Uhrer, hvori der ved hvert fuldt Slag bliste sig nogle Kunststykker med bevægelige Figurer; et stort Måls havde hun hos sig, og det blev brugt rundt om i Kredsen, der mest bestod af Smaapiger. Det var Skole-
Art, at vi Alle paa eengang stavede med lydelige Stemmer, saa høit vi kunde. Mig turde Læremo'er ikke slaae, det havde min Moder, da jeg fattes i Skolen, udtrykkeligt betinget, og da jeg derfor en Dag ogsaa fik et Nap af Misset, reiste jeg mig øieblikkelig, tog min Bog og gik uden videre bort, hjem til min Moder, forlangte at komme i en anden Skole, og det kom jeg. Min Moder satte mig i Hr. Carstens's Drengeskole, hvor der dog befandtes een Pige, en ganske lille, men noget ældre end jeg; vi to sluttede os strax til hinanden, hun talte om det Nyttige og Gavnlige, om at komme i en god Tjeneste, og at hun gik i Skole især for at lære godt at regne, thi saa sagde hendes Moder, at hun kunde blive Meierske paa en stor Herregaard. „Det skal Du blive paa mit Slot, naar jeg bliver fornem!“ sagde jeg,

og hun loe ad mig og sagde, at jeg var en fattig Dreng. En Dag havde jeg tegnet Noget, som jeg kaldte mit Slot og for-
 sikrede hende ved den Leilighed, at jeg var et forbyttet, meget
 fornemt Barn, og at Guds Engle kom og talte med mig; jeg
 vilde forbause hende ligesom de gamle Koner, omme i Hospita-
 let, men hun tog det ikke som disse, hun saae ganske underlig
 paa mig og sagde til en af de andre Dreng, der stod nær ved:
 „Han er gal ligesom hans Fa'ersfa'er!" — og det isnede igjen-
 nem mig; jeg havde sagt det Hele for ret at gjælde for Noget
 og nu slog det om til at de troede, at jeg var sindssvag som
 Fa'ersfa'er. Aldrig talte jeg mere til hende om Sligt, men vi
 vare heller ikke mere Legekammerater, som før. Jeg var den
 Mindste i Skolen og derfor altid, naar de andre Dreng legede,
 gik Læreren Hr. Carstens med mig ved Haanden, for at jeg
 ikke skulde løbes omkuld; han holdt meget af mig, gav mig Kage
 og Blomster, klappede mig paa Kinderne, og da engang en af
 de større Dreng ikke kunde sin Lexie og derfor til Straf, med
 sin Bog i Haanden, blev stillet op paa Skolebordet, hvorom
 vi sad og jeg derover var ganske utrøstelig, fik Synderen Be-
 naadning. — Den kjære, gamle Lærer blev siden Telegraphbestyr-
 rer paa Thorseng; der levede han endnu for nogle Aar tilbage;
 man har fortalt, at den gamle Mand der, idet han viste de Be-
 søgende om, har med fornipt Smil sagt: „ja, ja, det troer De
 nok ikke, jeg gamle, fattige Mand, jeg har været den første Lærer
 for en af vore mest bekjendte Digtere! hos mig gik i Skole
 H. C. Andersen."

Enkelte Dage i Høsten tog min Moder ud paa Marken og
 samlede Ar, jeg var da med og gik der som den bibelske Ruth
 gik paa Boas's rige Alger. En Dag kom vi paa et Sted,
 hvor der var en bekjendt ond Forvalter; vi saae ham komme
 med en frygtelig stor Hundepidst; min Moder og alle de Andre
 løb, jeg havde nøgne Fødder i Træsko og tabte disse; Kornstub-

bene stak mig, jeg kunde derfor ikke komme rask nok afsted, og blev tilbage alene; allerede løstede han Bidsken, jeg saae ham op i Ansigtet og sagde uvilkaarligt: „hvor tør Du slaae mig, da Gud kan see det!“ — og den strenge Mand blev med Gæt ganske mild, klappede mig paa Kinden, spurgte hvad jeg hed og gav mig Penge; da jeg viste min Moder disse, sagde hun til de andre Folk: „det er et mærkeligt Barn, min Hans Christian! alle Menneſker er ham god, og selv den onde Karl har givet ham Penge!“

From og overtroist vorte jeg op; jeg havde ikke Tanke om Savn eller Mangel, vel havde mine Forældre kun fra Haand og i Mund, som man siger, men for mig var der overskødigt og rigeligt; i Klæderne selv kunde jeg synes at være pyntelig; en gammel Kone syede min Faders aflagte Tøi om til mig; tre, fire store Silkestumper, som min Moder havde, bleve med Knappenaale, skifteviis, heftede mig tværs over Brystet og forestillede Bælte, et stort Klæde blev bundet mig om Halsen og givet en mægtig Sløise, mit Hoved vasket med Sæbe, og Haaret kæmmet til Side, og saa var jeg i Stads; saaledes kom jeg med mine Forældre første Gang paa Comedie; Odenſe havde allerede da sit velbyggede Theater, engang reist troer jeg, for Grev Trampes eller Grev Hahns Selskab; de første Forestillinger, jeg kom til, bleve givne i det tyske Sprog. Directeuren hed Franck, han gav Operaer og Comedier, „das Donauweibchen“ var Byens Indlings-Stykke; den første Forestilling, jeg imidlertid saae, var Holbergs „politiske Kandestøber“ bearbejdet som Opera. Jeg er senere ikke kommet efter, af hvem Musiken kan have været, men viſt er det, at denne Text var behandlet paa Tydsk som Syngeſtykke. Det første Indtryk iøvrigt et Theater og Mængden der gjorde paa mig, var ingenlunde det, at man derfra ſkulde kunne slutte sig til, at der stak en Poet i mig. Mit første Udbrud ved at see Theatret og de mange Tilſkuere der, var, som mine Forældre

have fortalt mig: „Naa, havde vi bare saa mange Tjerdinger Smør, som her er Folk, da skulde jeg rigtignok spise!“ — Theatret blev imidlertid snart mit kjæreste Sted, men da jeg kun en enkelt Gang om Vinteren kunde komme der, saa gjorde jeg mig gode Venner med Placatbæreren Peter Junker, og han gav mig daglig Placaten, imod at jeg besørgede en lille Kest af disse uddeelt i mit Dvarteer, hvilket jeg samvittighedsfuld opfyldte. Kunde jeg vel ikke komme i Theatret, saa kunde jeg nu hjemme i en Krog sidde med Placaten og efter Stykkets Navn og Personerne deri, tænkte jeg mig sammen en heel Comedie; dette var min ubevidste, første Digting.

Det var ikke blot Comedier og Fortællinger, min Fader gjerne læste, men ogsaa Historier og den hellige Bibel; i sit stille Sind tænkte han over det Læste, men min Moder forstod ham ikke naar han udtalte sig til hende derom, og derfor blev han mere og mere indesluttet i sig selv. En Dag lukkede han Bibelen sammen med de Ord: „Christus har været et Menneſke, som vi, men et usædvanligt Menneſke!“ — min Moder forfærdedes over disse Ord og brast i Graad; i min Skræk bad jeg til vor Herre, at han vilde tilgive min Fader denne skrækelige Gudsbespottelse.

„Der er ingen anden Djævel til, end den, vi have i vort eget Hjerte!“ hørte jeg min Fader sige; og jeg fik en Angest for ham og hans Sjæl og var ganske af min Moders og Naboskornes Mening, da han en Morgen, formodentlig revet paa et Søm i Sengen, havde tre dybe Rister i Armen, at det var Djævelen, som havde været der om Natten, og vilde vise ham sin Tilværelse. Min Fader havde ikke Mange, han omgikkes med, sin Fritid tilbragte han helst ene og med mig ude i Skoven, hans højeste Ønske var at kunne leve paa Landet, og nu traf det sig just, at paa en af de fyenske Herregaarde søgtes en Skomager, denne skulde nedsætte sig i Landsbyen tæt ved og der have frit Huus,

en lille Have og Græsning til en Ko; ved dette og ved sikkert Arbejde fra Gaarden vilde han kunde slaae sig igjennem; min Fader og Moder vare opfyldte af den mulige Lykke at komme der; et Prøvearbejde blev givet min Fader: der sendtes ham fra Gaarden et Stykke Silketoi, selv skulde han levere Læderet og sye et Par Dandseskoe; om disse vare i et Par Dage al vor Tanke og Tale; jeg glædede mig saa usigelig til den lille Have, vi skulde have med Blomster og Buske, der kunde jeg sidde i Solskinnet og høre paa Rufferen; jeg bad saa inderligt vor Herre opfylde mit og mine Forældres Ønske, det var den høieste Lykke, der kunde vederfare os. — Endelig bleve Skoene færdige; vi saae paa dem hjemme ret med høitidelig Bøielse, de skulde afgjøre hele vor Fremtid. Fader tog dem i sit Kommetørklæde og gik; vi sad og ventede ham komme hjem med glædestraalende Ansigt; han kom, bleg og forbitret; den naadige Frue, sagde han, havde ikke engang prøvet Skoene, men strax seet ilde paa dem, sagt, at Silketøiet var spoleret og at han ikke kunde antages; „har De spildt Deres Silketoi!“ sagde min Fader „saa kan jeg finde mig i at spille mit Læder!“ og han havde taget sin Kniv og skaaret Saalerne fra! — Der blev saaledes ikke Noget af vort Haab om at boe paa Landet. Vi græd alle Tre og jeg syntes, at Gud kunde dog sagtens have hønhørt os, havde han det — da var jeg blevet Bonde, hele min Fremtid anderledes, end den blev; tidt har jeg siden tænkt: mon vor Herre, for min Fremtids Skyld, lod mine Forældre miste deres Lykkes Dage? —

Min Faders Vandringer til Skoven bleve snart hyppigere; han havde ingen Ko paa sig. Krigsbegivenhederne i Tydskland, som han med Begjerlighed fulgte i Aviserne, opfyldte ham. Napoleon var hans Helt, hans Stigen forekom ham som det skønneste Exempel til Efterlignelse. Danmark allierede sig da med Frankrige, Tiden var da kun om Krig, og min Fader blev Soldat, i Haab om at komme hjem som Lieutenant, min Moder græd, Naboerne trak paa Skuldren

og sagde, at det var Galsskab saaledes at gaae ud for at lade sig skyde, naar man ikke havde det nodigt. Soldaten hørte i den Tid til Pariaflægten, først i vore senere Dage, under Krigen mod Oprørerne i Hertugdømmerne, saae og opfattede vi ham ret; han er den høire Arm, som fører Sværdet.

Den Morgen, Compagniet, hvori min Fader var, brød op, hørte jeg ham synge og tale lystigt, men hans Hjerte var i stærk Bevægelse, det forstod jeg, paa den vilde Hestighed, hvormed han kysjede mig ved Afskeden. Jeg laae da syg af Mæslinger, laae ene i Stuen, da Trommerne lød, og min Moder grædende fulgte ham ud af Bhens Port. Da de vare bortmarscherede, kom min gamle Fa'ermo'er og saae med sine milde Dine paa mig og sagde, at det var godt, om jeg maatte døe nu, men at Guds Villie var altid den bedste. Det var en af de første Morgener fuld af Smerte, jeg erindrer mig.

Det Regiment, min Fader stod ved, kom imidlertid ikke længer, end til Holfsteen; der blev sluttet Fred og den frivillige Kriger sad igjen paa sit Værksted, og Alt syntes at komme tilbage til det Gamle.

Jeg legede med mine Duffer, spillede Comedie og altid paa Thydss, thi kun i dette Sprog kjendte jeg Sligt, men mit Thydss var et Kaudervælsk, som jeg selv opfandt, og hvori kun eet eneste thydss Ord: „Besen“ forekom, et Ord, jeg havde opsnappet af de forskjellige Benævnelser, min Fader bragte os hjem fra Holfsteen. „Du har jo godt af min Reise!“ sagde han i Spøg. „Gud veed, om Du kommer saa langt ud, men det maa Du, hussk paa det, Hans Christian!“ — Men min Moder sagde: at saalænge hun raadede over mig, skulde jeg nok faae Lov til at blive hjemme, for ikke at sætte mit Helbred til som han.

Med hans Sundhed var det forbi, den havde lidt ved de ham ubante Marscher og Krigslivet. En Morgen raagnede han i vilde Phantasier, talte om Felttog og om Napoleon; han

troede at tage Ordre af ham og at commandere selv. Min Moder sendte mig strax ud om Hjelp, men ikke hos Lægen, nei, hos en saakaldet „flog Kone“, der boede en halv Miil fra Odense. Jeg kom derud, Konen gjorde mig flere Spørgsmaal, tog derpaa en ulden Traad, maalte mine Arme, gjorde underlige Tegn over mig og lagde tilsidst, paa mit Bryst, en grøn Green, den var et Stykke af den Slags Træ, hvorpaa vor Herre var blevet korsfæstet, sagde hun og tilspøiede: „Gaa nu langs med Naen! skal din Fader døe denne Gang, saa møder du hans Gjenfærd!“

Man kan tænke sig min Angest, jeg, som var saa opfyldt af Overtro og levede under Phantasiens Magt. „Og Du har ikke mødt Noget?“ spurgte min Moder mig, da jeg kom hjem; med bankende Hjerter forsikkrede jeg, „Nei!“ Den tredie Aften døde min Fader. Hans Liig blev liggende i Sengen, jeg laae med min Moder udenfor, og hele Natten pib en Taarekilling. „Han er død!“ sagde min Moder til den: „Du behøver ikke at synge efter ham, Jisjomfruuen har taget ham!“ og jeg forstod hvad hun meente; jeg huffede fra Vinteren forud, at da vore Vinduer stode tilfrosne, havde min Fader viist os, at der var froset paa Ruden, ligesom en Jomfru, der strakte begge sine Arme ud. „Hun vil nok have mig!“ sagde han i Spøg; nu, da han laae død i Sengen, kom det min Moder i Sindet, og hvad han udtalte, bekræftigede min Tanke.

Paa St. Knuds Kirkegaard, udfør den venstre Sidedør fra Allret, begravede de ham, Fa'ermo'er plantede Roser paa Graven; i senere Aar ere andre Liig blevne lagte paa samme Sted, nu vorer Græsset høit ogsaa hen over disse.

Fra min Faders Død var jeg saagodtsom ganske overladt til mig selv; min Moder gif ud at vaske for Folk, jeg sad alene hjemme med det lille Theater, som min Fader havde gjort til mig; jeg syede Duffetoi og læste Comediebøger. — Man har

fortalt mig, at jeg da var lang og opløben, havde et stort, lyse-
guult Haar, gik barhovedet og som oftest med Træskoer paa
Fodderne.

J vort Nabolov boede sammen Præste-Enken Madam Bunkes-
flod og hendes Mands Søster; de lode mig komme ind til sig,
fik Gudhed for mig, og jeg var hos dem den meste Tid af Dagen;
dette var det første dannede Huus, hvori jeg havde et Hjem. Den
afdøde Præst havde skrevet Digte, havde dengang et Navn i den
danske Literatur; hans Spindeviser vare da i Folkemunde: i mine
„Bignetter til danske Digtere“ sang jeg siden om ham,
som mine Jevnaldrende havde glemmt.

Traaden brister, Rokken staaer, Spindevisen tier,
Ungdoms-Sangen bliver snart gamle Melodier.

Her hørte jeg første Gang Navnet „Digter“ blive udtalt og nævnet
med en Hoiagtelse, som noget Helligt; Holbergs Comedier
havde min Fader læst for mig, men her talte man ikke om disse, men
om Vers, om Poesie. „Min Broder, Digteren!“ sagde Bunkes-
flods gamle Søster og hendes Dine hste. Af hende lærte jeg, at
det var noget Herligt, noget Lykkeligt at være en Digter; her læste
jeg ogsaa første Gang Shakspeare, rigtignok i en daarlig Over-
sættelse; men de frække Skildringer, de blodige Begivenheder, Hære
og Spøgelsjer der traadte op, vare just efter min Smag; strax
spillede jeg de shakspearske Tragedier paa mit Duffetheater;
levende saae jeg i Tanterne Anden fra Hamlet og den vanvittige
Lear paa Heden. Jo Flere der døde i et Stykke, desto interes-
santere forekom det mig. Paa den Tid skrev jeg mit første
Stykke, det var ikke mindre end en Tragedie, og hvori de natur-
ligvis Alle døde. Indholdet havde jeg taget af en gammel Vise
om Pyramus og Thisbe, men jeg havde forøget Begiven-
heden med en Eremit og hans Søn, der begge elskede Thisbe, og
begge toge Livet af sig, da hun døde; til de fleste af Eremitens
Repliker havde jeg laant Bibelens Ord, udskrivet Bibelsteder

af Valles lille Lærebog, især dem, som hørte til Pligterne imod Næsten; Stykkets Navn var „Abor og Elvira“. Det skulde hedde „Aborre og Lørff!“ sagde Nabokonen vittig, da jeg med stor Veltilfredshed og Lykke havde læst det for alle Mennesker og nu ogsaa kom til hende. Jeg blev aldeles nedslaaet ved hendes Ord, jeg følte, at hun gjorde Nar af mig og mit Digt, som alle de Andre havde rost; bedrøvet fortalte jeg det til min Moder. „Det siger hun kun, fordi hendes Søn ikke har gjort det!“ sagde hun og jeg var trøstet og begyndte paa et nyt Stykke; dette skulde være i en høiere Stil; en Konge og en Prindsesse skulde træde op deri, vel saa jeg, at hos Shakespeare talte disse ligesom andre Mennesker, men dette forekom mig at være ikke ganske rigtigt. Jeg spurgte min Moder og flere Folk i Nabolavet om, hvorledes egentlig en Konge talte, men de vidste ikke ret at give Bæfted herom, de sagde, at det var saa mange Nar, siden en Konge havde været her i Odense, men at han nok talte fremmede Sprog. Jeg fik da fat paa et Slags Lexicon, hvori stode tydske, franske og engelske Ord med dansk Oversættelse ved, og nu var jeg hjulpet; jeg tog nogle Ord af de forskjellige Sprog og lagde dem ind i hver Sætning, som Kongen og Prindsessen talte. „Guten Morgen mon pere! har De godt sleeping?“ var een af Replikkerne; det blev et heelt babelsk Tungemaal, som jeg ansaae for at være det ene rigtige hos saa høie Personer. Alle Mennesker maatte høre mit Stykke, det var mig en Lykkelighed at læse det op, og aldrig faldt der mig Andet ind, end at det maatte være dem Alle en stor Glæde at høre det.

Nabokonens Søn var anbragt paa en Klæde-Fabrik, og for-tjente derved ugentlig en lille Sum; jeg derimod drev om, som man sagde, og bestilte ingen Ting, min Moder bestemte derfor, at jeg ogsaa skulde paa Fabrikken; „det er ikke for Fortjenestens Skyld,“ sagde hun, „men det er, for saa veed jeg, hvor han er.“ Gamle Fa’ermo’er førte mig derhen og var inderlig bedrøvet;

det havde hun ikke tænkt at opleve, sagde hun, at jeg skulde gaae saaledes sammen med alle de usselige Dreng. Her arbejdede en Mængde tydske Svende, de sang og talte lystigt; mangen raa Spas vakte stor Jubel, jeg hørte paa den, og har lært deraf, at Barnet kan høre Sligt med uskyldigt Ore, det naaede ikke ind til mit Hjerte. Jeg havde den Gang en mærkelig smuk og høi Sopranstemme, som jeg beholdt til ind i mit femtende Aar; jeg vidste, at Folk holdt af at høre mig synge, og da man paa Fabriken spurgte mig, om jeg kunde nogle Viser, begyndte jeg strax min Sang og den gjorde stor Lykke; de andre Dreng blev det overdraget at gjøre mit Arbeide. Da jeg saa havde sjunget, fortalte jeg, at jeg ogsaa kunde spille Comedie; jeg huskede hele Scener af Holberg og af Shakspeare og dem fremsagde jeg. Svende og Koner nikkede venligt til mig, loe og klappede i Hænderne. Paa den Maade fandt jeg de første Dage paa Fabriken meget morsomme; men en Dag, som jeg bedst stod og sang og der taltes om min Stemmes Klarhed og mærkelige Høide, udbrød en af Svendene: „det er bestemt ingen Dreng, men en lille Jomfru!“ han tog fat paa mig, jeg skreg og jamrede mig, de andre Svende fandt den raa Spøg morsom, de holdt mig ved Arme og Been, jeg hvinede i vilde Skrig, og bly som en Pige, styrtede jeg ud af Huset og hjem til min Moder, der strax lovede mig, at jeg aldrig skulde komme derhen mere.

Jeg søgte nu igjen til Madam Bunkeslod, hørte der læse høit, læste selv og øvede mig tillige i — at sye, det var mig af stor Nødvendighed for mit Duffetheater, jeg syede ogsaa som en Fests-gave til Madamens Fødselsdag en hyd Silkenaalpude, den, jeg mange Aar efter, som Eldre, der har seet opbevare. En anden Bræste-Enke der i Nabolavet gjorde jeg ogsaa Bekjendtskab med, hun lod mig læse for sig, Romaner fra Leiebibliotheket; en af disse begyndte omtrent saaledes: „det var en stormfuld Nat, Regnen pladskede paa Ruderne!“ — „Det er en hypperlig Bog“, sagde

Madamen, og jeg spurgte i Ufskyldighed hvoraf hun vidste det. „Jeg hører det strax paa Begyndelsen!“ sagde hun, „denne bliver udmærket!“ og jeg saae med en Slags Ørbødighed op til hende, der var saa klog.

I Høsten engang tog min Moder mig med fra Odense til en Herregaard i Nærheden af hendes Fødeby Bogenfse; Fruen paa Gaarden der, hvis Forældre min Moder havde tjent, havde sagt, at vi dog engang skulde komme der i Besøg; dette havde jeg i Aaringer glædet mig til og nu skulde det opfyldes; min Moder og jeg brugte to hele Dage til at naae derhen, thi vi maatte gjøre Reisen tilfods, det var en deilig Gaard og deilig Mad fik vi, men foruden dette gjorde ogsaa Landet selv et saa mægtigt Indtryk paa mig, at mit høieste Ønske var altid at blive her. Det var i Humlehøsten, nede i Laden omkring et stort Kar sad jeg hos min Moder og en heel Mængde Bønderfolk og pillede Humle; der blev fortalt Historier og mange vidunderlige Ting, der var oplevet og seet. Djævelen med Hestefod, Gjengangere og Varsler, kjendte de Alle saa godt til. Der var en gammel Bonde, som blandt Andet sagde, at Gud vidste Alt hvad der skete og skulde skee! de Ord gjorde et dybt Indtryk paa mig, de laae mig bestandig i Tanke, og da jeg henimod Aften gik ene, noget borte fra Gaarden og kom til et dybt Gadekær, hvor jeg krøb ud paa en af de store Steen ude i Vandet, gik det mig underligt gennem Hovedet, om Gud dog virkelig skulde vide Alt hvad der vilde skee! — ja, nu har han bestemt, at jeg skal leve og blive mange Aar gammel, tænkte jeg, men dersom jeg nu springer ud i Vandet og drukner mig, saa skeer det dog ikke, som han vil. Og jeg var øieblikkelig fuldt og fast bestemt paa at drukne mig; jeg vendte mig mod det dybeste Sted — da gik en ny Tanke gennem min Sjæl: „det er Djævelen, som vil have Magt over mig!“ og jeg udstødte et Skrig, løb alt hvad jeg kunde og styrtede grædende i Armene paa min Moder; men hverken hun

eller Noget fik ud af mig, hvad jeg seilede. „Han har vist seet noget Spøgeri!“ sagde en af Konerne, og jeg troede det næsten selv.

Min Moder giftede sig igjen med en ung Skomager, hvis Familie, der ogsaa hørte til Haandværksstanden, fandt at det var et altfor ringe Parti, han gjorde, og hverken min Moder eller jeg fik Lov til at komme i deres Huus. Min Stivfader var en ung, stille Mand med livlige, brune Dine og af et jævnt godt Humeur; min Opdragelse vilde han slet ikke blande sig i, sagde han, og lod mig ogsaa være og blive, som jeg selv vilde. — Jeg levede derfor ganske for min Perspektiv-Kasse og mit lille Duffetheater, og det var min største Lykke at have famlet ret mange brogede Klude, som jeg da tilskar og syede i Dragter; min Moder betragtede det som en god Dvælselse for mig til at blive Skrædder, thi det var jeg født til, meente hun; jeg derimod sagde, at jeg vilde til Comedien, Noget, min Moder paa det bestemteste satte sig imod, idet hun kun kjendte som Comedie, Liniedandsere og omreisende Skuespillere, som hun regnede for eet. „Ja, saa vil Du faae ordenlig Bank!“ sagde hun da, „saa kommer Du til at sulte, at Du kan være let, og Du saaer Dlie at spise for at blive lind i Lemmerne!“ nei, Skrædder skulde jeg være. „See bare, hvor fint Skrædder Dickmann har det!“ Det var Byens fornemste Skrædder. „Han boer i Korsgaden, har store Ruder i Vinduerne og Svende paa Bordet; ja, kan Du bare blive en af dem!“

Hvad der i denne min Bestemmelse for Skrædderiet var min eneste Trøst og Glæde, var det, at da vilde jeg ret kunde faae Klude og Lapper til mit lille Theaters Garderobe.

Mine Forældre vare flyttede hen i Gaden, udenfor Munkemølle-Port, og vi havde der faaet en Have; den var meget lille og smal, den var egentlig kun et langt Bed med Rips- og Stikelsbær-Hækker og saa Gangen, der tog ligesaa stor Plads op, men denne førte ned til Odense-Åa, lige bag Munkemølle; tre

store Vandhjul dreiede sig under det styrte Vand og stode pludselig stille, naar Sluseportene bleve satte for; alt Vandet løb da af Naen, der blev tør Bund, hvor i Vandhullerne Fiskene sprællede, jeg kunde tage dem med Hænderne, og under de store Vandhjul kom, ud fra Møllen, fedede Vandrotter, for at drikke; pludseligt løstes Sluse-Portene, Vandet styrte skummende og brusende, der var ingen Rotter mere at see, Na-Leiet fyldtes og jeg, som stod der ude, løb pjaskende gennem Vandet henimod Bredden, forskrækket som Ravnfamilien paa Vesterhavets Kyst, naar han er langt ude og Floden kommer. Paa en af de store Stene, som min Moder brugte til Toe-Bræt i Naen, stod jeg og sang i vil- den Skj alle de Viser, jeg kunde, og tidt var der hverken Mening eller Melodie, men egen selvblavet Sangklang, som den bedst vilde komme; Nabohaven tilhørte Etatsraad Falbe, hvis Frue er af Dehlen- schläger omtalt i hans Levnetsbeskrivelse, hun havde været Skue- spillerinde og seet deilig ud som „Ida Münster“ i Dramaet „Herman von Unna,“ den Gang hed hun Jomfru Beck. Jeg vidste, at naar i Haven derinde vare Fremmede, hørte de altid efter min Sang. Alle Folk sagde mig, at jeg havde en deilig Stemme, og at jeg vist med den vilde gjøre min Lykke i Verden. Tidt tænkte jeg over, hvorledes denne Lykke skulde komme, og da det Uven- tyrlige for mig var Sandhed, saa ventede jeg de forunderligste Ting. Jeg havde hørt af en gammel Kone, som skyllede Løi i Naen, at Keiserriget China laae lige her under Odense-Na, og nu ansaae jeg det for slet ikke umuligt, at en maaneklar Aften, som jeg der sad, kunde en chineesisk Brinds grave sig igjennem Jorden op til os, høre mig synge og saa tage mig ned til sit Kongerige, og gjøre mig rig og fornem, men saa igjen lade mig faae Lov til at besøge Odense, hvor jeg vilde boe og bygge et Slot; hele Aftener kunde jeg sidde og gjøre Tegninger og Grund- rids deraf. Jeg var ganske Barn — og siden, længe efter — da var jeg det ligesaameget, naar jeg i Kjøbenhavn traadte declamerende

op og læste Digte; jeg ventede og troede endnu paa en saadan Slags Brinds i Kredsen, der skulde høre mig, forstaae mig og hjælpe mig frem; men det skulde nu ikke skee paa den Maade og dog skee!

Min Læselyst, de mange dramatiske Scener, jeg kunde udenad og min særdeles klangfulde høie Stemme, Alt tilsammen vakte en Slags Opmærksomhed for mig hos flere fornemme Familier i Odense; jeg blev kaldt til dem, min hele forunderlige Personlighed vakte Interesse, og blandt de Mange til hvem jeg kom, var Oberst Høegh-Guldberg den, der med sin Familiefreds viste mig den meest sande Deeltagelse; ja han talte om mig endogsaa til Brinds Christian, senere Christian den Ottende, som da boede paa Odense Slot, og derop tog Guldberg mig med sig en Dag.

„Dersom Brindsen spørger Dem, hvad De har Lyst til“, sagde han, „saa svarer De, at det er Deres høieste Ønske at komme i Latinskole!“ og det sagde jeg ogsaa strax, da Brindsen virkelig gjorde mig Spørgsmaalet, men han svarede, at det at synge, at kunne sige livlig en Digters Ord, var meget godt, men derfor ikke Genie, og at jeg maatte huske paa, at det at studere var en lang og kostbar Vej! at han imidlertid vilde tage sig af mig, dersom jeg lagde mig efter en smuk Profession, for Exempel at blive Dreier.“ Dertil havde jeg nu slet ikke Lyst og gik ikke ganske glad bort, skjøndt den ædle Tyrste havde talt aldeles naturligt og rigtigt; siden da Tiden udfoldede mine Evner, var han, som vi ville see, mig til sin Død kjærlig og god; med den inderligste Tølelse hængende min Tanke ved Grindringen om ham.

Jeg gik nu hjemme, stød op og blev en lang Dreng, som min Moder sagde, hun ikke godt længere kunde lade gaae saa ledes og drive om; jeg gik i Bøttigskolen inde paa „Bøttiggaarden“, lærte kun Religion, Skrivning og Regning, og dette sidste

daarligt nok; neppe et Ord forstod jeg at bogstavere rigtigt; hjemme lærte jeg aldrig paa mine Lectier, de bleve saa temmeligt lærte paa Veien fra Hjemmet til Skolen, og min Moder roste mit store Nemme paa Nabosønnens Beføstning: „Han læser, saa det snurrer efter Morgen og Aften, min Hans Christian seer aldrig i sin Skolebog, og dog kan han den.“

Hvergang det var Lærerenes Fødselsdag, flettede jeg en Krands til ham og skrev et Digt, som fulgte med, sædvanlig tog han det med et Smil, men et Par Gange skjendte han derfor; han var fra Norge og hed Velhaven, sikkert var han et ædelt Menneske, men af en heftig Natur og slet ikke lykkelig; ud af sit Hjerte talte han til os om Religionen, og naar han gennemgik Bibelhistorien, vidste han at give den saa levende, at imedens jeg hørte, blev mig alle de malede Billeder paa Skolevæggens Betræk, der viste Scener af det gamle Testament, lyslevende, fik for mig en Skjønhed, Sandhed og Friskhed, som jeg senere saae den i de herlige Stykker af Raphael og Titian. Lidt sad jeg dremmende og stirrende paa den brogede Væg og fik da en lille Trettesættelse af ham, fordi jeg var „borte igjen“; saa fortalte jeg de andre Drengene furieuze Historier, men hvori jeg naturligvis ikke glemte at gjøre mig selv til Hovedpersonen, stundom blev jeg leet af. Gadedrengene havde af deres Forældre ogsaa hørt om mit fære Væsen, og hvorledes jeg kom omkring i „fornemme Familier“, og derfor blev jeg en Dag forfulgt igjennem Gaden af en heel vild Skare, der spottende raabte: „der løber Comedieskriveren!“ Jeg skjulte mig hjemme i en Krog, græd og bad til Gud.

Jeg gik i mit fjortende Aar, min Moder tænkte paa at faae mig confirmeret, for at jeg kunde komme i Skrædderlære og bestille noget Fornuftigt. Med hele sit Hjerte holdt hun af mig, men forstod ikke min Higen og Tragten, som jeg da selv heller ikke forstod den. Hendes Omgivelse talte altid mod min Maade

at være paa og opholdt sig over mig, det bedrovede og piinte hende.

Vi hørte til St. Knuds Sogneskirke, og her kunde Confirmanterne tegne sig, enten hos Stiftsprovsten eller hos Capellanen; hos den første gif kun de saakaldte fornemme Familiers Børn, samt Latinskolens Dicipel, hos den sidste gif de fattigere; jeg meldte mig hos Stiftsprovsten, der maatte tage imod mig, men vistnok kun saae Forsængelighed deri, at jeg vilde gaae med hans Confirmanter; disse stilledes overst paa Kirkegulvet, Capellanens kom derimod nedenfor; jeg tør imidlertid troe, at det ikke ganske var Forsængelighed, der drev mig, jeg havde en Angest for de fattige Dreng, som havde spottet mig, jeg følte altid en inderlig Drift til at nærme mig Latinskolens Dicipel, som jeg den Gang betragtede for meget bedre end de andre; naar de legede inde paa Kirkegaarden, stod jeg uden for Træ-Gitteret, kigede ind og ønskede, at jeg var iblandt de Lykkelige, ikke for Regens Skyld, men for de mange Bøger, de havde, og for hvad de kunde blive i denne Verden. Hos Stiftsprovsten kunde jeg saaledes komme sammen med dem, være som de; — men jeg husker ikke en Gæst fra den Tid, saa lidt maae de der have givet sig af med mig; jeg havde daglig Bølselsen af, at jeg havde trængt mig ind, hvor jeg ikke hørte hjemme; ogsaa Stiftsprovsten selv lod mig føle det, og da jeg engang hos nogle af hans Bekjendtskab havde declameret Scener af en Comedie, kaldte han mig for sig, udtalte det Upassende i at gjøre Sligt paa en Tid, jeg forberedte mig til Confirmationen, og at naar han hørte Sligt om mig igjen, vilde jeg blive vliift bort; jeg blev meget angest og fortrykt i Sindet, endnu mere en forvildet Fugl i den fremmede Stue; dog den her var mig venlig og god, det var en ung Pige, af Confirmanterne, en Døken Tønder-Lund, hun blev anseet for den fornemste af dem Alle, — om hende kommer jeg senere til at tale — hun alene saae mildt til mig, sagde mig et venligt Goddag, og gav

mig endog saa engang en Rose, og jeg gik hjem, lykkelig, fordi der dog var Gen, som ikke oversaae og forstød mig.

En gammel Skrædderske forandrede min afdøde Faders Dørfjole til en Confirmationsdragt for mig; jeg syntes, at jeg aldrig havde båret en saadan Stadskjole, og for første Gang i mit Liv fik jeg Støvler; min Glæde over disse var overordenlig, kun frygtede jeg, at ikke Alle skulde see, at det var Støvler, og derfor trak jeg Skasterne op over Beenklæderne og gik saaledes opad Kirkegulvet; Støvlerne knirkede, og det frydede mig i mit Indre, at Menigheden nu kunde høre, at de vare nye; men min Andagt var forstyrret, jeg følte det og havde tillige en gruelig Samvittighedsqual over, at min Tanke var ligesaa meget hos mine Støvler, som hos den gode Gud; jeg bad ham ret i mit Hjerte tilgive mig, og tænkte saa igjen paa mine nye Støvler.

I de sidste Aar havde jeg sparet sammen i een Sum alle de Skillingen, jeg ved forskjellige Leiligheder fik, og da jeg talte dem efter, havde jeg tretten Rigsdaler; jeg var overvældet ved Besiddelsen af en saa stor Rigdom, og da min Moder nu paa det meest Bestemte holdt ved, at jeg skulde i Skrædderlære, bad og plagede jeg hende om, dog hellere at lade mig forsøge min Lykke i at reise til Kjøbenhavn, som da var mig Verdens største Stad.

„Hvad skal der blive af Dig der?“ spurgte min Moder.

„Jeg vil være berømt!“ svarede jeg og fortalte hende, hvad jeg havde læst om mærkelige Mænd, der vare fødte i fattigdom. „Man gaaer først saa gruelig meget Ondt igjennem,“ sagde jeg, — og saa bliver man berømt!“ Det var en aldeles usforklarlig Drift, som drog mig. Jeg græd, jeg bad, og tilsidst gav min Moder efter, men lod dog først en gammel, saakaldet „Klog Kone“ fra Hospitalet hente, og denne i Kort og Kasse spaae mig min Fremtids Skjæbne.

„Hendes Søn bliver en stor Mand!“ sagde den Gamle, „til Gode for ham skal engang Odense By blive illumineret!“ Min Moder græd, da hun hørte det, og havde nu Intet imod, at jeg reiste. Alle Naboer, Enhver, som hørte derom, talte til min Moder og sagde, at det var reent forfærdeligt at lade mig, der kun var fjorten Aar gammel og i Alting saa ganske Barn, løbe til Kjøbenhavn, der laae saa mange Mile borte, og var en stor, vildsom By, hvor jeg Ingen kjendte. „Ja, han lader mig ikke have Ro!“ svarede hun; „jeg har maattet give ham Lov til at tage afsted, men det gjør ikke Noget, jeg er vis paa, at han ikke kommer længer end til Nyborg; naar han seer den vilde Søe der, bliver han nok bange og vender om igjen, og saa skal han i Skrædderlære!“

„Kunde vi bare faae ham her i Byen paa en Skriverstue!“ sagde Fa'rmoder, „det var dog noget Fiint, og det har Hans Christian Tanke til!“

„Kan han blive en Skrædder som Mester Dickmann, saa forlanger jeg det ikke finere!“ sagde min Moder. „Vad ham nu kun reise til Nyborg!“

Sommeren før min Confirmation havde en Deel af det kongelige Theaters Sang- og Skuespil-Personale været i Odense og der givet en Række Operaer og Tragedier; hele Byen var endnu opfyldt deraf. Jeg, idet jeg stod mig godt med Blacatbæreren, havde ikke blot fra Gouliisjerne seet alle de givne Forestillinger, men var selv traadt op baade som Page og som Hyrde, ja jeg havde endogsaa sagt et Par Repliker i „Cendrillon“; min Iver var saa stor, at naar de Spillende kom i Garderoben før Forestillingen, stod jeg allerede paaflædt; herved bleve de opmærksomme paa mig; min Barnlighed og Begeistring morede dem; de talte venligt til mig, især Haack og Enholm, og jeg saa op til dem som til jordiske Guder. Alt hvad jeg havde hørt om min Sangstemme og om min Fremstgelse af Vers og

Monologer bragte nu til Klarhed hos mig den Tanke, at det var Theatret, jeg var født for, og at det var her jeg vilde blive en berømt Mand, og derfor var Theatret i Kjøbenhavn Maalet for min Stræben. Skuespillernes Ophold i Odense var hos Mange, og hos mig især, en Livsbegivenhed; der taltes derom med sandt Sværmeri, og Talen endte altid med: „hvem der dog var i Kjøbenhavn og paa Comedie der“. Dette var der nu Enkelte der havde været, og disse omtalte da Noget, de kaldte Ballet, der skulde endnu overgaae Opera og Comedie; Dandsferinden Madame Schall, sagde de, var der den første og mægtigste; hun forekom mig altsaa som Dronningen for det Hele, og i min Phantaste svævede hun som Den, der, naar jeg vandt hendes Godhed og Beshyttelse, kunde hjælpe mig frem til Hæder og Lykke.

Opfyldt heraf gik jeg hen til den gamle Bogtrykker Iversen, en af Odenses meest ansete Borgere, hvem, som jeg vidste, Skuespillerne under deres Ophold i Odense daglig havde besøgt, han kjendte dem Alle og maatte vistnok ogsaa kjende Dandsferinden; ham vilde jeg bede om et Brev til hende, og saa vilde Gud nok gjøre det Dyrige.

Den gamle Mand saae mig for første Gang, hørte med stor Venlighed paa mit Andragende, men raadede mig paa det meest Bestemte fra at vove sliig Reise. Jeg skulde lære et Haandværk, sagde han. „Det vilde virkelig være en stor Synd!“ svarede jeg, og han studsede over Maaden, jeg skal have sagt det paa, og det indtog ham for mig, som Familien senere har fortalt mig. Personlig kjendte han vel ikke Dandsferinden, sagde han, men han skulde alligevel nok give mig Brev til hende. Jeg fik det og syntes nu alt at have Lykkens Dør aaben.

Min Moder pakkede en lille Bylt Klæder sammen, talte med Postkarlen, om jeg kunde følge med som blind Passagerer til Kjøbenhavn; det lod sig gjøre, jeg skulde kun betale tre Rigs-

daler for hele Rejsen. Eftermiddagen, paa hvilken jeg skulde afsted, kom endelig; min Moder fulgte mig bedrøvet ud af Porten; her stod gamle Fa'rmoder; i den sidste Tid var hendes smukke Haar blevet graat, hun tog mig om Halsen, græd, uden at kunne sige et Ord; jeg var selv inderlig bedrøvet — saa skiltes vi ad; jeg saa hende aldrig mere; hun døde Naret efter, — jeg veed ikke hendes Grav, hun ligger paa de fattiges Kirkegaard.

Postillonene blæste, det var en deilig Solskins Eftermiddag, og snart skinnede Solen ind i mit lette, barnlige Sind; jeg glædede mig over alt det Nye, jeg saa, og jeg reiste jo mine Længsels Maal imøde; men da jeg ved Nyborg kom ud paa det store Belt, og Skibet seilede fra min Døds, følte jeg ret hvor ene og forladt jeg var, og at jeg ingen Anden havde end Gud i Himlen. — Saa snart jeg betraadte Land i Sjælland, gik jeg om bag et Skuur ved Strandbredden, faldt paa mine Knæ og bad Gud at hjælpe og ledsage mig; jeg følte mig trøstet derved, stolede saa fast paa Gud og min Lykke — og saa kjørte jeg hele Dagen og den næste Nat gennem Stæder og Landsbyer; eensom stod jeg ved Vognen og spiste mit Stykke Brød, medens Dmpakningen skete; Alt var mig saa fremmed, jeg syntes, at jeg var langt ude i den vide Verden.

II.

Mandagmorgen den sjette September 1819 saae jeg fra Frederiksberg Banke første Gang Kjøbenhavn; derude steg jeg af med min lille Byst og gik igjennem Haven, den lange Allee og Forstaden ind i Byen. Aftenen før jeg kom var just udbrudt den saakaldte „Jødefeide“, der da strakte sig gjennem flere af Europas Lande; hele Byen var i Bevægelse, stor Menneske-Stimmel paa Gaderne; dog al den Larm og Tummel overraskede mig ikke, den svarede just til det Møre, jeg havde tænkt mig, der altid maatte være i Kjøbenhavn, min Verdens Stad. Med neppe ti Rigsbankdaler i Lommen tog jeg Logis i en af de mindre Gjestgivergaarde „Gardergaarden“, nær ved Vesterport, gjennem hvilken jeg var kommet ind.

Min første Vandring i Byen var hen til Theatret; jeg gik flere Gange omkring det, saae op ad Murene og betragtede den hele Bygning som et Hjem, der endnu ikke var aabnet for mig. En af Billetsjouerne paa Hjørnet standsede mig og spurgte, om jeg vilde have en Billet; jeg var saa aldeles uvidende om Verden og om Skik og Brug i Kjøbenhavn, at jeg troede Mennesket vilde forære mig Billetten; jeg takkede paa det Hjerteligste, han troede, jeg gjorde Nar af ham og blev vred, saa at jeg forstræffet løb bort fra det Sted, der var mig det kjæreste; mindst tænkte jeg da, at ti Aar efter skulde her mit første dramatiske

Arbejde blive opført, og at jeg saaledes dog i dette Huus skulde træde frem for det danske Publicum. Dagen efter tog jeg Confirmationsklæderne paa, Støvlerne bleve naturligviis ikke glemte, og Skasterne kom heelt op uden paa Beenklæderne; saaledes i min største Pynt og med en Hat, der gled mig heelt ned over Dinene, gik jeg til Dandsferinden Madame Schall, for at overrække hende mit Anbefalingsbrev. Før jeg trak i Klokkesträngen, faldt jeg paa mine Knæ udenfor Døren, og bad til Gud, at jeg her maatte finde Hjælp og Beskyttelse; i det samme kom, med sin Torbekurv paa Armen, en Tjenestepige op af Trappen, hun smilede venligt, stak en Serfilling til mig og hoppede afsted; jeg saa paa hende og paa Skillingen, jeg havde jo mine Confirmationsklæder paa, maatte jo see meget fin ud, syntes jeg, hvor kunde hun troe, at jeg vilde betle; jeg kaldte paa hende; „Behold den kun!“ raabte hun ned til mig og var borte.

Endelig blev jeg indladt til Dandsferinden, der med stor Forundring saa og hørte paa mig; hun kjendte aldeles Intet til den gamle Iversen, hvem Brevet var fra; min hele Personlighed og Optræden var hende høist besynderlig. Jeg udtalte paa min Maade den inderlige Lyst, jeg følte efter at komme til Theatret, og paa hendes Spørgsmaal, hvilke Partier jeg troede, at jeg kunde udføre, svarede jeg: „Cendrillon! den holder jeg saa meget af!“ Dette Stykke var af de kongelige Skuespillere givet i Odense, og Hovedrollen deri havde i den Grad opfyldt mig, at jeg efter Grindringen kunde spille den heel og holden. Jeg vilde vise hende en Prøve deraf, og da hun var Dandsferinde, fandt jeg det rimeligviis interessantest for hende, at hun fik Scenen, hvor Cendrillon dandsjer; jeg udbad mig imidlertid Tilladelse til at tage mine Støvler af, da jeg ellers ikke var let nok for den Rolle; og nu tog jeg min store Hat som Tambourin, slog paa den, begyndte at dandse og synge:

„Hvad vil Rigdom vel sige,
Hvad er Glands og Herlighed!“ —

Mine selsomme Gebærder, min hele forunderlige Bevægelighed, gjorde, at Dandsferinden, som hun selv mange Lider efter har sagt mig, troede, at jeg var gal og skyndte sig med at faae mig hørt.

Nu gif jeg til Theaterchefen, Kammerherre Holstein, for at søge Ansættelse; han saae paa mig og sagde, at jeg var for mager for Theatret. „D“, svarede jeg, „naar jeg kun maa blive ansat med hundred Rigsdalers Gage, vil jeg nok blive fed!“ Kammerherren viste mig alvorlig bort og tilføiede, at man kun engagerede Mennesker, som havde Dannelsen.

Underlig bedrøvet stod jeg der, intet Menneske havde jeg, som kunde give mig Trøst og Raad; da tænkte jeg paa at døe, som det eneste Bedste for mig, og min Tanke fløj mod Gud; med hele Barnets Tillid til en Fader klyngede min Tanke sig til ham; jeg græd ret ud og sagde da til mig selv: „naar først Alt gaaer ret ulykkeligt, saa sender han Hjælp, det har jeg læst; man skal lide Meget, og saa bliver man til Noget!“ — Jeg gif nu hen og kjøbte mig en Galleri-Billet til Syngestykket „Paul og Virginie“. De Elskendes Adskillelse greb mig i den Grad, at jeg brød ud i en heftig Graad; et Par Madamer, der sad ved Siden af mig, trøstede mig paa det Bedste og sagde, at det var kun Comedie, det havde slet ikke Noget at betyde, og den ene gav mig et stort Stykke Smørrebrød med Kullepølse paa. Vi sad nu der saa selskabeligt sammen og vare Alle gode Mennesker; jeg havde den største Tillid til Alle, og med fuld Aabenhjertighed fortalte jeg dem nu i Galleri-Pogen, hvor vi sad, at det egentlig ikke var for Paul og Virginie at jeg græd, men fordi jeg betragtede Theatret som min Virginie, og at naar jeg skulde stilles fra det, maatte jeg ogsaa

blive lige saa ulykkelig som Paul. De saa paa mig, syntes ikke at forstaae mig, og jeg fortalte dem nu, hvorfor jeg var kommet til Kjøbenhavn, hvor ene jeg var — og Madamen gav mig mere Smørrebrød, Frugt og Kage.

Næste Morgen betalte jeg, i Vertshuset, min Regning og saa da, at hele min Formue nu kun bestod i een Rigsdaler; jeg maatte derfor see til, enten strax at komme hjem igjen med en Skipper, eller i Kjøbenhavn at gaae i Lære hos en Haandværker; det Sidste fandt jeg at være det Klogeste; kom jeg hjem til Odense, da skulde jeg jo dog ogsaa i Lære, og jeg forudsaae, at naar jeg saaledes kom hjem igjen, efterat det var gaaet mig saa daarligt, vilde Folk lee af mig og have mig til Nar; altsaa, jeg maatte helst blive Læredreng i Kjøbenhavn. Det var mig aldeles ligegyldigt, hvilket Haandværk jeg lærte, jeg valgte det jo alene for at friste og at opholde Livet her.

En kjøbenhavnsk Madame, der, som jeg, havde reist som blind Passageer med Posten til Kjøbenhavn, gav mig Huusly og Mad, ja hun gik med mig hen at købe en Adresseavis, og vi søgte der og fandt, at henne i Borgergaden boede en Snedker, der vilde tage en Dreng i Lære, og der gik jeg hen. Manden tog venlig imod mig, men sagde, at han maatte, før han fast antog mig, have Attest fra Odense om, at jeg var en skikkelig Dreng og dernæst høre noget mere om mig og om mine Forældre; jeg skulde staae ham min Døbeseddel; dog indtil alle disse Efterretninger kom, kunde jeg, dersom jeg ikke havde andet Sted at være, flytte ind til ham og strax forsøge paa, hvorledes Professionen stod mig an.

Allerede Klokken Ser næste Morgen kom jeg paa Værkstedet. Der traf jeg flere Svende og Dreng; de førte et lystigt Sprog; Mesteren var endnu ikke oppe; deres Tale var noget letfærdig, og jeg var jomfruelig bly; da de mærkede det, blev jeg altsaa

drillet, ja opad Dagen gif Drengenes Spas mig for vidt, saa at jeg i Grindring om Scenen paa Fabriken fik stor Forstrælfelse, jeg brast i Graad og tog den Beslutning at opgive Haandværk og Værksted. Jeg gif ned til Mesteren og sagde, at jeg kunde ikke taale den Tale og den Spøg, at jeg ikke havde Lyst til Haandværket og at jeg nu vilde sige ham Farvel og Tak; forundret hørte han paa mig, han trostede og opmuntrede mig; det hjalp ikke, jeg var saa bevæget, saa betaget og skyndte mig afsted.

Der gif jeg nu ude paa Gaden; Ingen kjendte mig; jeg var ganske forladt. Da huskede jeg paa, at i Odense havde jeg læst i Aviserne om en Italiener, Siboni, der i Kjøbenhavn var blevet ansat som Directeur ved det kongelige Musik-Conservatorium; alle Menneſker havde jo roſt min Stemme, maaskee at denne Mand vilde tage sig af mig; gjorde han det ikke, da maatte jeg endnu samme Aften see at finde en Skipper, med hvem jeg kunde komme hjem igjen til Tye n. Ved Tanken om Hjemreisen blev jeg endnu heftigere bevæget, og i denne lidende Stemning søgte jeg Siboni op! Han havde juſt ſtor Middags-Selfſkab, vor berømte Componiſt, Profeſſor Wehſe, Digteren Baggeſen og flere vare der. Til Huusjomfruen, der luffede op for mig, fortalte jeg ikke blot mit Grinde, om at blive ansat ſom Sanger, men endogsaa mit hele Levnetsløb; hun hørte med ſtor Deeltagelſe paa mig og maa have fortalt igjen en Deel deraf, thi jeg ventede længe, før hun kom tilbage, og da hun ſaa kom, fulgte hele Selfſkabet med. De betragtede mig Allesammen. Siboni fik mig ind i Stuen, hvor Claveret ſtod, jeg maatte ſynge; han hørte opmærkſomt til; jeg declamerede Scener af Holberg og et Par Digte, i hvilke Tølelſen af min egen ulykkelige Stilling ſaaledes overvældede mig, at jeg brød ud i virkelige Taarer, og hele Selfſkabet applauderede.

„Jeg forudsiger“, sagde Waggesen, „at der engang bliver Noget af ham! men bliv nu ikke forsængelig, naar hele Publicum tilflapper Dig Bifald!“ og nu sagde han Noget om den rene, sande Naturlighed, og at den gik til Grunde med Alderen og mellem Mennesker. Jeg forstod ikke Alt, men et eiendommeligt Naturbarn maa jeg have været, en ganske egen Mabenbarelse, for ikke at sige „Fremtoning.“ Jeg troede ubetinget ethvert Menneskes Ord, og at Alle meente mig det godt; ikke en Tanke havde jeg, uden at jeg ogsaa strax udtalte den. Siboni lovede, at han vilde uddanne min Stemme og meente, at jeg som Sanger vilde kunne komme til at optræde paa det kongelige Theater. Jeg var saa lykkelig, græd og loe, og da Somsfruen lukkede mig ud, og saa den Bevægelse, jeg var i, flappede hun mig paa Kinden og raadede mig til næste Dag at gaae op til Professor Wehse, han meente mig det godt, sagde hun, og ham kunde jeg stole paa.

Jeg kom til Wehse, der selv fra fattig Dreng havde arbejdet sig frem; dybt havde han følt og forstaaet min ulykkelige Stilling, og idet han benyttede Diebliffets Stemning, indsamlet 70 Rdlr. til mig; det var en heel Rigdom! hver Maaned kunde jeg, sagde han, afhente hos ham indtil videre, ti Rdlr. Jeg skrev da strax mit første Brev til Hjemmet, et jublende Brev, al Verdens Lykke var strømmet til mig, meldte jeg. Min Moder viste i sin Glæde Brevet til alle Mennesker; Nogle hørte forundrede efter, Andre trak paa Smilebaandet, thi hvad skulde der vel komme ud af det Hele!

Siboni talte ikke Dansk; for at jeg nu kunde forstaaes og igjen forstaae ham, blev det nødvendigt, at jeg lærte idetmindste lidt Tydsk. Den Kjøbenhavnnerinde, med hvem jeg havde reist fra Odense til Kjøbenhavn, og som efter sin Stilling gjerne vilde gjøre mig noget Godt, fik en Sproglærer Brun til at give mig frit nogle tydske Timer, jeg lærte en Deel Gloser, og Siboni aabnede mig nu sit Huus, gav mig Tøde og sang nogle

Gange Scala med mig. Han havde en italiensk Kof og to livlige Tjenestepiger, den ene havde tjent hos Casorti og talte Italiensk; hos disse tilbragte jeg Dagen, løb med Glæde deres Grin-der, hørte paa deres Historier, men da de en Dag ved Middagsbordet sendte mig ind med et af Fadene, reiste Siboni sig, gik ud i Kjøkkenet, sagde Thyndet, at jeg ikke var „Camerière“, og fra den Tid kom jeg lidt mere ind i Stuen, hvor Søsterdatteren Marietta, en talentfuld Pige, anvendte en Deel af sin Tid paa Tegning, det var Sibonis Billed som „Achilles“ i Paers Opera; jeg stod Model, isørt den store Tunica og Toga, der passede til den svære, stærke Siboni og ikke til mig, der var mager og opløben; men denne Uovereensstemmelse morede just den muntre Italienerinde, der loe himmelhøit og tegnede saa fort.

Opera-Personalet kom daglig til Sangøvelse, imellem blev sagt mig, at jeg kunde høre derpaa, og naar da under Sangen il maestro blev utilfreds, saa at det italienske Blod kom ham op i Kinderne, og han i Hestighed brød ud snart paa Thydsk, snart paa curiøst Dansk, saa, uagtet det ikke angik mig, skjælvede jeg over alle Lemmer, og meer og meer fik jeg Angest for ham, af hvem syntes jeg, min hele Fremtid afgang; skulde jeg saa synge Scala, da kunde hans alvorlige Blik bringe min Stemme til at skjælve, og faae Taarer op i Øinene: „hikke banke, Du!“ sagde han da, og naar han saa lod mig slippe, og jeg kom til Døren, kaldte han mig tilbage igjen, stak mig nogle Penge i Haanden, „wenig amüsiren!“ sagde han, og snulste hjertensgod til mig.

Siboni var, efter Alt hvad jeg senere har forstaaet og erfaret, en ganske fortræffelig Syngelærer og skabte en god Skole og dramatisk Sang, men blev af Publicum i det Hele ikke vurderet efter Fortjeneste. Mængden saae i ham kun en Udlænding, der fortærede en Gage, som en Indfødt kunde have godt af, uden at tænke paa, at her ikke blandt de Indfødte, var Een saa god og dygtig, som han var det; de italienske Operaer,

som da tonedede gjennem Europa og ved Siboni førtes paa Scenen hos os, bleve hadesfuldt modtagne, ene og alene, fordi de vare italienske og Siboni en Italiener. „Gazza ladra“ blev udpebet, „la straniera“ ligesaa, og da Siboni, der efter sin Contract skulde have en Venefice-Forestilling og dertil valgte paa Tydsk Paers Opera: „die Rache des Achilles,“ i hvilken han selv optraadte i Hovedrollen, engang hans Glandsrolle i Italien, blev her pebet af ham. Denne Uret, og Sibonis særdeles Fortjeneste, er efter hans Død blevet erkjendt af Mange, som dengang foragtede og oversaae Compositioner af Rossini og Bellini, men Aringer efter hoiiede sig for Verdi og Ricci, og det kom til den Yderlighed, at ingen Musikk, ingen Sang var af Værd uden den italienske, men dette Omsving oplevede ikke Siboni. Med Sjæl og Ild søgte han ikke blot at lære sine Elever Sangen, men han vilde, at de skulde forstaae og opfatte Characteren, de fremstillede; der manglede ham Ord i det tydske Sprog, det danske havde han endnu mindre i sin Magt, og kun i eet af disse to forstode de fleste af Sangerne ham, kom han nu til at udtrykke sig comisk, blev dette naturligviis hurtigt opfattet og gjengivet.

Fra tidlig Morgen til om Aftenen var jeg i Sibonis Huus, om Natten derimod et Sted, hvorhen min Uvidenhed med Verden havde ført mig; det vil sige, det var i et ganske skikkeligt Huus, men ikke i en saadan Gade. Jeg kunde med de ti Adlr. jeg maanedlig afhentede hos Wehse, ikke boe paa en Gjestgivergaard, jeg maatte see mig om efter et billigt Logis, og kom da til at boe hos en Madame i Holmensgade, dengang kaldet Ulkegaden. Det klinger forunderligt, men saaledes er det, jeg havde i Sandhed ikke Tanke om den Verden, som her rørte sig om mig, og var saa ganske det uskyldige Barn, at der ikke faldt en ureen Skygge i min Sjæl.

I omtrent tre Fjerdingaar kom og gif jeg saaledes hos Siboni; da mistede jeg min Stemme, den var i Overgang og

jeg havde hele Vinteren og Foraaret været nødt til at gaae med daarligt Fodtøi, dagligt havt vaade Fødder; Stemmen svandt, og der var ikke længer Udfigt til, at jeg skulde, som man havde sagt, blive en udmærket Sanger. Siboni kaldte mig ind til sig, sagde mig det ærligt og raadede mig, nu Sommeren begyndte, at reise hjem til Odense og der lære et Haandværk.

Jeg, som med Henrykkelsens Ord havde beskrevet for min Moder den Ulykke, jeg virkelig følte var vederfare mig, skulde nu vende tilbage til Hjemmet og der blive til Spot, jeg vidste det vilde skee, jeg følte det og stod som sønderknust. Dog, just i denne tilsyneladende Ulykke laae et Trin opad til det Bedre.

Som jeg stod der igjen forladt og ene, grublende paa, hvad jeg nu skulde gjøre, til hvem jeg skulde vende mig, huffede jeg paa, at jo her i Kjøbenhavn levede Digteren Guldberg, en Broder til Obersten i Odense, ham, der havde viist mig saa megen Venlighed. Snart fik jeg at vide, at han boede ude ved Assistentenskirkegaarden, den, han saa smukt har besjunget; jeg skrev ham til, idet jeg var forlegen ved som tidligere, Ansigt til Ansigt, at tale om min Stilling og Trang; efter at Brevet var kommet i hans Hænder, gif jeg til ham og fandt ham mellem Bøger og Tobakspiber; han var da endnu en kraftig Mand; hjerteligt og venligt tog han imod mig, og da han af mit Brev havde seet, hvor flet jeg bogstaverede, lovede han at give mig Underviisning i det danske Sprog; og da han derpaa forsøgte mig lidt i det tyske, som jeg sagde, at jeg havde talt hos Siboni, fandt han med Rette, at jeg kunde trænge betydeligt til ogsaa at hjælpes heri, og det vilde han. Indtægten af et lille Skrift, han udgav, jeg troer en Tale paa Frederik den Sjettes Fødselsdag, lod han tilfalde mig, man vidste Diemedet og jeg troer, der indkom over hundrede Rigsdaler; ogsaa Weyse vedblev at vise sin Interessé for mig, han og flere tegnede sig for en lille Sum til mig, og det samme, det maa jeg især fremhæve, gjorde af eget gode Hjerte de to Tjeneste-

piger hos Siboni, de kom og tegnede sig hver, at de kvartalsviis vilde give ni Mark af deres Løn; det blev jo rigtigt nok kun ved det første Kvartal, men den gode Villie var der; de ere begge siden slupne mig af Syne. Ogsaa Componisten Kuhlau, hvem jeg ikke da eller nogensinde talte med, tegnede sig paa den Guldbergsske Liste mellem dem, der i et Aar vilde give deres Skjerv; Kuhlau havde ogsaa kjendt det at være et fattigt Barn, i Armodens Huus var han voret op, der er fortalt mig, at i Vinterens Kulde maatte han løbe Grinder, og en Aften faldt han med Oflasken, han havde hentet; Glasstykker af den berøvede ham hans ene Die.

Da Huuseierinden, hos hvem jeg boede i den omtalte Gade, hørte om de Penge, jeg ved Guldberg og Weyse havde sikket, var hun villig til at tage mig i Kost og Logis, og da hun derpaa forklarede mig, hvor godt hun kunde sørge for mig, og hvor flemme de var de fleste andre Menneſter omme i Byen, syntes jeg, at hos hende alene var mig et sikkert Hjem. Det Værelse, hun overlod mig, var isvrigt ikke andet end et tomt Spiis-kammer, uden Vindue, uden al anden Daglys end det, der fra Kjøkkenet kom ind ad den aabne Dør, men jeg skulde have Lov, sagde hun, at sidde i hendes Stue saa meget jeg vilde, og nu kunde jeg prøve hvor god Mad og Drikke jeg fik, og da om to Dage tage Bestemmelse, men det maatte hun sige mig, at for ringere end tyve Rigsdaler om Maaneden kunde hun ikke have mig. Det var jo en slem Betingelse, især da alle Hjælpeilber tilsammen, ikke bragte det til en høiere Sum om Maaneden, end til sexten Rigsdaler, for hvilke jeg ikke blot skulde leve, men klæde mig og tage alle andre Fornødenheder.

„Ja, jeg maa have tyve Rigsdaler!“ sagde Madamen, og næste Dag efter Middagsbordet gjentog hun det samme, talte om de onde, fæle Menneſter, jeg let kunde komme imellem, og bad mig nu, til hun om et Par Timer kom tilbage, at give et bestemt

Svar paa, om jeg vilde betale de tyve Rigsdaler eller strax at gaae min Vej.

Jeg, som saa let sluttede mig til Menneffene, havde i de to Dage, jeg var her i Huset, faaet hende kjær som en Moder, sølte mig saa hjemme; det var en Hjertesorg at skulde bort, og hvorhen og til hvem? Men jeg kunde ikke flaae flere Dalere end de fexten, jeg havde, dem vilde jeg gjerne give hende allesammen, men det var og blev for lidt! der stod jeg saa inderlig bedrøvet, Madamen var gaaet, Taarerne randt mig ned over Kinderne; jeg saae hende over Sophaen hang hendes afdøde Mand's Portrait, og jeg var saa ganske Barn, at jeg gif hende og smurte Billedets Dine med mine Taarer, for, som jeg meente, at den døde Mand kunde føle hvor bedrøvet jeg var og maaskee da virke ind paa sin Kones Hjerter, saa at hun bestemte sig til at beholde mig for de fexten. Hun maa have indseet, at der ikke var flere Penge at presse ud af mig, thi da hun kom tilbage, sagde hun, at jeg kunde da blive for de fexten maanedlig; og jeg blev glad, takkede Gud og den døde Mand. Næste Dag bragte jeg hende alle Pengene, usigelig lykkelig, fordi jeg nu havde et Hjem; men selv eiede jeg ikke een eneste Skilling til Skoe, Klæder eller nogen lignende Slags Fornødenheder.

Jeg var midt i Kjøbenhavns Mystrier, men jeg forstod ikke at læse dem. Hos Madamen var, foruden mig, i Kost en ung, venlig Dame, der havde Børrelser ud til Gaarden, levede alene, og græd sommetider. Ingen kom til hende uden hendes gamle Fader og han kom kun om Aftenen naar det var mørkt; jeg lukkede ham ind gjennem Kjøkkendøren, han var i simpel Drakke, meget hyllet til op om Halsen og med Hatten ned i Dinene. Sin Aftenthee drak han hos Datteren, hed det, og da maatte Ingen komme derind, for han var menneffesk. Hun blev altid saa alvorlig henimod den Tid, han skulde komme og syntes ikke glad.

Mange Aar efter, da jeg var kommet paa et andet Livstrin, da den fornemme Verden, og hvad man kalder Salonlivet aabnedes for mig, saae jeg en Aften, midt i den oplyste Sal, en decoreret, fornem, ældre Herre træde ind, det var den gamle, menneskefæls Fader, ham, jeg havde lukket ind ad Kjøkkendøren, da han kom i den tarvelige Frakke; vi kjendte ikke hinanden, ham idetmindste faldt det vist ikke ind, at jeg, som fattig Dreng, i hiint Huus, havde aabnet ham Døren, naar han gav sin Gjesterolle; jeg saae den Gang kun den værdige Fader i ham, og havde alene Tanke for mit eget Comediespil. Ja, jeg var dengang endnu saa ganske Barm og dog fært Aar, at jeg, ligesom hjennum i Odense, endnu legede med Duffer og Duffertheater, som jeg selv gjorde; daglig sad jeg og syede Dufferklæder, og for at saae brogede Lapper dertil, gik jeg ind i Boutikerne paa Østergade og Kjøbmagergade, og bad om de vilde forære mig Prøver paa Tøier og Silkebaand. Min Phantasie bevægede sig saa ganske i denne Dufferstads, at jeg ofte stod stille paa Gaden og betragtede de rige Damer i Silke og Bløiel, og i Tanterne forestillede mig alle de Kongekaaber, Slæb og Ridderdragter, jeg kunde lave ud af deres Klæder. Med Phantasien saae jeg al deres Bynt og Stads under min Tar, det var hele Timers Tanke-Ovelse.

Jeg eiede, som sagt, ikke een Skilling, Madamen fik dem alle, men naar jeg saa engang imellem maatte besørge et langvejs Bærende for hende, gav hun mig altid en otte Skilling derfor; det havde jeg fortjent, sagde hun, og hun vilde Ingen gjøre Uret; for Pengene købte jeg da Papir til at skrive paa eller gamle Comediebøger. Morstabslæsning fik jeg snart en heel Deel af og det fra Universitets-Bibliotheket; Regentsprovsten, gamle Rasmus Nyrup, om hvem jeg fra Bunkeslods Huus vidste, at han var en Bondesøn, og havde gaaet i Odense lærde Skole, var jeg en Dag gaaet op til, fortalt, at ogsaa jeg var fra Odense; min Eiendommelighed tiltalte den gamle Mand, han fik Godhed

for mig og paa Bibliotheket over Rundekirke lod han mig gaae om og see i Bøgerne, kun at „de sættes paa rette Sted," og dermed var jeg i højeste Grad samvittighedsfuld, som med de mange Bøger med Billeder, han lod mig laane hjem. Jeg var meget glad! een stor Glæde til havde jeg, ved at Guldberg formaaede Skuespilleren Lindgreen til at instruere mig som vor-
dende Skuespiller; jeg maatte lære flere af Holbergs „Henrich" og dumme Knøse, saaledes „Jacquinot" i „de to Grenaderer", et Rollesag, jeg skal have viist Talent for, men min Lyst var at spille „Correggio"; jeg fik ogsaa Lob, at lære denne Rolle udenad. Lindgreen lod mig sige for sig Monologen i Billedgalleriet, og uagtet han loe og spurgte mig, før jeg begyndte, om jeg virkelig troede, at jeg kunde komme til at ligne den store Mester Correggio, hørte han med meer og meer Alvor paa mig, og da jeg endte, flappede han mig paa Kinden og sagde: „Tølelse har De! men det er ikke Skuespiller, De skal være. Vor Herre veed, hvad det er! tal med Guldberg om at faae lært noget Latin! det fører altid paa Vej til Studenten!"

Jeg studere! det var nu ikke længe kommet i min Tanke; Theatret var mig nærmere og kjærere. Men Latin kunde jeg jo gjerne lære, det klang mig ogsaa saa stort, at kunne sige: „jeg lærer Latin!" Først talte jeg til Madamen, der havde skaffet mig fri Underviisning i Lydsken; men hun sagde mig, at Latin var det kostbareste Sprog i Verden, at det var ikke muligt at faae det lært frit! Guldberg fik imidlertid en af sine Venner, nuværende Provst Bengtzen, til velvilligt at give mig ugentlig et Par Timers Underviisning deri.

Solodandseren Dahlén og hans Kone, hun især, en Kunstnerinde dengang af Betydning, hvem Rahbek og flere af den Tids Digtere besang, aabnede for mig deres hyggelige Hjem, og det var paa den Tid det eneste, jeg havde; de fleste Aftener tilbragte jeg her, og den milde hjertelige Kone var mig som en god

Moder. Manden tog mig med paa sin Dandseskole, det var dog et Skridt Theatret nærmere. Der stod jeg den hele Formiddag ved den lange Stof og strakte Been, lærte at gjøre Battement, men uagtet al min Glid og gode Villie lovede jeg ikke meget for Dandsen; Hr. Dahlén erklærede, at jeg neppe drev det videre end til at blive Figurant. Det havde jeg imidlertid opnaaet, at jeg turde om Aftenen komme bag Coulisserne, hvor der i den Tid ikke herskede Nutidens Orden, her var opfyldt med alstens Mennesker, ligesom selve Loftet gav Plads for Tilskuere, disse betalte der et Par Skilling til Maskinkarlene, og her var altid fuldt og tidt det „bedste Selskab“; man vilde saa gjerne see Theatrets Mysterier, jeg veed høifornemme Fruer og Døckener, som incognito der tog til Takke med at sidde ved Siden af Nyboders Madamer, bare for at vide, hvorledes det gik til deroppe. Bag Coulisserne altsaa kom jeg, ja jeg fik endogsaa fri Udgang til Figurantinde-Logen i tredie Etage, turde der sidde paa den bageste Bænk, og jeg blev uagtet min Længde aldeles betragtet som Barn. Hvor var jeg dog lykkelig, det forekom mig, som om jeg allerede havde Foden heelt inde paa Scenen og hørte med til Personalet, men endnu havde jeg ingen Aften været inde „paa Bræderne“, dog ogsaa dette forventede Dieblisk kom. En Aften gav man Operetten „de to smaa Savojarder“. Ida Wulff, nuværende Kammerherinde Holstein, var da Sang-Glev, jeg kjendte hende fra Siboni, hvor hun altid talte mildt og venligt til mig; kort før Operetten skulde begynde, mødtes vi bag Coulisserne, og hun sagde mig, at i Markeds-Scenen, som forekom i Stykket, kunde Enhver, selv Maskinsolkene, gaae ind for at fylde Scenen, kun maatte man først faae lidt Sminke paa Kinderne; det fik jeg snart og lykkelig traadte jeg ind med de Andre. Jeg saae Pamperækken, Souffleuren og hele det mørke Tilskuer-Rum. Jeg var i mine sædvanlige Klæder, jeg troer i Confirmations-Kjolen, der holdt endnu, men i hvor meget jeg selv altid hørstede paa den og spæde paa den,

var den, ligesom Snittet den havde, temmelig daarlig; min Hat var mig altfor stor og faldt mig næsten ned over Dinene. Jeg vidste alle disse Mangler og for at skjule disse gjorde jeg mange heift kittede Bevægelser. Jeg turde ikke holde mig rank, for da vilde Vesten vise at den var mig alfor kort, Støvlehælene havde jeg slidt temmelig skjæve og det hjalp ikke paa Holdningen; lang og mager var jeg, og jeg havde erfaret og vidste, at man nok kunde gjøre sig lystig over mig. Dog i dette Dieblif var jeg kun opfyldt af den Lykke første Gang at træde frem foran Lamperækken. Mit Hjerte bankede stærkt, idet jeg traadte ind — da kom en af Sangerne, som den Gang førte et stort Ord og nu er glemt, han tog mig derinde i Haanden, og spottende lykønskede han mig til min Debut. „Maa jeg præsentere Dem for det danske Folk!“ sagde han og trak mig hen imod Lamperne; man skulde lee af min Personlighed, vilde han, jeg følte det, Taarerne kom mig i Dinene, jeg vred mig løs fra ham og forlod Scenen.

Paa den Tid componerede Hr. Dahlén en Ballet „Armida“, jeg skulde her med og være en Trolld, mit eget Ansigt sad i Gabet paa en frygtelig Maske. Fru Johanne Louise Heiberg, var som ganske lille Pige ogsaa med i samme Ballet; fra denne er det første Gang, jeg erindrer hende, og i Programmet til Armida staaer ogsaa første Gang hendes Navn trykt ligesom mit. Det var et Moment i mit Liv, at mit Navn nu stod trykt, en Nimbus af Uldødelighed syntes jeg laae deri; hele Dagen hjemme maatte jeg see paa de trykte Bogstaver, jeg tog Ballet-Programmet med i Seng om Aftenen, laae ved Lyset og stirrede paa mit Navn, lagde det hen for at tage det igjen; det var en Lyksalighed!

Allerede gif jeg nu paa andet Aar i Kjøbenhavn, Pengene jeg havde fra Guldberg og Weyse vare optagne; jeg var i et Aar blevet ældre, idetmindste i Undseelighed, jeg led ved at tale til Noget om mine Savn og min Trang. Jeg var flyttet ind hos

en Skipper-Enke, hvor jeg foruden Logiet kun havde en Kop Kaffe om Morgenens. Det var tunge, mørke Dage; Konen troede, at jeg om Middagen gik ud at spise hos Familier, og da sad jeg paa en Bænk i Kongenshave og spiste et lille Hvedebrød; en enkelt Gang vovede jeg mig ind i et af de simpleste Spisehuse og valgte der det meest affides Bord. Mine Støvler vare itu, i vaadt Veir gik jeg altid med vaade Fødder, havde intet varmt Tøi paa i den kolde Aarstid, jeg var i Grunden meget forladt, men følte ikke hele Vægten heraf; ethvert Menneſke, der talte venligt til mig, troede jeg, var mig en ærlig Ven; Gud var hos mig i min lille Stue, og mangen Aften, naar jeg havde læst min Aftenbøn, kunde jeg barnligt vende mig til ham og ſige: „det bliver jo snart godt!“ Jeg havde den faſte Tro, at det maatte og vilde blive det, Gud kunde ikke ſlippe.

Fra min tidligſte Barndom havde jeg den Foreſtilling, at ſaaledes ſom det gik os Nytaarsdag, vilde det gaae os hele Aaret. Mit høieſte Druſke var, at jeg i det nye Aar maatte faae en Rolle i et Stykke og træde frem paa Scenen, da kom ſiden nok Gagen. Det var juſt Nytaarsdag, Theatret var lukket, men ikke Opgangen til ſelve Scenen, her ſad en gammel, halvblind Portner, ham ſmuttere jeg med bankende Hjerte forbi, kom ind mellem Couliſjer og Tæpper, gik lige hen over Scenen mod Orcheſteret, faldt paa mine Knæ, men ikke et Vers kunde komme mig i Tanke, og Noget maatte jeg jo ſige høit, ſkulde jeg i dette Aar komme til at tale paa Scenen; da læſte jeg med lydelig Stemme mit „Fader vor“ og gik bort i den trygge Forviſning, at jeg nu nok i Aarets Løb kom frem i en Rolle.

Der gik Maaneder, men jeg fik ingen Rolle; det blev Foraar og det var nu alt paa tredie Aar jeg drev om her i Kjøbenhavn; i al den lange Tid havde jeg kun een enefte Gang været ude i Skoven, jeg var gaaet til Dyrehaven og havde der aldeles

tabt mig i Vækkelsen af Folke-Lystigheden, som den Gang aandede her, som i Dehlenschlägers „Sanct Hans Aftenstil“. Mennekevrimmel paa Bakken, Beridere, vilde Dyr, Gynger og Kunster, Vasselboutiker med pyntelige Hollænderinder, Jøden under Træet, alt det var der dengang; skjærende Violiner, Sang og Klang, alt dette henrev mig langt mere end hele Skovnatu- ren. Alt var saa levende, saa broget, saa nyt.

En Dag i Foraaret var jeg gaaet ud til Frederiksberg; der i Haven stod jeg pludselig under de første udsprungne, store Bøge, Solen gjorde Bladene transparente, der var en Duft, en Friskhed, Græsset var saa høit, Fuglene sang, jeg blev overvældet deraf og begyndte at juble med, jeg slyngede mine Arme om et af Træerne, kysjede Barken, jeg var i dette Dieblif ganske Natur-Menneke. „Er han gal!“ sagde en Mand tæt ved mig, det var en af Slotsbetjentene og jeg løb forskrækket deraf og gif saa besindig og stille til Byen.

Min Syngestemme havde imidlertid begyndt at vinde i Klang og Fylde; Hr. Krofing, en Broder til Digteren, var da Chor-Skolens Syngemester, han hørte mig synge og tilbød mig Plads paa Skolen, idet han meente, at jeg ved at gaa med i Chor kunde faae Stemmen sjunget ud og dertil vinde Frihed i at bevæge mig paa Scenen, efterhaanden fik jeg maaskee da nok nogle smaa Roller. En ny Mulighedens Veie til at komme fremad, der hvor jeg helst vilde, syntes at aabne sig; fra Dandseskolen gif jeg nu til Syngeskolen og traadte med op i Chorene, snart som Hørde, saaledes i „Røverborgen“ og i „Johanne Montfaucon“, snart som Kriger, Matros og Eligt. I Parterret havde jeg nu Lov at gaa ind, naar der ikke var udsolgt, og jeg forsømte det aldrig. Theatret var ganske min Verden, i den levede jeg og i den drømte jeg, og da var det saa rimeligt, at jeg glemte at læse min latinske Grammatik, jeg hørte ogsaa flere sige: at for at synge i Chor behøvede man ikke at kunne Latin, og uden den kunde man ogsaa

nok blive en stor Skuespiller. Jeg fandt dette overmaade rigtigt, var kjed af latinsk Grammatik og derfor, med eller uden Grund, undskyldte jeg mig flere Gange ved de latinske Aftentimer og gik heller i Parterret. Guldberg fik det at vide, blev vred derover, og med Ret, og for første Gang i mit Liv, fik jeg en alvorlig streng Bebreidelse, den næste knuste mig til Jorden; jeg troer ingen Forbryder ved at høre forkynde sin Dødsdom kan rystes mere, end jeg blev det ved Guldbergs Ord. Det maa have udtrykt sig i mit Ansigt, thi han sagde: „spil bare ikke Comedie!“ men det var ikke Comediespil. Jeg skulde nu ikke læse Latin længer.

Jeg følte, i en Grad som aldrig før, min Afhængighed af Mennekenes Godhed; jeg savnede det Nødvendigste; enkelte Dødsblikke kom mørke, alvorlige Tanker om min Fremtid, til andre Tider havde jeg igjen hele Varnets Sorgløshed.

Enken efter Danmarks berømte Statsmand Christian Colbjørnsen og dennes Datter Fru van der Maase, da Hofdame hos Kronprindsesse Caroline, vare de to Første af den høiere Stand, som toge venligt mod den fattige Dreng; de hørte paa mig med Deeltagelse og saae mig jevnligt hos sig. Fru Colbjørnsen boede om Sommeren paa Bakkehuset, der eiedes af Digteren Rahbek og hans Hustru: „Philemon og Baucis“ som de i et Digt bleve kaldte; jeg kom under deres Tag og snart i deres Stue; Rahbek selv talte aldrig nogensinde til mig, den eneste Tilnærmelse var en Gang i Haven, hvor han styrede lige hen imod mig, som om han vilde sige et Par Ord, men i det han var mig nær og fæstede sine Blikke paa mig, vendte han pludselig om igjen og gik. Fru Rahbek, med sin Livlighed og venlige Character, indlod sig derimod en Deel med mig; jeg havde da begyndt at skrive en Slags Comedie og læste den for hende; strax ved de første Scener udbød hun: „men der er jo hele Stykker deri, De har skrevet ud af Dehlenichläger og Inge-

mann!" — „Ja, men de ere ogsaa saa deilige!" svarede jeg ganske uskyldig og læste videre. En Dag, da jeg fra hende vilde gaae op til Fru Colbjørnsen, rakte hun mig en Haandsfuld Roser og sagde: „Vil De tage dem med op, det vil vist fornøie Conferentsraadinden at faae dem af en Digters Haand!" det var halv i Spøg, disse Ord bleve sagte, men det var første Gang, at Nogen satte Digternavnet i Forbindelse med mit, det gik mig gjennem Blod og Sjæl, Vandet kom mig i Dinene og jeg veed, at fra dette Dieblif af var min Tanke vakt for at skrive og digte, det havde før kun været mig en Leg til Afverling med Duffe-theatret, nu stod det høiere — nu var det Maalet.

En Dag kom jeg herud, og som jeg syntes, meget pyntelig; jeg havde af Eduard Colbjørnsen faaet en meget god, blaa Kjole, en saa god havde jeg aldrig før eiet, men den var mig altfor stor og vid, især over Brystet; jeg havde ikke Raad til at faae den omshet, og saa knappede jeg den til heelt op mod Halsen; Løiet saae nyt ud, Knapperne skinnede blanke, men over Brystet hang den vel meget i Pose; for nu at hjælpe paa det, fyldte jeg det tomme Rum med en Mængde af de gamle Comedie-Placater jeg havde; de laae løse paa hinanden mellem Brystet og Kjolen, denne kom nu til at slutte, det vil sige, jeg fik et pukket Bryst og med det viste jeg mig for Fru Colbjørnsen og for Fru Rahbek; de spurgte mig strax om hvad alt det var, jeg havde paa Brystet, jeg skulde aabne Kjolen, det var jo saa hedt Veir, men jeg tog mig nok iagt, Ingen fik mig til at lukke op, da vilde alle Placaterne have væltet ud.

Foruden Rahbeks og Colbjørnsens boede om Sommeren herude nuværende Statsraad Thiele, han var dengang ung Student, men allerede hæderlig kjendt, som Den, der havde løst Baggesens Gaade, skrevet smukke Sonetter og udgivet „danske Folkesagn", paa det kongelige Theater havde jeg seet opført hans Tragedie „Pilegrimen." Jeg var lykkelig ved at

tale med ham. Han havde Tølelse, Begeistring og Deeltagelse; stille, opmærksom har han fulgt mig, indtil vi nu staae som Venner. Han var Een af de Faa dengang; som sagde mig Sandheden, naar Andre kun gjorde sig lystige paa min Bekostning og kun havde Die for det Budseerlige i min Naturtilstand. Rahbeks Indling, Skuespillerinden Madam Andersen, som ogsaa boede paa Bakkehuset, havde i Spøg givet mig Navnet: „der kleine Declamator“, og som saadan blev jeg bekendt, jeg var en Curiositet; man morede sig over mig, og jeg, ja, jeg saae i hvert Smil kun Bisalds-smilet. En af mine senere Venner har fortalt mig, at han, omtrent paa den Tid, saae mig første Gang, det var i en rig bekendt Grossererens Salon, hvor man, for at gjøre sig lystig over mig, bad mig fremsige et af mine egne Digte, og jeg skal have sagt det med en Tølelse, udtalt mig i Digtet saa ubevidst, saa inderligt, at Spotten forvandlede sig til Deeltagelse.

Et Tilholdssted, om jeg saa kan kalde det, en hyggelig lille Stue, hvorfra ligesom Fortids Røster klang ind i min let modtagelige Sjæl, fandt jeg og maa ikke glemme at omtale; det var hos en værdig, gammel Kone, Moderen til vor berømte, nu afdøde Urban Jürgensen; hun havde en lys Forstand og megen Dannelse, men tilhørte ganske en forsvunden Tid, levede i Grindringen om dens Menneſker. Hendes Fader havde været Slotsforvalter paa Antvorskov, og der, sagde hun, kom om Søndagen tidt Holberg fra Sorø; han og hendes Fader gik op og ned ad Gulvet og talte om Politik, Moderen, der sad ved Spinderoffen, vilde en Dag tage Deel i Samtalen. „Jeg troer Rokkehovedet taler!“ sagde Holberg; „de Ord kunde Moder aldrig tilgive den vittige, grove Herre!“ Hun, der dengang var et lille Barn, sad nu som gammel, gammel Kone og fortalte mig alt dette; i hendes Huus var Digteren Bessels kommet og havde drevet lystigt Spil med den pertentlige Keiser, hvis frygtelige Ildbrands-Historier vi Alle

kjende, han havde ladet den arme Mand i Skoe og Silkestrømper vandre hjem gennem de sølede Gader; hun læste daglig sine Glasfikere: Corneille og Racine, om disse talte hun til mig, om deres store Tanker og fremstillede Characterer; hun kunde saaledes ikke let gaae over i Beundring for den nyere romantiske Digtning. Med en Moders varme Sind talte hun om sin forsviste Søn, ham, der i Krigen saa eventyrlig var traadt op paa Island, som dette Olands Konge, og hvorfor han nu aldrig mere turde vende tilbage til Danmark; Træt af hans Character og Willie, der alt i Drengesaarene viiste sig, vidste hun at fremhæve; man vil forstaae, hvor tiltrækkende den gamle Kones Selskab blev mig ved Alt hvad hun havde oplevet, tænkt og læst; og jeg var hos hende et hjært Barn hun gjerne saae. Hun hørte mine første Vers og min Tragedie: „Skovkapellet“ og sagde en Dag med en Alvor der betog mig: „De er en Digter, maaskee som Dehlenschläger! om ti Aar — ja, saa er jeg død og borte, — men tænk saa paa mig!“ — jeg husker, at Lærerne med Gæt trængte sig frem i mine Dine, jeg blev saa høitidelig, saa særlig grebet ved hvad hun sagde, men veed tillige, at jeg slet ikke troede, at det var muligt, at jeg kunde blive en Digter, som man erkjendte en saadan, mindst nævnet, naar man nævuede Dehlenschläger.

„Egentlig skulde De studere!“ sagde hun, „men der er mange Veie til Rom! De kommer vel af Deres Bei derhen!“

„Studere skulde De!“ gjentog Folk; daglig hørte jeg, hvor godt og vigtigt, ja hvor aldeles nødvendigt det vilde være for mig, man opmuntrede mig til at lægge mig efter Videnskaberne, ja der vare de, som skjendte fordi jeg ikke gjorde det, og sagde mig, at det var min Pligt at studere, ellers vilde der aldrig blive Noget af mig, men jeg gad nok helst gaae at drive! Det var alvorligt meent, men Ingen gjorde et Skridt for at hjælpe mig. Jeg havde det i Grunden kummerligt, det var tungt for mig at opholde Livet. Da faldt det mig ind at skrive en Tragedie, indlevere den

til det kongelige Theater, og naar da Stykket blev spillet, vilde jeg for Pengene, jeg fik derfor, begynde at studere. Medens Guldberg endnu læste Dansk med mig, havde jeg efter en tydsf Fortælling: „Skovkapellet“ der stod i Rosenkildes „Brevduen“ skrevet en Tragedie paa riimsfri Vers, den blev af Guldberg betragtet som en dansk Stil, en Dvæls i Sproget. og paa det meest Bestemte havde han forbudt mig, at indlevere til Theatret dette Arbejde; jeg skrev altsaa et nyt, en anden Tragedie. Ingen skulde kjende Forfatteren; selv opfandt jeg Handlingen; det blev „en fædrelandsk Tragedie“ kaldet „Røverne i Wijsenborg“; i Løbet af fjorten Dage var den færdig og reenskrevet, men der var neppe et Ord i den rigtig bogstaveret, thi Ingen havde hjulpet mig. Anonymt skulde Stykket indleveres, dog En blev indviet i Hemmeligheden, Frøken Tønder-Lund, den unge Dame, jeg i Odense gif til Confirmation med, hun, den eneste, som der havde været venlig og god mod mig og foræret mig en Rose, hende havde jeg opsogt i Kjøbenhavn, af hende var jeg blevet deeltagende omtalt i den Colbjørnsenske Familie, hvor det ene Bekjendskab førte til det andet. Hun betalte En for at skrive et læseligere Exemplar end mit var, min Haandskrift turde jo heller ikke kjendes, meente vi, og nu blev Tragedien indleveret.

Efter sex Ugers Forløb, i hvilke jeg levede i store, dristige Forhaabninger, kom Stykket forkastet tilbage og Brevet, som fulgte med, sagde at Stykker, der i den Grad, som dette, forraadte Mangel paa al elementar Dannelse, ønskede man ikke oftere at modtage.

Det var just ved Skuespil-Saisonens Slutning i Mai 1822, da fik jeg fra Theaterdirectionen et andet Brev, til Underretning om, at man „entledigede“ mig fra Chor- og Dandseskolen, der ikke kunde føre til Noget for mig, men man ønskede, at mine mange Venner vilde tage sig af mig og skaffe mig den Dannelse og de Kundskaber, der hørte til, for at blive noget

Dygtigt i Verden, uden hvilke det ikke hjalp at have noget Slags Talent.

Jeg sølte mig atter, som stødt ud i rum Sø, uden Hjælp og uden Tilhold; jeg maatte skrive et Stykke for Theatret, det maatte antages, det var den eneste Frelse, den eneste Redning endnu for mig, og nu skrev jeg efter en Fortælling af Samsoe en Tragedie: „Alffol.“ Jeg var selv henrykt over de første Acter og med disse introducerede jeg mig strax hos Shackspeares Oversætter, nu afdøde Admiral Peter Wulff, i hvis Huus og Familiefreds jeg siden fandt et sandt Hjem. Han fortalte Maringer derefter i Spøg og med lidt Overdrivelse om vort første Bekjendtskab; at idet jeg kom ind ad Døren, skal jeg strax have begyndt: „De har oversat Shakspeare, ham holder jeg saa meget af, men jeg har ogsaa skrevet en Tragedie, vil de bare høre!“ — Wulff bød mig først at spise Frokost med sig, men jeg vilde ikke nyde Noget men læste i Galop, og da jeg var færdig, skal jeg have sagt: „kan der ikke nok blive Noget af mig, for det vilde jeg saa gjerne!“ — Jeg stak nu Papirerne i Lommen, og efter hans Fortælling svarede jeg, da han bad mig at besøge sig snart igjen: „Ja, det skal jeg, naar jeg har skrevet en ny Tragedie!“ „Ja saa vil det jo da vare temmelig længe!“ svarede han. „Nei, jeg tænker nok,“ sagde jeg, „at jeg har een færdig igjen om fjorten Dage!“ — og med de Ord var jeg ude ad Døren.

Fortællingen er vistnok lidt grouperet, men Farven er der af min Personlighed, som den da var. Hos H. C. Ørsted havde jeg ogsaa selv indført mig; det var som et guddommeligt Fingerege, at jeg just vendte mig til de Aldreste og Bedste, dem, hvis Betydning jeg egentligt slet ikke kjendte og kunde vurdere. Fra første Dieblit, med stedse vorende Deeltagelse, der i de sidste Aar blev sandt Venstskab, fulgte Ørsted mig til sin Død; paa min Aandsudvikling havde han en stor Indvirkning og var den af

Alle, som under hele min Digter-Udvikling aandelig holdt mig oppe, gav mig og forudsagde mig en Erkjendelsens Fremtid ogsaa i mit Fædreland; hans Huus blev mig tidligt et Hjem, hans Børn, som Smaa, har jeg leget med, seet dem vore op og bevare deres Kjærlighed til mig; i hans Huus har jeg fundet mine ældste, usforandrede Venner. Ogsaa i Provst Gutfeldt, der da levede og var en yndet Taler, fandt jeg en venlig, deeltagende Mand, han var Den, som da udtalte sig om mig meest varmt og med meest Forhaabning, og da han havde læst min ungdommelige Tragedie: „Alf sol,“ indsendte den for mig med en Anbefaling til Theater-Directionen. Jeg levede mellem Haab og Frygt; blev ogsaa dette Arbejde forkastet, da vidste jeg ikke mere, hvad jeg skulde gribe til! — Jeg havde i Sommerens Løb prøvet den bittre Nød, men jeg udtalte den aldrig, ellers vilde de Mange, der nu kjendte til mig, vist have afhjulpet den; en falsk Undseelse forbød mig at sige, hvor tungt jeg havde det; mit Ansigt straaede af Glæde, naar man venligt talte til mig, og een Lykke opfyldte mig saa uendeligt: jeg læste da for første Gang „Walter Scott;“ hans Romaner var et Mandens Liv der opgik for mig, en ny Verden jeg saa ind i; jeg glemte her Virkelighedens Trang omkring mig og gav til Leiebibliotheket, hvad jeg skulde købe Middagsspise for.

Fra den Tid netop skriver sig mit første Bekjendtskab med den Mand, der siden gjennem Aarene er blevet mig en kjærlig Fader, og i hvis Børn jeg har fundet mine Sødsfende; den Familie, jeg ligesom er voret ind i; jeg behøver kun at nævne Mandens Navn, og hele den ældre Slægt veed, hvad han har virket og gjort i Statens Tjeneste til Gavn for det Hele og for Enkelte; een af de Dygtigste i Forretningslivet, det ædleste og bedste Hjerter, forenet med den meest bestemte kraftige Villie, Geheime-Conferentsraad Jonas Collin. — Imellem hans mange, høistforskjellige Virkefredse, var ogsaa den at være Directeur ved det kongelige Theater. Enhver sagde mig, at var jeg saa lykkelig

lig at vinde denne Mand's Interesse, da vilde der blive gjort Noget for mig. Det var Provst Gutfeldt, som først omtalte mig for ham, og første Gang gik jeg op i det Huus, der siden blev mig Hjemmets Hjem.

Carl Bernhard har i sin Roman „Kroniker fra Christian den Andens Tid“, omtalt den gamle Gaard fra dens Fortid indtil dens sidste Betydning ved Collin. — Da Kjøbenhavns Østerport stod for Enden af Østergade, og det nuværende Kongens Nytorv var aaben Mark, laae der, henimod St. Anna Kapel, et Landsted, hvor den spanske Minister boede om Sommeren; det var dette Huus, der siden længe, lige til det sidste Aar, laae skjævt og kantet, en Bindingsværks Bygning i den anseelige Gade; en gammeldags Træ-Utan førte op til Indgangen i første Stokværk; det indre, snevrere Gaardsrum havde sit kluntede Trægalleri under det fremspringende Tag, men ud til Gaden selv bredte et gammelt Lindetræ sine Grene hen over Gaarden mod den spidse Gavl. Dette Huus skulde blive mig et forældreligt Hjem, og hvo dvæler ikke gjerne ved at skildre Hjemmet? Nu pranger her en ny pyntelig Gaard, Haandværkere sang, da de reiste den:

Du nye Gaard, gid Lykke maa
Boe her som i den gamle;

men denne — ja den selv —

Nu er den „gamle Minder.“ —

Jeg kom herhen, Collin talte til mig, jeg saae kun Forretningsmanden i ham; han sagde ikke mange Ord, og hans Tale var alvorlig og næsten streng forekom det mig; jeg gik bort uden at vente fra denne Mand nogen Deeltagelse; og just Collin var det da, som inderligst tænkte paa mit Vel, i Stilhed virkede derfor, som han i hele sit Liv har gjort det for mange af Landets nu virksomme Mænd. Da forstod jeg ikke den Møjlighed, hvormed han syntes at høre, medens hans Hjerte

kunde bløde ved hvad den Trængende sagde ham, og naar denne var borte, Taarerne kom i hans Dine, og han med Iver og Held altid vidste at virke og hjælpe. — Mit indsendte Stykke, som saa Mange overvældede mig med Bøstaler for, berørte han let og løst, saa at jeg betragtede ham mere som en Uven end som en Beskytter. Men efter nogle faa Dages Forløb blev jeg kaldet op til Theaterdirectionen. Rahbek førte Ordet, overgav mig Manuscriptet til „Alffol“ og sagde, at dette Stykke var ubrugeligt for Scenen, men at man dog havde fundet deri „saa mange Guld Korn“, at man havde det Haab, at jeg ved alvorlige Studier, ved at komme i en Skole og forfra lære hvad der hørte til, vilde maaskee eengang kunde levere den danske Scene Arbejder, som der vare værdige at opføres; for at jeg nu kunde leve og tilegne mig den nødvendige Underviisning, var det at Collin havde talt min Sag hos Kong Frederik den Sjette, der for nogle Aar allernaadigst havde forundt mig en Sum fra Pensionatferne til mit Underhold, og at Directionen for de lærde Skoler havde skjenket mig fri Underviisning i Slagelse-Latin-skole, hvor just en ny og som man sagde, driftig Rector var blevet ansat. Jeg var næsten stum af Overraskelse, aldrig havde jeg tænkt, at mit Liv skulde tage denne Retning; jeg var forunderlig betaget og havde egentlig ingen rigtig Forestilling om den Vej, jeg nu skulde gaae. Med den førstafgaaende Post skulde jeg rejse ud til Slagelse. Fra Collin kunde jeg kvartalsviis modtage Pengene til mit Underhold, ham maatte jeg holde mig til, og han skulde vide om min Flib og Fremgang.

Jeg gik anden Gang op til ham og sagde min Tak. Denne Gang indlod han sig lidt mere med mig, talte saa mildt og hjerteligt, sagde: skriv mig til usorbeholdent om, hvad De behøver, og hvorledes det gaaer Dem"! og fra denne Time vorte jeg fast til hans Hjerter, ingen Fader har kunnet være mig mere, end han var og er det. Ingen har mere inderligt glædet sig over

min senere Fremgang og Erkjendelse, Ingen har mere hjerteligt deelt hver af mine Sorger, end han og sølt for mig, som var jeg et af hans egne Børn. Hans Velgjerning blev givet, uden at et Ord eller et Blik gjorde mig den tung, det var ikke Tilfældet hos Alle, som jeg ved denne min Forandring i Skjæbne maatte bringe min Tak, man bad mig huse min ubegribelige Lykke, min Armod, og paalagde mig strengt at være flittig.

Udreisen var saa hurtig bestemt, og endnu havde jeg selv eet Anliggende at ordne paa samme Tid, nemlig, som jeg indleverede „Alf sol“ havde jeg talt med en Bekjendt fra Odense, en ung Mand, der bestyrede Bogtrykkeriet for en Enke, og af ham faaet Tilfagn om, at „Alf sol“ og en lille Fortælling „Gjenfærden ved Balnatokes Grav“, skulde blive trykte; Manuscriptet fik han, det skulde imidlertid ligge urørt i Trykkeriet, indtil jeg skaffede et vist Antal Subscribenter, men disse vare endnu ikke bragte tilveie. Før Udreisen løb jeg til Trykkeriet, her var luffet og saa lod jeg Sagen blive derved, rimeligviis da ikke utilfreds ved Muligheden, at det dog kunde blive trykt og læst — desværre skete dette, og det Maringer efter, idet at Manden, som havde modtaget Manuscriptet var død, og jeg troede det Hele hængst og glemt. Bogen udkom uden mit Vidende og min Villie, udkom i sin usorandrede Skikkelse, med et pseudonymt Forfatters navn, jeg havde givet mig eet, der ved første Diekast tyder paa den meest colossale Forsængelighed, og dog ikke var det, men meget mere Kjærlighed, som Barnet kan have den og derfor giver sin Dukke Navn efter hvem det holder mest af. Jeg elskede William Shakspeare og Walter Scott, og saa elskede jeg naturligviis ogsaa mig selv, jeg tog derfor mit Navn Christian, og saa havde jeg Pseudonym-Navnet: William Christian Walter. Bogen findes endnu, i den staaer Tragedien „Alf sol“ og en Fortælling: „Gjenfærden ved Balnatokes Grav“, i hvilken hverken Gjenfærd eller Balnatoke spiller nogen Rolle; det er en meget

raa Efterligning af det Markerede hos Walter Scott. Dana er i Prologen den Ordsførende, hun siger, at jeg er „kun sytten Aar“, og at jeg her bringer

„— en Krands af Bøgerødder og af danske Blomster“ —

det Hele er, som det jo maatte være, et høist umodent Arbejde.

En smuk Efteraarssdag reiste jeg med Posten fra Kjøbenhavn for at begynde Skolelivet i Slagelse, det Sted hvor Waggesen og Ingemann ogsaa havde gaaet deres Skolegang. En ung Student, som en Maaned forud havde taget sin Artium og nu reiste hjem til Jylland for at vise sig som Student og see Forældre og Venner, sad ved min Side og jublede af Glæde over det ny Liv, der laae ham aabent; han forsikrede mig, at han vilde være det ulykkeligste Menneske, var han i mit Sted og nu skulde begynde at gaae i Latinskole igjen! det var noget ganske Rædsomt; men jeg reiste med godt Mod til den gamle By. Min Moder fik fra mig et lykkeligt Brev, og inderligt ønskede jeg, at dog min Fader og gamle Fa'ermo'er havde levet og hørt, „at nu kom jeg i den latinske Skole!“

III.

Da jeg seent om Aftenen naaede Slagelse og steg af i Gjestgivergaarden, spurgte jeg Madamen der, hvad Mærkeligt her var i Byen.

„Den nye engelske Spræite og Pastor Bastholms Bibliothek!“ svarede hun, og det var omtrent ogsaa alle Mærkelighederne. Et Par Landseneer-Officerer udgjorde den finere Herre-verden. I hvert Huus vidste man om en Discipel i sidste Maaned var flyttet op eller ned; Skolen var i Byen et stort Conversationsthema, der verledede med Talen om Privattheatret; til Generalprøverne her havde Skolens Disciple og Byens Tjenestepiger fri Afgang, hvorved det bevirkedes, at de Spillende vænnede sig til at træde op for fuldt Huus. — I „Villedbog uden Billeder“, fjerde Aften, har jeg givet en Skizze heraf.

Jeg kom i Koft hos en skikkelig Enke af den dannede Klasse, havde min lille Stue ud til Haven og Marken, Wiinløvet hang om de grønne, solbrændte Ruder. — I Skolen fik jeg Plads mellem smaa Drenge i den næst nederste Klasse; thi jeg vidste aldeles Ingenting.

Jeg var virkelig som en vild Fugl, der er sat i Buur. Den bedste Villie havde jeg til at lære, men uebliffelig famlede jeg deri; jeg bar mig ad som En, der, uden at kunne svømme, er kastet i Havet: det gjaldt for mig Liv eller Død at komme frem, den ene Bolge kom efter den anden, een hed Mathematik, en anden Grammatik, Geographie o. s. v. — jeg sølte mig overvældet, og frygtede, at jeg aldrig kunde svømme igjennem. Snart udtalte jeg et Navn reent galt, snart blandede jeg det Ene i det

Andet, eller jeg gjorde et Phantasi-Spørgsmaal, som ingen dansket Skoledreng turde gøre. Rectoren, der havde en egen Lyst til at spotte os Allesammen, fik naturligtviis stor Anledning dertil hos mig, og jeg blev angest og forknøbt. Alt Verseskriveri havde jeg fornuftigtviis opgivet, og dog blev jeg strax sat til at gjøre Tjeneste deri; Rectoren skulde indføres, naar Biskoppen kom til Bisittats, Syngelæreren overdrog mig at skrive Sangen; jeg skrev den, og den blev sungen; men uagtet jeg i en tidligere Tid vilde have følt mig glad ved, at jeg blev en af de Virkende ved en saadan Velighed, fornam jeg her just første Gang ret den sygelige Sergrmodighed, som siden i en Række af Aar fulgte mig. Under Festen gik jeg udenfor Kirken paa den lille Kirkegaard, jeg standsede ved en forfalden Grav, Navnet paa den kjendte jeg, her hvilede Lægen, Digteren Frankenu, der havde sunget om „Christiansborgs Slots Ruiner“ og „Skilt fra Dig ved Bjerge, Bølge, Dale“; jeg var forunderlig veemodig og bad Gud, at jeg dog maatte blive en Digter som Frankenu eller snart ligge i Jorden som han. Rectoren talte ikke et Ord til mig om min Festsang; jeg syntes endog saa, han betragtede mig med et strengere Blik. I Alt saae jeg op til ham som til en høiere Magt, hvert Ord, han sagde, selv Spottens, troede jeg ubetinget paa, og da han strax en af de første Dage, idet jeg gav et forkeert Svar paa hvad han spurgte om, sagde, jeg var dum, meldte jeg samvittighedsfuld dette til Collin, idet jeg udtalte min Angest for ikke at fortjene, hvad man havde gjort for mig; Collin skrev mig et Par beroligende Ord til, og snart begyndte jeg ogsaa i enkelte Videnskaber at faae ret gode Characterer; men uagtet det gik jævnt fremad, tabte jeg dog meer og meer Tilliden til mig selv. Ved een af de første Examinere fik jeg imidlertid Rectorens Roes, han nedskrev den endog saa i min Characterbog, og lykkelig herover nød jeg et Par Ferie-Dage i Kjøbenhavn. Guldberg, der saae min Fremgang og min

alvorlige gode Villie, tog venlig imod mig og roste min Stræben. „Skriv bare ingen Vers!“ sagde han. Det Samme gjentog de Alle, og jeg skrev ingen Vers, tænkte strengt paa min Pligt og det fjerne ubiisne Haab at blive Student.

Den lærde Baltholm i Slagelse, Redacteur af den vest-sjællandske Avis, levede affluttet fra Selskabslivet, hengivende sig ganske til sine Studier; ham havde jeg aflagt et Besøg, givet ham et Par af mine tidligere skrevne Smaating, og ved disse fik han Interesse for mig, og hans Raad var fornuftigviis og saa, at jeg skulde holde mig kun til mine Skolebøger; et Brev, han i den Anledning skrev mig til, er i sine velmeente og rigtige Raad af en Sandhed, at det vist kan i alle Tider lægges Mange paa Hjertet. Han skrev:

„Jeg har læst Deres Prolog, min unge Ven! og jeg maa tilstaae, at Gud har begavet Dem med en levende Indbildningskraft og et varmt Hjerte; der mangler Dem blot endnu paa Aandsdannelse; men den kan komme, da De nu har Leilighed til at forskaffe Dem den; det maa derfor være Deres faste Formaal at arbejde med yderste Flid paa at fuldende Deres Studier og at sætte derfor alt Andet til Side. Jeg vilde ønske, at Deres Ungdoms-Forsøg ikke vare blevne trykte; thi hvorfor skal man bebyrde Publicum med det Ufuldkomne; det har man nok af; dog er det forsaavidt godt, at det kan tjene til at retfærdiggjøre den offentlige Understøttelse, De nyder. Den unge Digter har blot at vogte sig for Forsængelighedens Smitte og at vaage over sine Følelsers Reenhed og Styrke — skriv kun i denne Deres Studiers Tid sjældent Poesi og kun for at skaffe Deres Følelser Lust — skriv Intet, hvorved Ord og Tanker skulde søges, men kun naar Sjælen er oplivet af en Idee og Hjertet opvarmet af Følelser. Betragt Naturen, Menneffelivet og Dem selv med et opmærksomt Øie, for at skaffe Dem et originalt Stof til Skildringer; vælg Dem smaa Emner af de Ting, som omgive

Dem, betragt alt hvad De seer fra alle Synspunkter, inden De griber til Pennen, — bliv Digter, som ingen Digter havde levet i Verden førend dem, og som De ikke skulde lære af Nogen — og bevar altid det Edelsind, den Sjælens Reenhed og Høihed, uden hvilken Digterfrandsen aldrig kan tilkomme en Dødelig.

Slagelse, 1ste Februar 1823.

Deres hengivne

Vastholm."

Ligesaa deeltagende fulgte mig den tidligere nævnte Oberst Guldberg i Odense, nu General; hans Glæde over det Skridt fremad, jeg havde gjort ved at komme i den lærde Skole var stor og inderlig; jevnlig skrev han mig til, og altid opmuntrende og styrkende; da den første Sommerferie for mig nærmede sig, indbød han mig at komme over til sig, ja sendte mig endog saa Penge til Reisen.

Jeg havde ikke været i min Fødeby, siden jeg drog ud fra den paa Eventyr; i den Mellemtid var gamle Fa'rmo'er død, ogsaa min Fa'rfa'er døde. Min Moder havde saa tidt sagt til mig, da jeg var lille, at jeg havde rigtignok Lykken i Vente, jeg skulde arve Fa'rfa'er, han havde eget Huus; det var en lille fattig Bindingsværks-Bygning, der ved hans Død blev solgt og strax revet ned, og de fleste Penge gik til at betale rejserende Skatter; for disse havde Dyrigheden pantet, taget „den store Kaffelovn med Messingtromle!" et Stykke, der nok var værd at arve, som man sagde, den var sat paa Raadstuen; og Penge var der saa mange, at der kunde laves et heelt Vognsæde deraf, men det var de gamle casserede Penge, som Regjeringen ikke lenger modtog; da de 1813 skulde indløses, blev der sagt den sindsyge Mand, at de gamle Penge ikke dueede mere. „Ingen kan casfere Kongens Penge!" sagde han; „og Kongen casferer ikke sit!" Det

var hele Svaret. Nu blev „den store Alv“, saavidt jeg husker, var den nogle og tyve Rigsdaler, tilstillet mig; men det maa jeg aabent sige, den Rigdom laae mig slet ikke paa Hjertet; ved Tanken om Besøget stod Fortid og Fremtid saa solbelyst; jeg følte mig saa rig, saa lykkelig, mit Sind løstede sig i Glæde og Længsel!

Jeg kom over Beltet og gik saa paa min Fod fra Nyborg til Odense; mit Løi bar jeg i en lille Bylt. Alt som jeg kom Byen nærmere, saae det gamle, høie St. Knuds Kirkeetaarn, blev jeg mere og mere blød om Hjertet, jeg følte dybt Guds Omsorg for mig og brast i Graad. Min Moder var lykkelig over at see mig igjen, og der vare, sagde hun, saa mange af hendes Bekjendte og „fornemme Folk“, baade Kjøbmandens og Skrivers, som jeg nødvendigviis maatte gaae til. Iversens og Guldbergs Familier toge hjertelig imod mig; i de smaa Stræder saae jeg Folk aabne Vinduerne for at see efter mig; thi Alle der vidste, at det var gaaet mig saa mærkelig vel, ja at jeg nu studerede for Kongens Penge. „Marie Skomagers Hans Christian var ikke saa „toyle“ endda!“ sagde min Moder, at der blev sagt. Ja da Boghandleren, Cancelliraad Søren Hempel, der paa sin Gaard havde bygget et høit Taarn til astronomisk For-
nøielse, førte mig derop, og jeg saae ud over Byen og Engen, og nedenfor paa Graabrødre Plads nogle fattige Koner fra Hospitalet pegede op og viste, at jeg, som de havde kjendt, da jeg var en lille Dreng, nu stod der, da stod jeg virkelig der som paa Lykkens høie Tinde. En Eftermiddag seilede jeg med Guldbergs og Biskoppens Familier paa Maen mellem Haverne, og min Moder gråd af Glæde over, at jeg blev „hædret som om jeg var et Grevebarn“. — Dog al den Glæde og Glorie var flukt og borte hos mig, da jeg igjen stod i Slagelse.

Jeg tør sige, at jeg var meget flittig, og man lod mig ogsaa derfor, saasnart det nogenlunde kunde stee, rykke op i en højere Klasse; men da jeg altid kom der ikke moden nok, blev

det en vedvarende Anstrengelse, en næsten for stor aandelig Byrde; mangen Aften i min lille Stue, naar Sønnen var ved at overvælde mig ved Bogen, badede jeg Hovedet med koldt Vand eller sprang om i den lille eensomme Have, til jeg igjen var bleven aarvaagen og kunde tage fat paa Læsningen. Rectoren, der var en lærd og begavet Mand, der har givet Literaturen fortrinlige Gjengivelser af Oldtidens classiske Digtere, var med alt dette, som ogsaa Tiden har viist, slet ikke stiftet til at opdrage unge Mennesker. Underviisningen var ham vistnok en Plage, og os blev den det ikke mindre under ham; de fleste af Disciplene vare bange for ham, jeg allermest, ikke for hans Strengbed, men for den Maade, han spottede os paa, og de Ogenavne, han gav os hver. Blev en Drift Dvæg ført gjennem Gaden, medens han læste med os og en enkelt Discipel kunde blive opmærksom derpaa, saa faldt det let Rectoren ind at befale os Alle at staae op og gaae hen til Vinduerne for at see vore „Brødre drage forbi!“ — svarede der under Examinationen ikke flinkt og livligt nok, da brød han stundom af, reiste sig fra Cathedret og kunde henvende sig til Kaffelovnen. Det at blive gjort latterlig var mig det Skræffeligste; jeg var derfor ved Tilmens Begyndelse, naar Rector traadte ind, tidt aldeles lammet af Angest, og da bleve mine Svar det Modsatte af det, de skulde, saa at Manden havde Ret, naar han da sagde, at jeg ikke gav ham et fornuftigt Ord. Jeg fortvivlede over mig selv, og en Aften, i en mørk, forfuet Stemning skrev jeg til Overlærer Dvistsgaard og bad om hans Raad og Bistand, idet jeg ansaae mig for at være et saa lidt begavet Menneske, at jeg umuligt kunde studere; jeg var overtydet om, at man i Kjøbenhavn aldeles havde taget Deil af mig, og at de Penge, her anvendtes paa mig, bleve reent som kastede bort, — og det troede jeg at burde melde Collin, spurgte dernæst Dvistsgaard, hvad jeg igrigt skulde gribe til. — Den fortræffelige,

hjertensgode Mand skrev mig til et langt, et kjærligt Brev, skrevde mig med milde Ord og bad mig ikke at tabe Modet, sagde, at Rectoren meente mig det godt, at det var nu hans Maade at være paa, og at jeg i Sandhed gjorde al den Fremgang, man kunde forlange, at jeg ikke maatte tvivle om mine Evner, og han fortalte, at han selv som tre og tyveaarig Bondeknøs, altsaa i en ældre Alder end jeg, havde begyndt at studere, han vidste hvorledes det maatte gaae, og at den væsentlige Feil med mig laae i, at jeg skulde behandles og opdrages paa en ganske anden Maade end de andre Disciple, men det lod sig nu ikke godt gjøre i en Skole. Imidlertid fremad gik det og i enkelte Ting fortræffeligt. I Religion, Bibelhistorie og dansk Stil fik jeg altid Udmærkelse, ja fra alle Klasser, selv fra øverste, kom een og anden af Disciplene hjem til mig for at faae Hjælp i dansk Stil, „men bare ikke altfor godt, at det kan mærkes!“ bade de, og jeg blev igjen af dem hjulpet i Latinen. For min „Opførsel“ var det en staaende Character, at jeg hver Maaned fik hos alle Lærerne „Udmærket Godt“; een Gang traf det sig dog, at man gav mig et „Meget Godt“, og jeg blev saa inderlig bedrøvet over denne Forringelse, at jeg skrev strax til Collin et tragicomisk Brev, hvori jeg forsikrede, at jeg var aldeles uskyldig i at have faaet „Meget Godt“.

At Rectoren iøvrigt havde en anden Dom om mig end han udtalte og udviste, ville vi senere see; et enkelt Glimt af Velvillie lygte imellem frem hos ham, og jeg var sædvanligviis altid mellem de af Disciplene, han om Søndagen hød hjem til sig, — og da var han en ganske Anden end paa Skolen, han var fuld af Spøg og Morsomheder, fortalte Pudsigheder, stillede Tinsoldater op, og legede med os og sine Børn. Paa Helligdagen maatte iøvrigt altid een af Skolens Classer, fulgt af en Lærer, gaae til Grimesse, og da jeg af Vært var stor og

lang lod Rectoren mig, fra første Færd altid følge med øverste Klasse; alle Disciplene i denne brugte at lære deres historiske eller mathematiske Lectier, medens de sad i Kirken; Ingen af dem hørte paa den gamle Præst, Exemplet smittede, men da jeg fandt det mindst syndigt, at lære der min Religions-Lectie, saa læste jeg den her; det var min Kirkegang.

Som Udspekulationer i Skolelivet var især det, at vi Disciple havde Afgang til det dramatiske Selskabs Generalprøver; Theatret havde før været Staldbygning, laae i en Baggaard, og man kunde herfra høre Køerne brøle paa Marken. Byens Torv var malet som Gade-Decoration, hvorved alle Stykker fik noget Hjemligt, Scenen var da altid i Slagelse, og det morede Folk at see deres egne og Bekjendtes Huse. Løverdagaften styrede jeg sædvanligviis til det allerede da halvt nedbrudte Antvorskov Slot, hvorom Frankenu i sin Tid sang:

„For Klostret staaer et Herresæde der,
I Bakkens Muld de fromme Munkes hvile.“

Med stor Begjerlighed fulgte jeg Opgravningerne af de gamle Kjælder-Muiner, for mig et heelt rigt Pompeji. I et lille Havehuus her boede et ungt Ægtepar af fornem Familie, jeg troer, de havde giftet sig imod dennes Villie, de vare vistnok fattige, men de syntes saa lykkelige; og i den lave Stue med de hvide kalkede Vægge, var der udbredt en Slags Comfort, en Skjønhed; der stod altid friske Blomster paa Bordet, der laae smukt indbundne Bøger, en Harpe var Husets Instrument. Jeg havde tilfældigt gjort det unge Ægtepars Bekjendtskab, og de toge altid saa glade og venligt mod mig; der var en idyllisk Deilighed over dette lille Hjem, der laae nedenfor den eensomme Flod af Slottet paa Bakken.

Fra Antvorskov gif Vandringen til Hellig Anders Kors, et af de saa Træfors, der endnu fra Catholicismens Tid findes her i Danmark; det staaer ikke langt fra Slagelse til Venstre nær

ved Gorfør-Landevei. Sagnet melder, at Hellig Anders var Præst i Slagelse og reiste til det hellige Land, den sidste Dag han var der, drog han det saa længe ud med sin Andagt ved Graven, at Skibet seilede fra ham; mismodig gif han ved Stranden, da kom der en Mand ridende paa et Hjel, han hør Slagelse Præst sætte sig op hos sig, og denne gjorde det, saldt isøvn og da han vaagne hørte han Slagelse-Klokker ringe, han laae paa „Hvilehøi“, som Høien nu kaldes og til hans Minde staaer Korset der med den korsfæstede Jesus. Nar og Dag var han kommet hjem før Skibet, der seilede fra ham; thi en Herrens Engel havde baaret ham hjem til Danmark. Sagnet og Stedet blev mig kjær; her paa Høien sad jeg mangen Aften og saae ud over Eng og Kornmark, ned til Gorfør hvor Baggesen fødtes; ogsaa han, som Discipel i Slagelse Skole, havde vist tidt siddet her og seet ud over Beltet til Thyen; paa Hellig Anders-Høi levede jeg ind i min Phantaste og senere, naar jeg fra Diligencen saae Høien med Korset, tænkte jeg paa det Afsnit i mit Livs-Eventyr, der knyttede sig til dette Sted.

Lykkeligst var jeg, naar jeg en enkelt Søndag i Sommer-tiden kunde gjøre en Vandring til Sorø, og her besøge Digteren Ingemann, der var Rector ved Akademiet og nylig gift med Frøken Mandix. Han havde i Kjøbenhavn venligt modtaget mig, i Sorø blev Modtagelsen om mulig endnu hjerteligere, idet hans Interesse for mig var bleven større; hans aandfulde, hjertensgode Kone kom mig imøde, som var hun mig en ældre, god Søster; der var saa godt og velsignet at være hos dem, det hele Hjem her syntes mig saa ægte digterisk; Huset laae i stille Hyggelighed tæt ved Sø og Skov, Wiinranker hang op om Vinduerne, Stuerne vare pyntede med Malerier og Billeder; næsten alle Europas berømte og Danmarks kjendte Digtere hang i Portrait i den lille Hævestue; Haven selv prangede med smukke Blomster, Skovens og Markens Urter fik der ogsaa Lob at groe, som de

vilde. Vi sejlede paa Søen, en Golskharpe var bundet i Masten; Ingemann fortalte saa livligt, saa levendegjørende; jeg fandt hos ham og hans Kone en saa elskelig Naturlighed, og fik disse Menneſter ſaa kjære; vort Venſkab er voret gjennem Aarene. Mangen Sommertid har jeg ſiden i Uger været der en velkommen Gjeſt og følt, at der gives Menneſter, i hvis Omgiſeſe man ligesom bliver bedre; det Bittre fordunſter og hele Verden ſaaer en Solglands, der egenlig udgaaer fra det hyggelige Hjem.

Mellem Eleverne ved Sorø „ridderlige Academie“ var to der ſkrev Vers, de vidſte at jeg gjorde det Samme og ſluttede ſig til mig; den Eine var Petit, ſom ſenere i Tydſkland har, tør jeg ſige, med den bedſte Villie, men ikke tro gjengivet et Par af mine Bøger, og dernæſt ſkrevet en forunderlig Phantaſie-Biographie af mig, hvori blandt Andet mine Forældres Huus ſynes beſkrevet efter Hytten i den grimme Ulling, min Moder giver han Madonna-Skikkelse og jeg løber med roſenrøde Fodder i Aſtenſolen og mere af den Slags. Petit var iøvrigt ikke uden Talent, havde et varmt, ædelt Hjerter; Livet bragte ham tunge Dage, nu er han mellem de Døde, hans levende Aand i ſtorre Klarhed og Fred.

Den anden ſorandſke Poet var Carl Bagger, en af de meeſt begavede, ſunde Digter-Naturer, der er traadt op i min Tid i danſk Literatur, men ubillig og haardt bedømt; hans Digte ere fulde af Friſthed og Originalitet, hans Fortælling: „min Broders Levnet“ en genial ſkrevet Bog, ſom „Maanedſſkrift for Litteratur“ altfor haardt og eenſidigt bedømte; jeg veed det bittre, tunge Indtryk, denne Anmeldelſe gjorde paa Digteren. Begge de nævnte Academiſter vare høiſt forſkjellige fra mig, Livet ſprublede dem gjennem Aarerne; begge kjæffe og med en Fremtid, jeg derimod blød, ganſke Barn, uagtet jeg ſtod ſom den længeſte og meeſt opløbne af os alle Tre. Det ſtille Sorø med ſin Skov-Genſomhed blev mig ſaaledes et Poetiſens og Venſkabets Hjem.

En Begivenhed, ſom ſatte hele vor lille By i Bevægelse,

var tre Menneffers Henrettelse, nede ved Skjelskjør. En rig Gaardmands unge Datter havde faaet sin Kjæreste til at myrde hendes Fader, der var imod Partiet; som Medhjælp stod Tjenestekarlen, der havde tænkt paa at gifte sig med Enken; Alle vilde til denne Henrettelse, den Dag var som en Festdag. Rectoren gav øverste Glasfe fri, vi skulde tage derhen, det kunde være godt for os at kjende Sligt, meente han.

Hele Natten førte vi afsted paa aabne Vogne, ved Sol-Opgang var vi udenfor Skjelskjør. Det gjorde et rystende Indtryk paa mig, som jeg aldrig glemmer, at see de Dømte komme kjørende til Stedet, den unge, dødsblege Pige heldende sit Hoved op til den stærktbyggede Kjærestes Bryst; bag ved dem sad, gulbleg med det sorte Haar i Tjærser og med stielende Blik, Tjenestekarlen, der nikkede til de enkelte Bekjendte, som tilraabte ham „Farvel!“ Paa Retterstedet, hvor de stod ved deres Viigfister, sang de med Bræsten en Psalme, Pigens Stemme klang høit over de Andres. Mine Fødder kunde neppe bære mig! disse Minuter vare mig mere rystende end Dødsmomentet. Jeg saa der en stakkels Syg, hvis overtroiske Forældre, for at han kunde helbredes for Slag, lod ham drikke en Skaal af de Henrettedes Blod og saa løb de afsted med ham i vild Flugt, til han sank til Jorden. En Versemager folgte der sin „sorgelige Arie“, Ordene vare lagte Forbryderne i Munden og komist lød det, at Melodien var: „jeg fremmed her til Stedet kom.“

Den hele Begivenhed virkede imidlertid saa stærkt ind paa min Phantastie, at jeg i lang Tid idelig forfulgtes af Grindringen herom, denne vorte ind i mine Drømme og efter mange nu henspundne Aar er det Hele mig endnu levende, som var det skeet igaar.

Begivenheder af den Magt, eller iøvrigt nogen Slags bethdelig Hændelse fandt forresten ikke Sted; den ene Dag gled hen som den anden; men, jo mindre man oplever, jo mere stille

eensformigt Gens Liv glider hen, des snarere falder man paa at optegne og bevare det Oplevede, holde Dagbog, som det kaldes; jeg fik mig paa den Tid en saadan, af hvilken endnu er i Behold et Par Blade, i hvilke ganske affpeiler sig min hele forunderlige Barne-Natur dengang. Jeg vil give et Par ordret nedskrevne Phrafer fra denne Periode; jeg var da i næstøverste Glassee, og hele min Lykke og Tilværelse var beroende paa at opnaae ved den forestaaende Hoved-Examen en Opflyttelse i den øverste. Jeg nedskrev

„Onsdag.“ — „Mismodig greb jeg Bibelen, som laae foran mig, jeg vilde see, om den ei kunde være mig et Orakel, jeg slog op, pegede iblinde paa et Sted og læste: „Din Fordærvelse er af Dig selv, o Israel! men i mig er din Hjælp!“ (Hoseas.) — „Ja Fader, jeg er svag, men Du seer jo mit Indre og vil være min Hjælp, saa at jeg kommer op i fjerde Glassee. Stod mig godt i Hebraisk.“

„Torsdag.“ „Kom til at rive Benet af en Edderkop! stod mig godt i Mathematik. Gud, Gud! mit Hjertes hele Tak.“

„Fredag.“ „Gud! hjælp mig! — Aftenen derude er saa vinterlig klar. Examen er lykkelig endt; imorgen kommer dens Udfald. Maane! imorgen befluer Du enten en Bleg og Fortvivlet eller den Lykkeligste! Læst Schillers „Kabale und Liebe“.

„Lørdag.“ „Gud, nu er min Skjæbne afgjort, men endnu skjult for mig; hvad mon der venter? — Gud! min Gud! forlad mig ikke! mit Blod løber saa skarpt gennem mine Arter, mine Nerver hæve, o Gud! almægtige Gud! hjælp mig — jeg fortjener det ei, men vær naadig, o Gud, Gud — (senere) — Jeg kom der. Det er underligt, Glæden herover er mig ikke saa voldsom, som jeg troede. Kl. 11 skrev jeg til Guldberg og til min Moder.“

Paa denne Tid var det ogsaa, at jeg i min stille Tanke gjorde vor Herre det Løfte, at lod han mig komme op i fjerde Glassee, saa vilde jeg den første Søndag derefter gaae til Alters; og det gjorde jeg ogsaa. Man vil see heraf det Uklare hos mig

i mit virkeligt fromme Sind, hvad Udviklingspunkt jeg stod paa, og jeg var dengang allerede tyve Aar. Hvor langt er ikke alle andre unge Mennesker i den Alder over at skrive flige Dagbøger!

Rectoren var kjed af at være i Slagelse, han søgte om den ledige Rector=Plads ved Helsingørs Latinskole og fik den; han fortalte mig dette, og til min Overraskelse foreslog mig at følge med sig, han vilde, sagde han, læse privat med mig, og jeg kunde da om en halvandet Aar blive Student, hvilket der ikke var Udset til, blev jeg i Slagelse Skole; jeg maatte nu strax, tilspøiede han, flytte ind i hans Huus, han vilde der modtage mig for de samme Kostpenge, jeg gav andetsteds, om alt dette skulde jeg skrive til Collin og erholde hans Tilladelse, denne fik jeg og flyttede ind til Rectorens.

Jeg skulde forlade Slagelse! det var mig tungt at sige Lev vel til Kammeraterne og de enkelte Familier, jeg havde lært at kjende; naturligviis fik jeg mig ved denne Leilighed en Stambog, i hvilken blandt Andre ogsaa min gamle Lærer Snitker skrev, han, der ogsaa havde været Lærer her i Skolen da Ingemann og Boul Møller vare dens Disciple. Carl Bagger skrev et Digt til mig, der lød, som om jeg nu gik bort, for at optræde som Digter og ikke, for at sidde paa Skolebænk og derhen gik det, til tunge, svære Dage.

Til Digteren H. C. Andersen

fra hans Ven

Carl Bagger.

Du træder paa en farlig Bane,
Som Middelveien taaler ei,
Tidt naar Du Roser monne ane,
Seer Du henvisne Livets Mai.

At være Digter er vist herligt,
 Han drømmer mangen gylde Drom,
 Men sjældent vil hans Veie kjærligt
 Indslynge sig i Verdens Strom.

Tidt har han ei, hvortil han helde
 Kan Hovedet i Sorgens Stund,
 Orkanen i sin blinde Vælde,
 Nedslaaet hans sidste Haab til Grund,
 Da maa ei modles Taaren rinde,
 Ei blendes maa hans Digter-Sands,
 Men i sig selv han kraftfuld finde
 Sin Trost, sit Haab, sin Vaarværfrands

Kamp mandigt ud de tunge Kampe,
 Og vær dog stedsse Barnet lig,
 Thi spinkelt sender Vandens Lampe
 Sin Straaleslod ei hen til Dig,
 Og sidst skal jeg mig vist ei glæde,
 Naar, Ungling, jeg at skue faaer,
 Dig paa det høie Digtersæde,
 Som Mange ønske, Faa kun naaer!

(Soro i Mai 1826.)

Jeg fulgte Rectoren til Helsingør, Rejsen derhen og det første Skue af Sundet med sine mange Skibe, Kullens Bjerger, hele den skønne Natur opfyldte mig i høi Grad; jeg udtalte mig derom i et Brev til Rasmus Nyrup og naturligviis, da jeg fandt det var godt skrevet, fik flere ganske det samme Brev stilet til dem; uheldigviis syntes Nyrup saa godt om Skrivelsen, at han lod den indrykke i „Kjøbenhavns Skilderi“, saa at Enhver, der havde faaet Brevet, eller rettere Afskriften, troede, at det var deres der stod trykt.

Alfverlingerne, den nye Omgivelse og Virksomhed virkede oplivende ind paa Rectorens Humeur, men kun en kort Tid, og snart følte jeg mig forladt, forkuet og aandelig lidende; og dog paa samme Tid havde Rectoren skrevet om mig til Col-

lin, et Vidnessbyrd, som jeg er i Besiddelse af, hvori udtales om mig og mine Eyrer en ganske anden Dom, end den, jeg og min Omgivelse hørte af ham, eller kunde tænke sig ham sige; havde jeg kunnet troe Eligt, det vilde have styrket mig, gjort mig aandelig fund og virket velgjørende paa hele mit Væsen. Daglig hørte jeg mig af ham frakjende næsten enhver aandelig Eyne, blive tiltalt som en Idiot, en aldeles dyristdum Dreng og paa samme Tid skrev han i Alvor om mig til min høieste Foresatte Collin, der ved min stadige Beretning, om hvor utilfreds Rectoren var med mig og mine ringe Eyrer, havde forlangt en Erklæring.

„H. C. Andersen blev i Enden af Maret 1822 sat i „Slagelse lærde Skole, og af Mangel paa de nødvendige Forunderskraber, indsat, uagtet sin temmelig fremrykkede Alder, i Skolens næstnederste Glassee. Begavet af Naturen med en livlig Indbildningskraft og varm Følelse, opfattede og tilegnede han sig, med „større eller mindre Held, de forskjellige Underviisningsfag, alt som „de tiltalede hine, men fremrykkede i det Hele dog saaledes, at man „med Føie kunde tilføje, at han efterhaanden rykkede op fra de „lavere Glassee til den øverste, i hvilken han for Diebliffet befinder sig, kun med den Forskjel, at han, med Undertegnede, ombyttede Slagelse med Helsingør.

„Fremmed Velgjørenhed har hidtil holdt ham vedlige paa de „Studerendes Bane, og jeg kan ikke fordølge, at han er denne „fuldkommen værdig. Hans Anlæg ere særdeles gode, ja med Hensyn paa enkelt Aandsretning endog udmærkede; hans Flid uafbrudt, og hans Opførsel, grundet paa en elffelig Godmodighed, „af den Art, at den kan tjene til Monster for en Skoles Disciple. „Hertil kommer, at han ved uafbrudt at vise den rosværdige Anstrængelse, som han nu lægger for Dagen, vil i October 1828 „kunne affendes til Akademiet.

„Efter som altsaa de trende Egenstaber, som en Skolemand

„saa gjerne ønsker, men sjelden finder forenede hos en Glev, umiskjendeligen antræffes hos H. C. Andersen, nemlig Anlæg, Flid og fortrinlig Opførsel, kan jeg ikke andet, end anbefale ham som særdeles værdig til enhver Understøttelse, der maatte kunde tilflyde ham, for at sætte ham istand til at fortsætte sin begyndte Bane, fra hvilken hans fremrykkede Alder ikke vel tillader ham at træde tilbage. Ikke blot hans redelige Sindelag, men ogsaa hans troe Vedholdenhed og umiskjendelige Talent ere Borgen for, at det som anvendes til hans Vel, vil ingenlunde være tabt.

Helsingør den 18. Juli 1826.

C. Meisling,

Doctor i Philosophien og Rector
for Helsingørs lærde Skole.

Om dette Vidnesbyrd, der aander saa megen Godhed mod mig, at det bør kjendes, havde jeg, som sagt, ikke Anelse, jeg var aldeles foruget, havde ikke Tro eller Tillid til mig selv; fra Collin fik jeg nogle kjærlige Linier:

„Tab ikke Modet, kjære Andersen, — fat Dem, vær rolig og beständig, saa skal De see, det gaaer nok. Rectoren mener Dem det godt. Hans Maade at gaae frem paa, er maaskee noget forskjellig fra Andres, men derfor fører den ligesuldt til Maalet. Mere maaskee en anden Gang, thi nu har jeg kun lidt Tid.

Gud styrke Dem!

Deres

Collin.

Den smukke Natur rundt om gjorde vel et levende Indtryk paa mig, men jeg turde kun støtte til den; jeg kom saa godt som aldrig ud; saasnart Skoletiden var forbi, blev sædvanlig Gaardens Port lukket, jeg maatte blive i den lumre Skolestue, der var god Varme endnu, sagde man, der kunde jeg lære mine Lectier; siden legede jeg med Rectorens Børn, eller sad paa mit lille Kammer;

en lang Tid var Skolens Bibliothek, min Stue og mit Soveværelse; her aandede jeg mellem de gamle Folianter og Skoleprogrammer. Ingen kom til mig, Kammeraterne turde det ikke, de ønskede ikke at træffe paa Rectoren. Mit Liv i de Dage dykker endnu i Erindringen frem i søle Drømme. Jeg sidder da igjen febril paa Skolebænken, kan ikke svare, tør det ikke, og vrede Dine firre paa mig, Spot og Latter lyder rundt om. Det var tunge, bittre Tider; fem Fjerdingaar var jeg i Rectorens Huus i Helsingør; nær havde jeg bukket under for en Behandling, som altid blev mere og mere haard, altfor haard. Min Bøn til Gud hver Aften var, at tage denne Kalk fra mig, eller at jeg ikke maatte opleve næste Dag! I Skolen var det Rectoren en Morstab at spotte mig, latterliggjøre min Person og tale om min Mangel paa Aands-Gyner. Og naar Skoletiden var endt, var jeg der i Huset.

Charles Dickens har givet os Skildringer af stakkels Drenges Nød, havde han kjendt de Tider, jeg gennemlevede, hvad jeg følte og led, han vilde ikke have fundet det mindre tungt, eller humoristisk til at fortælle. Der er visse Ting i Gens Liv, der griber saaledes ind i Andres, at man ikke har Ret over det, som sit eget; jeg har derfor Intet herfra at meddele, ligesom jeg selv hien Tid aldrig udtalte mig derom, aldrig beklagede mig over Noget i min Omgivelse, men kun over mig selv, der, som jeg fuldt og fast troede, var kommet paa en aldeles feil Wei, idet jeg der syntes kun til Spot og Inf. Mine Breve til Collin dengang vise en saa mørk, fortvivlet Stemning, at de dybt rørte ham, dette veed jeg fra ham selv, men her var Intet at gjøre, han antog og maatte antage, at det egentlige Tryk laae i mit Sind, i en nervøs Overanstrengelse og ikke kom udenfra, som dog Tilfældet var; mit Sind var just elastisk, modtageligt for hvert Solstik, men dette kjendte jeg kun i de saa Dage, i hvilke det engang om Aaret, i Ferietiden, tillodes mig at reise til Kjøbenhavn.

Der laae noget saa Giendommeligt i Modsatningen, noget næsten Eventyrligt, at flyttes fra Skole-Hjemmet til det Familieleve i Kjøbenhavn der aabnedes mig, det Hjem her, hvor Alt var i høieste Grad Modsatningens Pol! Det var hos Admiral Wulff, hvis Hustru havde fattet moderlig Godhed for mig, og hvis Børn hjerteligt og fortroligt kom mig imøde. Denne Familie var den første af Alle, der optog mig, som var jeg deres egen; jeg havde her et lykkeligt Hjem. Det var i et af de kongelige Balaier paa Amalienborg, Søcadetacademiet da var, og for hvilket Wulff blev Chef. Jeg fik mit Værelse ud til Pladsen, og jeg husker, at den første Aften her, idet jeg stod ved Vinduet og saae ned, kom Aladdins Ord mig i Tanke, hvor han fra sit rige Slot seer ud paa Pladsen og siger: „dernede gik jeg som en fattig Dreng!“ Jeg følte, at Gud naadig og kjærlig havde ført mig; hele min Sjæl var fuld af Taknemlighed.

I al den Tid, jeg var i Slagelse, havde jeg neppe skrevet mere end tre, fire Smaadigte; to af disse: „Sjælen“ og „til min Moder“, findes aftrykt i „samlede Digte“ og høre til de ældste, jeg har; i Helsingør bleve kun to Digte skrevne i min Skoletid, „Nytaarsnat“ og „det døende Barn“, dette, der først af alle mine Digte vandt Opmærksomhed og blev erkjendt og tidligst udbredt og oversat. Jeg bragte det med til Kjøbenhavn, og her læste jeg det op for mine Bekjendte, Nogle hørte paa det for Digtets Skjuld, Andre for at more sig over mig og min sjenfekte Udtale, jeg fik hos Mønge Roes og hos de fleste et Foredrag over Beskedenhed og Mindelsen om, ikke at faae for store Tanker om mig selv. Da een af mine velmenende Bemynterinder sagde mig, og gjentog det senere i en Skrivelse: „for Guds Skjuld, bild Dem dog ikke ind, at De er Digter, fordi at De kan skrive nogle Vers! det kan blive en fix Idee hos Dem. Hvad vilde De sige, om jeg gik og troede, at jeg skulde være Keiserinde i Brasilien! var det ikke Galsskab og det er ogsaa Deres

Tro, at De er Digter!" Men det var slet ikke min Tro, den vilde imidlertid have været mig en Livsfunk, en Trøst, havde jeg eiet den. Mine keitede Manerer var iøvrigt det jeg meest, under Opholdet i Kjøbenhavn, maatte høre for, dernæst, at jeg sagde lige strax Alt hvad jeg tænkte. Dog Dagene i Kjøbenhavn vare mine Livsens Dage, her saae og samlede jeg med ham, Den af Alle, jeg dengang, i Tankerne hviiede mig dybest for, og i Alt saae op til: det var Digteren Adam Dehlenschläger. Hans Røes lod fra alle Munde rundt om mig, han var mig mere, end alle andre Menneſker; stor var min Lyksalighed, da han en Aften, i den store oplyste Salon, hvor jeg dybt følte, at min Kjøle var den fattigste og jeg i Fornemmelse heraf havde trukket mig hen imellem de lange, nedhængende Gardiner, han kom hen til mig og rakte mig Haanden, jeg kunde have sunket paa mine Knæ for ham. Vi saaes ofte i Wulffs Huus, her kom Weyse ogsaa, som venlig talte til mig, jeg hørte ham phantasere paa Fortepiano; Brøndsted, der var hjemkommet til Danmark, bragte Liv ved sin Veltalenhed, Wulff selv læste høit sin Oversættelse af Byron; den fine, dannede Verdensmand Adler, Christian den Ottendes Ven, sluttede Kredsen, hvor Dehlenschlägers unge Datter Charlotte overraskede mig ved sin Livsglæde og sit friske, overgivne Lune. Det var deilige Dage og Aftener, alle i Kjøbenhavn.

Fra et saadant Hjem kom jeg efter Ferie-Dagene til Rectorens Huus; selv under mildere Forhold der, det vilde dog have været en stor Overgang, nu var det som til en aandelig Pinebænk. En Dag kom Rectoren ind til mig, han havde i Kjøbenhavn hørt tale om, jeg troer hos Dehlenschläger, at jeg havde oplæst et Digt, jeg havde skrevet, nemlig „det døende Barn"; jeg saae paa Mandens Ansigt hvad der forestod, han fæstede gjennemtrængende sit Blik paa mig, forlangte at see Digtet, idet han tilføiede, at fandt han en Gnist af Poesi deri, vilde han tilgive

mig. Skjælvende bragte jeg Digtet, han læste det, loe, erklærede det for Tøleri og Vaas, og udtalte nu i haarde Ord hele sin Brede; havde han gjort det i den Tro, at jeg gif og spildte min Tid med at skrive Vers, eller at jeg var en Character, der maatte behandles haardt, hvilket hans Vidnesbyrd om mig benægter, da havde Meningen dog været god, men her var det vistnok kun hans Lune, hans Stemning jeg led under. Dag for Dag blev min Stilling ulykkeligere, jeg var i en saa aandelig Lidelse, at jeg maatte gaae tilgrunde, skete der ikke snart en Forandring med mig, det var ikke blot i Skoletimerne, nei paa mit Kammer, i Familiestuen, at jeg følte mig som en jaget, vild Fugl; det var den mørkeste, den bittreste Tid i hele mit Liv; det saae og erkjendte mine andre Lærere; en af disse, nuværende Pastor Werliin, der da læste Hebraisk med os, reiste til Kjøbenhavn og gif til Collin, hvem han fortalte, hvorledes jeg havde det i Rectorens Huus og i Skolen. Diebliflig tog Collin den Bestemmelse, at jeg skulde strax til Kjøbenhavn og læse privat. Efterretningen herom forbittrede høilig Rectoren; i Afskeden, da jeg takkede ham for hvad Godt jeg havde modtaget af ham, var hans sidste Ord til mig at jeg aldrig vilde blive Student, at de Vers jeg skrev, om de end bleve trykte, vilde som Makulatur ligge og raadne paa Bogkræmmerens Loft og at jeg selv vilde ende paa Galehuset. Rystet til det Underste forlod jeg ham.

Flere Aar efter, da mine Skrifter bleve læste, da „Improvizatoren“ var udkommet, mødte jeg ham i Kjøbenhavn; han rakte mig forsonende Haanden, sagde deeltagende og venligt, at han havde taget feil af mig, behandlet mig galt, men nu havde jeg lykkelig faaet Fod og kunde lade ham seile sin egen Sø.

Det var Forsoningens milde Ord; de tunge, mørke tilbage-lagte Dage have ogsaa bragt Velsignelse ind i mit Liv.

Den ved sin Iver for nordisk Sprog og Historie saa hæder-

lig kjendte, nu afdøde Pastor Ludvig Müller, dengang Student, blev min Manuducteur. Jeg leiede et lille Kvistværelse omme i Biingaardstræde; den lille Stue der, med den sraae Væg hen under Taget, er beskrevet i Romanen „kun en Spillemand“; og i „Billedbog uden Billeder“ aflægger Maanen der sine Besøg, som da den her for mig gled hen over Nicolaitaarn, der den Gang ikke skjultes ved høie Huse, thi da var der ingen Nicolaigade. Jeg havde endnu fra Kongen en bestemt lille Sum til min Understøttelse, men Underviisningen maatte betales, der maatte altsaa paa alle andre Maader sees til at spares. Et Par Familier gav mig Plads ved deres Wiiddagsbord, jeg fik næsten alle Dage i Ugen besatte, jeg blev en Slags Kostgjænger, som mangen fattig Student endnu er det i Kjøbenhavn. Der var en Afverling heri, og jeg fik et Indblik i Familielivet, i forskjellige Kredse, ogsaa det var mig til Gavn. Jeg læste flittig og da jeg i Helsingørsskole havde udmærket mig i enkelte Videnskaber, f. Ex. Arithmetik og Geometri, blev disse saa temmelig overladte til mig selv, den meeste Tid maatte anvendes paa Græsk og Latin; hvad man i Slagelse og Helsingørsskole, altid gav mig Udmærkelse for — men her fandt mig svagest i, var — Religion, paa den maatte der ogsaa hjælpes, meente min ellers høist fortræffelige Manuducteur. Mine Religionskundskaber, der selv da jeg gik i Fattigskole bleve fremhævede som fortrinlige, de, i hvilke Latin-Skolen altid nævnedes mig som en udmærket Discipel, fandt han — svage, altfor svage. Han holdt sig strengt til Bibelens Ord, dem jeg kjendte, thi fra min første Indtrædelse i Skolen, havde jeg levende opfattet Alt, hvad der om denne blev sagt eller lært; jeg opfattede den igjennem Følelsen og begreb, at Gud var uendelig Kjærlighed; Alt hvad som stred imod en saadan, et brændende Helvede, hvor Ilden er evig, erkjendte jeg ikke og med min fulde Overbeviisning udtalte jeg det; fra et forkuet Væsen paa Skolebænken, traadte jeg fri, selvstændig op med disse mine Troes-Meninger, jeg udtalte

mig som et Naturmenneske, og min Lærer, der var et af de ædleste og elskværdigste Mennesker, men fast ved Skriftens bogstavelige Ord, blev tidt ganske angstelig for mig; vi disputerede, medens den samme hellige Flamme brændte lige reent i vore Hjerter. Men inderligt godt havde jeg af at komme til denne ufordærvede, begavede unge Mand, der var en ligesaa eiendommelig Natur, som jeg var det; hvad der derimod var mig ikke naturligt, men i den Tid en Deel af mig, var Lysten til, ikke at spotte, men snarere at lege med mine bedste Følelser, og at betragte Forstanden som det Betydeligste i Verden; denne ny Maneer hos mig, var et Sving jeg maatte faae; i Skolen havde Rectoren, saa aldeles misforstaaet min usorbeholdne bløde Natur, min overstrømmende Følelse var blevet latterliggjort og trængt tilbage; idet jeg nu pludselig følte mig fri fra dette Tryk, slog jeg over i en Retning, der kun var paatagen Maneer; min Forkuethed slog om, ikke til Overgivenesshed, men til en forfeilet Stræben efter at synes anderledes end jeg var; jeg spøjte over Følelsen, vilde bilde mig selv ind, at jeg havde bortkastet den, og saa kunde jeg dog en heel Dag gaae i mismodig Stemning, være reent ulykkelig over at have mødt et suurt Ansigt hvor jeg søgte et venligt. Alle de Digte jeg før, under Læreren, havde skrevet ud af min bedrøvede Sjæl, gav jeg nu parodierende Overskrifter, latterlige Omkvæd; et heelt saadant, med saa Forandringer: „Kattens Klage“, staaer i „Fodreisen“; et andet inderligt følt Digt, kaldte jeg „den syge Poet.“ I denne Periode skrev jeg kun nogle faa Vers, men alle humoristiske, saaledes: „Aftenen,“ „den rædselsfulde Time,“ „Hjertesuk til Maanen,“ „Svinene“. En heel Forandring var foregaaet med mig; den forkuede Plante var blevet flyttet og begyndte at stude friske Skud.

Wulffs ældste Datter Henriette, en genial, livsfuld Pige, der indtil de sidste Dage, under alle Tidens Omstiftelser, endnu er bleven mig en trofast, søsterlig Veninde, var den eneste den-

gang, der forstod mig; hun opmuntrede hos mig den Humor, som kom tilsyne i de nye Digte; hun fik hele min Fortrolighed, beskyttede mig fjækt mod de mange smaa Angreb, jeg i hendes Kredse vare udsatte for, især ved min Personlighed; hun var mig en god Søster og af stor Indvirkning paa mit Lune.

Paa den Tid gik ogsaa en frisk ny Strømning i den danske Literatur, og for den havde Folk Interesse. Politiken spillede en ringe Rolle; det var Literatur og Theater, som var Dagens Thema. Johan Ludvig Heiberg, der ved sine fortræffelige Arbejder: „Psyche“ og „Pottemager Walter“, indtog en høi Rang mellem danske Digtere, havde da nylig, under Collins Beskyttelse mod de øvrige Directeurer, der vare imod „Kong Salomons“ Opførelse, indført Vaudevillen paa den danske Scene. Det var en dansk Vaudeville, Blod af vort Blod, fandt man, og den blev derfor med Jubel optaget og fortrængte næsten alt Andet. Thalia holdt Carneval paa den danske Scene, og Heiberg var hendes Udkaarne. Hos H. C. Ørsted, ved et Middagsbord, gjorde jeg første Gang Heibergs Bekjendtskab; fin, veltalende og Diebliffets Vndling, behagede han mig i høi Grad, han indlod sig venligt med mig, jeg kom siden hjem til ham, og han fandt mine humoristiske Digte, som han hørte, værdige at optages i hans fortræffelige Ugeblad: „den flyvende Post“; „Aftenen“ og „den rædselsfulde Time“ var her min Debut, men uden Navn, kun Mærket h — — det skulde siges: H. C. Ø.; men Folk troede, at det var Navnet Heiberg, og denne Tro var vistnok til stor Gavn for Digtene, de gjorde særdeles Lykke. Jeg erindrer tydeligt den Aften Bladet kom med de to Digte; jeg var i en Familiefreds, hvor man gjorde mig meget Godt, men betragtede min hele Digten kun som Versmageri og ofte sagde mig det, naturligtvis i den bedste Mening. Huusfaderen traadte ind i Stuen med „den flyvende Post“ i Haanden og sagde med straalende

Blik: „Taften er her to hyppelige Digte i den flyvende Post! det er en Karl, den Heiberg!“ og nu læste han begge mine Digte op; mit Hjerte slog stærkere, men jeg sagde ikke et Ord, men en ung Pige, der var tilstede, som vidste at jeg havde skrevet Digtene, kunde ikke skjule sin Glæde over den Fornøjelse, de vakte og sagde derfor: „de ere af Andersen!“ der blev en stor Pause — en almindelig Tausshed, Huusfaderen sagde ikke et Ord, saae paa mig og gik ud af Stuen; — Ingen talte mere om Digtene, jeg stod bedrøvet. Tidligere var kun blevet trykt i et andet kjøbenhavnskt Blad mit Digt fra Skoletiden: „det døende Barn“; og det var alene ved Theaterdirecteuren Olsens Protection, jeg opnaaede det, Ingen vilde optage et Digt, skrevet af en Skolediscipel; Hr. Sørenborg, Forfatter til Visen: „Om hundred Aar er Alting glemt!“ fik det af mig i min Skoletid og lovede at skaffe det optaget i de jydskke „Læsefrugter“, men Redacturen der, vilde ikke have Vers af En, der endnu gik i Skole; endelig fik Digtet Plads i „Kjøbenhavnsposten“, og kort efter optog J. L. Heiberg det i den flyvende Post, med den Bemærkning, at han optog det gjerne, uagtet det tiljorn havde været trykt i et andet Blad. Det var den første Slags smukke Erkjendelse; men den almindelige Mening i hele min Omgivelse var og blev, at mit Talent som Digter var kun ubetydeligt. En af vore mindre høitstaende Forfattere, men som i Rang og Stand stod høit i Byen, indbød mig til Middag hos sig; han fortalte, at en „Nytaarsgave“ vilde udkomme, og at han var anmodet om Bidrag; jeg sagde, at ogsaa jeg var anmodet og havde lovet Udgiveren et lille Digt. „Der skal altsaa af alle Folk i den Bog!“ sagde Manden vred, „ja, saa behøver han ikke af mig! nu giver jeg neppe Noget!“

En Uttring af den Slags er vel i og for sig selv ikke betydelig, synes ikke at burde nævnes, men den var paa den Tid

af en inderlig, smertegjørende Betydning og nok til at forstemme mig i flere Dage.

Min Manufacteur boede paa Christianshavn, daglig gik jeg to Gange derud og da var min Tanke kun opfyldt af mine Lectier, paa Hjemveien aandede jeg frit, tænkte hverken paa Lectier eller Lærdom, der gik alle Slags brogede poetiske Billeder gennem Hovedet, men ikke eet bragtes paa Papiret; fire, fem humoristiske Digte hele Aaret igjennem var Alt, hvad jeg skrev; det var, som Bastholm, i hans ovenfor meddeelte Brev, siger: „kun for at give Tølelsen Lust;“ de forstyrrede mig mindre ved at de bragtes til No paa Papiret, end om de havde blevet og levet i Tanterne.

September 1828 blev jeg Student; Dehlenschläger var just det Aar Decanus og rakte mig venligt Haanden til Velkomst, som academisk Borger; det opfyldte og bevægede mig som en stor, betydningsfuld Handling. Jeg var allerede 23 Aar, men meget Barn endnu og det i hele mit Væsen og min Tale; en lille Historie fra de Dage vil maaskee give et Begreb herom. Kort før Examinens-Dagen saa jeg ved Middagsbordet hos H. C. Ørsted en ung Mand, der var forlegen og stille; jeg havde ikke seet ham før, troede, at han var kommet lige ind fra Landet; jeg spurgte ham ugeneert: „Skal De med til Examen iaar!“ — „Jo!“ sagde han med et lille Smil, „jeg skal derop!“ — „Ja jeg skal ogsaa!“ sagde jeg og talte nu rask en heel Deel om denne, mig store Begivenhed, talte som til en Kammerat, og saa var det Professorens, der skulde examinere mig i Mathematik, den dhgtige, fortræffelige von Schmidten, der i sit Ødre, som bekendt, var Napoleon saa lig, at Folk i Paris skulde have taget feil af de To. Da vi ved Examinensbordet mødtes, vare vi begge meget forlegne; han var saa hjertensgod, som han var rigt aandeligt begavet; saa gjerne vilde han give mig Mod, og vidste nu ikke selv ret, hvorledes han skulde gjøre det; han boiede sig heelt

over mod mig og hvisttede: „Hvad bliver nu det første poetiske Arbejde De giver os, naar De har taget Examen?“ jeg saae forundret paa ham og svarede ængsteligt: „det veed jeg ikke! — men vil De ikke spørge mig i Mathematik, men ikke for svært!“ — „De kan vel Noget?“ sagde han igjen ligesaa sagte. „Ja, Mathematik kan jeg ganske godt; i Helsingør Skole maatte jeg tidt gaae selv Tillægene igjennem for de Andre, og jeg fik „Udmærket godt“; men nu er jeg bange.“ Saaledes samtalede Professor og Rus, og da jeg under Examinationen, i Jvrighed, rev alle hans Penne itu, sagde han Intet dertil, men lagde een af dem stille til Siden for at kunne skrive Character.

Da Artium var taget, fløi som en Bispærm de brogede Phantaster og Indfald, jeg paa min Vandring fra Manufacteuren, ligesom havde været forfulgt af, ud i Verden i mit første Skrift: „Todreisen fra Holmenskanal til Østpynten af Amager,“ en humoristisk, underlig Bog, en Slags phantastisk Ara-
 beff, der dog ganske antyder min hele Personlighed og mit Standpunkt dengang, der viste sig især i Lyft til at lege med Alt, spotte i Laarer over mine egne Tølelser; broget verlende, et heelt Tapet, var denne digteriske Improvisation; men ingen Boghandler havde Mod til at forlægge dette Ungdomsarbejde, jeg vovede det da selv, og saa Dage efterat Bogen var udkommet, afsjøbte Boghandler Reizel mig Forlagsret til et andet Dplag, ja gjorde senere et tredie; oppe i Tahlun kom i Eftertryk en dansk Udgave, noget, der kun er fleet med Dehlenschlägers betydeligste Arbejder. En tydsk Oversættelse er i de sidste Aar udkommet i Hamborg. Hele Kjøbenhavn læste min Bog, jeg hørte kun Henrykkelse over den, vel fik jeg en streng Trettesættelse af en fornem Belynder, men den faldt i det comiske; Manden fandt, at der i Todreisen satiriseredes over det kongelige Theater; dette fandt han ikke blot upassende, men utaknemlig; upassende, fordi det var et kongeligt Theater og da, sagde han, Kongens Huus, utaknemligt, fordi

jeg der havde fri Udgang. Denne i sig selv comiske Dadel af en ellers fornuftig Mand, overdøvedes af Jubel og Lovtaler, dem, som sagt, jeg kun hørte; jeg var paa Bølge, jeg var Student, jeg var Digter, mit høieste Ønske opfyldt!

Heiberg anmeldte Bogen venligt og smukt i „Maanedsskrift for Litteratur“; i hans flyvende Post var tidligere Brudstykker optagne, der, som man seer i Poul Møllers Skrifter, i et Brev til Sibbern, blev læst, ja slidt op af Læsere oppe i Norge, hvilket forargede Poul Møller, der udtaler sig uden Skaansel over Bogen, men det vidste jeg dengang Intet om; det faldt mig ikke ind, at der var Nogen, som ikke var glad over „Fodreise til Amager.“

Omtrent to hundrede unge Menneſker bleve i det Aar Studenter, mellem disse fandtes flere, som skrev Vers, ja havde ladet disse trykke; det blev som en Spas sagt, at i det Aar gjordes til Studenter fire store og tolv smaa Poeter, og virkelig, ved ikke at tage det altfor nøie, kunde man faae dette Antal ud; til de fire store regnedes: Arnesen, hvis første Vaudeville „Intriguen ved Morſkabsſtheatret“ blev i hans Husaar opført paa det kongelige Theater, F. J. Hansen, som netop paa den Tid udgav „Ræsoning for den fine Verden“, Hollard Nielsen, og endelig, som fjerde Poet, H. C. Andersen. Mellem de tolv smaa var imidlertid Een, som senere ubetinget er blevet en af de store i dansk Litteratur, det er Adam Homøus Digter: Paludan-Müller. Af ham var dengang endnu Intet trykt eller kjendt, kun mellem Kammerater var det i Omtale, at han skrev Vers. En Dag fik jeg et Brev fra ham, han foreslog mig, om vi to ikke ſkulde tilſammen udgive et Ugeblad.

„De vil maaskee forundre Dem over, at dette kommer fra min Haand,“ skriver han, „fra hvilken De endnu intet Product har ſeet, som kunde lade Dem formode Dygtighed til ſigt et Fore-

tagendes Udførelse, dog troer jeg, at jeg med et vist Slags Selvbevidsthed tør forsikre, at jeg ikke aldeles er Musernes Stedbarn, hvorpaa jeg mener at have Beviis, i den Samling af Digte, jeg for min egen Fornøielses Skyld har udarbejdet og som befinder sig hjemme i min Skuffe." Og nu fulgte Planen og Betingelserne, at det ikke maatte være Oversættelser eller Udfkriven af andre Blade, det Hele skulde være Originalt o. s. v. Et lille Digt, „Smilet“, fulgte som Prøve med til mig. Men jeg havde ikke lyst til at binde mig til et Blad, og der blev altsaa ikke noget af det Hele. Carl Bagger og jeg havde før „Fodreisen“ udkom aftalt med hinanden, at vi begge i eet Bind vilde udgive tilsammen vore Digte, men da min Bog vakte Opmærksomhed og fandt saa mange Læsere, erklærede Bagger med Bestemthed og Selvfølelse, at nu kunde ikke vore Digte følges ad, det vilde være for ham, som om hans skulde bæres frem ved mine; Planen blev altsaa opgivet, men ikke vort venfskabelige Forhold, derimod kom jeg ikke i et saadant til Paludan-Müller, der senere brød sin egen straalende Bane. Hos mine Medstudenter, Kammeraterne, havde jeg stor Erkjendelse, og jeg gik i ungdommelig Digter-Veruselse, loe og søgte Brangbilledet i Alt; i min Lystighed skrev jeg i de Dage, paa rimede Vers, mit første dramatiske Arbejde, den heroiske Vaudeville: „Kjærlighed paa Nicolai-Taarn eller hvad siger Parterret“, som havde, hvad „Maanedsskrift for Litteratur“ ogsaa bemærkede, den væsentlige Feil, at den satiriserede hvad vi allerede vare komne ud over, nemlig Skjæbne-Tragedierne; dog da Stykket kom paa Scenen, blev det af mine Medstuderende modtaget med Jubel, de udbragte et „Leve Forfatteren!“ jeg tænkte og saae ikke videre frem, jeg var overvældet af Glæde, lagde saa megen Betydning deri, den det slet ikke havde; jeg kunde ikke rumme min Lykke, jeg sthyrtede ud fra Theatret, ud paa Gaden ind i Collins Huus, hvor alene hans Hustru var hjemme, næsten asmegetig sank jeg om

paa en Stol og hulkede, frampagtig i Graad; den deeltagende Kone vidste slet ikke, hvad det betød og begyndte derfor at trøste mig med: „tag Dem det ikke saa nær, man har ogsaa pebet af Dehlenschläger og af mange store Digtere!“ — „Ja, men man har slet ikke pebet!“ udbød jeg hulkende, „man har klappet og raabt længe leve!“

O, hvor jeg da var et lykfsaligt Menneske, troede saa godt om Alle, havde Digter=Mod, Ungdoms= Sind; alle Huse begyndte at aabnes for mig, jeg fløi fra Kreds til Kreds i lykfsalig Selvtilfredshed; men under alle disse ydre og indre stærke Bevægelser var jeg meget flittig ved mine Studeringer og læste uden Hjælp af Manuducteur alt til den da saakaldte anden Gramen: philologicum og philosophicum, hvilken jeg tog med bedste Character. En ganske egen Scene indtraf ved Gramensbordet hos H. C. Drsted; jeg havde godt besvaret alle hans Spørgsmaal, han glædede sig derover og idet jeg var færdig, standsede han mig ved Bortgangen og sagde: „jeg maa dog endnu gjøre Dem et lille Spørgsmaal!“ hans hele Ansigt var saa straalende mildt: „Siig mig hvad De veed om Electro=Magnetismen.“ „Det Ord kjender jeg slet ikke!“ svarede jeg. „Huff Dem om! De har forud besvaret Alt saa fortræffeligt, og De maa vide Noget om Electro=Magnetismen!“ „Derom staaer der ikke Noget i Deres Chemie!“ sagde jeg med Bestemthed. „Det er sandt!“ svarede han, „men jeg har talt om den paa mine Forelæsninger!“ „Dem har jeg været paa allesammen, undtagen een eneste, saa maa De just den Time have talt herom, for jeg veed ikke det allermindste om det, jeg kjender ikke engang Navnet!“ Drsted smilede ved denne usædvanlige Tilstaaelse, nikkede og sagde: „det var Skade, at De ikke vidste det, for ellers vilde jeg have givet Dem præ — nu faaer De laud — for De har svaret meget godt!“

Da jeg siden kom hjem til Drsted, bad jeg ham fortælle mig lidt om Electro=Magnetismen, nu hørte jeg første Gang om

den, og i hvad Betydning han stod til den. Ti Aar efter, da den electro-magnetiske Traad første Gang fremvistes hos os i den polytechniske Lærestalt, var jeg den, der, efter en skriftlig Opfordring fra Ørsted selv, anmeldte under Mærket y—, jeg troer i „Kjøbenhavnsposten“, den electro-magnetiske Telegraph, der i den polytechniske Lærestalt gik fra Baghuset til Forhuset og jeg gjorde Kjøbenhavnerne opmærksom paa at see og kjende den „Opfindelse, Videnskaben skylder en Danst.“

Examen var nu vel overstaet, jeg havde bedste Character; mod Julen udkom min første Samling Digte, der vandt, saaridt jeg hørte og forstod, stort Bisald hos Publicum og Critiken. Jeg hørte helst og kun, den rosende, klingende Bjælde, jeg var uendelig ung, uendelig glad, Livet laae solbestraalet for mig.

IV.

Endnu havde jeg kun seet en lille Deel af mit Fædreland; jeg havde været enkelte Steder i Thyen og Sjælland samt paa Møens Klint. Denne svarede aldeles ikke til mine overdrevne og ved Moltbechs Skildringer overspændte Forestilling. Alt der var mig for Smaat. I Sommeren 1830 skulde nu en større Reise foretages, jeg vilde see Thyland lige til Vesterhavet og dernæst kjende hele min Fødest, Thyen. Mindst tænkte jeg paa, hvor meget Alvor denne Sommer-Udflugt skulde bringe mig; hvilken Overgang i mit indre Liv der forestod. — Det var især de jydskke Heder, jeg glædede mig til at see og til der mulig at møde en Fatersfamilie. Af mundtlige Fortællinger og af Steen Blichers Noveller var min Interesse vakt. Landet selv var dengang ikke saaledes besøgt som nu; først i de Dage var en Dampskibsfart bragt istand; et daarligt, langsomt seilende Skib „Dania“ gjorde Reisen i henved eet Døgn, men dog for den Tids Fordringer en utrolig hurtig Fart. Dampskibene stode endnu ikke ret i Tiltro; Allet forud havde jeg gjort Reisen paa et saadant Fartøj, „Caledonia“, det første Dampskib, vi saae i vore Farvande; det blev svarlig haanet af alle Værestuders Besætning og benævnedes „Pjasse-Malene“. H. C. Ørsted var naturligtviis glad og høilig opfyldt af denne verdensherlige Opfindelse, og det var ganske morsomt at høre, at just hos ham en Middag, hvor jeg var tilstede, en gammel Sømand af Ørstedes Slægt ivrede mod „disse forbandede Røgskibe!“ „Nu havde man fra Verdens Skabelse“, sagde han „kunnet nøies med fornuftige Fartøier, der gik ved Vind, men saa skulde man make

om; der gaaer aldrig een af disse Røghætter forbi, uden at jeg tager min Raaber og skjelder dem saa langt de kan høre mig! — Det var en heel Begivenhed dengang at skulle afsted med Dampskib; i vore Dage klinger det halv utroligt, hos os høre Dampfartøierne saaledes til Tiden, at deres Opfindelse synes os ganske fjern, og vi glemme, at den er saa nær, at det ikke engang er vist, men kun fortælles som et Sagn, at Napoleon, da han tog Tilflugt hos Englænderne, saae det første Dampskib komme.

En heel Nat i Kattegattet paa det nye Slags Fartøi var noget Mægtigt for min Phantasie, jeg glædede mig dertil, — men vi fik slet Veir, jeg blev søsyg — først den næste Dag mod Aften naaede vi Aarhus. Der og overalt i de jydsk Byer kjendte man „Fodreisen“ og mine humoristiske Digte, og jeg blev vel modtaget. Jeg kjørte over Heden; alt det Fremmede her gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Men Veiret var ikke godt, Reisetøi havde jeg ikke stort af, den vaade, skarpe Havgusse angreb mig stærkt, saa at jeg fra Viborg, hvor jeg opholdt mig nogle Dage, maatte vende om igjen, dragende sydost nedad, opgivende ganske Vestkysten; men det forhindrede mig ikke i, at jeg jo skrev „Phantasie ved Vesterhavet“ og „Maleri af Jyllands Vestkyst“, som jeg aldrig havde seet, men kun kjendte af Andres mundtlige Skildring. Jeg saae nu Egnene om Skanderborg, Veile og Kolding og drog derfra til Thyen, hvor Herregaardslivet aabnede sig for mig, og hvor jeg ved Odense tilbragte, som en velkommen Gjest, flere Uger ude paa Landstedet Mariehøi, tæt ved Canalen under det gamle Næsbjghoveds Slotsbanke, hos Bogtrykker Iversens Enke. Dette Sted var mig i min tidligste Barndom Idealet af et Landsted. Den lille Have var overlæsset med Indskrifter og Vers, der sagde hvad man paa hvert Sted skulde tænke og føle! Ud til Canalen, hvor Skibene gik forbi, var anlagt et lille Batteri med Trækanoner,

der var en Bagtbygning og Skilderhuus med Træ-Soldat, ganske barnagtigt smukt. Her boede jeg nu hos denne forstandige, kjærlige gamle Kone, der var omgivet af en Skare opvakte elskværdige Børnebørn, alle ganske unge Piger. Den ældste af disse, Henriette, optraadte siden i en ældre Alder med de to Noveller „Tante Anna“ og „en Skribentindes Datter“, hvorefter senere vil blive talt. I Munterhed og Glæde gif her Ugerne; jeg skrev et Par humoristiske Digte, imellem disse: „Hjertethyven“, og beskæftigede mig igrødt med en Roman: „Christian den Andens Dverg“, til hvilken jeg fik en Deel historiske Notiser og Bidrag om hiin Tid ved den lærde Oldgrandfæter Bedel-Simonson paa Elvedgaard ved Bogenf. Om trent fært skrevne Ark bleve færdige, jeg læste disse for Ingenmann, og de tiltalte ham særdeles; paa disse støtte sig den gunstige Dom han siden nedskrev over mig ved min Reise-Ansøgning; men med de humoristiske Digte var det, idetmindste for en Tid, forbi; ogsaa Romanen blev lagt hen, — en ny, een af de dybeste Strænge var slaaet an hos mig, en Tølelse, jeg saa ofte havde spøgt over, vilde hevne sig.

Jeg kom paa min Sommerreise til een af de mindre Kjøbsteder i et rigt Huus; her opgik pludselig saa heftig en ny Verden for mig, saa stor, og dog rummes den i fire Linier, jeg da skrev:

„To brune Dine jeg nylig saae,
 I dem mit Hjem og min Verden laae,
 Der flammede Snillet og Barnets Fred. —
 Jeg glemmer det aldrig i Evighed.“

Vi mødtes igjen senere paa Høsten i Kjøbenhavn. — Nye Planer for Livet fyldte mig; jeg vilde opgive at skrive Vers, hvad skulde de kunne føre til? Jeg vilde læse for at blive Præst; jeg havde kun een Tanke, og den var hende, — men det var Selvsjuffelse; hun elskede en Anden — hun giftede sig med ham.

Først mange Aar efter har jeg følt og erkjendt, at ogsaa her skete det Bedste for mig, det Bedste for hende. Hun anede maaskee ikke engang, hvor dyb min Følelse var, hvilken Indvirkning den havde paa mig. Hun blev en brav Mand's fortræffelige Hustru, en lykkelig Moder. Guds Velsignelse over dem!

I min „Fodreise“ og i det Meste jeg havde skrevet var det parodierende Element det fremtrædende, og Flere misbilligede dette og meente, at denne Aandsreining ikke vilde føre til noget Godt. Kritikken udtalte det og gjentog det just nu, da en dybere Følelse ganske havde udslettet i mit Bryst det, man angreb. En ny Digtsamling: „Phantasier og Skizzer“, der udkom ved Nytaarstid, vidnede om hvad der trykkede mit Hjerte; en Omdigtning af mit eget Hjertes Historie kom frem i en alvorlig Vaudeville: „Skilles og mødes“, der blev bragt paa Papiret, kun med den Forandring, at her var gjensidig Kjærlighed; Stykket kom fem Aar senere paa den kongelige danske Skueplads.

Mellem mine unge Venner i Kjøbenhavn var dengang Orla Lehmann; hans sprudlende Liv og Veltalenhed drog mig til ham, jeg søgte mig deraf tiltalt i høi Grad, og idet han tillige viste saa meget Gemyt, saa stærk en Inderlighed, var jeg saa gjerne hos ham. Hans Fader var en Holstener, det tydske Sprog taltes og læstes meget der i Huset; Heine var nylig fremtraadt, hans Digte henrev og løftede det unge Sind; jeg kom en Dag ud til Lehmann, der med sin Familie laae i Valby, han jublade mig imøde et Vers af Heine:

„Thalatta, Thalatta, du ewiges Meer!“

Og nu læste vi Heine sammen; Eftermiddagen og Aftenen gik; det blev sildig ud paa Natten, jeg maatte blive der til næste Morgen, men jeg havde der lært at kjende en Digter, der sang ud af min Sjæl og greb i den de stærkest der vibrerende Strænge; han fortrængte Hoffmann, der, som man seer i

„Fodreisen“, betydeligt i hien Periode indvirkede paa mig. Der bliver i mit Ungdomslevn saaledes kun tre Forfattere, der ligesom aandelig ere gaaede mig over i Blodet, Forfattere, som jeg for en Tid ganske har levet i, og det er Walter Scott, Hoffmann og Heine.

Dag for Dag sank jeg hen i en sygelig Stemning, følte Gang til at søge det Sørgelige i Livet, dvæle ved Skyggesiderne; jeg blev pirrelig og glemte mere paa Dadel end paa Roes; Spiren hertil laae i min Skolegang i en sildig Alder, den idelige Tvingen fremad, den indre og ydre Trang, der drev mig til at producere og give Offentligheden Arbejder, som endnu ikke vare modne dertil; det Drivhuusmæssige i min Underviisning, det Forcerende, hvorved jeg var gaaet fra Glasfe til Glasfe og bragt til at blive Student, havde ladet mig i flere Retninger tilbage i Hædet og Andet, og meest viste det sig i Grammatik, det vil sige at skrive consequent den Tids antagne Orthographie. I „Fodreisen“ fandtes saaledes enkelte, ikke Lyrisk men Skrivfeil, saadanne, der stred imod den almindelige Maade at skrive Ordene paa. Jeg kunde have undgaaet enhver Ubehagelighed, havde jeg betalt een eller anden Student for at læse Correctur for mig, Noget, jeg ikke forstod mig paa; men det gjorde jeg ikke, og hvad enhver Studiosus artium kunde have gjort bedre end jeg, det blev man nu staaende ved, opholdt sig over, udpegede og spottede; derimod det Bedre, det Digteriske gled man let hen over. Jeg veed Menneſter, der gennemlæste mine Digte blot for at finde Sprogfeil, eller hvor ofte jeg brugte eet og samme Udtryk, f. Ex. „smukt“, „derved blev det ikke smukt“, sagde man. En nuværende jydsk Præst, der da var Candidat og leverede Vaudeviller og Critiker, undsaar sig ikke ved i en Familiefreds, hvor jeg var tilstede, saaledes at gennemgaae enkelte af mine Digte, at en lille Pige paa sex Aar, der med Forbauselse hørte paa, hvorledes Alt var ham galt, hvert Ord i min Digting forkasteligt, at da han lagde Bogen og der blev

et kort Ophold, tog hun den, idet hun i sin Ustyldighed pegede paa et Blad og viste Ordet **og**, „der staaer et lille Ord endnu!“ sagde hun, „det har Du ikke kjendt paa!“ — Han sølte det Slaaende i Barnets Tale, blev rød og kysfede den Lille. Jeg led under alt dette, og hertil kom, at det Tryk jeg havde lidt i min Skoletid endnu virkede tilbage og syntes at vinde meer og meer sin gamle Magt, saa at jeg stille hviiede mig og taalte med en ubegribe- lig Godmodighed, „og Alle ville over, hvor Gjerdet er lavest“, siger den gamle Talemaade. Jeg var for blød, for utilgivelig godmodig. Enhver vidste det, og Enkelte bleve derfor næsten grusomme. Afhængigheds Forhold, Taknemmeligheds Baand bleve ofte tankeløst eller ubevidst strammet haardt. Alle lærte de paa mig, næsten Alle sagde, at jeg blev fordærvet af Roes, og derfor vilde de sige mig Sandhed; saaledes hørte jeg idelig kun mine Feil, de virkelige og de mulige Svagheder. Ved en- kelte Leiligheder blussede vel min Følelse op, og naar da mangen i Mandens Rige Lavtstaaende i sin rige Stue udtalte en tøn- aldeles forkuende Dom over mig, da glemte jeg at være besin- dig og udbroød i Taarer og Hestighed: at jeg vilde blive en Digter, der skulde staae nævnt og hædret! Saadanne Ord af mig greb man og lod flyve om som en ond Sæd, der strax blev til fulde Blomster, Forfængelighedens, Taabelighedens onde Urter; herom vidste man fra Huus til Huus. — „Han er det meest forfængelige af alle Mennesker!“ hed det overalt, dog til- føiede man „et inderligt godt Barn!“ Og paa denne Tid var jeg ofte i min Gensomhed nær ved at segne og gaae til Grunde i Mistillid til mig selv og mine Gaver; jeg glemte hver Dadel og havde, som i Skolens mørkeste Dage, en Følelse af, at mit hele Talent var en Selvfuffelse; jeg var ved at troe det, men at Andre haardt og tirrende udtalte det til mig, kunde jeg ikke altid taale, og sagde jeg da et stolt, uoverbeiet Ord, da blev dette til Svøber, hvormed man slog mig, og naar ogsaa de

flaae, hvem man kalder sine Kjæreste, da blive Eroberne til Skorpioner.

Gollin meente, at det vilde være mig godt, om jeg gjorde en lille Reise, om jeg, selv kun for nogle faa Uger, fik Leilighed til at tumle mig mellem Fremmede, rives løs fra mit Sædvanlige og modtage nye Indtryk. En lille Pengesum havde jeg ved Flid og Sparksomhed lagt hen, ved den vilde jeg paa et Par Uger kunde gjøre en Tour til Nordtyskland.

Det var i Foraaret 1831, jeg første Gang reiste fra Danmark; jeg saae Lübeck og Hamborg. Alt overraskede og opfyldte mig; her var endnu ingen Jernbaner; den brede, dybe, sandede Vei gik over Lyneborg Hede, der saae ud som jeg havde læst om den i Baggesens beundrede Labyrinth. Jeg kom til Braunschweig, jeg saae første Gang Bjerge, det var Harzen, og der til Tods gik jeg fra Goslar over Brocken indtil Halle. Verden udvidede sig forunderligt for mig. Mit Humour kom igjen, som Træsfugle, men Sorgen er en Spurve: sværn, den bliver tilbage og bygger i Træsfuglenes Rede. — Oppe paa Brocken havde jeg i Bogen, hvori de mange Reisende skreve deres Navne, Stenninger og Tilstande, ogsaa skrevet mine i det lille Vers:

„Ovit over Skyen staaer jeg her,
Dog Hjertet maa bekjende,
Jeg var dog Himlen mere nær
Dengang jeg var hos hende!“

Aaret efter meldte mig en Ven, der havde besøgt Brocken, at han havde fundet mit Vers, og under det stod skrevet af en Landsmand: „Lille Andersen, glem dine Vers til Elmquist's Røsefrugter, og plag os ikke med dem udenfor Landet, hvor de aldrig komme, uden Du selv reiser ud og skriver dem op.“

I Dresden gjorde jeg Tieck's Bekjendtskab; Ingemann havde givet mig et Brev med til ham; jeg hørte ham en Aften

læse Shakespeares Henrik IV.; ved min Afreise skrev han nogle Ord i mit Album, ønskede mig Digterlykke, trykkede mig i sine Arme og kyskede mig; det gjorde det dybeste Indtryk paa mig. Hans milde, store, blaa Dine fæstede sig paa mig, jeg har aldrig glemt det siden; grædende gik jeg bort og bad til Gud paa det Inderligste om Kraft til at vandre den Vej, som min Sjæl og Tanke stundede efter, Kraft til at udtale, hvad jeg følte i mit Bryst, og at naar jeg atter saaie Lieck, jeg da maatte kjendes og skattes af ham. — Først flere Aar efter, da mine senere Skrifter bleve oversatte og godt optagne i Tydskland, gjen-
saaes vi, jeg følte hans trofaste Haandtryk, han, som udenfor mit Fødeland gav mig blandt Fremmede, syntes jeg, Indvielses-
Kysket. — I Berlin skulde et Brev fra H. C. Ørsted skaffe mig Chamisso's Bekjendtskab; den alvorlige, høie Mand med de lange Lokker ned over Skuldrene og de ærlige Dine aabnede selv Døren, da jeg ringede paa, læste Brevet, og jeg veed ikke hvorledes, vi forstode strax saa godt hinanden; jeg følte Tillid til ham, udtalte mig, som jeg var, om endogsaa paa et daarligt Tydsk; Chamisso læste Dansk; jeg forærede ham mine „Digte“, og han blev den Første, der oversatte mig, den Første, der ind-
førte mig i Tydskland. I „Morgenblatt für gebildete Stände“ udtalte han sig den Gang saaledes om mig: „Mit Witz, Laune, Humor und volksthümlicher Naivetät begabt, hat Andersen auch tieferen Nachhall erweckende Töne in seiner Gewalt. Er versteht besonders, mit Behaglichkeit aus wenigen, leicht hingeworfenen treffenden Zügen kleine Bilder und Landschaften ins Leben zu rufen, die aber oft zu örtlich-eigenthümlich sind, um den anzusprechen, der in der Heimath des Dichters nicht selbst heimisch ist. Vielleicht ist, was von ihm übersetzt werden konnte, oder übersetzt worden ist, am wenigsten geeignet, ein Bild von ihm zu geben.“

Chamisso blev mig siden altid en trofast, deeltagende Ven; hans Glæde over mine senere Skrifter sees i „Gesammt-Ausgabe“ af hans Bærker i de der aftrykte Breve til mig.

Den lille Reise i Tydskland var af stor Indflydelse paa mig, erkjendte mine kjøbenhavnske Venner. Reise-Indtrykkene bleve strax nedskrevne, og jeg udgav dem under Titel af: „Schyggebilleder af en Reise til Harzen og det sachsiske Schweiz“, der senere er udkommet i forskjellige Oversættelser paa Tydsk, ligesom ogsaa paa Engelsk. Her hjemme blev det almindeligt sagt, at man i denne Bog sporede Fremgang og Udvikling hos mig, men at slikt erkjendtes, følte jeg ikke i den Maade, man var og blev imod mig. Altid samme smaalige Lyst til at udpille mine Feil og Svagheder, kun dvæle ved disse, samme idelige Opdragen, den jeg var svag nok til at taale og det af aldeles Uvedkommende. En Dag, kort efter at mine „Schyggebilleder“ vare udkomne, fandt jeg een af mine Opdragere med et Exemplar i Haanden; han havde fundet nederst, hvor et Ark endte, staae med smaa Bogstaver „hun“ og øverst paa det følgende Ark „den“; det skulde være Substantivet „Hunden“, men dette Ord var ved Aftrykningen i de forskjellige Ark blevet overseet, og Manden spurgte strængt: „Hvad staaer der? Skriver De Hunden med et lille Bogstav!“ Jeg var i Lune og ærgrede mig ogsaa over, at han kunde troe, det var en Uvidenhedsfeil, svarede derfor spøgende: „Det er en lille Hund, derfor har jeg kun givet ham et lille h“. Men min Spøg kaldtes Overmod, Forsængelighed, aldrig at ville høre fornuftige Folk. — Det var smaa Blager, vil man maaskee sige, men det er Draaberne, der hule Stenen. Jeg omtaler det for at protestere mod den idelige og tankeløse Forsængeligheds-Bestyrrelse, om man, da ingen anden Feil i mit private Liv kunde udpeges, blev haaret om og i mange, mange Aaringer som en gammel Mynt stundom endnu kastedes paa mit Skuebord.

Gjerne læste jeg op for Enhver, hvor jeg kom; læste hvad jeg senest havde skrevet; thi jeg levede og var glad deri, jeg havde ikke Erfaring nok til at vide, hvor sjældent en Forfatter bør gjøre det, idetmindste her til Lands. — Enhver Herre eller Dame, der kan klimpre paa Claveer eller synge nogle Sange, tør nok i hver Kreds, de komme, føre deres Noder med og sætte sig til Claveret — derover gjøres sjelden Bemærkninger; en Forfatter kan ogsaa læse Andres Digterværker høit, kun ikke sine egne, da er det Forsængelighed; det har man udtalt noksom om Dehlenschläger, der gjerne og smukt læste sine Arbejder i de forskjellige Kredse, hvor han kom. Hvilke Bemærkninger har jeg ikke i den Anledning hørt af Folk, som derved troede at gjøre sig interessante eller Digteren overlegen; kunde man tillade sig det med en Dehlenschläger og tillade sig det i den Grad man gjorde det, hvorvidt turde man da ikke gaae med kun en Andersen.

Enkelte Gange løstede Lunet mig over det Bittre i Omgivelsen, jeg saae dennes Svagheder og ogsaa mine egne; i et saadant Dieblif fremsprang det lille Digt „Pjat, Pjat“, der blev opfattet som en Pamphlet, og jeg derfor i en Mængde Blade og Aviser overstøvet med Godtsfolks Vers og Prosa, ja en naadig Frue, i hvis Huus jeg kom, kaldte mig for sig og spurgte strengt inquisitorisk „om jeg kom i Huse, hvor dette Digt kunde passe; det kunde det ikke paa hendes Kreds, men at Mennesker nu let, fordi jeg var Gjest der, kunde falde paa ogsaa at nævne det Sted som det, jeg sigtede til!“ og nu fik jeg en ordenlig Straffeprediken. I Theatrets Forsal traadte en Aften en velklædt, mig ubekjendt, Dame lige hen imod mig, og med et Udtryk af Forbittrelse saae hun mig ind i Ansigtet og sagde „Pjat!“ — Jeg tog Hatten af, — Høflighed er ogsaa et Svar!

Fra Slutningen af 1828 til 1839 maatte jeg ernære mig ene og alene ved hvad jeg kunde fortjene ved at skrive; Hono-

raret var ikke stort, det var mig haardt at hjælpe mig igjennem, og dobbelt haardt, da jeg maatte see til, nogenlunde at være i Klæder efter de Kredse, hvori jeg kom. Bladliteraturen gav da intet Honorar for Bidrag; producere og altid producere var ødelæggende, ja umuligt; jeg oversatte da et Par Stykker for det kongelige Theater: „La Quarantaine“ og „La reine de seize ans“, og skrev et Par Operatexter. Jeg var ved Hoffmanns Skrifter bleven opmærksom paa Gozzis Maffecomedier, og at blandt disse „il Corvo“ var et fortrinligt Sujet til en Operatext; jeg læste Meislings Oversættelse heraf, blev ganske henrykt, og saa Uger efter havde jeg færdig Operatexten „Ravnen“, som jeg gav til en ung Componist, dengang aldeles ubekjendt, men af Kunstnerfuld og Mand, Sønsønnen af ham, som componerede „Kong Christian stod ved høien Mast“. Min unge Componist var nuværende Professor J. P. E. Hartmann, nu, som sig hør og bør, kjendt og hædret. Nu vil vist Mange smile ved at høre, at jeg dengang i mit Brev til Theaterdirectionen maatte ligesom paatage mig Ansvar for Hartmanns Musik, jeg maatte anbefale som Componist ham, der dog nu er den betydeligste Danmark har og det betydelig til at være stolt af. Jeg maatte saa at sige skrive hans Studsmaal, at han var en Mand med Talent, at han vilde præstere noget Godt og Digtigt. Min Text til „Ravnen“ er uden Fristhed og Drik, og jeg har alt viist denne Selverkjendelse ved ikke at optage den i „Samlede Skrifter“; kun et Chor og en Vise, der siden ved Afbenyttelse i Concerter blev af mig omskrevet, er indlagt mellem „Digte“. Sujettet er som bekjendt en gammel Folkehistorie, smukt behandlet af Gozzi, hvem jeg især afbenyttede. Imidlertid har Hartmann skabt et musikalsk Værk, fuldt af Genialitet og Skjønhed, som vistnok i Tiden igjen vil indtage sin berettigede Plads i det danske Opera-Repertoire, hvorfra det

i mange Aar har været udeluffet og er kun derfor nu kjendt stykkeviis ved Concerter i Musikkforeningen, der har ladet det hele Toneværk med tilhørende underlagt Text udgive.

For en anden ung Componist, Concertmester J. Bredal, behandlede jeg Walter Scotts Roman: „Bruden fra Lammermoor“. Begge Operaer kom paa Scenen, men jeg udsattes, især ved den sidstnævnte, uagtet den i sin lyriske Deel fra min Side neppe kan kaldes uheldig, for den meest skaanselsløse Critik; man bebrejdede mig, at jeg havde sønderfkaaret andre Digterværker, og det blev sagt mig med Haan og Spot i de strengeste Udtryk. Fra den Tid har jeg en Grindring om Dehlenschläger, der vel viser hans Pirrelighed, men tillige i høi Grad hans Inderlighed og Hjerte. „Bruden fra Lammermoor“ var opført og havde i Theatret vundet Bifald; jeg bragte den trykte Text til Dehlenschläger, der smilede og gratulerede til det store Bifald, jeg havde faaet min Deel af; jeg var nemt kommen til det ved at tage fra Walter Scott og blive understøttet af Componisten. Det bedrøvede mig at høre ham sige det; der kom Taarer i mine Øine; men i det Dieblit han saae det, faldt han mig om Halsen, kysede mig og sagde: „det er de andre Menneſter, der gjør mig ond!“ og nu var han Hjerteligheden selv, forærede mig en af sine Bøger og skrev sit og mit Navn deri.

Weyse, der først af Alle meest levende havde viist mig Deeltagelse, og hvem jeg jævnlig mødte i Admiral Wulffs Huus, saae første Forestilling af „Bruden fra Lammermoor“ og var i høi Grad tilfreds med min Behandling af Sujettet, kom til mig, fortalte mig, at han i lang Tid havde følt Lyst til at componere, som Opera, Sujettet i Walter Scotts „Kenilworth“; han havde for længe siden anmodet Heiberg om at give ham denne Text, men det var blevet kun ved

Løftet. Nu kunde jo jeg gjøre det, sagde han; vi To kunde jo arbeide sammen. — Ikke anede jeg da, hvilket Uveir der vilde drage op over mig ved at soie Componistens Dnske. — Jeg behøvede Penge for at kunne leve; men det var sandelig ikke det forventede Honorar, som bestemte mig, tør jeg nok si; nei, jeg følte mig glad og smigret ved at kunne arbeide sammen med Weyse, vor største og herligste Componist; det opfyldte mig med Glæde at tænke paa, at jeg til ham, der i Sibonis Huus først havde følt Deeltagelse for mig, den fattige Dreng, nu traadte i et Slags høiere Forhold, og jeg tog strax fat; men jeg var ikke halv færdig, før det var omtalt i Byen, og der løb haard og skaanseløs Tale mod mig; et Par Blade udtalte, at jeg „sønderlemmede det ene Digterværk efter det andet“. Mismodig opgav jeg derfor at fuldende dette; men Weyse talte med Spøg og Alvor derimod, yttrede en stor Tilfredshed med hvad jeg alt havde bragt ham; bad mig endelig blive ved, og hans Dnske var mig mere end Mængdens Haardhed og Dadel; han tog selv strax fat og komponerede først den lille Romance i anden Act: „Hyrden græsser sine Faar“. Snart havde han fra mig den hele Operatext, og da den i al Betydning af Ordet var skrevet for ham, gav jeg ham, da jeg snart efter kom paa Reise, fri Haand over den; selv skrev han hele Vers ind, eller forandrede, efter som han vilde det, hvad jeg alt havde givet; saaledes stod hos mig:

„Gjennem disse dunkle Gange
Snoer sig Dødens Slange!“

Weyse skrev det om:

„Fra denne sorte Krog
Snoer sig Dødens Snog!“

Og da jeg siden gjorde nogle Bemærkninger derimod, svarede han paa sin comiske Maade: „I dunkle Gange er der altid en sort Krog, og en Snog er en lille Slange — De seer altsaa, at jeg her slet ikke har forandret Deres Billede, men faaet det bedre til at passe for Musiken!“ Det var denne udmærkede Mand eiendommeligt, at han ikke kunde slutte Læsningen af en Bog, naar han kom efter, at den endte sørgeligt. Emmy Robsart i „Kenilworth“ skulde derfor ægte Leicester. „Hvorfor gjøre dem ulykkelige, naar man med et Par Pennestrog kan gjøre dem det saa godt!“ sagde han. „Men det er imod Historien!“ yttrede jeg; „hvad gjør vi desuden da ved Dronning Elisabeth?“ „Hun kan sige: stolte England, jeg er Din!“ svarede han — og saa lod jeg hende ogsaa ende Operaen med disse hans Ord; „Festen paa Kenilworth“ kom paa Scenen, men jeg har kun ladet Sangene deraf trykke; to af disse ere ved Musiken blevne meget kjendte i Hjemmet, nemlig: „Brødre, meget langt herfra!“ og „Hyrden græsser sine Faar“.

Anonyme Angreb, plumpe med Godposten mig tilsendte Breve, i hvilke ubekjendte Størrelser forhaanede og spottede mig paa den meest raa og drengagtige Maade, hørte til denne min Livs-Periode. Imidlertid vovede jeg dog samme Aar endnu at udgive en ny Digtsamling: „Aarets tolv Maanedes“, der senere af Critiken er bleven omtalt som en Bog, der indeholder flere af mine bedste lyriske Digte, men dengang blev den almindelig forkastet og sparket til.

Da var i sin Blomstren „Maanedsskrift for Litteratur“; H. C. Ørsted troer jeg var Stifteren; det talte imellem sine Medarbejdere flere af Landets hædrede Videnskabsmænd, det var en Aandens Domstol af Betydning, dog, som ogsaa Ørsted indrømmede, skortede det dem i det æsthetiske Gebeet; her maatte de ofte tage, hvem de kunde faae; desværre troe de fleste

Menneſker, at om æſthetiſke Arbeider kan deres Mening være lige ſaa berettiget ſom Andres; det paaſtaaer man ikke om at ſe Støvler og lave Mad; dog er og bliver det viſt, at om man end kan ſkrive en fortræffelig latinſk Skolebog, eller flittigt ſamle til et Lexicon, kan man dog være en udhygtig Dommer i det Skjønnes Rige; derpaa er givet Beviſer af „Maanedſſkrift for Litteratur“, ſaaledes bogſtaverede dette lærde ſelskab dengang, medens det ſtrengt rettede Stil hos mig.

Lidt efter lidt blev det Beſtyrelſen mere og mere vanſkeligt at finde en Anmelder til en Digters Arbeide; Den, ſom imidlertid altid var beredt ved ſin mærkelige Iver for at ſkrive og tale om enhver Ting, var Hiſtorikeren Mølbach, den Gang Juſtitsraad og Theaterdirecteur. Han har ſaa tidt udtalt ſin Mening om mig, jeg maa nu ogſaa engang udtale mig om ham: Jeg erkjender, at han er en flittig Samler, og at han ved ſin Ordbog har ſærlig bidraget til, ſom man kalder det, „at afhjælpe et Savn i Literaturen“, uagtet dette hans bethdeligſte Værk er temmelig ufuldſtændigt og beſidder en ſtor Genſidighed; han viſer ikke der, hvorledes de dygtigſte Danſkſkrivende ſkrive, men hvorledes hans eget Lune vil, at der ſkal bogſtaveres. Som Dommer over æſthetiſke Arbeider er han tidt optraadt partiſt og eenſidig, medens hans egen ſkabende Genius nok alene har bragt i Ungdomstiden: en Vandring igjennem Danmark, ſkrevet i den Tids Blomſter-Sprog, og en Rejſe igjennem Tydſkland, Frankrig og Italien, der ſynes øſt af Bøger og ikke af Livet. Han ſad i ſin Studeerſtue og paa det kongelige Bibliothek og havde, ſom det almindelig hed, i mange Aar ikke været i Theatret, da han pludſelig blev Theaterdirecteur og Cenſor over indleverede Stykker; — ſygelig, eenſidig og gnaven, man kan da tænke ſig Reſultatet. — I min tidligſte Forfattertid havde jeg hans ſærdeles Gunſt, men

snart sank min Stjerne for en anden opgaaende; det var Balu-
dan-Müller, der fremtraadte med „Dandserinden“ og
siden med „Amor og Psyche“; og da Mølbech ikke længer
elskede mig, saa hadede han mig — det er den korte Histo-
rie. — Nu er det sagt, og jeg har ingen Brede mod den gamle
Mand.

Det er et Ordsprog: „Naar Bognen helder, styde Alle
efter“, og jeg prøvede det dengang; overalt talte man kun om
mine Feil; det er menneskeligt, at man under et altfor haardt
Tryk sømmer sig, og det gjorde jeg og efter min Natur udtalte
det for hvad man kalder Venner, og fra disse bragtes det om i
den store Stad, der tidt kan være saa lille. Selv velklædte Folk
traf jeg paa, der i Forbigaaende med grinende Ansigt gjorde en
forhaanende Bemærkning til mig. Der er hos os Danske et
stort Element til at spotte, eller smukkere sagt: vi have Sands
for det Comiske, og derfor eie vi saa mange Lyspildigtere.

Da var det en ny Stjerne gik op i den danske Literatur,
Henrik Hertz optraadte anonym med sine „Gjenganger-
breve.“ Det var, hed det, en Tegen ud af Templet alt det
Urene! den afdøde Baggesen sendte polemiske Breve fra Para-
dis, og de vare ham saa hyperligt afscopierede i Mand og Form,
at man maatte sige: „det er Baggesen, der virkelig har skrevet
dem!“ Heiberg stod her i Glæde og Glorie; Dehlen-
schläger og Hauch bleve angrebne, den gamle Historie om
mine orthographiske Feil i „Fodreisen“ kom frem, mit Navn
og min Skolegang i Slagelse bragtes i Forbindelse med „Hellig
Anders“ der, og saa var Vittigheden istand: „Hellig An-
dersen“, der red paa „Musens nattegamle Føl.“ Holberg
havde vist sagt det bedre —! Jeg blev ordenligt revset. — De
anonyme Gjengangerbreve optog Alles Tanke og Interesse; der
rullede en Begeistringens Sø over det hele Land og Rige —

alt Andet var glemt. Jeg har ikke senere oplevet, at nogen Digtning saaledes har betaget Folk; det skulde da være „Clara Raphael“ ved Heibergs Fortale. Det, at man ei kunde udfinde, hvem Forfatteren var, gjorde det endnu mere piquant; man var henrykt, og med Rette! En saadan Digtning kommer ikke hvert Aar. Heiberg undskyldte eller, om man vil, klarede i „den flyvende Post“ for et Par af sine Venner, der vare blevene critisk berørte; for mig havde han ikke et Ord.

Det saaledes offentligt i et Skrift at være udstillet haanende havde da en ganske anden latterliggjørelse end nu, da lignende er skeet med saa Mange. Corsarens Forgænger, „Raketen“, som Mathias Winther udgav, var formeligt da en Slags Gabestof, der fastede over den Udstillede en Skygge af Betydning hos Publicum, som dengang i Alt, hvad der var trykt, troede maatte være nogen Sandhed. Ingen, uden en Pseudonym, Davieno, tog sig af mig. Det var Student Drejer, Broder til Botanikeren, nu begge døde, et begavet Menneſte, hvis efterladte Digte med Biographie er udkommet, uden at der nævnes Dennes større Digtning: „Rimbrev til Knud Sjællandsfar“ — den, han skrev til mit Forſvar.

Der var forresten Intet for mig at ſige, jeg maatte lade den store, tunge Sød gaae hen over mig; at den aldeles vilde bortſkylle mig, var en almindelig Mening. Jeg ſølte dybt Saaret af den ſkarpe Kniv, og var nærved at opgive mig ſelv, ſom jeg nu blev det næſten af Alle. — Der var ingen Allah uden Gjengangerbrevenes Forfatter, og Heiberg var hans Prophet.

Netop i de Dage udkom min Digtsamling: „Phantasier og Skizzer“; paa Titelbladet her ſatte jeg ſom Motto nogle Ord af ſelve Gjengangerbrevene; det var mit enefte Indlæg i denne Livsſag! Jeg gjentog Digterens egne Ord:

„Dom maa der til; men den, der dommer,
 Ber minde vel, Geniets Frugt
 Er kun et endeligt Product,
 Der, født af Tiden, med den svømmer,
 Han vaage for Critikens Sag,
 Hvis han et enkelt Værk berømmer;
 Men overveie Nat og Dag
 For han — — fordømmer.

Ihi det er let at rive ned;
 Det er ei heller svært at tage;
 Men vanskeligt i Tabet's Sted
 At give det Forglemtes Mage,
 Og frelse hvad der bli'er tilbage.”

Gjengangerbreve.

Den første roligere Stemme, forskjelligt fra Jubelens, der lod, var Digteren, Professor Wilster's i Maanedsskriftet „Prometheus”:

„Herh's Gjengangerbreve er intet Kunstværk, men et Kunststykke, og man kan ikke let tænke sig, at en original, begejstret Digteraand kan falde paa at skrive et saadant Arbejde af saa stort Omfang; neppe vilde en sand Digter besatte sig med Sligt, uden parodisk eller ironisk. Den paafaldende Maade, hvorpaa han forstod at eftertale Baggesens Sprog i lignende polemiske Arbejder, et Sprog, som i sin Tid havde henrevet en stor Deel af Folket, skaffede dem ualmindeligt Bifald, hvortil ogsaa Anonymitetens Kryderi bidrog en Deel. De gjorde Lykke ved en Form, som ikke blot i og for sig var takkelig, men som tillige havde den Fortjeneste at være en skuffende Eftergjørelse; derfor var den Glæde, de vakte, beslægtet med den, som vi føle, naar vi høre En efterligne en Andens Stemme; i flige Tilfælde spørger man heller ikke meget om hvad der siges, men kun om hvordan det siges; derfor bragtes Forfatteren saa at sige af

Selvforvarsdriften til at anprise Formen, som Poesiens eneste lykkeligjørende Egenskab, da Formen er et saadan Digts ligejom enhver forsættlig og erklæret Efterlignings fornemste Dyd. Men egentlig Poese, Begeistring, Dybde, Tankesylde finde vi ikke i hine Breve, og fandtes de, da lignede jo Digtet ikke, men var forfeilet; thi disse Egenskaber savnes selv i Baggesens Satirer."

Efter „Phantasier og Skizzer“ fulgte fra mig endnu en ny lille Bog: „Vignetter til danske Digtere“, hvori jeg i nogle faa Linier søgte at characterisere det Dygtige hos hver af de levende og afdøde Forfattere, den vakte Opmærksomhed, et lille Vers til mig læstes i „Dagen“; det lød saaledes:

„Til Forfatteren af Digter-Vignetterne i Digternes Navn.“

En værdig Plads Du Dig berede i vor Sal,
Mens Musers høie Råb Du freidig lyde! —
Alt spirer Laurbærgrenen ved Din Pjedestæl,
Som engang skal Din Tinding herlig pryde —
Frygt Satyr=Rappet ei, ei Fauner og Sileen,
Ei Momus haan! Ondt kan kun Ondt fordrive!
Ved Ild, ved Slag maa Guldet luttret blive,
Dg dobbelt kostbar er den flekne Edelsteen! —

Det var underfrevet „Knud Høenbo“; man spottede over denne Beundrer og Sanger, jeg havde saaet; men det vilde man vist neppe have gjort, havde man vidst, som jeg senere fik det at vide af Forfatteren selv, at denne var den hæderlige Gubbe Wegener, Forstander ved Skoleseminariet paa Jonstrup, Udgiver af „Huusvennen“; han var almindelig agtet og hædret. Mine „Vignetter“ bleve efterlignede, men Critiken fandt det ikke passende at omtale dem, ikke et venligt Ord, ikke een eneste mild Draabe sendtes mig, men oftere og senere gav man derimod Opfug af tidligere Dadel. Jeg fik ikke Critiker, men Irettesæt-

telser — og det endnu langt frem i Aarene; dog paa denne Tid stod mine Sager allerslettest.

Herz opgav sin Anonymitet som Forfatter til „Gjengangerbrevene“ og skulde have Reise-Stipendium; om et saadant havde jeg netop ogsaa indgivet Ansøgning. Med sand Ufredsrygt og inderlig Taknemmelighed saae jeg op til Kong Frederik den Sjette, jeg var opvokset i denne Tølelse, det var mig en Trang at udtale dette Sindelag, og jeg kunde det ikke anderledes end ved at bringe ham en Bog, han tillod mig at dedicere sig, „Aarets tolv Maanedes“, og nu sagde en Mand, der meente mig det deeltagende godt og nøie kjendte alle Forhold, at for at virke selv lidt til at erholde Reifestipendium, skulde jeg, naar jeg overrakte Kongen min Bog, fortælle ham kort og klart, hvem jeg var, at jeg efter at have taget Artium selv havde uden al Understøttelse hjulpet mig frem, men at en Reise meer end alt Andet vist vilde bidrage til min Uddannelse; da vilde vistnok Kongen svare, at jeg kunde bringe ham en Ansøgning; denne skulde jeg da allerede have hos mig og overrække ham. Dette fandt jeg ganske forfærdeligt, at jeg, idet jeg bragte Kongen min Bog, skulde strax bede om Noget for den! „Det er nu engang saa!“ blev der svaret mig; „Kongen veed godt, at De giver Bogen for at opnaae Noget!“ Men dette gjorde mig ganske fortvivlet; imidlertid jeg maatte gjøre det, „det var Veien!“ sagde man. — Høist comist har vist min Indtrædelse været; mit Hjerte slog af Angest, og da Kongen paa sin eiendommelige Maade raast traadte hen imod mig og spurgte mig, hvad det var for en Bog, jeg bragte, svarede jeg: „en Cyclus af Digte!“ „Cyclus! Cyclus! hvad mener De?“ Da blev jeg aldeles forknøst og sagde: „Det er nogle Vers om Danmark!“ Han smilede: „Naa, naa, det kan jo være meget godt! Tak! Tak!“ og nu bukkede han til Afsked; men jeg, der slet ikke havde begyndt paa mit egentlige Grinde, sagde, at

jeg havde saa Meget endnu, jeg skulde sige, og uden videre fortalte jeg om mine Studier, og hvorledes jeg havde slaaet mig igjennem. „Det er meget roesværdigt!“ sagde Kongen — og da jeg kom til det, at jeg ønskede at faae Rejsestipendium, svarede han, som der var sagt mig: „Nu, saa bring en Ansøgning!“ — „Ja, Deres Majestæt!“ udbød jeg nu i hele min Naturlighed, „den har jeg allerede med! og det er det, jeg finder selv saa skrækkeligt, at jeg skal bringe den tilligemed Bogen; men det har man sagt til mig, at jeg skulde, at det var Maaden; men jeg finder det saa fælt, det er mig saa imod —!“ Lærerne kom mig i Dinene.

Den gode Konge loe ganske høit, nikkede venligt og tog Ansøgningen; jeg bukkede og foer afsted i største Hast.

Den almindelige Mening var, at jeg havde culmineret; skulde jeg derfor komme til at reise, da maatte det see nu; jeg følte, hvad siden er blevet erkjendt, at Rejselivet har været mig den bedste Dannelsens Skole; for at jeg imidlertid kunde blive tagen i Betragtning, blev der sagt mig, at jeg maatte see til at skaffe Anbefalinger fra vore betydeligste Digtere og kyndige Mænd, skaffe en Slags Attest paa, at jeg var Digter; thi i dette Aar just — jeg følte ret Betydningen — var der saa mange udmærkede unge Mennesker, som søgte Rejsestipendium; det vilde være vanskeligt, at jeg mellem disse kunde komme i Betragtning, havde jeg ikke særdeles Anbefaling.

Jeg forskaffede disse Attester, og jeg tør troe, at jeg er den Ænfte af alle tidligere og maaskee senere danske Poeter, der her i Hjemmet maatte give Andres skriftlige Vidnesbyrd, at jeg virkelig var Digter. H. P. Holst, Baludan-Müller, Thisted, Chr. Molbech, Alle have de erholdt, saavidt jeg veed, Rejse-Understøttelse uden et saadant Vidnesbyrd, og som disse heller ikke trængte til. For mig kom imidlertid det Giendommelige, at de Mænd, som anbefalede mig, hver fremhævede særegne Egenskaber hos mig,

saaledes Dehlenschläger mit Iyriste Talent, Ingemann min Opfatten af Folkelivet, og Heiberg erklærede, at han i mine forskjellige Frembringelser troede at see et Lune, som var nær beslægtet med vor berømte Wessæl. H. C. Ørsted gjorde opmærksom paa, at hvor forskjellig Meningen end var i Publicum om mine Arbeider, Alle dog mødtes i det Punct, at jeg virkelig var en Digter. Thiele udtalte sig varmt og begejstret for den Genius hos mig, han saae kjæmpe med Livets Trang og Glendighed; ønskede mine ydre Forhold besejrede, „ikke alene for Digteren, men for Digtekunsten i Danmark“.

De givne Vidnesbyrd *) havde god Virkning, jeg fik Reise-Stipendium. Her gik et større, jeg et mindre.

„Vær nu glad!“ sagde Vennerne, „føl Deres mageløse Lykke! nyd Diebliffet! thi det bliver rimeligviis den eneste Gang, der gives Dem Leilighed til saaledes at komme ud! De skulde høre, hvad Folk sige, fordi De skal reise! De skulde vide, hvorledes vi maae forsvare Dem, og sommetider kunne vi desværre ikke og maae give de Menneffer Ret!“ Det var Ord, som skar mig gjennem Hjertet. Jeg følte Sjæle-Trang efter at komme bort; jeg huskede ikke paa de Sandheds-Ord hos Horaz, at Sorgen sætter sig op med bag paa Rytterens Hest. Meer end een Sorg thyngede mit Hjerte. Der staaer i „Agnete og Havmanden“ en Sang:

„Bag Ellekrattet nede, hvor Møllehjulet gaaer“:

En heel Menneffesjæl kan tidt affpeile sig i et lille Digt. Ved Afreisen just løstede sig Vennerne frem i mit Hjerte, og mellem de enkelte tidligere nævnte stode To, der den Tid virkede betydeligt ind paa min hele Udvikling, paa mit Liv og min Digtning, og som jeg maa omtale.

*) See Bilag I.

Den Ene var Fru Læssøe, Datter af den Abrahamson, som sang os: „Min Søn, vil Du i Verden frem!“ og hvis smukke sølte Qvad ved de Faldnes Grave: „Værer Fred med Eder Alle!“ engang naaede Folkets Hjerter, Moderen til Helten ved Idsted, den herlige, kjække, ildefulde Oberst Læssøe; hun, den kjærligste Moder, hun, en af de meest fleersidig aandeligt udviklede Qvinder, havde aabnet mig sit hyggelige Hjem; hun deelte tidt med sin dybe Følelse mine Sorger, dem jeg fandt Trøst i at betroende hende alle; deeltagende, hjælpende, fuld af Opmuntring var hun; mit Blik vendte hun meer og meer mod Natur-Skønheder og det Poetiske i Livets Enkeltheder, i det saakaldte Smaa, og da næsten Alle opgav mig som Digter, holdt hun min Tanke op over de tunge Søer, og dersom der i Noget af hvad jeg har skrevet findes Qvindelighed og Reenhed, da er hun en af dem, jeg især skulder dette.

Den Anden, ogsaa en Character af stor Indvirkning hos mig, var en af Collins Sønner, nuværende Statsraad C. Collin; opvokset i frie og lykkelige Forhold, Søn af en høit agtet indflydelsesrig Fader, var der hos ham en Kjæthed, en Bestemthed, som ganske manglede hos mig; jeg havde en Bevidsthed om hans inderlige Deeltagelse for mig; jeg havde endnu aldrig havt en Ungdomsven; blød og med hele min Sjæl boiede jeg mig mod ham. Det næsten Pigeagtige hos mig stillede han sig imod; han var den Bestindige, den Practiske, og skjøndt yngre i Aar end jeg, var han den Eldre i Forstand, den Ledende, den Afgjørende, som det ganske laae i Forholdene. Hvor tidt misforstod jeg ham ikke og sølte mig bedrøvet og forkuet, ligesom hans velmeente Iver blev misforstaaet af Andre; det var min Lyst og Lykkelighed at declamere enten egne eller fremmede Digte; i en Familiefreds, hvor jeg med min unge Ven traf sammen og blev opfordret og var beredt dertil, men hvor han bedre end jeg kjendte Stemningen og

Selskabets Forstaaen af mig — jeg var dem unegtelig kun en comist Figur, — traadte han hen til mig med de Ord: at declamerede jeg eet eneste Stykke, da gik han bort! Jeg blev forknøbt, og Bertinde og Damer overvældede ham med Vebreidelser for hans Opsørsel. Først senere har jeg forstaaet, hvorledes fra hans Standpunct og med hans Anskuelse af Dieblighet han just viste sig som den ærlige Ven; men dengang kostede det mig Taarer, uagtet jeg havde en dyb Erkjendelse af hans Interesse for mig. Hans Dnske og Stræben var at bibringe mig, der var høielig som et Giv, noget af hans Selvstandighed og Villie. I det practiske Liv stillede han sig virksom ved min Side, lige fra Hjelpen i de latinske Stile før Artium til igjennem Alaringer, al Ordnen med Forlægger og Bogtrykker, ja selv Correcturlæsningen. Igjennem alle Aar under hele min Udviklingstid, fra jeg taalmødig maatte bøie mig og taale Alt, til jeg selv fik en fri Sjæl, Villie og Mening, blev han min sande Ven.

Idet man fjerner sig fra Bjergene seer man dem først ret i deres sande Skikkelse, saaledes gik det mig med mine Kjære, idet jeg drog bort.

Et lille Album med Vers fra Mange, hvis Navne lyfte for mig, var min lille Skat; de fulgte mig og ere siden vorede til en Rigdom.

„Flyv over Rhinen til Paris
 Ned til Neapels Paradis,
 Og hør de hulde Toner,
 Som bæve der i Aftnens Luft,
 Og blandes med Orangens Duft
 Høit under Piniens Kroner.

Tilbed Natur og Kunst og Gud,
 Men sluk ei Længslen ganske ud;
 Den er en hellig Kjerte;

Den flammer evig underfuld
 I Elstovs Perle, Venstabs Guld,
 En trofast, venlig Smerte;
 Da veed jeg, kommer Du engang
 Til Ruben her paa Sjællands Bang
 Med Rigdom for din smukke Sang,
 Med usforandret Hjerte.

Christian Winther.

Kjøbenhavn, 19 April 1833.

Lad nu din Digterphantasi
 Omsvære som en slittig Vi
 Og bringe dygtig Honning,
 Imidlertid os ikke glem!

A. Dehlenschläger.

Kjøbenhavn, 19 April 1833.

— — Det Dybe skal det Heie bære,
 Det største Skib kan ei paa Gladen staae,
 Det dybt maa vandre, hvis det høit skal svinge,
 I Storm og Sky, mod Stjernerne sin Vinge.

Til venlig Grindring

B. S. Ingemann.

Mind Dem og glem ei Danmarks Land
 hist under Sydens varme Himmel,
 glem ikke Danmark, bliv ei svimmel
 ved Arnos eller Seimens Strand!
 modtag et Raad fra den, der ærlig
 har yndet Dem og Deres Pund,
 tro ei, jeg falde vil besværlig
 ved Reizens sidste Afskedsstund.

Nyt Phantasten som en Digter,
 men brug Forstanden som en Mand;
 hvor høit man end til Maalet sigter,
 man vandrer som i Laagers Land,
 naar Flid og Kundskaab ei ledlage,
 paa Livets Vandring al vor Daad.
 Lev vel, min Ven! rejs! kom tilbage
 tilfreds og glad — antag som Plage
 ei mit velmeente lille Raad.

Wulff.

Socadetaacademiet, 20 April 1833.

Eines schickt sich nicht für Alle;
 Sehe jeder, wie er treibe,
 Sehe jeder, wo er bleibe,
 Und wer steht, daß er nicht falle!

Med disse Ord af Göthe ønsker jeg Dem et heldigt Udbytte af den
 forestaaende Reise.

Kjøbenhavn, den 22 April 1833.

J. L. Heiberg.

Rejs ikke saa langt, at De glemmer M o l b e c h s Ordbog.

Deres

J. L. Heiberg. *)

Fornusten i Fornusten = det Sande,
 Fornusten i Villien = det Gode,
 Fornusten i Phantasten = det Skjønne.

Mind ved denne Text til mangen Samtale

Deres hengivne

H. C. Ørsted.

Kjøbenhavn, 21 April 1833.

*) Johanne Louise Heiberg.

Sils Mignon i Drangelund
 Fra hendes Ben ved Dresund
 Og sig, at jeg — skøndt her paa Grund —
 Er sydlig munter, nordisk sund,
 Og at jeg tænker mangensund
 (Helst naar jeg faaer et lille Blund)
 Paa Mødet i Drangelund!

Saa vil hun studse lidt, men smile,
 Og bryde ud: Aah!

fra

Just Thiele.

Reis og nyd med Appetit
 Glæden under Palmebuer!
 Men forglem ei hvad Du skuer!
 Thi Du seer det paa Credit —
 Hvad Du saae i Aar og Dage,
 — Som Jurist jeg maa forpligte, —
 Giver Du os smukt tilbage
 I et Bind af smukke Digte.

Din Ven

F. J. Hansen.

Mandagen den 22de April 1833 reiste jeg fra Kjøbenhavn. Jeg var uendelig dybt berøget ved Afskeden, og min Bøn til Gud var saa inderlig den, at jeg ude maatte vinde i Udvikling og Dygtighed, saa at jeg kunde levere et hæderligt sandt Digterværk, eller at jeg aldrig meer maatte vende tilbage, men bøde i fremmed Land, langt fra Danmark.

Jeg saae Kjøbenhavns Taarne forsvinde; vi nærmede os Møens Klint, da bragte Capitainen mig et Brev og sagde

spøgende: „det kom netop nu ned gennem Luften!“ Det var endnu et Par Ord, en hjærlig Hilsen fra Eduard Collin. Under Følster kom et nyt Brev fra en anden af mine Venner, ved Sengetid indtraf et tredje, og i Morgenstunden, foran Travemünde, kom endnu et fjerde, „alle gennem Luften!“ sagde Capitainen; Vennerne havde venligt og deeltagende forsynet ham til mig med Kommen fuld. „Noch ein Sträußchen! und wieder noch ein Sträußchen!“

V.

I Hamborg levede den danske Digter Lars Kruse, Forfatter til Tragedierne: „Ezzelin“, „Enken“, „Klosteret“, hvilke jeg havde seet givne paa det kongelige Theater; hans Roman „Syv Aar“ var en læst og velomtalt Bog; Tydsklands Musenalmanachen prangede aarligt med hans Fortællinger. Nu er han der, som her, saa temmelig glemt. Jeg fandt i ham en venlig, velvillig Mand af et godmodigt, triveligt Udseende; han udtalte sin Kjærlighed til Hjemmet og i mit Album skrev han:

Bliv hvad De er, Natur og Sandhed tro,
Hold Sjælen reen og Hjertet stedse fro,
Bliv Dansk, hvor Danskes Sprog ei tales meer,
Og Europæist, naar De atter Danmark seer.

Hamborg den 25 April 1833.

L. Kruse.

Det var den første Dignings-Hilsen, jeg fik i fremmed Land og altsaa heftede den sig i Tanken; det næste ret levende Reise-Indtryk var Synet af et Navn i halv udslettede Bogstaver, det var i Cassel; der paa et Gadehjørne trængte gjennem den overstrøgne Farve Napoleons Navn, som Gaden eller Pladsen havde baaren; det greb mig mere end al Pragten paa Wilhelms-Høje med dens kunstige Ruiner og Vande. Napoleon var jo min Barndoms, mit Hjertes Helt.

Her i Cassel saae jeg for første Gang Spohr og blev venligt modtaget af ham; mange Spørgsmaal gjorde han om Musikken i Danmark og Componisterne der; Noget kjendte han til Weyses og Kuhlau's Compositioner. Et lille Thema af „Ravnen“, hvilket Hartmann havde nedskrevet i mit Album, tiltalte ham særdeles, og jeg veed, at han flere Aar efter satte sig i Brevverling med Hartmann og gjorde sit til, uden at det dog lykkedes, at bringe Ravnen paa Scenen i Cassel. Om sine egne Arbejder spurgte han, hvilke der gaves paa det kjøbenhavnske Theater, og jeg maatte svare „flet ingen“ og kan desværre sige det endnu. Hans Opera „Zemire og Azor“ syntes meest at opfylde ham, denne især anbefalede han. Af dansk Literatur kjendte han kun lidt af Baggesen, Dehenschläger og Kruse. Stor Erkjendelse ydede han iøvrigt mit Fædreland, for det meget aandeligt Digtige, som her paa en lille Plet aabnbarede sig. Thorvaldsen havde hans højeste Beundring. — Da vi skiltes, blev jeg ganske blod stemt ved, som jeg troede, at sige Levvel for altid, til en Mand, der ved sine Værker vil beundres gjennem Slægter; jeg tænkte, vi aldrig mere mødtes, og dog skulde det skee, mange Aar efter i London, mødes som ældre Venner, men derom senere.

I vore Dage gaaer det let afsted gjennem Thysskland til Paris, men saaledes gif det ikke 1833, da var der ingen Jernbaner, langsomt stentrede det fremad; trættende, støvende Nat og Dag; der sad man stuvet ind i tunge, klodsede Postvogne. Oven paa denne Reise-Prosa, fandt jeg et heelt Stykke Poesi i at komme til Frankfurth, Goethes Fødeby, Rothschildernes Barndomshjem, hvor de rige, mægtige Sønners Moder, i from Tro, for sine Børns Lykke, ikke forlod det lille Huus i Fødegaden, hvor hun havde født og opdraget de rige, lykkelige Søner. De gothiske, gamle, gavlede Huse, det middelalderlige Raadhuus, dannede et heelt Billed-Blad for mig. Componisten Morys Schmitt,

hvis Opera „Valeria“ er bekendt, var her den Første i Udlan-
det, som bad mig skrive sig en Operatext; thi mine Smaadigte,
dem Chamisso havde oversat, gav ham Forvisning om, som han
udtrykte sig, at jeg var den Digter han behøvede. Jeg saae
Rhinen! dens Bredder tage sig mindst godt ud ved Foraarstid,
Viinstoffene staae lave op mod Borgruinerne. Jeg havde tænkt mig
det Hele langt mere storartet, hvad jeg saae, var under min For-
ventning, og som det gik mig, gaaer det vist Mange, som komme
her, det smukkeste Punkt er uengetelig Loreley ved St. Goar.
Donaufoden har mere romantiske Bredder, selv Rhonen har
Punkter, der overgaaer Rhinens; Sagnfredsen er Rhinens største
Smukke! Sagn og Sange, de deilige Sange, Tydsklands Digtere
her have sunget om den havgrønne, herlige Strøm, er dennes bedste
Skønhed.

Fra Rhinen gik det, jeg troer i tre Nætter og Dage, afsted
over Saarbrück gjennem den kalkede Champagnestrækning til
Paris; jeg stirrede saa længe efter denne „Byernes By“,
som jeg dengang kaldte den, spurgte saa længe, om vi dog ikke
snart var der, at jeg tilsidst opgav at spørge og foer da over
selve Boulevarden, før jeg endnu vidste, at jeg havde naaet den
mægtige Stad.

Alle Reise-Indtryk fra Kjøbenhavn hertil ere givne i
hvad ovenfor er skrevet, saa lidet mægtede jeg at gribe paa denne
Flyve-Fart, og dog var der Mennesker hjemme, som allerede af
disse saa Reise-Dage ventede en Udvikling hos mig; tænkte ikke
paa, at fordi Forhængen ruller op, har man ikke strax Skuet op-
taget og klaret inden i sig. Jeg var altsaa nu i Paris, men
træt, udaset og søvnig, selv Det at komme vel under Tag havde
været en Anstrengelse; endelig var jeg i rue Thomas, Hôtel
de Lille, nærved Palais royal, at komme i Seng for at sove,
var den første og kjæreste Herlighed, jeg søgte og fandt; men længe

sov jeg ikke der, et frygteligt Bulder vakte mig, Alt lyfte rundt-omkring, jeg sprang til Vinduet; ligeoverfor i den snævre Gade laae en stor Bygning, jeg saa gennem Vinduerne der, en Stim- mel af Mennesker stormede ned ad Trapperne, udenfor var en Staa- ben og Skrigen; det buldrede, rullede og blinkede og jeg, som endnu halvt sov, troede naturligvis, at hele Paris var i Op- rør, jeg ringede paa Opvarteren: „hvad er det?“ „C'est le ton- nerre!“ sagde han, „le tonnerre!“ sagde Pigen og da de paa mit forundrede Ansigt saa, at jeg ikke forstod dem, rullede de med Tungen „tonnerre—re—rrrr!“ og viste, hvorledes Lynet slog ned og imidlertid lynede, buldrede og larmede det. Torden var det, og Huset lige overfor var Vaudeville-Theatret, hvor netop Forestillingen var forbi, og Folk myldrede ned ad Trappen. Det var min første Opvaagnen i Paris.

Nu skulde jeg see dens Herligheder.

Den italienske Opera var allerede lukket, men den store Opera glimrede med rige Kræfter, Md. Damoreau og Adolphe Nour- rit sang; han var da i sin Kraft og Parisernes Yndling, han der i Julidagene saa tappert havde kæmpet og ved Barricaderne saa sjælsfuldt sjunget de fædrelandske Sange, saa at de Kæmpendes Begeistring tog til, ham hørte jeg, og Alt var Jubel for ham; fire Uar efter lod det til mig om hans Fortvivlelse og Død. Han reisste 1837 til Neapel, Modtagelsen der var ikke den forventede, ja endog saa en Pibe lod sig høre, det rystede den altid hyl- dede Sanger, sjælesyg traadte han endnu engang op i „Norma“, den ene Pibe lod igjen, trods hele det øvrige Publicums stor- mende Bifald; Nourrit var dybt rystet, han blev oppe den hele Nat og i Morgenstunden, den 8de Marts, styrtede han sig ud fra Vinduet i tredje Etage; Gulen og sex Børn begravde ham. Det var i hans Glæde og Livslykke under Beundringens Jubel, som sagt i Paris, at jeg hørte ham som „Gustav den Tredie“.

Denne Opera opfyldte da Alle. Enken efter den virkelige Ankarstrøm levede her og var en gammel Kone; hun gav i en af de meest læste Journaler en Erklæring, at det Kjærlighedsforhold, hvori Scribe stiller Kong Gustav til hende, var aldeles falsk, at hun kun een eneste Gang havde seet Kongen.

I Théâtre français saae jeg Tragedien „Les enfans d'Edouard“; den gamle Mademoiselle Mars spillede de unge Søners Moder, og uagtet jeg kun lidt forstod det franske Sprog, blev ved hendes Spil Alt mig forstaaeligt, saa at Lærerne kom mig i Dinene; et skønnere qvindeligt Organ har jeg aldrig hørt før eller senere. Hjemme i Kjøbenhavn, i de første Aar jeg der var, optraadte endnu paa den danske Scene, den da høitsejrede Somsfru Astrup, hos hvem Kjøbenhavnerne beundrede og særdeles fremhævede en evig Ungdom! jeg saae hende med Pietetens Følelser, hun optraadte i Tragedien „Selim, Prinds af Algier,“ hvor hun gav Moderen, men for mig var hun en gammel, meget snørt Somsfru, stiv som en Pind, med et ubehageligt, skrattende Organ, om Spillet kunde jeg ikke dømme. I Paris, hos Mademoiselle Mars, saae jeg den sande Ungdom, den bestod ikke i Snørlov og Kneisning, her var ungdommelige Bevægelser, Musik i Stemmen, jeg forstod selv, uden at det behøvede at fortælles: hun er en sand Kunstnerinde!

Vi vare en Deel Danske sammen den Sommertid i Paris, vi boede i Hotel sammen, gik paa Restauration, Caffé, i Theater sammen, altid taltes det kjære Hjemmets Sprog, og helst om hvad Enhvers Breve meldte; det var hjerteligt, det var godt — men dog ikke den rette Art at tumle sig ude paa. — Dog dengang syntes jeg inderligt vel derom og ved een af vore danske Festsiddage, frembar jeg Følelser af de Danskes Stemninger dengang i Paris:

Da Danmarks Begæstov sprang ud,
Saa sprang vi med, men over Søen,

Dg hvor vi kom stod Vaaren Brud,
Saa skjen, som i vort Hjem paa Den.

og nu løb om Møde og Samliv og dette sidste holdt stadigt ud. Alt blev seet og maatte sees, derfor var man jo taget hjemme fra; jeg erindrer endnu een af de kjære Venner, som i Alvor takkede sin Gud, da han en Aften aldeles udaset kom fra nogle Musæer og Eloite, hvor han særdeles havde kjedet sig, men „det maa I'gu sees!“ sagde han, „det vilde jo være en Skam, naar man kom hjem og blev spurgt af de Andre derom, da ikke at have været der; nu har jeg da kun det og det tilbage at see, men naar det er gjort, saa skal jeg ogsaa rigtig more mig!“ Det var Talen, og den vil rimeligviis endnu ofte gjentages.

Jeg var paa denne min første Rejse med som de Andre, saae og saae, men det Mæste er udsiftet igjen af Erindringen. Det mægtige Versailles med dets rige Sale, store Billeder, blev hos mig strax fortrængt af Trianon; med en from hellig Tølelse betraadte jeg Napoleons Soverærelse, Alt stod endnu der som da han levede; Væggene vare med guult Betræk, gule Omhæng hang om Sengen, til hvilken en lille Trappe førte op, jeg lagde min Haand paa et af Trinene, som hans Fod havde berørt, og paa hans Sovedpude, havde jeg været alene, jeg havde vistnok knælet ned; Napoleon var jo min Barndoms og min Faders Helt, jeg saae op til ham, som Catholiken til sin Helgen. I lille Trianons Have besøgte jeg Meieriet, hvor Maria Antoniette havde, klædt som Bondepige, bestyret Melkestue og Alt dertil hørende; jeg tog herfra en Caprisolie-Blomst, der heldede sig op mod Ruden til den ulykkelige Dronnings Værelse; en lille Gaaseurt i sin Ringhed blev, for Contrastens Skyld, gjemt fra det mægtige Versailles.

Al berømte Personer i Paris saae, eller reittere, talte jeg kun med Saa; een af disse, til hvem jeg ved et Brev fra Balletmester

Bournonville fik Afgang, var Vaudeville-Digteren Paul Dupont; hans Drama „Dvæderen og Dandsferinden“ havde vi paa vort Theater, det var der fortræffeligt udført og havde gjort stor Lykke; dette fornøjede ret den gamle Mand at høre; ved Meddelelsen herom og ved Brevet, jeg bragte, syntes jeg ham en velkommen Gæst; der opstod imidlertid strax en ret komisk Scene med os, jeg talte daarligt Fransk, han troede at kunne tale Tydsk, men saaledes, som han udtalte det, blev det mig aldeles uforstaaeligt; nu troede han, at det laae i Valget af Ordene og fik frem et tydsk Lexicon, det laae paa hans Skjød, der søgte han stadigt Ordene, men at tale med Lexicon gaaer noget langsomt, og var hverken for en Franskmand eller for mig.

Et andet Besøg var hos Cherubini, til hvem jeg egentlig sendtes i Grinde fra Weyse. Mange ville endnu erindre, hvor ringe den almene Erkjendelse var herhjemme for den geniale Weyses Opera-Compositioner, og mellem disse var dog de melodierige Værker „Sovedrikken“ og „Rudlams Hule“; udelukkende levede og componerede han dog kun for Hjemmet, hvor han ikke kunde komme i Mode; kun som Kirkecomponist indrømmede man ham en betyvende Plads, og især skattede og omtalte man hans „ambrosianske Lovsang“; denne var det, i Klaveerudtog, han havde overdraget mig at bringe Cherubini, „de to Dages“ u dødelige Componist og Mesteren for saa mange herlige „Requies“. Netop i de Dage var Parisernes Opmærksomhed henvendt paa ham; han havde da, efter lang Hvile og i sin høie Alder, givet et nyt Arbejde for den store Opera: „Ali Baba“ eller „de fyrgethye Røvere“; Lykke gjorde det ikke, men blev modtaget med Pietetens Hyldest.

Jeg kom til Cherubini; den gamle Mand var meget lig de Portraiter, jeg havde seet af ham; han sad ved sit Klaveer og havde en Kat paa hver Skulder. Om Weyse havde han aldrig hørt, ikke engang hans Navn og bad mig sige sig Noget om den

medbragte Musik; den eneste danske Componist, han vidste eksisterede, var Claus Schall, der har sat Musik til Galeottis Balletter. Schall havde han en Tid levet sammen med, han interesserede ham. Weyse hørte aldrig fra Cherubini og jeg saa ham ikke siden.

En Dag traadte jeg ind i „Europe litteraire“, et Slags Pariser „Athenæum“, hvor Paul Duport havde indført mig; der kom en lille Mand, af israelitisk Udseende, mig venligt imøde. „Jeg hører, at De er Dansk“, sagde han, „jeg er Tydsk! Danske og Tydske ere Brødre, derfor rækker jeg Dem Haanden!“

Jeg spurgte ham om hans Navn, og han sagde: „Heinrich Heine!“

Den Digter altsaa, der for nylig i den unge erotiske Periode af mit Liv saa ganske havde fyldt mig, saa ganske havde udsunget mine Følelser og Stemninger. Ingen vilde jeg hellere see og møde, end ham; og Alt dette sagde jeg ham.

„Det er Talemaader!“ smilte han, „havde jeg interesseret Dem saaledes, som De siger, da havde De besøgt mig!“

„Det kunde jeg ikke!“ svarede jeg, „De har saa megen Sands for det Romiske og maatte have fundet det komisk, om jeg, der er Dem en aldeles ubekendt Digter, fra det lidet kjendte Danmark, kom og præsenterede mig selv, som en dansk Poet! jeg veed ogsaa, at jeg vilde have teet mig keitet, og havde De da leet, eller maaskee spottet derover, da, just fordi jeg sætter Dem saa høit, det vilde have bedrovet mig uendeligt, og jeg vilde da heller miste det at see Dem!“

Mine Ord gjorde et godt Indtryk paa ham, han var særdeles venlig og elskværdig; strax Dagen efter besøgte han mig i Hôtel Vivienne, hvor jeg boede, vi mødtes oftere, spadserede nogle Gange paa Boulevarden, men jeg havde dengang endnu ikke ret Tillid til ham, følte heller ikke den hjerteligere Tilnærmelse, som han siden Aaringer efter, ved et følgende Møde, da han

kjendte „Improvisatoren“ og nogle af mine Eventyr, viste mig; nu ved Skilsmisſen, da jeg fra Paris drog til Italien, ſkrev han til mig:

„Ich möchte Ihnen gar, werthester Collega, einige Verse hier auf's Papier kriegeln, aber ich kann heute kaum leidlich in Prosa schreiben.

Leben Sie wohl und heiter. Amüsiren Sie sich recht hübsch in Italien; lernen Sie recht gut Deutsch in Deutschland, und schreiben Sie dann in Dänemark auf Deutsch, was Sie in Italien gefühlt haben. Das wäre mir das Erfreulichste.

Paris den 10ten August 1833.

H. Heine.“

Den første franske Bog, jeg i Original-Sproget forsøgte at læse, var i Paris Victor Hugos Roman: „Notre Dame“; jeg kunde daglig besøge Kirken selv og hele Sceneriet for den givne Digtning; jeg var opfyldt af disse effectfulde Skildringer, disse dramatiske Characterer, og hvad blev altsaa rimeligere, end at opſøge Digteren, han boede i et Hjørne af place royal; der var gammeldags Stuer og rundt om i disse hang Kobberstik, Træsnit og Malerier med „Notre Dame“; selv var han i Slobrok, Underbeenklæder og elegante Morgenstøvler, da han modtog mig, og da jeg, ved Afſteden bad ham, den vistnok af Rejsende plagede Digter, at skrive sit Navn paa et Papir til mig, opfyldte han ogsaa mit Ønske, men satte Navnet saaledes øverst i Randen, at den Tanke strax faldt mig ind, han kjender dig ikke og er forſigtig, at der ikke skal være Plads ovenfor til at skrive een eneste Linie, som hans Navn da staaer som Underskrift for, og det gjorde et ilde Indtryk paa mig. Først ved et senere Ophold i Paris kom jeg bedre til at kjende Digteren, men derom ſiden.

Under hele Rejsen til Paris og hele den første Maaned her, hørte jeg ikke et Ord fra Hjemmet. Ingen ſkrev mig til. Forgjæves ſpurgte jeg efter Brev paa Poſthuset, der kom intet;

kunde mine Venner maaskee intet Glædeligt melde mig fra Hjemmet, var jeg endnu misundt for den Reiseunderstøttelse, mine mange Attester havde forskaffet mig. Det laae mig tungt paa Hjertet. Endelig kom da et Brev, et tykt, stort ufrankeret Brev, det var noget dyrt, men det var saa deiligt stort, mit Hjerte bankede af Glæde og Længsel efter Indholdet, det var det første Brev hjemme fra; jeg aabnede det, men ikke et skrevet Ord saae jeg, kun en trykt Avis, en „Kjøbenhavnspost“ med et Smædedigt over mig *):

Farvel til Andersen!

„Saa Du vil bort fra Danelund,
Hvor dog saa Mange for Dig dægged,
For Du har lagt en varig Grund,
For ret Du krobet er af Egget.
„Det er ei godt, at Sonnen gaaer
Fra Hjemmet bort til fjerne Lande,
For han sit Modersmaal forstaaer
Og saa lidt meer, det vil Du sande.

Det er ei heller ret, at Du
Det lille Danmark vil forlade,
Hvor dog man kjender lidt endnu
Til dine versbemalte Blade.
Det var jo dog din største Lyst
For Folk at læse dine Sange:
Hvem skal nu lytte til din Røst? —
Jo, Du vil langes tusind Gange.

Og huffer Du, hvormangen Sang
Du trak af Lommen op og læste
Paa gammel Lørd, i Smedens Gang,
Paa Gadehjørner, hvor det blæste.

*) Kjøbenhavnsposten, udgivet af A. P. Liunge. Mandagen den 13de Mai 1833.

Dg huffer Du, hvor mangen Thee
 Du hjaalp at gjere mere vandet,
 Naar Du opramsed', een, to, tre,
 Din Tyveknegt, din Ravn og Andet!

Dg Du vil bort fra Danelund,
 Nu har jeg aldrig før hørt Mage!
 Jeg vedder, at om stakket Stund
 Du kommer med Protest tilbage.
 Du kan ei Tydsk, Du kan ei Dansk,
 Dg endnu meget mindre Engelsk,
 Dg aabner Munden Du paa Fransk,
 Troer en Pariser, det er Bengelsk. o. s. v. o. s. v.

Trykt sendtes det mig, vistnok af Forfatteren selv; usranteret kom det den lange Vej fra Kjøbenhavn til Paris. Det skulde være min første Hilsen fra Hjemmet. Jeg stod dybt rystet, bedrøvet i mit Indersite, det var blodigt ondt! Aldrig har jeg siden faaet at vide hvem Forfatteren var, men hans Vers synes at være fra en øvet Pen; maaskee en af dem, som siden kaldte mig „Ven“ og trykkede min Haand, skrev Digtet. Menneffene have onde Tanker, jeg har ogsaa mine!

I Paris blev jeg Julifesten over; denne var da i sin Grifshed, og jeg var den første Festdag Dievidne til Afsløringen af Napoleons-Skilden paa Vendome-Pladsen. Aftenen forud, medens Arbejderne endnu vare deroppe og Statuen skjultes af Tæpper, Folk stod i Rhynger paa Pladsen, hvor ogsaa jeg stod, kom en underlig, spinkel, gammel Kone hen til mig, og med Latter og et Udtryk af Vanvid, sagde hun til mig: „der har de sat ham op! imorgen rive de ham ned igjen, ha, ha, ha! jeg kjender de Franske!“ uhyggelig stemt gik jeg bort. Dagen efter sad jeg i Folkekrimlen, høit paa et Stillaads ved Hjørnet; Louis Philippe med sine Sønner og Generaler holdt foran, Borgergarden drog forbi med Musik og havde Blomsterkoste i Gærpiberne; der blev raabt Hurra, men ogsaa mangt et vredt „à bas les forts!“ I Hôtel

de Ville var et Folkebal i stor Stiil; alle Glæsser samlede, fra Kongehuset til Dufferkonerne. Trængselen var saa stor, at Louis Philippe med Gemalinde besværligt naaede hen til de for dem bestemte Pladser; og hvad der gjorde et eget uhyggeligt Indtryk paa mig var, at netop idet den kongelige Familie traadte ind, spillede Orchesteret den Dands-Musik af Operaen Gustav den Tredie i Scenen hvor Kong Gustav bliver skudt; jeg troede at see paa Dronning Amelies Ansigt et lignende Indtryk der- ved, som det jeg fælte; hun var dertil dødbleg og knugede sig op til Louis Philippe, der med et jovialt Smil hilste rundt om og trykkede flere Personer i Hænderne. Hertugen af Orleans, ung og blomstrende, høist indtagende, dandsede med en fattigklædt ung Pige, vist en af de allerringeste Glæsser. I flere Dage var det Fest og Herlighed; om Aftenen brændte Sørgeblus paa de Faldnes Grave, som stode smykkede med Immortelfrands; Tourneringer i Baade gaves paa Seinen; dansk Dyrehavslystig- hed i stor Stiil saae man i Champs d'Elysées. Alle Theatre i Paris vare aabnede og det midt om Dagen; der gaves Forestillin- ger for aabne Døre, Enhver kunde komme og gaae, som de vilde; midt under Tragedie og Opera faldt Folket pludseligt ind og sang „la Parisienne“ og „allons enfants!“ ved Aftentid flammede i Luften Raketter og Ildsole; der var stor Illumination, i dens Straaleglands saae man Kirker og offentlige Bygninger. Saa- ledes endte mit første Pariser-Besøg, Finalen kunde ikke være mere glimrende og festlig end den var.

Hvad mit Fransk angik, da havde jeg under dette næsten tre Maanedes Ophold her, ikke gjort noget stort Fremsskridt; thi som sagt, vi Danske vare formeget sammen; jeg fælte imidlertid, at det var nødvendigt at lære lidt mere af dette Sprog og besluttede derfor at tilbringe nogen Tid i en Pension i Schweiz, hvor jeg nødtes til at tale kun Fransk, men et saadant Ophold vilde blive dyrt, sagde man.

„Kunde De bekvemme Dem til at besøge en lille Stad, høit oppe paa Jurabjergene, hvor der allerede i August falder Sne, da er der ikke dyrt og De vil der finde Venner!“ sagde mig en fransk Schweizer, hvem jeg af hans Slægt i Kjøbenhavn var blevet bekendt med. Ovenpaa Paris vilde just Genfomheden i Bjergene være mig dobbelt behageligt; jeg ønskede der i No at kunne fuldende en Digtning, som opfyldte mig. Rejseplanen blev altsaa lagt, Rejsen bestemt over Geneve og Lausanne til den lille Stad Le Locle paa Jurabjergene.

Mellem Landsmændene jeg forlod i Paris, var To, der hørte til Danmarks navnkundige Mænd; begge vare venligt og hjerteligt komne mig imøde; jeg maa dvæle nogle Diebliske ved de To; den Ene var Forfatter til de „Bonner og Banner“, til „Laterna magica“, Digteren Peter Andreas Heiberg, der i en Tid, saa forstjellig fra vor, var forvisti fra Danmark og havde valgt Paris til sit nye Hjem; hans Historie kjender alle Danste. Jeg søgte ham op, han boede i et af de mindre Hoteller og var en gammel, næsten blind Mand. Sønnen, Johan Ludvig Heiberg, vor nuværende Theaterdirecteur, havde da nyelig ægtet Johanne Louise, Danmarks, ja, man kan vistnok sige, en af Tidsalderens meest hædrede og vurderede Skuespillerinder; den gamle Heiberg var levende interesseret for at høre om hende, men jeg forstod, at han levede endnu i gammeldags, eller maaskee parisiske Anskuelse om en scenisk Kunstnerinde. Det, som var ham meest imod, sagde han, var, at hans Sønns Kone skulde kunne commanderes af en Theaterdirecteur; en saadan lod det til, at han betragtede som et Stykke Tyrann, imidlertid var han glad ved af mig og, som han sagde, af alle Danste at høre, det var en saadan høist respectabel Pige og et virkeligt Talent. Skade, at han aldrig lærte at kjende hendes Genie, hendes Betydning for den danske Scene, hendes høie aandelige Rang! Han følte sig iøvrigt eensom, og det var sørgeligt at see ham hjælpe sig halv

blind frem, i Palais royals bekjendte Buegange. Ved min Afreise skrev han i mit Album:

„Modtag en blind Mands venstabelige Afskedshilsen!

Paris den 10de August 1833.

P. A. Heiberg.“

Min anden navnkundige Landsmand var Statsraad Brøndsted, hvem jeg kjendte lidt til fra Admiral Wulffs Huus; han kom fra London til Paris, her læste han „Marets tolv Maaneder“, han havde ikke før læst Noget af mig, mine Vers tiltalte ham, han fik Godhed for mig og blev mig en aandfuld Veder og Omgangsven; en Morgen, kort før jeg tog bort, gav han mig efterfølgende Digt, han havde skrevet til mig.

„Gav Tak for Maaneders smukke Digt!

Jeg seer, at under hjemlig Himmels Bue,

Kjærminder fandt den kjære Hjemmets Due

Et nordisk Amalthæa-Horn saa rigt.

Den flyver nu mod Romas Zone hen

I Alba, Nemi's Speile sig at stue,

At have sig ved Etnakampens Lue:

Og naar vi hilse den med Fryd igjen,

Naar den i Mnemosynes Lund har blundet,

Naar den har Sydens Ild og Klarhed fundet,

Den bringer Laurens Krands til Dem, min Ven!

Paris, Skærsommer 1833.

Brøndsted.“

I flere Nætter og Dage gik det nu afsted, klemte inde i den propfulde Diligence. Reiselivets Smaa-Eventyr i Arabesk rullede op, som vi rullede frem, et Par ere blevne i Grindringen, og af disse vil jeg give eet.

Vi vare komne ud af det flade Frankrig og ind i Surabjergene; her i en lille Landsbh, det var seent paa Aftenen, og jeg var den eneste Passagerer inde i Vognen, lod Conducteuren to unge Tjorpagterdøttre stige ind til mig. „Ved vi dem ikke fjøre med os,“

sagde han, „da maatte de saa seent gaae over to Timers øde Vei!“ der blev en Hvilsten, en Snusen mellem dem, en Nysgjerrighed; de vidste at en Herre var i Vognen, men de kunde ikke see mig; endelig tog de Mod til sig og spurgte, om jeg var Fransk, og da de hørte at jeg var fra Danmark, vidste de Besset. Danmark var Norvège huffedes de fra Geographien; Copenhagen kunde de ikke udtale, men sagde altid Corporal og nu gif de videre i Terten, spurgte, om jeg var ung eller gammel, om jeg var gift, og hvorledes jeg saae ud; jeg holdt mig knuget ind i den mørke Krog og gav dem en Beskrivelse, saa ideal jeg kunde give, og de forstode Spøgen, og da jeg saa spurgte om deres Ødre, skildrede de sande Skjønheder. De bad paa det Indstændigste, at de maatte see mit Ansigt ved næste Station, jeg indlod mig ikke derpaa og hver af dem, med Kommetørklædet hængt over deres, steg de ud, leende og lystige rakte de mig Haanden; de vare meget unge, Figurerne smukke. Som et leende Billede i mit Reiseliv staae de to ubekjendte, aldrig seete, lystige Piger.

Veien gif langs dybe Afgrunde, Bønderhusene dannede synetes smaa som Legetoi, Skovene som Kartoffel-Algere; med Getaabnede sig mellem to Fjælde en Udsigt til — ja mig forekom det som et Taagespil, svømmende Skjyhjerger — det var Alperne med Montblanc, jeg for første Gang saae; Veien dreiede nedad, bestandig ved Afgrunden, det var, som fløi vi ned igjennem Lufsten, Alt saaes i Fugleperspectiv; der steg en stærk Røg, jeg troede, at det var fra en Kulmile, men det var en Sky, som løftede sig op til os, og da den var over os, laae foran Genf med Gensersøen, hele Alperækken, dens nederste Deel i en blaalig Taage, de øverste Bjergformer skarpe og mørke; Gletscherne skinnede i Solglandsen; det var Søndag-Morgen, en hellig Søndags-Andagt fyldte mit Bryst her i Naturens store Kirke.

I Genf, vidste jeg, levede med sin Familie den gamle Burari, der som Emigrant kom til Kjøbenhavn, og længere

Tid der opholdt sig; alle Danske vare hos ham kjærkomne Gjæster; jeg spurgte en Mand paa Gaden om Buraris Huus, det var just en af hans Venner og denne bragte mig strax til de hjertelige, venlige Menneſker. Døttrene talte Danſk, kun om Danmark talte vi, om Henrik Herk, der havde været Buraris Discipel, blev spurgt og talt, om den ſærdeles Lykke og Opſigt „Gjengangerbrevene“ havde gjort hjemme. Burari fortalte om ſit Ophold i Kjøbenhavn, hvor han havde ernæret ſig ved at drive Iſenfram-Handel og give Informationer i Franſk, talte om Louis Philippe's Ophold der hos Grøſſerer de Coninck, under Navn af Hr. Müller, der ſom reifende Botaniker gik til Nordcap; Burari blev en Dag, ſom Landsmand, indbudt af ham til Middag i Hôtel royal, ingen Tjener var i Stuen, Louis Philippe arrangerede Alt ſelv med hele Anretningen.

Alperne ſyntes mig at ligge ſaa nær ved Byen, jeg vilde gjøre mig en Morgenvandring derhen; altid var det, ſom Bjergene veg tilbage, jeg gik og gik, det blev Middag, før jeg naaede til Foden af de første Klippehøider, og Alſten, før jeg igjen kom tilbage til Genf.

Over Lauſanne og Bevai naaede jeg Chillon, det gamle maleriſke Mord-ſlot, ſom ved Byrons Digt, „The prisoner of Chillon“, alt forud havde vaakt min Interesſe. Den hele Egn her gjorde et Indtryk paa mig af Syden, uagtet Savoyens Bjerge foran ſkinnede med Sne; men nede ved den dybe grønne Sø, hvor Slottet laae, ſtraakte ſig Viinagere og Maismarker, prægtige gamle Kaſtanietræer kaſtede Skygge og enkelte helbede i rig Dylde Grenene heelt ud over Søen. Jeg traadte over Bindelsbroen ind i den ſkumle Gaard, ſaae oppe i Muren de ſmalle Abninger, hvorfra ſordum blev heldet Olie og kogende Vand ned over de Angribende. Inde i Kamrene var Faldgruber, ſom, idet de bleve betraadte, vippede omkring, og det ulykkelige Offer ſhrydede

ned i den dybe Søe eller spiddedes paa Jernspiger, der nedenunder var flaaet fast i Klippen. I Kjælderens rustede nu Jernringene, hvori Tangernes Kjæder havde været gjorte fast; en flad Steen havde været Sovestedet. I en af Søilerne havde Byron 1826 hugget sit Navn, Konen, som førte mig om, fortalte, at hun havde ikke kjendt den Mand og vilde have hindret ham deri, men det kunde hun ikke, og nu saae alle Mennesker paa disse Bogstaver, for „det var en usædvanlig Person, den Herre!“ sagde hun og nikkede med Betydning.!

Fra Chillon gik det til Jurahjergene, bestandigt opad og jeg naaede mit nye Hjem, den lille Uhrmagerby: Le Locle.

Den ligger høit paa Jura i en Dal, som i Forverdenens Tid har været Sø, og endnu fremvises der Forsteninger af Fiske; tidt ligge Skyerne under denne Hvide, her var en Ro, en Stilhed mellem de mørke Graner, Græsset saa friskt grønt og rundt om fra det skinnede de saftige, violetfarvede Crocus. Bønderhusene vare saa hvide og nette og hvert af dem opfyldt med Uhre, dem Folkene her forarbeide; Kønnebærtræerne med deres røde Klaser mindede om Billederne i Alben — og Bærrene selv vare smukke røde og mindede om Hjemmet. Le Locle selv er en ret anseelig Kjøbstad. Og her var det, jeg fandt et velsignet Hjem hos gode, kjære Mennesker, Familien Houriet; Manden var Svoger til vor afdøde, dygtige Urban Jürgensen. Som en kjær Slægtning blev jeg modtaget, her var ikke Tale om at være i Pension, være paa et Sted, hvor jeg kunde betale, „det er en Indbydelse!“ sagde Mand og Kone, de trykkede venligt mine Hænder, Børnene, selv de smaa, sluttede sig snart til mig, vi bleve just gode Venner. So prægtige, gamle Tanter var der i Huset, Rosalie og Lydia; det blev mig en god Dvælselse i det Franske at maatte fortælle dem om Danmark, om deres kjære Søster der, som de ikke havde seet; siden hun, som ganske ung, drog bort med sin Mand.

Man talte heroppe kun Fransk, kunde kun Fransk, og jeg talte det slet, dog forstod man mig godt og jeg dem. Vi vare i August Maaned, men her blev allerede Morgen og Aften lagt i min Kaffelovn, enkelte Dage faldt der Snee, men jeg vidste, at nedefor Jurabjergene var der endnu varm og deilig Sommer, jeg kunde om et Par Timer komme ind i den. Her var om Aftenen saadan festlig Ro i Naturen, og ovre fra den franske Grændse, hiin Side Floden, lød Aftenklokkerne op til os. Et Stykke fra Byen stod et eensomt Huus, hvidmalet og venligt; man gik derind, steg gjennem to Kjældere og stod da, hvor en for Verden usynlig Flod, stød gjennem Bjerget og her dreiede Hjulene for en Mølle. Jeg besøgte oftere dette Sted og det længere derfra smukke Doubfald. I Romanen „D. E.“ er givet og gjemt Grindringen om disse Steder, om hele det smukke Ophold i Le Locle.

Dog ogsaa til den lille By, saa høit paa Bjergene, saa omsluttet af Skove, midt i Stilhedens-Hjem, var det politiske Nøre naaet hen; Cantonet Neuchâtel staaer som bekjendt under Preussien, og nu var der Preussiskindede og Schweiziskindede, der fra gamle, gode Naboer med eet stode ivrige mod hinanden, undgik at mødes, og hver sang sine Sange; det gik op i smaa Drillerier, og som et saadant hørte jeg af en ægte Schweizer her, at han i sin Stue havde, under Glas og Ramme, Billedet af Wilhelm Tell som skyder Øblet af Sønnens Hoved, dette var blevet ødelagt af een af de Preussiskindede; denne havde ved et Besøg trykket Albuen mod Glasfæt, der var gaaet itu og havde ødelagt Billedet; „det var med ilde Sind, det gjordes!“ sagde han. Alle disse politiske Lustninger gik imidlertid let hen over mig, jeg var i et lykkelig Familieliv og der en velkommen Gjest, jeg fik Indblik i Huuslivet og Landets Skik og Sæder, bedre end Reisende ellers almindeligviis faae det; foruden dette havde jeg endnu Beskæftigelse med en ny Digtning.

Paa Reisen hjemme fra og under hele mit Ophold i

Paris opfyldte mig Ideen til en saadan, og alt som den vorte fastere og fastere i Tanken, som alle Enkelthederne klarede, haabede jeg ved dette Arbejde at vinde mine Venner, og af disse at maatte erkjendes som en sand Digter. Den gamle Folkevise om „Agnete og Havmanden“ vilde jeg behandle. I Paris fuldendte jeg første Deel, i Le Pöcle den anden Deel og begge sendtes herfra hjem med et Par Forord, dem jeg nu ikke vilde have skrevet saaledes, men heller ikke Behandlingen af Agnete vilde nu være fremtraadt som dengang; Forordene ere mig characteristiske for den Tid.

„Alt som Barn greb mig den gamle Sang om „Agnete og Havmanden“, dens dobbelte Verden: Jorden og Havet; som Ældre seer jeg det store Livsbillede deri, med Hjertets aldrig tilfredsstillede Længsel, dets forunderlige Higen efter en ny, en anden Væren. Længe var det min Tanke at udtale det, som det lever i min Sjæl. Den gamle Vise fra Hjemmet klang for mit Øre midt i det livsfrode Paris, den fulgte mig paa den lystige Boulevard og mellem Louvres Kunstskatte. Barnet vorte under mit Hjerte, før jeg selv ret vidste det.

Langt fra Paris, høit oppe paa Jurabjergene, i en nordisk Natur, mellem sorte, dødstille Granstøve er Agnete født, men Danskt i Sjæl og Sind. Jeg sender det kjære Barn til mit Fædreland, hvor det har hjemme. Tag venligt mod hende, hun bringer min Hilsen til Eder Alle; ude bliver hver Danskt os en Ven og Broder, hun gaaer altsaa til Slægt og Venner.

Sneen falder ved mit Vindue, tunge Vinterfjær ligge paa Skoven, men nedenfor Bjergene er Sommer, Druer og Maisfrugt. Imorgen flyver jeg over Alperne ind i Italien; maa skee drømmer jeg der en smuk Drøm, den sender jeg da til mit Danmark; thi Sønnen maa jo fortælle Moderen sine Drømme. Lev vel!”

Le Pöcle paa Jurabjergene, den 14de September 1833.

H. C. Andersen.

Min Digtning naaede Kjøbenhavn, blev trykt og kom ud, man loe af Fortalen, af den Tirade om Agnete: „Barnet vorte under mit Hjerte, før jeg selv ret vidste det!“ Det Hele blev koldt modtaget og det heed, at jeg for at ligne Dehlenschläger, der havde sendt Mesterværker hjem, da han var ude, nu ogsaa uheldigviis vilde efterligne ham. I de samme Dage Agnete udkom, var det netop, at Paludan-Müller udgav sin „Amor og Psyche“, en Digtning, der henrev og opfyldte Alle. Svaghederne i min Bog bleve herved ligesom end mere følte; den anmeldtes i „Maanedsskrift for Literatur“, roest blev den ikke. Heller ikke paa H. C. Ørsted gjorde Digtet den Virkning, jeg dengang troede at det maatte; i et længere, venfsabeligt Brev, dateret den 8de Marts 1834, som jeg modtog i Italien, udtalte han sig aabent og rigtigt, som jeg ikke dengang, men Aringer efter har erkjendt *).

Min Digtning „Agnete“ med alle dens Feil, var dog et Skridt fremad; min reent subjective Digternatur stræbte her efter at aabenbare sig objectiv; jeg stod i en Overgangs-Periode og dette Digt ligesom sluttede mit reent lyriske Stadium. Aringer efter udtalte Critiken sig anderledes erkjendende, og sagde, at uagtet dette Digt ved sin Fremtræden vakte ringere Opmærksomhed, end tidligere mindre fuldkomne Arbejder, klang dog Poesten her i dybere, fuldere, kraftigere Toner. At det senere i Forkortning og med enkelte Forandringer, blev bragt paa Scenen, var et Forsøg til at bringe Huus, som man kalder det, ved en Sommerforestilling, det blev derpaa givet et Par Gange, jeg var ogsaa da i Udlandet; men uagtet, som man har sagt, at Fru Heiberg gav genialt og rørende Agnetes Rolle, og Niels Gade havde komponeret en deilig Musik til de enkelte Gange og Chor, kunde det ikke holdes oppe.

*) See Bilag II.

Dog alt det her Sagte og Givne laae da i min og min Digtning's Fremtid. „Agnete“ blev sendt hjem, for mig dengang en deilig Statue, kun seet af mig og Gud! Haab og Drømme knyttede sig til denne Digtning, den gik mod Norden, jeg Dagen efter mod Syden, ind i Italien, hvor ligesom et nyt Afsnit i mit Liv skulde begynde.

Med Afreisen fra de kjære Menneſker i Le Locle var formelig Sorg, Børnene græd, vi vare jo ogsaa blevne Venner, uagtet jeg ikke forstod deres Patois; de ſkreg det høit ind i mine Dren i den Tanke, at jeg maatte være død, naar jeg ikke strax forstod dem. Selv Thendet rakte mig med Taarer Haanden, og de gamle Tanter havde ſtrikket mig uldne Muffedijer, til at have paa i Kulden over Simplon.

For mig slutter „Agnete“ og Opholdet i Le Locle et Afsnit af mit Digterliv.

VI.

Netop paa samme Tid, men fjorten Aar efter at jeg som en fattig Dreng kom til Kjøbenhavn, skulde jeg træde ind i Italien, Landet for min Længsel og Lykke. — Jeg gik gennem Rhonedalen over Simplon; hvilken Natur-Storhed rundtom! vor overlæssede Vogn med sit Forspænd af Heste tog sig ud som en Flue paa en mægtig Kæmpeblok; vi ligesom krøb hen ad Klippeveien, der ved Napoleons Bud her er sprængt gennem Jordens Rygrad; Gletscherne, glasgrønne, skinnede lige over os; det blev mere og mere koldt; Hyrdedrengene kom, svøbte i Kothuder, og i Vertshuset var ordenlig fyret i Kaffelovnen; det var streng Vinter udenfor, men saa Timer efter rullede Vognen nede under Kastanietræerne, hvis lange, grønne Blade glindsede i det varme Solskin; Domo d'Osola's Torv og Gader frembød Billedet af Italien med sit Folkeliv paa Gaden; Lago Maggiore lyfte mellem de sorteblaa Bjerge; deilige Der laae som Bouquetter paa Vandet, men Himlen var ikke klar, den havde et Graat som i Danmark, først om Aftenen var det vist bort, og Luften skinnede gjennemsigtig og klar, den syntes tre Gange saa høi som hjemme; Druerne hang i Guirlander langs Veien, som var det til en Fest; aldrig har jeg seet Italien skønnere.

Milanos Domkirke var det første Underværk Italien viste mig. Jeg saae dette Marmorfjeld, som Kunsten har hulet og formet i Buer, Taarne og Billedstøtter, løste sig i det klare Maa-neskin; jeg saae deroppe fra Alperækken med sine Gletscher og hele det frodigt grønne Lombarder-Land. — Porta sempione, som i Folkemunde førte Napoleons Navn, stod da endnu under Ar-

beide. — La Scala gav Operaer og Balletter, Alt blev besøgt og seet, men Milanos Dom var dog Hjertestedet, dér, under Kirke-musikken og i Andagtens Stilhed var opløstende at være.

Med to Landsmænd forlod jeg den herlige By, vi lod Beturinen styre gennem Longobarder-Landet, der laae fladt som Hjemmets grønne Der, men ogsaa frodigt og herligt som det. De rige Maismarker, de smukke Hængepile var noget Nyt, Bjergene, vi skulde over, syntes derimod smaa, efterat vi havde seet Alperne; endelig laae foran os Genua og Havet, det, jeg ikke havde seet, siden jeg forlod Danmark.

Den Kjærlighed, Bjergbeboeren har til sine Bjerge, have vi Danske unægtelig til Havet. Fra min Balcon saae jeg ud over denne nye og dog gamle kjendte, mørkeblaa Flade. Om Aftenen skulde Theatret besøges, det laae i Hovedgaden, den eneste store, Genua har, det maatte jo, som en stor offentlig Bygning, være let at finde, men det var ikke Tilfældet; det ene Palads prægtigere end det andet laae her Side ved Side; endelig viste en mægtig Marmor=Apollo, skinnende hvid som Sne frit i den blaa Luft, at det var Stedet. Der blev givet en ny Opera, og for første Gang, det var Donizettis *Elizire d'amore*, efter denne fulgte en komisk Ballet „il flauto magico”; ved Fløitens Lyd kom Alt til at dansse, selv tilsidst det høie Raad, ja alle de gamle Billeder paa Væggen i Raadstuesalen. En Idee, jeg senere har indlagt i Eventyr=Comedien *Die Lukøie*.

En skriftlig Tilladelse fra Admiralitetet aabnede for os Arrestsenalet, hvor Galeisflaverne, den Gang 600 i Tallet, levede og arbeidede. Vi besaae de indre Fængsler, Sovesalen med store Bræder langs med Væggene, Jernbøiler i Rækker hang her, hvortil Fangerne lænkedes, naar de om Aftenen skulde til Hvile. Selv i Sygeværelser laae Enkelte i Jern. Tre Døende, med guulbrune Ansigter, brustne Dine, gjorde et rystende Indtryk paa mig, man har kunnet see det, thi en af Forbryderne herinde betragtede mig

med et ondt Blik, jeg forstod ham, jeg var jo dog kun kommet af Nysgjerrighed, for at see deres Liden, og han brød ud i en sæl Latter, idet han halv reiste sig i Sengen og ret djævelsk fastede sine onde Dine paa mig. Her laae, ganske betynget af Lænker, en blind Olding med sølvhydt Haar. Nede i Gaarden vare forffjellige Arbeidsstuer; flere af Galeislaverne vare, maaskee for hele Livet, smedet sammen To og To. Jeg saa en af Fangerne, der vel var klædt ganske som de andre, i hvide Buxer og rød Trøje, men Stoffet deri var særdeles flint, han var ung og uden Lænker, man sagde os, at det var en Mand der fra Byen, som havde fort et stort Huus, men stjaalet uhyre Summer og bedraget Staden, nu var han dømt til to Aar paa Galeierne, vel arbejdede han ikke, gif heller ikke om Dagen med Jern, men om Natten blev han luffet inde med de Andre, og som de lænket til Viren. Fra sin Kone fik han jevnligt sendt store Summer, han levede rigt og overdaadigt herinde, men hvad var det mod dette, altid at være imellem disse Forbrydere og om Natten læktes i deres Kreds og høre deres Haan og Ondskab?

Den første Dagsreise fra Genua langs Søen, syh paa, er en af de smukkeste, man kan gjøre. Genua selv løfter sig paa Bjergene frem mellem blaagrønne Olieklove. Apelsiner og Pomerantjer hang i Havenne, græsgrønne skinnende Citroner tydede paa Foraar, nu Nordboen stundede paa Vinter. Det ene smukke Motiv til et Billede fulgte efter det andet; Alt var mig nyt og blev mig uforglemmeligt; jeg seer endnu de gamle Broer omvorede med Vedbende, Kapucinere kom paa Veien og en Skare af genuistiske Fiskere med deres røde Huer paa Hovedet. Den hele Rytstrækning med sine smukke Villaer og Havet med hvide Seilere og rygende Dampskibe skinnede klart; senere pinedes derude blaanende Bjerge, det var Corsica, Napoleons Bugge. — Ved et gammelt Taarn sad under et magtigt stort Træ tre gamle Koner, med langt sølvhydt Haar over de giulbrune Skuldre og spandt paa Haandteen. Uhyre Moer vorte tætvæd Veien.

Min Tankedyælen her ved Italiens Natur, idet jeg fortæller et Levnetsløb, vil maaskee bebreides mig, ja man vil maaskee med Ret frygte for, at af mange følgende Reiser maa disse Blade udsteie i Beskrivelser, men det vil vise sig, i den følgende Tid var det Menneffene, jeg kom i Samvirken med, der afspeilede sig dybest; derimod ved dette mit første Besøg i Italien var det ene og alene Naturen og Kunsten der blev det Overvældende, det egentligt Oplevede i denne Periode, og derfor kan dette Livs Afsnit ikke andet end forårsage en længere Dvælen ved Indtrykkene udenfra. Jeg ligesom spælgede i denne Naturspyghed, som Landet her frembød! Hvilken seeagtig Skjønheds-Aften i Sestri di Levante. Vertshuset ligger tæt ved Havet, der rullede i store Dønninger. Himlen strålede med ildrøde Skyer, Bjergene verledede i stærke Farver. Træerne selv dannede her ligesom store Frugtkurve, oversyldte med mægtige, tunge Druer, som Vinranken løstede herop, og pludseligt her forandrede sig Scenen idet vi kom ind i Bjergene. Alt blev tørt, hæsligt, og det en lang Strækning. Det var, som om da Phantasten dannede Italien til en stor, deilig Have, netop paa dette Strøg havde henkastet al dens Ufrud og Affald; de enkelte Træer stode bladløse, her var ikke Klippeland og ikke Muldjord, nei Grus og Gruus og Steenbrokker, — og atter som ved et Trylleflag, laae Alt i hesperisk Deilighed, det var Speziabugten, vi saae foran os. Deilige blaa Bjerge omfluttede den frodigste, skønneste Dal, den syntes et fyldt Overflodigheds-Horn; Vinen hang tung og fastig om de bladfulde Træer, Dranger og Oliver slyngede sig frem imellem dem, Ranken hang fra Træ til Træ: saa tunge, saa frodige, og sorte, blankhudede Grise uden. Børster sprang som lystige Kib og fik Møjelet til at slaae bag ud, sjøndt Kapucineren red det og bar sin kolossale, græsgroenne Paraphy.

Netop paa Hertugen af Modenas Fødselsdag kom vi til Carrara; Husene vare pyntede med Guirlander, Sol-

daterne bare Myrtegrene i deres Chacoer, og Kanonskuddene dundrede. Men det var Marmorbruddene vi vilde besøge, de ligge udenfor Byen, en lille, klar Flod tæt ved Veien løb hen over de skinnende, sneehvide Marmorbrokker. Det var et stort Steenbrud, med hvidt og graat Marmor, som der findes Krystaller i. Det syntes mig et fortryllet Bjerg, hvori Oldtids Guder og Gudinder sad bundne i Steenblokkene og ventede nu paa en mægtig Magier, en Thorvaldsen eller Canova, der kunde løse dem og give dem atter til Verden.

Uagtet alt det Nye og al den Deilighed i Naturen, var jeg og mit Selskab dog som oftest Nicolaisk stemt mod Italien; Rejsemaaden her var saa forskjelligt fra hvad vi før kjendte, den evige Prellen i Vertshusene, den idelige Spørgen om Pas, i saa Dage bleve disse efterseete og beskrevne over en halv Snees Gange, vor Beturin kjendte ikke til Veien, vi forseilede den og istedetfor ved Dag at naae Pisa kom vi først her i den sorte Nat. Efter lang Visitation og Plage kjørte vi ind i de mørke, lygteløse Gader; vor eneste Belysning var et stort, brændende Lys, vor Kudst havde kjøbt sig ved Byens Port og som han nu holdt foran sig, endelig naaede vi da Maalet: Albergo del Ussaro. „Den ene Dag ligge vi som Jeppe paa en Mødding, den anden Dag paa Baronens Slot!“ skrev jeg hjem, her var det Baronens Slot. Vi trængte til Hvile, ret til et dolce farniente, før vi drog ud at see Stadens Mærkværdigheder, Kirken, Daaben, Campo-Santo og det skjæve Taarn. Det er Campo Santo, Theatermaleren sædvanlig giver os i Decorationen til Klosterhallen i „Robert le diable.“ I Buegangen her staae Monumenter og Basreliefs, et af disse er af Thorvaldsen, det forestiller Tobias Helbredelse, og Kunstneren har her i Portraittlighed givet sig selv som den unge Tobias. Det skjæve Taarn var just ikke indbydende at bestige, dog gik vi derop. Det er en Cylinder med Colonner uden om og øverst oppe er slet intet Rækværk; den Side der

vender ud mod Havet, virker Søvinden opløsende paa, Jernet smuldrer, Stenene tabe deres Fasthed; det Hele er skident guult. Jeg saae herfra ud over en flad Egn til Livorno; nu er derhen kun en kort Flugt paa Jernbanen, en saadan var der ikke dengang, det gik med Veturin og Udbytet der syntes os ikke Rejsen værd, vor Fører vidste Intet og viste os Intet, uden hvad vi kunde undvære at vide. „Der“ sagde han „boer en tyrkisk Kjøbmand, men i Dag er Bøden lukket! der er en Kirke med et smukt Malerie, men det er taget bort. Den Mand, der gik forbi, er een af de rigeste i Byen!“ og dette var noget af det Interessanteste han meddeelte os, saa førte han os til Synagogen, „den smukkeste og rigeste i Europa;“ den gjorde det Modsatte af et religiøst Indtryk paa os, den lignede indeni aldeles en Børs, og det mig uvante at de Alle her gik med Hatten paa, at de talte høit i Munden paa hinanden, var mig uhyggeligt. Skidne Jødebørn stode op paa Stolene, nogle Rabbi grinede fra en Slags Prædikestol og morede sig over et Par gamle Hebræer; oppe ved Tabernaklet puffede og skød den Ene til den Anden, det var en Trængsel og Bestormelse. Her var ikke Tanke til Andagt og kunde ikke være det. Oven over os Alle, paa et stort Gallerie, sad bag et tæt Gitter Qvinderne næsten skjulte. — Det Skønne i Livorno, det var en Solnedgang, som Ildflammer lyske Skyerne, Havet skinnede, Bjergene skinnede, det var Rammen om den skidne Stad, Indfatningen der gav italiensk Pragt. — Dog snart udfoldede denne sig i sin Kunstherlighed, vi naaede Florents.

Jeg havde ikke tidligere havt Die eller Sands for Sculptur, saagodt som Intet heraf havde jeg seet hjemme, og i Paris var jeg som de Fleste gaaet stirrende forbi; intet Malerie havde endnu ret fylt og grebet mig, det var i Florents ved Besøgene i de herlige Gallerier, i Kirkerne mellem Monumenter og Herligheder, at med Gæt min Kunstsands ligejom blev vakt. Jeg stod foran „den medicæiske Venus“, det var, som Marmor-Diet havde

Seekraft, jeg følte mig forunderlig andægtig betaget og jeg kunde ikke rive mig løs:

Af Havets Skum, saa hvid og let,
 Skjon, som en Gud kun tænker det,
 Kun evig ung sig hæver;
 Slægt jorder Slægt paa Verdens D,
 Men Kjærlighed kan aldrig døe,
 Gudinden evig lever!

Daglig besøgte jeg Gallerierne, og her var det altid „den medicæiske Venus“ og „Niobegruppen“, der længst holdt mig. — Der er en Sandhed, en uendelig Skjønhed i denne store Gruppe; og just ved dens enkelt fristaaende Statuer, som man gaaer ind imellem, er man ligesom midt paa Skuepladsen selv. Den forstenede Moder udbreder sit Bevandt over den sidste endnu levende Datter, man seer paa Barnets Hoved at Pilen kommer, og paa Haandens Stilling, at Pilen maa ramme.

Hvilken Skat af herlige Billeder lod ikke her en ny Aandens Verden rulle op for mig; jeg saae Raphaels „Madonna del Seggiola“ og „Madonna del Granducca“; den ene Herlighed aabenbarede sig efter den anden; tidligere havde jeg vel ved Kobberstik og Gipsafstøbninger lært at kjende en Deel af hvad jeg her fandt, men jeg havde intet stort Indtryk modtaget, Intet deraf var aandeligt gaaet over i min Sjæl, jeg følte mig derfor som et nyt Menneske. — De betydeligste Kirker bleve besøgte og oftest Santa Croce med sine mægtige Marmormonumenter. Sculptur, Malerkunst og Architectur personificerede sidde om Michel Angelos Kiste. Dantes Liig gjemmes i Ravenna, men Santa Croce har hans Monument, Italia peger paa Digterens colossale Statue, medens Poesten græder over hans Sarcophag. Fra Canovas Haand staaer her et Monument for Alfieri, Masse, Lyre og Laurbærfronds pranger her, Italien græder over Graven; mindre storartet er Graven over Galilei og Machiavel, men Stedet selv lige helligt.

En Dag, vi tre Landsmænd gik for at søge en fjerde, Kobberstikkeren Sonne, og alt var i Qvarteret, hvor han skulde boe, talte vi høit med hverandre, da kom der en Mand i Skjorteærmer og med Skjødskind, han spurgte os paa Dansk: „Mine Herrer, hvem søge De efter?“ — Det var en kjøbenhavnsf Klein-smed, han havde nedsat sig her, giftet sig med en fransk Pige og nu været ni Aar borte fra Danmark. Vi fik hans Historie og fortalte ham igjen om Hjemmet; i det rige Florents gik han og længtes efter „Møntergaden.“

Afreisen kom, vi vilde over Terni for at see Vandsfaldet der og da til Rom; det var en heel Lidelsesreise, om Dagen brændende Sol, om Aftenen og Natten giftige Bluer og Myg, dertil havde vi en mindre heldig Veturin og alle Plager som knyttede sig hertil; de Beundrings-Phraser om Italiens Deilighed og Herlighed, som rundt om i Vertshusene vare skrevne paa Ruder og Vægge, fandt vi at være som Travestie; mindst tænkte jeg da, med hvilken Kjærlighed mit Hjerte siden skulde slutte sig til dette Skjønhedens og Mindernes Land.

Alt i Florents idet vi vare stegne ind i den iøvrigt gode Karreet, Veturinen bragte, begyndte vor Qval; ved Vogn døren stillede sig en Skikkelse, der saae ud som Job, da han skrabede sig med Potte skaar, vi rystede med Hovedet, idet han rørte ved Vogn døren, han gik om paa den anden Side, der fik han samme Mindelse om at fjerne sig, og da han igjen kom og igjen bortvistes, traadte Veturinen frem og sagde os, at det var en fjerde Passageer, en Nobile fra Rom; det imponerede, og han kom ind, men den Skidenhed, der var i Krop og Klæder ved Mennesket, bestemte os ved første Holdested til at erklære Veturinen, at vi ikke gjorde Reisen med ham til Rom, dersom denne Herre skulde sidde inde hos os; efter en megen Snakken og Gestikuleren saae vi Nobile krybe op hos Rudsken. — Det blev en skyllende Regn, jeg havde ondt af Stakkelen, men han var rigtig nok ikke til

at være i Stue med, mindre i Karreet, og saa lod vi Regnen vasse ham. Veien var romantisk deilig, men Solen brændte, Fluerne omsusede os, vi forsvarede os med Myrtegrene, Hestene saae ud som Nadsler, saa besatte vare de af Fluemasser. Vi overnattede i et rædsomt Hul i Levane. Vor Nobile saae jeg staae op i Skorstenen der og tørre sig ved Ilden, medens han hjalp Vertinden med at plukke Hønsene, vi skulde spise, og imidlertid udtale sin Brede over os fjætterske Englændere, hvem Straffen nok vilde komme over, og det gjorde den ogsaa allerede samme Nat. Vi lod, for at saae frisk Lust, alle Vinduer staae aabne og bleve da om Matten saa aldeles ødelagte paa Ansigt og Hænder af Myg og Fluer, at vi hovnede og blødte; min ene Haand fremviste alene syv og halvtredstindstyve Stik; jeg følte Smerte og Feber derved. Næste Dag gik det over Castiglione gennem frodige deilige Landskaber med Oliekove og Druer; smukke, halvnøgne Børn og gamle Matroner med sølvhvidt Haar gik og vogtede kulsorte, hudblanke Grise; ved Søen Trachmenes, hvor Hannibal fired, saae jeg ved Veien det første fritvorende Laurbærtræ; vi kom nu ind paa det pavelige Gebeet og efter at have overstaaet ved Doganen Visitationen af vore Pas og Kofferter gik det frem under den deiligste Solnedgang. Jeg saae en Farvepragt, jeg aldrig glemmer, men Vertshuset var skrækeligt; Gulvet sønderbrudt, Krøblinger udenfor Døren, Vertinden, i en fliden Blouse, grinende som en fæl Her, spyttede hver Gang efter at have bragt en Ret Mad til os og gik saa ud ad Døren.

Jeg har tænkt paa dette Sted, da jeg i „Lyffens Galoscher“ gav et Billede af, hvor ilde der ogsaa kan være i „bella Italia.“ Næste Formiddag naaede vi Perugia, Vhen, hvor Raphael var i Lære hos Perugino, vi saae Billeder af Cleven og af Mesteren; saae fra Høiden ud over de udstrakte Oliekove det samme smukke Landskab, der afspejlede sig i Raphaels Dine, som engang i Keiser Augustus, da Triumphbuen af Qvader-

steen her reistes for ham og endnu staaer, som var den fuldendt igaar. Mod Aften var vi i Foligno der frembød Skuet af en faldefærdig By. Næsten alle Huse i Hovedgaden var fra Gjenboe til Gjenboe understøttet ved Bjælker. Her havde kort forud været Jordskjælv; store Kerner saae man i Murene, enkelte Huse laae ganske i Gruus; det begyndte at regne og storme; hyggeligt var det slet ikke i Vertshuset, og Maden selv var ikke engang spiselig for os, som led af Sult.

„Kendst Du das Land!“

sang en ung Tydsker parodierende, mens Vind og Regn rustede paa de skrøbelige Vinduer. Nu kommer nok et Jordskød til, tænkte vi, saa falder da den hele Herlighed! men den faldt ikke, og vi sov godt — og næste Eftermiddag var vi ved Terni foran det herlige Vandfald, mellem Laurbær og Rosmarin, høit over udstrakte Olieklove i al Italiens Deilighed; en lille Flod styrter sig fra Fjeldet, det er det Hele, men det er saa uendelig deiligt at see, Vandstøvet stod som en Damp høit op i Lusten; Solen belyste Alt med stærke røde Straaler og sank, og det blev pludseligt mørkt; fuldkommen Nat var det, da jeg kom gjennem den sorte Oliekov, som jeg, skilt fra mit Selskab lagde tilbage med en ung livlig Amerikaner, der imens fortalte om Niagara, om Cooper og de store Stepper.

Den følgende Dag var regnsuld, Veien slet, Omgivelserne frembød intet Nyt, vi sølte kun Træthed og Besværlighed; det smudsige Nepi bød os et skident Hotel; kun Aftenvandringen her, hvor Tilfældet førte mig udenfor Byen til nogle Ruiner, hvor et Vandfald bruste ned i en Afgrund, frembød en smuk Grindring, der er voret ind i Romanen „Improvisatoren“; jeg har ladet Antonio her sidste Gang see Fulvias Ansigtsstræk. Endelig kom Dagen, da vi skulde naae Rom; vi rullede afsted i Regn og Rusk, kom forbi det af Horats besjunge „Monte Soracte“ og ind paa Roms Campagne, men Ingen af os sølte

dens Skjønhed eller grebes ved Bjergenes Farver og deilige Bølgelinier, vi tænkte kun paa Maalet, paa Hvilen der, og jeg bekjender, at da vi ved La Storta stode paa den Høi, hvor de, som komme Nordfra, første Gang øine Rom, hvor Pilgrimen knæler i Andagt, og mangen Reisebeskriver fortæller os sin Genrykkelse og Opfølelse af Skuet, var jeg ogsaa glad, men mit Udbrud tydede slet ikke paa en Digter: ved første Gang at øine Rom og Peterskirken raabte jeg høit: „Gud ske Lov! nu kan vi snart faae Noget at spise!“

Rom!

Det var den 18de October, midt paa Dagen jeg kom til Rom, den By af alle Byer i Verden, hvor jeg snart følte mig som fød og hjemme. Jeg kom betids netop den Dag til en af de sjældneste Begivenheder, Raphaels anden Begravelse. — Paa Academia St. Luca gjemte man i mange Aar et Dødningshoved, der udgaves og fremvistes som hans, men da der i de sidste Aar var vaft Tvivl om dets Ægthed, gav Paven, Gregor den Sertende Tilladelse til at Graven i Pantheon, eller som dette Sted nu som Kirke nævnes: Santa Maria della Rotunda, maatte aabnes; man fandt den Døde heel og holdende. Nu skulde Liget igjen bisættes. Da Gravstedet blev aabnet og Benene taget frem, havde Maleren Camuccini faaet Eneret til at male det hele Billed. Horace Vernet, som da levede paa det franske Academie i Rom, vidste Intet herom, tog sin Elgant og gjorde en Skizze; det pavelige Politii, som var tilstede forbød ham det, forundret saae han paa dem, og sagde ganske roligt: „men efter Hukommelsen tør man dog hjemme gjøre sig en Grindring derom?“ det kunde man Intet sige til, og nu, fra Kl. 12 om Middagen til 6 om Aftenen, maalede han sig et smukt lignende Oliemalerie og lod derpaa gjøre en Plade til at give det i Aftryk, men denne blev strax af Po-

litiet lagt under Beslag, hvorover Horace Vernet skrev et heftigt Brev og forlangte, at man inden fire og tyve Timer skulde levere ham Pladen tilbage, da Kunsten ikke som Salt og Tobak kunde lægges under Monopol; han erholdt den ogsaa, men han brød den itu og sendte Stykkerne af den med et i en bestemt Tone ildfuldt skrevet Brev til Hr. Camuccini, og sagde, at han heri vilde vise ham, at det ikke var hans Hensigt at benytte sig af den til hans Skade. — Camuccini lod Pladen sætte sammen igjen og sendte den med et høist venligt Brev tilbage til Horace Vernet, i det han erklærede, at han opgav ganske at udgive sin Tegning; nu fik Enhver Lov til at tegne Graven, det vrimlede derfor med Ufsildninger.

Vore Landsmænd skaffede os Billetter til Festen, og vor første Indtrædelse i Rom blev saaledes at tage Deel i Raphaels Forbedærd. Paa en forklædt Forhøining stod den Mahognikiste, bedækket med et gyldent Klæde. Præsterne sang et Miserere, Kisten aabnedes, og de oplæste Efterretninger bleve nedlagte der; et usynligt Chor klang forunderligt smukt, idet Processionen satte sig i Bevægelse Kirken rundt. Alle de betydeligste Kunstnere og Fornemme fulgte; her saae jeg i Rom første Gang igjen Thorvaldsen, der som de Andre i Processionen skred langsomt frem med sin Vorkjerte. — Det høitidelige Indtryk forstyrredest imidlertid hos mig ved det jordiske Ustkjønne, da man for at faae Kisten ind i den smalle Abning maatte løfte den saaledes paa Spids, at de i Orden lagte Been og Knokler atter faldt sammen. Man hørte, hvorledes de ramlede.

Jeg var altsaa nu i Rom, og sølte mig saa vel der; af alle Landsmænd tog hjerteligst og med meest ungdommelig Glæde Medailleur Christensen mod mig; vi havde før ikke personligt kjendt hinanden, men gennem mine lyriske Digte var jeg blevet ham kjær, han førte mig strax til Thorvaldsen, der boede paa sit gamle Sted i Via felice; han sad just og arbejdede paa sit Basrelief „Raphael“; Denne

flødende paa Ruiner, hvor der i Basrelief sees Gratierner og Harmonien; han tegner efter Naturen, Kjærligheden holder Tavlen for ham, medens den tillige rækker ham Valmuen, en billedlig Hentydning paa Kunstnerens tidlige Død; Genien med Falken seer veemodig paa ham, og Seiren holder sin Krands over hans Hoved. — Thorvaldsen udtalte saa levende og livlig sin Idee, fortalte om Gaarsdagens Fest, og om Raphael, Camuccini og Vernet; en Mængde herlige Billeder, kjøbte af nulevende Mestere, og som han vilde efter sin Død skænke Danmark, maatte jeg see. Den jevne Ligefremhed, det milde Hjertelige hos den store Kunstner greb mig, der var forunderlig blød, saa at jeg næsten i Taarer forlod ham, uagtet vi nu hver Dag, som han sagde, skulde sees. — Af andre Landsmænd, der smukt og inderligt strax sluttede sig til mig, var Ludvig Bødtcher, af hvem vi have flere smukke Digtninger med italiensk Natur; han levede som privat Mand i Rom for Kunst, Natur og et aandfuldt dolce farniente; som gammel Romer havde han tilbragt her mange Aar, vidste Bæstet om alt Interessant og Smukt, i ham fandt jeg en Tørrer med Mand og Kjendskab. Endnu Een sluttede sig ligesaa varm og trofast til mig, det var Maleren Kuchler, dengang endnu legemlig og sjælelig ung, og ikke uden Humor, altid vidste han at sige et spøgende Ord; da anede jeg ikke hvad nu er skeet, at han skulde slutte som Tiggermunk i et lille Kloster i Schlesien; han, den spøgende, hjertensgode, og som jeg da syntes aandelig friske Ungersvend, der malede de skønne italienske Billeder med altid lidt erotisk Skjælmeri ved. Da jeg, flere Aar efter, anden Gang kom til Rom, var Ungdomssindet borte, kun enkelte Gange, slog Lunet lidt op, og 1841, da jeg tredie Gang saae Rom, var han blevet Catholik, malede kun Altertabler og fromme Billeder. — Nu som vi veed, blev han for et Par Aar siden indviet af Pio nono til Tiggermunk, og drog saaledes barfodet gennem Tydskland op til et fattigt Kloster i de preussiske Stater, ikke

længere Maleren Albert Röchler, men Franciskaneren Pietro di sante Pio. — Gud give ham her den Fred og Lykke, han vistnok, misforstaaende den alkjærlige Gud, paa en forvildet Vej søger og — vil finde! — Han var i vort Mødes Uger og Maaneder den oplivende, kjærlige Ven; jeg husker ham helst fra disse første Tider, der dog, uagtet jeg var i Rom, Stedet for mine Onskers Maal, bragte mig ogsaa tunge, haarde Timer; men før vi oprulle disse, ligge endnu et Par smukke Dage, med Bjerglustning i den deiligste Natur. Det var endnu som paa den smukkeste Sommertid hjemme, og uagtet Rom var ny for mig, med al sin Herlighed maatte dog det deilige Veir benyttes; en Tour ud i Bjergene blev bestemt, Röchler, Blunck, Fearnley og Bødtker, der vare som hjemme der, førte os an; deres Kjendskab til det italienske Folk og Landets Skik og Brug gjorde det ikke blot saare billigt, men jeg fik Alt saa grundigt, saa klart, jeg blev ligesom aandigt climatiseret her, og der nedlagdes hos mig de fleste Spirer til Skildringer af den italienske Natur og Folkelivet, dem jeg siden har givet i „Improvvisatoren“; om en saadan Bog var der endnu ikke Tanke hos mig, ikke engang Tanke om at levere Rejsefildringer; denne Uges Vandretid var ubetinget min lykkeligste, min meest ublandede nydende Tid i dette deilige Land.

Over Campagnen, forbi Oldtids Grave, maleriske Vandledning, Grupper af Hyrder og deres Hjorde, gik det til Albanerbjergene, hvis blaa og deilige Bølgelinier syntes saa nær i den gennemsigtige Luft; i Frascati, hvor vi tog Frokost, saae jeg første Gang et rigtig folkeligt „Osterie“, opfyldt af Bønder og Geistlige. Høns og Kyllinger løb om paa Gulvet, Ilden brændte herinde paa Skorstenen og lige ind til den trak de pjaltede Unger vore Hæser, som vi satte os op paa, og som nu gik i Trav og i Stadighed, som det selv behagede dem, altid ind i Bjergene forbi Ruiner af Ciceros Villa

hen til det gamle Tusculum, der nu kun frembød brolagte Gader men ingen Huse, ifkun Muurstykker, mellem Laurbær og Kastanier; vi besøgte Monte pozio, hvor der fra en dyb Brønd var en saadan Resonants, som gjemtes der Tonernes Væld, det Tonedyb, Rossini leende og jublende øste fra, og hvor Bellini lod sine Lærere falde, og kun veemodige Melodier klang ud over Verden. Om Aftenen vare vi igjen i Frascati. Maanen lyfte straalende over de fløielsorte Gypesser om Borgen Cenci, hvor Beatrice levede og forsvarede sig mod sin dyriske Fader. Mellem „samlede Digte“ under Overskriften Italien, findes et Digt derfra: Beatrice Cenci. I Frascati var Fyrværkeri, Raketterne steg over de mørke Træer, og Byen gjenlød af Jubel.

Tidlig næste Morgen gik vi til Fods op ad Bjergene, Campagnen laae under os, vi øinede Middelhavet, snart naaede vi Grotta ferrata, til hvis Kloster Domenichino flygtede for et Mords Skyld, og her af Lagnemlighed malede og gav Klosteret fire hyperlige Billeder; Veien, vi gik, førte tæt forbi et mægtigt Træ, der med sin store Krone hvælvede sig til et Kapel, den øverste Deel af det var tilluftet i Form af et Kors med en Krands omkring, de nedre større Grene dannede en mægtig Kuppel, inde i den hule Stamme var ophængt et Skab, bag hvis Glasruder man saa Madonnas Billede. Den hele Vandring var som igjennem en rig, overfyldt Have, og altid verlede Udsigten og Billederne. Vi gik over Ariccia til Genzano, Blomsterfestens By, og først om Aftenen naaede vi Nemi, hvor de store Plataner og Cacter groe hen ad Bjergskrænten, der engang var Krater og nu er et blomstrende Gjerde om den, klare og dybe Nemiø. Hvor deilig at dvæle her, aande Italiens Luft, høre fortælle om Festen her og Folkelivet; hver Vandredag var et deiligt Natur-Eventyr. En Morgen i graanende

Veir red vi paa Møler langs Skrånten af Albanerøen og
 kom der forbi en stor malerisk Hule; dens Vægge vare bedækkede
 med et Tæppe af det deiligste Grønne, de fine friske Venus-Haar,
 en Bregneart af uendelig Fiinhed og Skjønhed, dannede ligesom
 et hængende Drapperi inde i Hulen selv, et eget seeagtigt Lys-
 skjær faldt herind, det turde ikke males, om end Maleren kunde
 det, Den, som ikke saae det i Virkelighed, vilde ikke troe paa dets
 Sandhed. Vort Maal var den Dag Klostret paa Monte Cavo,
 her var ganske esteraarsagtigt foldt; Klosterhaven, indhegnet med
 prægtige Laurbær, strækker sig over Grunden, hvor Jupiter Stators
 Tempel stod, og hvor endnu enkelte mægtige Steenblokke findes.
 En stor udstrakt Sky skjulte under os det Mæste af Campagnen
 og Rom, men pludselig løftede Skyen sig og foran os laae
 Rom, Campagnen og Bjergene; vi saae tæt under os Albaner-
 og Nemijøen straae saa klare blaa, som to deilige Pigevine.
 Hvilke Aftener, hvilke drømmende skjønne Vandringer under Spøg
 og Sang i disse Bjerglande, i denne friske Frodighed. Flere Scener
 i Folkelivet, som der nu blive sjældnere, blev ligesom af Tilfældet
 forundt os; vi saae den complete guldgalonerede Dulcamara selv
 paa sine Medicament-Vogne, med maskeerade-udstafferet Tjenerstab,
 holde sin Markstriger-Tale. Vi mødte Røvere lænkede til den
 af Døer trukne Vogn og omgivne af Gensd'armer; vi saae Be-
 gravelse, med Liget ubedækket paa Baaren, hvor Aftenrøden skin-
 nede paa de hvide Kinder, og Drengene løb med Kræmmerhuse,
 i hvilke de opsamlede Voret, der dryppede fra Munkenes Kjerter.
 Klokkerne klang, Sangen lød, Karlene spillede Morra, og Pigerne
 dandsede Saltarello til Tambourinens Klang; saa festlig, saa
 smuk saae jeg aldrig siden Italien, det var Bignellis Billeder
 lyslevende; jeg saae disse Blade i Natur og Virkelighed.

Vi vendte igjen tilbage til Rom, til Kirkenes Størhed,
 de herlige Gallerier og alle Kunstskattene, men den vedvarende

deilige Sommertid, skjøndt vi vare inde i November, kaldte os igjen til Bjergene, og denne Gang var det til Tivoli.

Morgenstunden begyndte dog at aande Efteraarskulde over Campagnen; Bønderne tændte Blus, som de varmede sig ved; vi mødte ridende Landsbyfolk i store sorte Saareffinds Pelse, som var det i Gtinentotternes Land; men da Solen kom høit, straaede den varm; Alt var grønt og friskt om Tivoli, Byen, ovenover sthyrtende Bænde, mellem Olivenstovene, der prangede med Bouquetter af Gypreser og rødt Viinløv. De store Vandfald sthyrtede sig som hvide Skymasser ned i det Grønne; det blev en varm Dag, og vi kunde Alle have Lyst og Trang til at tage Styrtebade under Fontainen i Villa d'Este. — Her trives Italiens største Gypreser, mægtige som de i Orienten. — I den mørke Aften steg vi ned ved Foden af det steile Vandfald; vore Faller lyste forvirrende ind i de tætte Laurbærhækker; Dybden tæt ved, hvor vi hørte det tordnende, sthyrtende Vand, syntes langt dybere, langt nærmere. Nogle Knipper Halm blev paa et Signal antændt over os, og belyste det gamle Sibylle-Tempel, der i den bævende Flamme traadte frem med sin Spilerække.

Vi vendte atter igjen tilbage til Rom, hvor endnu Folkelivet rørte og viste sig som i Goethes Tid, og hvor Kunstnerne sluttede sig saa beslægtede, saa smukt sammen, som jeg ikke siden har seet det.

Skandinaver og Tydskere dannede een Kreds, Franskmandene, der havde deres eget Academie under Forsæde af Horace Vernet, dannede et andet Hold. Ved Middagen i Osteriet „Lepre“ havde hvert Landsmandskab sit eget Bord; om Aftenen kom Svenske, Norske, Danske og Tydskere sammen til eet Lag, og her traf man endnu Størrelser fra en ældre Tid; her kom de to gamle Landskabsmalere Reinhard og Koch, ligesom ogsaa Thorvaldsen. Reinhard, der med Digterøie havde opfattet Italiens Natur, var voret fast til dette Land, det han

for altid havde ombyttet med „Bavaria“; gammel og dog saa ung sad han her med funklende Dine og solvhydt Haar; han loe, saa det rungede; en Bløiels Trøie, en rød Uldhue paa Hovedet var det Characteristiske i hans Klædning; Thorvaldsen bar en gammel Frakke, hvori hang Bajokordenen, den man her erholdt ved at træde ind i Forsamlingens „faste Stof“. — Den Indtrædende gav som oftest eengang for alle en Aften Drikkevarer til hele Forsamlingen; det kaldtes at gjøre „Ponte molle“, og den Indtrædende fik Bajokordenen, en Kobberfilling, som altid ved lignende Leiligheder blev baaret i Knaphullet. Der var da stor Udflædning og dramatiske Scener; den valgte General, dengang en ung tydsk Kunstner, mødte i en Slags Militair-Uniform, med Guldpapirs-Stjerne paa Brystet, ledsaget af Skarpretteren, som bar en Dre og et Bundt Pile; et Tigerfind hang ham ned over Ryggen; dernæst kom Vinnesangeren, der til Guitarren sang tidt en extemporeret Vise om Aftenens „Ponte molle“. I tidligere Tider havde det været Skik, naar en Landsmand første Gang kom til Rom, at modtage ham ude ved Pons Aemilius, der i daglig Tale kaldes „Ponte molle“, og da i Vertshuset derude at drikke Velkomst; nu var dette ført over i Kneipe-Livet, og inde i Rom selv var Modtagelsens Fæst.

Der bankedes paa Døren, som Commandanten i Don Juan banker; den forventede Gæst kom, og nu begyndtes en Duet imellem Generalen indenfor og Solo med Chor udenfor. Den Fremmede fik derpaa Lov til at træde ind, og var da iført et Slags Blouse, bar lange Loffer og paaklædte store Papirs-Negle, dertil malet og udstaffet paa det meest Forvildede; de lange Haar og Negle bleve nu skaarne borte, den forrevne Blouse trukkert af, og han blev pudset og pyntet til at træde i Kreds med de Andre, men først læstes op for ham Lovens 10 Bud, blandt hvilke var, at „han maatte ikke begjære sin Næstes Viin, og at han skulde elske sin General og tjene ham alene“. En stor,

hvid Kane med en Viinflaske paa og Indskrift „Vive la fogliette!“ Ordspil paa Lafahette, vaiede over ham. Nu gif Processionen, altid med den samme Sang om „en Rejsemand“, rundt om Bordene, og saa fulgte Sange i alle Nationers Sprog, en lystig „Snigelbank“, der begyndte med „Monte Cavo“ og „Kleiner Bravo“, blev givet; stundom fulgte en og anden aftalt lystig Spas, som den, at en af Bønderne ude fra Gaden kom ridende paa sit Hjel midt ind i Stuen, til stor Forstyrrelse for det Hele, — eller at de virkelige Gensdarmere, efter Aftale, brød ind og lod som de vilde arrestere en eller anden Hædersmand, hvorved der blev Forvirring og lystige Grupper, der endte med, at Soldaterne ogsaa fik deres Fogliette.

Julen var vor suukkeste Fæst; jeg har i „En Digters Bazar“ omtalt samme, men saa festlig, saa frisk og lys som 1833 var den neppe nogenſinde ſiden; vi maatte ikke paa denne hellige Aften juble og gjøre Løier inde i Staden, men vel udenfor, og vi fik dertil i Villa Borghese's Have et stort Huus tæt ved Amphitheatret. Blomstermaler Jensen, Medailleur Christensen og jeg vare derude fra den tidlige Morgen, og i varmt Solſkin gif vi i Skjortearmer og bandt Krands og Guirlander. Et stort Orangetræ med Frugterne paa var vort Juletræ; den største Gevinſt, et Sølvbæger, med Indſkrift: „Juleaften i Rom 1833“, var jeg den Heldige, der vandt. Hver af Gæsterne gav en Present, og det var en Betingelse, at vælge et eller andet Morsomt eller ved Indpakning og Devise ſee at gjøre det dertil. Jeg havde fra Paris et Par grelle, gule Flipper, der kun var at bruge til en Carnevals-Spas; diſſe vilde jeg anvende, men det tog en Vending, ſom man vil ſee, der kunde have endt Aftenen med Strid og Brede. Det faldt mig ikke ind, at der kunde være anden Mening, end den, at Thorvaldſen her var den Bedydeligſte, og at jeg altsaa nok kunde give ham, fremfor Nogen, Krandsen. Flipperne, der bar Mis-

undelsens Farve, kom altsaa med i Spøg; jeg vidste ikke, hvad vi nu kan læse i Thieles „Thorvaldsens Levnet“, at der mellem Bystrom og Thorvaldsen engang havde været en Strid om deres gjensidige Dygtighed. Bystrom meente, at Thorvaldsen overgif ham i Vasreliefs, men ikke i Grupper; da blev Thorvaldsen heftig og udbød: „Du maa binde mig mine Hænder, og jeg skal med mine Tænder bide Marmoret bedre, end Du kan hugge!“

Ved vor Julefest var baade Thorvaldsen og Bystrom tilstede; jeg havde for min store Landsmand bundet en Krands og skrevet et lille Vers med den; Foræringen gjaldt ham, men ved Siden laae de gule Flipper, og dem skulde Den have, der tilfældigviis ved Lodtrækning fik Pakken; Loddet vilde, at den tilfaldt Bystrom, og Indholdet af Verset til den Bindende var: „Du kan beholde Misundelsens gule Flipper, Krandsen skal Du række Thorvaldsen!“ Diebliffelig kom Alt i Bevægelse over denne Mangel paa Tact eller daarlige Vittighed, men snart, da man indsaae, at det jo ganske tilfældigt var faldet i Bystroms Hænder, og man hørte, det kom fra mig, hvem man ikke tiltroede nogen Braad, jeynede sig Alt, og det gode Lune kom igjen.

Jeg havde skrevet en Sang — den var min egentlige første skandinaviske Vise. I Rom var Julen en naturlig skandinavisk Fest, men skandinaviske Sympathier var der ikke Spor af. Til Overskrift havde jeg sat: „Skandinavernes Julejang i Rom 1830“; den var skrevet til Melodien: „Ang Adelssteen paa Thinge stod“.

Sødt duster Juletræets Blad,
Det stod igaar i Laurbærlunden!
Lad os, som Barnet, være glad,
Vi er' jo Alle Børn i Grunden,
Den ene Forstjel kun jeg seer,
Een veed lidt mindre, Een lidt meer.

Hust, hvor det Hjemme dog var smukt
 Ved Juletid, da vi var mindre,
 Vi stod ved Døren, der var luft,
 Saae gjennem Sprækken Lyset tindre,
 Tidt Nabobernene var med —
 Her finder nu det samme Sted.

Danst, Svensk og Norsk, et Kloverblad,
 Med Sundheds-Kraften, Trostabs-Flammen,
 De Brødre tre, der skiltes ad,
 I Roma knyttes atter sammen!
 Eet Sprog, eet Hjem os Himlen gav,
 Og Brøder er hver Skandinav!

Ei Drot og Hjem vor Sjal forlod,
 Hvad Hjertet elsker, maa det prise,
 Held Danmarks Fred'rik Giegod,
 Held Sverrigs Carl Johan den Vise,
 Den Skaal gjensidigt temmes maa,
 Thi Brødre her hos Brødre staae!

Saa selsomt flister Livet om,
 Saa mangt et deiligt Billede svinder,
 Dog denne Julefest i Rom,
 Vil staae blandt vore skjønne Minder,
 Thi grib og nyd med Barnets Sjal
 Vor lykkelige Juleqvæl!

Sangen var sjungen, der blev en Pause, Enhver vilde have sin Konges Skaal først udbragt; endelig bleve de forenede udbragte. Jeg havde af en naturlig Tact, uden Tanke om Politik, ydst valgt det Rette; men jeg fik over Bordet Bebreidelse for „de mange Konger“, og siden led det til mig fra Kjøbenhavn, at høitstaaende Folk havde fundet det underligt, at jeg, der reiste for danske Penge, besang den svenske Konge. Det forekom mig, at det vilde have været høist upassende, om ikke i en Kreds af Danske, Svenske og Norske, begge Konger, ligesom

de tre Folk her, ogsaa stilledes sammen; vi vare Nabobørn fra Norden, og hver af Gjesterne var tillige Vært. — Men min Mening var, som sagt, dengang ikke alle de Andres; det har siden rigtigt og smukt forandret sig, men jeg fik mine Skjend — fordi jeg kom for tidlig, og dog i rette Tid, paa rette Sted.

Da jeg med Thorvaldsen og nogle af Selskabet ved Midnat forlod Festen, og vi bankede paa Roms Port, var det for mig som i „Ulysses von Ithacia“, hvor Chilian banker paa Trojas Port; „Chi è?“ spurgte de; „Amici!“ svarede vi, og nu aabnedes en saa lille Laage, at vi næsten maatte krybe igjennem den. — Det var et deiligt Veir, som en Sommernat i Norden. „Det er anderledes end hjemme!“ sagde Thorvaldsen, „Rappen bliver mig ordenlig for tung!“

Fra Hjemmet modtog jeg sjældent Breve, og de, der kom, paa et Par Undtagelser nær, vare altid opdragende, smaalige, ubetænksomt skrevne; de maatte bedrøve mig, og Virkningen af disse var altid saa stærk paa mig, at de af Landsmændene, jeg her i Rom holdt af og holdt mig til, altid udbød: „Har De nu igjen faaet Brev hjemmefra? Jeg vilde ikke læse de Breve, og jeg vilde kaste saadanne Venner fra mig, der kun pine og plage!“ Jeg trængte jo til at opdrages, og man opdrog mig, men haardt, ufjærligt; man tænkte ikke over, hvor tungt det døde Ord kan fra det Skrevne lægge sig paa Hjertet. Naar Sjender slaae med Svøber, slaae Venner med Skorpioner.

Om „Agnete“ havde jeg endnu Intet hørt; den første Udtalelse om den var fra en „god Ven“. Hans Dom over Digtet giver os et Billede af den Anderssen, jeg dengang var.

„Du veed din, jeg kunde næsten sige unaturlige, Følsomhed og Barnlighed er meget forskjellig fra mig — — og jeg maa sige Dig, at jeg havde ventet noget Andet her — en anden Aand, andre Ideer og Billeder, allermindst en Character som

Henning; kort sagt: Agnete synes mig aldeles lig dine Digte (NB. de bedste af dine Digte), skøndt jeg havde haabet i Gæt og Andet at see Spor af en aandelig Forandring hos Dig, som en Virkning af Reisen; herom har jeg talt med **, og han er enig med mig, og da han, som baade er din Ven og paa en Maade Mentor, har skrevet Dig en Deel til desangaaende, skal Du blive fri for Raad og Paamindelser fra min Side; — — — Kjære Ven, jag de Pengebekymringer og hjemlige Tanker paa Døren, og drag den fulde Nytte af Din Reise! lidt mere Mandighed og Kraft, lidt mindre Barnlighed, Overspændthed og Sentimentalitet, lidt mere Studeren og Trængen til Bunds — og jeg skal gratulere Andersens Venner til hans Hjemkomst og Danmark til sin Digter!" —

Det var fra et Menneske, jeg holdt af, En af dem, som var mine sande Venner, yngre i Aar, men i lykkelige Forhold og af Dygtighed, En af dem, som mildest vilde udtale sin Mening, da jeg jo var „saa sølsom, saa barnlig“. Forunderlig, at han og andre fornuftige Folk kunde tænke at see en stor Forandring hos mig i „Agnete“, indviklet af Reisen, der, som tidligere er sagt, bestod i at sejle med Dampskib til Kiel, gaae med Diligence til Paris og senere til Schweiz, og derfra alt i den fjerde Maaned at hjemsende Digtet. Reisens Resultat kunde ikke vise sig før efter Aar og Dag, og da bragte jeg „Improvisatoren“.

Men dybere rystede mig, hvad en anden af Vennerne, en af de, jeg meest kunde stole paa, skrev:

„Jeg har ikke Haab om, at der ved denne Subscription vil tilfalde Dem nogen ordentlig Fordeel. De veed ikke, Andersen, saaledes som jeg og de Andre, der mene Dem det godt og holde oprigtigt af Dem, hvorledes Folk, — ja næsten Alle — det er forfrækkeligt med hvor saa Undtagelser — hvorledes

Folk httre sig: „Har han nu igjen smurt Noget sammen?“ — „jeg er for længe siden kjed af ham“ — „det er altid det samme, han skriver!“ — kort sagt: det er utroligt, hvor faa Benner Deres Musa nu har. Hvad er Grunden dertil: De skriver formeget! Naar det ene Arbeide er under Trykken, er De halv færdig med Manuskriptet til det andet; ved denne rasende, denne beklagelige Productivitet nedsetter De Deres Arbeider i den Grad, at ingen Boghandler tilsidst vil have dem for Intet. Tænker De nu ikke — efter Deres Brev til — igjen at skrive en Reise“ — (det var „Improvisatoren“, der begyndtes i Rom) — „hvem, troer De, vil købe en Bog i flere Bind, som handler om Deres Reise, en Reise, som Tusinde have gjort, og to tusinde Dine have vel ikke forbigaaet saa Meget, at De kan fortælle to Bind Nyt og Interessant. Det er dog i Grunden en umaadelig Egoisme af Dem at tiltroe Folk den Interesse for Dem. Skylden maa være Deres egen; thi Publicum, idetmindste Recensenterne, have sandelig ikke givet Dem Anledning dertil. Derfom jeg kjender Dem ret, Andersen, saa vil De ganske rolig og med Selvtfredshed svare mig: „Ja! men naar Folk nu faae min „Agnete“ at læse, saa vil de nok forandre deres Tanker, saa vil de see, hvorledes min Reise har virket til det Bedre, gjort mig modnere o. s. v.“ Dette er omtrent Indholdet af Deres sidste Brev. Men De tager Feil, Andersen, De tager sørgeligt Feil. „Agnete“ er saa aldeles den gamle Andersen's, saavel i de smukt barnlige Steder, som i hvad vi kjende fra hans tidligere Arbeider; jeg har tidt været grædesfærdig over de mange Bekjendte, jeg traf i „Agnete“ og som jeg ikke ønskede at træffe; som oftest qvaltes min Graad af Uergrelse. Naar De har læst dette, siger De, at jeg er urimelig o. s. v. Jeg vil derfor meddele Dem Følgende: En Mand, som har megen Interesse for Dem, og som De har

megen Afgtelse for, hvis Dom De stoler meget paa, betroede jeg mine Sorger med Hensyn til Correcturen, og anmodede ham om tilligemed mig at gennemsee Manuscriptet til foreløbig Gjennemlæsning, og erholdt følgende Svar fra ham: „Jeg havde hørt i Sinde at tilbringe denne Aften med Andersens „Agnete“, men kan ikke døie det! det pincer mig at læse et saa maadeligt Product af ham, og jeg beder Dem om Pardon; thi det er mig ikke muligt ved Gjennemlæsningen at tænke paa at rette Smaaaseil, hvor det, jeg endnu har læst, kun yderst sjældent frembyder et enkelt Lyspunct. Er Talen om at gavne vor fraværende Ven, saa er der intet Andet at gjøre, end at holde det Hele tilbage; det vil efter min Mening være et sandt Venskabsskyld mod ham. Ulykken er, at Dehlenschläger engang har sendt Mesterværker hjem fra Paris; derfor er formodentlig dette over Hals og Hoved smurt sammen. Jeg sender Dem Manuscriptet tilbage og vasker mine Hænder; gjør De ligesaa! Det vilde maaskee angre os engang i Tiden at have staaet Fadder til det Barn.“ — Deraf vil De for det Første see, at det Foranstørte ikke er min Mening alene; De vil desværre tidsnok faae at see, at det er næsten Alles. For Guds Skyld, for Deres Digteræres Skyld, lad være at skrive i nogen Tid, i det mindste i et halvt Aar; tilbring den ene Halvdeel af Deres Reise med at studere og more Dem, og den anden Halvdeel med det Samme. Derved mener jeg ikke, at De skal studere Historie efter Millots Verdenshistorie, som De skriver, at De gjør. De svarer mig, at De maa skrive, for at leve, for at have Penge. Velan, det indrømmer jeg, hvor tungt det end er; men er der nogen Tid, at De kan undvære at skrive, da er det dog vistnok i de to rimeligvis eneste Aar, at De har en Understøttelse af 600 Rbd., skjøndt jeg vel indseer, at De kun med Nød kan komme ud af det med disse!“

Nu meldes om, at jeg ikke kan vente nogen yderligere Understøttelse af Tonden og heller ikke haabe at erholde det saakaldte „Læssenske Legat“, og Brevets Slutning lyder:

„Hermed ende Ubehagelighederne. I næste Brev, De faaer fra mig, skal jeg beslitte mig paa en venligere og roligere Tone; thi i dette har jeg været lidt arrig. Derfor vil jeg ikke meddele Dem noget Vidtløftigt om en Recension om Deres „Samlede Digte“, som for nylig har staaet i Maanedsskriftet, hvor De i Sammenligning med Herx, Hansen, Holst, Christian Winther og „Kjærlighed ved Høffet“, bliver noget nedrigt behandlet; den er vel af Molbech; den er foruden, som sædvanlig, arrig, tillige vittig paa hans Maneer. Men, i Sandhed, De taber ikke ved at critiseres paa den Maade!“ — Critiken var af Molbech.

Man vil forstaae, hvilken Smerte dette Brev vakte hos mig; nu, mange Aar efter, hvor Alt er klaret, og jeg selv roligt seer paa det og det Hele, forstaaer jeg saa godt den inderlige Deeltagelse for mig! Man seer, hvorledes selv Den, der helst holdt paa mig, blev betaget af den almindelige Haan og Forkastelse, hele Hjemmet kastede paa mig. Jeg blev saa overvældet af dette Brev, at jeg i Fortvivlelse nær havde glemt min Gud, opgivet ham og Menneffene. Jeg tænkte paa Døden, som en Christen ikke bør gjøre det. Men, spørger man maaskee, var der ikke en Gæste, som alt dengang sagde et venligere, mere opmuntrende Ord om „Agnete“, den Digting, der var sprunget ud af mit Hjerte og ikke, som man skrev, „over Hals og Hoved smurt sammen“. Jo, Gen, og det var Fru Læssøe. Kun et Par Ord fra hende vil jeg anføre:

— — „Jeg tilstaaer, „Agnete“ har vel ikke gjort stor Lykke, men at den skulde nedrives saadan, som De har hørt, det er vist kun Ondskab, der kan sige det. Der er store Skjønheder, men jeg troer, det var Feil at behandle dette Stof; jeg troer

ogsaa, jeg meente det, før De begyndte. „Agnete“ er en Sommerfugl for os Danske, som vel maa sees paa, men ikke røres ved. De har behandlet hende selv saa lustig, men De har givet hende tunge Omgivelser og gjort hendes Kreds for lille til at flagre bort i.“

Afstet i Sjæl og Sind af Sorg ved Hjemmets Dom over mig, samt Forkastelsen af hele min Virken, kom Efterretningen om min gamle Moders Død. Collin meldte mig det, og mit første Udbrud var: „Gud, jeg takker Dig! nu har hun Ende paa sin Nød, som jeg ikke kunde lindre!“ Jeg græd, men kunde dog ikke ret vænne mig til den Tanke, nu ikke at eie en Gæst i Verden, der efter Blodet og Naturen maatte elske mig. Dette nye Indtryk gav mig Taarer; jeg kom ret til at græde ud, og havde en Fornemmelse af, at hende var skeet det Bedste; jeg vilde jo aldrig kunde komme til at gjøre hendes sidste Dage sorgfrie og lyse; hun var død under en glad Tro om min Lykke, og at jeg var Noget. — Fru Læssjøe skrev derom:

„Det maa have været haardt, blandt Fremmede at faae en saadan sørgelig Efterretning: — Deres Moders Død! — Med Guds Hjælp er hun nu et bedre Sted, et Sted, hvor Hjertets Ret faaer sin fortjente Plads, og da vil hun sikkert, saavidt jeg kjendte til hende, komme til at staae om ikke høit, (det er et sælt jordisk Udtryk) saa dog godt og sikkert, det fortjente hendes Kjærlighed. Fred med hendes Støv! Men at „her Ingen er, der meer holder af Dem“, er ikke sandt, jeg maa holde moderligt af Dem; jeg kan ikke andet end regne Dem blandt Sønerne. Det maa De taale!“

Hvor velsignede jeg ikke disse trøstende, hjærlige Ord, hvor holdt de mig ikke oppe i min uendelig bittre Liden; ogsaa Landsmændene vare alle saa hjertelige, saa deeltagende, dog meest med Hensyn til, at min Moder var død; det forstod de bedst. Mellem de senest Indtrufne var Digteren Henrik Herzh, min

strenge Angriber i „Gjengangerbreve“. Collin havde skrevet mig til, at Herz kom, og at det vilde glæde ham at høre, at vi venligt mødtes. Jeg sad i Caffé Græco, da Herz første Dag traadte ind; han rakte mig venlig Haanden; jeg havde stor Glæde af at omgaaes ham, og snart, da han saae min Sorg, hørte og forstod, hvad jeg led, talte han trøstende og beroligende. Han talte til mig om mine Arbejder, om sine Ansøelser, berørte „Gjengangerbreve“ og — forunderlig nok — bad mig ikke lægge ubillig Critik paa Hjertet, meente, at det romantiske Gebeet, hvori jeg bevægede mig, forlede mig til Udskeielser, syntes derimod, at mine Skilbringer af Naturen, hvor mit Gemyt eiendommeligt aabenbarede sig, vare meget gode og havde tiltalt ham meest; iøvrigt meente han, at det maatte være mig en Trøst, at vist alle sande Digtere havde gjen-nemgaaet den samme Crisis, som jeg, men at deres Arbejder da ikke vare blevne bekjendte, og at jeg efter denne Skjærsild vilde komme til Sandhedens Erkjendelse i Kunstens Rige!

Med Thorvaldsen havde Herz et Par Dage forud, hjemme hos mig selv, hørt „Agnete“, og da yttrede han, at ved at høre den læse kunde han ikke ret samle den hele Digtning, men fandt de lyriske Steder vellykkede, og troede, at hvad man hjemme kaldte Feil her i Formen, bestod i, at Romancen tabte ved at behandles dramatisk; saaledes havde Dehlenschläger slaaet „Aage og Else“ ihjel i sin „blege Ridder“. Vel kunde jeg indvende, at „Arel og Balborg“ dog var en smuk Tragedie; men denne gik ogsaa, ved sin uhyre Længde, udenfor Romancernes Gebeet. — Thorvaldsen udtalte sig ikke meget her, men med alvorligt flogt Ansigt sad han og hørte opmærksomt til, medens jeg læste; mødte mit Blik hans, da nikkede han venligt og glad. Han trykkede min Haand, roste Harmonien, Musikken i det Enkelte og Hele — „og saa er det saa Dansk“, sagde han; „det er fra Skoven og Søen derhjemme“.

Her i Rom var det saaledes, at jeg først lærte at kjende Thorvaldsen. Da jeg som Dreng 1819 kom til Kjøbenhavn, var Thorvaldsen just der; det var hans første Hjemkomst efter den Tid, han som fattig Kunstner drog bort; vi mødte hinanden paa Gaden; jeg vidste, at det var en for Kunsten betydelig Mand; jeg betragtede ham, hilsede, og han gik forbi, men vendte pludselig om, kom hen til mig og sagde: „Hvor har jeg seet Dem før? Jeg synes, at vi to skulle kjende hinanden!“ og jeg svarede da: „Nei, vi kjende slet ikke hinanden!“ Jeg fortalte ham nu her i Rom denne Historie, og han smilede, trykkede min Haand og sagde: „Ja, jeg har maattet kunne mærke det paa mig dengang, at vi skulde blive Venner!“ Hvad der i hans Dom over „Agnete“ glædede mig, var hans Uttring: „det er fra Skoven og Søen derhjemme!“ Da han en Dag mærkede, hvor bedrøvet jeg var, tog han mig om Halsen, kysede mig og bad mig samle Mod, og da jeg fortalte om det Smædedigt, der sendtes mig i Paris, da Dommen der lød til mig i Breve, bad han heftig Tænderne sammen og sagde i øieblikkelig Brede: „Ja, ja, jeg kjender dem hjemme! mig var det ikke gaaet bedre, om jeg var bleven der! Jeg havde maaskee ikke engang faaet Lov til at sætte en Modelfigur! Gud ske Lov, at jeg ikke trænger til dem! gjør man det, da veed de at pine og plage!“ og han bad mig have Mod; det vilde og maatte blive godt, og da fortalte han mig Skyggesider af sit Liv og sin Ungdom, hvorledes han var blevet frænklet og dømt hjemme i Danmark.

Carnevalet begyndte i sin hele Herlighed; i tre Aar havde det ikke været saa folkeligt og frit; denne Gang var atter Festen med Lysene: „Moccoli“, blevet tilladt; jeg saa det i Glands og Pragt, som jeg i „Improvisatoren“ har gengivet det, men selv nød jeg det ikke; mit Humeur var ødelagt, mit Ungdoms-Sind ligesom skullet hen ved de tunge Søer hjemmefra. Under Car-

nevals-Jubel og Glæde ligger min Stemning udtalt i nedskrevne Digt.

Du er i Rom, i Verdens gamle Stad,
 Hvor Oldtids Skatte, Oldtids Guder bygge,
 Du drikker Sydens Lust i Laurens Skygge;
 O, vær dog glad! — — —
 Sult, denne Tid gienkommer aldrig meer,
 Dog smerteknuust jeg mod mit Norden seer,
 Et Brev fra Vennerne! — kom dog et Brev! —
 Men intet Ondt, ret modent Ondt, som dræber,
 Er sendt og samlet end fra Vennelæber,
 Man ellers skrev!

Her er saa smukt — o skram ei Drommen bort,
 Forund mig den — den er jo dog saa kort!
 Jeg vandrer snart jo til mit Fødested,
 Og om ei mine Fiender jeg forsoner,
 De sikkert dog vil lægge Svøben ned,
 Thi Vennerne — de slaae med Skorpioner!

Efter Carnevalet gik Rejsen fra Rom til Neapel. Herh og jeg reiste sammen. Hans Omgang havde været mig til Lære, og jeg turde troe i ham nu at have en mildere Dommer, end han var det før.

Over Albanerbjergene og Sumpene, i deiligt Foraarsveir, naaede vi Terrazina, hvor Orangerne groe, hvor de første Palmetræer sees i Havenne nær ved Veien; den indiske Tigen vælter sine tunge Blade hen over Fjeldet, der bærer Ruinerne af Theodoriks Borg; cyclopiske Mure, Laurbær og Myrter blev snart Hverdags-Skue; Hesperiens aabne Have viste sig fra Ciceros Villa i Mola di Gaeta! Jeg gik i den varme Lust under de store Citrons og Pomerantstræer, kastede den gule, skinnende Frugt ud i det deilige, blaa Hav, der straaledede og ghyngede. Et heelt Døgn blev vi her og kom til Neapel, just som Besuv var i fuld Virksomhed; som lange Ildrødder fra Røg-Pinien flød Lavaen

ned om det mørke Bjerg. Med Hertz og et Par andre Nordboer besøgte jeg Eruptionen; Veien op gaaer igjennem Viinhaver og udenom eensomme Bygninger; snart svandt Vegetationen ind i svagtige Værter, Astenen var saa uendelig smuk, henrivende at see;

Mellem lilla Bjerge drømmer,
 Kladt i Hvidt, Neapels By,
 Ischia paa Havet svømmer
 Som en purpurfarvet Sky.
 Sneen mellem Bjergets Kloster
 Ligger som en Svaneskif;
 Sort Besuv sit Hoved løfter
 Med den røde Flammelok *).

Fra Gremithytten gif det til Guds op ad Bjerget i dyb Afse, jeg var i et lykfsaligt Humeur, sang høit en af Weyses Melodier og var den Første der naaede øverst op; Maanen stod pludselig lige over Krateret, hvorfra steg en kulsort Røg, gloende Stene kastedes i Hviden og faldt næsten lodret tilbage igjen; Bjerget rystede under os. Ved hver Eruption blev Maanen skjult af Røg, og da var det den mørke Nat, saa vi maatte staae stille og holde os ved de store Lavablokke; efterhaanden mærkede vi Varmen, som kom op under os. Den nye Lavastrøm brød hen af Bjerget ud mod Havet, derhen vilde vi og for at kunne det maatte vi gaae over en nylig størknet Lavastrøm; kun den øverste Skorpe af den var ved Luften hærdet; fra Revnerne, der vare sprungne i den, skinnede den røde Ild; vi traadte, med Føreren foran, ud paa denne Glade, den varmede os gjennem Støvesaalerne, var Skorpen bristet, da vare vi sunkne ned i et Ilddynd; Ildløse skred vi frem og naaede de henslængte Lavablokke, hvor vi traf en Mængde Fremmede, og med dem saae ud over den frembrydende, nedad-

*) See Digtet „Vandring paa Besuv“, Digte, anden Deel Side 24.

væltende, grødede Ildstrøm. Svovldampen var meget stærk, Heden under vore Fødder neppe til at udholde og kun faa Minuter holdt vi ud at blive her; men Skuet i disse var ligesom brændt os for alle Tider ind i Tanken. Rundt om saae vi Ild-Svælg, det fusede fra Krateret som naar en mægtig Skare Fugle flyve op fra en Skov. Reglen selv kunde vi ikke bestige, da de gloende Stene bestandigt regnede ned over den. Omtrent en Time havde vi brugt til den korte, men tunge Vandring opad Afstegedelen til det Sted, hvor vi stod, Nedfarten varede neppe ti Minuter, vi fløi afsted, maatte bestandig sætte Hælene imod for ikke at styrte paa Ansigtet, men heller paa Ryggen i den bløde Aske; Nedfarten var en lyftig Falden gennem Luften. Det var deilig stille Veir; Lavaen skinnede fra den sorte Grund som kolossale Stjerner; det var ved Maanefsin langt lysere, end det er hjemme i Norden ved Middagstid paa en graa Efteraarssdag. Huse og Døre vare lukte i Portici, da vi kom derned, ingen Mennesker saae vi, ingen Vogn var at saae og saa gif, i det smukke Veir, hele Selskabet tilfods hjemad, men i hurtigere Marsch, end at Herz, der ved Bjergstigningen havde stødt sin Fod, kunde følge med, jeg blev da hos ham, vi gif langsomt, og snart vare vi To ganske ene. De sladtagede, hvide Huse skinnede i det klare Maanefsin, ikke et Menneske mødte eller saae vi, Herz sagde, „at det var ham, som om vi gif i den uddøde Stad i Tusinde og een Aar.“ Vi talte om Poesie og om — Mad; ja vi vare saa inderlig sultne, og hvert Osteria var lukket, vi maatte holde det ud, til vi naaede Neapel. De store Volgelinier brødes i Maanefsinnet som en blaa Ild, Besub kastede sin Ildsoile, Lavaen afspeilede en mørkerød Stribe i det rolige Hav. Flere Gange stode vi stille i Beundring, men altid vendte vor Samtale tilbage til at saae et godt Maaltid, det var i den sildige Nat Bouquetten af den hele Herlighed.

Senere besøgte Pompeji, Herculaneum og de græske

Templer ved Pæstum; der saae jeg en fattig, blind Pige, hun var i Pialter, men et Skjønheds-Billede, en levendegjort Billedstøtte, næsten Barn endnu; hun heftede nogle blaa Violer i sit fulsorte Haar, det var hendes eneste Pynt; hun gjorde et Indtryk paa mig, som var det en Aabenbarelse fra Skjønhedsverdenen, jeg kunde ikke give hende Penge, stod forunderlig ærbødigt og beskuede hende, som var det Gudinden selv for det Tempel, paa hvis Trin hun sad mellem de vilde Figen. I Lara lever Grindringen om hende.

Det var som smukke Sommerdage i Norden, og vi vare i Marts Maaned. Søen laa saa indbydende, og jeg med Selskab seilede i aaben Vaad lige fra Salerno til Amalfi og Capri, hvor da den blaa Grotte, nogle Aar forud, var blevet opdaget, eller rettere besøgt og nu Maalet for alle Reisende her. Hershullet, som den kaldtes, var blevet en Heernes underfulde Grotte. Jeg er Een af de første, der har beskrevet den; Aringer ere gaaede siden; Italien og Capri har jeg igjen besøgt, men Storm og Volgegæng har siden altid hindret mig fra at gjensee atter denne Herlighed, dog eengang seet, glemmes den aldrig.

Ischia var den af Derne, som greb mig mindst; gjentagne Besøg har ikke kunnet hæve den i Rang med Tibers Ø, det træstoformede Capri.

Malibran var i Neapel, jeg hørte hende i „Norma“, „Barberen“ og „la prova“. Ogsaa fra Toneverdenen aabnbarede Italien mig et Under; jeg græd og loe, sølte mig opløstet og revet med; midt i Henrykkelsen, midt i Jubelen hørte jeg ogsaa mod hende hvislede en Pibe, een eneste Pibe. Lablache traadte op, sang selv „Zampa's“ Partie i Operaen „Zampa“, men

uforglemmeligst blev han som Figaro, uforglemmelig denne Liv-
lighed, denne Munterhed.

Den tyvende Marts reiste vi igjen til Rom, for Paaske-
festens Skyld. Bjergene laae med Snee, det var med Et blevet
vinterlig; vi gik over Caserta, for at see det store kongelige
Slot der, med sine Pragtfaae og Billeder fra Murats Tid,
see Amphitheatret ved Capua, med dets Hvalvinger under Gulvet,
de mægtige store Abninger, der have været brugt til Maskineri,
saa at der kunde stiges op og ned; Alt blev seet.

Paaskefesten holdt os i Rom. Ved Kuppelbelysningen kom
jeg i Trængselen fra mit Selskab, den store Folkemasse rev mig
med sig over Engelsbroen, midt paa den følte jeg mig en Afmagt
nær, en Gysen gik gjennem mig, mine Fødder vaklede og kunde
ikke bære mig; Mængden trængte paa, det sortnede for mine Dine,
jeg fornam, at jeg maatte blive traadt ned og med Sjæls og
Legems Anstrengelse holdt jeg mig oppe, det var skrækelige Se-
cunder, de leve mere i min Tanke, end Festens Glæde og Her-
lighed.

Jeg naaede imidlertid over Broen, og følte mig mere vel;
Blundts Atelier laae tæt herved og derfra, med Engelsborg lige
for, saae jeg, som til Afsted, det herlige storartede Girandola,
der overgik alt andet Fyrværkeri, jeg nogenstinde havde seet;
Julifestens Ildsole i Paris vare ringe mod Roms glimrende
Ildcascader. I Osteriet drak Landsmændene min Skaal til Afsted
og sang Reisevisen; Thorvaldsen trykkede mig i sine Arme og
sagde, at vi saaes igjen i Danmark eller — i Rom.

Ludvig Bødtcher, Bennen, Digteren, sang til mig:

Har Sydens Flamme ei Dit Bryst med Sødhed tændt,
Saa digt og syng til Straf en Serenade hjemme,
Gaa Ryd om Dagen af en iidskold Recensent
Og Bagtersfavnetag om Natten for Din Stemme!

Min anden April feirede jeg i Montefiascone, hvor jeg

draf est, est, est. Et italiensk, elstbærdigt Egtepar var mit Reiseselskab, den unge Kone var meget hange for Røvere, Egnen gjaldt for usikker; de afbrændte Skovstrækninger, med deres sorte Stubbe, levede just ikke op, Bjergveiene vare snevre, med sorte, dybe Guler; og snart blev det en Orkan, saa voldsom, at vi flere Timer maatte holde i et lille Vertshuus ved Novella.

Stormen susede, Regnen pidskede, hele Sceneriet var indrettet til en Røverhistorie, men Røverne manglede, og Historien er, vi naaede Siena og siden i god Behold Florents, der jo nu var mig en gammel Bekjendt, med Alt hvad den eiede, lige fra Metalspinet til Kirker og Gallerier.

Digteren Philippo Verti, der har skrevet Lytspillet „gli amanti sessagenari“, førte mig til sine Venner mellem de betydeligste Kunstnere; Billedhuggeren Bartolini havde da netop fuldbendt sin „Bacchantinde“, der nu eies af Hertugen af Devonshire. Udstrakt paa sin Marmorpude ligger den kraftige Dvinde, holdende Tambourinen i Haanden, en Slange snoer sig om hendes Arm, og fra Hovedet hænge Epheuranter; vi besøgte Santarelli, saae hans skjønne Basreliefs med Silens og med Bacchi Triumph.

I Directuren for Cabinet litteraire, Vieusseux, fandt jeg en Mand, der for færtiden har siden havde været i Danmark, og der i Forfatterinden Fru Bruns Huus; han kjendte Dehlenschläger og Baggesen, om disse To talte han, om Kjøbenhavn og Livet der; man føler ret ude, naar der tales om Hjemmet, at man der er groet fast; Hjertet hænger ved Fædelandet; dog Hjemvee følte jeg ikke, havde ikke under hele Reisen kjendt den, jeg havde en Angest for Hjemkomstens Tid, som om jeg skulde vaagne op fra en smuk Drøm til en tung Virkelighed, til at døie og at lide.

Og hjemad gik det. Foraaret fulgte med, det prangede her ved Florents med Laurbærtræer i Blomster; Foraaret fulgte rundt om, men det turde ikke aande ret indeni mig. Mod Norden

gif det, over Bjergene til Bologna; Malibran sang her, Raphaels hellige „Cæcilia“ skulde jeg see og da, da igjen paa Flugt over Ferrara til Venedig, Havsladernes afblomstrede Lotus. Har man seet Genua med sine Pragtpaladser, Rom med sine Mindesmærker og vandret i det solbelyste, leende Neapel, da bliver Venedig Stedbarn; og dog er den By saa eiendommelig, saa forskjellig fra alle andre Byer i Italien, den bør sees, men først, ikke som et triste vale ved Udgangen af Italien. Allerede Goethe omtaler det Begravelseshyn, den venetianske Gondol frembyder, det er en piilsnar, svømmende Dødningsbaare, fulsort med sorte Frændser, sorte Quaster og nedhængende sorte Gardiner; ved Fusina steg vi i en saadan og mellem en eviglang Balerække, mellem dyndet Vand og klarere Vand, kom vi ind i den lydløse Stad; kun Marcuspladsen foran den brogede, orientaltst byggede Kirke og det eventyrlige Dogepalads med sine mørke Grindringer, Fængsler og Sukkenes-Brø, var levende. Græker og Tyrker sad med deres lange Piber og dampede, Duer i hundredviis floi om Seiersstængerne, hvor de mægtige Flag vaie. Jeg sølte mig som paa Braget af det spøgelseagtige R kæmpefisk, især ved Dagen; det maa være Aften, Maanen skinne, da synes først den hele By at leve op; Paladserne træde mægtigere og mere bethyende frem; Abdias Dronning, Venezia, ved Dagen en død Svane paa det muddrede Vand, faaer Liv og Skjønhed. Et Skorpionstik i Haanden gjorde mig her Opholdet legemlig pinefuldt, alle Arter heelt op ad Armen spulmede paa mig, jeg var i Feber, heldigviis var Veiret koldt, Stiffet mindre giftigt og i den sorte, liigbaareudseende Gondol forlod jeg uden Bedrøvelse Venedig, for at naae en anden Gravenes By, der hvor Scaligerne hvile, og hvor Romeo og Julies Kiste findes: Verona. Min Landsmand Maleren Bendz, ogsaa som jeg født i Odense, hvor jeg i min Barndom havde seet ham, reiste ung og kraftig hjemme fra Danmark, hans Talent erkjendtes der, han eiede en trofast

Brud, lykkelig fløi han mod Italien, kom over Alperne, Kunstens
Canaan laae foran ham og pludseligt døde han i Vicenza.
Jeg søgte hans Grav, Ingen kunde give mig Bæfted om den.
Hvor levende trængte ftg her frem hver Grindring om denne
Bhes-Broder, om jeg tør kalde ham faa. Jeg fandt hans Lod
faa lykkelig: jeg kunde ønske mig den! mit Sind blev mere og
mere tungt, fom jeg kjørte op ad Alperne, mod Norden, hjemad.
En ung Skotländer Jameson fra Edinburgh, reifte jeg med, han
fandt i Tyrols Bjerge ftor Lighed med ftit Hjemlands Høider,
han fik Laarer i Dinene derved, følte Hjemvee; jeg kjendte den
ikke, jeg følte kun en tiltagende Angest for, idet jeg tænkte mig
al den bittre Kalk, jeg viftnof gik at tømme, hvor meget Tungt
jeg ftulde og maatte bære. Jeg var dertil forviffet om, at jeg
aldrig mere gjensaae diße ftjønne Lande, jeg nu forlod, og i denne
Stemning ftrev jeg paa Alperne:

Farvel til Italien.

Jeg faae det Land, hvis Luft har himmelft Lyst,
Hvor under Pinien Skjønheids Born os møde,
Hvor Jlden sprudler frem af Bjergets Bryft,
Dg Ultids Byer opftaae fra de Døde.

Der flædt i Marmor høie Guder ftaae,
Der Duft og Toner i hver Luftning vifte,
Mens Havet er en Dlie, azurblaa,
Dg Bjergene med tusind Farver ftifte.

Der Alt er Maleri ved Maleri,
Der flart Guds Skaber-Kjærlighed man ftuer,
See Bondens Gjerde: Laurbær groer deri,
Den høie Cactus, Ranfen tung med Druer.

Der blev mit Hjerte Barn, men Tanken Mand,
Der lærte jeg Natur og Kunst at kjende.
Du Farvernes og Formens ftjønne Land,
Farvel — min smukke Drøm er nu tilende.

Alperne laae bag ved, og den udstrakte baierſke Høiſlette foran mig. Den ſidſte Mai kom jeg til München.

Hos en ſtikkelig Kammager paa Carlspladsen ſit jeg et Værelſe. Bekjendte havde jeg ingen af, men diſſe kom ſnart ſom af ſig ſelv. Paa Gaden mødte jeg ſtrar min Landsmand Birch, gift med den, ſom Forfatterinde og Skueſpillerinde, bekjendte Charlotte Birch-Pfeiffer; hun var paa den Tid i Zürich Directrice for det derværende „Stadttheater“, jeg lærte ſaaledes ikke den gang at kjende hende. Birch havde jeg tidligere og ofte ſeet i Sibonis Huus, han kjendte mig, og var i høi Grad opmærksom og venlig imod mig. Vi mødtes nu oftere og han var aaben og meddelelig. Philoſophen Schelling levede da i München; af H. C. Ørſted havde jeg hørt om ham. Endnu en Slags Tilfynthningspunkt kan jeg tilføie, idet min Bertinde i Kjøbenhavn havde fortalt mig, at Schelling, under ſit Ophold der, havde boet hos hende, og at den Seng jeg ſov i, havde været hans. Jeg havde i München intet Unbefalingsbrev, Ingen, der kunde føre mig til ham, ſaa gif jeg uden videre til hans Huus, lod mig melde og blev meget venlig modtaget af den gamle Mand, der længe underholdt ſig med mig om Italien; jeg talte ikke godt Tydſk, den ene Daniſme fulgte paa den anden, men juſt det iſær intereſſerede ham, det danſke Element ſkinnede igjennem, ſagde han, det ſlang ham ſaa fremmed og dog ſaa gammelt beſlægtet. Velvilligt indbød han mig i ſin Familiekreds og indlod ſig ſmukt og hjerteligt med mig. Flere Aar efter, da jeg havde vundet et Navn i Tydſkland, mødtes vi i Berlin ſom gamle Venner.

I mit Album nedſkrev han de Ord:

Was ſich ſtets und immer hat begeben,
Das allein veraltet nie!

Opholdet i München var lidt efter lidt blevet hjemlig godt, men imod det virkelige Hjem: Kjøbenhavn, pegede Dagene meer og meer; jeg søgte ved streng Deconomi at drage Tiden ud, idet jeg følte Angest ved, igjen at være fast hjemme og bære de rullende Søer. Breve sagde mig, hvor aldeles jeg som Digter var opgivet og udslettet; „Maanedsskrift for Litteratur“ havde givet sit offentlige Manifest derpaa, skrevet af Molbech. Det var mine samlede Digte, udkomne under min Graværelse, og som tidligere spredte ad havde vundet stort Bifald, der nu, ligesom „Arets tolv Maaneder“, fremlagdes til Beviis paa min aandelige Død. En reisende Ven bragte mig Maanedsskriftet, det var jo godt, at jeg selv læste Sligt.

Der stod deri en Anmeldelse om „den nyeste danske Poesie“; jeg stillede sammen med de andre unge Digtere, nemlig F. S. Hansen, H. B. Holst, Christian Winther og Paludan-Müller; som et Ufrud reves jeg fra disse funde Planter, og fastedes hen; ved „Arets tolv Maaneder“ udbryder Anmelderen, at det er ham „umuligt at fatte, hvad Resultat for Kunst og Poesi, der skulde komme ud af en saa formløs og hensigtsløs Sammenblanding af umodne Elementer.“ Det er en „Kiimgrød, som man snart bliver kjed af!“ det er et — „Nonsens“ — „det mangler den ordnende Fornuft“, og! at det „overgaaer al Taalmodighed, Har ud og ind, at maatte see dette Sprogjasteri“; der tales om, at jeg har „staaet Skoleret“ i Gjengangerbrevene, og at det vilde blive et aandfortærende Arbejde, paa denne Maade, at gjennemgaae mine lyriske Poesier; han siger, at jeg har ladet mig stusse ved det Bifald, mine Digte have vundet i min „Omgangskreds“; om det jeg har været at benævne „humoristisk“, siger han, „her maa tages i en mere fysisk Betydning, end den Ordet pleier at have i Æsthetik“, og ender saa med det Raad til mig: „herefter at studere mere, at flakke mindre“ &c.

Nu omtales de andre Forfattere. Hos F. J. Hansen erkjendes dog „en vis Art Vittighed og Lune“, der gives Prøver derpaa, han „er en Digter, med Spor af et umiskjendeligt Talent.“

H. B. Holst er — „mere alvorlig i sin poetiske Virken, og viser en, hos den unge Begynder i Kunsten, roesværdig Bestræbelse for idetmindste at danne og polere den ydre Form.“

Derpaa gaaer Anmelderen over til en „sprogdannet, correct og urbanlyrist Muse“: Christian Wint her, men kommer i sand dithyrambist Flugt ved Paludan-Müller, det er Dandsjerinden der omtales; Molbech gjør en lang Undskyldning, for at han nu ikke kan være kold nok, og fortæller: „da jeg første Gang læste dette „Digt, virkede det paa mig, som om jeg, ved Phantasiens Magt, „blev henført til en Himmelegn, hvor sydlige Blomsters Duft „blandede sig med vore Bøgelundes friske Morgenluftninger, og med „den styrkende Kjølning fra de danske Strandbredder, og medens jeg „følte denne Styrkelse udgyde sig over min Aand, hørte jeg be- „kjendte Toner, der, fra den pludseligt fremtryllede poetiske Verden „uden om mig, fandt Veien til mit inderste Væsen. Det var en „Klang, som Vaarens og Sommerens Sangere blandede deres „smeltende Triller med klagende Naturtoner, som man undertiden „hører dem i Skovene ved Høstvindens Susen i afløvede Trætøppe. „Snart igjen lød det, som en fjern, dæmpet Brusen af Havets „Brede, naar Stormen med Latter pidsker det til at løfte sig i „høie Bølger“ o. s. v. o. s. v.! Her har man en Prøve paa Molbechs Stil og Kritik, den søde og den bittre, jeg fik den sidste, fik Skaalen saa den strømmede over, og dog havde den samme Critiker, omtrent to, tre Aar før, skrevet netop om mine „Digte“ — at her var „Præg af et eget Digterliv“ — „en ungdommelig Friskhed“ — og at jeg havde: „Sands for den humoristiske Spøg, og en Evne til at frembringe den, som Ingen vilde

falde almindelig, der veed, hvor sjelden overhovedet den er, og hvor langt sjeldnere den allerede i den tidligere Ungdom ytrer sig!"

Det var Dommen dengang, Manden havde glemst den, min Omgivelse glemst den; nedtraadt, udvasket var jeg blandt danske Digtere; — som en rusten, stumpet Kniv gif hvert nedskrevet Ord gennem mit Sind, gennem Sjæl og Nerver, man vil da forstaae min Angest for Hjemkomstens Time, at jeg drog den ud, og lod Reiselivets Afverling, saavidt det kunde, sprede Tanterne fra den Fremtid, der snart vilde komme, endnu een Maaned kunde jeg blive ude; fra München vilde jeg over Salzburg gaae til Wien og derfra endelig hjem.

Jeg forlod München. Jeg havde faaet Plads med en „Gauderer“; i Vognen var en livlig Mand, der skulde til Badet Gastein; ved Porten kom Digteren Saphir og rakte ham Haanden, og sagde Vittigheder om Thor-Schein und Schein der Thoren; Badegjæsten var høist underholdende, snart kom vi paa Tale om Theatret og om den seneste Forestilling af „Göth von Berlichingen“, hvor Esclair spillede Hovedrollen og var flere Gange kaldt frem; mig behagede han ikke, jeg udtalte det og sagde, at den, jeg af Dem Alle syntes bedst om, var ham, der udførte „Selbiz“ Rolle, nemlig Hr. Wespermann! „jeg takker for Complimenten!“ udbød den Fremmede i Vognen, det var Wespermann selv, jeg havde ikke kjendt ham, og min Glæde over at være sammen med den dygtige Kunstner drog ham nærmere til mig, Reisen gjorde os til Venner.

Vi naaede den østerrigske Grændse. Mit Pas fra Kjøbenhavn var paa Fransk, Grændse-Soldaten saae deri, spurgte om mit Navn, og jeg svarede: „Hans Christian Andersen!“ Det staaer der ikke i Deres Pas, der hedder De Jean Chretien Andersen; De reiser altsaa under et andet Navn, end Deres eget? Nu blev der en Examinerer, som faldt ud i det Romiske, jeg alene, som hverken førte Cigarrer eller nogen Slags Contrebande hos mig, fik hele min

Koffert vendt, og jeg selv blev strengt undersøgt; alle mine Breve hjemmefra saae man igjennem, og spurgte mig paa Samvittighed, om de indeholdt Andet end Familieanliggender; dernæst hvad min Chapeaubas var for en Ting, jeg svarede: en Selskabshat, „hvad Slags Selskab?“ spurgte de, „dog intet hemmeligt?“ min Vædbende-Krands fra Julefesten i Rom var saare mistænkelig. „Har De været i Paris?“ spurgte man, „Ja!“ og nu lod man mig vide, at Alt var, som det skulde være i Østerrige, at man ikke der skulde have Revolutioner og man var tilfreds med Keiser Franz; jeg forsikrede dem, at det var jeg ogsaa, at de kunde være aldeles rolige, jeg var en Hader af Revolutioner og i høieste Grad en god Undersaat; det hjalp ikke, jeg fremfor alle de Andre blev paa det Strengeste undersøgt og det ene og alene, fordi det kjøbenhavnske Politi havde oversat det danske Hans Christian ved Jean Chretien.

I Salzburg, tæt ved hvor jeg boede, laae et gammelt Huus med Villeder og Indskrift paa, det havde tilhørt Doctor Theophrastus Bombastus Paracelsus, derinde var han død. Den gamle Pige i Vertshuset fortalte, at hun ogsaa var født i det Huus og vidste om Paracelsus, at det var en Mand, der kunde helbrede for den Sygdom, som kun de Fornemme have og som kaldes Podagra; men derover bleve de andre Doctores vrede og gav ham Gift, men han mærkede det og var flog nok til at kunne drive den ud, luffede sig derfor inde, efter at have befalet sin Tjener ikke at aabne Døren, før han hørte ham kalde, men Tjeneren var gruelig nysgjerrig, aabnede Døren før Tiden, og da havde hans Herre endnu ikke faaet Giften høiere op end til Halsen og da saa Døren gik op, stirtede Paracelsus død om. Det var den folkelige Fortælling, jeg fik. For mig har Paracelsus altid været en romantisk tiltrækkende Personlighed, og maatte kunne benyttes i en dansk Digtning, idet hans Vandreliv fører ham her til Danmark. Vi høre om ham, som Felt-Læge for de fremmede Tropper her; han nævnes under Christian den Anden, hvor han i

Kjøbenhavn giver Mo'er Sigbrith en Slags Galgemand i en Flaske, der, da denne gaaer itu, flyver ud under et stort Tordenbulder.

Staffels Paracelsus! han kaldtes en Charlatan, var dog et Genie, gif i sin Kunst forud for sin Tid; men hver, som gaaer foran Tidens Bogn, bliver sparket eller nedtraadt af dens Heste.

Er man i Salzburg maa man til Hallein, rutsche gjennem Saltværket der, gaae hen over Laaget paa den saltfogende, uhyre Jernpande. Vandsaldet ved Golling bruser over Steenblokkene, men jeg har glemt Indtrykket deraf og kun beholdt et Barne-smil: det var en ganske lille Dreng jeg havde faaet til Tører, han havde i forunderlig høi Grad den Vildres Alvor, den enkelte Børn tidt kunne have; der var en Forstandighed, en ganske egen Alvor udbredt over Hyren, ikke et Smil kom over hans Ansigt; først da vi stod lige foran det skummende, styrkende Vand, der gav sine Drøn, da lyfte hans Dine, da smilede den Lille saa lyfsalig, saa stolt: „det er Golling-Fald!“ Vandet bruser og bruser endnu, jeg har glemt det, men ikke Drengens Smil.

Som her, saaledes andre Steder, er det ofte Noget, Mange vil kalde uvæsentligt eller tilfældigt, man opfatter og Grindringen gemmer; det prægtige Kloster Mølk ved Donau har af al sin Marmorpragt, af sin ophøiede Udsgt, hos mig kun eet vedvarende friskt Minde og det er en stor, sort, brændt Plet i Gulvet. Det var i Krigen 1809, Østerrigerne laae paa den nordlige Donau-Bred, Napoleon havde taget sit Qvarteer i Klosteret; en Depesche, som han i Harmen tændte og kastede hen, har brændt et Hul i Gulvet.

Endelig vinede jeg Stephans-Taarnet, og snart stod jeg i Keiserstaden; her var i den Tid, for alle Danske, det Sonnenleirnerfke Huus et sandt Hjem og Tilhold, her traf man Landsmændene og denne Gang var her en Deel dygtige Folk, Capitain Escher ning, Lægerne Bendz og Thüne, Nordmanden Schweiggard; om Aftenen samlede Kredsene, jeg vorte ikke fast her, da

Theatret drog mig til sig. „Burgtheater“ var saa ganske fortræffeligt, jeg saae Anschütz som „Göz von Berlichingen“, Fru von Weisenthurn som „Madam Herb“ i „Amerikaneren“, det var Comediespil! I de Dage deputerede en ung Pige, der senere har faaet et Kunstnernavn, Mathilde Wildauer, jeg saae hendes Debut som „Gurli“ i „Indianerne i England“. Flere af Kogebues Stykker bleve her fortræffeligt givne. Kogebue havde Forstand, men ikke stor Phantasi, han var sin Lids Scribe, han kunde skrive udigteriske Stykker, men hans Forstand gav dem alle en glimrende Dialog. I Hising saa og hørte jeg Strauß, han stod der midt i sit Orkester, som Hjertet i det hele Valsepositiv, det var, som om Melodierne strømmede gennem ham ud af alle Lemmer, hans Dine lyfte, han var Livet og Lederen her, det var tydeligt. I Hising var det Fru von Weisenthurn havde sin Sommerbolig, her gjorde jeg denne interessante Kones Bekjendtskab; jeg har senere i „en Digters Bazar“ givet en Slags Silhouet af denne elskværdige, begavede Dame. Paa den danske Scene er med stort Bisald optaget hendes Lustspil: „Hvilken af dem er Bruden“ og „Godset Sternberg“. Den yngre Slægt hos os troer jeg ikke kjender Johanne von Weisenthurn, hun var Datter af en Skuespiller og allerede som lille Barn optraadt paa Scenen. 1809 spillede hun for Napoleon i Schönbrunn, „Phædra“, og fik af ham en Gave af 3000 Francs. 25 Aar gammel, foranlediget ved et Veddemaal, skrev hun i 8 Dage Sørgeespillet „die Druzen“, senere har hun leveret henved 60 dramatiske Stykker, efter 40 Aars Virksomhed fik hun af Keiser Franz „die goldene Civilehrenmedaille“, som endnu ingen Skuespillerinde her havde faaet, denne forskaffede hende den preussiske gylde Medaille for Kunst og Videnskab, hun forlod 1841 Theatret, døde i Hising den 18de Mai 1847. Hendes Skuespil ere udkomne i 14 Bind.

Ude i Hizing, paa hendes Landsted, talte vi første Gang sammen; hun var en stor Beundrer af Dehlenschläger: „der Große“, kaldte hun ham altid; da han, som Yngre, var i Wien, havde hun lært at kjende og skatte ham. Hun kunde ikke blive træt af at høre mig fortælle om Italien. Hun syntes, at mine Ord gjorde hende dette Land beskueligt og levende, hun var der med mig, sagde hun; i mit Album skrev hun:

Länder hast Du geschaut, erforscht die Tiefen der Menschen!
Doch aus dem eigenen Born, schöpfe jezt Weisheit und Licht.
Hizing, 6ten Juli 1834.

Weissenthurn.

I Sonnenleitners Huus lærte jeg at kjende Grillparzer, der havde skrevet „die Ahnfrau“ og „das goldne Vlies“, paa ærlig Wienervis rakte han mig Haanden og hilsende mig som Digter med:

Gleiches Stam erkennt sich wieder,
Läg in Mitten eine Welt;
Gleiche Treue, gleiche Lieder,
Männer Dän' und Deutsche Brüder,
Leugnet's murrend gleich der Welt.

Castelli saae jeg oftest. Han er unegtelig en Typ for en ægte Wiener, alle dennes fortræffelige, særegne Egenskaber findes forenede her: Godmodighed, en fornøielig Humor, Trofasthed og Kjærlighed til sin Keiser. „Den gode Franz!“ sagde han, „jeg har skrevet et Brevskrift til ham, et lille Vers, om, at naar vi Wiener møde ham og hilse, han da vil lade være igjen at tage Hatten af i det kolde Veir!“ Jeg saae alle Castellis Snurrepiberier, hans Samlinger af Snustobaksdaaser, en af dem, i Form af en Snegl, har været Voltaires! „bøi Dem og kys den!“ sagde han. Jeg har i „kun en Spillemand“ hvor Naomi træder op i Wien, ladet Castelli være en af de deltagende Personer, Verset, som indleder Capitlet, skrev Digteren til mig før vi skiltes ad.

Es ist eine seltsame Sache:
 Ich sprach Deutsch und Dänisch Du,
 Und doch verstanden wir uns im Nu.
 Ja Freund! im Aug' liegt die Sprache
 Und im Herzen der Schlüssel dazu.

Efterat have været en Maaned i Wien, gif Reisen hjemad over Prag; og her manglede ikke „Reise-Livets Poesie“, som man kalder det, seet i Afstand og vel overflaaet. Vi vare stuede sammen en Mængde Menneſker, Vognen stødte og strumplede, men Tilfældet havde gjort sit til at hjælpe herpaa, bragt Humor i Vognen, det vil sige endeel komiske Personligheder. Saaledes havde vi en gammel Herre, misfornoiet med Alt, et Offer for Prelleri og i stadig Regnen efter, hvormegit han havde givet ud, og altid for Meget, snart for en Kop Kaffe, som ikke var det værd, snart i Ugrælse over Nutidens fordærvede Ungdom og den altfor store Rolle, den nu spillede i Alt, selv i Verdens Skjæbne. En skiden Mosaik sad hos ham og sladdrede i et Bæk, en sand Geert Westphaler, han fortalte over ti Gange sin Reise til Ragusa i Dalmatien! han vilde ikke, sagde han, være Konge, det var saa svært, men nok en Konges Kammergjæng, ligesom En han havde kjendt, der var blevet saa tyk, at han ikke kunde gaae, men maatte atter holde sig igjen en Kammergjæng. Som sagt, han saae temmelig grisset ud, lige til Meglene, og talte dog idelig om Reenlighed; det oprørte ham at vide, at i Ungarn hededes man Bagerovnene med Komog! han opvartede os med gamle Anecdoter; pludselig blev han tankefuld, trak et Papir op af Lommen, vendte Dinene i Hovedet og skrev. Det var Ideer han fik! sagde han og bad mig læse det Skrevne op.

I Vognen var ikke bestemte Pladser, man maatte selv enes om disse, de to bedste bleve imidlertid ranede fra os, af to nye Reisende, som traadte til i Tglau og klogelig steg ind, imedens

alle vi Andre, trætte og sultne, søgte Aftensbordet. Det var en ung Dame med sin Mand, han sov allerede, da vi kom og steg ind igjen, hun var vaagen for dem begge og Snaksomheden selv, talte om Kunst og Literatur, om en fin Dannelse, om at læse en Digter og forstaae ham, om Musik og Plastik, om Calderon og Mendelssohn, imellem standsede hun med Suk til Manden, der hvilede sit Hoved paa hende: „Løst dit Englehoved, det knuser mit Bryst!“ sagde hun. Og nu talte hun om sin Faders Bibliothek, om Gjensynet hos ham, og da jeg spurgte om böhmsk Literatur, stod hun i Bekjendtskab med alle Landets dygtige Forfattere, de kom til hendes Fader, i hans Bibliothek fandtes al den nyere Literatur o. s. v. — Ved Daggrø saa jeg, at hun og Manden var et blondt Jødepar, han vaagnede, drak Kaffe og sov igjen, lagde sit Englehoved til Konens Bryst og aabnede der kun eengang Munden, for at sige en ældgammel Vittighed, saa sov han, den Engel! Hun vilde af os Alle vide vor Stilling og Vilkaar og da hun hørte, jeg var Forfatter, blev jeg hende saare interessant, men ikke længere, end til vi ved Prag's Porte opgav vore Navne og en gammel, døv Herre der sagde sit „Professur Zimmermann!“ da gav hun et Skrig „Zimmermann om Gensomhed! Er De Zimmermann?“ Hun tænkte ikke paa, at Forfatteren, hun meente, længst var død, den Døve gjentog sit Navn, nu brød hun ud i Beklagelse over, at hun først i Skilsmisjens Stund hørte, hvem hun havde kjørt med. Jeg havde sagt, at jeg strax næste Morgen reiste videre ad Dresden til, hun beklagede det, thi ellers vilde hun have indbudt mig til at besøge sig hos hendes Fader, see hans Bibliothek og maaſkee „træffe en Landsbeslægtet!“ „Vi boe i den største Gaard paa Pladsen!“ hun viste mig den, jeg saa hende og Manden gaae derind, og ved Afskeden fik jeg hans Kort. Næste Morgen tog jeg den Bestemmelse at blive to hele Dage i Prag, da vilde jeg ogsaa kunne gjøre mit Rejseselskab Visit, og see Bibliotheket der med

den böhmiske Literatur. Jeg gik til den store Gaard, hvor jeg havde seet Hgteparret træde ind. I Stuen vidste Ingen om denne Familie, paa første Sal ikke heller; da jeg kom op paa anden talte jeg om det store Bibliothek, Faderen skulde eie! nei, Ingen kjendte det! jeg kom op paa tredie, men heller ikke der, og man sagde, at der fandtes ingen flere Familier end dem, jeg nu alt havde været hos; rigtignok levede her en gammel Jøde, der havde et Barfmaa Tagkamre øverst oppe, men ham kunde det jo aldeles ikke være, imidlertid gik jeg derop; Væggene ud til Trappen havde hængende Bræder, der var en lav Dør med en Lap Papir paa, jeg bankede, en gammel Mand i en snævet Slobrok aabnede Døren til en lav Stue, midt paa Gulvet stod en stor Klædefurv, fuld af gamle Bøger. „Her boer ikke,“ sagde jeg, „denne Familie!“ og jeg viste Kortet. „Mein Gott!“ raabte det fra et lille Sidekammer, det var Damens Stemme, jeg saae derhen og i dyb Negligé, balancerende med sin fine, sorte Silke-Reisefjole høit paa Hænderne over Hovedet, for at saae den paa, stod hun der, og i Kamret ligeoverfor gabede Manden saa jævnt, og heldede med sit „Englehoved.“ Jeg stod forbauset, Damen kom ind med aaben Kjole i Ryggen, løs Kappe paa Hovedet, blussende rød ved Overraskelsen. „Von Underssen!“ sagde hun og bad om Undskyldning, Alt var i Uorden, hendes Faders Bibliothek — hun pegede paa Klædefurven — saaledes opløste sig den hele Skvalder fra Reisevognen, et „Tagkammer og en Sæk fuld af Bøger!“

Fra Prag gik det over Tøplitz og Dresden hjem til Kjøbenhavn.

Det var en blandet Følelse jeg steg i Land med, og ikke alle mine Taarer vare Glædestaarer. Men Gud var med mig.

Egentligt havde jeg ikke haft Sind og Die for Tyskland; mit Hjerte hang ved Italien, som et for mig tabt Paradiis, hvorhen jeg aldrig mere skulde komme; med Skræk og Angest saae

jeg imøde den kommende Tid hjemme. Jeg ligesom drev afsted, altid nærmere Kjøbenhavn. Min Sjæl var opfyldt af Italiens Natur og dets Folkeliv, efter det Land sølte jeg Hjemvee. Det ligesom smeltede sammen med mit eget Jeg, og ganske improvisatorisk fremstød en Digtning, der vorte og vorte, jeg maatte nedskrive den, uagtet jeg var overtydet om, at den vilde bringe mig mere Sorg end Glæde, dersom Nøden hjemme engang bragte mig til at lade den trykke. Alt i Rom var skrevet de første Capitler og senere i München havde jeg fortsat disse, det var min Roman „Improvisatoren“. I et Brev jeg modtog i Rom, blev sagt mig en Uttring af J. L. Heiberg, han betragtede mig som en Slags „Improvisator“, de Ord var den Gnist, der gav mit nye Digt Navn og Person.

Da jeg, som lille Dreng, i Odense en af de første Gange kom i Theatret, var, som jeg alt har sagt, Forestillingerne der tydske: jeg saae „das Donauweibchen“, Publicum jublede for hende, der udførte Hovedrollen; hun blev hyldet og hædret, og syntes for mig at være det lykkeligste Væsen paa Jorden. Da jeg senere, mange Aar efter, som Student, kom i Besøg til Odense og der ind i Hospitalet, saae jeg i en Stue, hvor fattige Enker boede, hvor, som i Bartou, Seng stod ved Seng med et lille Skab, et Bord eller en Stol, som hele Bohavet, var ophængt over een af Sengene et qvindeligt Portrait i en forgyldt Ramme: Lessings „Emilie Gallotti“, der plukker Rosen itu; men Billedet var Portrait, det stak selsomt af til al den Fattigdom rundt om. „Hvem forestiller det?“ spurgte jeg. „O,“ svarede en af de gamle Koner, „det er den tydske Madames Ansigt!“ og nu kom en mager, lille, fin Qvinde, med rynkede Kinder og i en fattig Silkefjole, der engang havde været sort, det var den hædrede Sangerinde, hende jeg havde seet som „das Donauweibchen“, hvem dengang Alle tiljublede. Det gjorde et uforglemmeligt Indtryk paa mig, og kom ofte i mine Tanker. I

Neapel hørte jeg første Gang Malibran; hendes Stemme og Spil stod over Alt, hvad jeg før havde hørt, og dog huffede jeg i det samme paa min stakkels Sangerinde i Odense Hospital; begge Skikkelser smeltede sammen til Annunziata i Romanen jeg skrev; Italien var Baggrunden for det Dplevede og det Digtede.

Min Reise var endt; det var i August 1834 jeg kom til Danmark, og snart, under et Besøg hos Ingemann ude i Sorø, paa et lille Dvistsværelse, mellem duftende Linde, med Udsigt til Sø og Skov endte jeg første Deel, sidste Deel sluttedes i Kjøbenhavn.

Selv mine bedste Venner vare ved at opgive mig som Digter: „Man havde taget Feil af mit Talent!“ hvor almindelig var ikke denne Talemaade blevet. Nær havde jeg ikke faaet en Forlægger til min Bog; endelig af Godhed mod mig, vovede Boghandler Reitzel det, men der maatte indbydes til Subscription, og jeg maatte selv see, at faae mine Venner til at tegne sig; i Planen fortalte, at det ikke var om min Reise, hvortil jeg bød Læseren, men et Slags aandigt Resultat af en saadan; naturligviis erholdt jeg et utroligt ringe Honorar, thi der var aldeles ingen Udsigt til, at Bogen vilde blive kjøbt og læst.

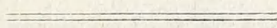
„Conferentsraad Collin og hans ædle Hustru, i hvem jeg fandt Forældre, hans Børn, i hvem jeg har fundet Søskende, Hjemmets Hjem, bringer jeg her det Bedste, jeg eier!“ Det var Tilsegnelsen.

Bogen blev læst, udsolgt og atter oplagt; Critiken taug, Bladene sagde Intet, men rundt om hørte jeg, at der var Interesse for min Digtning, og at Mange glædede sig over den; endelig skrev Digteren Carl Bagger, der da var Redacteur for Søndagsbladet en Anmeldelse der, den begyndte med:

„„Digteren Andersen skriver nu ikke mere saa godt som før: han er udtømt, ja, det har jeg saamænd længe ventet!““ saaledes er Digteren bleven omtalt hist og her i nogle af Hoved-

stadens Girkler, netop maaskee der, hvor han ved sin første Fremtræden allermeeft forkjæledes og næsten forgubedes. Men at han ikke er udtømt, og at han nu tvertimod har svunget sig til en før ukjendt Høide, har han ved sin „Improvvisator“ nylig paa en glimrende Maade lagt for Dagen.“ — —

Man lee nu af mig, men det er saa, jeg græd mig ud, jeg græd mig glad og følte Taknemlighed mod Gud og Menneskene.

VII.

Mange, som før havde været mine Modstandere, skiftede nu Mening, og mellem disse vandt jeg Gen, som jeg tør troe, for hele Livet. Det var Digteren Hauch, en af de ædleste Naturer, jeg kjender. Han var efter flere Aars Ophold i Udlandet vendt hjem fra Italien, netop da Kjøbenhavnerne levede og aandede kun i Heibergs Vaudeviller. Min „Fodreise“ gjorde Lykke, og han traadte, som tidligere er berørt, polemisk op mod Heiberg og sparkede lidt til mig; Ingen havde da, som han senere har sagt mig, gjort ham opmærksom paa mine Iyriske bedre Sager; man omtalte mig for ham som et forkjælet, overgivent Lykkebarn; han fandt i „Fodreisen“ en huul, tom Legen; nu havde han læst „Improvisatoren“ og fornam, at der var Poesie og Dybde hos mig, som han ikke havde troet; han sølte, at noget Bedre rørte sig i mig, end han havde tænkt, og det var ham derfor naturligt, at han strax skrev mig et hjerteligt Brev til, sagde, at han havde gjort mig Uret, rakte mig Haanden til Forsoning, og fra den Tid bleve vi Venner; med Iver søgte han at virke for mig, med Inderlighed har han fulgt hvert af mine Skridt fremad; men saa lidt have Flere villet forstaae det Fortræffelige hos ham, det ædle Forhold mellem os, at da han senere skrev sin Roman „Slottet ved Rhinen“ og i den skildrede et Brængbillede af en sand Digter, der gaaer til Galehuset af Forsængelighed, fandt man her hjemme, at han havde handlet høist uretfærdigt og haardt mod mig ved saaledes at fremstille mig i alle mine Svagheder; man troe ikke, at det var en Enkelts Uttring, nei,

det gik saa vidt, var saa almindelig antaget, ja udtalt, at Hauch selv folte sig kaldet til i denne Anledning at skrive en Afhandling over mig som Digter, for at vise, paa hvilken Aandens Plads han stillede mig. Den findes aftrykt i Schouws „Ugeskrift“.

Om Sibbern, hvem Alle flattede og hvis Henrykkelse over Baludan-Müllers „Amor og Psyche“ lagdes til Beviserne for dette Digts Fortræffelighed, var sagt mig, at han strengt dadlede hele min Virksomhed, ikke led mig som Digter; jeg var derfor blevet glad overrasket ved at see i en lille Bog, han skrev til Forsvar for Ingemann, at han just var mig godt findet, idet han udtalte det Ønske, at Nogen ogsaa maatte sige mig et venligt Ord. Han læste „Improvvisatoren“, og ud af sit Hjerte skrev han mig et Brev til, det eneste Skrevene, med Undtagelse af Carl Baggers korte Anmeldelse, der var givet i Erkjendelse og Kjærlighed; det var ham saa ligt, som hørte man ham tale. Sibbern skrev:

„Jeg har læst Deres „Improvvisator“ og har læst den „med sand og stor baade Fornøielse og Glæde — Fornøielse over „den selv, Glæde over, at De netop havde skrevet den. Atter et „opfyldt Haab, atter en sand Akquisition! Sammenlignede jeg den „i Tankerne med hvad jeg kjendte af Deres tidligere Poesie, da „forekom Forskjellen mig liig Forskjellen imellem hiin unge Alads- „din, vi saae lure bag Søilen og tumle sig paa Torvene, og „den Aladdin, der, aldet og forhyget paa eengang, træder ud „af Badet. Jeg læste Deres „Improvvisator“ til Enden med det „Samme: „det er godt, det er meget godt!“ hvormed jeg læste „de første 24 Sider. Og Dagen efter, jeg var kommen til Ende, „gad jeg intet Andet læse. De maa vide, hvad det vil sige. „Det viser, at man har følt sig fyldt.

„Og hvad der fyldte mig var baade Glæde over Bogen og „over Dem. Vi kjende Dem som, hvad Tydskken kalder: „eine

„gute Seele“; med Glæde vidste jeg nu, at De ogsaa er en grundig Sjæl. De er i Selstabsfredse hos Andre aaben, godmodig, velvillig, livlig, let bevægelig. Jeg seer, at De hjemme formaaer at være dyb, varm, inderlig og af en fast fjærnefuld Phantaste. Vævar Dem selv i begge Henseender. Og for at kunne det, sæt ikke Sind og Hjerte til Critik, eller hvad der kalder sig saa. Læs helst ingen. Lad Ingen komme Dem nær. De har en Muse, en Guddom, som er Dem nær. Skram hende ikke bort, og lad det ikke skee, at Andre gjøre det.

„De har været i Italien; De har levet i Italien for at være deri, ei for at male det. Maleriet kom siden af sig selv, og i stor Stiil er det Maleri, De lader træde frem for os.

„Der vil komme en Tid — eller er den maaffee kommen? — da De vil begive Dem ud i en anden stor Region — Historien. Jeg glæder mig ved Tanken om, hvad De da vil bringe hjem og bringe os.

„Da vil der senere endnu komme en anden Tid, da De vil drages ud i et andet stort Rige og leve i det — Philosophiens. Ogsaa da haaber jeg, De vil bringe os Gjenbilleder, vidnende om, at Musen har været Dem nær.

„Jeg skriver disse Linier af et oprigtigt Hjerte. Jeg vil Dem inderlig vel, og vil det ei ved andet, end ved Oprigtighed. Men skulde disse Linier just komme til Dem i det Dieblis, da det er helligt i Deres Sind og i Deres Stue, da lad mit Brev ei anfægte Dem, men læg det stille hen. Og er det nu saa, da gid det snart maa blive helligt i Deres Sind og i Deres Hjem; og kommer da Noget, som vil indgribe forstyrrende eller forlokkende, da stik: Abitote, nam heic Dii sunt.

„Og nu hilses De af Hjertet af Deres hengivne

Sibbern.

Kjøbenhavn, d. 12 Sept. 1835.

„Til Digteren Andersen.“

Men til „Improvisatoren“ igjen. Denne Bog reisfe mit faldne Huus, samlede igjen Vennerne, ja foregede endogfaa disses Antal. Første Gang folte jeg nogen fand tilkjæmpet Erkjendelse.

Bogen blev strax af Professor Kruse oversat paa Tydsk under den lange Titel: „Jugendleben und Träume eines italienischen Dichters“. Jeg yttrede mig imod denne Titel; men han paaftod, hvad jeg nu veed, han havde Ret i, at en faadan Titel var nødvendig for at vække Opmærksomhed, hvilket den simplere, „Improvisatoren“, ikke vilde kunde. — Carl Bagger havde, som vi veed, anmeldt Bogen; egentlig Critik udeblev, til der var talt og atter talt; da endelig kom En, jeg troer i Literaturtidenden, vel høfligere end jeg her var vant til, men man gled hen over det Gode: „Det var jo noksom bekjendt“, hed det, og holdt sig til Manglerne, opsummerede alle de italienske feilskrevne Ord og Udtryk; ja, da paa samme Tid Nicolai's bekjendte Bog „Italien wie es wirklich ist“ udkom, der stiller Italiens Natur under Tydsklands og i Capri kun seer et „Meer-Ungeheuer“ og forkaster al Skjønhed hiin Side Alperne, paa den nær, som den medicæiske Venus eier, hvis Skjønhedsformer Nicolai derpaa opgiver efter egen Opmaalning med Seglgarn, saa blev der her hjenime høit talt om, at nu kunde man see, hvad det var for Noget Andersen havde skrevet, — nei, Nicolai var en ganske Anden, hos ham fik man det sande Begreb om Italien.

Jeg bragte Christian den Ottende, dengang Brinds Christian, min Bog; i Forgemaaket traf jeg en af vore Smaa-Poeter, der i Statscalenderen staaer som en meget fornem Mand; han var saa naadig at tale til mig; vi dreve jo Haandværket, vi vare begge Poeter, og nu holdt han for mig til en høitstaaende Herre et Foredrag over det Ord „Collosseum“; det stod i Bogen stavet anderledes end hos Byron, hvor det feil-

agtig skrives „Coliseum“, — det var forfærdeligt! det var igjen dette Sprogjasteri, man glemte over det, hvad Talent der ellers viste sig i Bogen. Foredraget blev lydeligt holdt for den hele Forsamling. Jeg søgte at bevise, at jeg just havde skrevet det rigtig, men det havde Byron ikke, og den ophøjede Herre trak med Smil paa Skuldrene, rakte mig min Bog og beklagede „den flemme Trykfeil i den smukt indbundne Bog!“ — „O, den handler jo bare om Dem selv!“ hed det rundt om i de mange Kredse, hvor „man fordærvede Andersen med evige Lovtaler“. „Maanedsskrift for Litteratur“, det, hvilket alle for intelligent ansete Ledere saae op til, og som var det Skjønnes Høiesteret, talte om mangan lille, nu glemt Brochure og Comedie, men værdigede ikke „Improvvisatoren“ et Ord, maafee fordi den havde vundet et stort Publicum, et andet Dplag af Bogen var udkommet; jeg havde, styrket ved det Todsæste, jeg havde fundet, skrevet en ny Roman „D.L.“, og da først, det var i Maret 1837, omtalte Maanedsskriftet denne og „Improvvisatoren“; men hvorledes jeg blev revset, skolemestreret — derom siden.

Fra Tydskland lød den første stærke Erkjendelse eller maafee Overvurderen af min Digtning, og jeg hviiede mig, som en Cyg, efter Solskinnet, taknemmelig glad — thi mit Hjerte var taknemmeligt! jeg var ikke, hvad det danske Maanedsskrift nedlød sig til at underskrive og saa omtrent sagde i dets Critik over „Improvvisatoren“: et utaknemmeligt Menneske, der i min Bog viste Mangel paa Tak mod Velgjørere; jeg var jo selv den fattige Antonio, der sømmede sig ved Trykket, det jeg skulde taale, burde taale! jeg, den fattige Dreng, man havde givet Naadsens Brød!

I Sverrig udkom ogsaa en Oversættelse, og i alle svenske Blade, der kom mig for Die, gjenlød Roes og Lovtale over mit Arbejde; fra Svensk kom en russisk Oversættelse ud i Petersborg; ogsaa i England blev Bogen oversat af Drækerinden

Mary Howitt, og hvad der var af Betydning blev bemærket og yndet.

„This book is in romance what „Childe Harold is in poetry“ — saaledes anmeldtes den der, og da jeg omtrent tretten Aar efter første Gang kom til London, hørte jeg om en hædrende Kritik i „foreign review“, den man tillagde Walter Scotts Svigersøn, den dygtige, kritisk strenge Lockhart. Jeg vidste Intet om den; tidligere læste jeg ikke Engelsk, og uagtet den stod i et af de meest læste og i London udbredte Reviews, der kom her til Kjøbenhavn, omtaltes det ikke af et eneste dansk Blad, der ellers om enhver anden dansk Digter melder, naar i England Navnet paa hans Bog nævnes. Min Anmelder siger:

„„Improvvisatoren“ er et dansk Værk, digtet i det danske Sprog, det, i hvilket Hamlet, den sorgfulde Prinds af Danmark, talte og tænkte. En Ven har sagt, at Corinna var Improvisatorens Bedstemoder; maaskee, der ere Træk, men Improvisatoren er en elskeligere Ledsager.“

Den tyske Kritik har sagt om Improvisatoren:

„Es wäre nicht uninteressant, zwischen Andersens Improvisator und der Corinna von Madame Staël eine Parallele zu ziehen. Beide Verfasser haben sich in der Gestalt von italienischen Improvisatoren zu Helden ihrer Romane gemacht; beide haben eine Schilderung der Herrlichkeiten Italiens damit zu verschmelzen gesetzt. Aber der Däne ist naiv, die Französin sentimental; Andersen liebt Poesie, die Staël Rhetorik!“

„Dansk Maanedsskrift for Litteratur“ nævnede ogsaa „Corinna“, men her klang det anderledes:

„Det er sandsynligt, at Fru Staël-Holsteins Roman

„Corinna“ har været Forfatteren et vildledende Forbillede v. s. v.“

Hvor forskjellig seer man lyder ikke saaledes tydsk og engelsk Sammenstilling af „Corinna“ og „Improvisatoren“ mod den Affærdigelse i samme Punct, det danske Maanedsskrift giver mig.

Ogsaa i Nordamerika udkom senere et Par engelske Oversættelser, og efter det Svenske fulgte i Petersborg, dog først 1844, en russisk Oversættelse, en lignende i Bøhmisk; ogsaa i Holland vakte denne Bog stor Opmærksomhed; i det der meget udbredte Tidsskrift „de Tijd“ stod en anbefalende Critik over den. 1847 udkom den paa Fransk, oversat af Mad. Lebrun og blev særdeles rosende anmeldt, og hvor ijer dens „Reenhed“ fremhævedes. — I Tydskland findes en syv à otte forskjellige Udgaver af denne Roman og dertil flere Dplag; jeg maa derhos henvise til den bekjendte Hitzigs Udgave af Chamisso's Bærker, hvor, i et af dennes aftrykte Breve til mig, Digteren udtaler sin Glæde over min Bog, den, han fremhæver for Bærker, som: Nôtre dame de Paris, La salamandre, v. s. v. *)

Udenfra kom saaledes strax og gjennem Aaringer, som sagt er, den lydeligste Erkjendelse, der aandeligt holdt mig oppe. Har Danmark i mig en Digter, da har man ikke herhjemme opelsket mig dertil. Medens Forældre tidt kjæle for og sætte i Drivhuus enhver lille anthydende Spire af hvad de troe der kan føre til et Slags Talent, have de fleste saa godt som gjort Alt for at kvæle det hos mig; men saaledes vilde nu Vorherre det til min Udvikling, og derfor sendte han Solstraaler ude fra og lod hvad

*) See Bilag III.

jeg havde skrevet selv bane sig Vej. Der er derhos en Magt i Publicum, stærkere end alle Critiker og de enkelte Partier, — jeg havde dog ved „Improvvisatoren“ vundet Fodsætte herhjemme, jeg havde hos Mogle her tilkjæmpet mig en hæderlig Plads; mit Lune sølte Dieblikke, hvori det løstede Vingerne; kun saa Maaneder efter at „Improvvisatoren“ kom ud, traadte jeg op med det første Hefte af mine Eventyr; men man maa ikke troe, at disse bleve øieblikkelig vel modtagne; Folk, der sagde sig at mene mig det godt, beklagede, at jeg, der nylig i „Improvvisatoren“ havde givet Haab om at levere „Noget“, pludseligt faldt tilbage i „Barnagtighed“. „Maanedsskrift for Litteratur“ værdigede aldrig at omtale disse, og i „Dannora“, et dengang læst critisk Skrift, blev der lagt mig paa Hjertet, ikke at spille min Tid med at skrive Eventyr. Man savnede hos mig den sædvanlige Form for denne Digteart, og man opgav mig Mønstre at studere; det vilde jeg jo ikke, sagde de — og saa opgav jeg at skrive Eventyr, og bragte i den Tid, verlende mellem Mismod og Lune, min anden Roman „D. L.“ Der var hos mig en aandelig Trang til at producere, og jeg troede i Romanen at have fundet mit rette Element. Lige efter hinanden udkom saaledes „Improvvisatoren“ 1835, „D. L.“ 1836 og „Kun en Spillemand“ 1837. Mange syntes godt om „D. L.“, især H. C. Ørsted, der havde stor Sands for det komiske Element. Han opmuntrede mig til at vedblive i denne Retning, og hos ham og i hans Kreds fik jeg Glæde og Erkjendelse.

Hos Sibbern, med hvem jeg efter at have modtaget Brevet om „Improvvisatoren“ havde gjort personligt Bekjendtskab, læste jeg „D. L.“ Poul Møller, der var kommen herved fra Norge, og der ikke havde yndet „Fodreisen“, var tilstede ved en af disse mine Aftenlæsninger og hørte til med stor Deeltagelse; Scenerne ovre i Thyland, paa Heden og ved Vester-

havet interesserede ham, og han udtalte sig varmt og inderligt. Et Par Oversættelser af „D. L.“ paa Tydskt bleve senere gjen-
 givne paa Svensk, Hollandsk og Engelsk. Mine kjøbenhavnske
 Landsmænd havde ved „Improvvisatoren“ opholdt sig over
 nogle italienske Ords Feilskriven og Correcturfeil. For at fjerne
 en lignende Anke, tilbød mig, da „D. L.“ skulde udkomme,
 en af Universitetets Professorer at læse Correctur; „jeg er øvet
 deri“, sagde han, „og har altid erholdt Roes for min Correct-
 hed, saa skal man ikke have den mindre betydelige Ting, Bog-
 stavering, at dvæle ved, naar man recenserer Dem!“ — Han
 læste Ark for Ark; to dygtige Mænd foruden ham saae ogsaa disse
 nøiagtigt igjennem; Bogen kom ud, og Critiken, jeg fik her-
 hjemme, endte med, at „de sædvanlige grammatikalske Skjodes-
 løsheder, som altid hos Andersen, findes ogsaa i denne Bog“.
 — „Nei, nu er det for galt!“ sagde Professore, „jeg har an-
 vendt samme Flid, som i mine egne Bøger! man gjør Dem vir-
 kelig Uret!“

„D. L.“ blev læst og atter læst, mit Publicum tog til,
 men Blad- og Journal-Critik viste mig endnu ikke stor Opmun-
 tring; ja man glemte, at med Aarene bliver Drengen til Mand,
 og at man ogsaa udenfor den almindelige Vei kan erhverve sig
 Kundskaber; man hang ved gamle Paaastande og Beskyldninger;
 Mange, der maaskee aldrig havde læst mine senere større Arbej-
 der, udtalte sig allerstrengest, men vare ikke saa ærlige som Hei-
 berg, der, da jeg spurgte ham, om han havde læst disse Ro-
 maner, spøgende svarede: „jeg læser aldrig store Bøger!“ —
 Hvorledes den Tone var, man tillod sig i Maanedsskriftet, sees
 benyttet som Anke mod dette Selskab af Paludan-Müller,
 der, da han, den erkjendte og flattede unge Digter, fik af
 samme Maanedsskrift ogsaa en streng Dom, skrev sit pole-
 miske Digt: „Trochæer og Jamber“, og anførte der i en

Note, hvorvidt Maanedsskriftet vovede at gaae mod en Digter; jeg giver Baludan-Müllers Ord:

„I hvilken agtværdig Journal — den være sig inden- eller udenlandsk — har man seet en Recensent tillade sig flige Friheder mod den recenserede Forfatters Person? Forfatterens Mangel paa Forstand, høiere Dannelse og egentlige Studium gjøres nemlig ikke alene til Gjenstand for Dmtale, men hans Ulyst til det sidste paaanføres; gode Raad gives til fremtidig Flid og Studering; Trudsel med Critik anvendes, og endelig gives der Forfatteren Haab om at kunne præstere noget Tilfredsstillende, naar han vil lægge Recensentens Raad paa Hjerte. Disse og mange flere de anmeldte Skrifter („Improvvisatoren“ og „D. T.“) uvedkommende og derimod deres Forfatter høist graverende Vittringer, hvoriblandt endog en indirecte Beshyldning for Utafnemmelighed mod Belgjørerere, tilstøder Redactionen af Maanedsskriftet en navnløs Recensent aldeles ugeneert at fremsøre og unddrager ham paa samme Tid, ved at kaste Anonymitetens Slør over ham, den fortjente Røffelse af den Fornærmede!“

Characteristisk er det, da senere af Maanedsskriftet første Delen af Anmelderne til de forskjellige Critiker bleve opgivne, Forfatteren siden ikke har bovet at navngive sig.

Aaret efter (1837) kom Romanen „Kun en Spillemand“, der saa ganske er en aandig Blomst, fremsprungen af det Tryk, jeg led i denne mægtige Kamp mellem min Digternatur og den blodig haarde Omgivning, og dog var jeg kommet et Skridt fremad, forstod mere mig selv og Verden, men jeg var ved at opgive Tanken om nogen Slags sand Erkjendelse her af Det, Gud havde givet mig; i en anden Verden maatte det komme til Klarhed, deri søgte jeg min Trøst. Var „Improvvisatoren“ en virkelig Improvisator, da var „Kun en Spillemand“ den forstaaede Kamp og Liden; denne Digtning var i sin Heelhed

gjennemtænkt og, seet udenfra, som den i hver Enkeltbed var født og næsten oplevet; den gjærende Opposition mod Ubilligheden, Taabeligheden, Prosaen og Trykket af den hele Omgivelse gav Stemninger, der aabenbarer sig i Charactererne Naomi, Ladislaus og Gudfaderen i „Hulgaden“.

Ogsaa denne Bog brød sig Vel herhjemme; men ingen Tak eller Opmuntring lod; Critiken indrømmede kun, at jeg tidt blev forunderlig heldig ledet af Instinctet, — man valgte det Udtryk, man bruger for Dyret, men som i Menneskeverdenen, i Poesiens Verden ellers kaldes Genialiteten; hos mig skulde den stemples som Instinct. Det var en vedvarende Træden ned af alt Godt hos mig. En enkelt Begavet yttrede vel mundtligt til mig, at jeg blev for haardt og ubilligt behandlet, men Ingen traadte op og udtalte det. Romanen „Kun en Spillemand“ opfyldte en kort Tid en af vort Lands unge, høitbegavede Mand, det var Søren Kierkegaard; paa Gaden, hvor vi mødtes, sagde han mig, at han vilde skrive en Critik over den, og at jeg vilde vist blive mere tilfreds med den, end de tidligere, thi, indrømmede han, man opfattede mig ganske urigtigt! — der gik lang Tid hen, han læste Bogen om igjen, og det første gode Indtryk udvirkedes; og jeg maa troe, at jo alvorligere han drøftede Digtningen, des feilsuldere blev den, og da Critiken kom, kunde jeg ikke være glad ved den; den kom som en heel Bog; den første, troer jeg, Kierkegaard skrev, noget besværlig at læse, med den hegelske Tunghed i Udtrykkene; man sagde ogsaa i Spøg, at kun Kierkegaard og Andersen havde læst Bogen ud; det var „Af en endnu Levendes Papirer“. Jeg fik dengang det ud af den, at jeg var ingen Digter, men en digterisk Figur, der var løbet ud af min Gruppe, og at det var en tilkommende Digter givet at stille mig i den, eller at benytte mig som Figur i en Digtning, hvori han skabte mit Supplement! Senere forstod jeg bedre

denne Forfatter, der i min Fremstriden er kommet mig imøde med Venlighed og Skjønsonhed.

Jeg fandt ikke og vandt ikke hjemme nogen offentlig Beskytter eller Anmelder for mine Romaner, og hvad dertil satte dem i Skygge var den almindelige Begeistring for netop de af Heiberg udgivne hundrede „Hverdagshistorier“. Sproget i disse, Indholdet og fremfor Alt den Heibergske Anbefaling og Beundring for disse Værker, gav dem hos den danske Læserverden den højeste Rang i Nutidens Literatur.

Dog, i hvor haanligt jeg end blev affærdiget, jeg blev læst, og jaavdt havde jeg imidlertid bragt det, at Mange herhjemme nu ikke tvivlede om min poetiske Gyde, den man før min Reise til Italien aldeles opgav hos mig. Men ingen dansk Anmeldelse udtalte sig om Ideen, om Friheden, om Lunet, om hvad der kunde være eiendommeligt i mine Romaner; først da de udkom paa Svenssk, gik med godt Sind et Par svenske Blade lidt dybere ind, læste og opfattede med god og ærlig Villie, og i Tydskland var det samme Tilfældet; herfra styrkedes mit Mod til at vedblive.

Om „O. T.“ og „only a fiddler“ udtalte sig „London literary Gazette“:

„Dette er et af de interessanteste Værker, som i en Række af Aar har forladt Pressen; dets Skildringer af det danske Liv er naturlig og beundringsværdig, dets Skildring af Scenen, hvor det foregaaer, er sand og træffende, dets udmærkede Fremstilling af Børn og Børns Tanker, dets Naivitet og livlige Sprog, dets Verdenskundskab og Indbildningskraft, kort, Alt er sat saa klart i Lyset for os og besidder en saadan Ynde, at vi ikke tage i Betænkning at sige, at dette er en Bog, som vil tiltale enhver Klasse af Læsere og fortjener Plads blandt de meest udmærkede romantiske Værker, som nogensinde er fremkommet.“

Først flere Aar efter udtalte i Danmark en Mand af Betydning, Digteren Hauch, i sin tidligere nævnte Afhandling i Schouws Ugeskrift sig hjerteligt over mig som Digter, udtalte sig om Romanerne og i saa Træk fremhævede der det Characteristiske:

„Hovedgjenstanden“, siger han, „i Andersens bedste og meest gennemarbejdede Skrifter, i dem, hvori den rigeste Phantastik, den dybeste Følelse, den mest bevægede Digtersjæl kommer frem, er et Talent eller idetmindste en ædlere Natur, der vil kæmpe sig frem af snevne og trykkende Kaar. Det er saaledes Tilfældet i hans tre Romaner, og i denne Retning har han jo ogsaa virkelig et betydningsfuldt Liv at fremstille, en indre Verden, som Ingen bedre kender, end den, der selv har druffet af den bittere Kalk: Lidelser og Savn, smertelige og dybe Følelser, som ere nær beslægtede med dem, han selv har gennemgaaet, og hvori Grindringen der, efter den gamle betydningsfulde Mytthe er Musernes Moder, Gaand i Gaand med disse træder ham imøde. Hvad han her kan fortælle Verden, fortjener da sikkert med Opmærksomhed at høres; thi uagtet det paa den ene Side kun er den Enkeltes inderste personlige Liv, saa er det dog tillige Talentets og Geniets almindelige Lod, idetmindste naar det befinder sig i ringe Kaar, der her føres os for Die. Foraavidt han nemlig i sin „Improvisator“, „D. T.“ og „Kun en Spillemand“ ikke blot fremstiller sig selv i sin affondrede Particularitet, men tillige den betydningsfulde Kamp, som Mange have gennemgaaet, og som ogsaa han kender, fordi hans Liv har udviklet sig der igjennem, saa gjengiver han jo slet ikke Noget, der tilhører Illusionernes Verden, men kun det, der vidner om Sandheden, og der, som ethvert slikt Vidnesbyrd, har en almindelig og varig Gyldighed. Ja, han forsægter saaledes ikke blot Talentets og Geniets, men, som sagt, tillige den frænkede

og uretfærdigt behandlede Menneſſeheds Sag; og da han ſelv ſaa ſmerteligt har følt denne ſvære Kamp, hvori Raokoonsſlangerne knuge de opadſtræbende Hænder, da han ſelv har været nødt til at drikke af det malurtſyldte Bæger, ſom den ligegheldige og overmodige Verden ſaatidt rækker den, der befinder ſig i en undertrykt Stilling, ſaa er han ogſaa iſtand til at give ſin Fremſtilling i denne Henſeende en Sandhed og Alvor, ja en tragisk og ſmertesvækkende Pathos, der vanſkeligt paa det ſolende Menneſkehjerte forfeiler ſin Virkning. — — — Hvo kan i hans „Spillemand“ læſe hiint Optrin, hvori den „fornemme Hund“, ſom Digteren udtrykker ſig, med Foragt vender ſig bort fra den Døde, hvormed den fattige Dreng maa tage til Takke, uden tillige at erkjende at dette ikke er en Leeg, hvori Forſængeligheden søger ſin Triumph, men at det tvertimod er den i ſit Inderſte dybt frænkede Menneſſenatur, der her udtaler ſin Smerte.“

Saaledes lød det en ni à ti Aar ſenere om mig i Danmark; ſaaledes lyder en Mands, en ædel hædret Stemme. Det er gaaet mig med Critiken, ſom det gaaer med Vinen, jo flere Aar, der gaae, før den ſjænktes, deſto fortræffeligere ſmaget den. Samme Aar, ſom „Spillemanden“ udkom (1837) beſøgte jeg første Gang Nabolandet, gjorde Canal-Reiſen til Stockholm. Da kjendte man ikke, hvad man nu kalder ſkandinaviſke Sympathier; fra gamle Krige med Naboer var endnu nedarvet en Slags Miſtillid; de kjøbenhavnſke Gadedrenge glemte ikke om Vinteren, naar Iſen bandt Landene ſammen, og Svenske kom i Kane over til os, paa en raa og kaad Maade at ſfrige efter dem; meget lidt kjendtes af ſvenſk Literatur, og det ſaldt kun ſaa Danſke ind, at man med ringe Øvelſe let kunde læſe og forſtaa det ſvenſke Sprog. Tegnér's „Frithiof“ og „Arel“ var kjendt og det kun i Overſættelſe. Tiderne forandres.

Jeg havde læſt et Par ſvenſke Forfattere og af diſſe tiltalte mig iſær den afdøde, ulykkelige Stagnelius; hans Digtninger

fyldte mig endnu mere end Tegnér, der da repræsenterede Digtekunsten i Sverrig. Jeg, som kun havde reist syv paa, hvor alt-
saa Afskeden fra Kjøbenhavn er Afsked med Modersmaalet, følte mig nu halvt som hjemme gennem hele Sverrig, kunde tale mit danske Sprog, og hørte i Landets Tunge kun som en Dialect af det Danske; jeg syntes, at Danmark udvidede sig, det Beslægtede i Folket traadte mig saa levende frem, jeg begreb, hvor nær Svensk, Norsk og Dansk stod til hinanden. Jeg mødte hjertelige, venlige Mennesker, og det er min Natur at slutte mig snart til disse. Denne Reise var og er mig endnu een af mine gladeste. — Det maleriske svenske Land, med sine udstrakte Skove, store Søer, den brusende, storartede Trollhätta, de maleriske Skjær-
gaarde, hele denne Natur var mig ny, og nu Stockholm selv hvis Beliggenhed næsten nærmer sig Constantinopels og maaler sig med Edinburghs, overraskede mig i høi Grad. — Canalfarten selv klinger jo halv eventyrlig for den Uindviede, naar man fortæller, at Dampskibet seiler der fra Søerne op over Bjerghoierne, hvorfra man seer under sig de udstrakte Gran- og Birkeskove. Gjennem dristige Eluser løste og sankt sig Skibene, mens den Reisende gjør sine Skovvandring. Fra denne Reise, og navn-
lig fra den mægtige Venersøe, knytter sig et Bekjendtskab af stor Interesse og ikke uden Indflydelse paa mig, det er med den svenske Romanforfatterinde Fredrika Bremer.

Paa Canalen mellem Trollhätten og Venersborg havde jeg just spurgt Capitainen ombord og nogle af de Medreisende, om hvilke svenske Forfattere der levede i Stockholm, og udtalte min Lust til at see og tale med Frøken Bremer. „Ja, hende træffer De ikke!“ sagde Capitainen, „hun er for Diebliffet i Besøg i Norge!“ — „Hun kommer vel, maa komme tilbage, medens jeg er her!“ sagde jeg i Spøg og tilføiede: „paa Reise har jeg altid Lykken med, saa at det Mæeste, jeg ønsker, bliver opfyldt.“ — „Men neppe denne Gang!“ sagde Capitainen. Tre

Timer efter, da vi skulde bort fra Venersborg, hvor vi laae og tog Varer og Passagerer ombord, kom han leende med Listen over de ny tiltraadte Reisende og raabte høit: „Lykkelige Menneſke! jo De har Lykken, Frøken Bremer er her og seiler med til Stockholm!“ jeg antog det for Spøg, han viste mig Navnet paa sin Liste, men jeg var dog ikke overthydet, om det var Forfatterinden selv. Mellem dem, jeg opdagede gaae ombord, saae jeg Ingen, der forekom mig at kunne være hende. Aftenen faldt paa og ved Midnat vare vi paa den store vidtudsirakte Venersøe.

Klokken Tre om Morgenen stod jeg op for at see Solopgangen, foruden mig kom endnu fra Kahytterne Een, det var en Dame, ikke ung, ikke gammel, indhyllt i Shawl og Raabe, — ogsaa hun vilde see Solen staae op. Jeg tænkte: er Frøken Bremer her ombord, saa maa det være hende! jeg begyndte en Samtale, hun svarede høfligt men fremmed, og da jeg spurgte hende, om hun ikke var Forfatterinde til de bekjendte Romaner, gav hun et undvigende Svar og spurgte nu om mit Navn, hun kjendte det, men tilstod, at hun ingen af mine Skrifter havde læst, spurgte, om jeg intet Exemplar af disse eiede hos mig, jeg havde just „Improvisatoren“, som jeg havde bestemt for Beskow, jeg laante hende den og hun gik ned i sin Kahyt og kom ikke frem hele Formiddagen, men da jeg igjen saae hende, var hendes Ansigt klart og fuldt af Hjertelighed, hun trykkede min Haand, sagde, at hun havde læst det Meste af første Deel af Bogen, og nu kjendte hun mig. Skibet fløi med os over Bjerger, gennem stille Indsøer og Skove ud i Østersøens Skjærgaarde, hvor Klippeværne ligge strøede og danne de mærkeligste Overgange fra den nøgne Steen til Grønsværs Den og den, hvor Trær og Buske fæste sig; det gik gennem Brænding og over Strudel, to Steder maatte alle Passagerer stille sig paa sin Plads, medens Lodsens hele Opmærksomhed var heftet paa eet Punkt, man følte

i Fartøiet Naturkraftens Haand, der et Secund greb og slap det. Frøken Bremer fortalte mangt et Sagn, mangen Historie, der knyttede sig til een og anden D og til den og den Gaard oppe i Landet. Reisen blev rigere og glædeligere.

I Stockholm fortsattes Bekjendtskabet, og Mar have knyttet det fastere ved Breve; hun er en ædel Qvinde, Religionens store trøstende Sandheder, det Poetiske i Livets stille Enkeltheder have dybt gjennemtrængt hende, og hun eier en Genius til at udtale det.

Endnu var ingen af mine Romaner udkommen i svensk Oversættelse; jeg var i Stockholm som Digter kun kjendt af Enkelte, der havde læst „Fodreisen“ og mine lyriske Digte, og disse Enkelte vare meest litteraire Folk, hvilke ogsaa paa det hjertesligste og med svensk Forekommenhed og Opmærksomhed modtog mig; den for sine humoristiske Digte kjendte og hædrede Geistlige, Dahlgreen, som nu længst er død, skrev en Sang til mig; jeg fandt Gjæstfrihed og Venlighed, Sverrig og de Svenske fik jeg kjær. Af H. C. Ørsted var jeg anbefalet til den berømte Berzelius, hvis Bekjendtskab jeg nu første Gang gjorde, ved ham fik jeg en god Modtagelse i Upsala, hvorhen jeg drog nogle Dage og af den da levende Professor Rudberg førtes til Upsalshøien, hvor vi af det store Sølvhorn, Kong Carl Johan der havde givet, drak i Champagne Nordens Skaal. — Land og Folk fik jeg kjær og syntes, som sagt, at mit Hjemts Grændse vorte, først nu forstod jeg ret, hvor beslægtet Svensk, Dansk og Norsk vare, og i denne Følelse skrev jeg strax efter min Hjemkomst Sangen:

„Vi er eet Folk, vi kaldes Skandinaver!“

Ved dette Digt var ikke Tanke af Politik, den er mig fremmed, — Digteren skal ikke arbejde i Politikens Tjeneste, men rolig gaae foran Bevægelserne, som en Seer. Den skandinaviske Sang blev til, da der ikke taltes om Skandinaver; den fremsprang i

Jølelsen af det Beslægtede hos de tre Folk, den Kjærlighed, jeg følte og ønskede de i Aand og Hjerte med mig maae eie for hinanden, og ikke uvenligt og misforstaaende staae skilte som de stride Strømme.

„Man kan see, at de Svenske have gjort af ham!“ var det Første, jeg hørte hjemme om min Sang. Et Par Aar gik, Naboerne forstode bedre hinanden; Dehlenschläger, Tegnéer og Fredrika Bremer bragte dem gjensidig til at læse hinandens Litteratur, og Slægtskabet blev følt og forstaaet; den taabelige gamle Ræst af Uvenskab, fordi de ikke kjendte det gjensidige Gode hos hinanden, forsvandt, der kom et smukt og hjerteligt Forhold mellem Svensk og Dansk.

Skandinavismen satte imidlertid Blomst i Kjøbenhavn, maaskee ogsaa i Sverrig, i Norge troer jeg ikke det ret er skeet, vi fik et „Skandinavisk Selskab“, det vil sige en Forening i Kjøbenhavn, hvor man holder broderlige Taler om Nordens tre Folk, giver historiske Foredrag og faaer skandinaviske Concerter, med Sange af Bellman og Rung, Lindblad og Gade, og det er jo ganske fortræffeligt! — nu kom min Sang til Ore, og man sagde mig, at denne Sang vilde overleve Alt af hvad jeg havde skrevet! ja een af vore betydelige offentlige Characterer, forsikrede og i Alvor, at dette var det eneste Digt, der gjorde mig til dansk Digter. Nu fattes det saa høit, for eet Aar tilbage var det kun Productet af smigret Forsængelighed.

Saa vel i Sverrig som i Danmark havde min Vise Componister og er blevet Concertvise, men den er ikke bleven populair.

Efter min Hjemkomst fra den svenske Tour begyndte jeg flittig at læse Historie, gjorde mig mere bekendt med fremmed Litteratur; dog den Bog, jeg læste meest i, og fra hvilken jeg fik de stærkeste Indtryk, var, som altid, Naturens. Ved Som-

merlivet paa syenske Herregaarde, især det tæt ved Skoven romantisk beliggende „Lykkesholm“, Kai Lykkes gamle Gaard, og paa det grevelige Glorup, hvor den mægtige Walkendorph, Tycho Brahes Hjende, havde boet, og hvor nu den ædle gamle Grev Moltke-Hvitfeldt levede, fandt jeg den venligste Modtagelse, det hyggeligste Hjem og læste her paa mine stille Vandringer vistnok mere, end Skolen kunde give mig af Reflexions Viisdom.

I Kjøbenhavn var allerede da, som til den seneste Tid, Collins Huus blevet mig „Hjemmets Hjem“, som jeg alt foran i „Improvisatoren“ havde betegnet det; her fandt jeg Forældre og Sødskenne. Det Lune, den Livsmunterhed der findes i Romanen „D. L.“, og i de i disse Aaringer skrevne dramatiske Arbejder, f. Ex. den Uhyrlige paa Sprogø, har sin Kilde fra det Collinske Huus, der i denne Retning virkede sundt ind paa mig, saa at mit Sjæle-Sygelige ikke fik Herredømmet; Collins ældste Datter, Fru Ingeborg Drewsen, var med sit frække Lune, sit Vid og Humor, især af en stor Indvirkning; naar Sindet er blødt og elastisk, som Havsladen, og det var mit, da afspejler det, som den, sin Omgivning.

Jeg var ret productiv, og mine Skrifter hørte til dem hjenne, som altid bleve kjøbt og læste; for hver ny Roman erholdt jeg et høiere Honorar, men man vil huske paa, hvor langt danske Bøger kjøbes, og at jeg ikke fra Heibergs og Maanedsskriftets Slotsaltan var erklæret for Tidens betyvende Digter, saa blev Honoraret ringe, — imidlertid jeg levede — naturligtviis ikke som man i England tænkte sig det, naar man der nævnede Improvisatorens Digter; — jeg erindrer Charles Dickens, Forhaufelse senere ved at høre mit Honorar for denne Bog. „Hvad har De faaet, spurgte han; jeg svarede, „19 L!“ „for Arket?“ gjentog han. „Nei“, sagde jeg, „for hele Bogen.“ „Ja, vi misforstaae vist hinanden“, blev han ved, „De kan ikke for det hele Værk,

Improvisatoren, have faaet 19 £, det har De erholdt for Arket!" — jeg maatte beklage at det ikke var Tilfældet, Arket blev omtrent kun $1\frac{1}{2}$ £ „Du min Gud!" udbroød han „det er jo ikke til at troe, fortalte De det ikke selv." — Biskop kjendte Dickens ikke danske Forhold, maalte Indtægten efter den, han fik i England; men rimeligt er det, at min Oversætterinde der vandt mere, end jeg som Forfatter, men nok om det, jeg levede — rigtig nok under en Deel Savn.

Producere og altid producere, folte jeg, vilde være ødelæggende, de Forsøg, jeg gjorde for at skaffe mig en Slags Stilling eller andet hæderligt Hverv mislykkedes. Jeg søgte om en Ansættelse ved Kongens Bibliothek, H. C. Ørsted understøttede paa det varmeste min Ansøgning hos Bibliothekets Chef, Overkammerherre Hauch; Ørsted sluttede sit skriftlige Vidnesbyrd efter at have omtalt H. C. Andersens „Fortjenester som Digter" — „at han ogsaa udmærker sig ved Nætsindighed og ved en Orden og Nøiagtighed, som Mange ikke troe, at man kan vente af Digteren, men som man unægtelig, naar man kjender ham, maa tilstaae ham!" Disse Ord om mig af Ørsted udrettede dog Intet, Overkammerherren affærdigede mig med den største Artighed, idet han sagde, at jeg var for talentfuld til at han kunde anstille mig ved et saa trivielt Arbejde, som Bibliothekets var. — Jeg søgte at sætte mig i Forbindelse med Trykkesfrihedsselskabet idet jeg havde lagt Plan og givet Udkast til en dansk Folkekalender, lig den meget udbredte tyske af Gubitz, den Gang fandtes endnu ingen dansk. Jeg troede ved Naturfilbringerne i „Improvisatoren" at have vilst Dygtighed for Fremstillinger af denne Art, et Par Smaa-Hefter af mine Eventyr var da allerede ude, de maatte vise, at jeg nok kunde fortælle. Ørsted var meget tilfreds med den givne Plan, og ogsaa denne understøttede han paa det Bedste, men Skriftcomiteens Medlemmer fandt, at dette Arbejde vilde være forbundet med for mange og

store Vanstieligheder til, at Selskabet kunde indlade sig paa samme. Det vil sige, man tiltroede mig ikke Dygtighed dertil; senere udkom under en anden Redacteur en saadan Kalender, understøttet af Selskabet.

Altid maatte jeg saaledes, for at leve, tænke paa den Dag i Morgen; eet gæstfrit Huus endnu var paa den Tid aabnet mig; en gammel Dame, hvis Eiendommelighed lettere opfattedes af Enhver end hendes mange andre fortræffelige Egenskaber. Hun fandt Glæde i at læse mine Skrifter, og med moderligt Sind viste hun mig sin Velbillie, det var den gamle, nu afdøde, Enkefru Bügel fød Aldzer. Conferentsraad Collin var iøvrigt i den Tid min Hjælp, min Trøst og Støtte, som jeg dog beklædte, kun i de tungeste Tilfælde tyede til. Jeg prøvede Trang og Armod — som det her ikke lyster mig at fortælle om. Dog, som jeg tænkte det i Barndoms-Marene, naar det er ret haardt, da hjælper vor Herre! Jeg har en Lykkestjerne, og den er Gud.

En Dag, jeg sad i min lille Stue i Nyhavn, dengang paa Charlottenborgs Side, bankede det paa Døren, en fremmed Mand, med et fint, venligt Ansigt, jeg havde aldrig seet ham før, traadte ind, det var nu afdøde Grev Conrad Rantzau-Breitenburg, en Holstener og daværende Statsminister, han elskede Poesie, var oplyst af Italien og vilde aflægge et Besøg hos Improvisatorens Forfatter. — Min Bog havde han læst i Originalsproget, og følte sig levende oplyst af den; han havde ved Høffet og i sin Kreds paa det varmeste erklæret sig for den; han stod i stor Anseelse, var erkjendt som en Mand med Smag og Kjendskab til Literatur, et ægte ridderligt Sind; i sin Ungdom havde han reist meget, opholdt sig længe i Spanien og Italien, hans Dom blev saaledes af stor Betydning; ham var det, der opsogte Digteren, stille traadte han ind i min lille Stue, udtalte sin Tak og Kjærlighed for min Bog, bad mig

besøge sig, spurgte mig uforbeholdent, om der Intet var, hvori han kunde virke til Gavn for mig. Jeg antydede, hvor tungt det var at maatte skrive for at leve, ikke at kunne, forgløs for det Nødvendige, udvikle sig og virke, og han trykkede kjærligt min Haand, lovede at blive mig en virksom Ven, og det blev han. Collin og H. C. Ørsted troer jeg, have vistnok ogsaa i Stilhed virket med som mine Talsmænd hos Kong Frederik den Sjette.

Alt i flere Aar under denne Konges Regjering var anordnet, at en Sum af Finantserne anvendtes til Reise-Understøttelse for unge Videnskabsmænd og Kunstnere, ja Enkelte, der endnu ikke var i fast Embede, havde en Slags aarlig Gage, eller om man vil „Understøttelse“, saaledes mellem Digterne, Dehlenschläger, tidligere Ingemann, Heiberg &c. Netop i de Dage havde Herk erholdt en aarlig tilstaaet Sum, hans Fremtid var derved nogenlunde blevet betrygget, det var mit Haab og Ønske at samme Held maatte forundes mig, og det skete, Kong Frederik den Sjette tilstod mig fra nu af aarligt 200 Species.

Jeg var opfyldt af Taknemlighed og Glæde! jeg behøvede nu ikke, som jeg saa tidt tidligere nødtes til, at maatte skrive for at leve; jeg havde nu, i mulige Sygdoms Tilfælde en sikker Hjælp; jeg var mindre afhængig af Menneskene om mig!

Et nyt Afsnit i mit Liv begyndte!

VIII.

Det var fra denne Dag, som om der kom et mere stadigt For-
aars-Solskin ind i mit Liv; jeg følte en større Sikkerhed, idet
jeg, ved at see tilbage over mine Livs Dage, saae mere
klart, at et kjærligt Forsyn vaagede over mig, at Alt, som ved
en høiere Etyrelse var ledet til det Bedste for mig, og jo fastere
en saadan Overbeviisning bliver, des mere sikker føler man sig.

„I den engelske Marine gaaer der gjennem alt Toughværket,
smaat og stort, en rød Traad, der viser, at det tilhører Kronen;
gjennem det menneskelige Liv, i Smaat og Stort, gaaer der en
usynlig Traad, der viser, at vi tilhøre Gud.“ Denne Overbeviis-
ning, som jeg har følt og nedskrevet i Romanen: „de to Baro-
nesser“, er og lever hos mig, jeg er gjennemtrængt af den.

Et Barndoms-Liv havde jeg levet, et Ungdoms-Liv begyndte
egentligt nu først fra denne Tid, før var det kun en Svømmen
mod Bølgerne, en Kjempen mod tunge, store Søer, i mit fire
og tredivte Aar begyndte mit rette Livs Foraar, men Foraaret
har ogsaa sine graa Dage, sine Storme, før det bliver klar, varm
Sommer, og de maa til, før at udvikle, hvad der skal modnes.

Vi ville see lidt hen til de saakaldte graa Dage og Storme,

der jo rigtignok bagefter, i en lysere, stille Tid, vække et Smil hos os, at vi ogsaa let kunne ghye. — Men til Sagen!

Hvad en af mine kjæreste Venner skrev til mig, paa en senere Reise i Udlandet, kan tjene til Indledning for hvad jeg her vil fremsføre. Han skrev i sin eiendommelige Stil:

„Det er Deres udsøgte Indbildningskraft, der strax laver Historier, at De er foragtet i Danmark, det er jo Usandhed. De og Danmark forlignes fortræffeligt, og vilde forlignes endnu bedre, dersom der ikke var et Theater i Danmark: hinc ille lacrimæ! dette forbandede Theater! er det da Danmark, og er De ikke andet end Theaterskribent?“ — —

Der ligger en Kjerne-Sandhed heri, Theatret var i en Række af Aar det Sted, hvorfra mit Liv i høi Grad blev mig forbittret. Det er, siger man, almindeligt i hele Verden, at Theater-Folket er et eget vanskeligt Folkesæd; som oftest, fra første Statist op til første Elsker, sætter hver Enkelt sig i den ene Vægtskaal og lægger hele den øvrige Verden i den anden. Parterrets Væg er denne Verdens Grænse, Blad-Critiken er Virstjerner i Universet, lyder nu fra hele dette Rum kun Bravo og Beundring, ofte kun sødt Eftersnacken og tankeløs, nedarvet Beundring, saa er det menneskeligt at spinde udover sin sande Betydning.

Paa den Tid da Politiken aldeles ingen Rolle spillede hos os, var Theatret „det Offentlige“, det som var Dagens og Aftenens betydeligste Conversationsthema; den kongelige danske Skueplads kunde da vistnok ogsaa henregnes til een af de første i Europa, den eiede da betydelige Talenter; Nielsen var i ungdommelig Kraft, og foruden sin Tænksomhed som Kunstner eiede han et Organ, der, som en sand Musfik bar Ordene og kunde bedaare. Den danske Scene havde da Dr. Ryge, der ved Person, Geni og Organ var sødt til at være Bæreren for Dehenschlägers Tragedier. Scenen havde i Frydendal en sjelden Repræsentant for Lunet og Humoren,

gjennemstraalet af Dannelsje og Fiinhed; Stage var en complet Cavaleer, en for Diet sand Gentleman, og havde dertil i det komiske Rollesag et dristigt Lune. Desuden var allerede da Talenter, som vi endnu besidde, Fru Heiberg, Fru Nielsen, Rosenkilde og Whister. Vi eiede dengang en Opera, og Balletten begyndte under Bournonville sin Blomstren.

Som sagt, vort Theater var da eet af de første i Europa, men at derfor alle udøvende Kræfter der skulde være Tidsalderens Bærere, gaaer ikke an at paastaae, men som saadanne optraadte nogle, idetmindste for mig, da de ikke stort vurderede Forfatteren. Jeg troer, at det danske Theater altid formeget har manglet Disciplin og den hører til, hvor mange Individer skulde danne et Hele, og netop just et kunstnerisk Hele. I det Par Generationer, jeg alt har levet, har jeg gjort den Erfaring, at der altid har været omtrent den samme Puffen paa Directionen fra Publicums Side, især med Valg af Stykker og samme følgende Stemning mellem Direction og Personale; det ligger vist saaledes i hvad der menneskeligt ikke kan være anderledes, og altsaa vil maaskee rimeligviis enhver ung Forfatter, der ikke har Diebliffets Gunst, anderledes end jeg da havde den, have det samme at lide under og kjæmpe mod. Selv Dehlenschläger led ofte i høi Grad, blev overseet, eller i det Mindste ikke altid, synes mig, værdigt nok behandlet, Skuespillerene fik Bisaldsklap, var en Erfaring, ham peeb man ud. Hvorledes har jeg dog hørt mine Landsmænd tale om denne Genius! dog det er vel saa i alle Lande, men hvor sørgeligt! Dehlenschläger fortæller selv, at hans Børn, i Skolen, maatte fordi de havde en Fader som han, høre Dndt af de andre Dreng, der talte, som de hørte deres Forældre tale.

De Skuespillere eller Skuespillerinder, der ved Talent, ved Blad-Bensflab eller Folkegunst, staae som de Første, stille sig som

ofteft over Directionen *) og over Forfatteren, denne maa see at staae sig godt med dem, da de kunde forfaste en Rolle, eller hvad der tidt er ligesaa slemt, før Stykket kommer paa Scenen, udbrede i Publicum deres mindre gode Mening derom; man har Kaffe-huuscritik før Nogen endnu skulde vide et Ord om det nye Arbeide. Det er ogsaa characteristisk for Kjøbenhavneren, at naar et nyt Stykke skal spilles, siger han ikke: „jeg glæder mig dertil!“ — men han siger: „det duer nok ikke! skal der pibes?“ Pibning spiller en stor Rolle, det er en Morstab, som giver fuldt Huus! aldrig er endnu en slet Skuespiller blevet udpebet, nei, kun Digter og Componist ere de to Syndere, for hvem Skafottet reises. Og i de fem Minuter, Piberne tør risle gjennem hele Rummet, seer man Damerne, de smukke og de stygge, smile og glæde sig ligesom Spanierinderne ved deres blodige Threfægtninger. I en Række af Aar var det altid den farligste Tid for et nyt Stykke, at komme i November og December; thi i Maaneden forud blev de unge Skoledisciple gjort til Studenter, slap over Artiums-Gjerdet og var meget strenge Dommere.

Alle vore betydeligste dramatiske Forfattere ere, som bekjendt, pebne ud, Dehleneschläger, Heiberg, Hertz ic. have været udpebne, ikke at tale om fremmede Classikere, f. Ex. Molière.

Theatret er og var imidlertid den Virkeplads, der for enhver dansk Forfatter er den meest indbringende; da jeg stod aldeles uden Hjælp og Understøttelse, havde jeg søgt at bringe mit Talent til Virksomhed paa denne Vej, jeg havde skrevet de tidligere omtalte Operatexter, som bleve saa strengt bedømte, og forsøgte mig i Vaudevillen. Forfatter-Honoraret, der dengang ikke var af den Betydning, som senere Collin ved sin sidste Tiltræden som Directeur fik bragt det til, blev dengang,

*) Dette er nedskrevet 1836 og findes aftrykt i „das Märchen meines Lebens.“

næsten maa jeg sige, sat komist tilbage; jeg maa berøre det, der er Noget som hedder Facta, de kunne ikke udslettes. Der var en bekjendt, dygtig Contoirmænd, som blev gjort til Theater-Directeur, man ventede god Orden i Tingene, thi han var en god Regnskabsfører, man glædede sig ogsaa til Operaens Fremgang, han havde Sands for Musik, sang selv i musikalske Kredse, man ventede energiske Forandringer, og disse kom ogsaa, i Regulativet for at betale Stykkerne; dissees Værd var vanskelige at afgjøre, det blev nu bestemt, at de skulde betales efter deres Længde, skulde afmaales i Kvarteer. Ved første Forestilling stod altsaa Regisseuren med Uhr, og opstrev hvor mange Kvarteer; disse adderedes sammen, og efter deres Sum bestemtes Honoraret; det der manglede i det sidste Kvarteer, Stykket endte, tilfaldt Theatret, og dette er jo meget embedsdygtigt og vel udtænkt; Enhver er sig selv nærmest, det var ogsaa Tilfældet med mig og da jeg trængte høilig til hver Skilling, saa følte jeg ret Tabet, idet min Vaudeville: „Skilles og mødes“, der var i to Afdelinger, med særskilte Titler, blev betragtet som to Vaudeviller, der — efter Directionens Mening — ogsaa kunde gives hver for sig. Men „man skal ikke tale Ondt om sin Dyrighed,“ og Theaterdirectionen er den dramatiske Digters Dyrighed, derimod et Par af Personalet — ja, dem vil jeg lade selv tale!

„Det er ingen Sag at faae sine Arbeider til at gjøre Lykke, naar de første Talenter skal forghylde dem!“ sagde til mig Gen af de første Talenter, der da ikke havde Lykt til at give sin Rolle. „Jeg spiller ikke Karle-Roller!“ blev jeg mindet om af en Kunstnerinde, jeg vovede at tildele en Rolle, hun fandt for mandhaftig. „Giig mig een eneste morsom Replik jeg har!“ tordnede høit paa Proven, ved et af mine første Stykker, Gen af Skuespillerne; da jeg bedrovet herover siden stod i en Krog, kom samme Stormagt og sagde: „tager De Dem det saa nær! troer De jeg

finder Rollen daarlig? Nei, saa spillede jeg den ikke! men jo mindre jeg gjør den fra Deres Haand, des større bliver den fra min! men siger De til Nogen, jeg har sagt det, saa siger jeg, det er Løgn!" denne Replik sagde Kunstneren fortræffelig, uden at tænke paa Publicum, der nu hører den; man leer deraf, siger maaskee: det er Stof for Humor, men som ganske ung Forfatter tager man det ikke saaledes. Til Skibs gjelder jo de stærke Udtryk under Commandoen ikke bogstavelig, saaledes skal man heller ikke tage det paa Theater-skibet, men det gjorde nu jeg. Men hvorfor gav jeg mig da derhen; fordi Theatret var det Sted, hvor det betalte sig bedst at faae en Digtning frem, og uden Penge kan man ikke leve, dernæst er Scenen en mægtig Talerstol, hvorfra, som Carl Bagger siger: „der forkyndes for Hundrede, hvad der neppe læses af Ti!"

Gollin var ikke længer Theaterdirecteur; Molbech, var af Censur-Magten den meest skrivende, meest haarde; jeg vil troe, at i Tidens Løb, de skrevne Censur-Bøger, som Theatret opbevarer og hvori Molbech har udtalt sig over forkastede og antagne Stykker, vil give den mærkeligste Characteristik, og læser man saa, hvad han senere skrev og lod trykke, da han ikke længer selv var Theaterdirecteur og Heiberg for- kastede et Arbeide af hans Søn, hans Uttringer der om Pligter mod det unge Talent, saa har man den Stemme, der i høieste Grad kunde og burde have lydt til ham selv, i hans Vilkaarligheds Dage. At han brød Staven over Alt, hvad jeg skrev, maatte jeg vente, kun at det skete paa den sæd- vanlige, og vistnok fra Theaterdirectionens Side rigtige Maade; naar et Arbeide forkastes, er den Form, at Directionen „ikke fin- der sig foranlediget til at antage vedlagte Arbeide!" den indlader sig ikke paa Grunde, og det vilde ogsaa i mange Tilfælde blive høist vidtløstigt; jeg derimod fik et langt Brev, der umuligt

andet end maatte være diceret af Molbech, ret, con amore, sat sammen for at sige mig — ikke Venligheder, som han kunde det; for nu at faae et Stykke paa Scenen, var der ikke andet for, end at give dette til Skuespillernes Sommer-Forestillinger. Til en Decoration, malet til Herzs Vaudeville „Flugten til Sprogø“, som ikke gjorde Lykke, skrev jeg i Sommeren 1839 Vaudevillen „den Ushnlige paa Sprogø“. Den overgivne Lystighed i Stykket tiltalte, det vandt saaledes Publicums Undest, at det foranledigede Directionen til at optage det i Repertoiret, og det let skizzerede Arbeide fløi med Bisfald over Scenen, og opnaaede en Række Forestillinger, jeg aldrig havde anet*), men dette Bisfald hjalp mig ikke det mindste hos Directionen, og jeg havde den Uergrelse, at hvert nyt dramatisk Arbeide blev forkastet; desuagtet opfyldt af Ideen og Handlingen i den lille franske Fortælling „les epaves“, besluttede jeg at behandle samme dramatisk, og da tillige at vise, hvad man saa ofte havde villet negte mig, at jeg dog besad Stadighed til med Flid at gjennemarbeide et Stof; jeg skrev derfor et fem Acts Stykke paa rimede Vers, ja enkelte Steder deri paa Valudan-Müllers Maade i lyrisk Flugt tre fire Mil; jeg troede ogsaa nok at kunne, som en Fugl i Luften, bevæge mig i Sproget. Det var et fremmed Stof, en rig dramatisk Handling laae deri, og min Lyrik behang det saaledes med friskt Grønt, at det næsten ganske syntes fra min Urtegaard, og kan der i Vers lægges Musik, saa idetmindste forsøgte jeg her at underlægge Stoffet Sprogets Musik, og lade en Andens Digtning ved denne i ny Form omplante paa Scenen; jeg følte, at den givne Fortælling var gaaet over i mit aandelige Blod, før jeg gav den for Scenen, jeg antog, at man skulde ikke paa den Maade, som før, da jeg benyttede Walter Scotts Romaner, kunne sige, at

*) I Vinteren 1855 er det, paa Casino's Theater, givet med stort fornøyet Bisfald i gjentagende Forestillinger.

det kun var „tilfsaaaret“ eller „forfsaaaret“ for Scenen. Stykket blev skrevet, og læst for flere ældre Venner, dygtige Mænd, som gav det stort Bifald, et Par af de Skuespillere, som jeg ønskede skulde optræde i det, hørte mig læse det og fik stor Interessse derfor, især Hr. Wilhelm Holst, hvem jeg ønskede skulde udføre Hovedrollen; han var en af de Scenens Kunstnere, som venlig og deeltagende kom mig imøde, og som jeg skylder at udtale min Tak og Erkjendelse.

I Frederik den Sjettes Torgemal udtalte en af vore høiere Embedsmænd fra Vestindien sig mod Stykket, hvis Indhold han havde hørt om, at det var ikke af dem, man burde give paa et kongeligt Theater, da det vilde være af skadelig Indflydelse paa de Sorte paa vore vestindiske Der; „men det skal heller ikke opføres paa de vestindiske Der!“ svarede man ham.

Stykket blev nu indleveret og naturligtvis forkastet af Wolbech; vel var det bekjendt nok i Publicum, at hvad han opskede for Scenen, visnede snart, men hvad han smed som Ukrud hen i Gangen, tidt blev en Blomst for Haven; hans Forkastelse havde saaledes ingen skadelig Betydning, det var altid en Trøst. Meddirecteuren Geheime-Statsraad Adler, en Mand med Smag og Villighed blev mit Arbeides Beskytter, og da der, ved de Flere der havde hørt mig forelæse det, allerede var en særdeles gunstig Dom om det i Publicum, blev det efter nogen Tiden frem og tilbage, bestemt til Opførelse. Dog før dets fuldkomne Antagelse kom, var en lille Scene, ligesaa characteristisk som komisk, og som jeg her vil opbevare.

Der var en Mand, meget brav, men ikke Æsthetiker, dog, hans Dom over Stykket vilde bethdeligt gjøre Udslaget — han sagde mig, at han meente mig det Godt, men havde endnu ikke læst mit Stykke, der ere saa Mange, der tale for det, men Wolbech har skrevet et heelt Ark imod det — og nu maa jeg ogsaa

ſige Dem, det er jo ſkrevet efter en Roman, De ſkriver ſelv Romaner, hvorfor opfinder De da ikke ſelv en Hiſtorie til Deres Stykke. Dernæſt maa jeg ſige, at Get er at ſkrive Romaner, et Andet Comedier, i dem maa der være Theater=Effect, er der nogen i Mulatten og nogen, ſom er ny. Jeg ſøgte at gaae ind i Mandens Fordringer og Ideer, og ſvarede, „der er et Val!“ „Ja, det er meget godt, men det har vi i „Bruden“, er der noget ganſke Nyt?“ — „Der er et Slave=Marked!“ ſagde jeg, „Slave=Marked, det har vi nok ikke! ja det er Noget, jeg ſkal være retfærdig mod Dem. Det Slave=Marked tiltaler mig!“ — og jeg troer, at dette Slavemarked lagde det ſidſte nødvendige Ja til Mulattens Antagelſe.

Efter Læſeproven paa Scenen ſendte Skueſpiller Holſt mig efterfølgende ſmukke Digt til Takſigelſe:

Til Digteren Anderſen.

Jeg hørte — og endnu for Dret toner
En ſælſom Raſlen, ſom da hiſt jeg ſad,
Hvor lette Luſtſtrøm gjennem Palmens Kroner,
Run Flippen løſte kan af brede Blad.
Jeg ſaae den yppige Natur i Skovens Skygge,
Paa Marken det af Solen brændte Straa,
Jeg ſaae Papegoien hiſſet ſaae at bygge,
Og her Kaninen, ſom bag Sukkerroret laae.
Jeg Hytten ſaae, ſom ſorte Bredre huſer,
I Pjalter laae de — — dog, for Hytten Døren luf! —
Jeg hørte Møllens Klappren, naar den Røret knuſer,
Bombaiens Vidſkeſlag og Slavens Suf.
Jeg ſelte hvad jeg ikke kan forklare,
Mit Hjerte blødte ved de Armes Nød,
Mens et uſynligt Vingeſpar mig bare,
Og Harpetoner for mit Dre Iod;
Hvad var det da? — Kan man med Vellyſt dvæle
Paa Steder, ſom kun Ræbſler kalde frem?
Hvor Solens Hede maa hver Livellyſt qvæle,

Hvor Skovens Skygge er kun Slangens Hjem
 Jo — thi hvor Poesiens Almagt troner,
 Der vige maa det Grelle i Natur,
 Der hæves Sjælen op til Palmens Zoner,
 Og skjenne Taager er selv Fængslets Muur!
 Du gode Digter! her et Værk fremtrylte,
 Ved Kraften Gud har nedlagt i din Barm,
 Med gamle Minder det min Sjæl her fyldte
 Og atter tropisk Sol mig gjorde varm.
 Men Solen var din Digter-Jld, som flammed,
 Var din Begeistrings-Funk, som slog ned,
 Og hvad af Hverdags-Livets Tant var lammet,
 Nyt Liv, nyt Lys og Næring fik derved.
 Hvad Livets Verden mig har viist, Du tænkte,
 Og stolt og bjærv og sand var Tankens Flugt.
 Og skjen og saftfuld er den modne Frugt,
 Som Du dit Fødeland til Smykke skænkte.

W. Holst.

To Aftener før Opførelsen var bestemt, nød jeg den Gæ-
 st at forelæse Stykket for daværende Prinds Christian og Ge-
 malinde, der milde og elskelige modtog mig, og hos hvem jeg
 fra den Tid har modtaget Beviser paa Naade og Hjertelighed.

Dagen kom, det var den tredie December 1839. Placaten
 var udhængt, hele Natten havde jeg af Uro og i Forventning
 ikke lukket et Øie. Folk stod alt i Række foran Theatret for at
 erholde Billet. Da jog Stafetter gennem Gaderne, alvorlige
 Grupper samlede sig, Sørgebudskabet lød, at denne Morgen var
 Kong Frederik den Sjette død. Fra Amalienborg Slots
 Altan forkyndtes det og for Christian den Ottende lød et
 Hurra; Byens Porte bleve lukkede, Armeen toges i Ed. Frede-
 rik den Sjette hørte endnu til Folkenes patriarchalske Tid; den
 opvoredede Slægt havde ikke endnu mistet en Konge, Sorgen og
 Alboret var stor og stærkt afpræget.

I to Maanedes var Alt som i et Sørgehuus, først efter den

Tid aabnedes Theatret første Gang under Kong Christian den Ottendes Regjering med mit Drama „Mulatten“. Min Bog havde jeg tilegnet Kongen, der jo alt kjendte den og havde givet den sit Bifald:

„Med Mildhed lytted Du til denne Sang,
Om Mandens Kamp og Seier høit den klinger;
Du hylder Manden, som fra Gud udsprang,
Og derfor, Konge, Dig jeg Sangen bringer.

Stykket blev godt spilt og modtaget med det meest jublende Bifald, men jeg kunde ikke strax rumme Glæden derover, jeg følte mig kun befriet fra den Spænding hvori jeg havde gaaet og lidt, jeg aandede lettere. Mit Stykke modtoges med samme Bifald i en Række af Forestillinger. De Fleste stillede dette Arbejde høit over Alt, hvad jeg nogensinde havde skrevet, og meente, at fra nu af begyndte min egentlige Digterbane; ingen af mine Digte, eller „Improvisatoren“, „Spillemanden“ o. s. v. havde Betydning mod dette Værk, fort, det fik af en stor Mængde Menneſker en Roes, stor som jeg kun havde faaet ved min første Optræden med „Fodreisen“. Denne og „Mulatten“, var indtil da de to første Burderings, vistnok Overburderings, Momenter i mit Digterliv. Stykket blev snart oversat paa Svensk og opført med Bifald paa det kongelige Theater i Stockholm; den svenske Digter Ridderstad skrev et Slags Efterspil dertil, i hvilket Valéme søger Hevn over sin Herre. Reisende Skuespillere gav mit Drama i de mindre Stæder i Nabolandet, en dansk Troupe, Hr. Werlighs Selskab, spillede det paa Danskovre i Malmø, og en stor Skare af Studenter fra Lund modtog det med Jubel. Over Sundet klang til mig venlige Hilsener i Vers og Prosa:

Du Danmarks unge svan, du Nordens Lyra,
I velljud dränk en rå forbistrings tid,
Bygg åter upp ett ljusande Palmyra,
Men på Parnassen — fullt af sol och frid.

Fyll oss med skönhet! Likasom du ville
Från mörkrets makter återföra oss;
Och bada dig i morgonrodnan, snille!
Och skrif i den vår Nords apotheos.

C. Adlersparre.

Jeg var just Ugen forud i Besøg hos Baron Wrangels i Skaane; de svenske Naboer modtog mig saa hjerteligt, saa inderligt velvilligt, at Erindringen herom aldrig er udslettet i mit Bryst, da modtog jeg ude den første offentlige Hædersbeviisning, der har gjort et dybt, uforglemmeligt Indtryk paa mig. Fra de Studerende i Lund blev jeg indbudt at komme til deres gamle By, her var et Festmaal tid arrangeret for mig, Taler bleve holdte, Skaaler udbragte, og da jeg ud paa Aftenen var i en Familiefreds, underrettede man mig om, at de Studerende vilde bringe mig en Serenade. Efterretningen alene overraskede mig i den Grad, at jeg skjelve over alle Lemmer. Jeg kom ganske i Feber-Tilstand, da jeg saae den tætte Skare, Alle med deres blaa Møtser paa Hovedet, Arm i Arm at nærme sig Huset; ja, jeg havde en Udmygheds-Følelse, en saa levende Erkjendelse af mine Mangler, at jeg ligesom følte mig trykket til Jorden, idet man hævede mig; da de Alle blottede deres Hoveder, idet jeg traadte frem, havde jeg min hele Kraft nødvendig for ikke at bryde i Graad. I Følelse af at være en saadan Hyldest uværdig, speidede mit Øie, om ikke hos Noget gik Smil om Munden, men jeg saae kun velvillige Ansigter, ellers vilde i dette Dieblis et tvivlsomt Smil have slaaet mig den dybeste Vunde. Man gav mig Hurra og af Taler der blev holdt, huster jeg levende, at der sagdes: „Naar Deres eget Fædreland og Europas Lande bringer Dem Hyldest, vil De ikke glemme, at den første der bragtes Dem var af de lundske Studenter.“ Naar Hjertet er varmt, veies ikke det stærke Udtryk, det erkjendte jeg dybt og svarede, at fra dette Dieblis følte jeg, at jeg maatte hæve

et Navn, for at gjøre mig værdig til den Hædersbeviisning. Jeg trykkede de Nærmeste i Hænderne, takkede dem saa dybt, saa inderligt, som vist nogen Tak er givet, og da jeg kom ind igjen i Stuen, søgte jeg hen i en Krog for at græde ud denne Spænding, denne Overvælden af Følelsen.

"Tænk ikke mere paa det! vær glad med os!" sagde et Par af de svenske Venner; de vare Alle saa muntre, men der var kommet en Alvor i min Sjæl; tidt er Grindringen om denne Afsten vendt tilbage, og intet ædelt Menneske, der læser disse Blade, vil see Forsængelighed i, at jeg har dvælet saalænge ved dette Livs-Moment, der mere udbrændte Hovmodens Rødder, end nærede dem. Mit Drama „Mulatten“ skulde derpaa opføres i Malmö, Studenterne vilde see det, men jeg ilede med min Afreise for ikke at være i Theatret da. Med Tak og Glæde flyver min Tanke til den svenske Universitetsstad, men jeg selv har aldrig siden været der; de unge, fra hiin Feskdag for mig begejstrede Venner, ere nu spredte over hele Landet, min Hilsen naaer til dem, som min smukkeste Hyldest knytter sig til den gamle Universitetsstad.

I svenske Aviser omtales den mig viste Hæder, og „Dagen“ af 30te April 1840 giver et Referat fra „Malmö nya Allehanda“ om Andersen, der paa en for ham og den danske Nation smigrende Maade blev modtaget af de Studerende i Lund, Langfredag, om den paa Raadhuussalen arrangerede Dinér. Den svenske Anmeldelse slutter med:

„Vi kjende vel de høje Stemmer, som af Misundelse og Kammeratskab hæve sig i det gode Naboriges Hovedstad mod en af dets ypperste Sønner; men disse Røster maae forstumme, Europa lægger sin Opinion i Vægtstaaalen, og dets Dom er endnu aldrig forkastet. Andersen tilhører som Digter ikke blot Danmark, men hele Europa, og den Hylдинг, som den svenske Ungdom, ved Sverrigs søndre Universitet, bragte ham, turde vel — saa haabe vi — gjøre den Braad uskadelig, hvormed Smaalighed

og Misundelse i hans eget Fædreland søger at gjøre hans Laurbær til en Tornefrands. Og hermed sige vi den elskelige Skjald et hjerteligt Farvel, og forsikre ham om, at sand Beundring og broderlig Trofasthed altid skal komme ham imøde, hvorsomhelst han sætter sin Fod paa vort Fædreland, det gamle Sverrigs, Jordbund."

Da jeg kom hjem igjen til Kjøbenhavn, mødte jeg hos enkelte af mine ældre, prøvede Venner, den inderligste Deeltagelse, jeg saa Taarer i deres Øine; de sagde mig, at især glædede det dem, at see Maaden jeg optog den nyde Hæder paa; for mig er der kun een Maade, netop i Glæden flyver jeg med Tak til Gud, blød og ydmyg, bedende ham om Kraft og Dydighed til at fortjene Sligt.

Enkelte smilte over Enthusiasmen, Een og Anden vilde gjerne have draget det over til den lystige Side. Digteren Heiberg sagde ironiserende til mig: „naar jeg reiser til Sverrig, maa De være med mig, for at ogsaa jeg kan saa lidt saadan Hyldest!" jeg syntes ikke om Spøgen og svarede: „Reis derover med Deres Kone! og De vil komme til det meget lettere."

Fra Sverrig lød kun Enthusiasme for Mulatten, medens her hjemme et Par Stemmer hævede sig mod den; Stoffet var laant, hvilket ikke stod nævnt paa det trykte Titelblad; Tilfælde var Skyld heri; jeg havde skrevet det paa Manuscriptets sidste Blad, men da Dramaet selv sluttede et trykt Ark, maatte et nyt begyndes for at give denne Note, man spurgte mig fra Trykkeriet, om den ikke kunde falde bort; en af vore Digtere, jeg raadsforte mig med herom meente, at det var aldeles overflødig, da Novellen „les epaves" var meget læst; Heiberg selv havde, da han omdigtede Tiecks „Alferne", ikke med et eneste Ord omtalt sin rige Kilde. Paa mig tog man nu fat her; den franske Fortælling blev nøiagtig gjennemgaaet og sammenlignet med Stykket; en Oversættelse af „les epaves" sendtes til Ud-

giveren af „Portefeuillen“ med paatrængende Forlangende, om at den optoges, Redacturen lod mig det vide, jeg bad ham naturligvis om at optage den. Paa Scenen vedblev Stykket at gjøre stor Virkning, men Critiken forringede mit Arbeides tildeelte Værd; den alfor store Roes, jeg havde faaet, gjorde mig omfkindet for den, som jeg ansaae, ubillige Dadel, jeg kunde mindre taale den end før, og meente, at det ikke var Interessé i det Skjønnes Tjeneste, men kun Lyst til at ærgre mig, og at sætte mig som Forfatter ned igjen i Middelmaadighedens Digter-Sump. Ogsaa i den udkomne ny Novelle af Forfatteren til „en Hverdags Historie“, var Begejstringen for „Mulatten“ gjort latterlig, Ideen om Aandens Seier, som jeg havde udtalt der, betragtet som Bjat. Det var som bekendt J. L. Heiberg, der besørgede Udgivelsen af disse Noveller, næsten Alle antog, at de bleve til i hans Huus, og i nær Forhold maatte han staae til Forfatteren; vi saae, at ved første Forestilling af Dramaet „Magt og List“*), satte Heiberg paa Placaten sit Navn som Forfatter, men da Stykket ikke behagede, traadte han tilbage og erklærede at det var af Forfatteren til en Hverdags Historie, mellem hvis Skrifter det ogsaa senere er optaget; det Sidehug, her var gjort imod mig, optog jeg da, som om det udgik eller idetmindste adopteredes af Heiberg; meer og meer blev det mig en Visshed, at han slet ikke syntes om mig, og jeg tog mig det nær; jeg, som saa gjerne sluttede mig til ham, erkjendte det Digtige hos ham og desuden i den Omgivning, jeg levede, ofte sortes sammen med ham. Brevet og med Inderlighed nærmede jeg mig ham, der var Dagens Stjerne her hjemme, men jeg følte mig koldt stødt tilbage. Det forekom mig i det Mindste saa, og da jeg eengang var blevet mistænkelig, hvor let sammensætter man da ikke hvert let henkastet umildt Ord, seer det med det vrede

*) 13de Januar 1832.

Dies Mikroskop; maaskee var jeg den, der gjorde meest Uret. Den Beundring, min nærmeste Omgivning nærede for Heiberg som Digter og Smagsdommer, havde naturligviis Indvirkning paa deres Dom over mig, — og jeg var tidt nær ved at slippe mig selv, idet jeg troede, saa godt som Ingen holdt paa mig. Det er ikke Misundelse og Forsængelighed, men det er et Saar, der bløder, naar kun Gens Uvenner stadigt citeres og opløstes.

Mit Sind var iøvrigt friskt og elastisk, jeg fik just den Tid Ideen til: „Billedbog uden Billeder“ og udførte den; en lille Bog kun, men dog vistnok den af alle mine Bøger, ja selv mere end Eventhyrene, der efter Anmeldelser og Oplag i Tydskland, synes meest at have gjort Lykke og faaet en utrolig Udbredelse. En af dem, som der først omtalte den, tilføiede: „Mange af disse Billeder frembyde Stof til Fortællinger og Noveller, ja, en begavet Phantaste vil herfra kunne skabe Romaner;“ en saadan er senere virkelig hentet herfra, idet den aandsfulde Fru von Göhren, har til sin første Roman: „die Adoptivtochter“ laant, som hun selv vedkjender sig, Stoffet fra: „Billedbog uden Billeder“, den tredje Aften, hvor Maanen fortæller om sin „Rose fra Præstegaardens Have“.

Ogsaa i Sverrig blev min Bog oversat, hvor den ved en tilspiet „Aften“, er dediceret mig; her hjemme blev den mindre bemærket, og saavidt jeg erindrer, var det alene Hr. Siebh, der i „Kjøbenhavns Morgenblad“ forundte den nogle venlige Ord.

I England udkom et Par Oversættelser, og den engelske Kritik havde den lille Bog meget, kaldte den

„en Iliade i en Noddeskal!“

Fra England har jeg seet et Prøveblad paa samme Bog

som Pragtværk, den blev derved rigtignok, ligesom senere i Tydskland, „Billedbog uden Billeder“ med Billeder.

Her hjemme, som sagt, lagde man ikke stort Mærke til den lille Bog, derimod talte man endnu om „Mulatten“, dog meest derom, at Stoffet var laant, Noget, som jo ogsaa er Tilfældet baade med Dehlenschlägers „Aladdin“ af „Tusind og Een Nat“ og Heibergs „Alferne“ efter Tiecks Eventyr, men Tieck kjendte man meget lidet til, og Heiberg critiserede man dengang ikke.

Den bestandige Begen paa, at jeg ikke havde selv opfundet Stoffet, fik mig til at udtænke et, og nu skrev jeg Tragedien „Maurerpigen“, idet jeg haabede, ved denne, at bringe alle mig ondsvillende Tunger til Tausshed, og havde min Plads som dramatisk Digter. Det var tillige min Plan, at jeg da ved Indtægten for dette nye Arbejde, i Forening med den lille Sum, jeg havde samlet og holdt paa, af Honoraret for „Mulatten“, vilde gjøre mig det muligt endnu en Gang at komme til Udlandet, ja gjøre der en større Reise, ikke blot til Italien, men til Grækenland og Tyrkiet; min første Reise havde jo, mere end alt Andet, virket til min aandelige Udvikling, det var saa temmeligt blevet erkjendt; jeg sølte, at Livet og Verden var min bedste Skole; jeg var fuld af Reisesyft, fuld af Stræben efter at tilegne mig mere Kjendskab til Naturen og Menneffene. I Tanker og Følelser var jeg endnu aldeles ung.

Heiberg, der var blevet Theater-Censor, syntes ikke om mit nye Stykke, og i det Hele slet ikke om min dramatiske Færd. Fru Heiberg, hvem jeg troede at have skrevet Rollen for, afsløg at spille den; og jeg vidste, at Publicum ikke brød sig om at komme i Theatret, naar hun ikke optraadte, Honoraret vilde altsaa blive ringe, og jeg ikke kunde udvide min Reise. Jeg udtalte det, tænkte ikke paa høiere Kunsthensyn, hun kunde have — hun afsløg

det, og ikke mildt. — Dybt saaret gif jeg bort og beklagede mig for Enkelte; hvorledes nu denne Beklagelse er gengivet, eller en Beklagelse mod Publicums Vndling er en Forbrudelse, nok, fra dette Dieblif i en Række af Aar — nu troer og haaber jeg, Forholdet er anderledes — blev Heiberg min Angriber, naturligviis kun i smaa Smæk, jeg var jo, i det danske Publicums Dine, ham ingen værdig Kjæmper; saaledes optog og bar jeg det; snart fik jeg tydelige Tegn paa hans uvillige Stemning imod mig, hos Fru Heiberg derimod aldrig, og har jeg paa dette Sted udtalt, at jeg eengang var mindre glad ved hende, saa er det mig en Trang, en Pligt, her ikke at misforstaaes af hende eller af Nogen, ogsaa at udtale min levende, vedvarende Erkjendelse, at jeg anseer hende for en saa udmærket Kunstnerinde, at var det danske Sprog udbredt som det tyske eller franske, hun vilde have et europæisk Navn. I Tragedien bliver hun ved den Forstand og Genialitet, hvormed hun opfatter hver Rolle, høist interessant, og i Lyfispillet er hun ved Sandhed og Natur uovertræffelig. I en senere Tid har jeg tillige lært at skatte i hende een af de ædleste og bedste Qvinder, og hun er kommet mig saa hjertelig og deeltagende imøde, at jeg kun, da Ovenansførte alt er sagt i „das Märchen meines Lebens“ og det hører saa ganske til det „Oplevede og Prøvede“, her har givet det. Men nu tilbage igjen i min Stemning hiin Tid.

Uretten være nu paa min Side eller ei; et Parti var imod mig, Publicum ikke for mig, jeg var i Bevidstheden om stadig at oversees og behandles ilde, jeg følte mig frænket, der mødte flere sammenstødende Ubehageligheder; Hjemmet blev mig uhyggeligt, jeg var halv syg — kunde ikke længer udholde det — og overgav mit Stykke til sin Skjebne, lidende og nedstemt ilede jeg med at komme bort. I denne Stemning skrev jeg til „Maurerpigen“ en Fortælle, der altfor tydeligt viser mit syge Sind; og den blev der naturligviis gjort Nar af!

Satte jeg her ud fra hinanden de æsthetiske Cliquier, vi da havde, det vilde være at rulle op for mange Mystrier, jeg maatte fremhæve enkelte Personer, der ikke høre Offentligheden til, skulde jeg gjøre dette Ufsnit mere klart og beskueligt. Mangen En i mit Sted vilde være bleven syg, som jeg, eller rasende vred, det Sidste havde nu været det Fornuftigste. Det Bedste var at komme afsted, mine Venner ønskede mig det.

„Vær ved godt Mod og se at kom snart ud af det Brøvl.“ skrev Thorvaldsen mig til fra Nysø. „Jeg seer Dem nok her, før De reiser, hvis ikke saa sees vi i Rom!“

„I Guds Navn, reis bort!“ sagde ærlige deeltagende Venner, der følte, hvad jeg led; ogsaa H. C. Ørsted og Collin styrkede mig i mit Forsæt, Dehlesschläger sendte mig i et Digt sin Hilsen til Reise:

Den gamle Kleist har ofte sagt:
 Han gik paa „poetisk Billedjagt“.
 Paa sig en Sagt Du Dig ogsaa begiver,
 Jeg haaber, at Byttet rigeligt bliver;
 At, naar Du kommer til Grækenland,
 Af græske Himmel og Jord og Vand,
 Du bringer en mægtig Ladning fuld.
 Men glem dog ei, Du er danskt af Kulb!
 Du gjerne som Væring bort maa drage,
 Hvis Du som Væring kommer tilbage,
 Du ei behøver, hvis Kampen bli'er haard,
 At slaae for Drotten i Myklegård;
 En Digter Laurbær faaer om sin Finding
 Uden legemlig Seirvinding;
 Han kæmper aandeligt for sin Sag:
 Den høie Følelse, skjenne Smag,
 Saa viis Din Kraft! og staae Livet bi
 Med vederqvægende Poesi!

Min Ven, Digteren H. P. Holst, skulde ogsaa til Udlandet; hans Digt „O Fædreland, hvad har Du tabt!“ opfyldte Alle,

der var i faae hjertelige, simple Ord sagt, hvad Alle følte; Kong Frederik den Sjettes Død var en Landesorg, en Familienorg, og det første naturlige, smukke Dvad, der udtalte den, greb derfor Alle. Holst var Diebliffets lykkelige Digter, uden Vanskelighed, uden Attester — dette er ikke sagt med Bitterhed mod ham, — beholdt han Rejsestipendium; hans mange Venner i Studenterforeningen arrangerede en Afskedsfest for ham, dette gav Anledning til, at et Par af mine yngre Venner samlede en Kreds for mig, og gav ogsaa mig et Festmaal; det var unge Studenter og nogle ældre Mænd, mellem disse var min Forlægger, Boghandler Reizel, Conferentsraad Collin, Adam Dehlenschläger og H. C. Ørsted; det var lidt Solstin i mit mørke, fattige Digterliv; Sange af Dehlenschläger og Hillerup bleve affjungne og jeg fandt Hjertelighed og Venfkab her, idet jeg bedrøvet forlod Hjemmet. Det var i October 1840. Jeg vilde for anden Gang til Italien og derfra til Grækenland og Constantinopel, en Rejse, jeg paa min Maade fortalte i: „en Digters Bazar.“

Paa Udreisen blev jeg nogle Dage i Holsteen hos Grev Rantzau-Breitenburg, hvis Fædreneborg jeg nu første Gang besøgte; jeg saae den rige holsteenske Natur, Hede og Marskland. Skjondt seent paa Høsten var det smukke Dage, paa en af disse besøgte vi den nærliggende Landsby, Münsterdorffs Kirkegaard, hvor Siegfried von Lindenberg's Forfatter ligger begravet, Müller von Ikehoe, som han ogsaa kaldtes, Lydslands meest læste Romandigter i det forrige Aarhundrede, der skrev: Romische Romane aus den Papieren des braunen Mannes; eengang den meest læste Romandigter og dog som Ældre næsten glemt af sin Lidsalder, han havde imidlertid fra Kongen af Danmark en Pension til sin Død (den 23de Juni 1828), kunde altsaa leve og — lide, dersom han var, hvad vi kalde: „af en sølsom Natur.“

Mellem Magdeburg og Leipzig var, Jernbanen aabnet, det var første Gang, jeg saae og prøvede en saadan, det var mig en Livsbegivenhed at see og kjende denne Flugt, man vil i „Bazaren“ læse om det mægtige Indtryk, den gjorde paa mig.

I Leipzig levede Mendelssohn-Bartholdy, jeg skjødte ham et Besøg. Collins Datter og Svigersøn Statsraad Drewsen havde netop Aaret forud hjembragt fra Mendelssohn en Gilsen til mig; paa Rhintouren hørte de, at han var ombord, og da de kjendte og elskede ham som Componist, talte de til ham, han hørte, at de vare fra Danmark, og da var et af hans første Spørgsmaal, om de kjendte den danske Digter Andersen? „Jeg betragter ham som min Broder!“ sagde Fru Drewsen, og nu var der et Tilfyningspunkt. Mendelssohn fortalte dem, at da han laae syg, havde man læst høit for ham: „Kun en Spillemand“, Vogen havde høilig interesseret ham og vakt hans Interesse for Forfatteren, han bad dem bringe mig en hjertelig Gilsen og tilføiede, at jeg endelig, naar jeg engang kom gennem Leipzig, maatte besøge ham. — Nu kom jeg her, men kun for at blive et Døgn. Jeg søgte derfor strax Mendelssohn, han var paa Prøve i „Gewandhaus“, jeg sagde ikke mit Navn, men at en Reisende særdeles ønskede at hilse paa ham, og han kom, men ærgerlig saae jeg nok, fordi han blev forstyrret i sine Forretninger. „Jeg har megen lidt Tid, og kan egentligt her ikke tale med Fremmede!“ sagde han. „De har selv indbudt mig!“ svarede jeg, „jeg maatte ikke rejse gennem Deres By uden at fremstille mig for Dem —!“

„Andersen!“ raabte han nu, „Dem er det!“ og hele hans Ansigt straaede, han omfavnede mig, drog mig ind i Salen, jeg maatte høre Proven med, det var Beethovens syvende Symphonie. Mendelssohn vilde beholde mig til Middag, men jeg skulde til min ældre Ven Brockhaus, og strax efter

Middag gif Dilligencen til Nürnberg, hvorhen jeg vilde. — Jeg maatte da give det Løfte, at jeg paa Tilbageveien vilde blive et Par Dage her i Leipzig, og jeg holdt, hvad jeg lovede. Nu gav Mendelssohn mig Papir og Blæk, bad mig om min Haandskrift og jeg skrev:

Gjennem Kirken Orgeltoner runged:
Et Barn var født og Felix blev det kaldt,
Ja „Felix“ havde Herrens Engle sjunget,
Thi Tonekunstens Scepter ham tilfaldt.

I Nürnberg saae jeg første Gang Daguerreotyp-Billeder, i ti Minuter, sagde man, blev disse Portraiter til, det forekom mig, som en Trolldom, Kunsten vare ny og endnu langt fra, hvad den er i vore Dage. Daguerreotyp og Jernbane, disse Tidsalderens to nye Blomster vare allerede et Udbytte for mig af Reisen; med Banetoget fløi jeg til München til gamle Bekjendte og Venner.

En Mængde Landsmænd var her, Blunck, Kiellerup, Wegener, Dyrmaier Holm, Marstrand, Storch, Holbech og Digteren Holst, med hvem jeg herfra skulde gjøre Reisen ind i Italien; vi To bleve nu et Par Uger i München og boede sammen; han var en sand god Kammerat, omgængelig og deeltagende; jeg besøgte med ham nogle Gange Kunstner-Kneipen, en bairisk Afspælling af Romerlivet, men det varøl og ikke Vin, der skummede, jeg følte mig heller ikke ret i Stemning ved denne Munterhed, og af Landsmændene var der Ingen, der ret drog mig til sig; og hvad mig som Digter angik, da holdt deres Dom over mig nok Kjøbenhavnst Grademaal. For Holst derimod var man anderledes velvillig stemt, jeg gif derfor meest min egen eensomme Gang, stundom fuld af Livslyst, oftere mistvivlende igjen om mine Kræfter. Jeg havde et eget Talent til at dvæle ved Livets Skyggesider, opsoge det Bittre og just smage

derpaa, ganske udsøgt vidste jeg at pine mig selv. — Et Par Uger blev jeg i München, og mødte jeg ikke Interesse hos Landsmændene, saa fandt jeg den i højere Grad hos Fremmede; „Improvisatoren“ og „Kun en Spillemand“ vare kjendte af Flere; den berømte Portraitmaler Stieler opførte mig, aabnede mig sit Huus, og jeg traf i Kredsen her Cornelius, Pachner og Schelling, hvem jeg tidligere kjendte. Snart stode flere Familiers Huse mig aabne. Mit Navn naaede Theater-Intendantens Øre, og jeg fik en fri Plads i Theatret, netop ved Siden af Thalberg. I „Bazaren“ har jeg omtalt mit Besøg hos Kaulbach, den Kunstner, som andre Kunstnere dengang satte saa lavt, og hvem Verden nu med Rette har lært at sætte som stor. Jeg saa da i Carton hans herlige „Jerusalems Ødelæggelse“, Skizzer til „Sunnenschlacht“; han viste mig de deilige Tegninger — dem vi senere Alle have seet — til hans „Reinecke Fuchs“ og til Goethes „Faust.“

Jeg glædede mig som et Barn over at jeg skulde med min Ven H. B. Holst reise ind i Italien, vise ham det deilige Land og al den Herlighed der, men Landsmændene i München, især Blunck og Storck, vilde ikke slippe ham, hans Portrait blev malet, Tiden drog bestandig ud, og da han selv tilsidst ikke endnu kunde bestemme Afreisen, maatte jeg afsted alene, og opgive den Glæde at reise med Digteren i det Land, jeg elskede og kjendte som Kunstens skønne Land; imidlertid aftalte vi at bøde sammen i Rom, naar han kom der, og at vi derfra vilde følges ad til Neapel.

Den anden December forlod jeg München og gik gjennem Tyrol over Innsbruck og Brenner ind i Italien, min Længsels og kjæreste Tankes Land. Jeg skulde altsaa dog komme her igjen, det skulde altsaa ikke blive „den rimeligviis eneste Gang, den Lykke forundtes mig!“ som man eengang sagde mig det. Jeg var glad bevæget, et Dieblisk fortrængte det ganske de Sorgen, som knugede mit Sind, og jeg bad med Alvor og Inderlig-

hed til Gud om aandelig Sundhed og Kraft til som Digter at virke.

Den nittende December naaede jeg Rom, Rejsen er i Billeder og Begivenheder givet i „en Digters Bazar“; strax samme Dag, jeg kom, fik jeg et godt Logis hos stikkelige Folk omme i Via purificatione, en stor Leilighed, en heel Etage til mig og Holst, snart vilde han jo komme.

Men der gik lang Tid, før det skete; jeg maatte længe vandre ene om i den store, tomme Bopæl, den, jeg havde faaet billig, da der denne Vinter opholdt sig kun faa Fremmede i Rom, hvor Veiret var slet, og ond Feber grasserede.

Til min Leilighed hørte en lille Have med et mægtigt Drangetræ, der hang fuldt af Frugt; op til Muren blomstrede Maanedsrøser i rig Dylde, og festlig lød her over til mig Munkenes Sang fra Kapucinerklostret, just det, hvor jeg har henlagt „Improvvisatorens“ Barndoms Nar.

Jeg besøgte igjen Kirker og Gallerier, gjenfaae alle Kunstskatte; traf flere gamle Venner og tilbragte igjen en Juleaften, om ikke saa festlig, som den første, dog en Juul i Rom; Carneval og Moccoli fulgte, men ikke blot var jeg legemlig syg, det laae i mig, det laae ogsaa i Luften, her var ikke den Ro, den Frihed, som da jeg første Gang levede her. Jorden ryftede, Liberen løb op i Gaderne, man sejlede der med Baade, Feber rykkede mange Mennesker bort; i faa Dage mistede saaledes Thyssen af Borgheze sin Hustru og tre Sønner; det var Slud og Blæst, der var ikke hyggeligt; mangen Aften sad jeg i min store Stue hvor det traf fra Vinduer og Døre, de tynde Dviste blussede i Kaminen, og Heden fra dem brændte min ene Side, mens den anden følte den kolde Luft, halv i Kappe og med varme Rejsestøvler inden Døre, og dertil i Natter og Uger den voldsomste Tandpine, den, jeg siden har søgt at spøge over i Fortællingen „mine Støvler.“

Først ind i Februar kom Holst, kort før Carneval, jeg

var legemlig og sjælelig syg; hvor var han dog en hjertelig Kammerat, godmodig og mild, det var en Belgjerning, thi jeg var lidende; og i den Sjæls-Tilstand dukke tidt gamle Minder op, mangt et lille Digt fra de Dage er veiret hen, jeg eier kun faa af disse:

Jeg gav mit Hjerte, mit Ungdoms-Blod,
Saa sagde hun: „D, han er saa god!“
Men smuk nok var jeg dog ikke!

Tungt var det vist for min bedste Ven,
Han samlede' al Gist og gav mig den,
„Det styrker! Det maa Du drikke!“

Jeg sang hvad jeg følte, naturligt og sandt,
Men alle de critiske Dannede fandt:
„D, det har han taget fra Heine! — —“

Raat og vaadt var det hver Dag, nu kom Brevene hjemme fra, — ikke stort forskjellige fra dem, jeg fik under mit forrige Romertog. — Det var ikke glædeligt, hvad man havde at melde: „Maurerpigen“ var opført og stille gaaet nogle Gange, men, som jeg havde forudset, da Fru Heiberg ikke udførte Hovedrollen, kom der ingen Folk, og Directionen havde derfor lagt Stykket hen; Honoraret for de Aftener, det var blevet givet, vilde rimeligviis blive forringet, efter det nye System, at kun et Stykke, der heelt fyldte tre Timer, var et Aftenstykke. En af Landsmændene fik Brev, deri stod at „Maurerpigen“ var udpebet, hvilket var aldeles Usandhed, men Efterretningen fik jeg, og den gjorde sin ubehagelige Virkning paa mig, saa var jo det udrettet; senere hørte jeg for vist, at Stykket var blevet vel optaget, men som sagt, havde ikke skaffet Huus. — Hovedrollen var smukt og varmt givet af Madam Holst, Hartmanns Musik høist characteristisk, men at Scenearrangementet havde været til reent at slaae Alt ihjel; slet, smagløst og forstyrrende; ja den dramatiske Deel i Alhambra aldeles klodset og latterlig, hvilket Mængden naturligviis

lod gaae paa Forfatteren. Hr. Bister som Lazon, meldte man mig, havde været saa udmærket kunstnerisk, saa overstrømmende af Lune, at Alt maatte drages ned i Latterens Strøm. Man maatte lee til det Yderste.

Værst af Alt for mig var imidlertid, at Heiberg vilde mig til Livs, han, der da i Kjøbenhavn var baade Allah og Propheten i dansk Literatur, og i de Dage havde han netop udgivet et nyt Værk, der opfyldte ganske og aldeles Alle. Det var: „En Sjæl efter Døden“, og deri, det skrev man til en Landsmand, blev „Andersen ordenligt ført til Bands.“ Selv meldte en af mine meest deltagende Venner: Bogen var fortræffelig og jeg til Latter; det var Alt hvad jeg hørte, Alt hvad jeg vidste; Ingen satte ud fra hinanden, hvad Satiren egentligt havde sagt om mig, og hvori det Morsomme og Latterlige laae. „Andersen bliver ordenligt ført til Bands!“ hed det. — Det er dobbelt pinligt at spottes, naar man ikke veed, hvad det er hos os, vi er til Spot for. Efterretningerne bleve som smeltet Bly tilbrøppede i en aaben Bunde.

Hele min Rejse kom til at ligge imellem, før jeg fik Bogen at see, først ved min Hjemkomst til Kjøbenhavn læste jeg den, og fandt da, at det Sagte mod mig var i sig selv Intet at tage sig saa nær. Det var en Spasen over, at jeg fra „Skaane til Hundsrück“ var berømt, det Heiberg slet ikke syntes om; fra „Skaane til Hundsrück“, altsaa omtrent saa langt som Heibergs Rejser gif, havde han erfaret, at jeg var berømt — det led han ikke og lod saa mig gaae ad Helvede til. Digtningen selv fandt jeg imidlertid saa fortræffelig, at da jeg havde læst den, jeg nær havde strax skrevet ham til og bragt min Tak for Nydelser af dette Digterværk; men jeg sov paa den gode Stemning, og da jeg vaagnede, var jeg reflecterende og frygtede for, at min Tak kunde misforstaaes af ham. Hvad iøvrigt min Nedstigning i Heibergs Helvede

angaaer, da er der sagt mig af Folk, som tidligere hørte ham læse Digtet, at jeg dengang ikke fandtes deri, jeg maa altsaa senere være blevet fordømt af ham og stuet derind.

I Rom, som sagt, kjendte jeg endnu ikke Bogen, jeg hørte kun Pilene sukke og sølte dem saare uden at kjende Gistens Magt, der kunde være lagt i dem. — Og saaledes blev ogsaa dette mit andet Besøg i Rom forbittret mig; jeg havde en Tanke om, at Verdens-Byen, som jeg saa inderligt elskede, og hvor saa Meget tiltalte og opfyldte mig, var ingen lykkebringende Grund for mig. Mørke og bittre vare Dagene, som kom og gik, ingen af dem stort bedre end under Besøget i 1833. Jeg sølte mig legemlig ihj og ilede med at komme bort.

Ved Carnevalse-Tiden var Holst indtruffet og med ham var fælles Ven Conrad Rothe, nu Præst ved Truelfirke, vi Tre tilsammen reiste i Februar til Neapel. Det er et Sagn, en Folketro hos de Fremmede i Rom, at man Aftenen før sin Afreise derfra skal gaae til Fontane del Trevi og drikke af dens Vand, saa er man sikker paa endnu engang at komme til Rom igjen. Da jeg første Gang reiste herfra, blev jeg om Aftenen hindret i at komme til Kilden, jeg tænkte paa det hele Natten, og nu kom et Bud at hente mit Løi, jeg fulgte med og tilfældigviis kom vi forbi Fontane del Trevi, jeg dhyppede Fingeren i Vandet, smagte derpaa og troede: „jeg kommer her igjen!“ og jeg kom; denne Gang før Afreisen opgav jeg denne Overtro, vi kjørte afsted, pludselig dreiede Vognen fra il Corso, vi skulde fra et Munkeløster afhente en Geistlig, og vi kom til Fontane del Trevi, og tredje Gang kom jeg ogsaa til Rom. — Den Geistlige vi tog med var Capelmester, en lystig Mand, der ved Albano fastede den geistlige Dragt og blev en morsom syngende og beleven Herre; H. B. Holst har i sine „italienske Skizzer“ indført ham fra dette vort Bekjendtskab.

Det var koldt i Neapel, Vesuv og Bjergene rundtom laae med Sne; der var Feber i mit Blod, jeg led aandelig og legemlig; en flere Uger vedvarende Tandpine havde dertil bragt mig i høi nervøs Tilstand; jeg tog mig sammen, saa godt jeg kunde, kjørte med Landsmændene til Herculaneum, men, medens de vandrede om i den opgravede By, sad jeg febersyg og det var mig et af Lyffens Tilfælde, man tog Feil af Vanetogene, saa at vi istedetfor at gaae til Pompeji foer afsted hjem til Neapel, dødsyg kom jeg her, kun ved en hurtig Aareladning, som min neapolitanske, omhyggelige Vert nødte mig til usortøvet at underkaste mig, undgik jeg Døden. Ugen efter følte jeg mig mærkelig bedre og afgik med et fransk Krigsdampskib „Leonidas“ fra Neapel til Grækenland. Ved Strandbredden sang Folket „eviva la gioia!“ Ja, Glæden leve! kunde man kun gribe den.

Et nyt Liv skulde gaae op for mig, og i Sandhed det skete, staaer det ikke læseligt i mine senere Skrifter, det rører sig da i mine Livs Anskuelse, i min hele indre Udvikling. Det var om Eftermiddagen den femtende Maarts, jeg forlod Neapel, Byen jeg kjendte, hvor jeg havde Venner, og det var mig, som om jeg nu lod mit europæiske Hjem bagved mig; jeg følte mig ung og let i Sindet, det var, som gik der en Forglemmelsesstrøm mellem mig og alle bittre, sygelige Minder; jeg følte Sundhed i mit Blod, Sundhed i min Tanke, karst og modig løftede jeg mit Hoved.

Neapel laae solbelyst, Skyerne hang om Vesuv ned til Gremittens Hytte, Havet var næsten blifstille; Natten som fulgte blev jeg kaldt op at see Stromboli give Ild, Vandet lyfte derved; om Morgenens passerede vi Charybdis, saae Brændingen ved Scylla, Sicilien med sine lave Klipper, og det rygende Vtna med sin Sne løftede sig foran os.

Jeg har i „Bazaren“ talt om Kystreisen, om det korte

Ophold paa Malta og de deilige Nætter og Dage paa det blifstille Middelhav, der om Natten lyfte i sin Døning, og Stjernernes Bragt, hvis Glands forbausede mig: Straalerne fra Venus var som Maanens i Norden, den lod Gjenstandene kaste Skygge; i Havfladen tumlede sig store Delfiner; paa Skibet selv var Selskabs- og Salon-Liv, der blev musticeret, sjunget, dandset, spillet Kort og livligt ført Conversation; Amerikanere, Italianere, Afrikanere, mellem hverandre. Biskopper og Munk, Officerer og Tourister. — Iaa Dages Samliv paa Havet knytter saaledes hverandre fast; jeg var blevet som hjemme, og det var derfor en heel tung Skilsmisse ved Syra at forlade dette Fartøi. Den franske Dampskibslinie fra Marseille til Constantinopel, skærer ved Den Syra Dampskibslinien mellem Alexandrien og Piræus, jeg maatte altsaa her paa et Skib fra Egypten og var, med Undtagelse af en Perser fra Herat, den Eneste der paa Syra forlod „Leonidas.“

Vhen her, saae ud som en Stad af Telte, som en heel Leir, idet her fra Huus til Huus mod Solstraaerne vare spændte store Seil. Strandbredden skinnede hvid og rød, det var en Mennekkemasse der stod, Grækere i røde Trøier og hvide Fustaneller. Det græske Dampskib der sædvanligviis gik herfra til Piræus var under Reparation, og jeg tog derfor Plads i det fra Alexandrien, som netop var indtruffet og kun skulde tilbringe et Par Dage med os i Dvarantainen, naar vi naaede Piræus, iøvrigt henviser jeg til „Bazaren“, hvor jeg har givet Rejsens Billedrække og kan altsaa her hurtigere gennemskue Landene.

I Havnen ved Piræus, hvor vi laae for Anker og holdt vor Dvarantaine, kom strax op ad Dagen en Baad med Landsmænd og Lydfkere, „Allgemeine Zeitung“ havde sagt dem, jeg kom, de lagde an foran Skibet for at hilse paa mig, og da Dvarantainen var endt, afhentede de mig i Piræus, hvorfra

vi med en græft klædt Reietjener rullede afsted gennem Oliekoven op til Athen, hvis Lykabetos og Akropolis jeg alt længe havde ønsket. — Den hollandske Consul Travers var ogsaa dansk Consul og talte Dansk. Hofpræsten Lütth, en Holstener, gift med en ung dansk Dame fra Fredensborg var mellem de nye Venner. Lütth sagde mig, at han havde lært Dansk ved at læse i Originalsproget min „Improvisator.“ Vor Landsmand Røppen, Architecterne, Brødrene Hansen og Holsteneren, Professor Ross mødte jeg her; det danske Sprog klang i Grækernes Kongeby, Champagnen knaldede for Danmark og for mig.

En Maaned blev jeg i Athen; man havde villet arrangere det saa, at jeg paa min Fødselsdag den anden April skulde have besøgt Parnas, men Vintertiden kom, der faldt megen Sne, og jeg tilbragte min Fæst meest oppe paa Akropolis. — Blandt de kjæreste og interessanteste Bekjendtskaber, jeg gjorde i Athen, var Prokesh-Ostens, den derværende østerrigske Minister, alt den Gang os bekjendt ved hans Grindringer fra „Ægypten og Lilleasien“ og „hans Rejse i det hellige Land.“

Consul Travers forestillede mig for Kongen og Dronningen. — Flere høist interessante Udflugter bleve gjort. Jeg var her netop til Grækernes Paaske og til „Friheds-Festen“, af hvilke jeg har søgt at give et Billede.

Som et Schweiz med en høiere og klarere Himmel end Italien, laae Grækenland for mig. Naturen gjorde et dybt alvorligt Indtryk paa mig; jeg havde Følelsen af at gaae paa Verdens store Valplads, hvor Nationer havde kjæmpet og var gaaet til Grunde. Ingen enkelt Digtning kan omfatte en saadan Storhed; hvert udbrændt Blodleie, hver Hoi, hver Steen havde store Grindringer at fortælle, hvor smaat bliver ikke paa et saadant Sted Hverdagslivets Ujævnheder? En Rigdom af Ideer

gjennemstrømmede mig og i en saadan Fylde, at ingen heftedes paa Papiret. Den Tanke, at det Guddommelige har paa Jorden sin Kamp at kjæmpe, at det her forkastes og forstødes men dog gjennem Secler gaaer seirende frem, havde jeg Lyst at udtale og fandt i Sagnet om den evige Jøde Motiv herfor. I den Betydning han da optraadte forekom mig Sandhed og det Hele blev dog forskjellig fra de mange andre Digteres Behandling af samme Stof, idet de ikke, affrækket af, at Goethe, som han fortæller det i „Dichtung und Wahrheit“, opgav det. Den tyske Digter *Mosen*, Hollænderen *Den Kate*, Franskmændene *Eugen Sue*, og hos os *Ingemann* have alle behandlet Sagnet; i mindre Digtninger har vi det af *Schubart*, *Lenau*, *Karl Witte*, *Paludan Müller* ic. I et Par Aar havde dette Stof opfyldt mig, men jeg mægtede aldrig ret at forme det i Digtning; det gik mig tidt, som man fortæller om Skattegraverne, at de troe at have hævet Skatten og da pludselig synker den dybere; jeg tvivlede om nogenstinde at have Guldet frem for Lyset. Jeg følte hvilken Mængde Kundskaber jeg i forskellige Retninger maatte tillegne mig og læste virkelig flittig og med Valg.

Paa en Tid da der almindelig af Critiken tilraabtes mig Mangel paa Studium, var jeg just flittig, men den Gne skrev og snakkede efter den Anden og hver havde nok Sit at kalde Studium, saaledes som jeg erfarede det hos en belærende Dame, der engang sagde til mig, at Folk havde Ret i at jeg ikke studerede nok. „De har jo ingen Mythologie!“ sagde hun, „der er i alle Deres Digte ikke en eneste Gud eller Gudinde! De skal læse Mythologie, *Corneille* og *Racine*!“

Jeg havde læst og optegnet en Deel til min Digtning „*Ahasverus*“, den samlede sig først her i Athen, hvor jeg begyndte den. Snart lagde jeg den igjen hen, men altid kom Lysten tilbage, og jeg trøstede mig med, naar den noget længe

hvilede, at det gik med Aandens Børn som med de jordiske, medens de sove, vore de!

Den een og thyvende April seilede jeg igjen fra Piræus til Syra, hvor jeg med det franske Dampskib „Rhamses“ fra Marseille tog Plads til Constantinopel; vi havde et stormende Veir i Archipelagus, jeg tænkte paa Skibbrud og Død, og da jeg naaede den Overbeviisning, at det nu var forbi, følte jeg mig forunderlig rolig, lagde mig i min Køje, medens Folk rundt om jamrede og bad, Alt knagede og bragede, men jeg faldt i Søvn, og da jeg vaagnede, vare vi i god Behold i Bugten ved Smyrna. — En anden Verdensdeel laae for mig. Og i Sandhed, ved at betræde den følte jeg en Andagt, som da jeg som Barn kom ind i Odense gamle St. Knuds Kirke. Jeg tænkte paa Jesus Christus, der blødte paa denne Jordbund, jeg tænkte paa Homer hvis Sange herfra lød evigt ud over Verden. Aftens Kyft holdt sin Prædiken til mig, maaskee mere gribende, end nogen Prædiken har gjort det i den murede Kirke.

Smyrna tog sig storartet ud, men med spidse røde, nordiske Tage og kun enkelte Minareter, Gaderne selv ere smalle som Venedigs; her kom just en Struds og en Kameel forbi, for begge maatte Folk træde afveien ind i de aabne Huse. — Paa Gaderne var en vrimlende Folkemasse, Tyrkinder, som man kun faae Dinene paa og Næsetippen; Jøder og Armenianere med hvide og sorte Hatte, nogle i Form af en omvendt Iydepotte. Foran alle Consulernes Huse vaiede deres Landes respective Flag; i Bugten laae et rygende tyrkisk Dampskib, med Halvmaanen i sit grønne Flag.

Mod Aften forlod vi Smyrna, Røget stod tændt over Achilles Gravhøi paa Trojasletten. — Kloften Ser om Morgenens seilede vi ind i Dardanellerne; paa den europæiske Side laae en rødtaget By med sine Veirmøller og en smuk Fæstning, paa asiatisk Side en mindre Fæstning, Afstanden mellem de to

Verdensdele forekom mig, at være som Sundet mellem Helsingør og Helsingborg, Capitainen opgav den for $2\frac{3}{4}$ Lieus. Gallipoli, ved hvilken By vi kom ud i Marmorhavet, har ganske et nordist fort Udseende, gamle Huse var der med Karnapper og Træaltaner, Klipperne rundt om, lave, men af et nøgent, vildt Udseende; vi havde stærk Søgang, og mod Aften Regn. Det blev et graat nordist Veir og i det laae foran os næste Morgen det herlige Constantinopel, et Venedig, som Phantasten kan lade det reise sig af Havet; den ene Moskee traadte frem herligere end den anden; Seraillet laae lyst og sømmende foran. Solen brød frem og beskinnede Aftens Ryst, de første Gypresstøve og Scutaris Minareter; det var et underdeiligt Syn! der var et Raaben og Skrigen med Folk i de smaa ghygende Baade, som her vrinlede med; stikkelige Tyrker bar Tøiet for os.

I Constantinopel opholdt jeg mig elleve interessante Dage; vor Minister Baron Hübsch boede paa sit Landsted i Bujukdereh, flere Mile fra Constantinopel, han indbød mig at komme der, men jeg blev hellere i Staden, hvor Italieneren Romani, dansk Consul, tog sig af mig; mit sædvanlige Rejseselskab forlod mig ikke, just under mit Ophold her indtraf Mohameds Fødselsdag (den fjerde Mai); jeg saae Abdul-Meschied drage til Moskeen, Tropperne paraderede, alle Gader og Pladser vare opfyldte med Menneſter i deres østerlandſke brogede Dragt og den Aften var der stor Illumination, alle Constantinopels Minareter belyste, og over dem og hele Staden spændte sig ligesom et Næt med Lamper, der straaledede omkaf med de blanke, blinkende Stjerner; alle Skibe, alle Baade laae i Ildcontourer. Det var en orientalsk stjerneklar Aften, Bjerget Olymp i lille Aften glødede i den nedgaaede Sol, det var den meest seeagtige Stund, jeg har oplevet.

Hos den græske Minister Chrystides, til hvem jeg fra

Atten var anbefalet og hos den østerrigste Internuntius Baron Stürmer blev jeg paa det Hjerteligste modtaget, hos denne herlige Mand fandt jeg et thdsk Hjem og thdsk Venner.

Hjemreisen havde jeg tænkt at gjøre over det sorte Hav og op ad Donau, men en Deel af Rumelien og Bulgarien var i Oprør, det hed, at flere tusinde Christne vare myrdede; alle mine Medreisende i Hotellet, hvor jeg boede, opgav aldeles deres Reiseplan paa Donau, som jeg havde den inderligste Lyst til at prøve; Alle raadede mig at gjøre som de og gaae tilbage igjen over Grækenland og Italien. Jeg var i en svær Kamp med mig selv. Jeg hører ikke til de Modige, det er tidt sagt mig og jeg troer det selv, dog maa jeg erklære, at det kun er smaa Farer, som ret ængste mig, derimod under de større, og naar der virkelig er et Udbytte, da har jeg en Villie, der trænger igjennem, en Villie, der Aar for Aar er blevet fastere, jeg skjælever, jeg frygter, men jeg gjør dog det, jeg anseer for at være det Rigtige; og jeg skulde troe, at naar man har medfødt Seighed, og dog af egen Drift bekjæmper denne, saa har man gjort Sit og kan nok være sin medfødt Svaghed bekjendt. — Det var min inderligste Lyst at kjende lidt til det Indre af Landet, see i hele sin Udstrækning Donausfloden og dens af Fremmede dengang saa lidt seete Kyster. Jeg var virkelig i en stor Sjæle-Kamp; min Phantasie udmalede mig de frygteligste Begivenheder, jeg tilbragte en tung, søvnløs Nat, men om Morgen gik jeg til Baron Stürmer, bad ham raade mig, og da nu han meente, at jeg kunde vove det, især da to af hans militaire Landsmænd, der, da de toge alle Depescher med sig til Wien, vilde paa Veien selv, om det gjordes nødvendig, kunne erholde Hjelp og Erforte, besluttede jeg mig til Donaureisen og fra det Dieblif, jeg havde bestemt mig, var ogsaa Frygten borte og min Tro og Hengivelse i Guds Villie aldeles Betryggelse.

Den fjerde Mai om Aftenen gik jeg ombord i Skibet, der laae ud for Seraillets Havn; da vi i den tidlige Morgenstund løstede Anker, fik vi den sørgelige Efterretning, at det forventede store østerrigske Dampfskib, som skulde møde os, netop i denne Nat, i taaget Veir var stødt paa en Klippe i det sorte Hav og totalt forliit; derud gennem det underlige Bosphorus fløi vi nu afsted, prøvede Sv og Laage, laae et Døgn i Byen Kostendische tæt ved Trajans forfaldne Vold, og kjørte saa i store Kurvevogne trukne af hvide Oxe, hen over den øde Landstrækning, hvor vilde Hunde drev om, og hvor kun de omstyrkede Gravstene af to Kirkegaarde viste her havde staaet Byer, dem, Russerne afbrændte i Krigen 1809. Det var Dobrudscha. Den hele nu mærkelige Krigs Skueplads for Russerne og Tyrkerne tilbagelagdes i et Par Dage. I mine Tanke har jeg saaledes det bedste Kort over Donaustrækningen, den klareste Forestilling om de usle Smaabyer, de forfaldne Fæstninger, idetmindste viste de sig saaledes dengang, jeg saae hele Ruiner eller Fæstningsværker af Jord med Kurvesletning.

— Til Urolighederne i Landet hørte vi først, da vi nærmede os Rustschuk med dets mange Minareter. Strandbredden var opfyldt med Menneker, to frankist flødte unge Mænd bleve kastede ud i Donau, de svømmede mod Land, den En kom op, den Anden, som Mængden kastede Stene paa, svømmede ud mod os og raabte: „Hjelp, de myrde mig!“ vi laae stille midt i Floden, fik ham op, Signaler med Skud bleve givne ombord og besvarede i Land, Byens Pascha kom ombord og tog den stakkels Franker under sin Beskyttelse. — Næste Dag saae vi fra Skibet de snebedækkede Balkanbjerger, mellem dem og os rasede Oprøret; vi hørte derom i den paafølgende Nat, en væbnet Tartar der fra Widdin gennem Landet førte Breve og Depescher til Constantinopel var blevet overfaldet og dræbt, en anden, troer jeg, var det ikke gaaet bedre. Den Tredie havde seet sin Eftorte splittet

og dræbt, selv var han undsluppet, og kommet ned til Donau, hvor han skjult i Rorene havde oppebiet vort Dampffibss Komme; Mennesket, i sine Gaareffinds Klæder, kommende op af Dyndet, og dernæst væbnet, som man siger til Tænderne, saae ganske forfærdelig ud, da vi ved Lampelhs saae ham hos os ombord, han fulgte omtrent en Dagsreise med os op ad Donau. I Widdin, Tyrfernes stærke Fæstning, var vi i Land, efter først at blive vel gennemrøgede for ikke at bringe dem Pestmitte fra Constantino-pel. Hussein Pascha, som residerede her, sendte os alle de nyeste Nummere af „Allgemeine Zeitung“, saa at vi fra tydst Side fik vore bedste Meddelelser om Landets Forfatning.

Som et Ur-Skovland aabnede sig Servien; vi passerede, paa smaa Baade, den mange Mile styrrende og brusende Donau, det var gjennem Jernporten som den et Par Dagsreiser lange Strækning kaldes; jeg har søgt at give et Billede heraf i „Bazaren.“ Ved Gammel-Orsova forestod Dvarantainen; Bygningen var kun indrettet til at tage mod wallachiske Bønder og ikke bedre vante Reisende, næsten alle Stuer var med Brolægning; Jøden aldeles forfærdelig, Vinen endnu værre, om den kunde det; jeg delte Stue med Engländeren Minsworth *), der da vendte hjem fra sin Reise i Kurdistan.

Da senere „En Digters Bazar“ udkom i London, skrev Minsworth i „The literary Gazette“ af tiende Octbr. 1846, paa Opfordring af Redacturen, en Notice om vort Samliv i Dvarantainen, hvor hans Opfatten af min Personlighed viser det hjertelige Sindelag, der sætter mig i et altfor godt Lys; han fortæller dernæst, at jeg var „— wery shullful in cutting out paper. The drawings of the Mewlewis, or turning dervishes, in my Asiatic travels, are from cuttings of his.“

*) En Broder til Digteren.

Efter endt Dvarantaine gik det gennem Militairgrændsen, under prægtige Castanietræer, forbi Minder fra Romernes Tider, Ruiner af Broer, Taarne og den storartede „Trajans Table“ i Klippemuren; maleriske Grupper af wallachiske Bønderfolk verlede med østerrigiske Soldater i Mængde og Zigeuner-Bander leirede i Klippehuler, Billed paa Billed fulgte, men da Dampfskibet igjen optog os, overskyldtes dette i en saadan Grad, at man neppe kunde røre sig; det var det største Marked i Pesth, Alle strømmede derhen; det var en besværlig, søvnløs lang Tour, men frembød Skuet af det ungariske Folkeliv; Egnen blev imidlertid mere og mere flad og havde ikke længer sin tidligere rige Afveksling eller som den siden igjen frembød op imod Pressburg. Byen Theben stod i Flammer, da vi seilede forbi. Gen og thyve Dage ialt havde vi været paa Donauflodens, da vi ved Brateren steg i Land og kjørte ind i Keiserstaden. Gamle Venner besøgte, og snart over Prag og Dresden gik det mod Hjemmet. Characteristisk forekom det mig, at medens paa den hele Reise fra Italien over Grækenland og Tyrkiet til Hamborg min Koffert kun to Gange var efterseet, nemlig ved den østerrigiske og ved den tyske Toldgrænse, blev den det ikke mindre end fem Gange før jeg kom i min Stue i Kjøbenhavn, først eftersaae man den ved Indtrædelsen i Holsteen, derpaa ved Arøjsund, og nu igjen da jeg steg i Land i Thyen, derpaa i Slagelse, idet jeg forlod Diligencen, og endelig, da jeg med Dagvognen kom til Kjøbenhavn; det var den Tids Skik og Brug.

Ved min Ankomst til Hamborg var just den store Musikfest; en Mængde Landsmænd traf jeg ved Table d'hôte, idet jeg der til Vennerne ved Siden af mig talte om det deilige Grækenland, om det rige Orient, henvendte sig en gammel kjøbenhavnske Dame til mig med de Ord: „Har De nu, Hr. Andersen, paa Deres lange og mange Reiser seet Noget ude, der er saa deiligt, som

vort lille Danmark?" — „Ja, det veed Gud jeg har!" svarede jeg, „jeg har seet meget smukkere!" — „Sy!" udbroød hun, „De er ikke Patriot!"

Jeg kom gennem Odense netop ved St. Knuds Marked. „Det var kjønt af Dem", sagde en skikkelig hvenst Dame, „at De har indrettet Deres store Reise saaledes, at De ogsaa fik Markedet med; ja De holder dog af Odense, det har jeg altid sagt!" — See der saae jeg ud som Patriot!

Sært greb det mig, da jeg udenfor Slagelse, min gamle Skoleby, overraskedes ved et gammelt Møde. Medens jeg var Discipel der i Skolen, saae jeg den værdige Pastor Bastholm med sin Kone stadigt hver Aften gaae samme Vandring; fra Baglaagen af deres Have hen ad Stien over Kornmarken og hjem ad Landeveien. Nu kom jeg, flere Aar efter, fra Grækenland og Tyrkiet, og idet jeg kjører paa Slagelseveien seer jeg det gamle Egtepar gaae den sædvanlige lille Vandring gennem Kornmarken; det greb mig forunderligt; de gik endnu der Aar ud og Aar ind den lille Vei, og jeg havde fløiet saa langt, saa vidt omkring; den store Modsætning mellem os lagde sig forunderlig i min Tanke.

Det var midt i August, jeg kom til Kjøbenhavn, og denne Gang uden Angest og Viden, som Tilfældet var ved min første Hjemkomst fra Italien; jeg glædede mig ved at see alle mine Kjære, og det var mig et naturligt Udbrud: „Hjemkomstens første Dieblif er Bouquetten af den hele Reise!"

„En Digters Bazar", som snart udkom, er deelt i forskjellige Afdelinger: Tydskland, Italien, Grækenland o. s. v.; paa de forskjellige Steder, saavel som i Hjemmet, havde jeg Enkelte, jeg sølte mig taknemlig forbundne, og hvis Navne særlig knyttede sig til disse Egne. En Digter er som en Fugl, han giver hvad han har, den giver en Sang, jeg vilde give en saadan til hver af disse Kjære; det var en pludselig opstaaet

Tanke, født ene og alene af et taknemmeligt Sind. — I den samlede Udgave af mine Skrifter har jeg udeladt alle tidligere Dedicationer, og saaledes ogsaa de mange i „Bazaren“, uagtet disse, som man vil forstaae, havde deres Betydning.

Rantzau-Breitenburg, der havde levet i Italien, elskede dette Land, og var ved min „Improvisator“ blevet mig en Velgjører, en Ven, dedicerede jeg den Deel af Bogen, der handlede om Italien; den Lærde, Digteren, Minister i Grækenland Profesch-Osten, og Archæologen Professor Ross i Athen, de to Mænd mellem de Mange, som der gjorde mig mit Ophold hjært, bragtes den Afdeling, som omfattede Grækenland. Til hvad jeg havde givet om Orienten var Dedicationen: „til den østerrigste Internuntius Baron von Stürmer i Constantinopel, ved hvis Gæstfrihed jeg i Orienten fandt mit Norden og Skandinaviens store Digter Adam Dehlenschläger i Kjøbenhavn, ved hvis „Aladdin“ og „Ali og Gulhyndy“ jeg tidligt i mit Norden fandt Orienten, bringer jeg med taknemmeligt Hjerte disse Billeder“. Foran „Donaufarten“ skrev jeg: „Pianoets Tyrster, mine Venner, Østerrigeren Thalberg og Ungareren Liszt, foredrager og indvier jeg dette „Donau-Thema med Ryft-Variationer“. „Hjemreisen“ var bragt „den elskværdige Forfatterinde til Teckningar ur hvardagslivet Frøken Fredrika Bremer i Stockholm og min Velgjører Conferentsraad Collins aandrige Datter Fru Ingeborg Drewsen i Kjøbenhavn, hvis ægte søsterlige Sindelag og Deeltagelse for mig ofte drog mine Tanker til Hjemmet“.

Man vil vistnok nu let forstaae min Tanke med disse Dedicationer, men da Bogen kom ud, vilde man det ikke; disse Tillegnelser dvælede man især ved og havde her et fornyet Beviis paa Forsængelighed; jeg vilde, sagde man, prale med Navne og Forbindelser, nævne betydelige Personer som Venner. Bogen blev imidlertid læst, men nogen egentlig Critik over den kom der

ikke; kun et Par Dagblade udtalte sig; man havde isørigt meest at anke over, at Bogen var for rig; „den Bog skulde have udgaaet i mindre Afdelinger, saa at den langsommere kunde for-
døies!“ sagde en klog, beregnende Forfatter til mig, „den vilde da anderledes have behaget“.

Med Hensyn til „En Digters Bazar“ var Blad-
Critiken i Kjøbenhavn uendelig dum; man fandt det over-
spændt og skrækeligt, at jeg kunde sige, at jeg ved Smyrna
havde seet, da Nyet var tændt, den hele blaa, runde Maane-
Kugle. Vore danske Critikere have sædvanlig ikke aabent Die
for Naturen; selv det høist fornemme „Maanedsskrift for Lit-
teratur“ dablede mig engang, fordi jeg i et Digt havde talt om en
Regnbue ved Maaneklin; det skulde ogsaa være min Phantasie, som
drev mig saa vidt; jeg beklagede mig herover for Drsted; en
nuværende Provst, hvem jeg antager havde skrevet Critiken, hørte til
og udbød: „Det er ogsaa dristigt af Dem at skabe saadan en
Maaneregnbue!“ — „Ja, men jeg har jo selv seet den!“ —
„Hvor?“ spurgte han. — „En Aften ude paa Vesterbroe!“
svarede jeg. — „Paa Vesterbroe!“ loe han høit, „ja paa det
Theater med Pantomimer og Trylleri!“ — Menneket tænkte
sig, at jeg meente Casortis Theater. — „Nei, oppe paa
Himlen selv, paa Vor Herres Himmel, har jeg seet den!“ —
og nu tog Drsted mit Parti.

Hvor jeg har maattet høre megen Dumheds-Klogskab, mundt-
lig og paa Tryk; jeg alene var Syndebukken, hvor man ikke
kunde eller vilde forstaae. Naar jeg i „Bazaren“ ved at
skildre Nürnberg sagde, for at bringe Afverling i Stilen:
„var jeg Maler, vilde jeg tegne denne Broe, dette Taarn“, og
derved tog Anledning til at give Billedet, og derpaa, for at
have ligesom en ny Tilfnytningsstraad, vedblev: „men jeg er
ikke Maler, jeg er Digter“, og søgte nu mere Iyrist at variere

Stilen, saa hed det: „Han er saa forfængelig, at han selv fortæller, at han er en Digter!“ — Der er noget saa Jammerligt, saa Pjaltet i sliq Critik, at man ikke saares, men føler Lyst til, selv om man er det meest fredsommelige Menneſſe, at banke saadanne vaade Hunde, der træde ind i vor Stue og lægge sig der paa de bedste Steder. Der kunde skrives en heel „Narrenbuch“ over alt det Taabelige og Uforſtammede, jeg har maattet høre fra min første Optræden indtil da.

„Bazaren“ blev imidlertid meget læst og gjorde hvad man kalder Lykke. Kun en eneste Gang i mit Liv har jeg talt med den historiſt dygtige Profeſſor Finn Magnuſſen, perſonlig kjendte vi aldeles ikke hinanden; han ſtandsede mig en Dag paa Gaden; den ellers alvorlige Mand var Venligheden og Hjerteligheden ſelv, han takkede mig paa det Underligſte for „Bazaren“, ſom han ſtillede høit, og ſom, ſagde han, det ærgrede ham, at Publicum ikke gav mig Paakjønneſe nok for. Og han var ikke den Eneste; Flere af Landets Dygtige, blandt Andre H. C. Ørſted og Dehlenſchläger, udtalte ſig med Varme og Glæde over dette Arbeide og gav mig al Tak og Opmuntring.

Paa Lykſt er ſenere kommen flere Udgaver af denne Bog, ligesom den ogsaa findes paa Svensk og i ſærdeles ſmuk Udgave paa Engelsk, hvor Critiken med ſtor Erkjendelſe har omtalt den. Den engelske Udgave i tre Bind med mit Portrait udkom hos Richard Bentley i London, og blev meget roſende anmeldt i engelske Blade og Tidſkrifter. Fra den engelske Forlægger ſendtes til Chriſtian den Ottende et ſmukt udfyret Exemplar af denne Bog og mine tidligere udfomne Skrifter; lignende var ſteet fra Lykſkland, og Kongen glædede ſig over den ſtore Erkjendelſe, jeg nød ude; han udtalte den, veed jeg, for H. C. Ørſted og Flere, idet han tillige yttrede ſin Forundring over den Modſtand, jeg endnu mødte herhjemme, denne

idelige Stræben, der vistes i at fremhæve mine svage Sider og udvise Indtrækket af det Digtige; den Lyft, der var til at spotte og forringe min Virksomhed. Det gjorde mig vel at høre det, og det af H. C. Ørsted, den eneste Mand i hele min nærmere, deeltagende Omgivelse, som klart og bestemt udtalte Erkjendelsen af mine digteriske Gaver og med Overbeviisning gav mig Mod, idet han dertil forudsagde, at der maatte og vilde komme en bedre Tid for mig herhjemme, hvor jeg vilde blive erkjendt og føle mig tilfreds med Hjemmets Dom, som jeg nu kunde være det med Udlandets; vi samtalede oftere om, hvori det egentlig kunde ligge, at jeg maatte kæmpe saa meget og saa længe, og vi mødtes i Erkjendelse af flere sandsynlige Aarsager. Nogen Skyld kom vel fra min første Armod, min Afhængighed af Menneskene; de kunde ikke, det der ogsaa i Udlandet er blevet bemærket, glemme, at de havde seet mig som fattig Dreng løbe om og slyde op; nogen Skyld laae vel ogsaa i, som min Biograph i „Dansk Pantheon“ bemærker, at jeg ikke vidste og ikke brugte de Midler, flere Forfattere tidt benyttede, for at vinde ved Kammeratskab; dernæst, hvad H. C. Ørsted beklagende indrømmede, det meget ansætte Maanedsskrifts Strenghed og Mangel paa al Velvillie mod mig, endelig Gjengangerbrevenes Haan, Bladeritiken, der fulgte Tidens Strømninger, kort sagt, den trykte offentlige Dom, som øvede endnu sin Magt hos os, der bøjede os for Auctoriteter; til alt dette kom ogsaa det, at vi havde Alle stor Modtagelighed for det Morssomme, Latterlige, og jeg havde den Skjæbne ved flere Leiligheder, ellers høist velmeente Artikler at blive udstillet saaledes; der var en Tid, at Avisen fra Odense, min Fødeby, altid nævnede mig: „vort Byes Barn“ og gav om mig Efterretninger, der aldeles ikke kunde være af nogen Interesse for Publicum. Af mine private Breve fra Udlandet udreves Steder, som, stillede ind i Avisen, bleve latterlige; saaledes, da jeg en Gang havde skrevet hjem fra Rom, at jeg der i det firtinske

Capel havde seet Dronning Christine og tilføiede, at hun i sit Vdre mindede mig om Componisten Hartmanns Kone, refereredes det i den fyenske Avis, for at undgaae det private Navns Nævnelse, at „Dronning Christine ligner en vis Dame i Kjøbenhavn!“ Heraf maatte man lee. — Hvor tidt prøvede jeg ikke, at feitet Venstab gjør Fortrød.

Jeg fik fra den Tid indtil nu en Angest for at tale om nogen Slags Ting med en tankeløs Bladudgiver, og dog undgik jeg det ikke. — Her var jeg nu, uden min Brøde, igjen lat-terliggjort.

Paa en Reise, idet jeg med Diligencen en halv Time op-holdt mig paa Odense Postgaard, spurgte en Redacteur mig der: „Reiser De nu udenlands?“

„Nei!“ svarede jeg.

„Tænker De slet ikke derpaa?“

„Det afhænger af, om jeg faaer Penge. Jeg skriver nu et Theaterstykke; gjør det Lykke, saa først kan jeg tænke paa at komme affted.“

„Hvor vil De saa hen?“

„Det veed jeg ikke endnu! Jeg tager enten til Spanien eller Grækenland.“

Og samme Aften stod der i Avisen omtrent saaledes: „at H. C. Andersen arbejdede paa et Stykke for Theatret, og gjorde dette Lykke, saa reiste han udenlands, enten til Spanien eller Grækenland.“

Heraf loe man naturligviis, og i et kjøbenhavns Blad skrev man meget rigtigt, at det havde lange Udsigter med den Reise: Stykket skulde skrives, antages, gjøre Lykke, og saa vidste man endnu ikke, om min Reise blev til Spanien eller Grækenland. Man loe, og Den, man leer af, har tabt sin Sag. Jeg var blevet aandelig omfindet og brugte ikke den Forsigtighed at skjule det. Naar Drengene kaste Stene efter en stakkels Hund, der

svømmer mod Strømmen, da er det ikke reent af Ondskab, nei, det morer dem, og man havde en lignende Morstak med mig. Ingen tog mig i Forsvar, til ingen Clique hørte jeg, ingen bladskrivende Venner havde jeg, og saa maatte jeg prøve det, som jeg gjorde; og imidlertid blev der sagt og skrevet, og det er senere gjentaget: at jeg levede i et Par Kredse af kun Beundrere af mig! hvorlidt veed man Bested. Hvad jeg her maa fremsætte, er ingen Beklagelse; jeg vil ikke, at der falder Spor af Skygge over de Mange, jeg inderlig holder af, forvirket om, at var jeg geraadet i en stor Nød og Ulykke, man havde sat Alt i Bevægelse for, at jeg ikke skulde forkomme, men der er en Deeltagelse af en anden Art, der er en Digters Natur nødvendig, og den har jeg saa temmelig savnet; man har i min kjæreste Omgivnings Kredse ligesaa høit udtalt sin Forundring over Udblandets Erkjendelse over mine Arbejder som nogen streng Critiker. Fredrika Bremer fik et Indblik deri, som sært overraskede hende; vi vare sammen her i Kjøbenhavn paa et saadant Sted, hvor Folk sagde, jeg kun forkjæledes; hun troede her at sige noget Behageligt idet hun fortalte: „Det er ganske overordenligt, hvor elsket Andersen er i Sverrig fra Skaane og heelt op i Nordland; næsten i hvert Huus findes af hans Bøger!“ — „Bild ham dog ikke Noget ind!“ blev der svaret hende, og det i Alvor.

Der siges og tales saa meget om, at det at være af Adels af Fødsel, ikke længer har Betydning, den Tale er Mundssveir; den dhgtige, fattige Student har oftest i gode Huse, som de kaldes, ikke den Høflighed, den Modtagelse, som ydes et godtflædt Adelsbarn eller en mægtig Embedsmands Søn. Jeg kunde belyse det med mange Exempler, men vil kun give eet, der maa gaae for dem alle, eet ud af mit eget Liv. Den Skyldige er det ikke her om at nævne, han er eller var — for at skyde det mere tilbage — en høist hædret Personlighed.

Da Christian den Ottende første Gang som Konge

beføgte Theatret, opførtes „Mulatten“; jeg sad i Parquettet ved Siden af Thorvaldsen, der ved Tæppets Fald tilhvijsede mig: „Kongen hilser ned til Dem!“ — „Det maa være til Dem!“ svarede jeg, „mig kan det umuligt gjælde!“ Jeg saae op til den kongelige Loge, Kongen hilsede igjen, og det var til mig; men jeg følte, at en mulig Misforstaaelse fra min Side vilde hos Folk skrækkeligt lade det gaae ud over mig; jeg blev derfor roligt siddende, og næste Dag gik jeg til Hans Majestæt for at bringe min Tak for den usædvanlige Naade, og han spøgte over, at jeg ikke paa Stedet havde taget imod den. — Nogle Dage efter skulde paa Christiansborg Slot være et stort Bal parée for alle Glæser af Samfundet; jeg havde erholdt Indbydelseskort.

„Hvad skal De der?“ spurgte mig en af vore ældre Videnskabsmænd, idet jeg i hans egen Stue talte om denne Fest. — „Hvad skal De paa saadanne Steder!“ gjentog han.

Jeg svarede i Spøg: „Det er jo i den Kreds, jeg er meest vel optaget!“

„Men der hører De ikke hjemme!“ sagde han vred.

Der var for mig kun at svare let og leende, som om jeg ikke følte nogen Braad derved:

„Kongen selv har i Theatret hilset fra sin Loge ned til mig, saa kan jeg ogsaa nok komme paa Bal parée!“

„Hilset fra sin Loge!“ udbrød han, „men det giver Dem ikke Ret til at trænge Dem frem!“

„Men paa dette Bal komme jo Menneker af den Klasse, hvortil jeg hører!“ tilføjede jeg nu alvorligere; „der komme Studenter!“

„Ja, hvilke?“ spurgte han.

Jeg nævnede en ung Student af Mandens egen Familie.

„Ja det troer jeg nok!“ svarede han da, „det er jo en Søn af en Statsraad! Hvad var Deres Fader!“

Da brændte det mig i Blodet. — „Min Fader var en

Haandværksmand!" sagde jeg, „jeg har med Gud og ved mig selv skaffet mig den Plads, jeg nu har, og det troede jeg, at De maatte agte —!“

Der blev mig aldrig siden gjort nogen Undskyldning for det Sagte.

Det er meget vanskeligt, naar man ugjerne vil gjøre Nogen Uret, eller saare en Anden, der vel kan have saaret os, men ikke med ond Villie, da at omgaae eller opgive at fortælle, hvad der er gaaet bittert En gjennem Hjertet; jeg har i disse, i hele denne Bog følt det Vanskelige, og derfor bortkasted mangel biter Skaal og kun ladet blive her enkelte Draaber. Denne Stillestaen paa disse Blade vil tjene til at belyse Gæt og Andet i mine Skrifter, som her bør have Plads, fordi der netop efter Hjemkomsten fra hiin større Rejse og „Bazarens“ Udgivelse var, om ikke en Slags Stillestaen i Critikens Højmeistreren, dog en Slaaen om i de udtalte Domme over mig. Der fulgte endnu tunge Søer, men det gif fra den Tid dog stadigt frem mod smult Blande, frem mod den Erkjendelse, jeg kunde ønske og forlange herhjemme, saaledes som Ørsted fortroende forudsagde.

IX.

Det politiske Liv var paa den Tid i Danmark i en høiere Udvikling med sine gode og sine slemme Sider. Beltalenheden, der før halv ubevidst havde øvet sig paa Philosophens Viis med at tage Smaasteen i Munden, Hverdagslivets Smaasteen, bevagede sig nu friere med de større Interessers. Jeg følte imidlertid ingen Gyner og ingen Nødvendighed til at blande mig i Sligt, ligesom jeg troer, at i vor Tidsalder Politiken er en stor Ulykke for mange Digtere. Fru Politica er den Venus, som loffer dem i sit Bjerg, hvor de gaae til Grunde. Det gaaer med disse Digteres Sange som med Døgnblade, de gribes, læses, opløstes og — glemmes. I vor Tidsalder ville Alle regjere, Subjectiviteten gjør sin Magt gjældende; men de fleste huske ikke paa, at Meget, der lader sig theoretisk tænke, lader sig derfor ikke practisk udføre; man glemmer, at det seer anderledes ud seet oppe fra Træets Top, end nedefra dets Rod. Hvo, som drives af en ædel Overbeviisning, Thyssen saavel som Manden af Folket, hvo, som kun vil det Bedste og har Gyner dertil, for ham høier jeg mig. Politik er ikke min Sag, der kan jeg Intet udrette; Gud har givet mig en anden Opgave; jeg følte og føler det.

Jeg mødte hos, hvad man kalder Landets første Familier, endeel venlige, hjertelige Menneſker, der skattede det Gode hos mig og toge mig i deres Kreds, lod mig i deres rige Sommerliv tage Deel i deres Lykke; jeg kunde der uafhængig ret overgive mig til Naturen, til Skov-Gensomhed og Herregaards-Liv; der levede jeg først ret ind i dansk Natur, der digtede jeg de fleste af mine Eventyr og senere Romanen „De to Baronesser“. Ved de stille Søer

inde i Skovene, paa de grønne Græsmarker der, hvor Vildtet sprang forbi og Storken gik paa sine røde Been, hørte jeg ingen Politik eller Polemik, hørte Ingen tale efter Hegel; Naturen om mig og indeni mig prædikede mig min Mission. Ved Baronesse Stampe paa Nysø blev jeg indført hos Familien Danneskjold paa Gisselsfeld. — Julefesten her paa den gamle, klosterlige Gaard var saa nordisk herlig, den gamle Grevinde Danneskjold en kjærlig, fortræffelig Dame; jeg var ikke her et fattigt Barn af Folket, nei, en venlig modtaget Gjest; — nu stygge Bøgetræerne over hendes Grav derude ved Skoven i den venlige Natur, hvormed hendes Hjerte var beslagtet. Fra Gisselsfeld kom jeg til det prægtige, hyggelige Bregentved, hvor daværende Finansminister Grev Wilhelm Moltke og hans afdøde kjærlige, velsignede Hustru indbød mig. Den Gjestfrihed, jeg her har fundet, det lykkelige Huusliv, jeg her har levet ind i, har fastet Solskin i mit Liv. Under forskjellige og længere Besøg paa Nysø førte jeg et lykkeligt Samliv med Thorvaldsen, for hvem et Atelier var bygget der i Haven; jeg lærte ret at kjende ham som Kunstner og Menneske; det var mig en høist interessant Tid, den, jeg nærmere vil komme til at omtale.

Hele denne Leven ind i forskjellige Kredse blev af stor Indvirkning paa mig; hos Tyrsterne, hos Adelen og hos den Fattigste i Folket har jeg fundet det ædle Menneskelige beslagtet; i det Gode, i det Bedste ligne vi Alle hverandre.

Den meste Tid tilbragtes imidlertid i Kjøbenhavn i Excellencen Collins Huus; hos hans giste Sønner og Døtre, hvor en Børnefreds vorte op, groede jeg ogsaa fast; med den geniale Hartmann blev Venskabet fastere, hans sjæl- og livfulde Kone tryllede et Hjem der, saa velsignet, saa solbelyst; selv var hun en ildfuld, genial og dertil forunderlig naiv elskelig Natur. Excellencen Collin var i det practiske Liv min Raad=

giver, Ørsted blev det ved ethvert nyt Arbejde, og meer og meer nærmede vi os og forstode hinanden; hans Indflydelse paa min Natur og hans Betydning formig vil jeg senere faae Leilighed til endnu mere at udtale. Imidlertid var Theatret hver Aften, om jeg tør kalde det saa, min Klubsal; der søgte jeg stadig hen. Netop dette Aar havde jeg faaet min Plads i det da saakaldte „Hofparquet“, der da kun ved en Jernstang skiltes fra det øvrige første Parquet; dengang var den Lov, at hver Forfatter, som gav eet Stykke for Scenen, fik derved Triplads i Parterret, to Stykker gav ham andet Parquet, og tre førte ind i Hofparquettet, naturligvis maatte det være tre hele Aftenstykker eller saa mange smaa, at de, lagt sammen, kunde udfylde hele tre Aften-Forestillinger; og saa fik man Afgang til den Deel i Parquettet, hvor Kongen gav Pladser til sine Cavalierer, Diplomater og første Embedsmænd. Man fortæller, at da en Digter, som dengang var Skuespiller, men ved sine dramatiske Arbejder fik Rettighed at komme her, blev der sagt til ham: „Ja De maa jo have den Plads, men vær nu besejdet, der kommer saa mange fornemme Folk!“ — Jeg opnaaede ogsaa denne Ære; her var dengang Thorvaldsen, Wegse, Dehlenschläger og Glere. Thorvaldsen vilde gjerne, at jeg skulde sidde hos ham, tale med ham og give ham Bæstid om Gæt og Andet, og jeg var, medens han levede, gjerne der ved hans Side; ogsaa Dehlenschläger blev tidt min Naboe, og mangen Aftenstund — Ingen drømte vist derom — gif, naar jeg sad hos disse Store, en from Vundmyghed gennem min Sjæl; mit Livs forskjellige Perioder foresvævede mig, fra den Tid, jeg sad paa bageste Bænk oppe i Figurantindernes Loge i tredje Etage, fra den Tid, jeg barnagtig overtroist knælede i Mørket deroppe paa Scenen og læste mit „Fadervor“, netop ud for den Plads, hvor jeg nu sad blandt de første, de betydeligste Mænd. Derfor nogen

Landsmand da fra sit Sæde har tænkt og dømt, „der staaer han tæt ved de to Store og er hovmodig og stolt“, han vil nu af min Bekjendelse see, hvor urigtig han har dømt mig. Udmøghed gennemtrængte mig, og fra mit Hjerte løstede sig til Gud Bønnen om Kraft til at fortjene min Lykke; Gud, lad mig altid beholde disse Følelser! Thorvaldsen og Dehlenschläger saae jeg her hver Aften, begge have viist mig Vennskab, begge høre til de bethdeligste Stjerner paa Nordens Horizont; deres Afspæiling i og om mig kan jeg her fremhæve.

Der var i Dehlenschlägers Personlighed, naar man ikke mødte ham i en stor Kreds, hvor han var stille og tilbagerædende, noget saa Alent, saa Barnligt, at man maatte slutte sig til ham. Hans Betydning for Nationen, for hele Norden, er bekjendt; han var en af de ægte fødte Digtere, evig ung syntes han og overgik selv som Ældre alle de Unge i Productivitet. Med venligt Sind lyttede han til mine første Iyriske Udbrud, fulgte mig med Deeltagelse, og om han end i lang Tid aldrig udtalte sig som henrevet, naar Critiken og Mængden haardt og skaanseløs dømte mig, saa var han den, som da, med Et heftig og inderlig udtalte sig herimod. En Dag, han sandt mig dybt bøiet over altfor streng og bitter Behandling, trykkede han mig til sit Hjerte. „Bryd Dem ikke om de Skraalere!“ sagde han, „jeg siger Dem, De er en sand Digter!“ Da udtalte han sin Dom heftig og varmt om Poesie og Poeter, om Dommene herhjemme, idet han gav mig sin fulde Erkjendelse. Med Alvor og Hjerte erkjendte han høit Digteren, der fortalte Eventyr, og jeg veed, at da En en Dag vilde nedsætte mig ved at tale om hvad han ansaae for orthographiske Synder, han havde fundet i en Bog af mig, udbrod Dehlenschläger levende: „Men de skal være deri, det er characteristiske Smaating, som nu hører ham til; det er jo ikke Hovedsagen. En saadan lille Synd: „„Lad det Bestie staae!““ sagde den store Goethe, og vilde ikke engang rette den!“ Jeg vil senere endnu

komme til at give et Par Træk af hans Personlighed og vort Samliv i hans sidste Leveaar, hvor vi endmere nærmede os hinanden. Min Biograph i „Dansk Pantheon“ har givet mig et Berørelsespunkt med Dehlenschläger; han siger der i sin Indledning:

„Det bliver i vore Dage meer og meer et Særsyn, at „Nogen fremtræder som Kunstner eller Digter alene ifølge en „medfødt Drift, som ytrer sig tidlig og med uimodstaaelig Kraft. „Oftere dannes de ved Skjæbnen eller Forhold, end de synes „af selve Naturen fødte og baarne til denne Virksomhed. Hos „de fleste af vore Digtere træde ofte et tidligere Bekjendtskab „med Videnskaberne, tidligere indre Erfaringer eller ydre Anled- „ning istedetfor det primitive Naturkald, og et saadant kan i vor „Literatur neppe med den afgjorte Bestemthed paavises Nogen „som hos Dehlenschläger og Andersen. Heraf kan man for- „klare den Kjendsgjerning, at den Første saa ofte her hjemme „har været Gjenstand for critiske Angreb, og at den Sidste egen- „ligt først har vundet fuldstændig Anerkjendelse som Digter i „Udlandet, hvor en ældre Civilisation allerede har hidført Affmag „for Skoletvungen og en Reaction tilbage mod det Naturlige og „Friske, medens vi Danske endnu nære en from Respect for „Skolens nedarvede Aag og udlevede Reflections-Viisdom.“

Thorvaldsen, hvem jeg, som tidligere er fortalt, første Gang lærte at kjende i Rom 1833 og 34, ventedes i Efteraaret 1838 til Danmark, og store Forberedelser gjordes; paa Nicolai Taarn skulde vaie et Flag, naar Skibet, der bragte ham, var under Opseiling. Det var en Nationalsfest. Vaade, pyntede med Blomster og Flag, ghyngede mellem Langelinie og Trefroner. Malere, Billedhuggere, hver havde deres Emblemer i Flaget, Studenterne førte en Minerva, Digterne havde en gylden Pegasus. Det sees endnu antydet i den malede Frise paa Thorvaldsens Museum; i Digterbaaden der, kjendes Dehlenschläger,

Heiberg, Herzh og Grundtvig; jeg staaer op paa Roerbænken, holder mig til Masten og svinger med Hatten. — Paa Ankomstens Dag var det et taaget Veir, og man øinede først Skibet, da det var ganske nær Byen. Signalerne lød, Folk strømmede ud til Toldboden; og de indbudte Digtere, der vare sammmentaldte af Heiberg, som da var den Ledende og Afgjørende, stode ved deres Baad, der laae ved Larsens Plads, men endnu var Dehlenschläger og Heiberg selv ikke komne, Poeterne ventede, Kanonstuddene lød fra Fartøiet, der allerede kastede Anker; Thorvaldsen vilde været steget i Land, før vi kom, indsaae jeg; allerede bar Vinden Sangtonerne til os, den festlige Modtagelse var begyndt, jeg vilde være med og sagde derfor til de Andre: „Lad os roe afsted!“ — „Uden Dehlenschläger og Heiberg?“ udbrød de Andre. — „Men de komme jo ikke, og Alt er snart forbi!“ — En af Poeterne yttrede, at naar disse To ikke vare med, vilde jeg vel ikke sejle ud under dette Flag?“ og han pegede paa Pegasus. — „Den kaste vi ned i Baaden!“ sagde jeg og tog Flaget af Stangen; de Andre fulgte nu med mig, og vi kom netop derud, idet Thorvaldsen sejlede mod Land. Heiberg og Dehlenschläger mødte vi derude i en Baad, de havde taget sig; nu kom de ombord til os. Solen skinnede, der stod en deilig Regnbue spændt over Sundet:

„En Treport for Alexander!“

og det var isandhed et Alexandertog! prægtigere end det i „Dansk Folkeblad“ staaer beskrevet. Jubelen lød fra Strandbredden, hvor Folket spændte sig selv for Thorvaldsens Vogn og trak ham over Amalienborg til hans Bolig; derhen strømmede Alle, og ind til ham trængte da Alle og Enhver, der havde om kun det fjerneste Bekjendtskab til ham eller en Vens Ven, der kunde føre dem. Paa Torvet stod Dag og Aften beffuende Grupper, ene og alene for at see paa de kjendte røde Mure af

Charlottenborg, thi derinde var Thorvaldsen. Om Aftenen bragte Kunstnerne ham en Serenade; Takkelsbaalet lyfte i botanisk Have under de store Træer. Unge og Gamle strømmede ind ad de aabne Døre, og den hylde, venlige Gubbe trykkede dem han kjendte til sit Bryst og gav dem Kys og Haandtryk. Der var for Alle da en Nimbus om Thorvaldsen, der holdt mig fæst tilbage. Mit Hjerte bankede af Glæde ved at see ham, som trostende og mild havde mødt mig i Udlandet, som der havde trykket mig til sit Hjerte og sagt: „Vi to skulle altid blive Venner“. Men her i denne Hyldest, denne Jubel, hvor Tusinder betragtede hver Bevægelse af ham, hvor jeg af alle disse vilde blive bemærket og dømt — ja dømt, som et forfængeligt Menneske, der vilde vise: „jeg er ogsaa kjendt af Thorvaldsen! — mig er han ogsaa venlig og god!“ — jeg traadte flogelig og stille tilbage, holdt mig skjult i den tætte Skare, undgik at blive seet af ham. — Først flere Dage efter, en tidlig Morgen, da Ingen saae det, Ingen var hos ham, aflagde jeg mit Besøg og fandt i ham den uforandrede jevne, kjærlige, aabne Natur, Vennen, der glad trykkede mig i sine Arme og udtalte sin Forundring over, at han først nu saae mig.

Der var til Thorvaldsens Vre arrangeret et Slags musikalsk-poetisk Academie, hvor hver af Digterne havde skrevet og oplæste et Digt til den Hjemkomnes Hæder; hver Forfatter, paa Heiberg nær, oplæste Sit, jeg havde skrevet om Jason, der gik at hente det gyldne Skind, Jason-Thorvaldsen, der gik at vinde den gyldne Kunst. Et Festmaal og lidt Dands endte den smukke Fæst, der var livlig og folkelig; med straalende Ansigt traadte Thorvaldsen selv i Polonaise med den unge Trofen Buggaard, der siden blev gift med Drla Lehmann og nu er død. Aftenen her var en Fæst hvori første Gang her hjemme jeg saae et Folkeliv, en stor Interesse i Kunstens Rige afspeile sig.

I Studenterforeningen blev Thorvaldsen optaget som Medlem, ogsaa jeg skrev ved denne Leilighed en Sang, der blev optaget med Jubel og hører nu til de af mine Digte, man synes at erindre:

Du blev Student og Du kan troe,
 Just i October maa det være.
 Du hugged' Dig igjennem jo,
 Saa Talemaaden kom til Vre.
 „Hvad giver op Du af Homer?“
 Blev spurgt, og man jo vented' Blade;
 Da formed' Du til Liv i Leer
 Den hele Iliade!“*)

Fra denne Tid saae jeg daglig Thorvaldsen i Selskabs-Livet og i hans Atelier. Flere Uger ad Gangen levede jeg ganske med ham ude hos Baron Stampes paa Nybø, hvor han ligesom vorede fast og som en kjær Gjest, ja som en nær Beslægtet, blev pleiet, moret og drevet til Virksomhed; de fleste af hans Værker her i Danmark ere der blevne til. Han var en sund Natur, og ikke uden Humor, derfor var Holberg den Digter, han holdt meest af. Verdens Smerte og Sønderrivelse gif han slet ikke ind paa, og derfor syntes han heller ikke ret om Byrons Personlighed. En Morgen paa Nybø, han arbeidede just paa sin egen Statue, traadte jeg ind til ham i det lille Atelier, Baronesse Stampe havde ladet opføre for ham nede i Haven, tæt ved den gamle Slotsgrav. Jeg hilsede god Morgen, han syntes ikke at ville bemærke mig, han var saa ivrig i sit Arbeide, traadte imellem et Skridt tilbage og bed sine friske, kraftige Tænder sammen, som hans Maade var, naar han ret saae paa sit Værk; jeg listede mig stille bort. Ved Frokostbordet var han endnu mere ordknap end sædvanlig, og da

*) See „Digte“ anden Deel Side 132.

man bad ham dog tale lidt, sagde han paa sin tørre Maade: „Jeg har talt hele Morgenstunden, meer end i flere Dage, men Ingen har hørt paa mig. Der mærker jeg Andersen staaer bag ved mig, thi han sagde god Morgen, og saa fortæller jeg ham en lang Historie jeg havde med Byron; jeg troede, at det nok var et Ord værd igjen, jeg dreier mig om, og saa har jeg staaet over en Time og snakket høit for tomme Bægge.“ Vi bad Thorvaldsen Alle at fortælle Historien igjen, men nu fik vi den meget kort: „O, det var i Rom“, sagde han, „da jeg skulde gjøre Byrons Statue, satte han sig for mig, men begyndte strax at stille et ganske andet Ansigt op end han pleiede; „Nu, vil De ikke sidde rolig!“ sagde jeg, „De maa ikke gjøre de Mirer.“ „Det er mit Udtryk!“ sagde Byron, „saa!“ sagde jeg og saa gjorde jeg ham, som jeg vilde, og alle Menneſker sagde, da det var færdigt, at det lignede, men Byron saae paa det: „Det ligner slet ikke!“ sagde han, „jeg seer mere ulykkelig ud!“ — „Han skulde nu altid være saa ulykkelig!“ tilføjede Thorvaldsen med humoristisk Udtryk.

Det var den store Kunstner en Nydelse efter Bordet med halv tillukkede Dine at høre Musik, og hans største Glæde, naar Baronessen om Aftenen tog Gnabposen frem, og Lotterispillet begyndte; hele Nysø Omegn lærte Lotterispil; det var kun Glasstykker, der spillede om, og derfor kan jeg fortælle det, han vilde vinde, man lod ham vinde, og dette kunde have den store Mands hele Interesse. Mig kjedede i Længden dette Lotterispil, og mangel en maanedslang Aften løb jeg ad Skoven til, uagtet jeg hørte dem raabe paa mig til Lotterispillet.

Med Varme og Hefstighed kunde Thorvaldsen tage Partie for dem, han troede led Uret; Ubillighed, Drilleri, naar det spillede over i det Ondstabsfulde, var Noget han opponerede imod, uden Persons Anseelse. Baronesse Stampe, født Dalgas, var det, som ved datterlig Sind for den store Kunst-

ner gjorde ham det godt og hyggeligt der; hele hendes Tanke og Stræben gik ud derpaa.

I hans Selskab paa Nysø skrev jeg et Par af mine Eventyr, saaledes: „Ole Lukøie“ og han hørte til med Lyst og Interesse; dengang havde iøvrigt Eventyrene endnu ikke synderlig Betydning her hjemme. Tidt i Tusmørke, naar Familien sad i den aabne Haveslue, kom Thorvaldsen stille og klappede mig paa Skulderen: „faae vi Smaa et lille Eventyr!“ — Med sin egne Naturlighed gav han mig den skønneste Roes over Sandheden i mine Digtninge. Det morede ham at høre og atter at høre de samme Eventyr, tidt under et af hans meest poetiske Arbejder stod han med Smil om Munden og lyttede til Historien om „Toppen og Bolden“ „den grimme Ulling“ o. s. v.

Jeg har et Slags Talent for at kunne improvisere smaa Digte og Sange, dette Talent morede Thorvaldsen meget, og da han paa Nysø havde formet i Peer Holbergs Buste og man stod henrykt om den, blev det overdraget mig at sige ham paa Vers nogle Ord for hans Arbejde, og jeg gav ham da følgende Improromptu:

— „Nei Danmark skal ei have Holberg meer,
Jeg bryder Leret, som hans Aand omfatter!“
Saa talte Døden. „Af det folde Leer“,
Ved Thorvaldsen, „skal Holberg fødes atter“.

En Morgen, da han formede i Leret sit store Basrelief „Gangen til Golgatha“, som nu smykker True Kirke, traadte jeg ind i hans Atelier. „Siig mig“, sagde han, „finder De, at jeg har klædt Pilatus rigtig paa!“ „De maa ikke sige Noget til ham!“ raabte Baronesse Stampe, som stadig var hos ham. „Det er rigtigt, det er fortræffeligt! gaae Deres Vej!“ Thorvaldsen gentog sit Spørgsmaal; „nu vel!“ svarede jeg, „da De spørger mig, saa maa jeg sige Dem, at jeg rigtignok

synes, at Pilatus der, mere er klædt paa som en Ægypter, end som en Romer!" „Synes jeg det ikke selv!" sagde Thorvaldsen, og greb med Haanden ind i Leret og sønderrev Figuren. „Nu er De Skyld i, at han har ødelagt et udødeligt Værk!" raabte Baronessen. „Saa kan vi gjøre et nyt udødeligt Værk!" sagde han i muntert Lune og formede Pilatus, saaledes som han nu staaer paa Basreliefet i Frue Kirke.

I Sommertiden derude gif han daglig til det et Stykke fra Gaarden og langt ude i Stranden liggende Badehuus; „Idag kunde jeg nær være blevet borte!" sagde han muntert, da jeg paa Hjemveien derfra mødte ham, og han fortalte, at han havde dukket sig ned under Vandet, derpaa reist sig, men netop lige under Badehuusdøren, saa at han med sit Hoved næsten løstede den fra Hængslerne, „det fortnede lidt!" sagde han, „men det gif strax over, var jeg bekvemt, saa kunde De maaskee have fundet mig derude drive om paa Vandet!"

Hans sidste Fødselsdag blev fejret ude paa Nyse, Heibergs Vaudeville „Aprilsnarrene" og Holbergs „Julestuen" blev opført, jeg havde skrevet en Sang til Vordet, men foruden denne endnu improviseret en anden; alt i den tidligste Morgenstund lod Baronessen mig kalde, sagde, at Thorvaldsen endnu ikke var oppe, men at det kunde være ham morsomt, om vi med Gongon, Ildflemme, Flaster, Gasler og Knive bragte ham en Morgen-Musik, men at der hørte en Vise til, det var det samme, hvordan den var, kun lystig; og som sagt, jeg maatte bogstavelig improvisere ned paa Papiret, fra hvis vaade Skrift jeg sang Solo og alle de Andre i Chor til det stoiende Accompanement under Melodien: „Hvad siger Hr. Baronen vel".

En lille Sang, — o hør dog den!
 Thi nu er vi saa glade!
 Det ere vi for Thorvaldsen,
 Og saa for — Chocolate.

Hæver nu Stemmen,
 At han kan fornem'en!
 Som paa Svanevinge
 Den klinge!

Alverden sang om hans Genie,
 Det har han hørt saa ofte,
 Thi vil vi gjøre Narreri,
 Men i anstændig Koste!
 Klink med Koppen,
 Synge os rød i Toppen,
 Dersom det kan more
 Den Store!

Før Visen bliver altfor mat
 Vi standse vil vor Lire,
 Gid Skjæbnen aldrig slaae en Klat
 Paa Thorvaldsens Papire!

Dandse og trampe,
 Saa vi Alle dampe,
 Thorvaldsen skal leve,
 Den Gjæve!

Og vi trampede, slog med Ildklemmen og gned Korketollen opad Glasfen. Thorvaldsen, i Globrok, Tøfler og Underbuxer, kom frem, svingende sin raphaelske Mütse, dandsede rundt i Stuen og sang med Omkvædet:

Dandse og trampe,
 Saa vi Alle dampe!

Liv og Humor var der i den kraftige Gamle. —

Jeg sad ved hans Side ved Middagsbordet, den sidste Dag han levede. Stampes havde Vinterværelser i Kjøbenhavn, omme i Kronprindsessegaden; foruden Thorvaldsen var her Dehlenschläger, Sonne og Constantin Hansen. Thorvaldsen var usædvanlig oprømt og fortalte nogle Bittig-

heder af „Gorsaren“, der havde moret ham; talte om den Rejse han i Sommeren vilde gjøre til Italien. Det var netop Søndag og om Aftenen skulde, i det kongelige Theater, første Gang gives Halm's Tragedie: „Griseldis“; Dehlenschläger vilde blive hos Stampes og forelæse Noget, Thorvaldsen havde mere Lyst til at gaae i Theatret og spurgte mig om vi skulde følges ad, men da jeg den Aften ikke havde min fri Entrée, og Stykket, troer jeg, alt var ansat til Opførelse næste Dag, sagde jeg ham, at jeg vilde vente saa længe; jeg rakte ham Haanden til Afsked; da jeg gik ud ad Døren, sad han i en Rænestol, tæt op til Sophaen, havde lukket Vinene for at blunde lidt, jeg listede mig sagte, men da jeg vendte mig om, slog han Vinene op, smilede og nikkede til mig, det var det sidste Farvel.

Jeg blev hjemme hele Aftenen, om Morgenens sagde Opvarteren i Hotel du Nord, hvor jeg boede: „det var dog mærkeligt med Thorvaldsen, der saaledes lige med Et døde igaar!“

„Thorvaldsen!“ raabte jeg forbauset; „han er ikke død, jeg spiste med ham igaar!“ — „Man siger, han er død i aftes ovre i Theatret!“ sagde Karlen. „Han er blevet syg!“ sagde jeg og troede, at dette maatte være Tilfældet, men følte dog en selsom Angest, tog strax min Hat og ilede over i hans Bolig. Der laae hans Liig udstrakt paa Sengen, Bærelset var opfyldt af fremmede Menneſker, der havde trængt sig ind; Gulvet var vaadt af Sneevandet deres Fodtøi havde bragt med, Luften qvalm, Ingen sagde et eneste Ord; Baronesse Stampe sad ved Sengen kanten og græd dybt. Jeg stod rystet og bevæget.

Thorvaldsens Jordefærd var en Landets Sørgefest; sorte Klædte stode Mænd og Qvinder i Vinduer og paa Gader, alle blottede uvilkaarlig Hovedet, da Kisten bares forbi; der var en Stilhed, selv de vildeste Dreng, de fattigste Børn stode og holdt hinanden i Hænderne og dannede Rækker, som det store Tog gik

igjennem fra Charlottenborg til Frue Kirke, her kom Kong Christian den Ottende Toget imøde. Fra Orgelet bruste en Sörgemarsch af Hartmann, det var saa mægtige Toner, at man ligesom fornam de usynlige store Mander slutte sig til Toget. Et „sov vel“ jeg havde skrevet, og som ogsaa Hartmann havde givet Musik, blev af Studenter afsjunget ved Thorvaldsens Kiste.

Træd hen til Kisten her! kom, fattig Mand!
 I din Kreds fødtes han, og Du ter sige:
 Han blev en Stoltthed for vort Folk og Land,
 En Glands han fasted over Danmarks Rige! *)
 Dyles Dig Sorg i Sang ved Kistens Fjel!
 I Jesu Navn, sov vel!

*) See „Digte“ anden Deel Side 189.

X.

I Sommeren 1842 gav jeg til de danske Sommerstuespil et lille Stykke: „Fuglen i Bæret“, det blev der modtaget med saa meget Bisald, at Theaterdirectionen optog det i det kongelige Theaters Repertoire, ja Fru Heiberg viste det lille Stykke den Interesse, at hun deri overtog Elskerindens Rolle. Man havde moret sig, fundet Musik=Valget fortræffeligt, jeg vidste Stykket havde udstaaet sin Prøve, da pludselig ved en af Winter=Forestillingerne blev det udpebet. Nogle unge Menneſker, som dengang førte Ordet, pebe; de skulde selv have sagt til Andre, der spurgte dem om Grunden: „at den Bagatel gjorde for megen Lykke, og at Andersen fik for meget Mod!“ — Jeg var ikke selv i Theatret den Aften, de peb, og havde ikke Anelse derom; Dagen efter kom jeg i en Familiefreds, jeg havde Hovedpine, saae noget alvorlig ud, og da Husets Frue var fuldkommen vis paa, at Udtrykket i mit Ansigt hidrørte fra Aftenens Begivenhed, traadte hun mig imøde, tog deeltagende min Haand og sagde: „er det at tage Dem det nær! der var jo ikke uden to Piber, og hele Huset tog deres Partie!“ — „Piber! mit Partie!“ raabte jeg. „Er jeg udpebet!“ og nu blev der en stor Skræk over at være den Første, som bragte mig Efterretningen derom.

Ved næste Forestilling blev jeg hjemme, og da Stykket var ude, havde jeg i min Stue en ganske morsom Scene med deeltagende Venner. — Den Første, som indfandt sig, forsikrede at den Pibning, der havde været i aften, havde, som han udtrykte sig, været en sand Triumph for mig! Alle havde de jublet Bisald, og der havde kun været een eneste Pibe. Nu kom en

anden Mand til, jeg spurgte ham om Pibernes Antal. „To!“ sagde han; den næste sagde: „Tre, bestemt ikke flere!“ da kom en af mine ærligste Venner, den dygtige, naive, prægtige Hartmann; han vidste slet ikke hvad de Andre havde sagt, og da jeg nu paa Samvittighed bad ham sige mig hvormange Piber, han havde hørt, lagde han Haanden paa Brystet og sagde: „I det allerhøieste var der fem!“ — „Nei, nei! „udbrød jeg“, nu spørger jeg ikke flere, Antallet vorer jo ligesom hos Falskaf! her staaer En, der endogsaa paaftaaer, at der kun var een eneste Pibe!“

For nu at gjøre Sit godt igjen, sagde Hartmann ganske pudsig i al Ærlighed: „Ja det kan gjerne være at det ogsaa kun var een — men det var een forbandet Pibe.“

Balletmester Bournonville sendte mig Dagen efter et smukt Digt af ham selv, „Digterens Træ“, der staaer aftrykt i Bilaget til hans Grindringer, Digtets Slutning lyder saaledes om mit Digtertræ.

— I Somrens Hede lædsked' dine Parer,
Nu kastes de, som overmodne hen,
Ad Nare maaskee Træet Druer bærer,
Dg prøger ved sin Frugt os mildt igjen.
Derfor lad Mismod ei Dit Hjerte nage,
Lad Sorgen ei afvinge Dig et Af!
Hvormange troer Du, som Guds Gaver smage,
Betænke sin Velgjører vel med Tak?
Vær selv ei utaknemlig mod din Skaber!
Du har modtaget Meget af hans Haand,
For Digteren sig ingen Idræt taber,
Han kan ei døe, thi alt hans Værk er Aand!

Rimbrev til min Ven H. C. Andersen fra hans
hængsle og oprigtige
August Bournonville.

Kjøbenhavn den 13de November 1842.

I flere Blade blev „Bætræet“ latterliggjort, ogsaa „Bazaren“ blev igjen draget frem for at spottes; ved den Leilighed erindrer jeg, at Dehenschlæger da hjerteligt roste og hævede begge. Heiberg derimod skrev i sit Intelligentsblad om min dramatiske Bagatel.

— „Den hører til den Art af Smaakreature, hvis Indlemmelse i vort Theaterbuur det vilde være pedantisk at modsætte sig, thi man kan sige om den, at gjør den ikke Godt, saa gjør den heller ikke Ondt; dertil er den for lille, for ubetydelig og for uskyldig. Som en Aftens Gjyldekalk, hvortil et Theater ofte trænger, kan den maaskee mere Mænge, men visseelig ikke forbitte Nogen. Ja, den er endog ikke aldeles blottet for enkelte naive og lyriske Skjønheder!“

Uagtet Heiberg dengang ikke var en Ven hverken af mig eller mit Arbeide, kom der dog som hos hver Angriber, der er af Dygtighed, Noget han lod vederfares Ret, og det var; at jeg dog egentligt led kun ved Partiesag: han skrev i samme sin Anmeldelse, „Fuglen i Bætræet“, mod hvilken „Fugl Publicum, dog først ved tredie eller fjerde Forestilling, har vundet en Haardhed, som havde været retfærdigere anvendt paa de af Herren seete Veie (som Herren neppe nedlader sig til at see), og paa den Medgift, som er givet den ulukkelige Suzette, men som er saa fattig og saa plump, at den ikke kan skabe nogen Viges Lykke. Fuglen i Bætræet er nemlig en saa uskyldig lille Fugl, at den umuligt kan bringe et nogenlunde sindigt og sagtmodigt Menneske i Harnisk, selv ikke Den, som forresten ikke finder Behag i dens Sang. Den voldsomme Hysen og Piben, som under Gongongens Tordenflag gjorde Ende paa dette stakels Dyrss svage Liv, en Dypposition, saa voldsom, som om den gjaldt et Principsspørgsmaal, maa derfor betragtes som et af Udbruddene af den danske, tamme Fanatisme.“

Ti Aar efter gav Heiberg, som Directeur for det kongelige Theater, hvis Eiendom det henlagte Stykke var, Casino Tilladelse

til at opføre det, jeg var da voxet ind i en mig velvilligere Slægt end før. Det lille Arbeide blev optaget med stort og levende Bifald, og er siden tidt og ofte der blevet givet.

Den ottende October 1842 døde Weyse, han, min første ædle Beshytter, vi mødtes vel i tidlig Tid ofte hos Wulffs, arbeidede sammen med „Kenilworth“, men vi bleve dog ikke ret fortrolige Omgangsbanner; hans Liv var eensomt som mit, og dog saae man ham gjerne, som jeg tør troe, Mange saae mig; men jeg har Træksuglenes Natur og flyver ud over Europa, hans længste Udflugt var til Roeskilde, hvor han i en bestemt Familienfreds sølte sig hjemme, hvor han paa Domkirken Orgel kunde phantasere, ved Roeskilde er endnu hans Grav. Det at tage længere bort kunde han slet ikke gaae ind paa, jeg husker hans Humor, da jeg efter min Hjemkomst fra Grækenland og Constantinopel besøgte ham. „See nu er De dog ikke længer end jeg!“ sagde han. „De er kommet til Kronprindsessegaden og seer ud over Kongenshave, det gjør jeg ogsaa, og De har kastet de mange, mange Penge ud. Vil De rejse, saa reis til Roeskilde, det er nok, vent til der reises til Maaner og Planeter!“ — Fra den første Tid at „Kenilworth“ blev opført, har jeg endnu et characteristisk Brev fra ham, det begynder:

„Carissime domine poeta!“

„De tungnemme Kjøbenhavnerne kunne ikke forstaae, hvorledes det hænger sammen med anden Act's Finale i vor Opera ic.“

Til Sorgfest i Theatret blev bestemt, at „Kenilworth“, skulde gives; det var Weyses sidste og maaskee derfor kjæreste Arbeide, selv havde han jo valgt sig Sujettet, selv skrevet enkelte Stykker ind i Terten, jeg er forvisset om, at dersom hans u dødelige Sjæl endnu i en anden Verden havde sit Jordlivs Tanke som før for sine Compositioner, den vilde have sølt meest Glæde ved at see dette i hans Liv noget tilfidesatte Værk

bragt ham som Hædersblomst, men det blev opgivet og man valgte Shakespeares Tragedie „Macbeth“, hvortil Weyse har leveret en Musikk, der idetmindste forekommer mig ikke at være den meest characteristiske af hans Compositioner.

Paa Begravelsesdagen var, forunderlig nok, Liget endnu ikke ganske koldt i Hjertekulen; da jeg med Følget kom til Sørgehuset, hørte jeg dette og bad Lægerne for Himlens Skyld undersøge og gjøre Alt til hans Gjenoplivelse, men man forsikrede efter den nøieste Undersøgelse, at han var og blev død; denne Slags Varme var intet Ualmindeligt, jeg bad dem da endelig hellere overskjære hans Pulsåarer, før Kisten blev flaaet til; det skete ikke; Dehlenschläger hørte derom og kom hen imod mig: „hvad er det, vil De have ham sonderlemmet!“ sagde han med sin i enkelte Tilfælde egne Hefstighed. „Ja, det er da bedre end at han skal vaagne i Graven, og det vil De vel ogsaa have, naar De døer!“ — „Jeg!“ udbrød Dehlenschläger og traadte tilbage. Desværre Weyse var død. Ved hans Grav lod min Sang:

Hans trætte Støv er bragt til Gravens Ro,
Hans stærke Aand i Kraft end meer opheiet —
Han stod i denne Verden eensom jo,
Og eensom lukked' han i Døden Diet
Alene var han; naar da Hjertet led,
Med Melodier Smerten han indlulled,
I Toner staaer hans Ungdoms Kjærlighed,
Den lyder i: „de klare Bølger rulle!“

Han sad ved Orglet, og en egen Magt
Da løstede vor Tanke høit fra Jorden;
En Skat af Sange har han Folket bragt,
I Toner udtalt Aandens Dyb i Norden.
Hans Tale var et Væld, saa sundt og rigt,
Hans Sjæl var ung; nu har han Himlens Glæde!
Alt, død er Weyse! Hvilket Sørgedigt
Har Kraft som disse Ord! og dybt vi græde!

Ved de sidste Arbejder og en fornuftig Deconomie havde jeg samlet en lille Sum, som jeg bestemte at anvende til en Reise til Paris; sidst i Januar 1843 forlod jeg da Kjøbenhavn.

Før Mars tidens Skyld gik Veien over Tysen, gennem Slesvig og Holsteen. Winterreise, flette Landeveie og deres Boeste, som man saa meget beklager at have tabt ved de velsignede Jernbaner, fik jeg meer af, end jeg ynder; det var en trættende besværlig Fart, før jeg naaede Tjehe og derfra det kjære Breitenburg. — Excellensen Rantzau tog saa glad, saa kjærligt mod mig, jeg tilbragte igjen nogle deilige Dage hos ham i det gamle Slot; Foraarsstormene rusede, men Solen brød frem med varme Straaler, Lærkerne sang over Marskens Grønne, jeg besøgte alle mig bekjendte Stæder i Omegnen. Middag og Aften gik som en Fæst.

Jeg, som altid levede uden at tænke paa Politisk og politiske Forhold, mærkede nu første Gang og det her hos Enkelte en Slags Spænding mellem Hertugdømmierne og Kongeriget; jeg havde saa lidt tænkt over disse Landes Forhold til hinanden, at jeg uden videre i „Bazaren“ skrev Dedicationen: „min Landsmand Holsteneren Professor Ross“; men med dette Landsmandskab, mærkede jeg nu, var det ikke, som jeg havde tænkt mig. „Unsern Herzog“ hørte jeg en Dame sige, idet hun meente Kongen. „Hvorfor kalder De ham ikke Konge!“ spurgte jeg i politisk Uvidenhed. „Han er ikke vor Konge, men vor Hertug!“ svarede hun; der kom smaa politiske Rivninger, Grev Rantzau, der elskede Kongen, Danmark og de Danske, dertil var den opmærksomste Bert, gled spøgende og venligt hen over hvad der blev sagt. — „Es sind närrische Leute!“ hviskede han til mig og jeg tænkte, det var et Par Originaler, jeg var stødt paa og ikke den sig udbredende Stemning, jeg fornam.

Ilden havde, som vi veed, raset i Hamborg, den hele Strækning af Byen henimod Alsteren var brændt ned til Grund; enkelte nye Bygninger begyndte vel at reise sig, men det Mæste laae endnu i Gruus, med forfullede Bjælker, Taarnene vare i Ruiner. Paa „Jungfernstieg“ og „Esplanaden“ stod opført Rækker af smaa murede Boutiker, hvor de mange Handlende, det var brændt for, nu havde deres Udsalg. — Det blev vanskeligt for Fremmede at komme under Tag. Jeg kom imidlertid just derved under det hyggeligste og bedste; Grev Holck, som var dansk Postmester, modtog mig i sin Familie som en kjær Gæst.

Jeg levede smukke Timer med den geniale Specter. Til mine Eventyr begyndte han just paa Billeder saa hyppelige, saa geniale, saa fulde af Humor, de findes i en af de engelske Udgaver og i en mindre heldig af de tyske Oversættelser, hvor „grimme Welling“ er gjort til „grüne Ente“ og derfra spadseret over i fransk Oversættelse, som „le petit Canard vert.“

Der var endnu ingen Jernbane over Lyneborg=Hede, Nat og Dag gif det, i den langsomme Postvogn, ad daarlige Veie fra Haarburch over Osnabrück til Düsseldorf, hvor jeg netop kom den sidste Carnevals=Dag og saaledes saae i tydt Skikkelse, hvad jeg før kun kjendte i romersk; imidlertid skal Cöln, blandt tyske Steder, være den Stad, hvor man har de meest pragtfulde arrangerede Tog i Gaderne; i Düsseldorf blev Lyttigheden, som det vilde hedde i Avis=Anmeldelsen, begunstiget af det skønneste Veir; jeg saae et morsomt Optog, et Cavalerie af Dreng, der, paa deres egne Been, førte Hesten, de syntes at ride paa; en komist „Marhalle“, Modsatning til „Walhalla“, der stod aaben for Besøgende, man sagde at Fest=Arrangementet var af Maleren Achenbach, hvem jeg ogsaa lærte at kjende og skatte; mellem den Düsseldorfske Skoles Mestere gjenkjendte jeg flere gamle Bekjendte fra mit første Ophold i Rom.

Jeg traf en Landsmand, et Bysbarn fra Odense, det var v. Benzon; hjemme hos os, strax da han begyndte at male, havde han gjort mit Portrait, der havde aldrig været noget for, men dette første var ganske skrækkeligt, det saae ud som Skyggen af et Menneske stærkt illumineret, eller En der Mar og Dag har ligget i Presse mellem Folianter, og nu musmietør er taget ud og stillet op; Boghandler Reigel afkjøbte ham det; her i Düsseldorf havde Benzon hævet sig til Kunstner, og nylig fuldendt et smukt Billede, Knud den Hellige, der dræbtes i St. Albani Kirke i Odense; jeg savnede imidlertid deri een Figur der characteristisk hører til og maa kunne give en malerisk Skygge, nemlig „falske Blake“, forunderlig nok at han ikke kjendte den i selv det tyske Sprog til Talemaade blevene Person, men nu var det for seent at anbringe ham.

Over Köln og Rüttich, snart med Diligence, snart paa Jernbane, der kun stykkevis var fuldendt, naaede jeg Brüssel, hvor jeg hørte Alizard i Donizettis „La favorita“, kjedede mig i Galleriet ved Rubens fede, blonde Fruentimmer med de simple Ansigter og afblegede Klæder, sølte mig søndagsstemt i de herlige Kirker, og drølede i Skue og Grindringer foran det gamle Raadhuus, i hvis Skygge her paa Bladsen Egmont blev halshugget. — Taarnet løfter sig med Snirkler og Spidser, en eventyrlig storartet Brüssler-Knipling.

Paa Jernbanen herfra til Mons hældede jeg mig op til Dørvinduet for at see ud, Døren var ikke lukket, den sprang op, og havde ikke min Naboe seet det og øieblikkelig grebet mig og med al Kraft holdt fast, da var jeg styrtet paa Hovedet ud, nu slap jeg med Skrækken; der var Foraar inde i Frankrig, Markerne grønne, Solen varm; jeg øinede St. Denis, kom forbi de nye Forstlandsninger udenfor Paris, og snart sad jeg i min egen Stue i Hotel Valois i Rue Richelieu, ligeover for Bibliotheket.

J „Revue de Paris“ havde Marmier tidligere skrevet en Artikel om mig: „La vie d'un Poète“; Martin havde oversat paa Fransk et Par af mine Digte, ja bæret mig med et Digt, der stod trykt i ovennævnte Revue, mit Navn var altsaa, som en Klang, gaaet forbi nogle af den litteraire Verdens Dren, og jeg fandt derfor denne Gang i Paris hos disse en overraskende venlig Modtagelse. Hos Victor Hugo var jeg flere Gange og nød Venlighed, den, Dehlenschläger i sit „Levnet“ beklager sig over ikke at have fundet her, jeg maa altsaa være smigret; paa Victor Hugos Indbydelse og Billet saae jeg i Theater francais hans da nyeste og særdeles forfulgte Tragedie „Les Burggraves“, der hver Aften blev pebet og paa de mindre Theatre parodieret; hans Kone var meget smuk, havde dertil den franske Dames Elskværdighed, der er saa vel for den Fremmede; et lille Digt af mig, skrevet paa Dansk og oversat, jeg troer af Marmier, var dengang endnu det eneste hun kjendte af mig, som Digter.

Til Digteren Victor Hugos Kone.

En lille Flugt herfra, kun nogle Dage,
 Der ligger Danmark, Bøgens, Kornets Land,
 Som lod en Lycho Brahe fra sig jage,
 Som eier Thorvaldsen og — Skov og Strand;
 Det Lyren er for Skandinaviens Riger; —
 Der blev jeg født, det danske Sprog er mit,
 Der sang jeg tidt for unge danske Piger,
 Der svang min Musa sig mod Himlen frit,
 Der kom som Gjest tidt i min lille Stue,
 Din Victors Sange, „Notre Dame“ jeg saae,
 Hernani, Angelo og „Hestens Svale“; *)
 Jeg elsker ham, han er mig stor og kjær,
 Hans Musa kjender jeg paa Blik og Tale,
 Hun, som min egen, er mit Hjerte nær.

*) feuilles d'automne.

For Dig, hans Vin, hans unge Kjærlighed,
 For Dig jeg lægger Sang-Bouquetten ned,
 Igjennem den og Dig han smukt erfare,
 At han i Nord vandt mig — og vist en Skare!

Hr. og Madame Ancelot aabnede mig deres Huus, hvor jeg traf ikke blot franske Kunstnere og Forfattere, saaledes Louis Blanc, men ogsaa fremmede, den tydske Forfatter og Critiker Mellstab, og Spanieren Martinez de la Rosas; med denne Sidste havde jeg længe talt uden at vide, hvem han var, hele hans Personlighed og det Indtryk, hans Conversation havde gjort paa mig, bragte mig til at spørge Madame Ancelot hvem denne Herre var; „har jeg ikke præsenteret dem for hinanden,“ sagde hun, „det er Statsmanden, Digteren Martinez de la Rosas!“ hun førte os igjen sammen, sagde hvem jeg var, og han spurgte til gamle Grev Doldi i Kjøbenhavn og fortalte for Kredsen her, hvor smukt og deeltagende Kong Frederik den Sjette havde taget sig af Spanieren, da Denne havde bedet ham om Raad, til hvilket Partie hjemme han skulde slutte sig, og da det, han da holdt sig til, blev det tabende, fandt han Ansættelse og Hjem hos den danske Konge. Snart dreiede Samtalen sig ganske om Danmark, og da her just nu var en ung Diplomat, der havde været hos os i Grinde ved Christian den Ottendes Kroning, fik vi en, for mig som Dansk, eiendommelig, men velmeent, begejstret Skildring af Frederiksborg og Fæsten der; han talte om de mægtige Egeskove, det gamle gothiske Slot midt i Vandet, den luesforghldte Kirke og — hvad der klang komisk, da det syntes, som om han antog det for daglig Skik og Brug — at alle høie Embedsmænd gif i gule og hvide Silkeklæder, med Sjer i Baretten og med lange slæbende Fløielskaaber, dem, de i Gaderne maatte kaste over Armen. Han havde selv seet det! og jeg maatte tilstaae, at ved Kroningstiden var det Tilfældet.

Lamartine forekom mig i sit Hjem og i hele sin personlige Fremtræden, som Tyrsten blandt dem Alle; og da jeg undskyldte, at jeg talte hans Modersmaal saa daarligt, svarede han smukt og med fransk Hosflighed: at han burde dadles, fordi han ikke forstod de nordiske Sprog, i hvilke der, som han havde lært, var en Literatur frisk og fremblomstrende, hvor den poetiske Jordbund var saa mærkelig, at man kun behøvede at bøje sig ned, saa tog man et gammelt Guldhorn op. Han spurgte mig om „Trollhätta-Canalen“, udtalte sin Lyft til, over Danmark, at besøge Stockholm; han erindrede sig vor da regjerende Konge, Christian den Ottende, hvem han havde gjort sin Opvartning i Castellamare; han viste iøvrigt et Navne-Bekjendtskab til Personer og Stæder i Danmark, som hos en Franskmand overraskede mig. Hans Kone syntes en af disse hjertelige og dog bestemte Characterer, man snart og tillidsfuldt slutter sig til; der var noget trofast og flogt i hendes Dine. Før min Afreise fra Paris skrev Lamartine til mig, efterfølgende lille Digt.

Cachez vous quelquefois dans les pages d'un livre
une fleur du matin cueillie aux rameaux verds
quand vous rouvrez la page après de longs hivers,
aussi pur qu'au printemps son parfum vous ennyvre,
après les jours bornés qu'ici mon nom doit vivre
qu'un heureux souvenir sorte encore de ces vers!

Paris 3 Mai 1843.

Lamartine.

Den joviale Alexander Dumas fandt jeg sædvanlig i Sengen, om det endogsaa var langt over Middag, her laae han med Papir, Pen og Blæk og skrev paa sit nyeste Drama: „Gabrielle de Belle-Isle“; een Dag fandt jeg ham saaledes, han nikkede venligt og sagde: „sid ned et Minut, jeg har just nu Visit af min Musa; hun gaaer strax!“ og han skrev og talte høit; raabte derpaa et viva, sprang ud af

Sengen og sagde: „tredie Act er færdig!“ Han boede i Hôtel des Princes i Rue Richelieu, hans Kone var i Florents, Sønnen, den unge Dumas, der senere er traadt i Faderens litteraire Fodspor, havde sin egen Leilighed i Byen. „Jeg lever ganske som Garçon,“ sagde Dumas, „saaledes maa De tage tiltakke med mig!“ En Aften førte han mig om paa forskjellige Theatre, for at jeg kunde see der Livet bag Couliſſerne; vi vare i Palais Royal, talte med Dejazet og Anais, vandrede saa Arm i Arm ad den brogede Boulevard hen til théâtre St. Martin; „nu er de just i de korte Skjorter!“ sagde Dumas, „skal vi gaae derop!“ det gjorde vi, og bag Couliſſer og Tæpper, skrede vi igjennem Hædet i „mille et une nuits“; der var en Brimmef af Menneſter, Maſkinfolk, Choriftinder og Dandserinder, Dumas førte mig midt ind i den surrende Mængde. Paa Boulevarden, da vi gik hjem igjen, mødte vi en ganske ung Mand, som ſtandsede os, „det er min Søn!“ sagde Alexander Dumas, han havde jeg alt, da jeg var atten Aar, og han er nu i ſamme Alder og har ingen Søn!“ Det var den senere noſſom bekjendte „Dumas ſils“.

Alexander Dumas ſkyldte jeg mit Bekjendſkab med Rachel; jeg havde endnu ikke ſeet hende ſpille, da han en Dag ſpurgte mig, om jeg havde Lyſt til at gjøre hendes Bekjendſkab. Det var mit høieſte Dnſke. En Aften, hun optraadte i „Phædra“, førte han mig op paa Scenen i théâtre francais. Paa de andre Theatre havde han uden videre ſtrar taget mig med ind bag Couliſſerne, her bad han mig vente lidt udenfor, og kom derpaa tilbage for at føre mig til Scenens Dronning. Stykket var begyndt; han gik med mig frem til en af de første Couliſſer, bag hvilke var, ved et Skjærmbræt, indrettet ligesom et Værelſe, hvor der ſtod et Bord med Forfrifninger og nogle Tabouretter, her ſad den unge Pige, der, ſom en franſk Forfatter har ſagt, veed at hugge levende Statuer ud

af Racines og Corneilles Marmorbloffe; hun var særdeles mager, fint bygget og saae meget ung ud; her, og senere i sit Hjem, forekom hun mig et Billede paa Sorgen, hun syntes en ung Pige, der netop har udgrædt sin Smerte og nu lod Tanken stille hvile over det Forbigangne. Hun tiltalte os venligt; det var en dyb, mandig Stemme. I Samtalens Løb med Alexander Dumas glemte hun mig, det var, som om han følte det og vendte sig mod mig, idet han sagde til hende: „det er en sand Digter og en sand Beundrer af Dem! veed De, hvad han sagde til mig, da vi gik opad Trappen: „„jeg er ved at faae ondt, saaledes banker mit Hjerte, ved at jeg nu skal tale med Den, som taler smukkeste Fransk i Frankrig!““ hun smilede, sagde nogle venlige Ord, og jeg tog Mod til at blande mig i Samtalen, jeg sagde, at jeg havde seet meget Interessant og Herligt i denne Verden, men at jeg ikke havde seet Rachel! og at det meget var for hendes Skyld, jeg havde foretaget Reisen her til Paris, den, jeg anvendte hele Indtægten til af et af mine seneste Arbejder. Jeg undskyldte imidlertid mit daarlige franske Sprog — hun smilede og sagde: „naar De siger en fransk Dame noget saa Galant, som det De, der siger mig, saa finder hun altid, De taler vel!“ Jeg fortalte hende, hvorledes hendes Navn lød til Norden. „Kommer jeg engang“, sagde hun, „til Petersborg og Kjøbenhavn, til Deres By, da maa De være min Beskytter, De er nu den Gæste, jeg kender der, dog for at vi mere kunne kendes, og da De, som De siger, meget er kommet til Paris for min Skyld, saa maa vi oftere sees! De vil være velkommen hos mig! jeg seer altid mine Venner hver Torsdag! men — Pligten kalder!“ udbroød hun, rakte os Haanden, nikkede venligt og stod nu nogle Skridt fra os inde paa Scenen, større, ganske anderledes, med et Udtryk, som den tragiske Musa selv. Det jublende Bisfald for hende lød op til os.

Jeg kan, som Nordboe, ikke vænne mig til den franske Maade at spille Tragedie paa; Rachel spiller ligesom de Andre

der, men hos hende synes denne Maade at være Natur, det er, som om de Øvrige kun stræbte at efterligne hende! Hun er den franske tragiske Musa selv, de Andre ere kun stakkels Menneſter. Naar man ſeer Rachel spille, troer man, at al Tragedieſpil maa være ſom hendes. Der er Sandhed, der er Natur, men i en anden Aabenbareſe, end vi oppe i Norden kjende den.

I hendes Bolig fandt jeg Alt rigt og prægtigt, maafkee lidt for arrangeret; det forreſte Værelſe var blaagrønt med matte Lamper og Statuetter af franske Skribenter; i den egentlige Salon var Purporet det fremherſkende i Betræk, Gardiner og Bogſkabe; ſelv var hun klædt i Sort, omtrent ſom paa hendes Billede i det bekjendte engeliſke Staalſtik. Selſkabet beſtod af Herrer, meeſt Kunſtnere og Videnskabsmænd, ogſaa et Par Titler hørte jeg; rigklædte Tjenere optraadte de Fremmedes Navne. Der blev drukket Thee, givet Forfriſkninger, mere paa tydſk end paa fransk Maade. Jeg hørte hende ogſaa tale Tydſk; Victor Hugo havde ſagt mig, at han havde hørt hende tale det med Rothſchild, jeg ſpurgte hende ad, og hun ſvarede paa Tydſk: „jeg kan læſe det! jeg er født i Lothringen, jeg har tydſke Bøger; ſee her!“ og hun viſte mig Grillparzers „Sappho“, men fortsatte derpaa ſtrar Samtalen paa Frantſk. Hun gik til at spille Sapphos Rolle; talte derpaa om Schillers „Marie Stuart“, hvilken Rolle hun havde udført. Jeg ſaae hende deri og ufor-glemmelig er mig iſær den kongelige Storhed, hun næſten blev høiere og mægtigere derved, idet hun i Scenen med Eliſabeth ſagde:

„Je suis la reine! — tu es — tu es — Elisabeth!“
den Haan, der laae i Betoningen af Ordet Eliſabeth, var mere end lange Vers og Ord kunne udmale. Iøvrigt var det iſær hendes Fremſtilling i ſidſte Act, ſom overraſkede mig, hun gav denne med en Sandhed, en Ro, ſom en nordiſk eller germaniſk ægte Kunſtner-

inde vil give den, men just i denne Act behagede hun mindre Franskmændene. „Mine Landsmænd,“ sagde hun til mig, „ere ikke vant til denne Maade, og dog kun paa den alene kan den gives; man kan ikke være en Rasende, idet Hjertet er ved at bryde af Sorg, og man for evig tager Afsked med sine Venner!“

Hendes Salon var meest decoreret med Bøger, og disse vare alle prægtigt indbundne opstillede i rige Glas skabe. Paa Væggen hang et Maleri, der forestillede det Indre af Theatret i London, hvor hun stod forrest paa Scenen, og Blomster og Krands blev hende tilkastede; under dette Maleri hang et smukt lille Bogskab med, hvad jeg kalder „den høie Adel blandt Digterne“, der var Goethe, Schiller, Calderon, Shakespeare &c. Hun gjorde mig mange Spørgsmaal om Tydskland og Danmark, om Kunst og Theater, og med et venligt Smil omkring den alvorlige Mund og et hjerteligt Nicken, opmuntrede mig, naar jeg, i min Klattren i det franske Sprog, et Dieblis holdt op for at samle mig og finde Udtrykket. „Bliv kun ved!“ sagde hun. „De taler ikke godt Fransk! jeg har hørt Fremmede tale mit Sprog bedre, men det har tidt ikke interesseret mig saameget som her; jeg forstaaer hos Dem fuldkommen Sjælen, og den er Hovedsagen, den interesserer mig just hos Dem.“

Da vi sidste Gang skiltes, skrev hun i mit Album:

L'art c'est le vrai.

J'espère que cet aphorisme ne semblera pas paradoxal à un écrivain aussi distingué que Monsieur Andersen.

Rachel.

Paris le 28 Avril 1843.

En elskelig Personlighed aabenbarede sig for mig i Alfred de Vigny; gift med en engelsk Dame, syntes i hans Hjem og hos ham alt det Bedste fra begge Nationer at aabenbare sig. Den sidste Aften, jeg var i Paris, kom næsten ud mod Midnat han, der ved aandelig Rang og jordisk Formue bedst maatte paa

den Tid være at søge i de rige Saloner, hen til mig, op ad de mange Trapper i Hotellet Balois, heelt op under Taget, selv bærende under Armen alle sine Bøger, som han bragte mig til Afsted og Grindring. Der laae saa megen Inderlighed i hans Ord, lyfte saa megen Hjertelighed ud af hans Dine, at jeg ved Skilsmisfen kom i Taarer.

Ogsaa Billedhuggeren David saae og talte jeg oftere med, der var Noget i hans Natur og Ligefremhed, der mindede mig om Thorvaldsen og Bissen. Det var i den sidste Tid, under mit daværende Ophold i Paris, at vi lærte at kjende hinanden, han beklagede, at det var steet saa seent og spurgte, om jeg ikke kunde blive længere, han vilde da gjøre min Buste i Medailon. „Men De kjender mig ikke som Digter, veed ikke, om jeg fortjener en saadan Ære!“ Han saae mig stift ind i Ansigtet, klappede mig paa Skulderen: „Jeg har læst Dem selv, før jeg læste Deres Bøger!“ sagde han smilende: „De er en Digter!“

Hos Grevinde Bocarmé, hvor jeg traf sammen med Balzac, saae jeg første Gang en ældre Dame, hvis Afsyn, om jeg kan kalde det sjælelige Udtryk saa, tiltrak sig i høi Grad min Opmærksomhed; der var hos hende noget saa opvakt, saa hjerteligt, hendes Portrait, der den Saison var paa Udstillingen i Louvre, havde ogsaa været mig paafaldende. Alle sluttede sig om hende, Grevinden presenterede os for hinanden, det var Madame Reybaud, Forfatterinden til „les epaves“, den lille Fortælling, jeg netop havde benyttet til mit Drama „Mulatten“, jeg fortalte hende det, fortalte hende om, hvad Birkning Stykket havde gjort, det interesserede hende saameget, at hun fra den Aften blev min særdeles Beskytterinde. Vi gik en Aften sammen og udveiledede Ideer for hinanden, hun rettede mig i Franssk, lod mig gjentage, hvad der ikke klang hende correct, og var mig ganske moderlig god; hun er en høit begavet Dame med et klart Blik for Verden.

Balzac hvem jeg, som sagt, samtidigt gjorde Bekjendtskab med, saae jeg i Grevinde Vocarmés Salon, som elegant, finflædt Herre, de forreste Tænder stinnede hvide frem mellem de røde Læber, han syntes jovial, men kun lidet talende, i det mindste i denne Kreds; en Dame, der skrev Vers, hang sig fast ved ham og mig, drog os hen til en Sopha og satte sig imellem os, idet hun balancerende i Beskedenhed talte om, hvor lille hun blev mellem os To, jeg vendte Hovedet tilbage og mødte nu bag hendes Ryg, Balzacs satiriske, leende Ansigt, med halv aaben Mund, som han kunstigt fordreiede mod mig, det var egentligt vort første Møde.

En Dag gaaer jeg igjennem Louvre og møder her en Mand, der i Figur, Gang og Ansigtstræk ganske er Balzac, men Manden er i aldeles daarlige, forslidte Klæder, ja disse ere endog saa ganske slidne, Støvlerne ubørstede, Beenklæderne med tørt Gadesnavs neden om, og Hatten bulet og slidt, jeg studsede, Manden smilede til mig, jeg gik forbi, men det var mig altfor utrolig en Lighed, jeg vendte om, løb efter ham og sagde: „De er dog ikke Hr. Balzac!“ han loe, viste de hvide Tænder, og sagde blot: „imorgen reiser Monsieur Balzac til Petersborg!“ han trykkede min Haand, hans var blød og fin, han nikkede og gik. Det maatte være Balzac, maaskee havde han i denne Klædning været paa Forfatter-Opdagelser i Paris's Mystier, eller var Manden jeg saae en ganske anden, der, da han i saa høi Grad lignede Balzac, oftere var blevet antaget for ham og nu morede sig ved denne Mystification for den Fremmede. Da jeg et Par Dage efter talte med Grevinde Vocarmé, bragte hun mig en Hilsen fra Balzac — han var reist til Petersborg.

Med Heinrich Heine traf jeg igjen sammen, han var blevet gift her i Paris, siden jeg var her sidst; jeg fandt ham noget lidende, men saa fuld af Energi, og saa hjertelig mod mig, saa naturlig, at jeg denne Gang ikke følte Frygt for, hos

ham, at være som jeg er. En Dag havde han fortalt paa Fransk, for sin Kone, mit Eventyr: „den standhaftige Tinsoldat," og ved at sige, at jeg var Forfatteren, førte han mig til hende. „Udgiver De Deres Reise hertil?" spurgte han først, og da jeg sagde Nei, vedblev han, „ja, saa skal jeg vise Dem min Kone!" hun var en livlig, net, ung Parijerinde; en Børneslok, „vi have laant den hos Naboen, for vi have selv ingen!" sagde Heine, legede om hende i Stuen. Hun og jeg legede med, medens Heine i Sideværelset skrev:

Ein Lachen und Singen! Es blißen und gaukeln
Die Sonnenlichter. Die Wellen schaukeln
Den lustigen Rahn. Ich saß darinn
Mit lieben Freunden und leichtem Sinn.

Der Rahn zerbrach in eitel Trümmer,
Die Freunde waren schlechte Schwimmer,
Sie gingen unter im Vaterland;
Mich warf der Sturm an den Seestrand.

Ich hab' ein neues Schiff bestiegen,
Mit neuen Genossen; es wogen und wiegen
Die fremden Fluthen mich hin und her —
Wie fern die Heimath! mein Herz wie schwer.

Und das ist wieder ein Singen und Lachen —
Es pfeift der Wind, die Planen krachen —
Am Himmel erlischt der letzte Stern —
Mein Herz wie schwer! die Heimath wie fern!

Diese Verse die ich hier, in das Album meines lieben Freundes Andersen, schreibe, habe ich den 4ten Mai 1843 zu Paris gedichtet.

Heinrich Heine.

Ved de Mange, jeg her har nævnet, og hvortil endnu en Række kunde føies, som Componisten Kalkbrenner og Gathy, Medudgivere af Gazette musicale, Ampère, der har bereist Danmark, Norge og Sverrig, blev Opholdet i Paris mig rigt og opmuntrende, jeg følte mig der ikke som en Fremmed; jeg fandt hos de Største og Bedste den venligste Modtagelse, det var som gav man en Forudbetaling paa Værker af mig, man ventede paa, og i disse at see, at man ikke havde taget feil af mig. Hertil kom, at jeg, under dette Ophold, levede sammen med en Kreds af høitbegavede, unge Landsmænd, hvem jeg Alle forud kjendte, saaledes Læssøe, (der siden faldt ved Idsted) Orla Lehmann, Krieger, Bunzen, Schiern, og een af de daglige kjære Omgangs-Venner fra Hjemmet Th. Collin.

Fra Tydskland, hvor allerede da flere af mine Skrifter vare oversatte og læste, modtog jeg ogsaa her i Paris et glædeligt, opmuntrende Beviis paa Interessé for mig som Digter. En tydsk Familie, der hører til en af de meest dannede og elskværdigste, jeg har lært at kjende, havde med stor Glæde læst mine oversatte Skrifter, og dertil min korte Biographie foran i „nur ein Geiger“, de fattede den hjerteligste Interessé for mig, hvem de personlig slet ikke kjendte, skrev mig til, udtalte deres Tak og Glæde over mine Arbejder, og bad mig, som en kjær Gjest, at lægge Hjemreisen over deres By, og der en Tid finde et Hjem, dersom jeg fandt mig vel i det. Der var noget saa inderligt, saa naturligt i dette Brev, det første jeg paa denne Reise fik, og som i Paris, og strax ved min Ankomst naaede mig, og en mærkelig Modsatning er det til hiint Brev, jeg her modtog 1833, som det første fra mit Fædreland. Hertil var ogsaa hentydet i Brevet, man kjendte Hjemmets første Hilsen til mig den Gang ude, og skrev, „denne Gang haabe vi, at denne hjertelige og velmeente Skrivelse skal, fra tydsk Grund, bringe Dem en glædeligere Hilsen.“ Jeg modtog Indbydelsen, og fandt

saaledes ved mine Skrifter, i Tydskland, mig ligesom adopteret i et Huus, hvor jeg siden gjerne flyver hen, og hvor jeg veed, at det nu ikke blot er Digteren, men Mennesket de have faaet kjær.

Hvor mange lignende Beviser har jeg ikke siden ude modtaget! Get vil jeg fremhæve formedelsst dets Eiendommelighed: der lever i Sachsen en riig, veltænkende Familie, Husets Frue læste min Roman: „nur ein Geiger“, og Indtrykket af denne Bog var, at hun lovede, at traf hun paa sin Livs-Vei et fattigt Barn med et stort musikalsk Anlæg, det skulde ikke gaae tilgrunde, som hos den stakkels Spillemand. Musikeren Wieck, Clara Schumanns Fader, havde hørt hende sige det, og kort Tid efter bragte han hende, ikke een, men to fattige Dreng, der vare Brødre, han udpegede deres Talenter, og erindrede hende om hendes Løfte, hun talte med sin Mand derom — og holdt sit Ord, begge Drengene kom i hendes Huus, fik en god Opdragelse, sendtes i Musikconservatoriet, den Ængste har spillet for mig, jeg har seet et glad, lykkeligt Ansigt. Jeg troer, at de nu ere i Theatrets Orkester i en af Tydsklands største Steder. Man kan vel med Ret sige, at det samme visnok var blevet gjort for disse to Børn, og det af samme fortræffelige Dame, uden at min Bog behøvede at have været til, eller blive læst af hende, men det er dog nu skeet, og saaledes et Factum, og altsaa et Led med i Rækken af hvad der har voldt mig Glæde.

Paa Hjemreisen fra Paris gik jeg nedad Rhinen; jeg vidste, at i en af Byerne der boede Digteren Freiligrath, hvem Kongen af Preussen dengang havde givet en Pension. Det Malende i hans Digte havde levende tiltalt mig, jeg ønskede at tale med ham Ansigt til Ansigt; jeg standsede derfor ved et Par af Rhinbyerne og spurgte efter ham. I St. Goar viste man mig et Huus, hvor man sagde mig, at han boede. Jeg traadte derind, han sad ved sit Arbeidsbord og syntes at blive utilfreds ved at forstyrres af en Fremmed. Jeg sagde ikke mit Navn, sagde kun,

at jeg kunde ikke tage forbi St. Goar, uden at have hilset paa Freiligrath. „Det er meget venligt af Dem!“ sagde han i en noget kold Tone, spurgte, hvem jeg var, og da jeg svarede: „vi have begge een og samme Ven, Chamisso!“ sprang han jublende i Veiret: „Ander sen!“ raabte han, „det er Dem!“ og han sloi mig om Halsen, hans ærlige Dine hyste. „Nu bliver De nogle Dage hos os!“ sagde han; jeg fortalte, at jeg kun blev to Timer, idet jeg var i Selfab med Landsmænd, som reisde videre. „De har mange Venner i det lille St. Goar!“ sagde han, „jeg har nylig her for en stor Kreds læst Deres „D. L.“; een af Vennerne maa jeg dog have herhen, og min Kone maa De see! ja, De veed nok ikke, at De har nogen Deel i vort Giftermaal!“ og han fortalte nu, hvorledes min Roman „nur ein Geiger“ havde bragt dem i Brevverling, og hvorledes de tilsidst da virkelig vare blevene Mand og Kone. Han kaldte paa hende, nævnede mit Navn, og jeg var som en gammel Ven hos dem; før vi skiltes, tog han frem et Manuscript; „det var bestemt for Dem, før vi saae hinanden!“ sagde han, „jeg hørte dengang, De var paa Reise, og jeg vilde have sendt Dem det, men der kom Forhindringer, og Digtet lagdes hen!“ nu skrev han deraf paa et Blad:

(Erste Strophe eines unvollendeten Gedichtes an H. C. Ander sen, als er am Ende 1840 seine Reise in der Orient antrat.)

St. Goar 18. Mai 1843.

F. Freiligrath.

Du bist gewiß die Störche nachgegangen;
 Daß Du sie liebst, ich wußt's lange schon.
 Sie schwirren auf, sie sind davon geflogen;
 Auf und davon — das ist ein lust'ger Ton!
 Du sahst empor: die weißen Federn wallten;
 Sie blickten stöckig in der Sonne Strahl;
 Da stand es fest! „Was laß ich hier mich halten?
 Fort in den Süden wiederum einmal!“

I Bonn, hvor jeg overnattede, besøgte jeg næste Morgen den gamle Moritz Arndt, der senere blev os Danske „saa gram“; jeg kjendte ham da kun som Digteren til den skønne kraftige Sang:

„Was ist des Deutschen Vaterland!“

Jeg traf en kraftig, rødmsjet Gubbe med solvhvidt Haar, han talte Svensk med mig, det svenske Sprog havde han lært, da han, som Flygtning for Napoleon, gjestede vort Naboland; der var Ungdom og Raskhed i Gubben; jeg var ham ikke ubekjendt, og det lod til, at det, at jeg var fra et af de skandinaviske Lande, gav ham større Interesse for mig. Under Samtalens Løb blev en Fremmed meldt, Ingen af os hørte ret Navnet; det var en ung, smuk Mand med et solbrændt, kjækt Ansigt, han satte sig stille ned indensfor Døren, og først idet Arndt fulgte mig ud, og Manden reiste sig, udbroød den Gamle fornøiet: Emanuel Geibel! — ja, det var ham, den unge Digter fra Lübeck, hvis friske, deilige Sange i kort Tid klang gjennem de tyske Lande, og hvem ogsaa Kongen af Preussen havde givet en Slags Pension ligesom Freiligrath; til ham, i St. Goar, vilde just Geibel, og der tilbringe flere Maanedere. Nu kom jeg ikke strax bort, det nye Digterbekjendtskab blev gjort. Geibel var saa smuk, kraftfuld og frisk; saaledes som han der stod, ved Siden af den kjernefunde Digtergubbe, saae jeg i de To, den unge og gamle lige friske Poete. Rhinsviin blev hentet fra Kjelderen, den grønne Vokar svømmede deri, det var „Maitrank“ og til Mai, til Vaarens Priis, gav den gamle Skjald mig et Vers med paa Veien.

Drum mein Lenz sollst Du nicht schweigen,
Klinge, Mai, mit Freudenschall!
Klingt mit Pfeifen, Flöten, Geigen,
Kukuf, Lerch und Nachtigall!
Deutschlands Frühling, er wird kommen!
Für die Wälschen klingt Schabab!

Allen Guten, Tapfern, Frommen,
 Leg' ich diesem Wunsch auf's Grab.

Mit diesen meinen letzten Vers grabe ich einem
 frommen, kindlichen, nordischen Mann meine
 Erinnerung ein.

E. M. Arndt aus Rügen.

Bonn den 19. Mai 1843.

„The child of fortune“, har engang en engelsk Forfatter kaldt mig, og taknemlig maa jeg erkjende det meget Glædelige, jeg har modtaget i mit Liv; det Held at mødes med og kjende til de Bedste og Bedste i min Tid; jeg fortæller dette, som jeg tidligere har fortalt om det Fattige, det Udmagende, det Trykkende jeg har prøvet; denne Meddelen om Glæde og Hæder have Nogle kaldt hos mig Hovmod, Forsængelighed, hvor aldeles urigtig er det at lægge det hen under disse Benævnelser.

Det er udefra, at al den omtalte Erkjendelse og Hæder er bragt mig, man vil maaskee spørge herhjemme, om jeg da aldrig blev angrebet i Udlandet? Og jeg maa svare „Nei!“ egentligt Angreb havde jeg dengang endnu aldrig truffet paa, man havde herhjemme Intet viist mig, og saa maa der viist endnu Intet have været, et eneste undtagen, vel givet i Lydsland, men født i Danmark, netop født, medens jeg dennegang var i Paris. En Lydsker, Hr. Boas, bereiste da Skandinavien og skrev en Bog derom, han gav i den en Slags Udsgt over dansk Literatur og lod samme ogsaa aftrykke i „Grenzboten“, deri er jeg som Digter og Menneſte blevet, syntes det mig, temmelig haardt medtaget. Flere danske Forfattere, f. Ex. Christian Winther, havde ogsaa Ret til at beklage sig. Af Smaalivets Snik-Snak i Kjøbenhavn havde Hr. Boas øst; hans Bog vakte Opmærksomhed her, men Ingen vilde gjælde for at have været hans Meddeler; ja, Digteren H. P. Holst, med hvem man af hans Bog seer, at han har reist i Sverrig, og som i Kjøbenhavn modtog ham, gav i denne An-

ledning i „Fædrelandet“ den Erklæring, at han ikke havde nogen Forbindelse med Hr. Boas. Denne unge Mand skal her i Kjøbenhavn, er der sagt mig, have sluttet sig til nogle af de unge Mennesker, som dengang hørte til en bestemt Clique, og hvad de i muntert Lag snakkede, Løst og Fast, om danske Digtere og deres Skrifter, har Hr. Boas gaaet hjem, skrevet op og fortalt i sin Bog; imidlertid er der dog nogen Sandhed heri, han giver et Udtryk af, om ikke alle Danskes, saa dog Mængdens Dom over mig dengang, den er noget ukjærlig og haard, ikke blot over mig som Digter, men som Menneske. At det i Udlandet ogsaa var Landsmænd, som først gjorde mig opmærksom paa det, Hr. Boas havde sagt, er jo ganske characteristisk; Tydske, mellem disse Ludwig Tieck, søgte derimod at udvisse den ilde Stemning det Skrevne satte mig i: man forsikkrede, at jeg alt havde et stort Publicum i Tydskland, og at den opfattede gode Mening om mig ikke kunde lide ved at Hr. Boas nedsatte mig med Attester fra Kjøbenhavn. Jeg har i „das Märchen meines Lebens“ udtalt mig herom og der tilføjet, hvad jeg ogsaa her kan gjentage, at jeg er vis paa, var Hr. Boas kommet et Aar senere til Kjøbenhavn, da vilde maaskee hans Dom om mig lydt anderledes. I et Aar verler Meget, just Aaret efter steg min Bølge, da udgav jeg „nye Eventyr“, der bragte en, indtil dette Dieblis, fast og hændrende Mening om mig i mit Fædreland, ja fra den Tid at regne, har jeg Intet særligt at beklage mig over, jeg har efterhaanden faaet og faaer al den Erkjendelse og Gunst, jeg kan fortjene, ja maaskee lidt Mere endda.

Det er mine „Eventyr“, der ubetinget i Danmark sættes øverst af Alt, hvad jeg har leveret. Jeg maa derfor dvæle lidt ved disse Digtninger, der ved deres første Fremtrædelse slet ikke her blev opmuntrende modtaget, men først siden, som sagt, erholdt deres store Erkjendelse.

I „Harzreisen“ findes egentlig mit første „Eventyr“

under Afdelingen Braunschweig, hvor det fremtræder ironiserende med Dramaet „drei Tage aus dem Leben eines Spielers“; i samme Bog sees ligeledes Elementerne til „den lille Havfrue“; Beskrivelsen af „Alferne paa Lyneborgshede“ hører ganske til Eventyrdigtningen, Noget Anmelderen i „Jahrbücher der Gegenwart 1846“ alt bemærker og fremhæver.

Kun et Par Maaneder efter at „Improvvisatoren“ 1835 udkom, fulgte det første Hefte „Eventyr“, der ikke blev stort anseet, ja man, som sagt, beklagede endog saa, at en Forfatter der nylig havde gjort endog et Slags Skridt fremad i „Improvvisatoren“, strax igjen sank tilbage og kom med Noget saa barnagtigt som disse Eventyr. Her hvor jeg vistnok fortjente Roes, Erkjendelse og Opmuntring, idet min Productivitet brød frem i en ny Retning, fik jeg kun Dadel; Flere af mine Venner, hvis Dom jeg satte Priis paa, raadede mig ogsaa aldeles fra at skrive Eventyr, man sagde almindeligt, at jeg ikke havde Talent derfor, og at det ikke var Noget for vor Tid, Andre meente, at vilde jeg forsøge mig deri, burde jeg studere de franske Eventyr-Mønstre. „Maanedsskrift for Litteratur“ omtaler aldeles ikke mine Eventyr og har aldrig nogensinde gjort det, Tidskriftet „Dannora“, for Kritik og Antikritik, redigeret og udgivet af Joh. Nik. Høst, var 1836 det eneste, som gav en Anmeldelse, der nu lyder ganske morsom, men dengang naturligtvis bedrøvede mig; Anmelderen siger, „at disse Eventyr ville kunne more Børn, men det er saa langt fra, at disse deri ville kunne finde nogen Opbyggelse, at „Anmelderen end ikke tør indestaae for denne Lærnings Ustadelighed. Idetmindste vil vist ingen paaftaae, at Barnets Tact for „Sømmelighed skærpes, naar det læser om en Prindsesse, der sovende rider paa en Hunds Ryg hen til en Soldat, som kysser hende, hvorefter hun selv, Iysbaagen, fortæller denne smukke Tildragelse som — en underlig Drøm; o. s. v.“ Eventyret „Prindsessen paa Gården“ finder Anmelderen savner Saltet og det

forekommer ham, — „ikke blot udelicat, men endog uforsvarlig, „forfaavidt Barnet deraf kan indsuge den falske Forestilling, at „saa høi en Dame altid maa være forstræffelig omfindet.“ Anmelderen slutter med det Ønske, at Forfatteren „ikke fremdeles vil „spilde sin Tid paa at skrive Eventyr for Børn.“ Disse paatrængte sig mig imidlertid saa levende, at jeg ikke kunde opgive det. Jeg havde i det først udfomne Hefte ligesom Musæus, men paa min Maade, givet gamle Eventyr, hvilke jeg havde hørt som Barn; den Tone, hvori de endnu klang for mig, var mig den naturligste, men jeg vidste nok, at den lærde Critik vilde dadle dette Sprog; for altsaa at stille disse paa et Standpunkt, kaldte jeg dem „Eventyr, fortalte for Børn“, uagtet min Mening var, at de skulde være baade for Børn og Vædre; det første Hefte sluttedes med eet originalt: „lille Lises Blomster“, dette havde man mindst at udsætte paa, uagtet det dog er temmelig beslægtet med Hofmann, og har allerede ogjaa sin Rod i „Fodreisen“.

Min Lyst og Trang til at skrive Eventyr tog til, jeg kunde ikke lade det være; det lille Glimt Venlighed, Enkelte viste ovennævnte selvopsundne Eventyr, fik mig til at forsøge mine Kræfter i saaledes at digte flere; Maret efter udkom et nyt lille Hefte og snart et tredje, hvori var det største endnu af de opsundne, nemlig „den lille Havfrue“. Ved dette Eventyr især blev Opmærksomheden vakt, denne tiltog ved de følgende Hefter, hver Juletid udkom eet og snart hørte det næsten til, at paa et Juletræ maatte mine Eventyr ikke savnes. Hr. Bihster og Somsfru Jørgensen gjorde endogsaa Forsøg paa at fortælle enkelte af Eventyrene fra Theatret, det var noget Nyt og en Afverling for de til Overmættelse hørte Declamationsnumere. Det tog sig ud, og blev især i den seneste Tid særdeles vel optagen, derimod ikke strax. En af Lybsklands betydeligste Aesthetikere talte engang med mig om disse Fortællinger for Scenen og skattede det høit, idet han derhos tilføiede, at det danske Publicum maatte være et meget dan-

net, smagfuldt Publicum, som saaledes kunde nyde Kjernen uden al Glimmer-Skal; jeg kunde have svaret, men gjorde det ikke: det er neppe Eventhyrene, man der giver Bisald, men den høitstattede Kunstner eller Kunstnerinde, der fortæller dem.

For at stille Læserne paa deres rette Sted havde jeg, som sagt, betitlet de første Hefter: „Eventyr, fortalte for Børn“; jeg havde sat mine Smaafortællinger paa Papiret ganske i det Sprog, med de Udtryk, i hvilke jeg selv mundtlig havde fortalt dem for de Smaa og var kommet til den Erkjendelse, at de meest forskjellige Aldere gik ind herpaa; Børnene morede sig meest ved, hvad jeg vil kalde Staffagen, den Ældre interesserede sig derimod ved den dybere Idee. Eventhyrene bleve en Læsning for Børn og Borne, hvilket jeg troer, i vor Tid, er Opgaven for Den, der vil skrive Eventyr. De begyndte at finde aabne Døre og aabne Hjerter; og nu udslettede jeg: „fortalte for Børn“ og lod følge tre Hefter „nye Eventyr“, hvilke jeg alle selv havde opfundet og som bleve optagne herhjemme med al Erkjendelse, jeg kunde ikke ønske en større, og sølte ordenlig Angest derved, en Frygt for, ikke at kunne ved hvert nyt Hefte have en saa opmuntrende Dom. Det var „Fædrelandet“, der først af alle danske Blade og Skrifter, gav mig en hædrende, erkjendende Anmeldelse, idet første Hefte af nye Eventyr, med „den grimme Ælling“, „Nattergalen“ ic. udkom, det var „Fædrelandet“ som senere drog frem Udlandets store Velvillie for disse mine Digtninger; saaledes meddeelte det 1846 — „I det londoniske Blad, „The Atheneum“, der er bekendt for Upartistheden af sine Critiker over engelske Skrifter, anmeldes Oversættelsen af Andersen's Eventyr paa følgende Maade: „Skjøndt det vel vilde synes en Grille, kunde vi dog nok forsvare „den Paastand, at den meest passende Form for en Anmeldelse „af dette Værk vilde være en Alfemelodi, saadan som Weber „digtede for Hørfuerne i hans Oberon, eller som Ligt improviserende kan hviſte i en mild, begejstret Stemning. En almindelig

„Cheapside-Anmeldelse er for firfamtet, for skarp, for ugracicus, til at indbyde flintfolende Læsere til Blade, der ere saa fulde af Fortryllelse, som disse. Kan Verden blive gammel, kan Digteren (som nogle klage over) være udartet til et Maanefkinsvæsen, der spiller sin Tid med at rode i Forsædrenes Grave efter deres skjulte Rigdomme, naar Skatte, der ere saa udsøgte som disse, endnu fra Tid til anden komme frem for Dagens Lys.“ o. s. v.

Hvilken Modsatning, mellem den første Dom hjemme og den første Dom ude! Det var den dygtige P. L. Møller, som her i Danmark varmt og levende udtalte sig om Eventhyrene, ja var saa godt som den Eneste, der paa den Tid, vovede paa Tryk at udtale sig rosende over mig som Digter; i dansk Pantheon, hvortil han skrev de fleste Biographier, stillede han mig høit og hæderlig; men hans Dom i det Hele, og over mig, var ikke den gang stort respecteret, man var ham imod, som han i mange Anskuelser slet ikke fulgte Diebliffets Strømning; imidlertid, det var en offentlig Stemme for og ikke imod! om mine „Eventyr“ taltes godt hjemme og ude, og derved efterhaanden vandt jeg Kraft til at modstaae de Saar, der kunde komme, jeg havde faaet fast Fod. Der strømmede et vederqvægende Solskin ind i mit Hjerte; jeg følte Mod og Glæde, opfyldtes af en levende Trang efter endnu mere at udvikle mig i denne Retning, trænge ind i Eventhyrets Natur, end mere at lægge Mærke til den rige Kilde i Naturen, jeg havde at pse af, og man vil vist, følger man den Orden, hvori mine Eventyr ere skrevne, føle en Fremadskriden, see en mere klar fremtrædende Idee, en større Maadehold i at benytte Midlerne, og om jeg tør sige det, mere Sundhed og Naturfriskhed.

Som naar man Skridt for Skridt hugger sig en Vej opad en steil Klippe, havde jeg i Hjemmet fra en Side hugget mig fremad, og faae mig nu indrømmet og erkjendt en bestemt, sikker Plads i mit Fædrelands Literatur. Denne Erkjendelse og Mild-

hed hjemme udrettede mere hos mig end al haard skaanfjælløs Kritik. Inden i mig selv blev det klar Dag, der kom en No, en Erkjendelse af at Alt, selv det Bittre i Livet, havde været nødvendigt for mig til min Uddannelse og Lykke.

Eventhyrene gik over i de fleste europæiske Sprog, flere Udgaver og Oplag paa Tydsk, ligesom ogsaa paa Engelsk og Fransk, fulgte og ere vedblevne indtil den sidste Tid; Oversættelser ere udkomne ogsaa paa Svensk, Flamsk, Hollandsk o. s. v., og det har saaledes viist sig, at jeg ved at gaae den mig af vor Herre viiste Vej; er gaaet rigtigere end ad den Critiken anviste mig, „at studere franske Mønstre“; havde jeg fulgt disse, var jeg neppe blevet oversat paa Fransk og som Tilfældet er, i en af de franske Udgaver, fallet sammen med Lafontaine og mine Eventyr med hans „fables immortelles“; „— nouveau Lafontaine, il fait parler „les bêtes avec esprit, il s'associe à leurs peines, à leurs „plaisirs, semble devenir leur confident, leur interprète, et „sait leur créer un langage si naïf, si piquant et si naturel qu'il ne semble que la reproduction fidèle de ce qu'il „a véritablement entendu;“ heller ikke vilde jeg have opnaaet i det mindste i een Retning, at øve nogen Indflydelse paa mit Fædrelands Literatur, hvilket jeg haaber at have gjort; Udlandet selv tillægger mine Digtninger et saadant Værd for dets Literatur, jeg sigter her fornemlig til den dygtige Critiker Julian Schmidts: „Geschichte der deutschen Nationalliteratur, Leipzig 1853,“ hvor han omtaler det og særlig fremhæver „Eventhyrene“ og „Billedbog uden Billeder“. Ved den nyere Tids Stræben efter — siger han — at gjengive den reelle Verden i bestemte og tiltrækkende Omrids, var det naturligt, at Poesien fastede sig i den phantastiske Verden, for i den at finde en Natur, man kunde have Glæde af og fordybede sig i Detaillen, i Det, der var Smaat i Naturen og Menneffene. „Diese Freude am Detail,

„dieses sinnige und geistvolle Auge für das Kleinleben der Natur
 „und der Seele ist es, was Andersen eine berechtigte und werth-
 „volle Stellung in der Entwicklung der neueren Literatur giebt.
 „In der Regel finden Dichter, deren Virtuosität in's Kleine geht,
 „bei einer fremden Nation schwer Eingang, weil in ihrem Detail
 „eine Menge von Beziehungen vorkommen müssen, die dem Frem-
 „den nicht verständlich sind. Andersen aber hat in Deutsch-
 „land so viel Wohlwollen gefunden, daß er hier fast ebenso zu
 „Hause ist, wie in seinem Vaterland, Dänemark. Seine Poesie
 „kam gerade zur rechten Zeit für Deutschland, um zu zeigen, daß
 „man noch Freude an den Gegenständen haben könne. Seine
 „Märchen sind mit Recht in alle Kreise des Volks eingedrungen.
 „Ihre humoristisch-phantastische Färbung ist ganz frei von aller
 „Geziertheit, und nur sehr selten wird der Dichter sentimental, die
 „Einfälle sind überall ebenso zierlich als überraschend; seine zahl-
 „reichen, bunt ausgeführten Figuren haben ebensowenig von dem
 „bittern Ernst der wirklichen Lebens, als von dem farblosen Ideas-
 „lismus eines aus Modejournalen copirten Märchenbildes. Allerliebste
 „ist es, wie der Dichter mit dem Pantheismus einer gemüthvollen
 „Kinderseele die ganze Welt humanisirt, von der Sonne und den
 „Planeten bis herab zu einem Pantoffel und einer schmutzigen
 „Gaslaterne. Es ist nicht die bequeme Manier, einem beliebigen,
 „belebten oder unbelebten Gegenstand, Worte in den Mund zu
 „legen und wohl oder übel einen Dialog zwischen vernunftlosen
 „Wesen hervorzuspinnen; wir werden ernstlich in die Seele der
 „Tische, Stühle, Violinen, Elfen, Kobolde versetzt, wir fühlen der
 „Dichters psychologischen Blick bis in die alte abgebrochene Stopf-
 „nadel hinein; wir empfinden lebhaft, wenn dieser Kater, dieser
 „Contrabaß, dieses Immergrün Gedanken hätte, so müßten sie so,
 „und nicht anders denken. Selbst dem alten Peter Schlemihl und
 „seinem verloren gegangenen Schatten weiß Andersen eine neue
 „humoristische Seite abzugewinnen. Andersen ist eine ächte Dich-

„ternatur, welche die verkehrte Welt der Romantik mit Anmuth
„und Grazie zu einem harmonischen Bilde umschafft.“ o. s. v.

Fra 1834 til 1852 fulgte „Eventyr“ i forskjellige Hefter
og flere Oplag, da udkom de samlede i en illustreret Udgave, den
senere nye Række er fremtraadt under Benævnelsen „Historier“,
et Navn, der ikke vilkaarligt er valgt, men herom, ligesom om
„Historier“ og „Eventyr“, senere endnu nogle Ord.

Forfatteren til „Neapel und die Neapolitaner“, Dr.
C. A. Mayer har, allerede 1846, i en temmelig omfangsrig
Anmeldelse i „Jahrbücher der Gegenwart“, September og October
Heftet, under Overskrift: „Andersen und seine Werke,“ med
stor Interesse udtalt sig om mine Eventyr; denne Afhandling,
der i alle Tilfælde er haddrende for dansk Literatur, synes ikke be-
mærket eller kjendt herhjemme, den slutter med at stille mine
Eventyr-Digtninger paa deres Plads i den tydske Literatur.

„Das Märchen Andersens in seiner vollsten Entfaltung
„füllt die Lust zwischen den Kunstmärchen der Romantiker und
„den Volksmärchen, wie es die Brüder Grimm ausgezeichnet
„haben!“

Den Plads, Anmelderen her saaledes indrømmer mine Even-
tyr, er saa stor, saa haddrende, at jeg kunde ønske, at den i Tiden
maatte hævde sig som sand, dog det tør jeg troe, man vil altid
indrømme, at der, hvor han peger hen, stræbte jeg efter. *)

*) Bilag IV.

XI.

Fra dette Tidspunkt knytter sig et Venſkab af ſtor aandelig Betydning; tidligere har jeg alt omtalt enkelte Perſoner af offentlig Character, ſom have været af Indvirkning paa mig ſom Digter, Ingen har i ædlere Betydning været det mere end Den, jeg her vil vende til, Den, ved hvem jeg lærte ligesom end mere at glemme mit eget Jeg og ſøle det Hellige i Kunſten, erkjende den Miſſion, Gud har givet mig ſom Digter.

Jeg gaaer tilbage til 1840. En Dag, i Hotellet i Kjøbenhavn, hvor jeg boede, ſaae jeg paa Tavlen antegnet mellem Fremmede fra Sverrig: Jenny Lind. Jeg vidſte allerede dengang, at hun var Stockholms førſte Sangerinde; jeg havde ſamme Aar været i Nabolandet, nydt Hæder og Velvillie, jeg troede, at det ikke var upaſſende at gjøre den unge Kunſtnerinde min Opvartning. Hun var dengang udenfor Sverrig aldeles ubekjendt, ja jeg tør troe, at ſelv i Kjøbenhavn kun meget ſaae kjendte hendes Navn; hun modtog mig høfligt men dog fremmed, næſten koldt; hun var, ſagde hun, paa Reiſen i den ſydlige Deel af Sverrig med ſin Fader taget et Par Dage herover til Kjøbenhavn for at ſee denne Stad. Vi ſkiltes igjen fremmede for hinanden, og jeg havde Indtrykket af en ganſte almindelig Perſonlighed, der ſnart igjen udflettedes. 1843 i Høſten kom Jenny Lind igjen til Kjøbenhavn, min Ven Balletmeſter Bournonville, hvis elſtværdige Kone er en ſpenſt Bræſtedatter og Veninde med Jenny Lind, fortalte mig at Denne var her i Byen, at hun venligt erindrede ſig mig, og at hun nu havde læſt mine Skrifter, det vilde fornøie hende at ſee mig; han bad mig følge med ſig til hende og da, med

ham, anvende min Overtalelse til, at hun gav nogle Gjæstroller paa det kongelige Theater; jeg vilde, sagde han, blive ganske henrykt ved hendes Sang.

Vi kom op til Jenny Lind, og ikke som en Fremmed blev jeg nu modtaget, hjerteligt rakte hun mig Haanden, talte om mine Skrifter og om Fredrika Bremer, ogsaa hendes deeltagende Veninde; Talen kom snart paa Optrædelse i Kjøbenhavn, og Jenny Lind yttrede en stor Angest derfor: „udenfor Sverrig har jeg endnu aldrig sunget“, sagde hun, „i mit Hjem ere de Alle saa milde og gode mod mig, og om jeg nu optraadte i Kjøbenhavn og blev pebet ud! — jeg tør ikke!“ — Jeg sagde, at jeg naturligviis ikke kunde dømme om hendes Sang, den jeg aldrig havde hørt, vidste heller ikke, hvorledes hendes dramatiske Fremstilling var, men det var jeg forvisset om, at saaledes som for Diebliffet Stemningen var i Kjøbenhavn, vilde hun med en nogenlunde Stemme og lidt dramatisk Spil gjøre Lykke! jeg troede, at hun turde vove det!

Bournonvilles Overtalelse bragte Kjøbenhavnerne en af de største Nydelser de have erholdt. Jenny Lind traadte op som „Alice“ i „Robert“; det var en Udenbarelse i Kunstens Rige! den ungdomsfriske deilige Stemme trængte til alle Hjerter! her var Sandhed og Natur, Alt fik Betydning og Klarhed. I en Concert sang Jenny Lind sine svenske Sange. Det var noget saa eiendommeligt, saa henrivende, man tænkte ikke paa Concert-Salen, Folkemelodierne øvede deres Magt, frembaarne af en saa reen Dvindelmelighed med Geniets u dødelige Præg; der var stor Henrykkelse i Kjøbenhavn; at mange fornemme Kredse søgte Jenny Lind for at besøge Italienerne, der var i Mode, og ikke gik til hende, der ingen Berømmelse endnu havde, var jo ganske menneskeligt; men stor Begeistring vakte hun dog hos Alle, som hørte hende. Jenny Lind blev den første Kunstnerinde, hvem de danske Studenter bragte en Serenade. Fra

Hotellet flyttede hun hjem til Bournonvilles, hvor hun som en kjær Slægtning og Veninde levede i Familien, med denne var hun en Eftermiddag fulgt ud til Instructeur Nielsens, der dengang boede i Frederiksberg Allée, og her i den dæmrende Aften overraskedes hun ved Fakkelskær og Sange, een af dem var af F. L. Høedt og een af mig. — Hun udtalte sin Tak ved atter at synge et Par af sine Sange, og jeg saae hende da skynde sig hen i den mørkeste Krog og græde sit Hjerte ud: „Ja, ja!“ sagde hun, „jeg skal arbeide, jeg skal stræbe! jeg skal blive dygtigere, end jeg er, til jeg atter kommer til Kjøbenhavn!“

Paa Scenen var hun den store Kunstnerinde, der overstraaede hele sin Omgivning, hjemme i sin Stue en bly, ung Pige med hele Barnets Sind og Fromhed. Hendes Optrædelse i Kjøbenhavn gjorde Epoke i vor Operas Historie, hendes Optræden og Personlighed viste mig Kunsten i sin Hellighed; jeg havde seet en af dens Bestaler. Hun reiste til Stockholm og dersfra skrev kort efter Fredrika Bremer til mig om hende: „som Kunstnerinde ere vi fuldkomment enige om Jenny Lind, hun staaer „saa høit, som nogen Kunstnerinde i vor Tid kan staae, men De „kjender hende dog ikke nok i hendes hele Betydning; tal med „hende om hendes Kunst, og De skal forstaae hendes Forstand, see „hendes Ansigt straae af Begeistring; tal dernæst med hende om „Gud og Religionens Hellighed, og De skal see Laarer i de uafhyl- „dige Dine; hun er stor som Kunstnerinde, men endnu større „som Menneske!“

Maret efter var jeg i Berlin; en Dag da Componisten Meyerbeer besøgte mig, kom vi til at tale om Jenny Lind; han havde hørt hende synge de svenske Sange og var forbauset derved, „Men hvorledes spiller hun, hvorledes siger hun en Replik?“ spurgte han mig, og jeg udtalte min Genrykkelse, fortalte ham et Par Træk i hendes „Alice“, og han sagde mig, at det maaskee var muligt at han fik hende til Berlin, men at Sagen endnu stod under Forhand-

ling. Det er bekjendt nok, at hun optraadte der, forbausede og henrykkede Alle, vandt i Tyskland først et europæisk Navn.

I Efteraaret 1845 kom hun igjen til Kjøbenhavn og Enthusiasmen var utrolig og almindelig, Nøgtets Glorie gjør jo, at Geniet bliver anskueligt for Alle, Folk bibouaquerede formelig udenfor Theatret for at faae en enkelt Billet, Noget, som gjentog sig siden gennem Europas og Amerikas Stæder. Jenny Lind traadte op hos os, og forekom selv hendes tidligere Besundrere endnu større end før, thi man fik Leilighed at see hende i flere og høist forskjellige Partier. Hendes „Norma“ er plastisk! hver Stilling kunde være den skønneste Model for en Billedhugger, hvad der kunde synes et dybt tænkt Studium er her Dieblikkets Indskydelse, og ikke det studerede for Speilet, altid nyt og altid sandt. — Jeg har seet Malibran, Grisi, Madam Schrøder-Devrient give „Norma“, og ihvor genial og gribende Enhver vidste at fremstille samme, Jenny Linds har dog meest fyldt og henrevet mig. Hendes Opfatning forekommer mig gribende og sand. Norma er ingen rasende Italienerinde, hun er den frænkede Qvinde, Qvinden, der har Hjerte til at opoffre sig for en uskyldig Medbeilerinde; Qvinden, hos hvem i Dieblikkets Hefstighed Tanken kan opstaae at dræbe en troløs Elfers Børn, men naar hun seer de Uskyldige ind i Diet er afvæbnet. „Norma, du hellige Præstinde!“ synger Choret og dette „hellige Præstinde“ har Jenny Lind opfattet og viser os i Sangen: „casta diva!“ — I Kjøbenhavn udførte Jenny Lind alle sine Partier paa Svensk, de øvrige Syngende gave deres paa Dansk og de to beslægtede Sprog smeltede smukt sammen, der søltes Intet, som forstyrrede, selv i „Regimentets Datter“, hvor der er megen Dialog, fik det Svenske noget Characteristisk, noget yndigt Klædeligt; og hvilket Spil! ja, Ordet selv er en Modsigelse! det var Natur! Noget mere Sandt er aldrig gaaet over en Scene! hun viser os ganske det ægte Naturbarn op-

voret i Leiren, dog den medfødtte Unde, den medfødtte Adel gaaer gennem hver Bevægelse. „Regimentets Datter“ og „Søvn-gjænger-sken“ ere vistnok Jenny Linds uovertræffeligste Partier, ingen Anden vil i disse kunne stilles ved Siden af hende. Man leer, man græder, man har godt deraf som af en Kirkegang, man bliver et bedre Menneſte! man føler, at Gud er i Kunſten, og hvor Gud ſtaaer Anſigt til Anſigt for os, der er en hellig Kirke. „I Aarhundreder“, ſagde Mendelsſohn til mig om Jenny Lind, „fødtet ikke en Perſonlighed ſom hendes!“ og hans Ord er min Overbeviſning; man føler ved hendes Fremtrædſe paa Scenen, at den hellige Drik rækkes os i et reent Kar. „Hun vilde være en Fremſtillerinde for min Valborg!“ udbrød Dehlensſchläger med lyſende Dine, og ſkrev et ſmukt, dybt følt Digt til hende. Thorvaldſen erkjendte Geniets Glorie hos hende alt ved første Optræden, og da jeg i Parquettet dengang præſenterede dem for hinanden, bøiede han ſig ned og kyſede hendes Haand, hun blev ſom et Blod, og vilde kyſe hans igjen, og jeg ſtod forſtrækket, da jeg kjendte Publikum, det har mere Critik end Gemyt.

Intet kan udſlette Jenny Linds Storhed paa Scenen, uden — hendes egen Perſonlighed hjemme; et klogt, et barnligt Sind øvede her ſin forunderlige Magt; hun var lykkelig ved ikke længere ligesom at tilhøre Verden! et fredeligt eenſomt Hjem var dengang hendes Tankers Maal og dog elſkende med hele ſin Sjæl Kunſten, følte hun ſin Miſſion i den og var beredt at følge den. Et ædelt fromt Sind ſom hendes bliver ikke fordærvet ved Hyldeſt! — En eneſte Gang hørte jeg hende udtale Tølelſen af ſit Talent, og Glæden over det. Det var under dette hendes ſidſte Ophold i Kjøbenhavn. Næſten hver Aften optraadte hun i Operaen eller Balletten, hver Time var optaget; da hørte hun om „Foreningen til forſømte Børns Frelſe“, dens Virken og Fremgang, Midlerne vare da endnu meget ringe; jeg var Een af dem der

talte med hende herom: „Men har jeg da ikke een fri Afsten!“ sagde hun, „lad mig give en Forestilling til Indtægt for disse Børn, men saa ville vi have dobbelte Priser!“ — Dette var Noget, hun dengang ellers holdt strengt paa, der ikke maatte skee, naar hun her sang. En Forestilling blev givet, hun gav Scener af „Fægerbruden“ og af „Lucia di Lammermoor“, den sidste især var noget saa mægtigt gripende, at selv Walter Scott neppe i sin Tanke har seet et skjønnere, mere tro Billede af den ulykkelige Lucia. En betydelig Indtægt kom ind ved denne Forestilling, jeg næv- nede hende denne Sum, sagde hende, at ved den var nu et Par Aar de stakkels Børn hjulpsne. Da lyfte hendes Ansigt, Taarerne stode i hendes Dine: „det er dog deiligt, at jeg saaledes kan synge!“ udbrød hun.

Med en Broders hele Sind skattede jeg hende, var lykkelig ved at kjende og forstaae en saadan Sjæl. Under hele hendes Ophold her saa jeg hende daglig; hun var i Bournonvilles Huus, og der kom jeg min meeste Tid. Før sin Afreise gav hun i Hôtel Royal en stor Middagsfest, hvortil Alle, som havde, hvad hun kaldte, gjort hende Tjenester, vare indbudne, og jeg troer Alle, paa mig nær, fik en lille Grindring om hende; Bournonville overrakte hun et Sølvbæger med Indskrift: Til Ballet- mester Bournonville, der har vlist sig som en Fader imod mig, i Danmark mit andet Fædreland; i de Taksigelsens Ord Bournonville udtalte lod det, at nu vilde alle Danste være hans Børn for at blive Jenny Linds Broder! „Det blev mig for Mange!“ svarede hun spøgende, „jeg vil saa hellere vælge een for dem Alle som Broder! vil De, Andersen! være min Broder?“ og hun nærmede sig mig, klinkede med det fulde Cham- pagnerglas, og Broderens Skaal blev druffet. Hun forlod Kjø- benhavn, Brevduen fløi stundom mellem os, hun var mig uen- delig kjær — og vi mødtes igjen, som de følgende Blade ville for- tælle; i Tydskland og England saa vi hinanden — der kunde

skrives derom en Digtning, en Hjertets Bog, jeg mener mit, og det tør jeg udsige: at ved Jenny Lind har jeg først forstaaet Kunstens Hellighed, ved hende har jeg lært, at man maa glemme sig selv i det Høieres Tjeneste! Ingen Bøger, ingen Personer have bedre og mere forædlende, for en Tid, virket ind paa mig som Digter end Jenny Lind, og det er derfor naturligt, at jeg saa længe og levende maa dvæle ved Grindringen om hende.

Den lykkelige Erfaring har jeg gjort, at alt, eftersom Kunsten og Livet er blevet mig klarere, desmere Solskin er der udenfra strømmet ind i mit Bryst; hvilken Velsignelse er ikke opgaaet for mig efter tidligere mørke Dage. No og Forvisning er kommet i min Sjæl; en saadan No lader sig imidlertid godt forene med det verlende Reiseliv; der var en Tid, jeg følte mig saa haardt trykket og forpiint herhjemme, at det at være ude var idetmindste en Ophør af at lide — det Fremmede fik herved en Fredens Glæde, jeg fik det kjært, og da min Natur er at slutte sig let til Menneskene, der da igjen give Tillid og Hjertelighed, saa følte jeg mig ude vel og kom der gjerne.

„At reise er at leve!“

I Sommeren 1844 besøgte jeg igjen Nordthyskland, en aadrig, elskværdig Familie i Oldenburg, den nuværende Minister von Eisdenecher og hans Frue havde bedet mig tilbringe nogen Tid i deres Huus; Grev Rantzau-Breitenburg gjen- tog i sine Breve, hvor velkommen jeg var ham, at jeg dog maatte komme til ham i det smukke Holsteen, og jeg reis- te; det blev om ikke en af mine længste, saa vistnok meest interessante Reiser.

Jeg saae det rige Marskland i sin Sommerfylde; til høit op paa Boven gik i Græs Køerne med Klokker om Halsen, som i

Schweizes Dale. Alt var en Idyl. Breitenburg selv ligger midt i Skoven ved Floden Stör, før den løber forbi Tze hoe; Dampffibsfarten herfra til Hamborg gav Liv paa den lille Flod; Stedet selv havde udenom saa meget malerisk og i Slottet var hjemligt og godt, jeg kunde her ret hengive mig til at læse og digte, jeg var fri som Fuglen i Luften og her var sørget for mig, som for en kjær Slægtning, der var til Gjest. Med Grev Rantzau gjorde jeg flere interessante smaa Udflugter og lærte at kjende den holsteenske Natur. Hans Sundhedstilstand var imidlertid meget aftaget, det var hans sidste Sommer, der rullede op; det var sidste Gang, jeg skulde komme til det hyggelige, venlige Breitenburg. Selv havde han Forudsølelsen om sin nære Død. Een Dag, vi mødtes i Haven, greb han min Haand, trykkede den hjerteligt, udtalte sin Glæde over min Erkjendelse i Udlandet som Digter, sit Venstreb for mig, og sagde tilsidst: „ja, min unge Ven, Gud vil vide det, men jeg har den visse Tro, det er i Aar sidste Gang, vi to samles her! min Tid vil snart være omme!“ Han saae paa mig med et saa alvorligt Blik, det gik mig til Hjertet, jeg havde intet Ord at sige; vi vare just nær ved Kapellet; han aabnede en Laage mellem nogle tætte Hækker, og vi stode i en lille Have med en græssegroet Grav foran en Bænk. „Her vil De finde mig, naar De næste Gang kommer til Breitenburg!“ sagde han, og hans sørgelige Ord bleve sande, han døde Vinteren efter i Wiesbaden; jeg mistede en Ven, en Beskytter, et ædelt, fortræffeligt Hjerte.

Da jeg 1831 første Gang reiste til Tyskland og besøgte Harzen og det sachsiske Schweiz, levede endnu Goethe; det var mit inderligste Ønske at see ham. Fra Harzen var ikke langt til Weimar, men jeg havde intet Anbefalingsbrev til ham, dengang var endnu ikke en Strophe af mig oversat. Flere havde bestrevet mig Goethe som en meget fornem Mand, mon han

vel vilde modtage mig? Jeg betvivlede det og besluttede først at komme til Weimar, naar jeg havde leveret et eller andet Arbejde, der kunde bære mit Navn ind i Tydskland, — det lykkedes ved „Improvvisatoren“, — men da var Goethe død; hans Svigerdatter Fru Goethe, født Bogwisch, havde jeg senere paa Hjemreisen fra Constantinopel lært at kjende hos Mendelssohns, hun var, som hun sagde, for min Skyld taget med Jernbanetoget fra Dresden herhen, og med stor Hjertelighed kom denne aandfulde, hædrede Dame mig imøde; hun fortalte mig derhos, at hendes Søn Walther havde i flere Aar været min Ven, at han som Dreng havde gjort et heelt Drama af min Roman Improvisatoren, og at dette Stykke var spillet i Goethes Huus, at Walther een Tid var aldeles opfyldt af den Tanke at reise til Kjøbenhavn for at besøge mig; en dansk Rejsende, han havde truffet i det sachsiske Schweiz havde endogsaa givet ham Brev til mig, men ikke videre varmt talt om mig og været forbauset over den Betydning, den unge Goethe gav mig som dansk Digter.

I Weimar altsaa havde jeg jo nu Venner! En forunderlig Lyst drev mig til at see denne By, hvor Goethe, Schiller, Wieland og Herder havde levet, hvorfra saa meget Lyt var strømmet ud over Verden. Jeg kom ind i det lille Land, der er helliget ved Luther, ved Sangerfesten paa Wartburg, ved ædle og store Grindringer. Den 24de Juni, den nu regjerende Storhertugs Fødselsdag, kom jeg til den venlige By. Alt tydede paa den Fest, der var, og i Theatret, hvor en ny Opera blev givet, modtoges den unge Fyrste, Arvestorhertugen, med sand Jubel. Mindst tænkte jeg da paa, hvor fast alt det Herligste og Bedste, jeg her saae for mig, skulde være fast til mit Hjerte, hvor mange tilkommende Venner her sad omkring mig, hvor kjær denne By skulde blive mig, ja i Tydskland mit andet Hjem. —

Umbesøgt Goethes værdige Ven, den fortræffelige gamle Cantsler Müller, fandt jeg hos ham den hjerteligste Modtagelse; tilfældigt, ved første Besøg her, mødtes jeg med Kammerherre Beaulieu de Marconnay, hvem jeg kjendte fra Oldenborg, han var for nylig ansat i Weimar og levede ugift; han indbød mig, at jeg hellere end at boe i Hotellet, skulde flytte ind hos ham og være hans Gjest under hele mit Ophold her, og saa Timer efter var jeg indlogeret hyggeligt og godt. — Der er Menneſker, man ikke behøver uden Dage til at kjende og elske; en Ven, jeg vil troe det, for alle Tider, vandt jeg i disse Dage i Beaulieu. Han førte mig omkring i alle de første og bedste Familier; den elskværdige Cantsler Müller tog sig ligesaa hjertelig af mig, og jeg, der ved min Ankomst troede mig ganske forladt, idet at Fru von Goethe og hendes Sønner vare i Wien, stod nu bekjendt og vel optaget i alle Kredse i Weimar.

Den da regjerende Storhertug og Storhertuginde modtog mig med en Naade og Hjertelighed, der gjorde et dybt Indtryk paa mig; efter at jeg var forestilt, blev jeg tilfagt til Taffels og snart efter af Arvestorhertugen kaldet til ham og hans Gemalinde, født Prindsesse af Nederlandene; de opholdt sig paa Jagtslottet Ettersburg, der ligger høit tæt op til den udstrakte Skov. — Jeg kjørte derud med Cantsler Müller og Goethes Biograph Eckermann; lidt fra Slottet standsede Vognen, en ung Mand med et aabent Ansigt og prægtige, milde Dine standsede os og talte ind til os; „bringer De Andersen med?“ spurgte han, og da han blev glad ved at see mig, trykkede jeg hans Haand; „det var prægtigt, at De kom!“ sagde han, „jeg skal snart være hos Dem deroppe!“ — „Hvem var den unge Mand?“ spurgte jeg, da vi igjen kjørte. „Det var Arvestorhertugen!“ sagde Cantsler Müller, jeg var altsaa allerede presenteret. — Paa Slottet mødtes vi snart, her var og er saa hjemligt godt;

milde Dine, Glæde og Livlighed lyfte rundtom. — Efter Taffelet gif
 det hertugelige Par og alle Gjæster ud i Landsbyen tæt ved Slottet;
 Byens og den nærmeste Omegns unge Folk havde samlet sig her,
 for at fejre den kjære Arvestorhertugs Fødselsdag, nu han var
 vendt til Ettersburg. Mats de Cocagnes med Tørklæder
 og flagrende Baand vare opreiste; Violinerne klang og Dandsen
 gif lystigt under det store Lindetræ. Der var en Søndagsglæde
 over det Hele, en Tilfredshed, en Lykke. Det unge nygifte Pår-
 stepar syntes ved sand inderlig Følelse at være forbunden. Skal
 man i længere Tid føle sig lykkelig ved et Hof, da maa Stjer-
 nen glemmes for Hjertet, der slaaer bag ved den; eet af de æd-
 leste og bedste, der slaaer, er Carl Alexander af Sachsen-
 Weimar. Aar og Dage, glade og alvorfulde Tider have for-
 undt mig den Lykke at grundfæste denne min Tro. Jeg kom,
 under dette mit første Ophold, allerede flere Gange til det smukke
 Ettersburg; i Parken her, hvorfra man øiner Harzbjergene,
 viste Arvestorhertugen mig et gammelt Træ, i hvis Stamme
 Goethe, Schiller og Wieland havde skaarit deres Navne;
 ja, Jupiter selv havde villet tilføie sit, hans Tordenkile havde
 fløvet det i een af Grenene. Den aandrige Fru von Groß (som
 Forfatterinde bekjendt under Navnet Amalie Winter), den
 elskværdige gamle Cantzler Müller, der levende vidste at op-
 rulle for os Goethes Tid, og udvikle os hans Faust med
 lysende Commentarer, den barnligtfindende, grundtrofaste Eck-
 mann, hørte til Kredsen paa Ettersburg, hvor Aftenerne
 gif som en aandsfuld Drøm; skifteviis forelæste Enhver, ogsaa
 jeg vovede her i det tydske Sprog at læse et af mine
 Eventyr: „den standhaftige Tinsoldat“. Cantzler Müller
 førte mig til „die Fürsten-Grust“, hvor Carl August hviler
 ved Siden af sin herlige Gemalinde, ikke imellem Schiller
 og Goethe, som jeg troede, da jeg skrev: „Fyrsten har skabt

fig en Regnbue-Glorie, idet han her staaer imellem Solen og den brusende Jos". Læt ved Kisterne, som inde slutte Carl August og Gemalinde, det Fyrstepar, der forstode og stattede det Store, hvile de u dødelige Venner; visne Laurbærkrandsø laae paa de simple brune Kister, hvis hele Pragt er de u dødelige Navne: „Goethe" og „Schiller". I Livet gif Fyrsten og Digterne med hinanden, i Døden hviler deres Støv under samme Hvalving. Et saadant Sted udflettes ikke af Tanken, men et saadant Sted holder man sin stille Bøn, som kun Gud alene faaer at vide!

Før min Afreise skrev jeg foran i et Album til den lille Prinds Carl August:

(Weimar.)

I Thüringerstoven ligger et Slot,
Derinde Hjerterne bygge,
Der er saa hjemligt, der er saa godt,
Der saae jeg Hustruens Lykke!
Rundtom var Marmor og Farve-Pragt,
Dog husker jeg bedst en Stue,
Et Thronkammer just for Hjertets Magt,
Der saae jeg det yndigste Skue.

Fyrstinden, Moderen, uskyldsglad,
I Legen sprang med sin Lille,
Som Rytter paa hendes Ryg han sad,
I Galop, i Galop han vilde.
Saa yndig, saa mild, saa moderglad,
Hun smilte; det var en Glæde! —
Hvad stille et trofast Hjerterød,
Bil eengang Englens kvæde.

Du venlige Barn med de Dine blaa,
Med det yndige Smil om Læben,
Din Faders hjærlige Hjerterød Du saae,
Hans aabne Sind og hans Stræben.

Dig Videnskabens straalende Fyr
 Skal lyse med evige Hjerter;
 Naturen sin Bog med Eventyr
 Dig aabnes og alle Hjerter.

O Thüringerfjov! dit Navn har en Klang,
 I den er en Verdens-Stemme,
 Hvor Luther talte, hvor Goethe sang,
 Der horer det Herlige hjemme!
 Gud signe den Slægt, som i Stort og Godt
 Vil fremad til Held og Lykke,
 I Thüringerfjoven ligger et Slot,
 Derinde Hjerterne bygge!

Det var mig, da jeg forlod Weimar, som om jeg tidligere havde levet i denne By, som var det et kjært Hjem, jeg nu skulde fra. Idet jeg kjørte ud af Porten, hen over Broen ved Vandmøllen og sidste Gang saae tilbage paa Byen og Slottet, greb en dyb Veemod min Sjæl, det var, som et smukt Afsnit i mit Liv her var sluttet; jeg syntes, ved at forlade Weimar, at Reisen ingen Blomst mere kunde bringe mig. Hvor tidt er ikke siden Brevduen floiet til dette Sted og endnu oftere Tanken. Fra Weimar, Digterbyen, er Solskin strømmet ind i mit Digterliv.

I Leipzig, hvorhen jeg kom, ventede mig en smuk, ægte poetisk Aften hos Robert Schumann; den geniale Componist havde Maret forud overrasket mig med den Hæder, at tilegne mig sin Musik til de fire af mine Digte, Chamisso havde oversat paa Tydsk; disse bleve her om Aftenen sungne af Fru Frege, hvis sjælsfulde Sang har glædet og henrevet saa mange Tusinde; Clara Schumann accompanerede, og kun Componist og Digter vare Tilhørere; et lille festligt Maaltid og gjensidig Udverling af Ideer gjorde, at Aftenen var altfor kort.

I et Brev fra Robert Schumann, i April 1845, gjenskalder ogsaa han hiin for mig saa smukke Aften:

„— Ein Zusammentreffen, wie das an dem Abend, wo Sie bei uns waren, — Dichter, Sängerin, Spielerin und Componist zusammen — wird es sobald wieder kommen? Kennen Sie „das Schifflein“ von Uhland:

„— wann treffen wir

An einem Ort uns wieder —?“

Jener Abend wird mir unvergeßlich sein.“

I Dresden fandt jeg gamle Venner med Ungdomsind; min geniale, halve Landsmand, Nordmanden Dahl, der forstaaer paa Lærredet at lade Fossen bruse og Birken vore, som i Norges Dale. Vogel von Vogelstein, der hædrede mig med at tegne og optage mit Billede i den kongelige Samling af Portraiter. Theaterintendant Lüttichau gav mig Plads hver Aften i Directions-Logen og hos den høihædrede Fru Baronessse Decken, en af de ædleste Damer i Dresdens første Kredse, blev jeg modtaget, som en Søn modtages af en Moder, og i denne Erkjendelse er jeg altid senere vendt tilbage til hendes Huus og hendes elskelige Børnekreds. Hvor dog Verden er lys og smuk! hvor Menneskene ere gode! det er en Lyst at leve! Det følte og erkjendte jeg her. — Beaulieus yngre Broder Edmond, Officeer i Armeen, kom en Dag fra Tharand, hvor han tilbragte nogle Sommermaaneder; paa hans Indbydelse fulgte jeg med ham derud, og tilbragte lykkelige Dage i den milde Bjergnatur. — Overalt knyttedes nye Bekjendtskaber, man saa mine gode Sider og holdt af mig. Hos den berømte geniale Tegner Ketsch, der har givet de kjække Omrids til Goethe og Shakespeare, indførtes jeg ved Baronessse Decken. Ud mod Meissen, mellem de lave Biiinbjerger, idyllisk smukt, har Ketsch sit hyggelige, venlige Baaningshuus. Hvert Aar bringer han sin Kone paa hendes Fødselsdag en ny Tegning, og altid en af hans bedste. Samlingen er i en Række af Aar voret til et rigt Album, som hun, hvis han dør før hende, skal give ud og have Indtaget

af. Mellem de mange herlige Ideer her, greb mig især een, det var Flugten til Ægypten. Det var Nat, Alt sov paa dette Billede, Maria, Joseph, Træer og Buske, selv Åsenet der bar hende, kun Jesusbarnet, med det aabne, runde Ansigt, vaagede og lyfte over det Hele. For et af mine Eventyr jeg fortalte ham, fik jeg en smuk Tegning; en ung Pige, der skjulte sig bag en gammel Kvindes Maske; saaledes skal den evig unge Sjæl med blomstrende Skjønhed titte frem bag Eventyrets gamle Maske. Retsch's Billeder ere alle Tanke-Figurer, fødte af Skjønhed og Genialitet.

Hos Major Serre og hans elskværdige Kone nød jeg det tydske Landliv i deres rige Eiendom i Maren ved det sachsiske Schweiz; her er Steenbrud, Kalkovne, stor Drift og Virken, giestfrit og godt; Saa i Verden kunne vise mere Gjestfrihed, end disse to hjertelige Mennesker, der altid samle om sig en Kreds af interessante aandfulde Personligheder; jeg blev her i over otte Dage, lærte at kjende Kohl, der har skrevet de beskuelige, levende Reiser; ogsaa i Besøg var her Forfatterinden, Grevinde Ida Hahn-Hahn, hvis Romaner og Reiser den Tid var meget læste, hun selv er siden, ved sin Overgang til Catholicismen og hendes: „Von Babylon nach Jerusalem“, igjen kommet meget i Omtale; hendes Fader er blevet bekjendt, fortælles der, ved sin ubegrændsede Kjærlighed for Skuespil, saa at han tilsidst næsten altid var borte fra sine Godser og fulgte sit Skuespiller-Selskab omkring; hun giftede sig med sin Datter, den rige Grev Hahn-Hahn, men der fulgte Skilsmisse, og fra den Tid optraadte hun med Digte, Romaner og Reiser; der er fremhævet, badlet og talt nok om det fremherskende aristocratisk Element i hendes Romaner, om den der fremtrædende Fornemhed; man har beskylدت hendes Personlighed for det samme, men det Indtryk gjorde

den aldeles ikke paa mig. I de Dage vi vare sammen i Maren, aabenbarede sig for mig hos hende sand Dwindelighed, Gemytlighed og i det Hele en Natur, der indgjød Tillid. Hun reiste og boede altid i Huus med Baron Bystram, en høist elskværdig Mand; Alle erklærede høit og vare forviskede om, at de vare gifte, og saaledes bleve de optagne i alle og de allerhøieste Selskaber. Da jeg engang spurgte Nogen om Grunden, hvorfor dette Giftermaal skulde holdes skjult, ansøgte man den Rime- lighed, at naar hun gistede sig, vilde hun miste den store Pen- sion, hun nu havde fra sin første Mand, og uden denne Sum kunde hun ikke leve. — Hun er som Forfatterinde blevet haardt og spottende angrebet, hendes Fremtræden som skrivende Nonne, eller om man vil catholisk propaganda-virkende Dvinde har meget Usandt og Usundt, men en ædel Natur er hun, og en sjelden begavet Dvinde, Skade, at de Gyner hun fik fra Gud, ikke her paa Jorden alt have bragt de Blomster og Frugter, som de maa- skee under andre Forhold kunde have bragt. Mig var hun deel- tagende og god; det var gjennem det mørke Glas i „Kun en Spillemand“ og Eventyr-Verdenen hun betragtede mig som Digter, og det har hun udtalt i nedenstaaende Strophe, hun en Morgenstund skrev til mig.

Ander sen.

Solch ein Gewimmel von Elfen und Feen
Blumen und Genien im fröhlichen Scherz,
Aber darüber viel — geistiges Wehen,
Aber darunter — ein trauriges Herz.

Ida Hahn-Hahn.

Dresden, den 14ten Juli 1844.

Hvor man optages vel, der bliver man gjerne; jeg følte mig usigelig lykkelig paa denne lille Reise i Tydskland, og jeg overtyde- des om, at jeg der var ingen Fremmed; det var Hjertet og Na-

tur-Sandheden i mine Skrifter man skattede, og i hvor fortræffelig og anpriselig Form-Skønheden er, hvor imponerende Reflerions-Klogskab er i denne Verden, Hjerte og Natur blive dog gennem Aar det, som mindst forandrer sig og bedst forstaaes af Alle.

Hjemveien lagde jeg over Berlin, hvor jeg ikke i flere Aar havde været; men den kjæreste af Vennerne der, Chamisso, var død;

„Den vilde Svane, som fløi vidt om Jorden,
Og lagde Hoved i den Vildes Skød,“ —

var fløiet til en herligere Verdensdeel. Jeg saa hans Børn, der stode uden Fader og Moder. Det er paa Ungdommen om mig, jeg seer, at jeg selv ældes, inden i mig føler jeg det ikke; Chamisso's Sønner, dem jeg sidst saa som Dreng, barhalsede, legende i den lille Have, kom nu med Hjelm og Sabel, de vare Officerer i preussisk Tjeneste. Jeg følte et Dieblis, hvor Aarene rulle hen, hvor Alt forandres og hvor man mister:

— „Dog det er ei saa tungt, som man har sagt,
At miste hvad man elsker her i Brimlen,
Hos Gud vi vinde Kjære, der blev lagt
Bed dem en Bro imellem os og Himlen.

En ny Familiefreds blev aabnet mig, det var hos Ministeren Savigny; her fandt jeg den hjerteligste Modtagelse og lærte at kjende den geniale, eiendommeligt begavede Fru von Arnim, eller for at nævne hendes mere bekjendte Navn: Bettina, Goethes Bettina, hun og Fru Savigny ere Søstre til Clemens Brentano. Bettinas smukke, aandsfulde Døttre, den yngste har skrevet det poetiske Eventyr „Dondkønigs Døchter“, gjorde jeg først Bekjendtskab med, de førte i Salonen Moderen til mig: „nu, hvad siger Du om ham!“ var deres Spørgen? Bettina betragtede mig, lod sin Haand glide over mit Ansigt: „passable!“ sagde hun, gif snart bort, men kom igjen original og elskværdig tilbage; een Times Samtale med Bettina, hvor

hun førte Ordet, var saa rig, saa interessant, at jeg blev stum ved at lytte til denne Veltalenhed, dette Iyrværkeri af Ideer.

Da Selskabet om Aftenen brød op, lod hun sin Vogn kjøre tom hjem, vi fulgtes ad „unter den Vinden“, Brindsen af Würtemberg havde raft hende Armen, jeg gik med de unge Piger; ved Meinhardts Hotel, hvor jeg boede, bleve vi staaende, Bettina stillede sig foran Trappen, satte paa militairviis Haanden til Panden og sagde: „Gute Nacht, Kammerat! schlafen Sie wohl.“ Da jeg et Par Dage efter besøgte hende i hendes Hjem, aabenbarede hun sig anderledes, her ligesaa aandfuld vel, men ikke overfladisk spørgende, dyb og hjertelig forekom hun mig.

Hendes Bøger kjender Verden, men eet Talent af hende er mindre kjendt, det er hendes Genialitet i Tegning, det vil sige, det er atter Ideen her, som overrasker os; saaledes havde hun i en Skizze givet, hvad nyligt var skeet, en ung Mand var dræbt af Viinaand. Halv nøgen lod hun ham stige ned i Hvælvingen, hvor rundtom Viinsfadene laae, som Uhyrer; Bacchanter og Bacchantinder dandsede frem, greb deres Offer, omslyngede og dræbte det. Jeg veed, at Thorvald sen, hvem hun viste engang alle sine Tegninger, var i højeste Grad overrasket.

„Da haben Sie mein lehtes Buch, lieber Ander sen!“ skrev hun foran i „Brentanos Frühlingskranz“ og gav mig med paa Reisen.

Det gjør saa vel ude, naar man finder et Huus, hvor idet man træder ind, Dinene lyse som Feslamper, et Huus, hvor man seer ind i et stille, lykkeligt Familieliv, og et saadant Huus fandt jeg hos Professor Weiß, hos hvem et Brev fra H. C. Ørsted havde indført mig; det var kjære, hjertelige Menneffer; dog hvor mange maa jeg ikke nævne af nye Bekjendtskaber, der sluttedes, af ældre, der fornøvedes: jeg traf igjen Cornelius fra

Rom, Schelling fra München, min norske Landsmand Steffens, Tieck fra Dresden, ham, hvem jeg ikke havde seet siden min første Udflugt til Tydskland; forandret var han blevet, men de kloge, milde Dine vare de samme, Haandtrykket var det samme, jeg følte, han var mig kjærlig og god. Jeg maatte søge ham ude i Potsdam, hvor han boede smukt og rigt; ved Middagsbordet der lærte jeg at kjende hans Broder, Billedhuggeren; jeg erfarede, hvor naadig og god Kongen og Dronningen af Preussen vare mig, at de havde læst min Roman: „Kun en Spillemand“, der ret havde tiltalt dem, og at de derfor havde spurgt Tieck om mig; Majestæterne vare i disse Dage afreiste; jeg var netop kommet til Berlin Aftenen før deres Afreise, da det affhyelige Attentat var øvet.

I Afreisens sidste Dieblig Klang som tydske Benners Hilsen til mig en Sang, en Digtning; det var fra den barnesindede, folkelige Digter Klette, der alt Aaret forud havde hædret mig med at dedicere til mig anden Deel af „Deutsche Märchen“, medens første Deel var bragt Tieck; jeg gjemmer den givne Sang her som en Grindringsblomst fra Berlin.

An H. C. Andersen.

Dir haben liebliche Elfen zur Nacht
Ihr schönstes Lied gesungen;
Der Berg, der Strom und die Waldespracht
Sind Dir in Lust erklingen.

Wie schimmert die goldne Märchenwelt!
Palläste, marmorne, steigen
Aus dunklem Grunde — am Königszelt
Tanzen die Elfen den Reigen.

Du bist der Zauberer, der sie rust,
 Dir müssen sie alle dienen;
 Du bist ihr König, in Wald und Aflust,
 In Gold und Silberminen.

Ich stehe von fern und lausche bang
 In die duftige Welt der Träume,
 Raum daß ein leiser Sehnsuchtsklang
 Durchzittert die rauschenden Bäume.

Und weht zu dir solch einsamer Klang,
 Mit den Blättern, Sturmgetrieben;
 So nimm es als ein deutschen Dank
 Vom Herzen, die Dich lieben!

Over Stettin gif det i et stormende Veir til Kjøbenhavn. Livsglad saae jeg alle mine Kjære og reiste atter nogle Dage efter til Grev Moltke-Hvidtsfeldt i Tjen, for paa det kjære Glorup endnu at nyde nogle smukke Sommerdage, her fik jeg Brev fra Ministeren Rantzau-Breitenburg, der med Kong Christian den Ottende og Dronning Caroline Amalie var ved Badet paa Föhr. — Han havde hos Majestæterne talt om mit lykkelige Ophold i Lydsland, om den høist naadige Modtagelse, jeg havde fundet ved Hoffet i Weimar, og da min Konge og Dronning vare mig venlige og gode, vilde de ogsaa forunde mig nogle lyse, afverlende Dage i deres Omgivelse paa det eiendommelige Föhr; det var Rantzau overdraget at melde mig deres allernaadigste Indbydelse.

Den fremmede Natur der og paa de lave Halliger, som Biernatzki saa bestueligt har skildret i sine Noveller, ligesom ogsaa Amron med sine Sandflitter, har jeg søgt at male i Romanen: „De to Baronesser“, den Bog hvis bedste og meest særegne Naturskildringer saaledes skildres min Konge og Dronnings Indbydelse. Jeg var meget lykkelig over den Naade, der vistnes mig, og glædede mig

til at være sammen igjen med den kjære, humane Grev Rantzau-Breitenburg, det blev den sidste Gang, vi mødtes.

Det var netop fem og thye Aar siden, at jeg som en Dreng, ene og hjælpeles reiste til Kjøbenhavn, netop fem og thye Aars-Dagen skulde saaledes fejres, jeg skulde være hos min Konge og Dronning, hvem jeg trofast hænger ved, og som jeg da fik Leilighed til end mere at kjende, og just da ret med hele min Sjæl at holde af. Den hele Omgivning, Menneskene og Naturen, afspeilede sig uforglemmeligt i mig, jeg følte mig ligesom ført hen paa et Høidepunkt, hvorfra jeg end klarere kunde skue tilbage over de fem og thye Aar, med al den Lykke og Glæde, der i dem havde udfoldet sig for mig, og hvorledes Alt var steet og gaaet frem til det Bedste. Virkeligheden overgaaer tidt de smukkeste Drømme.

Jeg var fra Thyen reist til Flensborg, hvis Skove og Banker med den maleriske Fjord jeg første Gang saae, jeg prøvede den langsomme Fart paa Heden, hvor kun Skyerne have Flugt; eensformigt gik det i det dybe Sand, eensformigt pib en enkelt Fugl i Lyngen, det var til at sove ind ved; og dog blev det langsommeligere og besværligere endnu, ja næsten halsobrækkende, idet Heden slap, og det ved Regnen dyndbløde Marskland tog fat. Det vedvarende Regnskyl havde forvandlet Enge og Kornmarker til store Søer; Digerne vare som Mosegrund, Hestene sank dybt i, og paa flere Steder maatte den lette Vogn understøttes af Bønderne, for ikke at vælte ned paa de lave Huse nedenfor Digerne; hver Mål tog et Par Timer, endelig naaede jeg Dagebüll og foran laae Vesterhavet med dets Der langs Kysten her, denne er selv et Dige, kunstigt gjort, belagt milelangt med Halmfletninger, over hvilke Bølgerne brydes. Jeg indtraf til Flodtid, Vinden selv var gunstig, og neppe en Time var gaaet, før vi naaede Søhr, der efter den besværlige Rejse syntes at være et heelt Feeland. Thyen Wyck, den første paa Den, hvor Badene

findes, er ganske hollandsk bygget, alle Husene kun een Etage med Straatag og Garlen udad, det Hele saaledes smaat og ringe kun, men de mange Fremmede her i Badetiden, det hele kongelige Hof med Alt hvad der sluttede sig hertil, gav en Livlighed, en Søndags-Festlighed, der især pulserede i Hovedgaden. Næsten i hvert Huus vare Fremmede indkvarterede, fra alle Vinduer i Stuen og i Garlen tittede bekjendte Ansigter; de danske Flag vaiede, Musiken klang; det var, som jeg kom midt under en Fest; Matroserne fra Skibet bar mit Tøi til Bade-Hotellet; ikke langt fra Landingsstedet, i Nærheden af den een Etages Bolig, hvor Kongeparret boede, saae vi i et stort Plankehuis ved de aabne Vinduer, Damer bevæge sig, de saae ud og raabte: „Andersen! Velkommen! Velkommen!“ Matroserne hørte sig dybt, tog Huerne af, jeg havde længe været dem en ubekjendt Gjest, de havde sluttet paa deres Vilis om Stand og Vilkaar, nu blev jeg dem en Person af Betydning, thi de mig velkommen bydende Damer var de unge Prindsesser af Augustenborg og deres Moder Hertuginde. Jeg havde netop i Hotellet faaet min Plads ved Table d'hôte, og var som ny Gjest Gjenstand for Nyse-gjerrigheden, da en kongelig Laquai kom og kaldte mig til Taffellet, der var begyndt, men Kongen og Dronningen havde hørt om min Ankomst, og en Plads ventede mig. „Nu blev jeg først interessant!“ sagde en Landsmand mig, som ogsaa var ved Bordet i Hotellet. Paa det kongelige Herstabs Befaling var der blevet sørget for mig med Bopæl; Frokosttiden, Middag og Aften tilbragte jeg under hele Opholdet sammen med det høie Herstabs og Rankau-Breitenburg. Det var deilige, lyse digteriske Dage, som aldrig saaledes kunne komme igjen. — Det gjør saa vel at see ædle Menneſker aabenbare sig der, hvor man ellers kun seer Kongekrone og Purpurkaabe. Saa Menneſker kunne i deres private Liv være elskeligere, end det da regjerende danske Kongepar; Gud unde dem Glæde for det Solſkin, de kastede i mit Hjerte!

Om Aftenen læste jeg sædvanligt et Par Eventyr; „Nattergalen“ og „Svinedrengen“ syntes at være Kongen de to kjæreste og bleve derfor flere Aftener gjentagne; mit Talent til at improvisere kom frem ved, at en Aften en af Hofcavaliererne i Spøg sagde et Slags Tanke-Miim for de unge Prindsesser af Augustenborg; jeg stod derved, og tilføiede i Spøg: De siger ikke Deres Vers rigtig, jeg kjender det bedre, De maa sige: og nu lavede jeg et Impromptu; man spøjte og loe, det hørtes ind i Stuen tæt ved, hvor Kongen sad ved Spillebordet, han spurgte, hvad det var, og jeg gjentog mit Impromptu jeg havde tillagt en Anden. Nu vilde de Alle improvisere, og jeg skulde hjælpe dem, jeg forsøgte det, eftersom jeg havde opfattet hver. — „Og har da jeg alene ikke gjort et Digt!“ spurgte General Ewald, der spillede Kort med Kongen; „vil De ikke sige for mig eet af mine bedste?“ „Ewalds Digte kjender Kongen og hele Landet!“ sagde jeg og snoede mig derfra, da sagde Dronning Caroline Amalie, „husker De Intet, jeg har tænkt og følt!“ — Jeg ønskede at sige nogle værdige Linier og svarede, „jo, Deres Majestæt! jeg har det opskrevet, gemmer det og skal i Morgen“ bringe Afskriften; „De erindrer det vist!“ gjentog hun — man trængte ind paa mig, og jeg improviserede efterfølgende Strophe, der er afstrykt mellem Smaaoversene i mine Digte:

Bøn.

Han, som i Stormen er vor faste Borg,
 Hvis Sollys spreder dette Jordlivs Skygge,
 Han styrke Kongens Hjerte i hver Sorg,
 Han give altid Danmark Fred og Lykke!
 Han hæng Seierskrandsen om vort Flag,
 Om Kjærligheden, om hver ædel Villie;
 Naar alle Riger demmes paa hiin Dag,
 Gid Danmark staae i Havet, som en Lilie!

Jeg gjorde i Kongens og Dronningens Følge Touren med til den største af Halligerne, disse Græsrunder i Havet, der melde om et sjunket Land; de stærke Bølger have forvandlet Fastlandet til Der, igjen sønderrevet disse og begravet Mennesker og Byer; Mar for Mar rives Stykker bort og vist er det, at om neppe halvtredsfindstyve Mar er her kun Havet. Halligerne ere nu flade Holme med en mørk, skarp Grønsvær, hvor nogle Gaarehjorder græsse; stiger Havet, da drives disse op paa Husets Loft, Bølgerne vælte over det lille Land, der ligger milevidt fra Kysten.

Biernatzi har i sine Fortællinger fortræffeligt gjengivet denne Natur; her paa selve Stedet læste jeg hans Skildringer, de vare saa troe, saa sande, de syntes næsten Stykker af mine egne Optegnelser her, af hvad jeg havde for Die. Det vil ikke kunne gøres bedre eller sandere; at jeg imidlertid i Romanen: „De to Baronesser“ har tegnet samme Sted og Natur, er at betragte som et Bilag kun, den samme Naturafspeiling hos en anden Digter.

Oland, som vi besøgte, har en lille By; Husene staae tæt op til hinanden, som ville ogsaa disse i Nøden slutte sig sammen, de ere alle reiste paa et Bjælkelag, og have smaa Vinduer som Skibskahytter; her i den panelede, lille Stue sidder halvaarsviis eensomt ved deres Spinderok Koner og Døttre; her er altid en lille Bogsamling, jeg fandt tyske, danske og frisiske Bøger; og medens de herinde læse og arbeide, stiger tidt Havet rundt om Husene, der da ligge som hentastede Brag; stundom, i Natten, driver et Skib herhen, støder paa og strander. I Stormfloden 1825 bortskylledes Huse og Mennesker, halvnøgne sad de i Nætter og Dage paa Tagene, til disse sank; Ingen fra Föhr eller Fastlandet kunde bringe Hjælp; Kirkegaarden er halv bortskyllet, Rister og Liig stikke nu i Brændingen, det er et rystende Syn, og dog elske Halligeboerne deres lille Hjem, kunne

ikke udholde at blive paa Fastlandet, de drives derfra tilbage, lidende af Hjemvee.

Med de kongelige Herstaber besøgte jeg Den; Dampskibet, som førte os, blev liggende langt ude, kun et Par Baade var der at føre os i Land; jeg havde bestemt holdt mig saa længe tilbage, at jeg nær ikke selv var kommet med den sidste Baad, og naaede saaledes netop Oland, idet Kongen vendte tilbage. „Først nu kommer De?“ sagde han venligt, „men til ikke, see Dem ret omkring, lad Baaden kun vente! see den gamle Kirkegaard og gaae ind i Huset der og see en smuk, ung Kone.“ — Alle Beboerne vare netop da paa Søfart til Grønland og Holland, ifkun Piger og Koner modtog os; det eneste Mandfolk paa Den var nylig steget fra Sygeleiet. Foran Kirken havde de reist en Vreport af Blomster, hentede fra Jöhr, men den var saa lille og lav, at man maatte gaae uden om den; men den gode Villie saae man. Dens eneste Træ, en Rosenhæk, havde de skaaret af for at lægge den over et sumpet Sted, hvor Dronningen skulde gaae; det rørte den gode Dronning dybt. — Smukke ere Pigerne, og halv orientalske klædte; de regne sig ogsaa i Slægtlinie fra Grækerne. Ansigterne ere næsten halvt tilhullede og under Linet høre de en rød græst Tæpf, om hvilket Haaret er lagt i Fletning.

Jeg saae Kirkegaarden, saae den smukke Kone i sit Huus, og da jeg igjen naaede Dampskibet, gif vi til Tasselet; da det var endt, og vor Seilads gif mellem et Archipelagus af Der, blev, ved den deilige Sol-Nedgang, Skibsdækket ihaast indrettet til Dandsesjal. Gamle og Unge dandsede; Lakaierne bevægede sig med Forskrifter mellem de Dandsende, Matroser stode paa Hjulstassen og loddede, og raabte, i eensformigt Raab, hvor mange Fod dybt Vandet var; Maanen gif op saa rund og stor, Sandklitterne paa Amron syntes at løfte sig som en snebedækt Alperække.

Disse øde Sanddhner besøgte jeg senere. Kongen tog derover paa Jagt efter Kaniner, der i tusindevis opfyldte Den, og det

kun nogle Naringer efter at denne Slægts Adam og Eva kom her, de to eneste fra et strandet Skib. — Brindsen af Noer var foruden mig den Eneste, som slet ikke tog Deel i Jagten, vi to vandrede om mellem Klitterne, ved hvis Udseende man kommer til at tænke paa Besuvs Afkøtop; ogsaa her synker man ved hvert Skridt; det stride Marehalm magter ikke at holde sammen det løse Lag. Solen brændte mellem de hvide Banker, det var som en Vandring i Afrikas Sand; i Dalene mellem Klitterne vorte en egen Slags Roser; Lyngen blomstrede; andre Steder vare aldeles uden Vegetation, og tæt ved i det vaade Sand havde Bølgerne efterladt Afstryk, Havet havde, ved sin Bortgang, skrevet selsomme Hieroglypher.

Brindsen og jeg sad paa en af de høieste Klitter, det var i Ebbetiden; vi saae ud over Nordsøen, den var i Ebben gaaet over en Mil længer ud, og Skibene laae som døde Fisk paa Sandet og ventede Floden; enkelte Matroser gik langt derude paa Sandbunden, bevægelige sorte Punkter syntes de; hvor Havet selv endnu stille rørte den hvide Sandflade, hævede sig en lang Banke, „den danske Rods“ melder om den, vi ginede dens opreiste høie Bjælketaarn, der giver den Strandede et Rum at være i, og gemmer til ham en Tønde med Vand, en Kurv med Brød og Brændeviin, saa at han dog i nogle Dage midt i den søulmende Sø kan friste Livet til det bliver muligt at bringe ham Hjælp. — Ind mod Amrom og Föhr var nu ganske landfast, fra den ene D til den anden førte Folk over den vaade Sandbund; en heel Række Bogne saae vi, de fremtonede paa det hvide Sand og mod den blaa Horizont meer end dobbelt saa store; det var som om de gled gjennem Luften. — Men rundt om i Sandet viste sig, som Traadene i et Net, smalle Vandrevner, det var, som om de holdt fast paa Sandbunden, der tilhørte Havet og snart skulde overfyldes af dette.

Alt vende fra en saadan Natur tilbage til et kongeligt Taffel,

en smuk Hofconcert og Bade-Salonens smaa Baller, gaae i Maanestinnen paa den med Badegjester opfyldte Promenade, en Boulevard i det Smaa, havde noget eventyrligt, selsomt afvejlende.

Kan gau-Breitenburg vidste, hvilken Betydning den sjette September havde for mig, at just denne Dag, jeg oplevede her, var, som sagt, fem og tyve Mars-Dagen efter at jeg første Gang kom til Kjøbenhavn. Da jeg sad ved det kongelige Taffel om Middagen, rullede i mine Tanker hele mit Liv op for mig, jeg maatte samle al min Kraft, for ei at briske i Taarer; der ere Diebliske fulde af Taknemlighed, i hvilke vi ligesom have Trang til at trykke Gud til vort Hjerte; hvor dybt følte jeg ikke mit Intet, at Alt, Alt var fra ham.

Efter Tasselet Iykonkede Majestæterne mig — naadigt er for fattigt et Ord — saa hjerteligt, saa deeltagende. — Kongen Iykonkede mig til, hvad jeg havde overstaaet og vundet, spurgte mig om min første Optræden, og jeg fortalte ham et Par characteristiske Træk fra hiin Tid; i Samtalens Løb spurgte han mig, om jeg ikke havde noget Viist aarligt; jeg sagde ham denne Sum: 200 Species.

„Det er ikke Meget!“ udbød han.

„Men jeg behøver heller ikke Meget!“ svarede jeg, „og mine Skrifter forskaffe mig jo ogsaa Noget!“

Kongen gif deeltagende ind i min Leven og Virken. „De skulde nu have det lidt bedre end før!“ var hans Ord, og han endte Samtalen med: „Kan jeg nogen Tid være Dem til Gavn ved at fremme Deres litteraire Virksomhed, saa kom til mig!“

Om Aftenen ved Hofconcerten fortsatte Kongen denne Samtale, mit Hjerte var dybt bevæget.

Siden var der et Par af dem, som havde hørt Kongens Ottringer denne Dag til mig, som bebreidede mig, at jeg uflog ikke havde benyttet det mig gunstige Dieblis, „Kongen lagde dem jo lige i Munden“, sagde de, „at De skulde udbede Dem af ham noget

Mere at leve af; han sagde jo selv tydeligt, at det var for Lidet, De havde, og at De nu skulde have det mere godt og beqvemt."

"Hvor kunde jeg", svarede jeg dem, "i det Dieblig, jeg her behandles, om jeg tør bruge det Udtryk, som Gjest, i det Dieblig Kongen og Dronningen ere saa deeltagende, saa hjertelige mod mig, hvor kunde jeg da gribe et venligt sagt Ord og benytte mig deraf! det er maaskee ikke klogt, jeg bærer mig ad, men jeg kan ikke handle anderledes! finder Kongen, jeg behøver lidt mere, end jeg har, saa vil han ogsaa af sig selv give mig det!"

Det var mig en Festsdag den sjette September, og foruden min Konge var det de tydske Badegjester, der den Dag gav Beviiis paa Deellagelse. I Badesalen, ved Middagsbordet, medens jeg sad ved Kongens Taffel, udbragte de en Skaal for den danske Digter, hvis Skrifter de kjendte fra deres Hjem, men nu ogsaa selv havde lært at kjende; en af mine Landsmænd reiste sig og takkede i mit Navn for Skaalen. Saa Meget kan let fordærve et Menneffe, gjøre ham forsængelig — men nei, man fordærves ei derved, bliver ikke forsængelig, Eligt gjør just god og bedre, det lutttrer Tanken, og man føler Trang og Villie til at blive det værd.

Ved Afskeds-Audiensen skænkede hendes Majestæt Dronningen mig, til en naadig Grindring om disse Dage paa Föhr, en kostbar Ring, Kongen udtalte sig atter saa velvilligt, ædelt og deeltagende. — Med hele mit Hjerte sluttede jeg mig til de op-
høiede To.

Hertuginde af Augustenborg hvem jeg daglig saae og talte med i det kongelige Hjem, indbød mig paa det Naadigste og Hjerteligste at lægge min Vej hjem over Augustenborg og blive der nogle Dage. Selv Kongen og Dronningen gjentog det for mig.

Jeg reiste altsaa fra Föhr til Als, vist en af de smukkeste Der i Østersøen, det lille Land er som en blomstrende Have;

de frodige Korn- og Klovermarker staae indhegnede med Rødderhækker og vilde Roser; ved Bønderhusene strække sig store Væleghaver, Skov og Banker verle; snart har man det aabne Hav med Angelns Skovholder, snart det smalle, en Flod lignende lille Belt, og fra det smukke Slot strækker sig Haven ned til den bugtede Fjord. Jeg fandt den hjerteligste Modtagelse, fandt et smukt Familie-Liv; der taltes kun Dansk og det med dansk Tunge, ikke en Tanke om de kommende onde, mørke Tider, der skulde opgaae, vakttes hos mig. Hele fjorten Dage, under Afverling af Kjøretoure og Vandringer i den rige Natur, blev jeg der og begyndte paa Romanen: „De to Baronesser“. Hyggelige Aftener tilbragtes, de fleste ved Musik; Kellermann opholdt sig her i flere Dage og spillede sine bløde, vuggende Phantasier, Romanesca og Alpemelodier. Hertugindens Fødselsdag feiredes, „Liedertafel“ bragte under Taffeltog deres Sang, paa Slottet var Bal og Festligheder; de augustenburgske Veddeløb, der altid vare satte i Forbindelse hermed og varede tre Dage, havde samlet, i Slot og By, en Mængde Mennesker; saa godt som hele den holsteenske Adels var her; ved Taffellet reiste Hertugen sig og udtalte den danske Litteraturs Betydning for Diebliffet, den Dygtighed og Sundhed, som viste sig der ligeover for den nyere tyske, og tog derved Anledning til at udbringe min, den tilstædeværende danske Digters Skaal. — Jeg saa da paa Augustenborg kun venlige, glade Mennesker, et lykkeligt Familieliv, fandt alt saa dansk og syntes her hvilede en Fredens Aand over dette smukke Sted, og det var i Høsten 1844. — Hvor snart saa jeg ikke Alt anderledes!

XII.

I Foraaret 1844 havde jeg fuldendt det dramatiske Eventyr „Lykkens Blomst“, i hvilket jeg vilde vise, at det er ikke Kunstnerens udødelige Navn, ikke Kongekronens Glans, der gør Mennesket lykkelig, Lykken findes, hvor man glad i Lidet elsker og er gjenelsket. Scenen er ganske dansk, et idyllisk solbelyst Liv, paa hvis Himmel som i en Drom to mørke Billeder affpeile sig, den ullykkelige Ewalds Liv og den i Kæmpeviserne tragisk besjunge Brinds Buri. — Jeg vilde, i Sandhedens Navn og til Gode for vor Tid, vise, at den Tidsalder, som mange Digtere fremstille os i kun det skønne Lys, var mørk og elendig.. —

Jeg indleverede mit Stykke til den kongelige Theaterdirection. Her var J. L. Heiberg blevet ansat som æstetisk Dommer og vist med Rette Gen af største Betydning; men jeg var, som man veed, slet ikke dengang i hans Gunst. Efter at han i „en Sjæl efter Døden“ havde brugt „Maurerpigen“ og „Mullatten“ til i Helvede at pine de Fordømte med, fik jeg i hans poetiske „Dansk Atlas“ og „Intelligensblade“ endnu et Par Snert, og da jeg, af Føielighed mod een af Skuespillerne, for at skaffe denne et Stykke til en Sommerforestilling, efter hans Dnske indrettede „Agnete og Havmanden“ for Scenen, betegnede Heiberg det som: „transporteret umiddelbart fra Bogladen op paa Scenen, dette Arbeide, hvorpaa Gade har ødslet sin følelsesfulde Musik!“ — og vedblev dernæst at tale om Forfatterens „sædvanlige Mangel paa egen Opfindelse og paa Gyne til at bringe fornuftig Sammenhæng i sine Characterer og Klarhed i den fremstillede Idee (?). Alle Modsetninger, som skulle

staae i organisk Bestemthed imod hinanden, røres her sammen til en jevn Vælling, hvori hverken den ene eller den anden er kjendelig." —

Jeg tør troe, at den Ugunst, jeg da stod i hos denne Digter og Smagsdommer, stillede mine Arbeider i et strengere Lys, end det vist ellers havde været Tilfældet; jeg troede, at personlig Uvillie ledede ham, og dette var mig piinligere, end at, som jeg snart erfarede, ogsaa dette Stykke blev forkastet; at staae i et spændt Forhold til en Digter, hvem jeg i saa Meget saa op til, og mod hvem jeg, efter min Overbeviisning, havde gjort Alt for at blive i venligt Forhold til, var mig uhyggelig. Ikke for at faae mit Arbeide frem, men for at komme i det Klare med vort Forhold, at nærme mig ham, skrev jeg Heiberg til, udtalte mig aabent og jeg tør troe hjerteligt, jeg bad ham erklære mig tydeligt Grunden, hvorfor han maatte forkaste mit Stykke „Lyffens Blomst“, og om han bar Uvillie mod mig; efter at have modtaget mit Brev, afslagde han mig strax et venligt Besøg, som, da han ikke traf mig hjemme, jeg Dagen efter gjengjældte. Han boede paa Frederiksberg, jeg blev der paa det allervenligste modtaget. Besøget og Samtalen hører vistnok til det Giendommelige, men den bragte en Forklaring og, som det viste sig, en bedre Forstaaen; han fremsatte mig klart sine Grunde, hvorfor han forkastede dette Stykke, og disse vare fra hans Udgangspunkt meget rigtige, men ganske forskellige fra mine, og vi kunde altsaa deri ikke mødes. Han erklærede, at han aldeles ingen Uvillie nærede mod mig, at han erkjendte mit Talent; jeg pegede tilbage paa hans tidligere Angreb paa mig, f. Ex. i hans Intelligensblade, at han nægtede mig „Opfindelse“ og jeg meente, at denne dog viste sig i Romanerne. „Men af dem har De ingen læst!“ sagde jeg, „De har selv sagt mig det.“ — „Ja, det er Sandhed“, sagde han, „jeg har endnu ikke læst dem, men nu vil jeg!“ — „De har

senere", vedblev jeg, „i Deres „Danſk Atlas“ spottet over mig i min Bazar og talt om mit Sværmeri for de deilige Dardaneller*) — men jeg har juſt i min Bog omtalt Dardanellerne ſom ikke ſmukke; det er derimod „Boſporus“ jeg var henrykt ved at ſee, men det ſynes De ikke at have lagt Mærke til, eller maafkee har De heller ikke læſt den, De læſer jo ikke ſtore Bøger, ſagde De engang til mig!“ — „Naa, det er Boſporus!“ ſagde han med ſit ſæregne Smil, „ja det huſkede jeg ikke, og ſeer De, det huſker Folk ikke heller, og her var det kun om, at jeg vilde give Dem et Hip!“ — Tilſtaaelfen klang ſaa naturlig, ſaa eien- dommelig for ham, jeg maatte ſmile, og da jeg ſaa ſaae ham ind i de kloge Dine, huſkede paa, hvormegget Smukt han havde ſkrevet — kunde jeg ikke bære Nag eller Brede. Samtalen blev nu livligere og friere; han ſagde mig nogle venlige Ord, ſtillede mine Eventyr høit, bad mig oftere beſøge ſig, jeg ſkulde være velkommen. — Jeg har mere og mere forſtaaet denne Digter- Natur, jeg vil troe, at han forſtaaer min, vi ere høiſt forſkjellige, men gaae dog mod ſamme Maal.

De ſidſte Maringer, i hvilke jeg har vundet og opnaaet ſaa meget Godt, har endmere bragt mig venlig Anerkjendſe af denne

*) Man vil erindre Digtet der, om Kronborg:

Muligt er Du ſlig en Nar,
 At hvad Andersen fortæller
 Om de ſjonne Dardaneller
 I ſin tyrkiſke Bazar
 Du med Andren grebet har,
 Mens Du tung af Inertie,
 Gik vort eget Sund forbi,
 Som ei mindre Bliſſet fryder,
 Og hvor ingen Klage lyder
 Fra det miſkjendte Genie!

begavede Genius; men for at blive i Tidsfølge: Eventyr-Comedien kom paa Scenen og oplevede i Saisonens Løb syv Forestillinger og lagdes derpaa hen til Hvile, i det mindste under den Theaterregjering.

Tidt gjorde jeg mig det Spørgsmaal, er det mine dramatiske Arbeiders særdeles Svaghed, eller er det fordi jeg er Forfatter til dem, at de bedømmes saa haardt og angribes ved hver Leilighed; for at komme efter dette, kunde jeg jo indlevere anonymt et Arbeide og lade dette gaae sin egen Gang; men var jeg istand til at tie stille? Nei, det var Alle enige om, at jeg ikke kunde, og den Mening kom mig til Gavn. Ved et kort Besøg paa Nyhøe skrev jeg: „Kongen drømmer“, Ingen uden Excellensen Collin vidste, at jeg var Forfatteren; Heiberg, som netop paa den Tid i Intelligensbladene var streng mod mig, hørte jeg, interesserede sig særligt for det anonyme Stykke, ja, saa vidt jeg mindes, satte han det i Scene, dog maa jeg tilføie, at senere gav han det ogsaa en smuk hædrende Anmeldelse i de nyssnævnte Intelligensblade, og det efter at han, som det synes, havde Tanken om, at det var af mig, Noget, næsten Alle betvivlede.

Et nyt Forsøg skaffede mig endnu en større Glæde og Morstab ved de Situationer, jeg kom i, de Domme og Udtalelser, jeg hørte; netop paa samme Tid som jeg havde min Nød med at faae „Lyffens Blomst“ paa Scenen, skrev og indleverede jeg: „Den nye Barselstue“. — Dette lille Lyffespil blev dengang ganske udmærket spillet; Fru Heiberg var som „Christine“ fuld af Liv og Lune, der gik en Friskhed, en Vnde ud over det Hele; det gjorde, som bekjendt, særdeles megen Lykke. Her var det ogsaa Collin der var indvietet i Hemmeligheden, og ligesaa H. C. Ørsted, for ham, hjemme hos mig selv, læste jeg Stykket, og han glædede sig da og siden over den Roes, den, i sig selv for stærke Beundring, dette lille Arbeide vandt; ingen

Mennesker anede, at det var af mig. Da jeg efter første Forestilling gik hjem om Aftenen, kom en af vore unge, dygtige Critikere op til mig, han havde været i Theatret og udtalte nu paa det Stærkeste sin Glæde over det lille Lysspil; jeg var i stærk Bevægelse og frygtede ved Ord eller Mine at forraade mig, derfor sagde jeg strax: „jeg veed, hvem Forfatteren er!“ — „Hvem er det!“ spurgte han. „Det er Dem!“ sagde jeg, „De er i saadan en Bevægelse, og Meget hvad De siger, forraader Dem! gaae ikke til Nogen i Aften og tal, som De taler nu, saa er De røbet!“ — Han blev ganske rød og overrasket, lagde Haanden paa Hjertet og forstikkrede, at han ikke var Forfatteren. „Jeg veed, hvad jeg veed!“ sagde jeg leende, og undskyldte nu, at jeg maatte afsted; det var mig virkelig umuligt, længere at holde det ud, jeg maatte derfor tale, som jeg talte, og han anede ingen Svig. Hos Theaterdirecteur, Geheimeraad Adler kom jeg just i de Dage for at høre om „Lykken's Blomst“; „ja“, sagde han, „det er et meget poetisk Arbejde, men det er ikke af den Slags vi ret kunne have Gavn af, nei, kunde De skrive et Stykke som: „Den nye Barselstue“, det er fortræffeligt, men det er nu ganske udenfor Deres Talent, De er Lyriker, og har ikke det Lune, den Mand har!“

„Nei desværre, det har jeg ikke!“ svarede jeg, og nu roste ogsaa jeg „Den nye Barselstue“. Nar og Dag gik det lille Stykke med samme levende Bisald, Ingen vidste Forfatteren, der blev gjættet paa Højstrup, og det var mig ikke til Skade, senere nævnte Gen og Anden ogsaa mig, men det blev ikke troet; jeg har selv været Vidne til, hvorledes de, som sagde Sligt, bleve viste til Rette, og eet af de Argumenter, man kom med, var: „Andersen kunde ikke tie stille, da Stykket gjør saa megen Lykke!“ — „Nei, det vilde være mig umuligt!“ sagde jeg og gjorde stille det Løfte, at jeg ikke vilde nævne mig som Forfatter, for det efter Aaringer var udspilt og ikke længere havde den Interesse, et saa-

dant lille Arbeide i sin Næthed kan have, og jeg har holdt Ord, først ifjor vedkjendte jeg mig det, ved at optage det i de samlede Skrifter, ligesom ogsaa „Kongen drømmer“. Flere Charakterer i Romanen „D. L.“ ligesom enkelte i „Kun en Spillemand“, s. Ex. Peter Wik, maatte kunde ledet paa Spor, at jeg var Forfatteren; i selve mine „Eventyr“ troede jeg, man maatte finde nogen Humor, men det har man da ikke gjort, man fandt denne kun i „Den nye Barselstue“. Det morede især H. C. Ørsted, der igrigt af Alle var Den, som først udtalte og gjorde mig selv opmærksom paa Humorets Gyne hos mig; han saae det i flere af mine tidligste Arbeider og i enkelte Træk ved min Personlighed. Da jeg 1830 fremtraadte første Gang med en Samling „Digte“, af hvilke flere før havde været trykte spredte ad, vilde jeg give hele Samlingen et Motto, men jeg kunde intet ret betegnende finde, saa lavede jeg selv et:

„Vergessene Gedichte sind neue!“

Jean Paul.

Og siden havde jeg den Morstab, at see andre Forfattere, Mænd af Læsning, citere samme af Jean Paul; jeg vidste, hvorfra de havde det, og Ørsted vidste det ogsaa. — Paa en Tid, hvor jeg virkelig led bitterlig under en altfor haard og næsten personlig Kritik, saa jeg tidt var ved at opgive mig selv, kom der Diebliske, hvor Lunet, om jeg tør kalde det saa, løstede mig over den Bedrøvelse og Unfelighed, jeg sank ned i, jeg saae vel mine egne Svagheder og Mangler, men ogsaa det stundom Taabelige og Komiske i den ofte fade Heglen og Hovmestereren; i et saadant Dieblisk skrev jeg en Kritik over H. C. Andersen som Forfatter, den var meget skarp og endte med Opfordring til Studium og Taknemlighed mod mine Opdragere; jeg havde ikke blot gjengivet de sædvanlige Indvendinger mod mine Arbeider, men tillige omtalt et Par endnu, som jeg selv følte nok kunde gøres, naar man vilde mig ret til Livs. Jeg tog det Skreyne

med til H. C. Ørsted's en Middag, en Kreds var der samlet, jeg sagde, at jeg bragte med en Afskrift af en uforfæmmet haard Recension og læste den op; man kunde ikke begribe, at jeg vilde skrive Sligt af, men man indrømmede, at den ogsaa var haard. — „Det er den“, sagde Ørsted, „man er for streng mod Andersen, men dog, jeg sidder og tænker paa, der er Noget i denne, et Par Indvendinger, som virkelig ere ganske flaaende, de vise et Blik ind i Dem!“ — „Ja!“ svarede jeg, „for den er ogsaa af mig selv!“ og nu blev der en Overraskelse, en Latter og Spøg, de fleste undrede sig over, at jeg selv kunde skrive Sligt. — „Han er en sand Humoristiker!“ sagde H. C. Ørsted, og det var første Gang, at det gik op for mig selv, at jeg havde Noget af denne Evne.

Alt som man bliver ældre, ihvor meget man end tumler sig om i Verden, bliver dog eet Sted det egentlige Hjem, selv Træsfuglen har sit bestemte Sted, hvorhen den altid søger, mit var, foruden hos H. C. Ørsted, Wulffs og Fru Læssøe, det Collinske Huus, det var og bliver det egentlige Hjem i Hjemmet. Behandlet som Søn, næsten opvoren med Sønerne og Døttrene, er jeg blevet et Led i Familien; et inderligere Sammenhold, end i dette Huus har jeg aldrig kjendt; eet Led brast i denne Kæde, og just i Tabets Time følte jeg, hvor fast jeg var voxet her, at jeg blev betragtet som een af Børnene. Skulde jeg nævne et Exempel paa en Huusmoder, der ganske hengav sit eget Jeg i sin Mand og sine Børn, da maa jeg nævne Collins Hustru, Søster til Botanikeren Hornemann og Enke efter Tænkeren Birckner.

I de sidste Aare var hendes Hørelse aftaget, og hun havde den Ulykke, snart at blive næsten blind; en Dienoperation blev foretaget, den faldt lykkelig ud, hun kunde alt i Vinteren begynde igjen at læse en Bog og var taknemmelig glad derover, længtes forunderlig efter at see det første Foraarsgrønne, og hun saa det i sin lille Have. En Søndagasten forlod jeg hende glad

og fund, om Natten blev jeg kaldt op, Collins Tjener bragte mig et Brev, Collin skrev: „Min Kone er meget syg, alle Børnene ere samlede herude!“ Jeg forstod det, jeg fløi afsted, hun sov stille, uden Smerte, ja som det syntes uden at drømme, det var den Godes Søvn, det var Døden, som nærmede sig saa stille, saa venligt; paa tredie Dag laae hun endnu saaledes i uafbrudt rolig Slummer, da gik der en Blegghed hen over Ansigtet og hun var død.

Du luffed' Diet for at samle ret
Med Tanken i een Sum din hele Lykke,
Vi saae et Blud, som Barnets blod og let,
O Død, Du er jo Glands og ikke Skygge!

Aldrig havde jeg tænkt mig at det at forlade denne Verden kunde være saa smertefrit, saa lykkeligt. Der kom en Andagt i min Sjæl, en Forvisning om Gud og Evigheden, som løstede dette Dieblik til et Moment i mit Liv; det var den første Dødsfeng, jeg som Aldre havde staaet ved. Børn og Børnebørn vare samlede; i et saadant Dieblik er det helligt rundt omkring os. Hendes Sjæl var Kjærlighed, hun gik til Kjærlighed og Gud!

I Slutningen af Juli skulde ved Skanderborg Monumentet for Kong Frederik den Sjette afløres, jeg havde efter Komiteens Anmodning skrevet Fests-Cantaten*), Hartmann satte den i Musik, og Studenter-Sangforeningen vilde udføre den; de Syngende ligesom Componist og Digter bleve naturligtvis indbudne.

I smukke Bugter mellem de høie Banker med høie Bøge strækker sig Indsøen, hvor Christian den Fjerde i sine Barnsdomsaar legede Somand, paa Slots-Ruinen er Kirken reist og

*) Digte 1ste Deel Side 127.

foran den staaer Monumentet, et Arbeide af Thorvaldsen. Der var meget Gemyt, vil jeg troe, i det Hele, men meget lidt Orden, Folk brød ind over Skranken for bedre at høre, ingen Ting hørte man, Vinden bar Musik og Sang bort fra det egentlige Centrum, Talerens Stemme forsvandt i Luften; det egentlige, for mig, smukkeste Moment var om Aftenen efter Afslørelsen af Monumentet; rundt om dette vare Beegfrandsøe tændte, de kastede deres vaklende Skjær ud over Søen; inde i Skoven glimrede tusinde Lys, og Dandsemusikken klang fra Teltene; rundt om paa alle Baner, mellem Skovene og høit over disse bleve i et Nu Festsblus tændte, der lystede i Natten, som røde Stjerner. Der laae over Sø og Land en Fred, en Sommerdust, som Norden i sine deiligste Sommernætter eier. Skyggerne af hver, som gik mellem Monumentet og og Kirke, glede spævendt, store, hen ad dens røde Muur, som var det Aander, der toge Deel med i Festen.

Et kongeligt Dampfskib var givet til at hjemføre Studenterne, og før Afreisen beredte Marhuus Borgere os, hjerteligt og velmeent, en Balfest, vi kom i lang Rognrække til deres By, men tidligere end de havde ventet os, og da vi skulde festligt modtages, bleve vi varede ad om at vente lidt; vi maatte i den hede Sol holde lang Tid udenfor Byen, Alt for Grens Skyld, og da vi saa kom ind og paa Torvet, opstilledes vi i Rækker; de gode Borgere toge hver sin Student for at beværte ham og give ham et Hjem, Hartmann havde alt tidligt en Indbydelse, jeg stod mellem de Opstillede, et Par Borgere, een efter anden, kom, bukkede, vilde vide mit Navn, og da jeg sagde det, spurgte de: „det er dog ikke Digteren?“ jeg sagde „jo!“ de bukkede igjen og gik, de gik Allesammen, ikke en eneste vilde have Digteren, eller maaskee, skal jeg tro, som man bagefter høflig har sagt, de undte mig saa god en Vært, den allerbedste, saa at jeg tilsidst fik slet ingen; jeg stod forladt og ene, som paa Slaves-

markedet en Sort, hvem Ingen vil kjøbe; jeg alene maatte the til et Hotel udi den gode Stad Aarhus.

Hjem over Kattegattet gik det med Sang og Klang, Ungdoms Sind og Ungdoms Mod; Kullen løftede sine forte Klipper, de danske Kyfter stode saa friske og grønne med deres Bøgeskove, det var en Sangsart, en Vennefart for Componist og Digter. — Jeg vandrer hjem igjen til literair Virksomhed.

I Begyndelsen af Aaret var min Roman „Improvisatoren“ blevet oversat paa Engelsk af den bekjendte Forfatterinde Mary Howitt og, som før sagt, optaget med stort Bisald; „D. I.“ og „Spillemanden“ fulgte efter under den fælles Titel: „the life in Denmark“, jeg var blevet en læst Forfatter i det store England; derfra vare Skrifterne gaaet over til Amerika. Paa Tydsk og Svensk var tidligere de eneste Oversættelser af mine Skrifter; nu fulgte foruden disse nævnte ogsaa en hollandsk af Romanerne, og i Petersborg udkom paa Russisk, efter svensk Oversættelse: „Improvisatoren“. Hvad jeg aldrig dristigt havde vovet at tænke mig muligt opfyldtes, mine Skrifter syntes at staae under en Lykkestjerne, jeg kan ikke forklare det anderledes; de toge Flugt ud over Vandene og fandt overalt Venner og mildere Dommere end i mit eget Fædreland, hvor de dog vare skrevne og læstes i Originalsproget. — Der er noget Oploftende og tillige Skrækkende i, at see sine Tanker gaae vidt omkring og ind i Menneffene; det er næsten ængsteligt saaledes at tilhøre Mange. Det Gode og Gode bliver en Betsignelse, men vore Bildfarelser, det Onde, have ogsaa deres Spirer i sig, og uvilkaarligt paatrænger sig Tanken: Gud, lad mig aldrig nedskrive et Ord, hvorfor jeg ikke hos Dig kan gjøre Regnskab. En egen Følelse, blandet af Glæde og Angest, fylder mig ved hver Gang min Lykke-Genius bærer min Digtning til et fremmed Folk.

Som et styrkende Bad for Aanden, som den Medea-Drif,

der altid forhynger igjen, er for mig Det at reise. Jeg føler en Trang dertil, ikke for at søge Stof, som en Recensent har troet og sagt, da han omtalte min „Bazar“, og som siden er blevet eftersnakket af Andre; der ligger en Rigdom af Stof i mit eget Indre, dette Liv er for kort til at tømme dette Væld, men der hører Aands-Fristhed til at bringe det sundt og modent paa Papiret, og for mig er Reiselivet, som sagt, dette forfriskende Bad, hvorfra jeg ligesom yngre og stærkere vender tilbage. Ved fornuftig Deconomie og ved Indtægten af mine Skrifter har jeg i de sidste Aaringer flere Gange været paa Reise. Erkjendelse, maaskee Overvurdering, men især Hjertelighed, Lykke og Glæde er i fuldeste Maal strømmet til mig derude, det kunde jeg dengang desværre ikke sige om Hjemmet, og ved det hænger Hjertet; derude fik jeg et Solskin, som kun i enkelte Straaler kom til mig i mit Fædreland, hvor man meest havde Die for mine Svagheder, idelig tillod sig at opdrage mig og forkuede mangen dygtig Spire hos mig, ja havde ødelagt den om ikke fremmed Kjærlighed havde pleiet den, givet mig Selvstændighed og endelig, ved sin Udtalelse, Medfølelse og Vurdering overrasket og tiltvunget Hjemmets Folk til at agte min Digternatur. — Det er gaaet mig som Den, der i Hjemmet er Skumpelskud og Syndebuk, ude et forkjælet afholdt Barn, der løftede sig vel Sindet lidt, men indenfor Hjemmets Mure følte det da Haardheden og Lidelsen større.

Dog til Reisen igjen; den jeg her omtaler hører til een af de, paa hvilke Gud forundte mig den største Erkjendelse og Glæde.

Jeg vilde igjen besøge Italien, det var for tredje Gang; jeg vilde kjende Syden ogsaa i sin varme Tid og det var min Plan, dernæst at gaae til Spanien og hjem over Frankrig.

Sidst i October 1845 forlod jeg Kjøbenhavn; altid før naar jeg reiste ud, tænkte jeg: „Gud, hvad vil Du paa denne Reise lade skee for mig!“ Denne Gang var min Tanke: „Gud,

hvad skeer med mine Venner her hjemme i den lange Tid, jeg er borte?" Og jeg følte en Angest: i eet Aar kan Liigvognen mange Gange kjøre ud af Porten, og hvilke Navne skulle skinne fra Kisterne! — Vi have den Talemaade, naar man pludselig føler en kold Gysen: „nu gif Døden over min Grav!" — Det er et koldere Gys, naar Tanken gaaer over vore bedste Venners Grave.

Jeg blev nogle Dage hos Grev Moltke paa Glorup; Landlivet her holdt mig fast, og dette har selv i det sildige Efteraar noget poetisk smukt; naar Løvet er af Træerne, men Solen skinner paa det grønne Græs, og Fuglene qvibbre, kan man tit bilde sig ind, at det er en Foraarsdag; saaledes har vist den ældre Mand Dieblikke i sin Høst, hvor hans Hjerte endnu drømmer Foraar.

I min Fødeby, det gamle Odense, blev jeg kun een Dag, jeg føler mig mere fremmed der, end i nogen af Tydsklands store Byer; som Barn var jeg eensom, har derfor ingen Barndomsvenner her; de fleste Familier, jeg her havde kjendt, ere døde, ganske nye Slægter gaae om i Gaderne, der ogsaa ere forandrede. Mine Forældres fattige Grave findes ikke mere, andre Døde ere igjen her nedlagte; Alt er forandret. — Jeg gif en af mine Barndoms-Vandringer ud til Maria-Høi, der havde tilhørt den Iverssenske Familie, denne selv var spredt ad, ubekjendte Ansigter viste sig for mig bag Murerne. Hvor mange Ungdoms-Tanker bleve ikke verledte her; en af de unge Piger, Henriette Hand, som stille med lysende Dine dengang lyttede her til mine første Digte, da jeg som Discipel fra Slagelse og senere som ung Student kom her, sad nu langt mere stille i det larmende Kjøbenhavn og havde derfra alt sendt sine første Skrifter ud i Verden, Romanerne „Tante Anna" og „En Skribentindes Datter". Begge vare alt udkomne i Tydskland; den tydske Forlægger troede, at et Par Ord fra mig kunde være dem til Gavn og jeg.

den Fremmede, den maaskee alt for vel Modtagne, har indført den besejdede Piges Skrifter i Tydskland *). Hendes Barndoms Hjem ved Odense Canal, her hvor den første lille Kreds havde givet mig Hyldest og Glæde, besøgte jeg; Alt var mig nu der fremmed, jeg selv en Fremmed; heller ikke hende skulde jeg mere see, da jeg Aaret efter vendte hjem fra Reisen naaede mig Efterretningen, at hun i Juli (1846) var død; hun blev sine Forældre en hjærlig Datter, var et dybt poetisk Gemst, og jeg har i hende mistet en trofast Veninde fra Barndoms-aarene, som med Interesse og søsterligt Sind fulgte mig i onde og gode Dage.

Hertugen af Augustenborg havde holdt sit Sølvybrølup, mellem de flere Danske man hædrede med Indbydelse var ogsaa jeg; der havde imidlertid da tydeligt viist sig en Gjæring, en Spænding, der stillede det hertugelige Huus i en Slags vaklende Stilling til dansk Interesse; uagtet min hele Virken laae og er udenfor det politiske Liv vilde jeg dog helst undgaae at være Vidne til mulige Ord eller Utringer, der kunde komme i Collision med min Danskhed, det laae mig ogsaa bekvemmere paa min Reise-Udflugt senere at tage over Gravensteen og udtale min Tak for den venlige naadige Indbydelse, end at reise hen, atter tilbage og senere ud igjen. Jeg kom saaledes nu for første Gang til det smukt beliggende Jagtslot Gravensteen, og blev som tidligere naadigst og hjerteligt modtaget, Intet mærkede jeg, der kunde støde dansk Sind og Hjerte, at de om Aftenen mellem andre Sange istemte „Schleswig-Holstein meerumschlungen“, antog jeg betydningsløst; i Familielivet taltes kun Dansk og der udtaltes og fremhævedes for mig, hvor dansk just Hertugen var, hvilken Uret Kjøbenhavnerne i deres feilagtige Dom gjorde ham. — Windst anede jeg da, hvor snart Uveiret vilde

*) See: Samlede Skrifter, XVIII, Side 117.

bryde løs. — Jeg blev her hele fjorten Dage, det var, som om disse vare en Forberedelse paa al den Lykke og Betsignelse, der skulde møde mig, naar jeg kom til Tydskland. Eggen ved Flensborg Fjord er unegteligt en af de meest maleriske i det Slesvigske; her er store Skove, bjergagtige Høider og altid Afverling med den bugtede Fjord og de mange stille Ferskvands-Søer. Selv Eстераaets svævende Taager gav Landskabet noget end mere malerisk, noget fremmed for Øboeren, der kun i mindre Maalestok seer hos sig en saadan Natur. Der var smukt ude, der var velsignet inde; og her i festlig og fyrstelig Overflodighed blev til et af Eventhyrene, der skildrer Savn og Nød: „den lille Pige med Svovlstikkerne“. Udgiveren af en dansk Folkekalender sendte mig tre forskjellige Træsnit og bad mig om jeg til eet af disse vilde skrive ham en lille Historie og jeg valgte Billedet med den fattige lille Pige, der sidder med Svovlstikkerne i Forklædet og holder et Bunt i Haanden.

Med Indbydelse til oftere at vende tilbage til Gravensteen og Augustenborg forlod jeg et Sted, hvor jeg havde nydt lykkelige Dage; en tung, blodig Tid skulde gaae op herover; jeg har ikke haft Hjerte til at see disse Egne igjen — de sidste Toner der klang for mig derfra, vare „Døtte ist todt!“ — Brindsesserne af Augustenborg spillede den i ungdommelig Munterhed, Grindringen om hiin Tid og dens Efterklang er et smerteligt Echo — „todt! — todt!“ — Men igjen til Rejsen.

Til de gamle Venner i Hamborg, der besøgte, sluttede sig en ny, det var Maleren den geniale Speckter; han overraskede mig med sine kjække, herlige Tegninger til mine Eventyr, han havde alt en heel Samling, og de ere senere komne i een af de tydske og i en engelsk Udgave; disse ere unegtelig de genialeste Billeder til Eventhyrene. Det samme kjække Naturfriske, der aabenbarer sig i hvert af hans Arbejder og gjør det til et lille Kunstværk, udtaler sig i hele hans Personlighed. Han var da

ikke gift, men Familiehjemmet, han var i, syntes mig et patriar= chalsk Hjem; her var en gammel, hjertelig Fader, og begavede Søstre, som med hele deres Sjæl elskede Broderen. Specter syntes op= fyldt af mine Eventyr og gjennem disse at være mig inderlig god. Fuld af Liv og Spøg gif han en Aften med mig, jeg vilde i Theatret, og der var neppe meer end et Kvarteerstid til, at Forestillingen skulde begynde, vi kom forbi et rigt Huus. „Der maae vi først op, kjære Ven“, sagde han, „der boer en rig Familie, Venner af mig, Venner af Deres Eventyr; Bør= nene vilde blive lykkelige!“ — „Men Forestillingen begynder i Theatret!“ sagde jeg. „Kun to Minuter!“ svarede han og trak mig ind i Huset, nævnede mit Navn, Børnekredsen flokkede sig om mig. „Og nu fortæller De et Eventyr, kun et eneste!“ Jeg fortalte eet og skyndte mig afsted for endnu betids at naae Theatret. „Det var et underligt Besøg!“ sagde jeg. „Fortræf= feligt!“ jubledes han, „ganske udmærket. Børnene ere opfyldte af Andersen og hans Eventyr, pludseligt staaer han midt i Kred= sen, fortæller selv eet og — er borte, forsvundet! det er for de Smaa som et Eventyr selv! det vil just blive levende i deres Grindring!“

I Oldenburg, Storhertugdømmet, ventede mig min egen lille Stue, hvor Alt var gjort hjemligt og hyggeligt for mig. Den nuværende Minister von Gisendecher og hans aandfulde Kone, hvem jeg blandt alle Vennerne i Udlandet kunde regne blandt de meest deeltagende, ventede mig, hos dem havde jeg lo= vet at blive en fjorten Dage, men Opholdet her drog endnu lidt længere ud. Et Huus, hvori alle de bedste og meest Aandsfulde i en Stad mødes, bliver altid et behageligt Opholdssted, og et saa= dant fandt jeg her. I den lille Stad er en stor Selskabelig= hed, og Theatret, hvor der da hverken gives Opera eller Bal= let, hørte idetmindste dengang til de allerfortræffeligste i Tydsk= land. Gall var da Theaterintendant, hans Dygtighed er nok=

som bekjendt og af en stor og heldig Indflydelse viste sig Digteren Julius Mosens Kaldelse til Medvirken. Mosen, der for endeel ligner Alexander Dumas, har et noget afrikansk Ansigt med brune, funklende Øine, var, uagtet hans legemlige Liden, Liv og Aand; snart forstode vi hinanden og mødtes tidt. Sam skyder jeg, at jeg fik eet af Tydsklands classiske Stykker at see: Lessings Nathan der Weise, hvis Titelrolle udførtes af Kaiser, en lige saa tænkende og fortræffelig Skuespiller, som Forelæser.

Ogsaa Mayer, der saa interessant har skrevet om „Neapel und die Neapolitaner“ traf jeg her atter, at han gjorde sig bekjendt med mine øvrige paa Tydsk udfomne Skrifter og skrev Aaret efter i: „Jahrbücher der Gegenwart“, September og October Hefterne, en udsørlig gjennemgaaende Artikel: „Andersen und seine Werke“, der aander Kjærlighed, og viser Indsigt og Tænkning ved det Læste; det Hele tør vistnok kaldes en Roes for dansk Literatur, som det var af en stor Betydning for mig, men det synes ikke, at Nogen her hjemme har lagt Mærke til dette ellers meget læste Skrift; aldrig er Anmeldelsen blevet nævnet, og jeg skulde troe, alene for Sammenligning der mellem Heine, der havde den høieste Erkjendelse og mig, der kun havde den i ringe Grad, det kunde her have været nævnet, som Forunderligt, og saaledes har det vist ogsaa klinget for Læseren her om Heine og Andersen, at nævne de To sammen, men det var nu Tilfældet: „Beide Dichter haben ein Verhältniß zur deutschen Romantik; „aber Heine steckt aus der Romantik, in deren Kranz er in „guten Stunden mit den schönsten Blüthen geflochten, in der Prosa „des Wises herab; Andersen dagegen nimmt der substantiellen „Inhalt, den die neueste Schule, im Gegensatz zu der selbstsüchtigen „Romantik fordert, in die beiden Dichtungsarten die er vorzugs- „weise kultivirt, in den Romanen und das Märchen, auf, ohne „jedoch die franke Seite dieser Schule: das philosophische Con- „struiren und den politische Tendenz zu adoptiren; er weiß nicht

„von Hegel, will auch Nichts von ihm wissen, weil die
„graue Theorie, seiner kindlichen, ächten Dichternatur wider-
„strebt; — —

Capelmesteren Pott og min Landsmand, Maleren Jern-
dorf, hørte til mine tidligere Venner, hver Dag knyttedes iøv-
rigt nye Bekjendtskaber; ved den nuværende Minister v. Eise-
nacher, i hvis Kreds jeg havde mit Hjem, aabnedes mig alle
Huse; Storhertugen modtog mig med Deeltagelse og Naade, alt
Dagen efter min Ankomst blev jeg indbudt her til Hofconcert og
senere flere Gange til Taffels.

I v. Eisendachers Huus og hos Geheimeraad Beau-
lieus havde jeg et Par Gange læst paa Tydsk mine Eventyr,
og idet jeg lagde min danske Sjæl i Udtrykket, og ved Even-
tyret den bløde Udtale i min Mund maaskee hidrog til at for-
høje det Naive, som idetmindste er søgt at gjengives i Oversæt-
telserne, fandt man en særegen Interesse i at høre mig selv
foredrage disse. For Storhertugen i en udvalgt Kreds, men dog
den største, jeg endnu ude havde læst for, gav jeg, som een-
gang tidligere ved Hoffet i Weimar, i et fremmed Sprog
mine Eventyr; og overalt siden hos Vennerne i Tydskland
vovede jeg det oftere og altid følte man, tør jeg troe, Interesse
ved at høre mig selv forelæse disse smaa Historier. Den fremmede
Udtale kan bedst tillades ved Læsningen af et Eventyr, det
Fremmede grændser her til det Barnlige, der giver Forelæsnin-
gen en for denne Digtning naturlig Colorit. Jeg saae over-
alt de betydeligste Mænd, de meest aandfulde Kvinder med In-
teresse følge mig.

Anmelderen i „Jahrbücher der Gegenwart“ siger:

„Man hat Andersen Eitelkeit vorgeworfen, weil er nicht
„müde wird dieselben Märchen immer wieder vorzulesen und von
„seinen Poesten zu sprechen. Allein gutmüthig, wie er ist, mag
„er einerseits den vielfachen Bitten, die allerwärts an ihn er-

„gehen, selbst auf Gefahr großer Ermüdung nicht entgegen sein;
 „ein Märchen erzählen oder lesen ist ja ein so Kleines und
 „Leichtes; wie ein artiges Lied immer wieder zu singen wird,
 „will ein Märchen immer wieder erzählt sein und kommt erst
 „eins an die Reihe, so folgen leicht noch ein Paar nach.
 „Andererseits hören andere Dichter sich auch gern lesen, zumal
 „wenn sie, wie Andersen, gut vortragen und Beifall finden;
 „dichtheibige Manuscripte finden aber nicht leicht ein so williges
 „Publicum. Auch andere Dichter reden sehr gern von ihren
 „Werken, und für Alles, was außer ihrem Kreise liegt, nur
 „wenig Sinn zeigend, kehren sie gern im Gespräch zu ihrem Ich
 „zurück; sie sind nur klüger und wissen besser den Schein der
 „Eitelkeit zu meiden.“

Jeg var endnu i Oldenburg, og det var allerede blevet
 Vinter. Engene der stode under Vand og dannede store Søer
 om Staden, bar thy Is, Skøteloerne fløi hen over den, og
 jeg var som voret fast i den kjære Stad Oldenburg hos de
 gjeftfrie Venner, Dage og Aftner glæde saa hurtigt hen i
 aandsfuldt Selskabsliv, ved Læsning, Musik, Skuespil og Samta-
 ler; en lille Anecdote, vist ikke før optegnet, jeg hørte her og
 som rørte mig og knytter sig til den ulukkelige danske Dronning
 Caroline Mathildes Historie, maa jeg vedlægge disse Blade.
 En ældre Dame ved Storhertugens Hof fortalte, at hendes
 Fader havde været med i Ambassaden, der afhentede fra Eng-
 land Caroline Mathilde, Christian den Syvendes
 Dronning; ombord paa Skibet fik de i Nordsøen en Storm;
 det danske og engelske Flag der forenet i eet vaiede paa Skibet
 blev ved et Vindstød revet af Stangen og slenget i to Stykker,
 hvert Flag for sig; det var som et ondt Varsel, og Taarerne kom
 Caroline Mathilde i Dinene, men saa greb hun i Hast de ad-
 skilte Stykker, fik Naal og Traad og satte sig ned paa Dækket, me-

dens Søen sprøitede derop og selv shede hun Flagene sammen til eet.

Et Træk af Mosens lille Søn rørte mig; han havde med stor Opmærksomhed hørt mig læse et Eventyr, og da jeg derfor Dagen før min Afreise kom at sige Leveel, og Moderen sagde, at han skulde give mig Haanden: „der gaae maaskee mange Tider, før Du seer ham igjen!“ brast Drengen i Graad, og om Aftenen da Mosen kom i Theatret til mig, sagde han: „min lille Erik eier to Linsoldater, han har givet mig den ene til Dem at tage med paa Reisen!“ og den fulgte med; i Historien om „det gamle Huus“ har jeg tænkt paa lille Eriks Linsoldat. Mosen skrev til mig, foran i sin: „Johan af Østerrige:“

Kam ein Vogel einst herüber,
Von der Nordsee wüsten Strand,
Singend zog er mir vorüber,
Märchen singen durch das Land;
Fahre wohl! bring deine Lieder
Und dein Herz den Freunden wieder.

Afrejsen kunde nu ikke længere udsættes, Julen nærmede sig og denne vilde jeg i Mar tilbringe i Berlin; men hvad er Afstanden i vor Tid, fra Hannover til Berlin gik jo Dampvognen i een Dag! Jeg maatte afsted fra Oldenburg, fra alle Kjære der.

Da jeg forrige Gang var i Berlin blev jeg, som Forfatter til „Improvvisatoren“, indbudt i „det italienske Selskab“, hvor kun de, som havde været i Italien kunde faae Adgang, her saae jeg første Gang Rauch, der ved sin kraftige, mandige Skikkelse og sit solvghvide Haar ligner noget Thorvaldsen, dengang blev jeg ikke forestillet ham, og jeg vovede ikke selv at presentere mig; heller ikke i hans Atelier, hvilket jeg som andre Fremmede besøgte, sikk jeg talte med ham; men da han, i Selskab med Musæets Directeur Olfers, gjeftede Kjøbenhavn, mødtes vi

der i den preussiske Gesandts Huus og lærte at kjende hinanden; nu altsaa i Berlin gif jeg strax til ham, han havde siden vort Møde læst de fleste af mine Skrifter og var især opfyldt af mine Eventyr; han trykkede mig i sine Arme, udtalte en altfor høi Roes over mig som Digter, men ærligt meent, tør jeg troe; et saadant Dieblisk Burdering eller Overvurdering hos Geniet udsletter mange mørke Skygger i Sindet. Af Rauch fik jeg mit første Velkommen i Berlin, han sagde mig, hvilken stor Kreds af Venner jeg havde i Preussens Hovedstad, og jeg maatte snart erkjende Sandheden; det var de ædleste i Sindet, som de første af Rang i Kunst og Videnskab der kom mig imøde: Alexander Humboldt, Fyrst Radziwil, Savigny og saa mange Usorglemmelige. Alt forrige Gang jeg var her, havde jeg søgt Brødrene Grimm, men var dengang ikke kommet vidt med Bekjendtskab; jeg havde da intet Anbefalingsbrev bragt med, idet man sagde mig, og jeg selv troede det, at kjendte Nogen mig i Berlin, saa maatte det være Brødrene Grimm; jeg opsogte deres Bopæl; en Tjenestepige spurgte mig, hvem af de To jeg vilde tale med. „Den, som har skrevet meest!“ sagde jeg, idet jeg dengang var uvidende om, hvem af dem der havde været meest virksom ved Udgivelsen af Folke-Eventyrene. „Jacob er den Værdeste!“ sagde Pigen; „ja, saa før mig til ham!“ — Jeg kom ind i Stuen; og Jacob Grimm med det kloge, karakteristiske Ansigt stod for mig.

„Jeg kommer til Dem uden Anbefalingsbrev, idet jeg haaber, at mit Navn er Dem ikke ganske fremmed!“

„Hvem er De?“ spurgte han. Jeg sagde det og Jacob Grimm sagde halv forlegen: „Jeg veed ikke, at jeg har hørt Deres Navn. Hvad har De skrevet?“

Nu blev jeg forlegen, nævnede mine Eventyr.

„Jeg kjender dem ikke!“ sagde han; „men s ig mig et andet af deres Skrifter, saa har jeg vist hørt det nævne!“

Jeg nævnede „Improvisatoren“ og endnu et Par af mine Bøger, han rystede med Hovedet, jeg følte mig ganske ilde ved det. „Hvad maa De troe om mig!“ begyndte jeg, „saaledes, som vildfremmed at komme ind til Dem, saaledes selv at regne op, hvad jeg har skrevet! — men De maa kjende mig! jeg veed en dansk Samling Eventyr af alle Nationer, udgivet af M lbech og dediceret Dem, i den staaer i det mindste eet Eventyr af mig!“

Godmodig, men forlegen, som jeg selv var det, sagde han: „Ja, den Bog har jeg ikke løst! Men det glæder mig at kjende Dem; maa jeg føre Dem til min Broder Wilhelm!“

„Nei, Tak!“ sagde jeg og ønskede bare at komme bort, det var gaaet mig galt nok hos den ene Broder, saa jeg ikke havde lyst at prøve det samme hos den anden; jeg trykkede hans Haand og skyndte mig afsted; nogle Uger efter i København, idet jeg der netop pakkede ind i min Koffert for at reise til Provindserne, traadte Jacob Grimm i Rejsekl der ind til mig, han var kommet til København, netop steget i Land og paa Veien til Hotellet, da han kom forbi min Bopæl, var han strax gaaet op til mig, for: „nu kjendte han mig!“ sagde han; hjerteligt trykkede han min Haand og saae mildt paa mig med sine kloge Dine; Postkarlen, der skulde hente mit Tøi, traadte i det samme ind, jeg havde kun faa Minuter og Sammentr ffet i København blev saaledes lige saa kort, som det i Berlin; men nu kjendte vi hinanden, nu vare vi gamle Bekjendte, der atter mødtes.

Jacob Grimm er een af de Personligheder, man maa elske og slutte sig til; ogsaa hans Broder lærte jeg nu at kjende og støtte. En Aften hos Grevinde Bismarck-B hlen læste jeg eet af mine Eventyr; i Kredsen her lyttede Een især med synlig Deeltagelse, udtalte sig klogt og eiendommeligt, det var Wilhelm Grimm.

„Jeg havde dog nok kjendt Dem, dersom De var kommet ind til mig, sidst De var her!“ sagde han.

Senere samlede jeg næsten daglig med begge disse to begavede, elskværdige Brødre; de Kredse, i hvilke jeg kom, syntes ogsaa at være deres, og det var mig en Lyst og en Glæde, at de lyttede til mine Eventyr, at de med Deeltagelse fulgte mig, de, hvis Navne ville evigt staae, saalænge „thdske Folke-Eventyr“ læses. — Det havde under mit forrige Ophold i Berlin forstemt mig, at Grimm slet ikke kjendte mig, og naar derfor den Tid Nogen stærk udtalte, hvor kjendt og vel optaget jeg var i Berlin, rystede jeg med Hovedet og gav min Tvivl med de Ord: „Grimm kjendte mig aldeles ikke!“ — Nu var det opnaaet!

Lieck var syg, kunde Ingen see hos sig, sagde man, men da han fik mit Kort, sendte han mig strax Brev og ordnede et lille Festmaal, hans Broder, Billedhuggeren Lieck, Historikeren Kraumer samt Steffens Enke og Datter vare med mig de eneste Gjester. Det var sidste Gang, vi samlede; et Par glade, levende Timer fløi; aldrig glemmer jeg siden den Musik, der laae i hans Tale, den Snderlighed, der straaede ud af hans kloge Dine, hvis Ald ikke ved Alderen sluktedes, men vandt i Glands. — „Alferne“, et af de skønneste Eventyr, der er digtet i vor Tid, formaaer, om Lieck ikke havde skrevet Andet, at bære hans Navn til Udødeligheden. — Som Eventyrfortæller høiede jeg mig for ham, den Ældre, Mesteren, han, som var den første thdske Digter, for mange Aar tilbage, der først trykkede mig til sit Bryst, som var det en Indvielse, at vi skulde vandre de samme Veie.

De ældre Venner maatte alle besøges, Antallet af de nye vorte hver Dag, Indbydelsler fulgte; der hører ordenligt legemlige Kræfter til at udholde saa megen Velvillie! Senved tre Uger blev jeg i Berlin, og Tiden syntes ligesom at flyve hurtigere ved hver Dag, der gik, men jeg overanstrengedes, jeg var tilsidst legemlig og aandelig træt; jeg kunde kun vente

No og Hvile ved igjen at komme paa Jernbanen, idet jeg fløi gjennem Landene. —

Og dog midt i denne Suus og Tummel, i al dette Overmaal af Godhed og Interessse for at gjøre mig mit Ophold her behageligt, stod een Aften tom, ubesat, een Aften, hvor jeg pludseligt følte Gensomheden i sin trykkende Stikkelse. Det var Juleaften. Netop den Aften, jeg med Barnets Sind saae i Festglands, hvor det hører til, at jeg maa see Juletræet, glæde mig over Børnenes Glæde, see de Ældre blive Børn igjen. — Netop denne Aften, som jeg siden hørte af de Mange, der gjeftfrit og gjerne saae mig, troede Enhver, at jeg forlængst havde taget Indbydelse, hvor jeg helst vilde være, sad jeg ganske alene i min Stue i Hotellet og tænkte paa Hjemmet i Kjøbenhavn. Jenny Lind var i Berlin, Meyerbeer havde, som han tidligere udtalte for mig, sat igjennem, at hun var optraadt her, hyllet og beundret, lød overalt hendes Nøes, ikke blot Kunstnerindens men Qvindens, begge i een forenet vakte en Begeistring, en Enthusiisme, saa Theatret formeligt bestormedes, naar hun sang. I alle Byer, paa alle Steder, hvor jeg kom, taltes om hende, dog denne Tale behøvedes ikke, hun var dybt i min Tanke, og det havde længe været min deiligste Phantasi, at tænke mig Juleaften tilbragt hos hende, jeg var forvisset om, at var jeg paa den Tid i Berlin, skulde jeg denne Festaften være i hendes Selskab. Det var mig en saadan fir Overbeviisning, at jeg afflog alle Indbydelses af Vennerne i Berlin, og da saa Aftenen kom, — var jeg ikke indbudt af Jenny Lind, og sad ganske eensom i Hotellet, følte mig saa forladt, aabnede Vinduet, saae op i Stjernehimlen, den var mit Juletræ; jeg var saa blød i Sindet, Andre ville maaskee kalde det sentimental, de kjende Navnet, jeg kjender Stemningen. Morgenen derpaa var jeg ærgerlig, barnagtig ærgerlig over min spildte Juleaften, og jeg sagde

Jenny Lind, hvor trist jeg havde tilbragt den. „Jeg troede, De var hos Brindser og Brindsesser!“ sagde hun; da fortalte jeg hende, at jeg havde afflaaet alle Indbydelsler for at være hos hende, og at Det havde jeg glædet mig til i lang, lang Tid, ja derfor var jeg netop i Julen kommet til Berlin.

„Kind!“ sagde hun smilende, strøg sin Haand hen over min Pande, loe af mig og sagde, „det faldt mig aldrig ind, jeg var desuden budet ud, men nu maae vi gjøre Juleaften om, nu skal jeg lade Træet tænde for Barnet! Nytaarsaften staaer Juletræet hos mig!“ Og netop Aarets sidste Aften stod for mig alene hos hende et lille Træ med Lys og Stads; Jenny Lind, hendes Ledfagerinde og jeg vare hele Kredsen. Vi tre Børn fra Norden vare samlede Sylvesteraften. Jeg var Barnet, for hvem Juletræet var tændt; det var som Børns Legen „komme Gremmede“, vi fik alle Anretninger som ved stort Selskab, Thee, Sis og endelig Aftens-Bord; Jenny Lind gav en stor Arie og et Par svenske Sange, det var en ganske festlig Soirée, og jeg fik alle Juletræets Præsenter. Vor stille festlige Aften rygtedes og blev omtalt i Avisen, de to Børn fra Norden, Jenny Lind og Andersen, begge under Juletræet, stod der omtrent.

En lille Historie, et Bidrag til hendes Triumph, blev jeg indviet i. En Morgenstund saae jeg fra mit Vindue, „Unter den Linden“, stod, halv skjult af Træet nærmest Huset, en Mand, noget fattigt klædt, han tog en Kam op af Lommen, satte sit Haar, glattede Halsdugen og børstede Kjolen med Haanden. Jeg kjender den undseelige Armod, der trykkes af de fattige Klæder; min Interesse var alt vaak for ham. Et Dieblisk efter bankede det paa min Dør, og samme Mand traadte ind til mig; det var Naturdigteren B —, der kun er en fattig Skrædder men et ægte poetisk Gemyt; Kellstab, Kletke og flere Forfattere i Berlin havde i Bladene hæderligt omtalt ham, sagt, at der i hans Digte var noget Sundt og religiøst Inderligt. Han

havde læst, at jeg var i Berlin og kom derfor at besøge mig. Vi sad i Sophaen sammen og han udtalte en saa elskværdig Nøisomhed, et saa usfordærvet godt Gemst, at det gjorde mig ondt at jeg ikke var rig, for ret at kunne gjøre Noget for ham. At han i al sin Nøisomhed var trængende, saae jeg, Penge skulde han have, men det videt, jeg kunde give, skammede jeg mig ved at byde ham, det maatte idetmindste derfor komme under en modtagelig Form. Jeg spurgte ham, om jeg turde indbyde ham til at høre Jenny Lind.

"Jeg har hørt hende!" sagde han med et Smil. "Ja, jeg havde jo ikke Penge til at kjøbe Billet, men saa gif jeg hen til Formanden for Statisterne og spurgte, om jeg ikke en Aften kunde blive Statist i „Norma“, og man antog mig; jeg blev klædt som romersk Kriger, fik et stort Sværd ved Siden og kom ind paa Theatret, hørte hende bedre end alle Andre, jeg stod tæt ved hende, af, hvor sang hun! hvor spillede hun! jeg kunde ikke lade være, jeg maatte græde derved, men det maatte man ikke, Formanden forbød det, han blev vred og vil ikke oftere lade mig komme med, thi man tør ikke græde paa Theatret."

Jenny Lind førte mig til Madam Birch-Wseiffers. "Hun har lært mig Thytt", sagde hun, "hun er mig som en god Moder! De skal lære at kjende hende!" Jeg glædede mig dertil. Paa Gaden satte vi os op i en Droschke; den verdensberømte Jenny Lind i en Droschke, vil Enkelte sige som det blev sagt i Kjøbenhavn, da man engang mødte hende saaledes kjørende med en ældre Veninde; "det er upassende for Jenny Lind at kjøre i Droschke, det Gne maa dog svare til det Andet!" Hvor underligt tidt Begrebet om det Passende fremstiller sig, saadanne Hverdagslivets Smaaligheder falde aldrig den sande Storhed ind. — Thorvaldsen sagde engang paa Nysøe, da jeg derfra vilde tage ind til Bhen med Dagvognen: "jeg tager med Dem!" og nu lød: "det passede sig ikke, Thorvaldsen med

Dagvogn!" — „Men Andersen kjører jo ind med den!" sagde han uskyldig i sin Tanke; „det er noget Andet!" maatte jeg sige ham, Thorvaldsen med Dagvogn, det vilde forarge; det havde det allerede, at Jenny Lind sad i en Droschke; dog nu i Berlin kjørte hun med mig i en saadan, som vi tog paa Gaden, og kom til Madam Birch-Pfeiffer. Jeg vidste om denne Kunstnerindes Dygtighed som Skuespillerinde, kjendte hendes næsten Scribeske Talent til at gjengive i dramatisk Form, hvad der er voret frem paa Romanens Grund, vidste den Haardhed, Critiken havde næsten altid øvet mod den høitbegavede Kone, det forekom mig ogsaa i det første Dieblis, som om dette — og ganske naturligt — havde givet hende et lille Bitterheds-Smiil, jeg fornam det i hendes Silsen. — „Jeg har endnu ikke læst Deres Bøger, men jeg veed Critiken er altid Dem faare gunstig! det kan jeg ikke glæde mig ved!"

„Han er mig som en god Broder!" sagde Jenny Lind, og lagde min Haand i hendes, og Madame Birch-Pfeiffer hød mig hjertelig og ærligt velkommen, hun var Liv og Lune, da jeg næste Gang kom til hende sad hun midt i Læsningen af „Improvisatoren", og jeg følte, at jeg havde een Veninde mere.

Under mit Ophold i Berlin nød jeg den Lykke flere Gange at modtages af Prindsessen af Preussen, Søster til den nuregjerende Storhertug af Weimar, hun boede saa hyggeligt og dog som i et Fæst-Palads; den blomstrende Winterhave, hvor Kilben pladskede mellem Mosset foran Statuens Fod, førte ind til Værelserne, hvor de venlige Børn og den aand- og hjertefulde Thyrsinde tidt modtog mig. Een Formiddag læste jeg hos hende et Par af mine Eventyr, hendes kongelige Gemal lyttede til, ogsaa Semilassos Forfatter, Thyrs Bücker-Muskau, var tilstede.

Et smukt i Isgiel indbundet Album, paa hvis første Blad

findes Billedet af den Floi i Palaet, hvor jeg her havde været og med hendes nedskrevne Navn til Grindring, skjænkede hun mig ved Afskeden; det er ikke blot det Givne, der har en Betydning, men det er Maaden, det gives paa, som hæver dens Værd.

Strax ved min Ankomst til Berlin, nød jeg den Ære at blive tilfagt til det kongelige Taffel; jeg fik Plads ved Siden af Humboldt, hvem jeg kjendte bedst, og ikke blot ved hans aandelige Betydning og hans elskelige jevne Væsen, men ved hans uendelige Velvillie mod mig, fik endnu mere kjær; Kongen modtog mig høist naadig, sagde, at han under sit Ophold i Kjøbenhavn havde spurgt efter mig og hørt, at jeg var bortreist; han udtalte en stor Interesse for min Roman: „Kun en Spillemand“ og tilføiede, at han, efter at have læst denne Bog, altid naar han saa Storken, tænkte paa den stakkels Christian; Episoden med Storkens Død havde dybt rørt ham; ogsaa Dronningen udtalte sig med samme Mildhed og Naade; senere havde jeg den Lykke en Aften at blive indbudt til Slottet i Potsdam, en Aften for mig saa rig og uforglemmelig; her var, med Undtagelse af de to opvartende Hofdamer og Kammerherrer, alene Kongen, Dronningen, Humboldt og jeg; ved samme lille Bord, hvor de sad, fik jeg Plads, netop den samme, sagde Dronningen, hvor Dehlenschläger havde siddet og forelæst sin Tragedie Dina; jeg læste fire Eventyr: Græntæet, den grimme Velling, Toppen og Bølden og Svinedrengen; Kongen var saa livlig, saa deeltagende, udtalte sig saa klogt og aandfuldt; fortalte ogsaa, hvor smuk han havde fundet den danske Skov-Natur, hvor fortræffelig i Kjøbenhavn Udførelsen havde været af Holbergs „politiske Randsstøber“. Der blev saa gemytligt, saa godt i den kongelige Stue, milde Dine saa paa mig, jeg følte, man var mig god, ja alt for god! — Da jeg ud paa Natten kom til mit eget

Kammer, var min Tanke saa opfyldt af denne Aften, mit Sind saa bevæget, at jeg ikke kunde sove; Alt forekom mig eventyrligt; hele Natten klang fra Taarnet Klokkespillet, den liflige Musik sluttede sig til mine Tanker; i Bykke bliver man god og from.

Endnu et Beviis paa Kongen af Preussens Naade og Godhed mod mig modtog jeg Aftenen før min Afreise. Jeg erholdt Ridderordenen af den røde Orn, tredje Klasse. Sligt Hæderstegn glæder Enhver, der faaer det, jeg tilstaaer ærligt, at jeg i høi Grad følte mig glad derved; jeg saa deri et tydeligt Tegn paa den ædle, oplyste Konges Godhed for mig; mit Hjerte var opfyldt af Taknemmelighed. Det var den første Orden, der tildeeldes mig, og jeg fik den just paa min Belgjører Collins Fødselsdag, den sjette Januar; denne Dag har nu en dobbelt festlig Betydning for mig. Jeg var usigelig glad og bad: Gud glæde det kongelige Sind, der saaledes vilde glæde mig.

I en hjertelig Kreds, meest af unge Venner og Veninder tilbragtes den sidste Aften, min Skaal blev druffet, et Digt: „Der Märchenkönig“ fremsagt; seent paa Natten kom jeg hjem for i den tidlige Morgen at være paa Jernbanen. — I Weimar skulde jeg igjen samles med Jenny Lind.

I „das Märchen meines Lebens“, der blev skrevet og sluttet paa denne Reise, hvor altsaa Indtrykkene vare friske, min Følelse endnu stærkt vibrerende, siger jeg ved Afreisen herfra, og jeg maa gjentage Ordene: jeg har her fortalt en Deel af de utallige Beviser paa Naade og Godhed mod mig i Berlin og føler mig som Den, der fra en stor Forsamling modtager til et vist Diemed rige Summer, det bliver en Trang da, at aflægge Regnskab for det Modtagne, sige hvad man har faaet; Gud give mig Kraft til at kunne det nu jeg har modtaget Opmuntringens Sum i saa rig Bylde.

Efter et Døgn's Rejse var jeg alt i Weimar hos den ædle Arvestorhertug. Den uendelige Naade, jeg under dette mit Ophold daglig modtog af det weimarske storhertugelige Huus, har jeg ikke Ord for at udtale, men hele mit Hjerte er fuldt af Hengivenhed. Ved Hoffesterne, ved det hyggelige Familieliv, lærte jeg at skatte det ædlest Sind mod mig, det var en maanedlang Søndagsfest; Beaulieu hyggede om mig med en Broders Sind; usorglemmelig bliver mig de stille Aftentimer hos ham, hvor Vennen udtalte sig for Vennen; den kloge, dygtige Schöll som ogsaa Schöber sluttede sig til disse. Den aandsfriske, værdige, gamle Fru von Schwindler, en trofast Veninde af Jean Paul fra hans Ungdomstid, mødte mig med Deeltagelse, moderlig Hjertelighed og de kjære Ord: at jeg mindede hende om denne store Digter! Hun fortalte saa Meget om ham, der for mig var fremmed og nyt; Jean Paul, eller, som han egentlig hed Friederich Richter, var i de unge Aar saa fattig, at han for at faae Papir til at skrive sit første Værk paa, maatte fortjene Pengene til det ved at affkrive Exemplarer af „Dorfzeitung“ for Bønderne i Landsbyen, hvor han boede; det var Digteren Gleim, sagde hun, der først blev opmærksom paa ham og skrev til hende om denne unge, begavede Mand, som han havde indbudt til sig og sendt 500 Thaler, som han nok kunde behøve. — Fru von Schwindler havde levet her i Weimar i dens Glories Dage; ved Hoffet her om Aftenen samledes hun da med Wieland, Herder og Musäus; om disse, om Goethe og Schiller i Samlivet her havde hun en Rigdom at fortælle. — Get af Jean Pauls Breve til hende, forærede hun mig og tilføiede de Ord:

„— Nach der Richtung, welche die Tages-Literatur meistens „jetzt in Deutschland genommen hat, erwartete ich kaum auf mein Lebenswege noch einer so schönen geistigen Verwandtschaft

„zu begegnen, als die ist, welche Hr. Andersen unbestritten mit „Jean Paul hat.“ — —

Jenny Lind kom til Weimar, jeg hørte hende ved Hofconcert og i Theatret, besøgte med hende de Steder, der ved Schiller og Goethe ere blevne hellige; vi stode ved deres Rister, hvorhen Cantsler Müller havde ført os; den østerrigiske Digter Kollet, som her første Gang mødte os, skrev siden et smukt Digt herom, der bliver mig et synligt Tegn om denne Time og dette Sted; man lægger jo kjære og smukke Blomster ind i sine Bøger, som en saadan lægger jeg her hans Vers.

Weimar am 29. Juni 1846.

Mährchenrose, die Du oftmal
mich entzückt mit süßem Duft,
Sah Dich ranken um die Särge
in der Dichterstengengruft!

Und mit Dir an jedem Sarge
in der todtenstillen Hall,
Sah ich eine schmerzenthüchte
träumerische Nachtigall.

Und ich freute mich im Stillen
war in tiefster Brust entzückt,
Daß die dunklen Dichtersärge
spät noch solcher Zauber schmückt.

Und das Dufte deiner Rose
wogte durch die Todtenhall,
Mit der Wehmuth, der in Trauer,
stummgewordnen Nachtigall.

I en Aftenfreds hos den aandsfulde Frøierp mødtes jeg første Gang med Berthold Auerbach, Forfatteren til „Schwarzwälder Dorfgeschichten“; han opholdt sig just paa den Tid i Weimar. Hans „Dorfgeschichten“ havde i højeste Grad opfyldt mig, jeg betragter dem som det meest poetiske, det Sundeste og Glæde-

ligste, den nyere Literatur har frembragt. Hans Personlighed gjorde det samme velsignede Indtryk paa mig; der er Noget saa aabent, saa klogt og ligefremt i Auerbachs hele Fremtræden, han seer ud, næsten kunde jeg sige, selv som en „Dorfgeschichte“, fjernefund paa Sjæl og Legeme, Ærligheden lyser ud af hans Dine; vi bleve snart Venner, han var aaben og fortrolig, foreslog mig, om vi skulde sige Du til hinanden, og jvnilende tilspøiede han: „Wien De veed, jeg er en Jøde!“ — Jeg loe, som om det at høre til det ældste Folk, eet af de interessanteste, kunde gjøre nogen Forandring.

Mit Ophold i Weimar drog bestandig længere ud, det blev mig næsten vanskeligt at rive mig løs. Efter Storherzogens Fødselsdag, efter at have overværet alle Festsighederne, hvortil jeg naadigst blev indbudt, reiste jeg; jeg maatte og vilde være i Rom før Paasken. Endnu engang i den tidligste Morgenstund saae jeg Arvestorhertugen og med bevæget Hjerte sagde jeg ham mit Farvel; aldrig vil jeg for Verden glemme den ophviiede Stilling, hans Fødsel giver ham, men sige tør jeg, som jo den fattigste tør sige om Tyrsten: jeg har ham kjær, som dem, der ere mit Hjerte kjærest. Gud glæde og velsigne ham i hans ædle Stræben! et ægte Hjerte banker her bag den fyrstelige Stjerne.

Beaulieu fulgte mig til Jena og her ventede mig et gjeftfrit Huus, der fra Goethes Tid har kjære Grindringer; jeg blev et Par Dage hos Boghandler Frommann, hvis geniale, gemtfulde Søster, under mit Ophold i Berlin, havde viist mig megen Deeltagelse. Og saa Arvestorhertugen saae jeg endnu engang, han kom til Jena, vi mødtes til Afsked hos Schillers Sviogerinde, Fru von Wolzogen, den aandfulde Forfatterinde til Romanen „Agnes von Lilien“.

Holsteneren Professor Michelsen samlede hos sig i en festlig Aften en stor Skare af min Muses Venner, og i en

smuk, hjertelig Toast for mig, udtalte han den danske Literaturs Betydning i dette Dieblif, det Sunde og Naturlige der trivedes i den. Mellem de Indbudne interesserede mig især den berømte Theolog Professor Hase, Forfatteren til „Jesu Liv“ og „Kirkehistorien“. Han havde ved en Aften forud at høre mig læse et Par af mine Eventyr fattet stor Godhed for mig; hvad han i Hjertets og Interessens varme Dieblif, om mine Eventyr, nedskrev paa et Grindringsblad til mig, vidner derom.

„Was Schelling, nicht der jetzt in Berlin wohnt, sondern „der ein unsterblicher Heros lebt im Reiche des Geistes, einst „sagte: „„Die Natur ist der sichtbare Geist““, der Geist, die unsichtbare Natur ist mir gestern Abend wieder recht anschaulich „geworden über Ihren Märchen. Wie die auf der einen Seite „so tief hineinklauschen in die Heimlichkeit der Natur, die Sprache „der Vögel verstehen und wissen wie's einem Tannenbaum oder „einem Gänseblümchen zu Muth ist, so daß Alles um seiner „selbst willen da zu sein scheint, und wir sammt unsern Kindern in „Freude und Sorge daran Theil nehmen, so ist auf der andern „Seite doch alles nur des Geistes Bild und das Menschenherz in „seiner Unendlichkeit zittert und schlägt durch alles hindurch. „Mag dieser Quell aus dem Dichterherzen, das Gott Ihnen verliehen hat, noch eine Weile so erquicklich fortspudeln, und diese „Märchen werden in der Erinnerung der germanischen Völker „zu Volksagen werden!“

Hvad jeg som Eventyr-Digter har at stræbe efter, ligger i disse sidste Linier! Det var ogsaa Hase og den geniale Improvisator Professor Wolff i Jena, jeg for en Deel skylder, at en tydsk Udgave af mine Skrifter bragte mig en Indtægt. De overraskedes ved at høre, at jeg endnu af de mange Oversættelser, der alt fandtes i Tydskland, ikke havde erholdt mindste Honorar, jeg havde været glad ved, at mine Bøger fik Oversættere og

Læsere og følt mig Udgiveren forbunden, naar han sendte mig et Par Exemplarer. Hase og Wolff udtalte, at jeg burde og maatte gjøre lidt indbringende for mig den Plads, mine Skrifter alt indtog i Tydskland, og de viste hertil virksomt Sind; ved min Ankomst til Leipzig fik jeg saaledes et Tilbud fra Berlin og i Leipzig selv foreslog Brockhaus, ligesom ogsaa Härtel og dernæst min Landsmand, Boghandler Lortz, at de vilde være Forlæggere og eengang for alle, for de alt udfomne Skrifter, give mig et Par hundrede Daler i Honorar; jeg sluttede mig til min Landsmand og vi have begge havt Gavn og Glæde af dette Foretagende. Under mit Ophold i Leipzig blev det bragt i Orden, Reiselivet fik et Par Forretningstimer, Boghandlernes By bragte mig ogsaa sin Bouquet, et Honorar, dog den bragte mig ogsaa mere, jeg samlede igjen med Familien Brockhaus, tilbragte lykkelige Timer hos den herlige, geniale Mendelssohn; jeg hørte ham atter og atter spille; hans sjælfulde Dine saae mig ind i Sjælen, syntes jeg; saa Menneſter havde mere Præget af den indre Flamme end netop Mendelssohn; en blid, venlig Hustru og deilige Børn gjorde hans rige, velindrettede Huus velsignet og godt at være i. Det morede ham at sſjemte med mig over Storken og dennes hyppige Fremtræden i mine Skrifter; i „kun en Spillemand“, havde han faaet den kjær, glædede sig over den i Eventyrene og derfor sſjemtende nikkede han tidt over Bortet: „fortæl os nu et Eventyr om Storken!“ „ſkriv mig en Sang om Storken!“ der lyfte da et Skjelmeri ud af hans kloge, geniale Dine, noget barnligt overgivent! Efter min endte Reise mødtes vi igjen og da aldrig meer paa Jorden; ogsaa hans Hustru er fulgt ham, de smukke Børn, sande Modeller til de raphaelske Drengene ved Dresdner-Madonnaen, ere spredte om i Verden.

Auerbach, som jeg atter traf her, førte mig i flere behagelige Kredse, jeg mødtes med Componisten Kalliwoda, med

min dygtige Landsmand Gade, Mendelssohns Vndling, som rundt om i Leipzig var som Barn i Huset.

Strax ved min Ankomst til Dresden ilede jeg hen til den elskværdige, gamle Baronesse Deeken, der alt med moderligt Sind tog Deel i min Lykke; det var en jublende, hjertelig Modtagelse; en ikke mindre inderlig fandt jeg hos Maleren Dahl og gjensaae min romerske Ven, Digteren med Ord og Farver, Reineck, som ogsaa nu er mellem mine Døde: „Schwanenlied“ var hans sidste Sang; jeg samlede med den geniale Bendemann, hvis „sørgende Tøder“, er en sand Digting i Farver; Psalmens Ord: „ved Babels Floder vi sørgende sad“, er her levendegjort for Diet, værdigt alle Tider.

Maleren Grahle malede mit Portrait, et af de smukkeste opfattede, og som er givet i Staalstik foran i „Gesamunt-Ausgabe“.

Blandt ældre Venner savnedes een, Graven gjemte ham, det var Digteren Brunnow: „Troubadourens“ Forfatter. Med Liv og Inderlighed modtog han mig sidst i sin Stue, hvor de smukke Blomster stode, nu vare de plantede paa hans Grav. Det vækker en egen Tølelse, saaledes paa Livets Reise at mødes een eneste Gang, forstaae hinanden, saa hinanden kjær, og da skilles for altid — indtil Reisen er endt for begge.

Gen for mig høist interessant Aften tilbragte jeg i den kongelige Familie, der med overordenlig Naade modtog mig; ogsaa her syntes at herske det meest lykkelige Familieliv. En Skare elskværdige Børn, alle Prinds Johans, vare tilstede; den mindste af Prindsesserne, en lille Pige, som vidste jeg havde skrevet Historien om „Grantræet“, begyndte fortrolig sin Tale til mig med: „vi havde ogsaa et Grantræ sidste Aar, og det stod her i denne Stue!“ da hun, tidligere end de andre Børn skulde til Sengs, blev fulgt bort og havde sagt god Nat til Forældrene og til Kongen og Dronningen, vendte hun sig endnu engang i den

halv tillukkede Dør, hvor kun jeg kunde see hende, nikkede saa venlig, bekendt til mig, kyskede paa Tingeren og gav mig den sidste Hilsen, jeg var hende „der Märchenprinz!“

Jeg læste et Par af mine Eventyr, eet af disse, „Holger Danske,“ førte Conversationen over paa den rige Skat af Sagn, Norden eier; jeg fortalte et Par, fremhævede det Giendommelige i den danske Naturskønhed; hvorledes Bøgeskovene saagodtsom i een Nat sprang ud og stod i deres friske Deilighed; de duftende Kløvermarker med Rjæmpehøje og Bautaftene ved det aabne Hav. Heller ikke i dette kongelige Slot følte jeg Tryk af det Ceremonielle; milde, venlige Dine saae paa mig.

Min sidste Middag i Dresden tilbragtes hos Ministeren Rönneritz, hvor jeg paa det venligste følte mig optaget. Et Par Timer efter sad jeg i Diligencen, der, da Jernbane endnu ikke fandtes fra Dresden til Prag, skulde bringe mig afsted; Benner og Beninder vare paa Posthuset, Fru v. Serre bragte mig deilige Blomster; „Herren har stor Familie her!“ sagde Conducteuren, da vi rullede afsted; min Tanke samlede i een Sum alle de Mønge, som havde gjort mig Opholdet saa rigt og lykkeligt. Solen skinnede varmt; det var Foraar uden om mig og Foraar inde i Hjertet!

I Prag havde jeg ingen Bekjendte, et Brev fra Dr. Carus i Dresden aabnede mig gjeftfrit Grev Thuns Huus; Arvestorhertugen af Weimar havde givet mig Brev med til Erkehertug Stephan, i hvem jeg fandt en aandfuld og hjertelig Mand. Jeg besøgte Gradschin og Wallensteins Palais, men disse Herligheder fortrængtes alle af — Jødequarteret — det var skrækkeligt: her vrimlede med Qvinder, gamle Mænd og Børn, leende, skrigende, handlende, og ved hvert Skridt herinde blev Gaden mere snever, den ældgamle Synagoge, i Form af Jerusalems Tempel, ligger der indknebet mellem Husene, Tiden havde lagt et Jordlag op om dens Muur, jeg maatte nogle Trin

ned for at træde derind og her var Loft, Vinduer og Vægge sorte af Røg; en Stank af Røg og søle Dunster kom mig imøde, saa at jeg maatte ud derfra, paa en aaben Plads, det var Kirkegaarden, der løfter sig paa Slægter af Døde; Steen ved Steen med hebraiske Indskrifter staae og ligge chaotisk her under en Skov af Hyldekræer, saa pygmæiske lave, saa sygelige, næsten saftløse; Udderkoppens Spind hang som Sørgeslors Bjalter mellem de døde, sorte Grave.

Afreisen fra Prag var just paa et interessant Tidspunkt; det Militair, som i en Række af Aar havde ligget her, reiste paa Jernbanen bort for at komme til Polen, hvor Uroligheder vare udbrudte; den hele Stad syntes i Bevægelse for at tage Afsted med deres militaire Benner; Gaden ud mod Banegaarden var opfyldt med Mennesker, det var en heel Besværlighed at trænge sig derhen, flere tusinde Soldater skulde afsted; endelig satte Toget sig i Bevægelse. Det var et storartet Skue at see denne Menneskeverimmel, der opfyldte hele Bjergsiden, den syntes som belagt med et af de rigeste, brogede Tæpper, men Vævningen var Mænd, Kvinder og Børn; Hoved bevægede sig ved Hoved, Hatte og Tørklæder svingedes; en saadan Menneskemasse har jeg aldrig overskuet før, det var en storartet Gruppering, Sligt lader sig ikke arrangere paa Scenen eller i sin Udstrækning fremstille paa Tæppet; det var her Masserne, som imponerede; overalt, Mile vidt, langs Jernbanen, saae vi Folk samlede for at see og hilse paa de Vortdragende. Vi fore hele Natten gjennem det store Böhmerland; udenfor alle Byer og Stæder havde store Skarer af Mennesker flokket sig; det var, som om hele Omegnens Folkemængde havde samlet sig; de brune Ansigter, de lasede Klæder hos Mange, Taffelbelhæningen og det for mig uforstaaelige böhmske Sprog gav det Hele et eget Præg, og fremad fløi vi, gjennem Tunneler og over Viaducter, Vinduerne raslede,

Signalpiben lød, Damphesten pustede — jeg heldede mit Hoved mod Vognen og sov under den beskyttende Gud.

Ved Olmütz, hvor vi fik nye Vogne, nævnede Nogen mit Navn, det var Walther Goethe, vi havde reist sammen den hele Nat uden at vide det. I Wien mødtes vi oftere; ædle Kræfter, sandt Genie lever i Goethes Sønesønner, hos Componisten og Digteren, men det er, som om Storheden af deres Bedstefader trykkede dem.

Lidt var i Wien, han indbød mig til sin Concert, til hvilken der var stor Vanskelighed ved at erholde Billet; jeg hørte igjen hans Phantasier over Themaer i „Robert“, hørte ham igjen som en Storm-Mand lege med Strængene. Han er en Tone-Songleur, der forbauser Phantasten. Ogsaa Ernst var her, hans Concert var først ansat til en af Dagene efter min Afreise, jeg havde aldrig endnu hørt ham, og det var ubist, om vi oftere mødtes; ved et Besøg hos ham greb han Violinen, og den sang gjennem Taarer et Mennekehjertes Hemmelighed. Flere Aar efter, hjemme i Danmark, i Krigens første Aar, bleve vi i Kjøbenhavn Venner. Det var især „das Märchen meines Lebens“ som drog ham til mig, og Læsningen af „Billedbog uden Billeder: „Ihre Bilder ohne Buch, so sollen Sie „das Werk eigentlich nennen, denn man vergift dabei ganz, daß „es ein Buch ist!“ — skrev han en Dag til mig.

Jeg saae igjen den herlige Grillparzer, var oftere sammen med den gemhyllige Castelli, som just i de Dage af Kong Christian den Ottende var udnævnt til Ridder af Dannebrog; han var fuld af Glæde derover, og bad mig sige mine Landsmænd, at hver af dem, der vilde komme til ham, og sige: „jeg er Dansk!“ skulde paa det hjerteligste være velkommen. Der er hos Castelli noget saa aabent, saa ærligt, blandet med en godmodig Humor, man maa holde af ham; han er mig Billedet paa en ægte Wiener, saaledes, som de Bedste der fødes og trives; han

har ved sine Skrifter skaffet sig en Formue, kjøbt sig et Landsted; jeg fik af ham, til en Grindring, hans veltrufne Billed og neden under skrev han følgende lille Vers, der er ham ganske eien-dommelig.

„Dieß Bild soll Dir stets mit liebendem Sehnen
Von ferne zurufen des Freundes Gruß,
Denn Du, lieber Däne! bist Einer von denen
Die man immer achten und lieben muß!“

Castelli førte mig til Seidl og Bauernfeld, Ingen af dem er bekjendt i Danmark, uagtet den Første fortjente at være det for sine ægte og hjertelige Digte, den Sidste for sine gode Lystspil, af hvilke flere burde bringes paa den danske Scene, saaledes Lystspillet: „Bürgerlich und Romantisch“, „das Liebesprotokoll“ &c.; følgende lunefulde Linier skrev han i mit Album:

„Der Eine treibt's
Der And're schreibt's.
So leben wir ein Jeder:
Der von der Gans, der von der Feder.“

De fleste lysende Stjerner i østerrigsk Literatur saae jeg glide mig forbi, som man paa Jernbanen seer Kirketaarne; man kan sige, at man har seet dem, og for at blive i Billedet af Stjerner, kan jeg sige, at i Selskabet Concordia saae jeg den hele Melkevei, her var en Skare af unge Kræfter, som bore, her var Mænd af Dygtighed og Betydning.

Hos Grev Szechenyi, der gjeftfrit indbød mig, mødtes jeg med Broderen fra Pesth, hvis ædle Virksomhed i Ungarn Alle kjende; dette korte Sammentræf regner jeg til de interessanteste dengang i Wien; i hele hans Personlighed aabenbarede sig Manden, hans Dine sagde, at man kunde have Tillid til ham. *)

*) Stephan, Greve af Szechenyi, Stifter af Nationalmuseet i Ungarn,

Da jeg forlod Dresden, havde Hendes Majestæt Dronningen af Sachsen spurgt mig, om jeg var anbefalet Nogen ved Hoffet i Wien, og da jeg maatte svare: Nei, var Dronningen saa naadig at skrive et Brev og give mig til sin Søster Erkehertuginde Sophie af Østerrig. Hendes keiserlige Høihed lod mig, gjennem Grev Szechenyi, kalde en Aften, og modtog mig paa det Naadigste; ogsaa Keiserinde-Moderen, Franz den Førstes Enke, var tilstede, mild og venlig; jeg fandt her Prinds Basa og hans Søster, saae Hertugen og Hertuginde af Hessen-Darmstadt og flere Prindsjer; en af disse, som indlod sig venligt i Samtale med mig, Erkehertuginde Sophies ældste Søn, var den nu regjerende Keiser.

Prindsens Hofmester spurgte til sin danske Familie Bruns, det var Grev Bombello jeg talte med, hvis Broder blev gift med Ida Brun, og hvem Baggesen og Dehlenschläger i deres Skrifter oftere omtale. Efterat have drukket Thee, læste jeg et Par Eventyr: „Toppen og Bollen, den grimme Velling og de røde Skoe“; da jeg færdig disse, drømte jeg mindst om at skulle læse dem her. Fra Keiserens Slot til Bondens Stue, kan jeg sige, man har været hjertensgod imod mig.

En smagfuld Brystnaal, som jeg før min Afreise fik af Erkehertuginde Sophie, vil, med Grindringen om denne Aften i Keiserborgen, blive mig kjær og interessant.

Endnu før jeg forlod Wien, havde jeg et Besøg at aflægge hos den aandsfulde Fru von Weisenthurn, hun var nylig kommet op

en af de øverste Ledere for de hydrauliske Arbejder ved „Eisernethor“, væsenlig Grunder af Donau-Skibsfarten. Har skrevet om „Hestevafener“, „Donau-Skibsfarten“, „om det ungarske Academie“ og flere Bøger, der vise hans Dygtighed, fædrelandske Sind og Virksomhed; han blev født i Wien den 21de September 1792.

fra Sygefængen, endnu noget lidende, mig vilde hun see, men, som stod hun alt paa Tærskelen til de Dødes Rige, trykkede hun min Haand, udtalte, at vi aldrig mere mødtes, at det var sidste Gang her, vi saae hinanden. Moderligt mildt saae hun mig ind i Diet, hendes Blik fulgte mig gennemtrængende til Døren, da vi skiltes, som var det isandhed for sidste Gang.

Og det blev det.

Jernbanen til Trieste gik endnu kun til Grätz, og over Simringen maatte der kjøres; hvor skrækkeligt efter en Dags Jernbaneflugt at snegle frem Nat og Dag og atter Nat, før vi naaede Trieste; endelig laae Vyen og Adriaterhavet under os; det italienske Sprog klang for Dret, men Italien, Landet for min Længsel, havde jeg dog endnu ikke naaet. Kun saa Timer stod jeg i Trieste som en Fremmed, vor danske Consul von Desterreicher, den preussiske og oldenborgske, til hvem jeg ligeledes var anbefalet, modtog mig paa det Bedste, flere interessante Bekjendtskaber knyttedes, Grev O'Donnells, Gouverneuren Stadion, Grev Waldstein, hvilken Sidste for mig som Dansk havde en særegen Interesse, da han er Descendent af Corfis Ulfeldt og Eleonore; deres Portraiter hang i hans Stue, danske Grindringer, fra hiin Tid, vises mig. Det var første Gang, jeg saae Eleonore Ulfeldts Billede, det veemodige Smil om Munden syntes at sige til mig: „syng de Skygger bort, en haard Tidsalder kastede over ham, for hvem det var min Lykke at leve og lide!“ Alt før Dehlenschläger tænkte paa at skrive sin „Dina“, beskæftigede dette Stof mig, jeg vilde behandle det for Scenen og havde alt samlet en Deel historiske Materialier dertil, da der blev sagt mig, at det laae vor Tid for nær, og at Kong Frederik den Sjette ikke tillod, at nogen af hans Forfædre, senere end Christian den Fjerde turde bringes paa Theatret; ved Grev Hanxau-Breitenburg fik jeg Visshed om, at det forholdt sig saaledes, Christian den Ottende, som da var Prinds, op-

muntrede mig imidlertid til at udarbejde Digtingen, „den kan jo læses!“ sagde han, men jeg opgav den. Da Kong Christian den Ottende kom paa Thronen, saldt disse Hensyn bort, og en Dag sagde Dehlenschläger til mig: „Nu har jeg skrevet en Dina, som De jo engang tænkte paa!“ Hans Drama var i Planen og Characteren ganske forskjellig fra mit. Man vil heraf forstaae, at Alt om Ulfeldt og hans Slægt maatte opfylde og interessere mig. Grev Waldstein fortalte, at paa hans Faders Slot, i Ungarn eller Bøhmen, det erindrer jeg ikke nøie, fandtes en Mængde Breve og Papirer endnu Corfiz og Eleonore vedkommende. En anden Green af Ulfeldts Slægt har jeg lært at kjende i Skaane, nemlig Grev Beck-Friis; Billedet af Christian den Fjerde, som Familiens Stamfader, hænger der i Episefalen. Om denne Familie og om alle Grindringerne i Kjøbenhavn lige fra „blaa Taarn“, til Skjædsjelsstøtten paa Ulfeldtsplads, maatte jeg fortælle; netop i de sidste Dage var Støtten herhjemme, paa Kongens Bud blevet skaffet bort, Noget som man veed der tidligere strengt var holdt paa ikke maatte skee. Jeg skrev:

Til Danmarks ædle, oplyste Konge,

Christian den Ottende,

da han lod Ulfeldts Skamstøtte tage ned.

Man opskrev Ulfeldts Feil, hans Dyd man dulgte,
Om denne dog de danske Hjerter veed;
Den ædlest af Dvinder tro ham fulgte,
Hans Monument er hendes Kjærlighed,
Det stande vil —! hyad Jordens er, maa svinde,
Hiint mørke Tegns sees ikke meer i Nord;
Fred i sin Grav sit hun, den bedste Dvinde,
Du gav den, Konge! ved dit milde Ord.
Hav Tak for det! — nu sees kun Trostabs Minde.

Ved Adriaterhavet levede min Tanke ganske tilbage i Ulfeldts Tid og paa de danske Der. Mødet med Grev Waldstein, Stammoderens Portrait her, bragte mig ind i min Digterverden, saaat jeg næsten glemte, at næste Dag skulde jeg være midt i Italien.

I smukt, mildt Veir gik jeg til Ancona med Dampskibet Maria-Dorothea; paa sexten Timer fløi vi over det klare, skulmende Vand, det var en stille, stjerneklar Nat; i den tidlige Morgenstund laae Italiens Kyster for os, de deilige, blaa Bjerger med den skinnende Sne, Solen var varm, Græs og Træer saa lifligt grønne at see; iastes i Triest, nu i Ancona, midt inde i Italien, pludselig i en af Pavestatens Byer, det var en Trolldom, som vor Tid magter den.

Igen aabnede Italien hele sin maleriske Herlighed for mig; Foraaret havde kysset alle Frugttræerne, saa at de vare sprungne i Blomster, hvert Straa i Kornmarkerne vare fyldte med Solflin, Elmetræerne stode som Charpatider med opbundne Viinranke, der skjode de grønne Blade, og over Tjlden af det Grønne hævede sig de bølgefornede, blaa Bjerger med deres hvide Sneelag. Med Grev Wenceslaus Paar fra Wien, en af de fortreffeligste Rejskammerater, jeg endnu er truffet paa, og en anden ung Adelsmand fra Böhmen gik det med Beturin i saa Dage fort. Böhmeren, der som alle Reisende, naar de første Gang komme til Italien, vente Overfald, hvilket jeg ogsaa tidligere havde frygtet, forte Vaaben og Pistoler med: „Jeg har dem dobbelt ladte!“ sagde han, og „hvor“ spurgte jeg, da jeg ikke kunde opdage dem. „Jeg har dem i min Badsæk!“ og denne laae under mig, hvor jeg sad; da jeg ikke holdt af det, og tillige kunde forsikre, at Røverne neppe ventede, til jeg havde reist mig, han saaet Badsækken aabnet og de morderiske Vaaben frem, saa bleve de nu tagne op og heftedes oven over os i Vognen, og foran os i alle Vertshuse paa Veien. Vi besøgte Loreto, saa de Fromme knæle der i det hellige Huus, som Engle skulle have baaret gennem Lufsten; vi kom gennem

vilde, romantiske Egne, her midt inde i Alpenierne; Nøvere faae vi ikke til, uden lænkede paa en Vogn og eskorterede af Soldater.

Endelig laae foran os Campagnen med sit tankevækkende Ode. Det var den 31te Marts 1846, jeg skulde gjensee Rom; for tredje Gang i mit Liv komme til den rige Verdensby; jeg følte mig saa lykkelig, saa gjennemtrængt af Luf og Glæde; hvor Meget gav ikke Gud mig, fremsfor Tusinde og atter Tusinde! og selv i at føle dette ligger en Betsignelse; naar Glæden er uendelig stor, har man, som i sin dybeste Sorg, kun Gud ret at holde sig fast ved! det første Indtryk, jeg veed intet andet Ord derfor, var Andagt, og alt som Dagene oprullede i mit hjære Rom, følte jeg, hvad jeg ikke kortere og bedre kan sige, end jeg skrev i et Brev til en af mine Venner:

„Jeg vorer her fast i Ruinerne, jeg lever med de forstenede Gader og altid blomstre Roserne og altid ringe Kirkeklokkerne, og dog er Rom ikke Rom, som for tretten Aar siden, da jeg første Gang var her, det er, som om Alt var moderniseret, selv Ruinerne; Græs og Buske ere lugede bort, Alt er gjort nettere, Folkelivet synes traadt tilbage; jeg hører ikke Tambourinen klinge i Gaden, seer ikke de unge Piger, der dandse deres Saltarello; selv paa Campagnen er Forstanden paa usynlige Jernbaner fløjet ind; Bonden troer ikke længere saaledes som før; ved Paaskefesten faae jeg store Skarer af Folket staae foran Peterskirken, staae, som den protestantiske Fremmede, da Paven gav sin Betsignelse. Det var min Følelse imod, jeg følte Trang til at knæle for det usynlige Hellige. Da jeg var her for tretten Aar siden, knælede de Alle, nu har Forstanden overvundet Troen. Om ti Aar, naar Jernbanerne rykke Byerne endnu nærmere sammen, vil Rom være endnu mere forandret. Dog det Bedste kommer ud af Alt hvad skeer, man maa og vil altid elske denne Stad; Rom er som en Eventyr-Bog, man opdager der stedse nye Under og lever i Phantastien og Virkeligheden!“

Da jeg første Gang reiste til Italien, havde jeg endnu ikke Die for Billedhuggerkunsten; i Paris drog de rige Billeder mig fra Statuerne; først, som tidligere er sagt, da jeg kom til Florents, foran den medecaiske Venus gif der en ny Kunstverden op for mig, jeg kan bruge Thorvaldsens Ord: „Gneen træde mig fra Dinene!“ og nu ved det tredje Ophold i Rom, ved de gjentagne Vandringer i Vaticanet, kom jeg til at elske Statuerne langt høiere end Malerierne; men i hvilke andre Stæder end i Rom og tildeels Neapel træder denne Kunst mere storartet ind i Livet! man bliver revet med, man lærer i Kunstværket at beundre Naturen, Formskjønheden bliver sjælelig.

Iblandt det meget Dygtige og Skjønne jeg saae paa den romerske Udstilling og i de unge Kunstneres Værksteder, blev ogsaa i Sculptur et Par Arbejder de, som meest fæstede sig i min Erindring, og det var hos vor Landsmand Jerichau; da jeg forrige Gang var her i Rom, sygnede han hen, det var hans tungeste Tid, Ingen kjendte ham, han kjendte sig ikke selv, nu var han i sin Erkjendelses Opgang, jeg saae hos ham Gruppen „Herkules og Hebe“ og dernæst hans seneste Arbejde: Pantherjægeren, paa disse fik han netop, i de Dage jeg var her, Bestilling af en russisk Tyrste. Dr. Stahr fra Oldenborg opholdt sig paa den Tid i Rom, han havde i „Allgemeine Zeitung“ især vakt den almindelige Opmærksomhed for Jerichaus Genie; Erkjendelsen deraf opfyldte mig, jeg saae i ham en ny Hæder for vort Fædreland; jeg havde kjendt ham som Dreng, vi bleve begge fødte i Thyen, vi mødtes i Kjøbenhavn i Fru Læssøes Huus, Ingen, ikke engang han selv, vidste da, hvad der rørte sig i ham, og halv i Spøg halv i Alvor talte han om sin Kamp med sig selv, enten at gaae til Amerika for at leve mellem Huronerne eller reise til Rom og blive Kunstner; Penselen havde han lagt hen og formede

i Læret; min Buste var det sidste Arbejde af ham her i Kjøbenhavn, han vilde have en Fortjeneste af den, jeg skulde sende ham Bøgene, men det gik ikke, Ingen brød sig naturligviis dengang om, at have et Arbejde af Jerichau, dertil en Buste af Andersen.

Nu, som sagt, var hans Sol i Dødgang, og han var lykkelig, idet han var gift med den tydskefødre Elisabeth Baumann, den hjertefulde, geniale Kunstnerinde, hvis skjæffe Billeder erkjendtes og beundredes; netop i de Dage arbejdede hun paa sit store Stykke „italienske Qvinder ved Brønden,“ som Baron Hambro i London købte. Bestillingen paa „Pantherjægeren“ satte Jerichau istand til med sin Kone at tilbringe Sommermaanederne i Danmark; hans Sundhed trængte dertil, og saa Dage efter vare de paa Reisen derhen.

Jeg sad igjen hos den gemytsfulde Kuchler, og saa de naturtroe Billeder springe frem fra Lærredet; jeg levede ikke blot med Landsmænd og Svenske, men ogsaa med de tydske Kunstnere, der hjertelig modtog mig, som en halv Landsmand. Jeg sad igjen med Romerfolkene i det morsomme Duffetheater og hørte Børnenes Jubel; der var Balletdands med Been-Spræt, som svarede til Personerne. Min Fødselsdag, den anden April, blev smukt fejret; Fru Goethe, som var i Rom og tilfældigviis boede i det Huus (Hjørnet af via felice og piazza barbarina) hvor jeg har ladet min „Improvisator“ fødes og tilbringe sine Barndomsaar, sendte mig derfra en stor ægte romersk Bouquet, et heelt Blomster-Mosaik, med Tilskrift: „fra Improvisatorens Hæve.“ Danske, Svenske og Norske indbød mig om Aftenen til et muntret Lag, hvor man drak min Skaal, som den svenske Maler Södermark smukt og hjerteligt udbragte. En af mine Landsmænd viste ved denne Leilighed Forundring og Uvenlighed over, at man gjorde saameget af Andersen, det kunde han ikke forstaae, og Södermark, som hørte det, svarede høit, at han som Svensk forstod, hvorfor man gjorde af den danske Digter; jeg fik et

Var smukke Billeder og venlige Grindringer fra Vennerne i Rom; Billedhuggeren Kolberg formede min Buste; der blev gjort et Par Tegninger af mit Ansigt, men som sædvanlig uden Held, kun Daguerreotypen og Photographien ere de eneste, som give det rette Udseende.

Beständig i Bevægelse, altid higende efter at benytte hver Time, see Alt, følte jeg mig under den idelige Scirocco tilfældt meget angrebet; den romerske Luft var mig ikke god og derfor strax efter Paaske, da Kuppelbelysningen og Girandola var seet, flyndte jeg mig afsted over Terracina til Neapel; Grev Paar gjorde Reisen med, vi flyttede ind paa St. Lucia, Havet laae foran, Vesuv lyst; det var deilige Aftener, maaneclare Nætter, det var, som Himlen var løftet høiere, Stjernerne gaaet endnu længere bort. Hvilken Lys-Effect! — I Norden strøer Maanen Solv paa Vandet, her var det Guld; Tjyrtaarnets dreierende Laterner viste snart sit brændende Lys, snart syntes det ganske at være slukt. Fiskerbaadenes Blus kastede deres obeliskartede Skjær hen over Vandfladen, eller ogsaa skjulte Baaden dem, som en sort Skygge, under hvilken da Vanddybet blev belyst, man troede at see til Bunden, hvor Fiske og Planter rørte sig. Paa Gaden selv brændte tusinde Lys foran de Handlendes Boutiker; nu kom en Skare Børn med Lys og gik i Procession til St. Lucias Kirke; et Par af de mindste faldt over deres egne Been og laae og væltede om med Lysen og imedens, over det Hele, som en Heros i det store Lys-Drama, stod Vesuv med sit blodrøde Blus og de belyste Røgkyster.

Solvarmen blev meer og meer trykkende, Sciroccoen blæste tørre, hede Luftbølger; jeg tænkte som Nordbo at kunne for kommende Tider have godt af al Varme, kjendte ikke til dens Magt, og naar Neapolitaneren klogeligt holdt sig inde eller sneg sig langs Husets smalle Skygge, løb jeg dristig omkring til Molo, til Mu-

fæo Bourbonico, men een Dag, midt paa Largo di Castello, var det, som Aandedrættet med Get veg bort, som om Solen sank glødende ned i mine Dine, dens Straaler gif mig gjennem Hoved og Ryg og jeg sank besvimet om; da jeg kom til mig selv, var jeg bragt ind i en Café, man havde lagt mig Pis paa Hovedet, jeg var som lammet i alle Lemmer, og fra den Tid vovede jeg mig kun om Aftenen ud, den mindste Anstrengelse angreb mig, kun Aftnerne hos den preussiske Gesandt, Baron Brockhausen, paa hvis store, lustige Terrasser ved Søen, eller en Promenade til Vogns op paa Camaldoli kunde jeg udholde; Capri og Ischia havde jeg besøgt; min Landsmandinde, Dandserinden Zomfru Sjeldsted, besøgte der Badene og var ved disse bleven saa vel, at hun om Aftenen under Orangetræerne med de unge Piger dandsejede Saltarello, til saadan Henrykkelse for Ungdommen at den bragte hende en Serenade; Ischia har imidlertid aldrig i den Grad tiltalt mig, som andre Reisende, her brændte Solen ogsaa altfor hødt, Alle raadete mig til at søge Hvile og Skygge i Sorrent, Taasso's By. Med en engelsk Familie, jeg havde lært at kjende i Rom, leiede jeg et Par Værelser udenfor Sorrent i Galmella, tæt ved Havet, der rullede sine Bølger ind i Gulerne under vor lille Have. Hele Dagen maatte jeg for Varmens Skyld være inde, her skrev jeg flittigt paa „das Märchen meines Lebens"; i Rom, ved Neapels Bugt og inde i Pyrenæerne skrev og endte jeg de første Gang nedskrevne Livsbilleder, der skulde belyse mine Skrifter i den tydske Udgave; i Breve gif Ark for Ark til Kjøbenhavn, hvor en af mine dygtigste Venner havde fri Haand over det Nedskrevne og efter at have læst samme, sendte det til min Boghandler i Leipzig, og ikke et Blad forkom paa den lange Reise.

Opholdet i Galmella var hyggeligt og Udsigten smuk fra Vinduer og Loggia, jeg saae Vesuv og hele Havet foran, men der var ingen anden Spadseregang end den lange, smalle Bei mellem høie Mure, der indeslutte og saa godt som skjule

Steenhaverne; man maatte i Solvarmen der, være en Tiirbeen for at kunne aande vel, og man maatte anskaffe sig Styler, skulde man see sig lidt om over Murene, jeg flyttede derfor ind i Sorrent selv, hvor Componisterne, den svenske Josephson og den hollandske Verhulst, begge To mine Venner, levede og holdt deres Sommer Villagiatura. — Dagen jeg kom paa var her netop stor Festsilighed: tre unge Piger, Døttre af en rig Kjøbmand, bleve indviiede til Nonner. Kirken var paa det meest brogede pyntet, et Orkester herinde opførte Musik, og det Opera Buffa, vi fik af „Barberen i Sevilla“ hele Don Baziles Aria om Bagtalelse og imedens knalbede Kanonerne udenfor. Det overveiende Grelle forstyrrede den fromme Stemning, jeg havde medbragt! en gammel, komiss Officeer, der havde saa besværligt ved at knæle, gjorde mig ikke høitideligere; først da Messen læstes af en af de unge Piger, og Stemmen klang skjælvende og blød, kom jeg igjen i Kirke-Stemning.

Sos Josephson var der, foruden hans personlige Elskværdighed, endnu Get, som drog os nærmere, vort sælles Venskab for Jenny Lind; hun havde, da han som Israelit gik over til den kristne Tro, staaet fadder til ham, og siden altid viist ham sand Deeltagelse og Venskab; paa hans Rejse til Udlandet havde han i Berlin besøgt hende og var daglig kommet i hendes Huus; han blev kaldet „en svensk theologisk Candidat“ og snart fik man deraf „ein Landprediger“; Rygtet forlovede ham med den svenske Nattergal; hvem har ikke læst og hørt den Historie! det var ham, den var om, reent grebet ud af Luften; vi spøjte lidt over Rygtets Geni og Opfindsomhed.

Et Par Uger gik og den bekjendte neapolitanske Fests for „Madonna del Arco,” den, Bournonville forskjønnethar givet os i sin Ballet „Napoli“ kaldte mig igjen til Neapel; det var tillige min Bestemmelse, nu jeg sølte mig lidt stærkere, at gaae herfra over Marseille til Barcelona, besøge Alhambra

og Sevilla; om et Creditiv derhen havde jeg alt skrevet hjem og kunde hver Dag vente det i Neapel. Jeg kom hertil og flyttede ind i et Hotel midt i Byen, nær Toledogaden; jeg havde tidligere, men i Vintertiden, boet her, nu fik jeg Neapel i al sin Sommerhede og i al sin Larmen, Noget saaledes over al Grændse Skrækkeligt havde jeg ikke tænkt mig! Solen skinnede med sine brændende Straaler ned i den snevre Gade, ind ad alle Vinduer og Døre; Alt maatte lufkes til, ikke en Luftning fornåm man. Hvert lille Hjørne, hver Plet i Gaden, hvor der faldt Skygge, blev overfyldt med Arbeidere, der fladdrede lystigt og høit; Vognene rullede forbi, Udraaberne skreg stærkere, end det var til at udholde, Folkelarmen i Gaderne brusede som et oprørt Hav, Kirkeklokkerne ringede uden Hvile! min Gjenbo, Gud veed hvem det var, spillede fra Morgen til Aften Scala, det var til at blive gal over! Scirocco'en blæste sin koghede Luft, jeg var ødelagt. Paa St. Lucia, i mit gamle Logis, vare alle Værelser optagne, jeg maatte altsaa blive, hvor jeg var. Bøbedene gave ingen Kjølning, de syntes mere at svække end at styrke; hvad fik jeg ud af alt dette, — et Eventyr! jeg digtede her Historien om Skyggen, men jeg var saa dvæst, saa mat, at jeg først hjemme i Norden bragte den paa Papiret. — Sollystet laae som en Mare paa mit Bryst, en Vampyr, der vilde dræbe mig. Jeg søgte igjen ud paa Landet, men de samme Solstraaler brændte, og de brændte med samme Kraft som inde i Byen; vel var Luften herude mere elastisk, den var mig dog en Herkules Gift-Kaabe, der ligesom sugede Kraft og Marv ud af mig; jeg, som havde troet, at jeg just var et Solbarn, saa fast hang mit Hjerte ved Syden, maatte erkjende, at der var Nordens Sne i mit Legeme, at Sneen smeltede, og jeg blev mere og mere elendig. De fleste Fremmede gif det som mig i denne usædvanlige hede Sommer, Neapolitanerne sagde ogsaa, at i mange Aaringer havde de ikke kjendt en saadan, som denne. De fleste Fremmede reisste derfor bort, jeg vilde gjøre det samme,

men mit Creditiv var endnu ikke indtruffet; Dag for Dag spurgte jeg forgjæves derom. Ingen Breve vare nogensinde, paa alle mine Reiser, gaaede feil, den af mine Venner i Kjøbenhavn, som skulde besørge Creditivet, var en af de meest practiske og nøiagtigste, men der kom intet Creditiv, og tre Uger var allerede gaaet over den Tid det maatte indtræffe.

„Her er intet Brev!“ sagde altid den mægtige Rothschild, til hvem det først skulde komme, og en Dag, kjed af min stadige Spørgen, trak han noget heftig Skuffen ud, i hvilken laae alle Breve til de Fremmede, som havde Creditiv der til Huset. „Her er intet Brev!“ og i det han halv ærgerligt stødte igjen Skuffen tilbage, faldt et Brev til Gulvet, det var forseglet med Lak, der i denne varme Tid var smeltet og havde klæbet sig fast bagest ved Skuffen, Brevet var til mig og med Creditiv, alt i en heel Maaned havde det ligget her og maaskee havde det kommet til at ligge endnu længere, var det ikke voldsomt blevet rystet fra sit Bræt; — jeg kunde altsaa nu reise!

Med Dampskibet „Castor“ tog jeg Plads til Marseille. Da jeg gik ombord, lod man fra Hotellet Camerieren følge med ned til Havnen, hvor jeg ud til Skibet skulde leie Baad, og hvor Roerkarlene gjaldt for paa det allergroveste at presse de Reisende; omtrent to Carlin bleve vi enige om, men da Camerieren var borte og jeg med Karlene et godt Stykke fra Land, lagde de Marerne og spurgte, om jeg vilde give en Scudo, ellers gjorde de ikke et Slag i Vandet, Dampskibet kunde seile, naar det vilde! — jeg erklærede det for uerligt, vi havde jo sluttet Accord, de svarede ikke; den yngste Roerkarl var særdeles smuk, han loe og det klædte ham prægtigt, men bedre end den anden var han dog ikke; jeg var i deres Vold, og maatte love dem det Forlangte; de vilde have Pengene strax, det sagde jeg nei til paa det Bestemteste. Da vi saa kom til Skibet, fortalte jeg høit deres Færd, men gav dem

den belovede Scudo, jeg havde givet dem mit Ord derpaa. — Det var den sidste neapolitanske Grindring.

Dampskibet var aldeles overfyldt med Reisende, hele Dækket besat med Reisevogne og under en af disse lod jeg min Seng gjøre istand, thi nede i Kabinen var der allerede ikke til at aande, Flere fulgte mit Exempel og snart var Dækket til begge Sider saa godt som een eneste lang Søsterseng. — En af Englands første Adelsmænd, Marquis Douglas, formælet med Prindsessen af Baden, var med sin Gemalinde ombord, vi kom i Samtale, han hørte jeg var Dansk, men vidste ikke mit Navn, vi talte om Italien, og hvad der var skrevet om dette Land, jeg nævnte Fru Staël-Holsteins Corinna, han afbrød mig med: „De har en Landsmand, som endnu fortræffeligere har skildret os Italien!“ „Det troe ikke vi Danske!“ svarede jeg. Han talte høist rosende om „Improvvisatoren“ og dens Forfatter. „Det er Skade“, sagde jeg, at Andersen havde været der saa kort, da han skrev den Bog!“ — „Han har været der i mange Aar!“ svarede Marquis Douglas, „o nei“, forstikkede jeg, „kun i ni Maaneder, jeg veed det vist!“ „Jeg gad kjende den Mand!“ sagde han; „det kan let skee!“ vedblev jeg, „han er her ombord!“ og nu sagde jeg, hvem jeg var.

Veiret blev imidlertid haardt, Vinden tog til, jeg maatte til Røis; det blev i Nætter og Dage Regn og Storm, Marquien og jeg mødtes ikke mere; den anden og tredie Nat blæste det fuldkommen en Storm, Skibet kastedes til alle Sider som en Tønde i aaben Sø; Bølgerne kom os paa Siden, løftede deres brede, skummende Top op, høiere end Kellingens, ligesom om de vilde see ind til os. Der var en Knagen og Bevægelse i Skibet selv og i Vognene, vi laae under, som om disse skulde synke og knuse os. Der var en Jamren; jeg laae stille og saae op paa de drivende Skyer, tænkte paa Gud og mine Kjære. Da vi endelig naaede Genua, gif de fleste Passagerer videre over Land, og jeg havde gjerne fulgt den

almindelige Bestemmelse at holde sig til Landjorden, gaae over Milano til Schweiz og denne Gang opgive Spanien, men mit Creditiv lød paa Marseille og nogle spanske Havne; jeg opsogte den danske Consul, for hos ham at løse en Sum af mit Creditiv, men han kjendte ikke til det kjøbenhavnske betydelige Huus, der havde udstedt det, han kjendte ikke mit Navn, kunde ikke indlade sig paa Pengesager, og saa blev jeg nødt til, at seile idetmindste til Marseille. Veiret blev særdeles smukt; Luften var saa forfriskende, og alt, som jeg aandede lettere, kom igjen Længselen efter at see Spanien. Dette Land, skulde som min første Reiseplan var, blive Bouquetten af Reisen; dette, at jeg maatte med Skibet til Marseille, betragtede jeg som et Fingerpeg: Du skal dog denne Gang see Spaniernes Hjem! og jeg optog igjen Villien at reise derhen. — Vi naaede Marseille, men een Dag senere end Bestemmelsen, og kom saaledes for sildigt til at kunne gaae til Barcelona med Dampskibet, det gik kun hver tiende Dag, det blev mig for længe at vente. Søreisen havde styrket mig noget, jeg meente at have Kræfter nok til at kunne gjøre Reisen over Land, gennem Syd-Frankrige, saa fik jeg dog det at see tilligemed de pyrenæiske Bjerger.

Før jeg forlod Marseille bragte Tilfældet mig et kjært Møde, en af mine Venner fra Norden, Ole Bull; han kom fra Amerika og var i Frankrige blevet modtaget med Jubel og Serenader. Vi boede i Marseille begge i Hôtel des Empereurs; ved Table d'hôte mødtes vi, fløi hinanden imøde, vi talte om hvad vi havde seet og oplevet; han fortalte mig, hvad jeg da ikke vidste, ja ikke engang tænkte, at jeg i Amerika havde mange Venner, at disse paa det meest deeltagende havde spurgt ham om mig, at de engelske Oversættelser af mine Romancer vare eftertrykte der og ved Godkjøbs-Udgaver vidt udbredte i Landet. Mit Navn var fløiet over det store Verdenshav! —

jeg sølte mig ganske lille ved Tanken herom, men glad, inderlig lykkelig! hvorfor fik dog jeg fremfor saa mange Tusinde saa meget Held. Jeg havde en Sølelse herved, som var jeg en fattig Bondesnøs, man fastede en Kongekaabe omkring; men lykkelig derved var jeg og er jeg. Mon dette er Forsængelighed, eller ligger denne i, at jeg udtaler min Glæde?

Om Aftenen efter at jeg var til Ro, hørte jeg Musik udenfor, det var en Serenade til Gre for Ole Bull, Dagen derpaa reiste han til Algier, jeg gik til Pyrenæerne.

Veien førte gjennem Provence; Roser saae jeg ikke mange af, men blomstrende Granattrær, forresten havde Landskabet i sin grønne Friskhed, i sine bakkede Høider, noget beslagtet med Danmark; i Reisebogen staaer, at Qvinderne i Arles høre til de skjønneste, og er Afkom fra Romerne, og Bogen har Ret; til Overraskelse vare her selv de fattigste Piger deilige; de havde ædle Skikkelser, deilige Former, Dine, som straalende med Sjæl og Udtryk; hele Reiseselskabet i Diligencen var i Overraskelse og Henrykkelse og Pigebornene forstode det meget godt, de flggede ikke som Gazellen, men de havde dennes lette Bevægelser, dennes straalende Dine. Ja Mennesket er rigtignok det Skjønneste, der er skabt.

I Nimes var mit første Besøg det prægtige romerske Amphitheater, dets Storhed mindede om, hvad Italien frembyder. Om Syd-Frankrigs Oldtids Minder havde jeg saa godt som slet Intet hørt, og blev derhos i høi Grad overrasket; alene „det firkantede Huus i Nimes“ staaer i en Pragt som Theseus Templet i Athen; Rom har ikke Noget saa vel bevaret. — I Nimes boer Bageren Reboul, der skriver de smukke Digte; hvo, som ikke kjenner ham fra disse, kjenner ham vel fra Larmartines Reise til Orienten. — Jeg fandt Huset, traadte ind i Bageriet, der stod en Mand, med Skjorte-Ørmer, han satte Brød ind i Ovnen, det var Reboul selv. Et ædelt Ansigt, der

udtrykker Characteren af en Mand, hilsede mig; jeg sagde ham mit Navn og han var saa høflig at sige, at han kjendte det fra et Digt til mig i „Revue de Paris”, det, den franske Digter Martin der havde skrevet, bad mig dernæst, dersom min Tid tillod det, at besøge sig i Middagsstunden, saa skulde han bedre modtage mig. Da jeg paa den bestemte Time kom til ham igjen, modtog han mig i et lille, næsten elegant Værelse; det var pyntet med Malerier, Statuer og Bøger, blandt disse ikke blot den franske Litteratur, men ogsaa Oversættelser af de græske Klassiker. — Et Par Billeder paa Væggen vare Foræringer, sagde han, de forestillede hans berømteste Digt: det døende Barn; han vidste af Marmiers Bog: „Chansons du Nord”, at jeg havde behandlet det samme Thema og jeg fortalte ham, at jeg havde skrevet det, da jeg endnu gik i Skole. — Havde jeg i Morgenstunden seet ham, som den driftige Bager, var han nu ganske Poeten; han talte livligt om sit Fædrelands Litteratur, yttrede det Ønske at see Norden, hvis Natur og aandrige Liv særdeles interesserede ham.

Med stor Afgtelse forlod jeg en Mand, hvem Muserne havde givet en ikke ringe Gave og som havde Forstand til, under den Hyldest, der bragtes ham, at blive ved sit hæderlige Haandværk, foretrække at være den mærkelige Bager i Nîmes, for en kold Hyldest og derpaa Forsvinden i Paris mellem hundrede Poeter.

Paa Jernbanen gik det over Montpellier til Cette med den Flugt et Jernbanetog har i Frankrige! man flyver som gik det omkaf med „den vilde Hær”; jeg huskede uvilkaarlig paa en Indskrift i Basel paa Gadehjørnet til Jernbanen; netop paa Pladsen, hvor eengang den berømte Dødningdands var malet paa Muren, staaer med store Bogstaver skrevet: „Dødningdands”, men lige over denne Indskrift staaer en anden: „Bei til Jernbanen”; disse to, netop paa Grændsen af Frankrige giver Spil for Phantasien; i den susende Flugt kom den mig i Tanken, „Dødningdands og Jernbane”, det var som Signalspiben gav

Tegn til Dandsen! paa de nydste Jernbaner og paa den til Roeskilde har man ikke saa vilde Phantaster.

Oboeren elsker Havet, som Bjergboeren sine Bjerge, det veed jeg fra mig selv! hver Søstad, den være nok saa lille, faaer for mig, ved Havet, en egen Nimbus. Var det Havet i Forening maaskee med det danske Sprog, som fra to Huse klang mig imøde i Gette, der gjorde mig denne By saa hjemlig; jeg veed ikke, men jeg havde mere Følelsen af at være i Danmark, end i Syd-Frankerige. Naar man langt fra sit Fædreland træder ind i et Huus, hvor Alle, fra Herfabet til Thyendet, taler vort Lands Sprog, som Tilfældet var for mig i Gette hos Casalis-Lutein, da har disse hjemlige Toner en Trolddoms Kraft, de bære, som en Faust-Kappe, os med Huus og Alt derinde, i et Nu til Hjemmet; ogsaa vor danske Consul, Jansen, var et Kjøbenhavns Bysbarn; Gette blev mig med Gæt som et Stykke Danmark. Dog Nordens Sommer var her ikke, men Neapels Sol-Døning, Luften mægtede at forbrænde Faustkappen; Varmen væltede ned, Solstraalerne lammede alle Kræfter; i Maringer havde man heller ikke her kjendt en saadan Sommer; rundt om fra Landet lød Efterretninger om Folk, der af Heden faldt døde om; Natten selv var heed. Man forudsagde mig, at jeg ikke holdt Reisen ud i Spanien, jeg sølte det selv, men Spanien var nu eengang Maalet, jeg vinede jo alt Pyrenæerne, de blaa Bjerge loffede — og en tidlig Morgen var jeg paa Dampskibet og foer over l'étang de Thau. Solen kom høiere, den brændte fra oven, den brændte fra Vandfladen; Myriader Medusaer, i deres geléeagtige Bæren, fyldte Vandet rundt om; det var som om Solstraalerne fordunstede Søvandet og efterlod kun en ghygende Dhyreverden; aldrig før eller siden har jeg seet Sligt. Ved Languedoc-Canalen kom vi Alle fra Dampskibet over i et stort Træffartoi, der mere syntes indrettet for Gods, end for Passagerer; Dækket blev overfyldt med Kof-

ferter og Kister, disse igjen besat med Menneſter, ſomt under udſpændte Paraplyer ſøgte Skygge; det var ikke muligt at bevæge ſig heroppe, og intet Rækværk omgav denne Koſſert- og Menneſteſtabel, ſom tre, fire Heſte, ved lange Louge flæbte afſted; nede i begge Kabytter ſaae det ligesaa bepakket ud; Side ved Side ſad man ſom Bluer i en Sukkerſtaal; et af Hede og Tobaksrøg afmægtigt Fruentimmer blev baaret ind til os i første Kabyt og lagt paa Gulvet, den eneſte Plet der for et Dieblif var tom; hun ſkulde trække Luſt, dog den ſyntes ikke at være der, i hvor mange Viſter, der end bevægede ſig. Ingen Forfriſtninger fandtes, ikke engang en Drif Vand var det muligt at bringe tilveie uden det gule, lunkne Vand, Canalen frembød. Ned over Luzerne hang fra Dækket beſtøvlede Been, der ved Lyſet, de luffede ude, ligesom gav den trykkende Luſt Legeme; indeluffet i dette Rum havde man endnu den Dval at maatte høre paa en Mand, der beſtandigt vilde ſige noget vittigt, beſtandigt synes intereſſant, Ordſtrømmen ſqulpede ham om Munden, ſom den eensformige Kløven af Vandet ſqulpede om Fartøiet forude. Det var ikke til at døie. Jeg brød mig Veie op mellem Koſſerter, Menneſter og Paraplyer og ſtod i en foghed Luſt; og til begge Sider, fremad og tilbage, Time for Time, var der evig eet og det ſamme at ſee: grønt Græs, grønt Træ, en Gluſe — grønt Græs, grønt Træ, en Gluſe, og ſaa igjen det ſamme. Det var til at blive vanvittig over.

En halv Times Veie fra Béziers bleve vi ſatte i Land; jeg følte mig næſten afmægtig, og ingen Vogne var her, Omnibusføreren havde ikke ventet os ſaa tidligt. Solen brændte ganſke forførdeligt, de ſmaa Træer havde viſt ſolgt deres Skygge, der var ikke engang Contur af den. Man ſiger, at Sydfrankrige er et Stykke Land fra Paradiset, mig forekom det, under de Omſtændigheder hvori jeg ſaae det, at være et Stykke ſtødt op fra Helvede ſelv med al ſin infernaliſke Hede.

I Béziers ventede Diligencen. Alle de bedre Pladser vare optagne, jeg kom, for første og jeg vil haabe for sidste Gang, ind i det bageste Afslukke af en saadan Vogn; ved Siden af mig derinde tog Plads en skræffelig tyk Madame i Løfler og med et alenhøit Hovedtøi, det hun imidlertid strax tog af og hængte lige foran mig; nu kom en lystig Matros, der vist forud havde druffet for mange Skaaler, saa et Par stidne Karle, hvis første Manoeuvre var, at de trak deres Støvler og Trøier af og sad der hede og stinkende af Løg, medens de tykke Støvstøyer væltede ind og Solen brændte og blendede; det var ikke muligt at holde dette længere ud, end til Narbonne; ihj og lidende søgte jeg Hvile; nu kom Gensd'armer og spurgte om Pas; nu skulde der just ved den begyndende Nat bryde Ild ud i den nærmeste Landsby, Marmen lød, Sprøiterne rullede afsted; det var, som om alle Plageaander vare slupne ud. Herfra og til Pyrenæerne fulgte en gjentagen trættende Pasvisitation, som jeg ikke engang i Italien har kjendt; der blev som Grund hertil angivet den nære spanske Grændse, de mange Flygtninge derfra og nogle i Egnen her stedsfundne Mord. Alt var til at gjøre Reisen til en Plage; og kun for hvad der var en saadan havde jeg Tanke og Nerve.

Jeg naaede Perpignan, Solen havde her ligesom feiet alle Menneſker af Gaderne, først ved Natten kom de frem, men de kom som en brusende Strøm, som et heelt Oprør, der vilde ødelægge Staden. Menneſtemassen bølgede under mine Vinduer, høie Skrig lød, det gik gjennem mit syge Legeme. Hvad var det! Hvad betød det. Kunde Feberen saaledes brænde i mit Hoved, jeg vaklede hen til Altandøren, aabnede den, og Pladsen var fort af Menneſker, de saae lige op, hvor jeg stod, de strege, spingede med Hattene, raabte: Leve! Leve! „Min Gud“, tænkte jeg, „det er Vanvid! det er Altsammen Noget, jeg bilder mig ind, her er slet intet Menneſke, jeg hører slet Ingen skrig, men jeg

phantaserer det Altjammen; det er jo frygteligt!" jeg var nær ved at segne, jeg hørte Hovedet til Siden, tæt ved paa Altanen stod en Mand, han talte ned til Folket, ham var det, Hilsener bragtes; idet han traadte ud. „God Aften, Hr. Arago!" lød den stærkeste Stemme, tusinde gjentog det, og Musikken klang. Det var den berømte Arago, som var min Nabo, Folket bragte ham en Serenade. Jeberen fremgjøglede det altsaa ikke, det var dog en Trøst; men denne Tummel, disse Skrig, var en fornøyet Qual; jeg kjender saa Aftener i mit Liv, jeg som da har følt mig saa legemlig lidende. Den smukke Sang, som fulgte, kunde ikke hushvæle. Arago holdt igjen Tale; det var hans Fødeby, han efter mange Aar besøgte; Folkejublen rungede gennem Gaderne; den riste mig igjennem alle Nerver. Jeg var syg; hver Tanke om at reise til Spanien blev opgivet; jeg følte, det var mig umuligt at reise længere; og selv denne Luft her, denne Varme, hvorledes skulde jeg udholde den, kunde jeg dog naae tilbage til Schweiz! jeg gruete for den lange Tilbagevei derop, indsaar ikke hvorledes jeg skulde kunne udholde den. Man raadede mig paa det hurtigste først at søge ind i Pyrenæerne og der indaande den styrkende Bjergluft; Badet Vernet, hiin Side Prades, anbefalede som kjøligt og godt; man gav mig Anbefaling til Commandanten i Etablissementet, og jeg bestemte mig til dette Ophold, der var intet Andet at gjøre; Natten, som den eneste kjølige Tid, blev bestemt til Fart og i en Nat og nogle Morgentimers angribende Reise naaede jeg derhen. Vernet ligger paa den franske Side, lidt inde i Bjergene. Luften var saa frisk, saa styrkende, som jeg i Maaneder ikke havde aanded den. Efter et Par Dages Ophold her, syntes jeg at føle mig igjen frisk og vel.

Tankerne fløi igjen ind i Spanien, som jeg var saa nær, kun nogle Timer fra; en lille Bjergtour kun, jeg gjorde den,

og stod som Moses og saae for mig Landet, som jeg ikke skulde betræde. — Min Tanke, mit Haab var, Gud vil forunde mig, at jeg en Vintertid flyver fra Norden herhid igjen og da ind i det rige, skønne Land, hvorfra nu Solen holder mig borte ved sit Flammesværd.

Bernet hører endnu ikke til de bekendteste Badesteder, uagtet det har det særegne, at det besøges hele Aaret; den Tid var den berømteste Gjest, Stedet havde havt, Ibrahim Pascha, Vinteren forud havde han været der. Hans Navn var da endnu Etablisementets Glæde og Glorie, Ibrahim Paschas Navn var paa Læberne af Vertinden og af alle Opvarterne; hans Bærelse blev strax, som noget høist interessant viist frem; de to franske Ord, han kunde sige: „merci og très-bien!“ i deres forkeerte Udtale vare staaende Anecdoter. — Bernet gjorde i Smaat og Stort det Indtryk, at det mellem Badesteder endnu var i en Slags Ukyldigheds Tilstand; kun i at skrive Regninger, det fortalte Gjesterne mig strax, havde Commandanten hævet Etablisementet i Række med de første i Europa.

Man lever her i en Gensomhed, en Afsondren, som ved intet andet Bad, og det kan være ganske fortræffeligt; forlanger man derimod Udspredelse, ja, saa er her aldeles Intet gjort til Gjesternes Underhold, jeg taler naturligviis om den Tid, jeg var der, jeg veed ikke hvad der i senere Aar kan være skeet. — Ved mit Ophold var Gæsternes eneste Underholdning den, enten til Fods eller paa et Hjel at gjøre Vandring i Bjergene; men en saadan frembød ogsaa noget saa eiendommeligt, saa afverlende, at man slet ikke savnede de sædvanlige arrangerede Badesteders Forlystelser. — Det er rundt om Bernet, som om de meest forskellige Naturer laae kastede mellem hverandre, Norden og Syden, Bjerg- og Dal-Vegetation. — Fra eet Punkt seer man ud over Wiin- haver op ad et Bjerg, der synes at vise et Prøvemønster paa

Kornmarker og grønne Enge, hvor Høet staaer i Stakker; fra et andet har man kun de nøgne, metalagtige Klipper, med felfomme fremspringende Steenblokke, smalle og lange, som vare de sonderbrudte Statuer eller Søiler; snart gaaer man under Poppeltræer i smaa Enge, hvor Krusehynterne groe, en saa ægte dansk Natur, som var den staaet ud af Sjælland selv, snart staaer man i Læ af Klippen, hvor Gypreser og Tigen skyde frem mellem Viinløvet, det er et heelt Stykke af Italien. Dog Sjælen i det Hele her, de Pulse, som utallig banke lydeligt i Byrenærne, ere Kilderne; der er et Liv, en Gladdren i det evigt forbrusende Vand. Overalt vælder det frem, pipler i Mossjet, bruser over de store Stene; der er en Flugt, et Liv deri, som Ordet ikke kan gjengive, man hører en evig brusende Accord fra de Millioner Strænge; over, under og rundt omkring fladdrer Blodnymphen.

Høit paa Klippefoden, ved den steile Afgrund ligger Ruiner af et maurisk Slot, Skjerne hænge, hvor Balconen hang; Gangstien, hvor Gslet travet, fører gennem Ridderfælden; heroppe fra og paa Veien, som leder til Badestedet, har man Skuet over hele Dalen, der lang og smal synes en Flod af Træer, der bugter sig mellem de røde, udbrændte Klipper; og midt i denne grønne Dal, hæver sig paa et Bjerg terrasseformigt den lille By, Bernet, der kun mangler Minareterne for at synes en bulgarisk-tyrkisk By; en ussel Kirke med to lange Huller som Vinduer og tætvædet et forfaldet Taarn, danner den øverste Deel, nedenunder komme de mørkebrune Tage, de smudsiggraa Huse med aabne Træluger istedetfor Vinduer, men malerisk er det! kommer man imidlertid ind i selve Byen, hvis Apothek tillige er dens Boghandel, da er Totalindtrykket: Usselhed. Næsten alle Husene ere opført af Kampesten, men ikke store og tilhugne Steen, nei allesammen ligesom de kunde være samlede op fra en gammel Bro-

lægning, de synes stablede op paa hinanden; et Par mørke Gul-
ler danne Dør og Vinduer; Svalerne flyve ud og ind, de have
deres Rede i Stuen under Bjælkerne; gjør man selv en Visitt
derinde, i det mindste, hvor jeg gjorde det, da har man fra første
Stokværk transparente Gulve under sig; gjennem de slidte Bræder
seer man ned i chaotisk Mørke. Paa Væggen hænger sædvanlig
et Stykke fedt Kjød med haaret Side; man forklarede mig, at det
brugtes til at gnide Støvler og Skoe med, naar disse skulde
pudses. Sovestuen er paa det Grelleste malet al fresco med
Helgenbilleder, Engle, Krands og Kroner, som i Malerkunstens
allerufuldkomme Færd. Menneffene selv usædvanlig stygge,
endog saa Børnene, sande Dverge = Ansigter, det barnlige Udtryk
mildner ikke de plumpe Træk og kun faa Timers Vandring paa
Bjergenes modsatte Side ned i Spanien, da blomstrer Skjønheden,
lyse de floger, brune Dine. Som det eneste poetiske Billede,
Vernet frembød for mig, var et Skue paa Torvet: under et
prægtigt, stort Træ havde en vandrende Vissefræmmer udbredt alle
sine Varer, Tørklæder, Bøger og Billeder, en heel Bazar, men
Jorden selv var Disken; hele Byens uskønnede Ungdom, gjennem-
barket af Solen, stod forsamlet om disse Herligheder; et Par
gamle Mo'ruller flottedes derhen fra deres aabne Luge; til Hest og
til Væsel drog en lang Skare af Badegjester, Herrer og Damer,
forbi, medens to Smaa børn halvskjulte bag en Brædestabel age-
rede Ganer og ideligt raabte „Kyffelikh!“

Langt mere Kjøbstad, beboelig og vel indrettet, er den et
Par Timer herfra liggende Fæstning Villefranche med sit Slot
fra Ludvig den Fjortendes Tid. Landeveien fører her igjennem
Dette ind i Spanien og her er altsaa nogen Færdsel; flere
Huse frappe ved deres smukke mauriske Vinduer hugne i Mar-
mor; Kirken selv er halv maurisk bygget, Altrene som i de spanske
Kirker; Gudsmoderen staaer med Barnet heelt i Guld og Sølv.

Jeg besøgte Billefranche allerede en af de første Dage under mit Ophold; alle Gæster fra Etablissementet vare med paa dette Tog, til hvilket Værelser og Heste maatte drives sammen fra alle Kanter; Commandantens ærværdige Carosse blev forspændt, og uden og inden fyldt, som var det et fransk Trækskift; en høifærdig Holstener, den bedste Rytter af dem Alle og Alexander Dumas Ven, den bekjendte Maler Dauzats førte Toget an; Fort, Casematter og Klippehuler bleve seete, den lille Stad Cornelia med sin interessante Kirke blev ikke forbigaaet; overalt Spor af Maurernes Magt og Kunst. Alt i disse Egne tyde mere paa Spanien end Frankrige, Sproget selv svæver mellem begge. Og der i den friske Bjergnatur, ved Grændsen af et Land, hvis Skjønhed jeg ikke da skulde kjende, sluttede jeg til den samlede tydske Udgave af mine Skrifter: „Das Märchen meines Lebens“, „the true story of my life!“ kalde Englænderne denne Bog. Slutningsordene der lyde saaledes: „Før jeg forlader Byrenæerne, flyver dette Skrevene til Tydskland, dette, et stort Udsnit af mit Liv, jeg selv følger efter og et nyt, et ubekjendt Udsnit begynder. Hvad mon ruller op? Hvad skal jeg udrette? Mon den virksomste Deel af mit Liv endnu ligger for mig? Jeg veed det ikke! men taknemlig, trøstlig seer jeg fremad. Hele mit Liv, de lyse og de mørke Dage førte til det Bedste. Det er som en Søreise, mod et bestemt Maal, jeg staaer ved Roret, jeg har valgt min Vej, jeg gjør mit, men Gud raader for Storm og Hav, han styre det anderledes og skeer det, da er dette det Bedste for mig, den Tro er fast i mit Bryst, og den gjør lykkelig! Naar Juletræet tændes, naar som man siger: de hvide Bier sværme, er jeg, vil Gud, i Danmark, hos mine Kjære der, med Hjertet fuldt af Reiselivets Blomsterflor, med styrket Legem og Sjæl, da springe nye Arbejder paa Papiret, Gud lægge sin Velsignelse i dem! han vil det! — En Lykkestjerne

lyser over mig, Tusinde fortjente den vel bedre end jeg, selv begriber jeg tidt ikke, hvorfor just jeg fik saa megen Glæde fremfor Utallige! den lyse! men gaaer den ned, maaskee idet jeg her slutter disse Linier, den har lyst, jeg har modtaget min rige Deel, den gaae ned — ogsaa her fremspringer det Bedste. Gud og Menneffene min Tak, min Kjærlighed!"

Bernet, (Ost-Pyrænerne) i Juli 1846.

XIII.

Ni Aar ere gaaet siden, rige Aar i Tidshistorien, alvorlige og store Dage for Danmark, sorgfulde og ogsaa glade for mig, de have bragt mig al Erkjendelse i mit Fædreland, de have gjort mig ældre og dog bevaret mig ung, de have bragt mig Ro og Klarhed, de nye Afsnit, de danne, ville vi her rulle op!

Fra Vernet, hvor Bjerglusten havde styrket mig, og jeg troede at have gjenvunden Kræfter til Hjemreisen, vilde jeg gaae til Schweiz; men uagtet jeg indrettede det saaledes, at kun Natten blev anvendt til Diligencefarten, og jeg den varme Dag blev i Perpignan og Narbonne, var det dog, som jeg fra den livsnærende Luft var kommet ind i et Element, hvor Livsstoffet manglede; en tung, stille glohed Luft omgav mig, det var en Dval, og snart var jeg som gjennembrændt i hver Nerve! Natten selv bragte ingen Friskhed, undtagen for Fluerne, som nu fik Kræfter til deres Runddands. — Et Par Dage, eller rettere et Par Nætters Ro i Cette, hvor jeg ude paa Husets Altan lod lægge min Madratts og sov under stjernerklar Himmel, gav mig Luft nok til at holde ud; af Montpelliers Skjønhed veed jeg kun, at den laae i Solstraaler, som gjennembrændte mig. I min Stue, med tæt tillukkede Vinduesflodder, klædt paa som til at gaae i Bad, holdt de Fremmede sig. Paa Jernbanen, midt i dens piilsnare Flugt, bragtes Efterretningen om den skrækelige Ulykke, der var indtruffet paa Frankrigs Nordbane, det vilde, havde jeg været frisk og sund, paa enhver anden Tid sat min Phantasi i Bevægelse, men jeg var saa betaget af Sydfrankrigs Sol, at jeg, som den Søsyge ombord, synker hen i en Tilstand, saa at man er ligegyldig for

hvad der skeer. Ved Nîmes endte da Banen, og man maatte i den fuldproppede støvflugende Diligence for at naae Avignon.

Mandeltræerne stode med modne Frugter, Mandler og Figen bleve næsten det eneste, jeg ret nød; hvile og altid hvile bag tilslukte Vinduesffodder er et daarligt Reiseliv! Pavernes Slot her saae ud som en Fæstning, det var forvandlet til Caserne, Domkirken ligger som en lille Fløi deraf. I Musæet stod Vernet's Buste af Thorvaldsen, Ordet „danois“ ved hans Navn havde et fløgtigt Hoved streget over med Blyant; to Billeder forestillende Mazeppa, noget forffjellige fra Robberskiffene, hang her af Vernet og „given den gode Stad Avignon“; om Aftenen blev der Liv og Røre i Gaderne, en Markfriger til Hest, med Trommen foran, udraabte som en anden Dulcamare sine Varer. — Ud over Vinduet hang fyldigt og stort Wiinløvet som udspændte Marquiser mod Solstraalerne.

Jeg var Vacluse saa nær, men havde til denne lille Reise ikke Kræfter, alle dem, jeg eiede, maatte jeg, som den Forsigtige, gjemme for at vinde til Schweiz, hvor Bjergene havde Røling. — Det besjunge Vacluse skulde jeg ikke see, Strømmen, der har baaret Lauras Billede, det Petrarcas Vers beholder og bærer evigt om i Verden. — Rhonefloden har en saadan rivende Fart, at Dampflibet med Strømmen bruger kun een Dag mellem Rhon og Marseille, derimod, omvendt mod Strømmen op til Rhon hele fire Dage. — Jeg foretrak for det smudsige Dampflib den rast rullende Diligence, der ifandhed her foer som med Leonore = Balladens vilde Heste. Det antike romerske Theater i Orange løstede sig frit over alle de andre nye Bygninger! Triumphbuen for Septimius Severus, alle de rige Romerherligheder, hvormed Rhonens Bredder er besaaet, førte Tanken til Italien; ikke havde jeg vidst og kjendt til al den Storhed af romerske Levninger, Sydfrankrig her frembyder.

Flodbredden blev altid mere afverlende, jeg saa Bjer med smukke gothiske Kirker og paa Bjergene gamle Borge, de laae som uhyre Flagermuus deroppe; smukke svævende Hængebroer hang udspændt over den piilsnare Strøm, som vort skidne Fartøi arbejdede sig op imod.

Endelig var jeg i Lyon, hvor Rhonefloden optager Saonen i sig; der, fra en af de høistliggende Gader, pinede jeg mange, mange Wille horte mod Nordost, at der hæve sig over den flade grønne Elette en hvid skinnende Sky, det var Montblanc, der laae Schweiz, saa nær var jeg nu det Sted, hvor jeg igjen haabede at kunne drikke Luft og friere løfte Legeme og Sjæl, — men den schweizeriske Consul vilde ikke visere mit Pas, før Politiet i Lyon havde givet sin Visa, og Politiet erklærede, at Passet ikke var i Orden. Jeg, som paa Reise lever næsten for meget for Pas og Visa, saa at det grændser til det Komiske med min Uengstelighed for at have Alt i Orden, jeg er af tusinde Reisende altid Den, der møder det værste Pasværeri, snart kan man ikke læse, snart skriver en underordnet Skriver et galt Nummer paa det, saa at det ikke er at finde, snart opholder en italiensk Grændsebetjent sig over Navnet Christian og troer, det er en Religionssect, der kalder sig særegent den Christne, i Lyon var det ikke mindre eller meer, end at Passet, som de sagde, fra Grændsen skulde være sendt til Paris og der af Indenrigsministeren viseret. Hele Dagen maatte jeg løbe til og fra Préfectur de Police, til jeg fastede mig i Armene paa en af de høiere Politiebedsmænd, hvem jeg erklærede, at Ingen havde forlangt eller sagt før, at jeg for at rejse fra Pyrenæerne til Schweiz over Lyon skulde sende Pas til Paris, hvorhen jeg ikke vilde; det var nødvendigt, at jeg gik tilbage til Marseille, blev der sagt mig, for der af den danske Consul at faae Passet i Orden for Schweiz, jeg erklærede, at jeg ikke taalte at gjøre Reisen, ikke heller kunde

ligge i det glohede Lyon, jeg maatte til Bjergene! det var en høflig dannet Mand, jeg havde henvendt mig til; med Pasjet i Haanden examinerede han mig om Tid og Sted, jeg havde været paa de forstjellige Steder, hvor hver Visa var sat, og han kom snart efter, at her Intet kunde være til Ginder for min videre Afreise, ordnede Alt paa det Bedste, og næste Dag kunde jeg flyve afsted. Om Aftenen sad jeg da med roligt Sind i Operaen, denne var for Diebliffet tydst, et Selskab fra Zürich var her og gav, som man siger, Smæk for Stillingen, paa een Aften Flotows: „Stradella“ og Webers „Der Freischütz“; med Hensyn til Tiden kunde det vel bæres, thi af „Freischütz“ fik man ene og alene Musikken, Dialogen blev sprunget over, Franskmændene forstode den jo dog ikke, meente de, men komist tog det sig ud, lige efter Caspars Drikkeviser, at see Mar tage sin Hat, nikke og gaae, og Caspar synge Triumph lige som om han havde vundet Spillet ene og alene ved den Vise.

Jeg naaede Schweiz, ogsaa her tryffede Varmen, Sneen paa Jomfruen, selv paa Montblanc var mindre end i mange Aar, lange, sorte Bjeldstriber viste sig; men her var dog friskere Luft og Kuling om Aftenen; jeg søgte strax til Vevey; her ved Søen, med Savoyens sneebedækkede Bjerger, var det en Velsig-nelse at aande og leve! som røde Stjerner paa den sorte Bjerggrund skinnede om Aftenen de store Blus, som Hyrder og Kulbrændere tændte hiin Side Søen. Jeg var igjen i Chillon; Byrons Navn, som han selv havde hugget ind i Støilen, havde siden jeg var her sidst, lidt Overlast, der var fradset stærkt hen over det for at faae det bort. En Englænder havde gjort det, men var blevet forhindret deri; havde han ogsaa udslettet her Byrons Navn, i Verden var det dog ikke blevet udslettet. To nye Navne vare her komne til, det var Victor Hugo og Robert Peel.

I Freiburg saae jeg den dristigste, meest mægtige Hæn-

gebro, jeg endnu har seet, høit over Dal og Flod svæver den i Luften og ghnger med den tunge Vogn; i Midelalderen havde Sligt hørt til Gventhyrenes Verden, Videnskaben har løftet vor Tid ind i det før Overnaturlige. Endelig naaede vi Bern, der hvor Baggesen har levet saa længe, hentet sig en Hustru og været lykkelig. Som han saae det, saaledes lyfte Alperne med samme Ildglands, idet Solen gik ned! Jeg tilbragte nogle Dage her og i Interlaken; jeg gjorde Udflugter til Lauterbrunnen og Grindelwald; den forfriskende Størregn, som Vinden bar fra Staubbach-Fald, den iiskolde Luft i Grindelwalds Gletschhuler var Paradisisk efter en Skjærsildsreise. De brune Schweizerhuse paa de fløielsartede grønne Enge op ad Bjergsiden, den venligste og rigeste Natur op til den meest storartede og vilde, er det Giendommelige ved Schweiz. „Wetterhorn“, „Silberhorn“ og „Jomfruen“ lyfte i Aftenens Ildglands, der kunde være saa helligt, stille og godt, men overalt forfulgtes man af Tiggere, de jodlede og jodlede, det var deres Præludium til Tiggeriet; men frisk og livsbringende var Opholdet i det kjære Bjergland; jeg gik til Basel og her paa Jernbanen gennem Frankrig til Strassburg. Rhindampfskibsfarten begyndte først her; Luften laae tung og varm over Floden, hele Dagen varede Farten, Skibet blev tilsidst overfyldt, meest af Turnere, de sang og jubilerede; mod Danmark og alt Dansk var Stemningen: Christian den Ottende havde udstedt det aabne Brev. Jeg erfarede det først her; i det Badenske var slet ikke behageligt for en Dansk at reise; Ingen kjendte mig, jeg indlod mig med Ingen, men sad syg og lidende paa den hele Flodsfart.

Over Frankfurt naaede jeg det kjære Weimar, og her hos Beau lieu blev jeg pleiet og fik udhvilet; smukke Dage tilbragtes paa Sommerflottet Ettersburg hvorhen Arvestorhertugen indbød mig; i Jena selv arbeidede jeg sammen med

Professør Wolff for at bringe istand en tydsst Oversættelse af flere af mine Iyriske Digte; men min Sundhed var stærkt angrebet; jeg, som elsker Syden, maatte erkjende, at jeg var en Nordens Søn, hvis Kjød, Blod og Nerver har Rod i Sne og kolde Vinde; med langsom Fart vendte jeg hjemad. I Hamborg modtog jeg fra Kong Christian den Ottende Dannebrogssordenen, den havde været mig bestemt, før jeg reiste, sagde man, og derfor skulde jeg have den, før jeg igjen naaede Fædrelandet, der kom jeg to Dage efter. I Kiel mødte jeg den landgrevelige Familie samt Prinds Christian, siden Prinds til Danmark og Gemalinde, et kongeligt Dampfskib afhentede de høie Herfskaber, man forundte mig den Behagelighed og Bequemmelighed at følge ombord med hjem, men Søreisen blev høist besværlig, først efter to Natters Fart, i Taage og Storm, traadte jeg i Land ved Kjøbenhavns Toldbod.

Hartmanns Opera „Liden Kirsten“, hvortil jeg havde leveret Texten, var under min Traværelse bragt paa Scenen og havde vundet stort Bifald, skrev man mig til; Musiken var erkjendt, som den fortjener det, en ægte dansk Bouquet, saa eiendommelig, saa gribende; Texten havde selv Heiberg syntes godt om, jeg glædede mig til at høre og see det lille Arbejde og det traf sig saa, at netop den Dag, jeg kom hjem, opførtes „Liden Kirsten“. „Ja, nu skal Du faae Fornøielse!“ sagde Hartmann, „Folk er meget veltilfreds med Musik og Text!“ Jeg kom i Theatret, man bemærkede mig, jeg saae det, og da „Liden Kirsten“ var endt, blev der klappet, men tillige meget stærkt hysset. „Det er aldrig fleet før!“ sagde Hartmann, „jeg begriber det ikke!“ — „Men jeg forstaaer det nok,“ svarede jeg, „bryd Du Dig ikke derom, Dig gjalbt det ikke, det var mine Landsmænd, som saae, at jeg var kommet hjem, og nu hilfede de paa mig!“

Jeg var forresten endnu legemligt lidende, Sommeropholdet i Syden kunde jeg ikke forvinde, kun den forfriskende Winterfulde holdt mig sammen, jeg var i en nervøs kraftløs Tilstand, medens Sjælen derimod var virksom i høi Grad; jeg fuldbødte paa den Tid Digtningen *Ahasverus*. H. C. Ørsted, for hvem jeg i de sidste Aaringer læste Alt, hvad jeg skrev, virkede ved sin levende Deeltagelse, sin aandfulde Tale, meer og meer mægtig ind paa mig. Saa stærkt som hans Hjerte slog for det Skønne og det Gode, saa gjennemtrængt søgte hans Tanke altid deri det Sande. Klart og bestemt udtalte han dette og i ethvert Digt var Sandheden Digtningens Sjæl. En Dag bragte jeg til ham en dansk Oversættelse jeg havde leveret af Byrons Digt „*Mørket*“; jeg var da ganske opfyldt af det store Phantaste-Maleri, Digteren har givet her og overraskedes derfor, da Ørsted erklærede det for et aldeles forfælsket Digt, thi det var heelt igjennem Usandhed, den ene Tilfætning blev taabeligere end den anden. Ørsted beviste det, og jeg forstod og erkjender hans sande Ord. „Digteren tør nok tænke sig“, sagde han, „at Solen forsvandt fra Himlen“, men han maa vide, at der kommer da ganske andre Resultater, end dette Mørke, end denne Kulde, disse Begivenheder, dette er en Vanvittigs Phantastie!“ Og jeg følte Rigtigheden deri, optog i min Anskuelse allerede da de Sandheder, han i „*Anden i Naturen*“ udtaler for sin Tidsalderes Digtere. At hvor de selv, som Hødepunkter i deres Tid, udtalte sig, skulde de fra Videnskaben og ikke fra en forsvunden Tids poetiske Rustkammer bringe Billeder og Udtryk; skildrer Digteren derimod en svunden Tid, naturligvis da er dens Forestillinger og Begreber om Verden de, som der maa bruges af de fremtrædende Characterer; dette saa Sande og Rigtige, som Ørsted siden i sit Bærk udtalte, blev til min Forundring ikke forstaaet, selv af en Mynster. Flere af de tankerige Afhandlinger

vi finde i det omtalte Værk, læste han da for mig; vi samtalede siden derom, og med sin uendelige Kjærlighed og Bæstedenhed hørte han endogsaa paa en Indvending af mig, den eneste jeg havde at gjøre, at Dialogformen, der minder om Campes Robinson var nu forældet, den blev her, hvor der ikke var Leilighed til Character-Tegning, kun Navne-Overskrift, og man vilde uden denne kunne forstaae det Hele ligesaa klart. — „De har maaskee Ret!“ svarede han med al sin milde Snderlighed; — „men jeg kan ikke strax ret bestemme mig til en Forandring med hvad der nu i Alringer hos mig har stillet sig frem under denne Form, men jeg vil overveie Deres Ord og tænke derpaa, naar jeg nedskriver noget Mere.“

Det var et Væld af Kundskab, Erfaring og Snille, der udsprængte fra ham og dertil en elskelig Naivitet, noget uskyldigt, ubevidst, som hos Barnet; en sjelden Natur, med Guddoms-Præget af hvad den var, aabenbarede sig her, og dertil kom hans store Religiøsitet; gennem Videnskabens Glas saa han den Guds Størhed, det er christeligt smukt at erkjende selv med tillukte Dine. — Om Religionens dybe, velsignende Sandheder talte vi oftere; første Mose-Bog gjennemlæste vi jaaledes sammen, og jeg hørte den barnlig religiøse og dertil som Mand udviklede Tænkens Afspæiling i sig om Oldtids Mythe og Sagn om Verdens Stabelse. Jeg vendte altid saa klar i Tanken, saa rig i Sindet fra den elskelige og herlige Drøstet og i Mistkjendelsens og Mismodets tungeste Timer var han, som jeg maa gjentage, Den der holdt mig oppe og forjettede en bedre Tid. — En Dag jeg sjælelig lidende, ved Uret og Haardhed mod mig udenfra, var gaaet bort, havde han ingen No, før han, den ældre Mand, endnu engang og det seent paa Aftenen havde søgt mig i mit Hjem, og der igjen udtalt Deeltagelse og Trøst; det greb mig saa dybt, at jeg glemte al min Sorg, min Smerte, ret grad mig ud i Tak og

Befsignelse over hans uendelige Godhed; jeg vandt igjen Kræfter og Mod til Digtning og Arbeide.

I Tydskland blev ved „Gesammelte Werke“ og de forskjellige Dplag af mine enkelte Skrifter, jeg mere og mere kjendt og mødte megen Velvillie; „Eventhyrene“ og „Billedbog uden Billeder“ læstes meest, de første fandt endogsaa Efterlignere. Mangen Bog og Digtning sendtes mig og smukt og venligt lod især „Herzlicher Gruß deutscher Kinder dem lieben Kinderfreunde in Dänemark H. C. Andersen“.

Udefra kom Solstraaler, ogsaa i Hjemmet lyfte fleer og fleer, — Tanken var frisk, Hjertet blev ungt — med sine Grindringer og Stemninger. I Livets store Cirkel, den man gennemgaaer, har Glæden og Smerten hver deres Radier, den sidste har tidt forskjellige og mange, dem Verden ikke faaer at kjende.

Der er i det menneskelige Hjerte Afslukker, som Ingen, selv vore Kjæreste, faae Lov at see ind i, hos en Digter klinge tidt dybe Toner derfra; man veed ikke, om det er Digtning eller Virkelighed; ogsaa gennem mit Livs Eventyr tone saadanne Melodier, de tilhøre mig selv saa lidt, at kun Boesten har her Ord om, hvad der maaskee bevægede uendeligt dybt og var Dage og Natters Liv og Tanke.

I.

Hvil sødt,
Som var Du lagt i Dødens Skrin,
Du min Grindrings Rose, saur og fin!
Du er ei Verdens meer, Du er kun min,
For Dig jeg synger, mine Taarer trille —
Natten er smuk, Natten er stille; —
Dødt! — Alt er dødt.

II.

Chor.

Du Yebersvend! vor Sang Du veed:
 „Gaae Du iseng, træk Nathuen ned,
 „Speil Du Dig ret i Drommenes Ely,
 „Du seer helst Dig selv og drommer Dig selv!”

Den Genfomme.

Ja, i mig selv ligger gjemt en Skat,
 Hvad veed Verden om den derinde,
 Hvad veed den om Tankerne mangen Nat,
 Om Taarer, som lenligt rinde,
 Den lydløse, bittre Taarernes Ely,
 Der ruller saa tungt, uden Bøve.
 — En Yebersvend tænker kun paa sig selv,
 Lad ham sove!

I Narets Løb var flere af mine Skrifter, saaledes „Bazaaren“, „Eventyr“ og Billedbog uden Billeder“ udkomne i England og havde der nydt samme venlige Modtagelse hos Publicum og Critiken, som tidligere „Improvivatoren“. Breve fra mangen ubekjendt Ven og Veninde, jeg der havde vundet, sendtes mig. Kong Christian den Ottende havde, fra den bekjendte londonfke Boghandler Richard Bentley, modtaget mine Skrifter, smukt indbundne; der er fortalt mig af en af vore betydelige Mænd, at Kongen ved denne Leilighed har udtalt sin Glæde over min Erkjendelse, men tillige sin Forundring over, at medens jeg saaledes paaafjønneades ude, blev jeg saa ofte her hjemme angrebet og nedsat. Den Velvillie, Kongen sølte for mig, blev endnu større, da han læste: „das Märchen meines Lebens!“ — „Nu kjender jeg Dem først ret!“ sagde han hjerteligt til mig, idet jeg just traadte ind i Audiensværelset, for at bringe ham min nyeste Bog. „Seg seer Dem saa sjældent!“ vedblev han, „vi maae oftere tale lidt sammen!“ „Det beroer paa Deres Majestæt!“ svarede jeg. „Ja, ja, De har Ret!“ svarede

han og nu udtalte han sin Glæde over min Erkjendelse i Tydskland og især i England, talte om mit Livs Historie, smukt og kjærligt opfattede han den, og før vi skiltes spurgte han: „hvor spiser De til Middag imorgen?“ — „Paa Restauration!“ svarede jeg. „Saa kom heller til os! spis med mig og min Kone, vi spise Klokken Fire!“

Jeg havde, som før er omtalt, fra Prindsessen af Preussen et smukt Album, hvori var flere interessante Haandskrifter, Majestæterne saae det, og da jeg fik det tilbage, havde Kong Christian den Ottende selv skrevet deri de betydningsfulde Ord:

„Bed sit velanvendte Talent at skaffe sig selv en hædret Stilling er bedre end Gunst og Gave.

Disse Linier skulle minde Dem om Deres

velvillige

Christian R.

Det var dateret „den anden April“, Kongen vidste, den var min Fødselsdag. Ogsaa Dronning Caroline Amalie havde skrevet hædrende, dyrebare Ord — ingen Gaver kunne glæde mig mere end netop denne Skat i Aand og Ord.

En Dag spurgte Kongen mig, om jeg dog ikke ogsaa skulde see England. Jeg svarede: jo, og at jeg netop i den tilstundende Sommer tænkte paa at komme der. „De kan jo saae Penge hos mig!“ sagde Hans Majestæt.

Jeg takkede og sagde: „jeg behøver det ikke! jeg har for den tydske Udgave af mine Skrifter faaet 800 Rdlr., de Penge vil jeg anvende!“

„Men,“ vedblev Kongen smilende, „De repræsenterer nu i England den danske Literatur, og De maa derfor leve nogenlunde smukt og godt!“

„O, det vil jeg ogsaa kunne, og naar Pengene ikke længere strække til, reiser jeg hjem!“

"De kan skrive directe til mig om, hvad De behøver!" sagde Kongen.

"O nei, Deres Majestæt, nu behøver jeg det ikke, jeg kunde en anden Gang maaskee bedre trænge til Deres Majestæts Naade, nu maa jeg ikke tage Sligt, man skal ikke altid plage! og det er mig saa ukjært at tale om Penge! men tør jeg skrive Deres Majestæt til, uden at bede om Noget, skrive — ikke som til Kongen — for saa bliver det jo et formelt Brev, men tør jeg skrive som til En, jeg ret har kjær!"

Kongen tillod det, og syntes glad ved den vistnok rigtige Naade, jeg havde mødt hans Velvillie paa.

Midt i Mai 1847 gik jeg over Land fra Kjøbenhavn, det var deiligst Foraar, Storken saae jeg flyve med udbredte Vinger fra Neden. Pintsjedagene feirede jeg paa det gamle Glorup, saae i Odense Skytelaugs-Blæden, som i min Barndom var den deiligste Dag; en ny Drengeslægt kom, som i hiin Tid, da jeg var lille, bærende den gennemskudte Skive; hele Brimlen svingede grønne Grene, som Birnam's Skov, der nærmede sig Macbeth's Borg; den samme Jublen, den samme Trængsel — hvor ganske anderledes saae jeg det nu. — Dybt Indtryk gjorde paa mig en stakkels halvskjallet Knøs, udenfor mine Vinduer; hans Ansigt var ædelt formet, Dinene glandsfulde, men der var noget Forstyrret i den hele Person, og Drengene drillede og jagede ham. Jeg tænkte derved paa mig selv, min Barndomstid, min sinds- svage Bedstefader, om jeg var bleven i Odense, sat der i Lære, om ikke Tid og Forhold havde sløvet de Phantasiens Kræfter, som da saa mægtig fyldte mig, eller jeg ikke havde lært at smelte sammen med hele min Omgivelse, hvorledes var jeg maaskee da blevet betragtet? — Jeg veed ikke, men Synet af denne ulykkelige, jagede Skjollede udenfor mit Vindue, fik mit Hjerte til at banke stærkt, min Tanke og Lat fløi mod Gud for hans Naade og Kjærlighed mod mig.

Reisen gik over Hamborg, der gjorde jeg Bekjendtskab med Forfatteren Glasbrenner og hans geniale Hustru, den fortræffelige Skuespillerinde Peroni-Glasbrenner; et kjøbenhavnsk Blad har sagt, at den lystige Satiriker Glasbrenner, har givet mig et Hip som Eventyr-Digter, jeg har ikke kunnet finde det, derimod har jeg fra ham et Digt:

An

H. C. Andersen.

Verstanden wir, was bunte Vögel singen,
Die Düfte, die aus Blumen zu uns bringen,
Verstanden wir, was in den Gräbern lebt,
Und was das kalte Leben oft begräbt, —
Und könnten die Geheimnisse erlauschen
Aus Waldesweh'n und Meeresrauschen,
Verstanden wir was holde Kinderaugen sagen:
Wir brauchten Deine Werke nicht zu übertragen!

A. Glasbrenner.

Dette tyder ikke paa, at Manden har saa meget imod mig!

Efter et Besøg hos kjære Venner i Oldenburg, gik Reisen ind i Holland. Her ad den murede Landevei, glat og reen som Gulvet i en Melkestue, rullede Diligencen med os. Huse og Byer frembød et Billed af Velstand og Reenlighed. I Tæstningen Deventer var just Marked, der var en Brimmel af Mennecker i deres pyntelige Dragter; paa Torvet stod Vassalboutiker, som jeg fra gamle Dage saae dem herhjemme paa Dyrehavsbakken, Klokkespillene klang fra Kirketaarnene, det hollandske Slag vaiede. Fra Utrecht naaede jeg, paa Jernbanen, i en Time Amsterdam

„Hvor man jo som Amphibier
Boer halv i Vandet —!“

saa flent er det da ikke, og det minder aldeles ikke om Venedig, Bæverbyen med de døde Paladser. Den første Mand, jeg traf paa Gaden og spurgte om Bei, svarede saa forstaaeligt, at jeg

tænkte som saa, det hollandske Sprog er da let at forstaae! men det var Dansk, han talte, det var en fransk Haarstjærersvend, der længere Tid havde været hos Friseur Gaussse i Kjøbenhavn, lært noget Dansk, kjendte mig igjen, og paa min franske Tiltale svarede mig i det Danske, han kunde.

Styggefulde Træer heldede ud over Canalerne, brogedmalede, flodsede Træk=Baade, med Mand og Kone, hele Familien, gled stille forbi, Konen stod ved Roret, Fatter sad med sin lange Pibe. I Folkemængden var det mig paafaldende at see et Par ganske smaa Dreng, hvis Klæder vare deelte ved to Farver, det halve Rygstykke sort, det andet halve rødt, og ligeledes Beenklæderne, hver Been havde sin Farve; nu kom nogle Smaapiger, de vare ogsaa saaledes farvedeelte, ganske som det er Brug med Slaverne herhjemme; jeg spurgte hvad det betød og hørte, det var Waissenhuusbørn, saaledes blive de her klædt paa. I Theatrene blev givet Comedie paa Fransk; Nationaltheatret var desværre under mit Ophold lukket, ellers havde jeg der faaet at see ægte hollandsk Skik: under hele Forestillingen smøges, og Jan, som alle Opvartere i Holland altid kaldes, gaaer om, tænder Piberne og bringer Thee, der drickes af store Skaaler; Comedien gaaer imidlertid lige fort endda, Coupletterne synges og Tobakspiberne dampe, saa Røgen breder sig ud over Tilskuerplads og Scene. Flere Hollændere fortalte mig det, og jeg tør troe, at det ikke var Overdrivelse.

Min første Indtrædelse i Amsterdam var i en Boglade, hvor jeg vilde kjøbe en Bog med hollandske og flamske Digte; Manden, jeg talte med, saa forundret paa mig, gjorde en hurtig Undskyldning og løb bort, jeg vidste ikke, hvad det skulde betyde og vilde gaae, da kom to Mænd fra nærmeste Værelse, saa ligeledes stift paa mig og den ene spurgte, om jeg ikke var den danske Digter Andersen! mit Portrait, der hang i Stuen, viste de mig, efter dette havde man kjendt mig; de hollandske

Blade havde alt længe sagt, at jeg var ivente. En danst Mand, Hr. Nyegaard, der mange Aar har levet i Holland og der nævnes van Nieuwenhuis, havde alt længe oversat paa Hollandst alle mine Romaner; kort før jeg kom, var „das Märchen meines Lebens“ og flere af Eventyrene: „Sprookjes“ gjen-givne og udfomne i Amsterdam. Udgiveren af „de Tijd“, den nylig afdøde van der Bliet havde med stor Kjærlighed og Interesse fremhævet og omtalt min Virksomhed, mit Portrait var fulgt med Ugekriftet.

Jeg hørte og fornam saaledes snart, at jeg havde mange Venner i Holland. H. C. Ørsted havde givet mig et Brev med til Professor Frøhlich i Amsterdam, og ved ham indførtes jeg hos den bekendte hollandske Digter van Lennep, Forfatter til „De Roos van Dekama“ og „Haarlems Verlos-sing“, der regnes til de fortræffeligste Romaner i den hollandske Literatur. Jeg fandt i van Lennep en smuk, venlig Mand i et hyggeligt, velhavende Hjem; jeg var ikke der som en Fremmed, men en kjærkommen Gjest i Familien; smukke, venlige Børn flok-kede sig om mig, de kjendte Eventyrene, især „de roode schoentjes“ havde gjort et dybt Indtryk paa een af Drengene, dette havde saa forunderlig opfyldt ham, ganske taus stod han længe og betragtede mig, senere viste han mig Bogen, hvori det stod, der var et Billede til, hvorpaa Skoene vare malede røde, hele det øvrige Billede var derimod uillumineret. Den ældste Datter, Sara, en voren Pige, høist elskværdig og livlig, spurgte strax om de kjøbenhavnske Damer vare smukke, og jeg svarede hende, „ja, de ligne Hollænderinderne!“ Hun vilde høre mig tale Danst og jeg maatte opskrive hende et Par Ord af dem, som behagede hende bedst. Ved Middagsbordet spurgte van Lennep mig, om jeg troede at kunne læse Hollandst, han leverede mig da et bekræftet Blad. Det var af ham et Digt til mig; han læste det høit i Kredsen, det begyndte saaledes:

Den Dichter

H. C. Andersen

Onbekend, gesmaad, verstooten,
Dwaalde een halploos Kieken rond
Over Funens vruchtb'ren grond

Rijk van stroom en beek doorvloten o. s. v.

det findes, troer jeg, aftrykt i „de Tijd“.

Fra Amsterdam gif det til Harlem paa Jernbanen, den løber her et Sted, som var den Dæmningen mellem den aabne Nordsøe og Harlemer-Havet, og jeg saae det dristige Foretagende, den store Virken der med at udpumpe et Hav; det var allerede sjunket betydeligt. Harlems mægtige Orgel, det største i Verden, lod just sine 8000 Metaspiber lyde under den smukke hjælkesatte Hvalving, idet jeg traadte ind under denne mægtige ombendte Skibskjøl. Underligt, halv tydsk, halv dansk, klang Sproget rundt om, og Indskriften paa flere Huse: „hier gaat man uit porren!“ stod der; man gif ud at purre op, vække Folk. Alltid klang Klokkespillene fra Kirkerne; det hele Land syntes mig en stor engelsk Park. Dette det første Indtryk af Holland nedlagde jeg i et lille Vers, det jeg skrev, da i Leyden Professor Schlegels Hustru bragte mig sin Stamtbog:

Saa Søndags-festligt hele Landet staaer!

Saa Søndags-festligt lod for mig Din Stemme!

En Have Holland er, let Hjertet staaer,

Og her man strax sig føler glad og hjemme.

Fru Schlegel forstod det danske Sprog og kjendte Danmark, hun havde været i Kjøbenhavn og var netop hos Dehlenschläger, idet jeg der en Dag traadte ind i Stuen, hun huffede det saa godt; med hende, hendes Mand og Professor Geel, gif nu Veien til Leidens Seeværdigheder, hvortil da hører Skandsen, der reistes af Angelsaxerne, da de under Hengist og Horsa droge til England.

I Ventefalen paa Banegaarden hang endeel Billeder og Placater, den største af disse var een, der anmeldte van der Vliets „de Tijd“, mit Navn og mit Portrait var tilfældigviis derpaa; Folk lagde Mærke til Billedet og mig, jeg følte mig ganske forelegen derved, skyndte mig at komme i en Vogn, jeg havde taget Billet til Haag og læste nu paa Papiret, man havde givet mig, „s'Gravenhage“, det hollandske Navn for Byen, jeg kjendte det ikke, Toget foer afsted, og jeg troede at komme et ganske andet Sted, end jeg vilde.

Det første Menneske, jeg fra mit Vindue i Haag opdagede nede paa Gaden, var en Bekjendt, en Ven fra Rom, den hollandske Componist Verhulst, hvem jeg, om ikke i Ansigtets Form, saa dog i Gang og Bevægelser, gjalt for at ligne; jeg nikkede ned til ham, han kjendte mig ikke, drømte ikke om, at jeg var i Haag; da jeg derpaa en Limestid efter gik ud for at see mig om i den fremmede By, var igjen mit første Møde Verhulst, det var en Glæde! der blev en Tale om Rom, om Kjøbenhavn, jeg maatte fortælle om Hartmann og Gade, hvis Musik Verhulst kjendte. Han priste Danmark, der havde en dansk Opera. Hollænderne, troer jeg, have kun fransk og italiensk Musik. Jeg fulgte ham til hans Hjem i en Udkant af Byen; fra Vinduerne saa man ud over frodige, grønne Marker og Enge, saa ægte hollandsk, og Klokkespillene i de nære Kirker klang i det samme — en Flok Størke, og her høre de hjemme, en Stork er endog Haags Vaaben, fløi i hilsende Flugt forbi.

Van der Vliet, kjendte jeg ikke personlig, men han havde tidligere flere Gange skrevet mig til, sendt mig Oversættelser og Anmeldelser af mine Skrifter; jeg traadte ind i hans Stue, han var en ung, godmodig Mand, med Præg af et sandt Naturbarn, der med varmt Hjerte omfattede Alt, hvad jeg havde skrevet, han blev ved mit uventede Besøg saa

overrasket, næsten overvældet; han havde ventet forud at faae at vide, naar jeg kom, havde indrettet det saaledes i sit Huus, at jeg skulde boe hos ham; hans unge Kone kaldte han til, hun var ligesaa glad og hjertelig, men hun talte kun Hollandsk, dog hvor vi ikke forstode hinanden, nikkede vi venligt og trykkede hinanden i Hænderne. De gode Menneſker vidste ikke alt det Gode, de vilde gjøre mig; deres eneste Barn, en ganske lille Dreng endnu, var, sagde Faderen, kaldt op efter mig og efter den stakkels Spillemand: „Christian. Den overordenlige Glæde, min Nærværelse syntes at volde dem, rørte mig, det var et lille Hjem fuldt af Kjærlighed, dog, da jeg kun blev faa Dage i Haag, og Hjemmet her laae meget affides, foretrak jeg hellere at blive i Hotellet, der laae midt i Byen; Mand og Kone fulgte mig til min Dør, for at vi endnu saameget længere kunde være sammen. Det gjør godt i fremmed Land saaledes at finde Hengivenhed og Inderlighed. Mit Komme var dem, som Overbringelsen af det glædeligste Bud og i livlig Stemning, leende og fladdrende, gik det afsted. Vi skiltes og paa Trappen i Hotellet, hvor jeg boede, stod foran mig en sørgeklædt Mand, han nævnede mit Navn, jeg kjendte ham, hvor forskjelligt fra de leende Glade, jeg nylig forlod. Taarerne kom i Mandens Dine, det var Hensel, Svoger til Mendelssohn-Bartholdy; han var nylig taget fra Berlin, Lægerne vilde, at han skulde reise for at lede Tankerne fra sin Sorg; den syntes han at synke under. Hans herlige, geniale Hustru, Mendelssohns Søster, der i faa Meget lignede Broderen, et sandt Musik-Genie og i sit Ydre eiede hans beslagtede Træk og Udtryk var pludselig død. I Berlin havde jeg mødt hende og Manden i Selskaber, hun var Genialitet og Livlighed, havde Broderens Mand og Kjæfthed, spillede som han med en Færdighed, et Udtryk, der henrev. Nylig, da hun frisk og munter, efter Middagsbordet, havde sat sig i Lykthuset, udstødte hun et Skrig og var i det samme død; hendes Mand, der

er berømt som Portraitmaler, tidligere var han Officeer, havde malet hendes Billede, som hun saae ud i Døden, han førte det store Stykke med, det var opstillet paa Bordet inde i hans Værelse, det greb mig, som kom fra Glæden og de Glæde, at see den kraftige Mand saa dybt rystet og i Taarer.

Maret efter, som vi nu veed, døde Mendelssohn ligesaa pludselig og fulgte sin aandfulde, herlige Søster.

Jeg havde været i Haag fire Dage, det var Søndag, jeg vilde besøge den franske Opera, men mine Venner bad mig opgive det, og komme i en Kreds, der havde samlet sig i Hôtel de l'Europe. „Her er nok Bal iaften!“ sagde jeg, da vi gik op ad Trappen, „hvad Stads er her?“ spurgte jeg, „her seer saa festligt ud!“ Min ledsager smilte og svarede: „her er en Fest for Dem!“ Jeg traadte ind i den store Sal og overraskedes ved den forsamlede Mængde. „Det er,“ blev der sagt, „nogle af Deres hollandske Venner, som glæde sig ved at være sammen med Dem i Aften!“

I den korte Tid, jeg havde været i Haag, var der sendt Breve rundt om i Landet til min Musas Venner, med hvilke van der Bliet og Glere havde aftalt, at der skulde gives dem Underretning om, naar jeg kom; selv heit oppe fra Zuydersøen indtraf, alene for min Skyld, den lange Rejse uagtet, Forfatteren til „Opuscles de jeunesse“, van Kneppehout, en rig Mand. Jeg fandt her en Mængde Kunstnere, saavel litteraire Personligheder, som Malere og Skuespillere. Under Maaltidet, ved det blomstersmykkede, store Bord udbragtes Skaaler og holdtes Taler. Især greb mig en Skaal van der Bliet udbragte for: „Faderen Collin i Kjøbenhavn, den ædle Mand, der havde optaget Andersen som Søn.“ To Konger,“ sagde han og vendte sig dernæst mod mig, „Kong Christian den Ottende og Frederik Wilhelm af Preussen, have hver givet Dem en Orden, naar disse engang blive lagte paa Deres Kiste, da give

Gud Dem, for Deres fromme Gventyr, den fjønneste Orden, det u dødelige Livs Hæderskrone." *)

En talte om Hollands og Danmarks Forbindelse i sproglig og historisk Betydning. En af Malerne, der havde tegnet smukke Billeder til min „Billedbog“, udbragte en Skaal for mig som Maler. Kneppelhout gav paa Franss en Skaal for Frihed i Form og Phantastie. Der blev sunget Sange, reciteret humoristiske Digte, og da jeg endnu ikke havde Begreb om hollandske Skuespil og Tragedier, gav Haags berømte Tragiker Peeters hele Fængsels-Scenen af Schrauwenwerths „Tasso“. Jeg forstod ikke et Ord, men jeg følte Sandheden, hvormed den blev given, og jeg har ikke hos nogen seet en fortræffeligere Mimik; det var som om Kunstneren blegnede og blussede rød; selv over Blodet i sine Kinder syntes han at have Magt; hele Forsamlingen brød ud i et jublende Bisald. Deilige Sange bleve affungne, især greb mig Melodie og Begeistring ved National-Sangen: „Wien Neérlands bloed!“ Det var en af de mig meest hædrende Aftener i mit Liv. I Sverrig og Holland culminerede, syntes mig, Udtrykket af den største Hyldest, jeg har mødt; Gud, som kender Hjærterne, veed, hvor ydmygt mit var. Det er en Velsignelse at kunne græde ud af Tak og Glæde. Næste Dag tilbragtes i det Frie; Kneppelhout førte mig „in Bosch“, hvor der var Brome-

*) I Amsterdams Handelsblad er i Referatet om denne Fest fremhævet, at dette der blev sagt: „dat wanneer eenmaal die ridderordens op zijne lijkist werden gelegd, de Koning der Koningen hem dan voor zijne godsdienstige en vromesprookjes de schoonste orde zou schenken, de eerekroon des onsterfelijken levens.“ Samme Tidende opbevarer flere Navne af de berømteste Kunstnere, som vare der, foruden dem, jeg althar nævnet, saaledes Verhulst, Peeters, Walborgh, Bles, Rodhussen, Cornet, van Dam van Isselt, Calisch, Bosboom, Bergh &c. &c.

nade og Musik; forbi smukke, grønne Engpartier, ad idylliske Veie ved rige Landhuse kom vi og saae „Leiden“ udstrakt for os. Vi nærmede os den og kjørte saa til Landsbyen Scheveningen, der bag høie Sanddyner og Dæmninger bestjærmes mod Nordsøen. Her ved Table d'hôte i Badehuset udbragte igjen en lille Vennekreds Skaaler for Kunst og Poesie, for Danmark og Holland. Fiskerskibe laae langs med Kysten, Musikken klang, Søen rullede, her var saa hjemligt, det var en deilig Aften.

Da jeg næste Morgen skulde forlade Haag, bragte Vertinden mig en Mængde Aviser, hvori allerede Festen for mig stod omtalt. Til Jernbanen fulgte mig et Par af Vennerne, jeg her havde faaet kjær, og som jeg med Beemod skiltes fra, uvis om vi nogenstinde oftere i denne Verden mødtes.

Rotterdam var mig den første ret levende hollandske By, langt mere, end Amsterdam er det. Mange og store Fartøier laae i de brede Canaler; smaa hollandske brogetmalede Sagter, hvor Konen stod ved Roret, om ikke med Løfler og Sporer, ligesom i Bisen om „den unge Hr. Pedersen“, men dog ved Roret og Fatter laae og røg sin Ribe. Alt syntes her Handel og Wandel. Et af de ældste hollandske Dampskibe, en sand Dampsnegl, „Batavier“, gik næste Morgen til London, jeg tog Plads med; Skibet var stærkt ladet og høit op over Melingen stod opstablet store Kurve fulde af Kirsebær; en Mængde Udvandrende til Amerika vare Dækspassagerer, Børnene legede nok saa glade; her gik en Tydster, tyk som Faltstaff op og ned med sin tynde, allerede jaagodt som søsøge Kone, der gruede for det Dieblis, vi skulde udaf Maassloden i den store Nordsø, hendes Mynde skjælvede ligesom hun og havde dog et Dækken over sig, bundet fast med store Sløiser; Ebber var indtraadt, der gik hele otte Timer, før vi kom ud i Nordsøen; det lave Holland syntes at

synke dybere og dybere i den graagule Sø, og idet Solen sank, gik ogsaa jeg til Røis. Da jeg i Morgenstunden kom op paa Dækket igjen, kunde jeg øine den engelske Kyst; ud for Themsens Munding laae i Tusindevis Fiskerbaade som en uhyre Kyllingeflok, som sønderrevne Papirstykker, som et heelt Marked eller en Leir med Telte. Themsen forkynder rigtignok, at England er Havets Behersker, her flyve dets Tjenere ud, hele Skarer af tallose Skibe; hvert Minut kommer der som Staffet, Dampskib paa Dampskib, en Løber var det med tungt Røg-Flor i Hatten, hvor øverst den røde Ildblomst blussede. Brystende sig som en Svane gled det ene store Seilskib os forbi efter det andet; Lyftjagter med rige, unge Gentlemen viste sig, Fartøi fulgte paa Fartøi, jo høiere vi kom op paa Themsen, tog Brimlen til; jeg havde begyndt at tælle, hvormange Dampskibe vi kunde møde, men jeg blev træt af at tælle Mængden. Ved Gravefend saae det ud, op ad Themsen, som skulde vi ind i en stor rygende Mosebrand, og det var kun Damp af Dampskibe og Skorstene, som laae foran os. Et stærkt Tordenveir stod over Landet, det blaa Lyn gnistrede mod den begsorte Skygrund, et Jernbanetog jog forbi, dets blaa Røg hølgede og som en Salve af Kanoner rungede Tordenbraget.

„Man veed, De er her og hilser Dem Velkommen!“ sagde i Spøg en ung Englænder til mig. „Ja,“ tænkte jeg, „vor Herre veed det!“

Themsen blev, man skulde ikke troe, det var muligt, endnu mere et Røre af Dampskibe, Baade, Seilfartøier, en med Trængsel overfyldt Gade, jeg begreb ikke, hvorledes disse Masser bevægede sig mellem hverandre uden at støde paa; snart sporedes Ebber, den dyndede, slimede Bund kom frem ved Bredderne, jeg tænkte paa Quilp i Dickens „Nelly and his grandfather“, tænkte paa Marryats Skildringer af Livet her paa Floden.

Ved „Custom-House“, hvor vi landede, tog jeg en Cap og fjørte og blev ved at fjøre, det holdt ikke op i denne uendelige By; større og større blev Trængselen, Vogn ved Vogn i to Rækker op og ned, alle Kjørearter: Omnibusser fyldte uden paa og indeni, store Vogne, egentlig Kasser kun til at fremvise paaflinede Placater med Dagens Nyheder, Mænd med store Skilte paa Stænger, som de løftede over Brimlen, og hvorpaa man kunde læse sig til Gæt og Andet, der var at see eller tilkjøbs. Alle vare i Bevægelse, som strømmede det halve London til den ene Side af Byen, det andet til den anden Side. Hvor Gader krydse hinanden er midt imellem disse et ophøiet Sted, med store Stene om, derhen styrtede Folk fra det ene Fortog ind imellem den nærmeste Vognrække og ventede saa paa Tristedet, til der paa den anden Side var Leilighed til at slippe mellem Vognene der og op paa det modsatte Fortog. London, Byernes By! ja, det følte jeg diebliffelig den var, det lærte jeg Dag for Dag siden at erkjende. Her er Paris i en høiere Potents, her er Neapels Liv, men ikke dets Larm. Alt suser travlt, halvt stille, forbi, Omnibus paa Omnibus, 4000 siger man der er, Arbeidsvogne, Pakvogne, Caps, Droscher og stadselige Equipager rumle, slæbe, rulle og jage afsted, som var der en vigtig Begivenhed i hver Ende af Staden, de alle maatte til. Og altid gaaer denne Sø! Altid! naar engang alle disse Menneffer, vi nu see færdes, ere i deres Grave, rører sig endnu her den samme Travlhed, altid de samme Vølger med Omnibus, Caps, Karrer, de vandrende Mænd med Skilte for og bag, Skilte paa Stænger, Skilte paa Vogne med Annoncerne, Luftballonerne, Bustmænd, Baurhall, Panoramaer og Jenny Lind. Endelig naaede jeg Hôtel de Sabloniere i Leicester Square, som H. C. Ørsted havde anbefalet mig, og fik et Værelse, hvor Solen skinnede lige ind paa min Seng, for ligesom strax at vise mig, at der nok kan være Solskin i London, men det var lidt rødguult, som faldt det

gjennem Glasfjet af en Ølflaske, men da siden Solen var nede, blev Luften deilig klar, og Stjernerne blinkede ned i de ved Gas straalende Gader, hvor Brimlen stadigt bølgede, brusede og stille summede. Træt sov jeg ind uden endnu at have seet nogen Bekjendt. Aldeles uden Anbefalingsbrev var jeg kommet til London, den Gæst, jeg havde henvendt mig til her hjemme om et saadant, en høifornem Mand, der havde engelske Forbindelser, og ved hvem jeg ønskede, for en enkelt Gang at gjøre et Indblik i Londons high life, havde intet sendt mig. „De behøver ikke noget Anbefalingsbrev her!“ sagde vor danske Gesandt, Grev Reventlow, som jeg strax næste Morgen besøgte, „De er kjendt og anbefalet i England ved Deres Skrifter. Netop iaften er en lille udsøgt Kreds hos Lord Palmerston, jeg vil skrive til Lady Palmerston, at De er her, og jeg tør troe, at De vil faae en Indbydelse!“ en saadan erholdt jeg saa Timer efter, og med Grev Reventlow kjørte jeg da om Aftenen derhen. Englands høieste Adelsamlet, Damer i de rigeste Toiletter, der var at see Silke med Blonder, funkende Diamanter, og deilige Blomster-Bouquetter; saavel Lord Palmerston som Lady Palmerston tog meget venligt imod mig, og da den unge Hertug af Weimar, som var her med sin unge Gemalinde, hjertelig hilste mig, og førte mig frem for, jeg troer, Hertuginde af Suffolke, der udtalte sig levende om „Improvisatoren“: „Den første Bog over Italien!“ som hun behagede at udtrykke sig, blev jeg snart omringet af Englands høifornemme Ladies, alle vidste de om den danske Digter, kjendte „Lønnen og Bølden“, „den grimme Ulling“ o. s. v.. Mange venlige Ord bleve sagt mig. Jeg syntes ingen Fremmed. Hertugen af Cambridge talte til mig om Christian den Ottende; den preussiske Gesandt Bunsen, der i en tidligere Tid har vlist de Danske i Rom mange Tjenester og var Reventlows Ven, kom mig med sin Gemalinde saa hjerte-

ligt imøde; Mange gave mig deres Kort, de fleste indbøde mig. „De har iasten," sagde Grev Reventlow, „gjort et Spring ind i den høie Verden, som Mange bruge Alaringer til! kun vær ikke altfor besejdet, her maa man træde frem, vil man frem!" og nu med denne Mands kjække Humor, vedblev han paa Dansk, som jo ingen af Selskabet forstod, „imorgen see vi Kortene efter og vælge de bedste!" — Nu har De talt rigeligt med Denne, herhenne er en Anden, De vil have endnu mere Gavn af at føres til; hos Denne finder De et godt Bord, hos Denne et udsøgt Selskab, ja her give endogsaa Mange Ansøgninger om at faae en Indbydelse!" og saaledes gik Tiden fremdeles; jeg var tilsidst saa udmattet af at bevæge mig paa det blanke boneede Gulv, klattre aandelig i forskjellige Tungemaal, jeg ikke kunde; Heden var trykkende, jeg maatte tilsidst rive mig løs og søge ud paa Gangen, for at aande og hvile, idetmindste støtte mig op til Rækværket — og som denne Aften gik det nu fremdeles i hele tre Uger, det var Saison, den varme Sommer-Selskabstid, som vi kun kjende om Vinteren; indbudt blev jeg til hver Middag, til hver Aften, og efter dem til Baller om Natten; overalt Trængsel i Sale og paa Trapper, og da hele Ugen forud var besat med Udvalg af Indbydelserne, maatte jeg ud ogsaa til Frokost; det var ikke til at holde ud, en festlig Summen, Surren og Brusen, een eneste lang Nat og Dag fast i tre Uger; jeg har derfra kun endnu Momenter, enkelte Partier klart i Grindringen. Næsten overalt var det de samme Hoved-Figurer, som traadte frem i verende Gulv, Utløst, Blonder og Blomster. Smukt til Decoration i Værelserne var især Roser anvendt, med disse vare som bedækkede hele Vinduer, Borde, Trapper og Nicher; de stode alle i Vand, baade i Glas, Skaaler og Kopper, men det saa man ikke uden ved Undersøgelse, for Diet dannede de hele Tæpper, saa duftende og friske. Jeg boede, som sagt, i Leice-ster Square i Hôtel de Sablonière, hvor H. C. Drsted

havde boet og anbefalet mig Stedet, men det var, sagde Grev Re-
 ventlow, ikke fashionabelt nok, og her gik alt efter Fashion; han
 paalagde mig ikke at nævne Leicester Square, det vilde være, sagde
 han, som om en Fremmed i Kjøbenhavn vilde sige i fornemt
 Selskab, „jeg boer i Peermaadsens Gang,“ jeg skulde svare, at jeg
 boede hos ham. Og dog boede jeg tæt ved Piccadilly, paa
 en stor Plads, hvor Grev Leicesters Marmor-Statue stod mellem
 grønne Træer, ligeud for mine Vinduer; for ser à otte Aar siden havde
 her ogsaa været Fashion at boe, nu var det ikke. „Ritter“ Bunsen,
 Grev Reventlow og flere af Gesandterne besøgte mig dog her,
 men det var ikke Fashion. Alt er i England Etikette, selv Dron-
 ningen er bundet til den i sit eget Huus. Man fortalte mig, at
 hun en Dag var ude i en af de deilige Parke og maaskee gjerne
 var blevet der lidt længere, men præcis Klokken 8 var Middagstiden,
 og da maatte hun være hjemme, man vilde ellers i hele England
 opholde sig derover. I Frihedens Land kan man være nærved at
 døe af Etikette; dog det er en ringe Sag kun, her hvor saa meget
 Ypperligt findes. Her er man hos en Nation, der i vor Tid
 maaskee er den eneste ret religiøse; her er en Agtelse for Sædne,
 her er Moral, der kan ikke dvæles ved enkelte Udværter og Af-
 strømninger, som altid findes i en stor By. — London er Hof-
 lighedens By, og Politiet foregaaer den med sit Exempel, man
 behøver kun at henvende sig paa Gaden til en af dets Betjente,
 de ledsage En, vise En til rette; i hver Boutik faaer man det
 venligste Svar. Og hvad det angaaer, om Londons evige graa Lust
 og Steenkulsdamp, da har man overdrevet dette; vel findes deraf i
 enkelte tæt beboede gamle Dvarterer, men den meest udstrakte Deel
 er luftig og fri, saa godt som Paris er det. Jeg har i London
 seet flere smukke Solstinsdage og mange stjerneklare Nætter. Det er
 iøvrigt høist vanskeligt, naar man er Fremmed i et Land og i en
 By, at give et sandt, tro Billede af den, efterat have været der en

fort Lid. Det erkjender man bedst ved at læse andre Forfatters Skildringer og Opfatten af vort eget Hjem, hvor vi ere inde i det Mæste og fortrolige dermed. Touristen nedskriver, hvad enkelte Individer fortælle, opfattet fra deres interesserede Standpunkt, selv seer han igjennem Reiselivets zittrende Briller; han tegner Landskaber, og Figurer som paa Jernbane-Flugt og ikke engang Enkelthederne saa tro. For mig er London Byernes By, Rom usfortalt; Rom er et Verdens-Basrelief af Natten, hvori selv Carnevalets Lyft dog kun er en brusende, lystig Drøm, Pius den Niende selv kun en stor Tanke i Drømmen, London er Verdens-Basrelief af Dagen, den travle Virksomhed, den lynfløvende Livets Bæver-spole. Dagens Thema her var iøvrigt: Jenny Lind og kun Jenny Lind. For nogenlunde at undgaae hyppigt Besøg og for at høre i den meest friske Luft i London havde hun leiet sig et Huus i Old Bromton; det var Alt, hvad jeg kunde erfare i Hotellet, hvor jeg boede, og hvor jeg strax spurgte om hende. For at finde Stedet søgte jeg strax hen til „den italienske Opera“, hvor hun sang, ogsaa her var Gadepolitiet min sikreste Hjælp, det førte mig til Theaterkasseren, men hverken han eller de forskellige Portiers der, vilde eller kunde give mig Oplysning, jeg skrev da paa et af mine Visitkort nogle Ord til Jenny Lind, skrev, at jeg var kommet til London, sagde hvor jeg boede, og bad hende usfortøvet om hendes Adresse, og næste Morgen havde jeg en glad, hjertelig Skrivelse til „Broderen“. Jeg orienterede mig paa Kortet, saa i hvilket Qvarteer af London Old Bromton laae, og satte mig saa i en Omnibus, hvor Conducteuren gav mig god Bædd om, hvor langt jeg kunde kjøre med ham, hvor jeg skulde dreie af, og hvilket Huus jeg da havde at gaae til, for at finde „den svenske Nattegal“, som han med et Smil kaldte hende. Et Par Dage efter kom jeg, mellem de Tusinder af Omnibusser London har, ind i een, det var netop den samme, jeg kjendte

ikke Conducteuren igjen, men han kjendte mig og spurgte, om jeg saa fandt „Nattergalen Jenny Lind.“ Det var langt ude i et Hjørne af Byen, hun boede i et lille, nysseligt Huus, med en lav Hække foran ud til Gaden, her stod udenfor, og det næsten altid, en Flok Mennesker og saa paa Huset, i Haab om at faae Jenny Lind at see; i Dag vare de heldige, thi da jeg ringede paa, og hun fra Vinduerne kjendte mig, løb hun ud til Vognen, trykkede begge mine Hænder, saa med søsterligt Sind og Glæde paa mig, og glemte de mange Mennesker rundt om, der trængte paa; vi maatte skynde os ind i Huset, og der var nydeligt, rigt og hyggeligt; en lille Have aabnede sig med en stor Græsplæde og mange Løvtræer, her boltrede sig en lille brun, langhaaret Hund, der sprang op paa sin Hersterindes Skjød, blev klappet og kysset. Paa Bordet laae elegant indbundne Bøger, hun viste mig min „true story of my life“, som Mary Howitt havde dediceret hende; der laae paa Bordet et stort Blad, det var en Caricatur over Jenny Lind, en stor Nattergal med et Pigeansigt, Lumley stod og stræbte hende Sovereign paa Halsen, for at hun skulde synge. Vi talte om Hjemmet, om Bournonvilles og Collins, og da jeg fortalte hende om Hollændernes Fæst for mig, hvorledes de der havde udbragt den gamle Collins Skaal, klappede hun i Hænderne og raabte: „det var bra!“ hun lovede mig derpaa, at jeg skulde faae Billet til Operaen, hver Gang hun sang, men jeg maatte ikke tale om at betale den, det var for naragtigt dyrt, sagde hun, „lad mig der synge for Dem, De kan siden hjemme læse et Eventyr for mig igjen!“ Kun to Gange tillod mine mange Indbydelsers mig at benytte den tilsendte Billet, jeg saa hende først i „la Sonnambula“, der vistnok er hendes Pragtrolle. Den Jomfruelighed, den Reenhed, der ligesom gennemstraalede hende, gav Scenen noget Helligt. Den Maade, hvorpaa hun i sin Søvnvandring, i sidste Act, tager Rosen af sit Bryst, løfter den i Beiret og uvilkaarligt taber den, havde en Vnde, en Skjønhed, noget

saa forunderligt Gribende, at man fik Taarer i Dinene; der var ogsaa en Jubel, et Bifald, som jeg ikke har hørt stærkere hos de heftige Neapolitanere. Blomster regnede ned til hende; Alt saae saa festligt ud; man veed, hvor pyntelig Enhver maa være i den store Opera i London; alle Herrerne paa Gulvet og i første Rang møde med hvide Halstørklæder; Damerne sidde der i første Selskabs-Pynt, hver med en stor Bouquet i Haanden. Dronningen og Prinds Albert vare her, ligesom ogsaa Arvefærdig hertugen af Weimar og Gemalinde. Det italienske Sprog klang mig fremmed fra Jenny Linds Læber, og dog sagde man, at hun heri, ligesom i Tydsk, var correctere end manges Italiener selv, dog Aanden var den samme, som naar hun sang i sit smukke Modersmaal. Af Componisten Verdi var for denne Saison og for Jenny Lind komponeret en ny Opera „I Masnadieri“, Texten efter Schillers „die Räuber“; jeg hørte den engang, men selv Jenny Linds Spil og Sang kunde ikke løfte denne døde Tonedigtning. Amalies Partie ender med, at hun tilsidst i Skoven dræbes af Carl Moor, idet Røverbanden er omsluttet. Lablache udførte den gamle Moor, og det blev i højeste Grad komisk at see den colossale, tykke Mand komme ud af Taarnet og sige, at han segnede af Gult, hele Huset løe da ogsaa deraf. Ved samme Forestilling var det, at jeg for første Gang saae den berømte Dandsjerinde Taglioni, hun traadte op i „le pas des déesses“; før hun traadte ind, havde jeg formelig Hjertebanken af Forventning, som jeg altid faaer det, naar Forventningen hos mig er stærkt spændt efter noget Herligt og Stort. Hun kom, — det var en ældre, noget stærkt bygget, ret smuk Kone, hun vilde være en nydelig Fru i en Selskabsaal, men som ung Gudinde — fuimus Troes! — tænkte jeg og sad kold og ligegyldig ved denne gratisse, ældre Dames Dands. Ungdom maa der være, og denne havde Cerrito! det var mageløst skjönt, det var Svale-

flugt i Dandsen, Psyches Leg, Flyven! den saae man ikke hos Taglioni; fuimus Troes! Vor Landsmandinde, Jomfru Grahn, var ogsaa her i London, og af Alle høit beundret, men hun dandsede ikke, hun var syg i Foden. En Aften under „Elisire d'amore“ lod hun mig kalde op til sig i sin lille Loge, hvor hun med Liv og Lyftighed udviklede for mig Verden bag Couliſjerne, fortalte om hver især; hun syntes ikke at høre til Beundrerne af Jenny Lind; naturligtviis, under Dagens Jubel for denne Gne, blandede sig ogsaa lidt Modstand, den alt Stort og Godt maa prøve. Jenny Linds Fremstilling af „Norma“, den frænkede, ædle Kvinde, som i høi Grad tiltalte mig, og som jeg har udtalt mig tidligere om, behagede i Almindelighed ikke Englænderne, der tidligere ved Grisi og hendes Efterlignerinder, havde opfattet den som en lidenstabelig Medea; Forfatteren til „Oberon“ og flere Textbøger, Blanche, var en ivrig Antagonist; men disse smaa Pust forsvandt i Jubelens og Erkjendelsens Herlighed, og lykkelig var hun i sit stille Hjem under de sthyggefulde Træer; jeg kom en Middag der, træt og ødelagt af de idelige Indbydelser, den overvældende Gyldest! „Ja, nu kan De prøve, hvad det er at gøres af!“ sagde hun, „man bliver som slidt op! og hvor tomt, hvor uendelig tomt er det med alle de Talemaader, som siges En!“ Da jeg siden kjørte hjem i hendes Vogn, trængte Folk sig tæt op til den, de troede, at Jenny Lind sad deri, og de fandt kun mig, der var dem en fremmed, ubekjendt Herre. Gamle Hambro havde ved mig indbudt Kunstnerinden til en Dinée paa sit Landsted, men hun var ikke at bevæge til at tage derimod, ikke engang, da det overlodes hende at bestemme de Indbudnes Antal, ja selv at være sammen kun med den gamle Mand og mig, hun vilde ikke forandre sin Maade at leve paa, men tillod mig at bringe den gamle, hæderlige Mand ud til sig, det gjorde jeg, og de To kom hyppeligt ud af det sammen, de talte endogsaa om

Penge og Lø af mig, der forstod mig saa lidt paa disse og paa at omsætte mit Talent i Guld.

En ung Billedhugger, Durham, ønskede at modelere hendes og min Buste, Ingen af os havde Tid at sidde længe for ham; ved et Par Ord fra mig fik den unge Mand imidlertid Tilladelse, en halv Time at komme til hende og omforme den Leerbuste, han, efterat have seet hende i Theatret, alt havde udkastet; jeg gav ham dobbelt saa lang Tid, og i denne ene Time frembragte han en, efter Tiden, mærkelig god Buste. Den har, med Jenny Linds, været paa Udstillingen i Kjøbenhavn, hvor begge bleve meget for strengt bedømte; thi der var Righed og aandelig Opfattelse i begge, og hvilken dansk Kunstner havde vel i saa kort Tid som Durham kunnet frembringe mere, end hvad her er givet. Siden ere Aringer gaaede, før jeg igjen saae Jenny Lind, hun forlod, som vi vide, under Triumph og Jubel, England og gik til Amerika.

Grev Reventlow førte mig til Lady Morgan; han havde alt et Par Dage forud sagt mig, at den gamle Dame ventede os, men at hun havde udsat det til en bestemt Dag, da hun, betroede han mig, nok kjendte mig af Navn, men aldrig havde læst Noget af mig, og nu i Hast først vilde gjøre sig bekendt med Improvisatoren, Eventhyrene o. s. v. Hun beboede et Huus med smaa, brogede Værelser, fulde af Rococo, Alt havde et fransk Anstrøg, og især den gamle Dame, hun var Liv og Munterhed, talte fransk, var selv ganske fransk og uhyre sminket; hun citerede af mine Bøger, som jeg vidste, hun havde læst i Hast, men altid dog af en stor Høflighed mod mig; paa Væggen hang en Haandtegning af Thorvaldsen, det var „Natten og Dagen“, som vi have dem i Basrelief, og som hun i Rom havde faaet af ham. Hun sagde, at hun til Ære for mig vilde indbyde alle Londons berømte Forfattere, da skulde jeg lære at kjende Dickens, Bulwer o. s. v.; og strax om Aftenen førte hun mig til

Lady Duff Gordon, der havde oversat mit Eventyr „den lille Havfrue“, og er en Datter af Forfatterinden Fru Musten; her skulde jeg træffe en Mængde Berømtheder, og det var ogsaa Tilfældet; men en endnu større udvalgt Kreds modtoges jeg i hos en anden engelsk Forfatterinde, til hvem min Ven Terdan, Udgiver af „Literary Gazette“ førte mig, nemlig til Lady Blessington. Hun boede i en Udfant af London i sit Palais „Gore house“. Hun var en blomstrende, noget corpulent Dame, særdeles elegant klædt og med glimrende Ringe paa Fingrene. Hun tog saa hjertelig imod mig, som var jeg en gammel Bekjendt, trykkede min Haand, talte om „en Digters Bazar“, og sagde, at deri var en Skat af Poesie, som der ikke fandtes i mange Bøger tilsammen, at hun i sin sidste Roman havde nævnet den; vi gik ud paa den store Altan til Haven, den var rigt omboret med Ephen og Viinløv, en stor sort Fugl fra van Diemens Land og to hvide Papegøier ghyngede derude, den sorte Fugl blev klappet og maatte slaae sine Triller for mig; under Altanen vorte mange Roser, der var deilig Grønsvær, og to prægtige hængende Grædepile, lidt længere henne paa et Stykke Eng, græssede til Stads en Ko, det Hele saae saa landligt ud. Vi gik sammen ned i Haven, hun var den første engelske Dame, jeg ret forstod, men hun talte ogsaa med Flid saa langsomt, holdt mig dertil fast om Haandledet, saae mig bestandigt ved hvert Ord lige ind i Dinene, og spurgte da, om jeg nu forstod hende. Hun fortalte mig Ideen til en Bog, den hun gjerne vilde, at jeg skulde skrive, en Idee, hun syntes vorte ind i mit Hige. Det var om en fattig Mand, som kun eiede Haabet, og en rig, som eiede det Reelle, men ikke Haabet, og da vise hvor ulykkelig han var, medens den Fattige var lykkelig. Hendes Svigersøn Grev d'Orsay kom til, Londons eleganteste Herre, der, som man sagde mig, ved sit Toilet bestemte Englands Mode-
dragt. Vi traadte ind i hans Atelier, hvor i Leer stod forfær-

diget af ham en næsten færdig Buste af Lady Blessington, ligesom der ogsaa var et Oliemaleri af Jenny Lind, som „Norma“, malet af Grev d'Orsay efter Hukommelsen. Han syntes en meget talentfuld Mand, ligesom han ogsaa var høist høflig og elskværdig. Lady Blessington førte mig derpaa gennem alle sine Værelser, Napoleons Buste eller Portrait fandtes næsten i de fleste. Til sidst kom vi i hendes Arbeidsværelse, her laae paa Bordet en Mængde Bøger opslagne, og, som jeg saae, alle om Anna Bolshyn. Vi talte om Poesie og Kunst, og med Kjendskab og stor Kjærlighed berørte hun mine Arbejder, i hvilke, sagde hun, fandtes Meget af det, der især greb hende hos Jenny Lind, en hvis Indderlighed og Natur. Hun talte om denne Kunstnerindes Fremstilling af „la Sonnambula“, den Reenhed og Jomfruelighed, som her aabenharede sig, og Lærerne stod hende i Dinene ved Talen derom. To unge Piger, jeg troer hendes Døttre, bragte mig en Gaandsfuld af de deiligste Roser; Sædan og jeg indbødes til een Dag at tilbringe en Middag her, da vilde hun føre mig sammen med Dickens og Bulwer. Da vi til den Tid kom, fandt jeg det hele Huus i festlig Pragt; Tjenere i Silkestrømper og med puddret Haar stode paa Gangen, Lady Blessington selv var i Glæde og Herlighed, men med det samme milde, straalende Ansigt, hun sagde mig, at Bulwer ikke kom, han levede i denne Tid kun for Valgene og var ude at samle Stemmer; hun syntes ikke særlig stemt for denne Digter som Menneſke, sagde ogsaa, at han stødte fra sig ved sin Forsængelighed, og var der til temmelig døv og meget vanskelig at underholde sig med; om hun saae gennem et falskt Glas, veed jeg ikke, anderledes varmt talte hun, og det gjorde Alle, om Charles Dickens; ogsaa han havde lovet at komme, ham skulde jeg lære at kjende. Jeg sad just og skrev mit Navn og et Par Ord foran i „True story of my life“, da Dickens traadte ind, ungdommelig, smuk, med klogt, venligt Udtryk og et stort kjønt Haar, der faldt

til begge Sider. Vi tryffede hinandens Hænder, saae hinanden dybt ind i Dinene, talte og forstod hinanden. Vi vare komne ud paa Verandaen, jeg var saa bevæget glad ved at see og tale med den af Englands nu levende Digtere, jeg elskede høiest, Taarerne traadte mig i Dinene. Dickens forstod min Kjærlighed og Beundring. Blandt mine Eventyr nævnede han „den lille Havfrue“, som Lady Duff Gordon havde oversat i Bentleys Magazine, ogsaa „Bazaren“ og „Improvisatoren“ kjendte han; ved Bordet fik jeg Plads nær ved Dickens, kun Lady Blessingtons unge Datter sad imellem os. Han drak et Glas med mig, det gjorde ogsaa den nuværende Hertug af Wellington, dengang Marquis af Duero; for Enden af Bordet var et stort Billede, Napoleon i Legemsstørrelse, det hang stærkt belyst af mange Lamper. Her var Digteren Milnes, her var Postchefen for hele England, Forfattere, Journalister og Adelsmænd, men for mig var Dickens den Fornemste. En stor rig Kreds af de hæderligste Mænd saae jeg, men foruden de to Døttre kun Mænd; ingen Andre kom i Lady Blessingtons Huus, disse søgte det ubetinget, mig blev det af Grev Reventlow og Flere indpræget, at jeg i de store Saloner ikke maatte sige, at jeg kom til Lady Blessington, det var ikke Fashion, hun var i højeste Grad der i Miscredit. Grunden man gav, om den er sand veed jeg ikke, var den, at Svigersønnen Grev d'Orsay fandt sig hellere i sin Svigermoders, end i sin Kones Selskab, og at den unge Kone, iøvrigt Steddatter af Lady Blessington, derfor havde forladt Mand, Huus og Hjem, og levede hos en Veninde, medens Gemalen blev tilbage. Paa mig havde Lady Blessington gjort et høist behageligt Indtryk, og jeg kunde ikke lade være i de store Kredse, naar om Aftenen en Flok af de høie Damer spurgte mig, om hvem jeg havde besøgt, jeg da nævnede Lady Blessington; da blev der altid en Pause, spurgte jeg saa om Grunden, hvorfor man

ikke kunde komme der, eller hvad der ikke var, som det skulde hos hende, fik jeg kun en kort Affærdigelse, som ikke god; en Dag talte jeg om hendes personlige Elskværdighed og om hendes Gemt, fortalte, hvorledes hun var grebet ved at omtale Jenny Linds Fremstilling af „Sonnambula“, hele den Svindelighed, hun derved aabenbarede; jeg havde seet hende sælde Taarer derved! „Skabning!“ udbrød indigneret en gammel Dame, „Lady Blessington græde ved Jenny Linds Ustyld!“ Et Par Uar efter læste jeg om Lady Blessingtons Død i Paris, Grev d'Orsay var den, som sad ved hendes Dødsleie. Blandt andre litteraire Damer i London maa jeg nævne Dvækerinden Mary Howitt, ved hvis Oversættelse af „Improvisatoren“ jeg blev indført og kjendt i England. Ogsaa hendes Mand, Charles Howitt, er bekjendt som Forfatter, de udgav paa den Tid i London „Howitts Journal“; netop i Nummeret, der udkom Ugen før min Ankomst her, var leveret en Slagt Berømmelses-Tale over mig, samt mit Portrait, der stod rundt om i Vinduene i flere Bogudsalg. Jeg blev strax den første Dag, jeg kom, opmærksom derpaa og gik ind i en lille Boutik og købte det; „ligner det nu Andersen?“ spurgte jeg Madamen, som folgte det; „o, det er ganske frappant!“ sagde hun, „De vil kjende ham efter Billedet!“ — Men hun kjendte mig ikke, uagtet vi længe talte sammen om Ligheden. — „True story of my life“, en Oversættelse af „das Märchen meines Lebens“, havde Mary Howitt nylig udgivet paa Brødrene Longmanns Forlag, Bogen var som sagt dediceret Jenny Lind og er ogsaa senere udkommet i Boston. Strax ved min Ankomst havde Mary Howitt med sin Datter besøgt mig og bedet mig ud til sig i Clapton udenfor London; det var vistnok to danske Mænd derud, jeg foer med Omnibus, den var belæsset ude og inde, Veien fik aldrig Ende. Howitts boede godt, her var Male-

rier og Statuer, en net Have. Alle toge venligt imod mig. Nogle Huse derfra boede Freiligrath, den tydske Digter, som jeg engang havde besøgt i St. Goar ved Rhinen, da sang han de varme, malende Sange; Kongen af Preussen havde givet ham en aarlig Livrente, og den stødte han igjen tilbage, da Herwegh spottede ham som pensioneret Digter; skrev derpaa Friheds-Sange, gik til Schweiz og derfra til England, hvor han ernærede sin Familie ved at være paa et Handelscontoir; en Dag inde i London havde jeg mødt ham i Trængselen, han kjendte mig, jeg ikke ham, thi det tykke sorte Skjæg, jeg før havde seet ham med, var raget af. — „Vil De ikke kjendes ved mig?“ sagde han og loe, „jeg er Freiligrath!“ og da jeg havde draget ham fra Trængselen hen mod en Dør, sagde han i Spøg: „De vil ikke tale i Mængden med en mig, De, Konge-Ven!“ — Der var venligt i den lille Stue, mit Portrait hang paa Væggen, Maleren Hartmann, der engang paa Gravensteen havde tegnet det, traadte just ind i Stuen, vi talte om Rhinen, om Poese, men jeg var lidende af Livet i London, af Touren herud, imidlertid stolede jeg paa, at Aftenen blev kjelig og tog igjen Plads i Omnibus'en, men før jeg var vel ude af Clapton, sank alt mine Lemmer sammen, jeg følte mig syg, mat i en Grad, som jeg havde været det i Neapel, jeg var nær ved at besvime og altid blev Omnibus'en fuldere og mere varm, hvert Dieblisk holdt den og fyldtes nu ogsaa ovenpaa; bestøblede Been hang ned for de aabne Vinduer. Flere Gange var jeg ved at sige til Conducteuren: „Før mig ind i Huus, hvor jeg kan blive, thi jeg holder det ikke ud.“ Vandet sprang mig ud af alle Porer. Det var rædsomt! og altid langsomt fremad, mig forekom det tilsidst, som Alt flød bort omkring mig. Da jeg endelig naaede Banken, steg jeg ud i en Droschke og nu, jeg sad ene og fik det mere lustig, kom jeg til mig selv og naaede

Hjemmet, men en mere qvalfuld Fart, end den fra Clapton, har jeg sjelden prøvet. — Imidlertid havde jeg dog lovet at komme derud igjen og blive der et Par Dage, det var dette længere Ophold der, som gav mig Mod til at begynde samme Rejse igjen og i Omnibus. Det skulde være stille, nydende Dage derude, men Venner ville tidt gjøre det mere end godt. Man skal altid føres fra det Nære til det, der er længere borte, og saaledes allerede den første Dag gik det efter Middag afsted i en Genspænder, fem Personer indeni, tre udenpaa, vi skulde til et Landssted hos en gammel Frøken; det var en rædsom Hede, den hele Udflugt var complet til et Capitel i en af Dickens Romaner.

Endelig naaede vi da til den gamle Frøken, der nok var literair; midt paa Græsplainen foran Huset legede en Mængde Børn, det saae ud som en heel Skole eller Pensjonsanstalt, de dansede rundt om en stor Bøg midt paa Marken og havde Alle Krands af Bøg eller Gysen om Hovedet. De sang og sprang. Man kaldte dem hen til mig, sagde dem, at jeg var den Hans Christian Andersen, der havde skrevet Eventyrene, som de kjendte, og de trængte dem Alle omkring mig og rakte mig Haanden; sprang og sang saa igjen paa den grønne Mark. Der var rundt om smukke Høie og store Træpartier, der kastede deilig Slagskygge; jeg skottede derhen, for vi maatte sidde i den lille Have i et solhedt Lysthuus; her kom en døv Forfatterinde, som skrev politisk, en Mængde Digtere, hvis Navne jeg ikke kjendte, jeg blev mere og mere udmattet og maatte tilsidst søge Hvile, hele Eftermiddagen ligge stille hen i en eensom Stue, jeg mægtede ikke at røre mig. — Da Solen gik ned og det lustedes lidt, blev jeg glad ved at kunne igjen aande; paa Hjemturen til Clapton saae vi det belyste London udsiraft under os, det var som en storartet Illumination, som et transparent Grundrids i det Gigantiske; man saae i Ildcontour ved

de mange Gaslygter flere bugtede Gader, nogle strakte sig lige ud mod den fjerne Horizont, et phosphorist Hav med tusinde Ildfyr. — Næste Dag var jeg igjen i London. —

„High life“ har jeg her seet og — „Armod“, disse ere de to Poler i min Grindring. — „Armod“ saae jeg personificeret i en bleg, udhungret ung Pige, i slidte, elendige Klæder, skjule sig i Hjørnet af en Omnibus, „Elendigheden“ saae jeg, og dog sagde den ikke et Ord i al sin Jammer, det var den forbudt; jeg husker Tiggerne, Mænd og Kvinder, de bare paa Brystet et stort, flitt Papir med de skrevne Ord: „Jeg døer af Sult! Forbarmelse!“ De tør ikke tale, det er dem ikke tilladt at betle, og saa glide de som Skygger forbi. De stille sig foran En, og stirre med Hungerens og Sorgmodets Udtryk i det blege, magre Ansigt; de stille sig udenfor Cafféer og Conditiorier, vælge een mellem Gæsterne, som de uafslædig stirre paa med et Blik, o et Blik, som Elendigheden kan have det; hun peger paa sit syge Barn og paa det skrevne Blad paa sit Bryst, der staaer: „Jeg har ikke spist i to Dage.“ Jeg saae Mange, og man sagde mig, at i mit Qvarteer var kun Faa, i de Riges aldeles Ingen, det var luffet for den stakkels Parias Slægt. Alt i London bliver Industri, ogsaa Betleriet, det gjælder om bedst at kunne drage Opmærksomheden hen paa sig, og jeg saae et Arrangement, hvorved det tilfulde opnaaedes. Her stod midt i Rendestenen, thi paa Gade og Tortog vilde han have spærret Passagen, altsaa midt i Rendestenen, en reenligklædt Mand med fem Børn, det ene Barn mindre end det andet, alle i Sorg, med et langt Sørgeflor fra Hat og Raskjet, alle reenligklædte i Rendestenen, og hver holdt et Knippe Svovlstikker til Salg, betle maatte de jo ikke. — En anden meget hæderligere og høist indbringende Industri er at være Gadesfeier, og paa de fleste Hjørner seer man en saadan med sin Koft; han feier stadigt Overgangsstedet fra Gade til Gade eller

en vis Deel af Fortoget, og hvem der vil, giver ham en Penny; der skal være Qvarterer, hvor disse i Ugens Løb opsummere sig til en Formue; det er Bulwer, troer jeg, som har skrevet en lille Fortælling om en saadan Mand, hvis Gaandtering Ingen i hans Qvarter kjender, han forlover og gifter sig med en hæderlig ung Pige, hver Dag er han borte fra sit Huis, Ingen veed hvor, og derpaa hver Løverdag bringer blanke Sølvstykker hjem; Familien er i Angest og Uro, troer han er Falskmyntner, passer ham op og opdager da, at han er Gadefeier. Jeg saae selv et af Afrikas Børn, en Neger med Turban paa, øve her den ædle Feiekunst. — Det var Livet i London, jeg saae; jeg fik et Indblik i „high life“, i de rige Sale og Trængselen paa Gaderne, Jubelen i Theatrene og, hvad der er en Deel af Nationen, Kirkerne; dog Kirker skal man see i Italien. Paulskirken i London seer betydeligere ud udenfra end indeni; den er lille imod Peterskirken, har ikke det Høitidelige som Maria Maggiore og Del Angeli i Rom. Den gjorde det Indtryk paa mig, som et herligt Pantheon, med rige, marmorne Monumenter. Over dem alle, over hver Statue herinde laae ligesom et sort Slør, det var et Slør af Kulroen, der var trængt herind og gav hver Statue et eget silkeagtigt Overtræk. — Paa Nelsons Monument staaer en ung Figur, den strækker Haanden hen mod een af de fire Seiersindskrifter, netop mod „Kjøbenhavn“; som Dansk havde jeg den Følelse, at det var, som om han vilde flette den ud af sin Triumph. — Westminster gjorde paa mig et ganske anderledes storartet Indtryk, og det i sit Ydre, som i sit Indre, det er en Kirke! Skade, at der, for Englændernes Comfort, inden i den store Kirke er bygget en mindre, hvor Gudstjenesten holdes. Da jeg første Gang, gennem en Sidedør, traadte ind i Westminster, stod jeg netop i „the poets corner“, det første Monument, mit Die faldt paa, var Shakespeares; vieblikkelig glemte jeg, at hans

Støv ikke hvilte her, en Andagt, en Ålvor fyldte mig og jeg heldede Panden mod det kolde Marmor, ved Siden er Monument eller Grav for Thomson, til Venstre for Southey, og under Gulvets brede Stene ligge Garrick, Sheridan og Samuel Johnson. — Som bekendt har Geistligheden ikke tilladt, at Byrons Monument fik Plads herinde. „Jeg savnede det her!“ sagde jeg en Aften til een af Englands Bisper og lod, som jeg ikke vidste Grunden, „hvor kan det være, at et Monument af Thorvaldsen gjort for Englands største Digter ikke opstilles der?“ — „Det har andetsteds en fortræffelig Plads!“ svarede han undvigende. — Mellem de mange andre Monumenter i Westminster over Konger og Mægtige var der især eet, jeg altid maatte standse ved, idet jeg der paa een af Marmorstikfælsene, saae, forunderligt ligt, bedre end endnu nogen Billedhugger eller Maler har givet det, mit eget Ansigt. Ja, det var mærkeligt ligt min Buste. En Skare Fremmede, som en Dag tilfældigviis, da jeg ogsaa stod der, saae paa den og mig, studsede og betragtede mig med Forundring; det var dem, som om den høie Herre i Marmoret gik levende i Kjød og Blod gennem Kirkens Gange i min Skikkelse.

Allerede tidligere har jeg sagt, at det netop var i Valgtiden, at jeg opholdt mig i London, den var Skyld i, at jeg ikke traf sammen med Bulwer, Valgtiden, med alle dens Arrangementer og Udskielser, dem vi i vort Land nok ogsaa komme efter, er første Gang seet ganske folkelig og broget. — Paa flere Blade og Gader vare Tribuner for Talerne opreiste. I Trængselen gik Folk med Valglister paa Bryst og Ryg, for at man kunde læse Navnene; Janer vaiede, Janer bares i Tog omkring; fra Vogne, opfyldte med Vælgere, vaiede Tørklæder og store Flag med Indskrifter. Syngende og skrigende kom mange daarligtklædte Folk i elegante Vogne, tidt med meget pynteligt Tjenerskab; det var, som Herskaberne havde ladet deres ringeste Tjende hente,

som var det den gamle hedenste Fæsttid, hvor Herstabet selv opbarter sine Slaver. Om Tribunen er der en Trængsel, en Murren, her flyve stundom fordærvede Appelsiner, ja endogsaa Nadsler i Hovedet paa Taleren. — Jeg saae i et af de elegantere Qvarterer to unge, velklædte Mænd nærme sig Tribunen, men idet den Gne vilde stige op, sprang der Nogle til, trykkede dem begge hver Gatten ned over Dinene, dreiede dem om og nu bleve de af hele Folkemassen, fra den Gne til den Anden, puffet og stødt fra Tribunen, ja ud af hele Gaden, saa at de slet ikke fik Lov at stille sig. — Ude i Londons Omegn, flere Mile bort, hvor jeg til Bogns gjorde et Par Udflugter, var dette Diebliffets Opgave endnu mere fremtrædende og ene raadende. I hele Optog, saae jeg, kom de forskjellige Candidat-Partier, med stor Fane foran sig og paa hver de meest stærke Indskrifter. De Fleste vare for en Hr. Hodges, hans Navn især prangede rundtom; det ene Partie havde mørkeblaae Faner med Orange, det andet lyseblaae, og Indskrifter som: „Hodges for evig!“, „Rothschild, de Fattiges Ven!“ o. s. v. Der var Musik med hvert Tog og al mulig Pøbel. En gammel syg, rystende Mand blev ført paa en Trillebør hen for at give sin Stemme. Paa Torvet samlede Stemmer; der var ved denne Leilighed ligesom heelt Marked, med Træ og Værrædstelte, hvori fandtes alskens Ting tilkjøbs; et heelt Theater blev reist op, jeg saae dem bære Skov-Coulisserne over Gaden ind i den store Theatris-Halle. — Hvad her imidlertid tog sig pynteligt ud og var som Hjem til en heel Digtning, var de nydelige vandrende, eller rettere kjørende Bispekrammer-Buse. Den hele Huus-holdning paa en Karre, med to Hjul, trukket af een Hest. Det var complet et Huus med Tag og Skorsteen; det Hele deelt i to Rum, hvoraf det bageste dannede en Slags Stue eller Kjøkken, med Talerkener og Kasseroller; her midt i Døren, udad, som paa en Omnibus, sad Konen og spandt paa sin Rok; for det aabne Vindue hang et lille rødt Gardin. Man-

den og Sønnen red, men styrede tillige Hesten foran det vandrede Huus.

Nuværende Baron Hambro havde udenfor Edinburgh ved Stirling-Bugten leiet et Landsted, hvor han tilbragte Sommeren, for at hans syge Kone kunde nyde Strandbade; han skrev til sin Fader, at han maatte overtale mig til at komme til ham, da jeg i Skotland eiede saa mange Venner, som der glædede sig til at see mig; jeg frygtede for at gjøre den lange Reise, da jeg ikke talte godt nok Engelsk til saaledes ene at vove mig ud i Landet; en fornyet Indbydelse og Brev til Faderen om, at han skulde følge med, bestemte mig, og i gamle Hambros Selskab gik det nu paa Jernbanen fra London til Edinburgh; vi deelte Rejsen i to Dage og gjorde York til vort Nattekvarteer. Det var „expres train“; i flyvende Flugt, uden Rast eller Hvile, der var ikke paa hele Farten Tid at komme ud af Vognen. Før sang man: „Gjennem Dale, over Bjerger“, her maatte man synge: Over Dale, gennem Bjerger! vi fløi som den vilde Hær; Landsskaberne rullede sig ud om os og under os, Egnene ligne Syen og Als, stundom gik det ind i Jorden, i uendelige, miselange Tunneller, hvor der for Lufts Skyld flere Steder ovenover var gjort Abning; vi mødte uendelig mange Tog, der susede som Raketter forbi, og atter kom nye Landsskaber, af mere Bjergnatur, med Teglblanderier, hvor Ilden lyste ud af Skorstenene. — Paa Banegaarden i York hilste en Herre paa mig og præsenterede to Damer, det var nuværende Hertug af Wellington, som kjendte mig, han kom med sin Brud. — I „Black Swane“ i York blev overnattet; jeg saae den gamle By med sin prægtige Kirke; saadanne maleriske Huse, med udskåret Bjælkeværk i Gayle og Karnapper, som her, havde jeg endnu ikke seet. — Evalerne fløi i store Skarer omkring i Gaderne og over mit Hoved min egen Sugl, Storken. — Fra York gik vi med Banetog næste Dag til Newcastle, der laae

nede i en Dybde i Røg og Damp. Viaduct og Bro ved Byen vare ikke færdige endnu, vi maatte derfor Alle i Omnibus og gennem Staden til Jernbanen hiinsides Byen. — Her var en Trængsel og Uorden. — Man faaer ikke i England, som i andre Lande, et Tegn for sit Tøi, dette maa man selv passe paa, og det var ved de forskjellige Steder, hvor der skulde ompakkes, en heel Plage. — Trængselen her var netop den Dag meget stor, vi vare saa mange Reisende og tidligt om Morgenen var her just gaaet et Express-Tog for Gentlemen, der med deres Hunde droge paa Jagt i Skotland; alle Vogne til første Klasse vare tagne, vi kom Een og Hver ind i anden Klasse, der er saa flet den kan være, med Træbænke og Træskodder, som man i andre Lande har dem for fjerde Klasse. Over to forskjellige dybe Dale var Veien ikke færdig, men dog istand til at fjøres paa, her var Broernes Bjælkeværk lagt paa de mægtige Colonner, og Skinnerne flaaet paa, men for Diet var det, da al Brædeværket manglede, som foer vi hen ad et Bro-Gelænder, man faae gennem hele det aabne Bjælkeværk ned i Dybet under sig, hvor Folk gif og arbeidede ved Blodbredden. — Endelig var vi ved Floden, der gjør Grændsen mellem England og Skotland, Walter Scotts og Burns Rige laae for os, Landet begyndte at blive bjergigt, vi saae Havet, Jernbanen løber langs Kysten, en Mængde Baade laae derude og endelig naaede vi Edinburgh. Ved en smal dyb Dal, som var det en udtørret Voldgrav i stor Stiil, deles den i den gamle og den ny Stad og nede i denne Dal gaaer Jernbanen fra London lige til Glasgow. Det nye Edinburgh har lige Gader, moderne kjedelige Bygninger, den ene Linie skærer den anden eller løber parallel med den, den har intet andet skotisk, end at den som Skottens Plaid har, sine regelmæssige Kvadrater, men det gamle Edinburgh er en Stad saa male-

riff prægtig, saa gammel, saa skummel, saa eiendommelig. Husene, som i Hovedgaden have en to à tre Etager, vende Bagsiden ud til den Dybde, der skiller den gamle og den ny By og her faae de samme Huse ni til elleve Etager; naar nu om Aftenen Lysene der ere tændte hos de forskjellige Beboere, Etage over Etage, og de og det stærke Gaslys straalet over Tagryggen af de andre Huse i den høitliggende Gade, da er det et eget, næsten festligt Skue, med Lys høit op i Luften, der just maa sees nede fra Jernbanevognen idet man ruller ind under Edinburgh. Ud paa Aftenen kom jeg med gamle Hambro hertil; Sønnen holdt med sin Vogn i Banegaarden; glad og jublende var Modtagelsen, og i Gallop gik det igjen ud af Staden til det Lyststed i „Mount Trinité“, hvor jeg nu hos Hambros Familie skulde finde mit Hjem i Walter Scotts Land, i Burns Bjerge! en Mængde Breve laae som Bouquet til mig, Alt var rigt, hyggeligt og med den Comfort et engelsk godt Hjem kan byde; kjære, venlige Mennesker faae jeg, deltagende og hjertelige stemte for mig. Det var en lykkelig Aften i mit Liv.

Vort Hus laae midt i en Have, omgivet med lave Mure; Jernbanen fra Edinburgh løb tæt derved ud til Havbugten. Fiskerleiet her er en anseelig By, men meget lig de sjællandske Fiskeres. De skotske Fruentimmers Klædning var endmere malerisk end de Danskes; et bredtribet Skjort var nok saa pynteligt altid heftet op og man faae det brogede Underkjort.

Alt næste Dag var jeg som levet ind i Familien; hvor man veed, man er en kjær, velkommen Gjest, der bliver man snart hjemme. — Livlige, elskværdige Børn fandt jeg der, den gamle Bedstefader var glad i dem; atter var jeg igjen traadt ind i et lykkeligt Familieliv, var imellem

kjærlige, dygtige Menneſker. Huſets Skik og Brug var i Alt ganſke engeliſk; om Aftenen ſamledes Familie og Tjende til Huusandagt, en Bøn blev holdt, et Stykke af Bibelen læst for, ſom jeg ſiden ſaae det overalt i Familier, hvor jeg kom; det gjorde et ſmukt og godt Indtryk paa mig.

Hver Dag var rig paa Uſverling paa Nyheder for mig; allerede den første Formiddag begyndte det med Beſøg og med at ſee og kjende Alt rundt om; jeg trængte vel til legemlig Ro og Hvile, men hvor kunde man hengive ſig til den her, hvor der var en ſaadan Mængde at tilegne ſig.

Med Banetoget gif vi i nogle ſaa Minuter til Edinburgh; Toget ſtandsede foran en Tunnel under Bjerget opad hvilket ligge flere af ny Edinburghs Gader, de Fleſte ſteg ud, „er vi alt ved Maalet“, ſpurgte jeg. „Nei“, ſagde min Ledſager, idet vi alt ſattes i Bevægelse igjen, „men kun ſaa gaae længere med, man har Frygt for, at Tunnel'en her ikke er ſtærk, at den med hele Gaden ovenpaa kan ſtryke ſammen, og ſaa ſtige de Fleſte hellere ud her; den ſtryker ikke, medens vi kjøre, tænker jeg!“ og vi foer ind i den lange, mørke Hvalving — og den ſtrykede ikke dengang, men hyggeligt var det ikke; dog gjorde jeg altid Farten med frem og tilbage, hvergang jeg med Banetog beſøgte Edinburgh.

Udſigten fra den nye By til den gamle er imponant og prægtig, og frembyder et Skue, der ſtiller Edinburgh i male-riſt Gruppering ſammen med Constantinopel og Stockholm; den lange Gade, næſten kan den kaldes Quai, hvis Kloſten, hvor Jernbanen løber, betragtes ſom et Flodleie, har hele Panoramaet af den gamle By, med ſit Caſtel og Heriots Hoſpital; hvor Byen helder ned mod Havet, ſtaaer Bjerget: „Arthur's Seat“ beſjendt fra Walter Scotts Roman „Fængſlet i Edinburgh“; den hele gamle By ſelv er ſom en ſtor Commentar til diſſe mægtige Digtninger for alle Lande; derfor ſtaaer ogſaa

Walter Scotts Monument smukt, her hvor man fra den nye Deel af Byen seer Panoramaet af det gamle Edinburgh, det er i Form af et mægtigt gothisk Taarn, under dette sees Digterens stidende Portrait-Statue, hans Hund Maida ligger ved hans Fødder og i Taarnets øverste Buer vise sig de nu verdenskjendte Skikkelser fra hans Skrifter, Meg Merillees, the last Minstrel, o. s. v.

Hen over Kløften, hvor dybt nede Jernbanen er lagt mellem den gamle og nye Stad, fører en mægtig Bro, der mod Gaden berører de øverste Etager af de dybt nedefra reiste Bygninger. — Den berømte Læge, Dr. Simpson, var min Fører herinde; Hovedgaden løber hen ad en Bjergryg; de mange Sidegader fra den ere smalle, skidne og med ser Etages Huse; af svære Kampstene synes de ældste reist; man maa tænke paa de italienske smudsige Byers mægtige Bygninger; fattigdom og Glendighed syntes at kige ud ad de aabne Luger, der som oftest tjene som Vinduer, Låser og Klude hang ud for at tørres; i eet af disse Stræder viste man en mørk, skummel, en Hestestald lignende Gaard, det havde eengang været Edinburghs eneste og betydelige Hotel, hvor Konger toge ind, og hvor Samuel Johnson lang Tid havde boet. — Jeg saae Huset, hvor Burke havde levet, hvor de uhyggelige Offere bleve loffede ind og kvalte for at sælges som Cadavere. — I Hovedgaden stod endnu, men faldefærdig, Knox's lille Hus, hans Billed udhugget, talende fra en Prædikestol pranger paa dets Hjørne. — Forbi det gamle „Fængsel i Edinburgh“, der ikke ved sit Ordre men ved Walter Scotts Digtning drager Dinene til sig, gaaer det ned mod Holyrood House, der ligger i den vestlige Udkant af Byen. — En lang Ridderstol med flette Portraiter, kjedelige Værelser at gaae igjennem, og hvor Carl den Tiende har boet, saae jeg her; først i Maria Stuarts Sovestue blev det mig „Holyrood House“; Betrækket derinde viste „Phae-

tons Fald", det har hun altsaa stadigt haadt for Die, som var det en Forudmindelse om hendes eget. Ind i det lille Bærelse tætved var den ulykkelige Rizzio blevet slæbt for at myrdes, Blodpletter sees endnu paa Gulvet; paa hver Side var et skummelt Taarnkammer; udenfor laae Kirken, nu en deilig Ruin; Ephæ, der i England og Skotland udvælger med en Fylde, som jeg kun har seet det i Italien, dækker her Kirkens Mure, det seer ud som et heelt rigt Tapet; det evige Grønne snoer sig her op om Vinduer og Soiler; Græs og Blomster skyde op om Liigstenene.

Man kalde ikke disse Billeder fra Edinburgh Stykker af en Reisebeskrivelse, de ere virkelig Dele af mit Livs Historie, de have saa levende affpeilet sig i mit Sind og Tanke, at de kun der saa ganske for mig høre hjemme; de ere ligesom Resultatet af de Dage, jeg der henlevede.

Under denne Beskuen af By og Bygninger, knytter sig dertil en Scene, der overraskede og fyldte mig. — Vi vare et heelt Selskab komne op i „George Heriots Hospital“, en storartet, flotsmæssig Bygning, hvis Stifter, Guldsmeden, vi ved Walter Scotts Roman „The Fortunes of Nigel“ Alle kjende. Den Fremmede maa medbringe en skriftlig Tilladelse og derpaa hos Portneren selv nedskrive sit Navn, jeg skrev mit heelt ud „Hans Christian Andersen“, saaledes som jeg i England og Skotland altid nævnes. Den gamle Portner læste det og fulgte med egen Velvillie stadigt den gamle Hambro, der havde et godt, jovialt Ansigt og solvhvide Haar, og spurgte da: om han ikke var den danske Digter. — „Saaledes har jeg netop tænkt mig ham, dette milde Ansigt, disse ærbørdige Haar!“ — „Nei!“ svarede man og pegede paa mig, „der er Digteren!“ — „Saa ung!“ udbrød den Gamle, „ham har jeg læst og ham læse Drengene her!

Det er mærkeligt at see en saadan Mand, ellers ere de altid gamle eller døde, naar man hører om dem!"

Man fortalte mig det, og jeg gif hen til den gamle Mand, trykkede hans Haand; han og et Par af Drengene, der kom til og bleve udspurgt, vidste godt Bæstet om the ugly duck og the red shoe! — Det overraskede mig, bevægede mig, at jeg her oppe var kjendt og havde Venner hos de fattige Børn og deres Omgivelse. Jeg maatte træde tilside for at skjule mine Taarer, Gud kjender mit Hjertes Tanker.

"This is indeed popularity!" siger den engelske Forfatter Boner, som i Fortællingen til "the dream of little Tuk and other tales" omtaler dette Træk.

Redactøren til "Literary Gazette", Jerdan, havde givet mig Brev med til den bekjendte Medarbejder af "Edinburgh Review", Lord Jeffrey, hvem Dickens har dediceret sin "the cricket on the hearth"; han boede udenfor Edinburgh paa sin Landeiendom, et sandt gammel, romantisk Slot, hvis Mure og Vægge næsten skjultes af Evgitgrønt. Der brændte en mægtig Ild paa Kaminen i den store Sal, hvor Familien snart samledes, hvor Unge og Gamle kjærligt sluttede sig om mig. Børn og Børnebørn kom; jeg maatte skrive mit Navn foran i hver af de forskjellige af mine Bøger, de eiede; vi vandrede om i den store Park hen til et Punkt, hvorfra man oversaae Edinburgh, der herfra ikke er ulig Athen, her var ogsaa et Lykabettoes at see, og et Akropolis. — Et Par Dage efter gjengjældte hele Familien mit Besøg, de kom til "Mount Trinité". Ved Afstedten sagde Lord Jeffrey: "Kom snart til Skotland, at vi kunne mødes, jeg har ikke mange Aar at leve i!" Døden har alt kaldt ham, vi mødtes ikke mere paa denne Jord.

Flere berømte Personligheder samledes jeg med i Selskabet hos Forfatterinden Miss Righby, som har besøgt Kjøbenhavn og skrevet om den, og hos den udmærkede Læge Simp-

son; — jeg lærte at kjende de meest forskjellige Personligheder. — Jeg mødtes med den joviale Critiker Wilson; han var Liv og Lune, kaldte mig spøgende „Broder“; de meest forskjellige critiske Partier mødtes i at vise Velvillie mod mig. „Den danske Walter Scott“ var det Uresnavn, Mange bærede mig uværdigt med. Forfatterinden Mrs. Crowne bragte mig sin ogsaa paa Dansk oversatte Roman „Susan Hopley“. Vi mødtes hos Dr. Simpson, hvor i den store Aftencirkel blev gjort flere Forsøg med Wether-Indaanding; det var for mig ufsjont, især at see Damer komme i denne Drømme-Ruus, de lœ med aabne, døde Dine, der var noget Uhyggeligt deri, og jeg udtalte det, erkjendende, at det var en hypperlig og velsignet Opfindelse, til at benytte ved en smertelig Operation, men ikke til at lege med; gjøre Spørgsmaal, det var en Uret, var som at friste Gud; en gammel, værdig Mand sluttede sig til mig, udtalte det samme; jeg syntes ved min Baaastand at have vundet hans Hjerte; og da vi nu et Par Dage efter, tilfældigviis mødtes paa Gaden, hvor jeg, meest for at eie en Grindring fra Edinburgh, havde kjøbt den hele hellige Bibel, en billig, smuk Udgave, blev han mig endnu mere god, flappede mig paa Kinden og udtalte sig saa varmt om mit fromme Sind, som jeg slet ikke fortjente det. — Tilfældigheder stillede mig i det Øjs, han fandt smukt.

En otte Dages Tid var gaaet, jeg vilde see noget af Høilandet; Hambro, der med sin Famillie skulde til et Bad paa den skotske Vestkyst, foreslog mig at være deres Gjest med paa Reisen gjennem en Deel af Høilandet og med dem see de Steder, Walter Scott har malet os i „Lady of the Lake“ og i „Rob Roy“; først i Dumbarton skulde vi skilles.

Paa modsatte Side af Stirling Fjord ligger den lille By Kirkaldi, hvor der paa det skovbegroede Fjeld ligger en mægtig gammel Ruin, Strandmaager omslagrede den og dykkede

strigende Bingerne i Vandet, man sagde mig først, at det var Ruinen af Slottet Ravenswood, men en gammel Herre fra Byen kom til og forklarede, at det var Noget, man havde fundet paa at sige Fremmede, fordi det Navn ved „Bruden fra Lammemoor“ havde faaet en mere almindelig Interesse, men i og for sig var Navnet Ravenswood et Whantastienavn af Digteren, det virkelige Sted for Begivenheden laae længere oppe i Skotland, ogsaa Navnet Ashton var et opdigtet Navn, idet den virkelige Familie levede endnu og hed Star.

Ruinen selv med sine skumle Tængsels-Hvælvinger, sit hyppige Ewiggrønt, der som et fast Tæppe laae hen over Muurresterne, hang sig fast ned over den ved Havet fremspringende Klippe, var saa malerisk, saa eiendommelig her, netop idet Havet ved Ebben var traadt bort, Skuet herfra over til Edinburgh saa storartet, saa uforglemmelig.

Med Dampskib seilede vi op ad Stirlingsfjord, en Nutids Ministrel sang skotske Ballader og spillede dertil paa sin Violin, det klang saa sørgeligt, og under disse Toner nærmede vi os Hoilandet, hvor Klipperne laae som Torpøster, Taagen lagde sig over dem, løftede sig igjen, det var som et Arrangement i Hast for at vise os Osfiens Land i dets rette Belysning. Stirlings mægtige Castel høit paa en Klippe, der synes som en gigantisk Steenfigur at være skudt ud fra den flade Slette, behersker Byen, hvis ældste Gader ere smudsige, slet brolagte og ganske som om de vare fra gammel Tid. Skotterne fortælle gjerne af deres Lands Historie, siger man; her kom ogsaa virkelig strax i Gaden, hvor Darnley's House ligger, en Skomager med Skjodskind for og gav os Oplysninger og Forklaringer om Darnley og Maria Stuart, om gamle Tider og Skotternes Bedrift. Det er en ganske storartet Udsigt, man har fra Castellet ud over den historisk berømte Slette, hvor Slaget stod under Eduard den Anden og Robert Bruce; vi kjørte hen

til Høien der, hvor Kong Eduard plantede sin Standart; Efterkommerne have hugget saa mange Stumper og Stykker af Stenene, mellem hvilke den stod, at der nu, for at forhindre Fortsættelsen heraf, er lagt et Jerngitter over Næsten af Stenene.

— Nær derved ligger en fattig Smedie, vi traadte herind, det var her Jacob den Fjerde flygtede ind, sendte Bud efter en Præst og skriftede, og da Præsten hørte, at det var Kongen, stodte han ham en Kniv i Hjertet. Smedens Kone viste os i sin lille Stue, at der i Hjørnet, hvor hendes Seng stod, var det netop, at Mordet var skeet. — Den hele Egn saae iøvrigt dansk ud, men mere fattig, og som i en koldere Aarstid end egentlig Tiden var. Lindetræet blomstrede nu her, mednes det hjemme har store Trækopper.

Det er dyrt at reise i England og Skotland, men her faaer man Noget for sine Benge, Alt er fortræffeligt, her er sørget for En, her er comfort, selv i den mindste Landsbyes Vertshuus, saaledes viste det sig for mig. — Calander er ikke stort andet end en Flekke, men man boede her som paa et grevligt Slot, bløde Tæpper laae op ad Trappen og hen ad Gangene, Ilden blussede saa lysteligt i Kaminen og den trængte man til, skjøndt Solen skinnede ude og man saae alle Skotterne gaae med de bare Knæ, der jo rigtignok ogsaa er deres Wintercostume; de svøbte sig i deres brogede Plaid, selv de fattige Drengene havde en saadan, om kun en Lås; udenfor mit Vindue hugtede sig en Flod om en gammel Høi som vore Kjempegrave, der var en hvælvet Bro med det hyggeligste Gviggrønt, og tætved løftede sig Klipperne, Bjerglandet aabnede sig for os. I den tidlige Morgen fjørte vi afsted for at komme betids nok med Dampskibet over Loch Katrine; Veien blev mere og mere vild, Lynge kom frem, den stod i Blomster, enkelte eenfomme Huse, opførte af Steen kom vi forbi; Loch Katrine, lang og smal, med et dybt mørkt Vand, strakte sig

mellem bruungrønne Bjerghøider; Lyng- og Krattskov dannede Rysterne og saa langt jeg saa, var Indtrykket det: er Jyllands Hede et Hav i Blisfille, saa er denne Egn Heden i Storm! Dødgjorte staae de store Bjerghølger, men alle grønne, med Krattskov og Græs; til Venstre for os i Søen laae en lille, tæt skovbegroet Ø, det var Ellens Ø, hvorfra „the Lady of the Lake“ havde styret sin Baad, Den, som Walter Scott ved sin Digting har gjort os kjendt og interessant.

Ved Søens modsatte yderste Bynt, hvor vi steg i Land, laae et fattigt Vertshuus, en Slags improviseret Nattequarteer, stort og udstrakt vel, med Seng ved Seng, vist et halvt Hundrede Stykker, men lavt til Loftet, Normaatteer paa Gulvet, smaa bitte Vinduer, som et Græstørvs-Huus saa dette Nattequarteer ud, hvor de Reisende der kom over Loch Lomond fra „røde Robins“ Land, kunde finde Ly til den følgende Morgen, at Dampskibet gik over Katrinajøen. — Vi blev her ikke længe; alle Passagerer begave sig afsted, de fleste til Fods, nogle til Hest; Hambro havde skaffet en lille Vogn for mig og for sin Kone, idet vi begge vare for svage til at gjøre den anstrengende Fodvandring gjennem Hedelandet. Her var ingen ordenlig Vej, kun en Sti, vi kjørte, hvor Vognen bedst kunde, over Høider og Dybder, over Knolder og Steen, der ved Mærker var anthydet, som en tilkommende Landevei; Rudsken gik ved Hesten; i springende, vild Fart rullede vi snart nedad, snart slæbtes vi langsomt opad, det var en egen Fart. Ikke et Huus var at see, ikke et Menneske mødte vi, rundt om laae stille, mørke Bjerge, svøbt i Taage; eensformigt altid det samme; en eenlig Faarehyrde, som forfrosen svøbte sig i sin graa Plaid, var den første og eneste levende Gjenstand, vi milevidt saa. Stilhed hvilede over det hele Landskab. Ben Lomond, det høieste Bjergpunkt, brød endelig gjennem Taagerne, og snart nede under os saa vi Lo-

mond-Søen. Nedsarten til den var, uagtet her løb en Slags Bei, saa steil, at det var et halsbrækkende Arbejde at komme her med Bogn, denne maatte blive og til Fods nærmede vi os det vel indrettede Vertshuus, hvor en Mængde Menneſter afventede Dampſkibet; ombord paa dette var den Førſte, jeg mødte, en Landsmand, Møens geologiske, fortræffelige Fremſtiller: R. Buggaard. Alle ombord vare vi ſøbte i vor Plaid; i Regn og Ruſt, Laage og Blæſt gif Dampſkibet heelt op til den nordligſte Pynt af Søen, der her ender i Udlobet af en lille Flod, Paſſagerer kom og gif; vi vare i Landet for hele Sceneriet i „Røde Robin“,

„Land of brown heath and shaggy wood,

„Land of the mountain and the flood!“

som det flinger fra „the last Minstrel“; her til Høre, idet vi ſeilede ned ad Søen tilbage, paſſerede vi „røde Robins“ Hule, ſtore Klippeſtykker laae ſtyrte ned; en Baad bragte os her et heelt Selskab, i dette var en ung Dame, ſom ſaae ſtift og gjennemtrængende paa mig, kort efter traadte en af Herrerne hen til mig og ſagde, at der var en ung Lady, ſom troede at kjende mig efter et Portrait, om jeg ikke var den danſke Digter Hans Chriſtian Andersen? jeg ſagde Jo, og den unge Dame fløi hen imod mig, glad og inderlig, med en Tillid, ſom til en gammel Bekjendt, trykkede min Haand og udtalte naturligt og ſnuft ſin Glæde ved at ſee mig; jeg bad hende om een af de mange Bjergblomſter, hun bragte fra „røde Robins“ Fjeld, og hun udføgte de bedſte og ſnuſteſte, hendes Fader og hele Familie omringede mig, bad mig følge med dem til deres Hjem, være deres Gjeſt, men jeg hverken kunde eller vilde forlade mit Selskab; Hambro morede den Hyldeſt, der viſtes mig, ſnart var alle Paſſagerers Opmærſomhed henvendt paa mig, og det var overraſſende, hvor ſtor Vennekredſen blev. Det er en forunderlig glad Følelſe, ſaaledes langt fra

Hjemmet at føle sig vel seet og modtaget, at ligesom tilhøre saa mange venligt stemte Menneffer.

I Balloch steg vi i Land, rullede afsted forbi Smollets Monument i hans lille Fødeby, og var mod Aften i Dumbarton, en ægte skotsk By tæt ved Glyde. Om Natten rasede en Storm med lange kjæmpestærke Stød, det var som om man under den ideligt hørte Havets Rullen, Alting knagede, Vinduerne klappede, en syg Kat mjavede i et Væk, det var ikke til at lufte et Die, i Morgenstunden blev det stille, gravstille just oven paa en saadan Nat, det var en Søndag, og det vil sige Noget i Skotland, Alt hviler da, selv Jernbanetogene tør ikke gaae, det fra London alene til Edinburgh standser ikke til Forargelse for de strengt hellige Skotter. — Alle Huse ere lukkede, Folk sidde inde og læse Bibelen eller drikke sig fulde — det har man almindelig sagt mig.

Det var min Natur ganske imod at sidde inde en heel Dag, slet Intet at see af Byen, jeg foreslog en Spadsjere-tour, man sagde mig, at det gik aldeles ikke an, det vilde forarge; hen imod Aften gik vi dog Alle en Tour ud af Byen, men der var en Stilhed, en Speiden fra Vinduerne, en Seen ud efter os, saa at vi snart vendte om. — En ung Franskmand, jeg talte med, forsikrede, at han med to Englændere fornylig havde en Søndageftermiddag været ude med en Medestang, en gammel Herre kom forbi og havde med de allerhaardeste og vrede Ord bebreidet dem deres „Ugudelighed“, at more sig paa en Søndag, ikke at sidde ved Bibelen, idetmindste skulde de dog ikke forarge og oprøre Andre! En saadan Søndagsfromhed kan ikke være almindelig sand; hvor den er det, agter jeg den, men som nedarvet Vane bliver den Masse og giver kun Anledning til Hykleri! —

Med Hambro traadte jeg ind i en lille Boglade, for at kjøbe Bøger og Landfort. — „Har De den danske Digter Hans

Christian Andersens Portrait?" spurgte Hambro i Spøg; „Ja!" svarede Manden og tilføiede: „Digteren selv skal være her i Skotland!" — „Vilde De kunne kjende ham?" — Manden saae paa Hambro, hentede mit Portrait, saae flist paa ham og sagde: „det er nok Dem!" — saa godt lignede Billedet! Jeg fik ikke Lov at være ukjendt, og da den gode Mand i Dumbarton horte, at jeg var Forfatteren, glemte han Alt, bad, om han maatte kalde sin Kone og sine Børn ind for at see mig og tale med mig; de kom, de syntes lykkelige ved at møde mig, jeg maatte trykke dem Alle i Haanden. Jeg sølte og forstod, at jeg virkelig, idetmindste mit Navn, var kjendt her oppe i Skotland. „Det troer nu Ingen hjemme!" sagde jeg til Hambro, og tilføiede: „nu lad saa være, det er ogsaa mere, end jeg fortjener!" — Jeg blev blød, jeg fældede Taarer, som altid, naar jeg overraskedes ved noget Uventet, noget altfor Meget man saae i mig som Digter. — Det Hele overgik jo mine dristigste Ungdoms-Drømme og Forhaabninger; tidt syntes jeg selv, er det ikke kun en Drøm, en forføngelig Drøm, jeg ikke engang tør fortælle mine Venner, naar jeg vaagner.

I Dumbarton tog jeg Afsted med Hambro, hans Kone og Børn gik til et Badested ved Havet, jeg med Dampfskibet op ad Clyde til Glasgow; Afsteden stemte mig inderlig veemodig, jeg havde hele min Tid i Skotland levet med de kjære Mennesker; Hambro selv havde været som en hjertelig omhyggelig Broder for mig, Alt hvad han troede kunde glæde mig, erholdt jeg, mine Duffer ligesom aflurede han mig, og hans fortræffelige Kone var fuld af Aand og Tølelse, saa inderlig deeltagende, Børnene saa fortrolige, saa livlige.

Jeg har siden Ingen af dem seet, Moderen vil jeg først see hos Gud, hvorhen hun gik fra sine Kjære her paa Jorden; med taknemmeligt Sind flyver min Tanke mod hende. Det er trø-

stende og godt, at have Venner og Kjære paa Jorden og — i Himlen.

En Kamp havde jeg endnu med mig selv, før jeg forlod Dumbarton, den, om jeg skulde gaae tilbage til London og hjem, eller forlænge Opholdet i Skotland, altsaa gaae endnu nordligere op til „Loch Laggan“, hvor Dronning Victoria og Prinds Albert opholdt sig, og af hvem, som der i Brev var sagt mig, jeg vilde blive naadigt seet.

Da jeg under Slutningen af mit Ophold i London i høieste Grad var lidende og angrebet ved det overanstrengende Selfabsliv, modtog jeg en naadig Indbydelse at komme til Dronningen og Prindsen paa Den Wight, jeg var da saa lidende og udpiint, at jeg aldeles ikke følte mig istand til at gjøre Reisen derhen for at fremstille mig; og ligesaa smigret jeg var ved den usædvanlige Naade, ligesaa fortyvlet var jeg over ikke at have Sundhed og Kræfter til at kunne modtage den, jeg raadførte mig med vor danske Gesandt, Grev Reventlow, og han, der vidste hvor afficeret og ilde jeg følte mig, sagde, at det blev bedst, jeg ligesom udtalte det i et Brev, og da jeg gik til de skotske Bjerge, for der at hvile og aande friere, og Dronningen netop ogsaa kom til Skotland, da udbede mig den Naade, om jeg der kom i hendes Nærhed og var rast og vel, jeg da turde forestille mig. Fra en af Hoffets Herrer fik jeg et privat Brev, hvori blev sagt mig, at de høie Herstaber vare mig naadige og gode, og at kom jeg til Loch Laggan, vilde Hendes Majestæt der modtage mig.

Opholdet i Skotland blev ikke en saadan Udhvilen, som jeg havde troet, jeg var ikke meget mere styrket nu efter tre Ugers Ophold her, end da jeg reisste herop, og dertil kom hvad Folk, som jeg troede velunderrettede, sagde mig, at jeg der i Miles Afstand ikke fandt noget vel indrettet Vertshuus, at jeg nødvendigviis maatte træde op med Tjener, kort sagt, vise mig lidt rigere, end min Kasse tillod det; skrive til Kong Chri-

stian den Ottende, der velvillig havde tilbudt selv at understøtte mig, kunde jeg efter min Vælelse ikke, da jeg mundtlig havde vægret mig for at modtage denne Naade, desuden vilde der gaae Uger hen, før jeg kunde have Svar tilbage. Det var mig en Lidelse! jeg skrev derfor Brev igjen, sagde, hvorledes jeg havde det, og at jeg troede det bedst for mig, at vende hjem, som jeg da strax gjorde, men opgav derved tillige de forskjellige Indbydelsler, jeg havde fra et Par af Skotlands rige og høie Herrer til at komme i deres Hjem, og jeg mistede at see Abbotsford, hvorhen jeg havde Unbefalingsbrev. Walter Scotts Svigersøn, Lockhart, hvis Gæst jeg i London havde været, havde saa hjerteligt og deeltagende modtaget mig, hans Datter, Bedstefaderens Indling, havde fortalt mig om den kjære Bedstefader, med hende havde jeg seet Baaben og andre Grindringer, der havde tilhørt den store Digter, hans herligt lignende Billede, hvor han sad med Hunden Maida, saae Iyslevende paa mig, og af Miss Lockhart fik jeg en Haandskrift af ham, den eengang kaldte: store Ubekjendte. Abbotsford maatte opgives, som „Loch Laggan“, og nedslaaet herover foer jeg med Banetoget hjemad, fra Glasgow først til Edinburgh.

En Begivenhed, i sig selv saa ganske lille, men for mig et nyt Fingerpeg paa min Lykkestjerne i Stort og Smaat, maa jeg dog fortælle. Jeg havde under mit sidste Ophold i Neapel kjøbt en simpel Palmestok, den var fulgt mig paa et Par Reiser og saaledes ogsaa til Skotland; da jeg med Hambros Familie kjørte over Heden mellem Loch Catrina og Loch Lomond, havde en af Sønnerne den at lege med og da vi ginede Ben Lomond, løftede han den iveiret og raabte: „Palme, kan Du see det høieste flotste Bjerg? Kan Du see der den store Sø?“ og saaledes fort, og jeg lovede, at Stokken, naar den igjen kom til Neapel med mig, skulde den fortælle Kammeraterne der om Taagelandet, hvor Ossians

Alander boede, om Landet, hvor den røde Tidselblomst var den hædrede, idet den prangede i Baabenet for Folk og Rige. Dampfskibet kom hurtigere, end vi havde ventet, vi bleve i Hast kaldte ombord. „Hvor er min Stof!“ spurgte jeg. Den var glemt oppe i Vertshuset; da Skibet, efter at have med os været ved Søens nordligste Bred, vendte tilbage, og Buggaard steg i Land, bad jeg ham, at tage Stoffen med til Danmark. Jeg kom til Edinburgh, og den Morgen jeg stod paa Banegaarden, for at gaae derfra til London, kom saa Minuter før vort Togs Afgang, Trainet fra Skotland; Conducteuren steg ned, kom hen mod mig, syntes at kjende mig og overrakte mig min Palmestof, idet han med et Smil sagde, „den har reist ganske godt alene!“ En lille Seddel var heftet ved den med Paaskrift „den danske Digter, Hans Christian Andersen!“ og en saadan Orden og Omhu havde der været, at Stoffen var gaaet fra Haand til Haand, først med Dampfskibet paa Loch Lomond, saa med Omnibusfører, derpaa med Dampfskib igjen og nu med Banetog, blot ved sin lille Anbefaling; den kom i mine Hænder, idet Signalet lød til at flyve fra Skotland; Stoffens Eventyr ffyllder jeg endnu at fortælle, gid jeg engang maa gjøre det saa godt, som den alene gjorde sin Reise!

Over Newcastle og York gif det fhydpaa. — I Vognen traf jeg den engelske Forfatter Hook med sin Kone, de kjendte mig og fortalte, at der i alle de skotske Aviser havde været talt om mig og mit Ophold hos Dronningen! — jeg, som slet ikke havde været der; Aviserne vidste Bested, et Blad saae jeg senere, som meddeelte, at jeg havde læst høit af mine Eventyr, og ikke eet Ord var sandt. Jeg kjøbte paa et af Holdestederne det nyeste Nummer af „Punch“; jeg stod omtalt deri; det var et Udfald, en lille Bemærkning over, at jeg den Fremmede, en Digter fra Udlandet, hædredes af Englands

Dronning med en Indbydelse, som ikke var tildeelt nogen engelsk Forfatter. Dette og den forskjellige Omtale af et Besøg, der slet ikke var blevet realiseret, piinte mig; hvad Vittighedsbladet „Punch“ angik, da sagde mine Medreisende, „det er et Tegn paa at være populair, naar man kommer i det Blad, manges Englænder vilde give mange Pund for at opnaae det!“ — jeg vilde dog helst være fri; forstemt og trykket ved denne Omtale, dette saaledes at tilhøre Offentligheden, kom jeg ganske syg til London. Grev Reventlow lovede paa det Bedste at udtale sig for mig hos den høie, ædle Dronning og Prinds Albert.

Jeg blev et Par Dage i London; endnu havde jeg Intet der seet, uden „high life“ og nogle af Landets udmærkede Mænd og Qvinder, derimod Gallerier, Museer, alt Sligt var mig fremmed, ikke engang Tunnel'n havde jeg faaet Tid til at besøge, til at see denne blev en Morgenstund bestemt, man havde raadet mig at gaae med et af de mange smaa Dampskibe der fare op og ned ad Themsen inde i London, men jeg følte mig saa stærkt angrebet, saa ilde just idet jeg vilde afsted, at jeg opgav den lange Fart ud til Tunnel'n, og maaskee herved — reddede Livet, thi netop samme Dag og Time, som jeg vilde have gaaet ombord paa et af disse smaa Skibe, sprang eet af dem „Criquet“ i Luften med 100 Mennesker; Rhytet om Ulykken lod øieblikkelig gjennem hele London, og uagtet det slet ikke var afgjort, at jeg netop var kommet paa dette Skib, Muligheden, ja Rimeligheden var dog saa nær, at jeg blev høitideligt, taknemlig stemt og takkede min Gud for den Sygelighed, der i en tiltagende Grad, virkelig fortør det afgjørende Dieblif til at komme ombord, havde overvældet mig.

London var nu forladt af hele den fornemme Verden, Operaen ophørt, de fleste af mine Umgangs-Venner vare gaaede

til forskjellige Badesteder eller over til Fastlandet. Jeg længtes efter Danmark, efter mine Kjære der, men før jeg forlod England, var jeg indbudt at tilbringe endnu nogle Dage paa Landet i „Seven-Oaks“ hos min Forlægger Richard Bentley; den lille By, tæt op til Knoles berømte Park, ligger kun en kort Vej fra Jernbanen til Canalen; det var altsaa et for mig bekvemt og kjært Besøg paa Hjemturen. — Jeg havde tidligere været i Seven-Daks, der er en heel lille Stad. Denne Gang gik det paa Jernbane til Tunbridge, hvor Bentleys Vogn afhentede mig. Dansk Natur omgav mig; Markerne vare saa grønne med smukke Høider og spredt paa disse stode flere gamle Træer, der gav det hele Landskab noget Parkmæssigt; skaarne Hækker eller et Jernstakit dannede oftest Skjelnet. — Prægtige og solid comfortable Stuer, Roser og Græsgrønt i Haven og tæt op til den bekjendte Knoles-Park, hvis gamle Slot tilhører Earlen af Amhorst. Een af de tidligere Besidderes Forsædte har været Digter, og til Ære for ham pranger der een Sal under Navnet Digtersalen; der hænger den gamle, høiadelige Herre, Digteren, øverst og i heel Størrelse, alle berømte Poeters Portraiter pynte de andre Vægge som Selskab for den her regjerende Poet. — I et af Nabo-husene var en Marschandiserbod, saa complet the old curiosity shops, som Dickens maler den i „Master Humphrys Clock“. Som en Fæst gik Dagen her hos de mange kjære Mennesker; jeg blev hjemme i dette ægte gammelengelske, fortræffelige Familieliv, hvor der fandtes al Comfort og Hyggelighed, som Formue og Elskværdighed kan skabe; paa de mange Stam-bogsblade, jeg her maatte nedskrive, udtaler et til Bentley selv ganske min Tanke og Stemning.

Med Længsel, hvori dog sig Angest blandet,
Jeg gik til Shakspears Land, min Barndoms Hu,
Og dansk, med Mark og Skov, sig havde' Landet,
Jeg var som hjemme, strax i første Nu;

Dg om mig Sproget ei for Læben søied',
 Jeg Hjertets Sprog forstod igjennem Diet,
 En Solskins-Dag saa rig mig England gav,
 I Blomst sprang Hverdagslivets Kronstav.

I hvor meget jeg trængte til Ro og Hvile efter de store Anstrængelser, Opholdet havde forarsaget i England og Skotland, denne Tid stod dog for mig som mit Livs rigeste Solskins-Dage, Hæderens og Erkjendelsens fuldeste Maal; om end træt og udmattet heraf, var det saa naturligt, at jeg med Veemod forlod saa Mange, der kun havde gjort mig Glæde og alt Godt, og mellem de Mange jeg elskede og ikke mere, idetmindste for lang Tid, skulde see, var Charles Dickens; han havde siden vort Bekjendtskab hos Lady Blessington besøgt mig uden at træffe mig, vi mødtes ikke mere i London, jeg havde der modtaget et Par Breve fra ham, og selv bragte han mig alle sine Værker, den smukke illustrede Udgave, og foran i hvert Bind hædret mig ved at skrive: Hans Christian Andersen from his friend and admirer Charles Dickens. Jeg hørte, at han med sin Kone og Børn brugte Sobadene et Sted ved Canalen, men hvor vidste man ikke; jeg vilde fra Rams-gate gaae over Osten-de hjemad; i Haab om at et Brev med Dickens's Adresse fandt ham, skrev jeg ham til og sagde Dag og Time, jeg vilde indtræffe i Rams-gate, om han da i Hotellet, hvor jeg steg af, vilde have afgivet sin Adresse, boede han ikke for langt derfra, vilde jeg opsoge ham for endnu engang at samles med ham. I Royal Oaks laae Brev fra Dickens, han boede omtrent en dansk Meil derfra i Broadstaer, og han og hans Kone ventede mig til Middag; jeg tog en Vogn og jog afsted til den lille Stad, tæt ved Havet. Et smalt lille Huus, men nydelig og net, blev heelt beboet af Dickens, der med sin Kone paa det Hjerteligste og Gladeste kom mig imøde; der var saa prægtigt hos dem, at jeg lang Tid ikke lagde Mærke til, hvor

smukt Skuet var fra Spisestuen, hvor vi sad; Vinduerne vendte ud til Canalen, det aabne Hav rullede næsten lige ind under dem; medens vi spiste, blev det Ebbe, Vandet veg forunderligt hurtigt, den store Sandbanke der, hvor saa mangen strandet Sømands Been hvile, hævede sig mægtig fremad, Thytaarnet tændtes. Vi talte om Danmark og dansk Literatur, om Lydsland og Sproget, det Dickens vilde lære; en italiensk Viremand kom tilfældig og spillede udenfor til vort Maaltid; Dickens talte Italiensk med Manden, hvis Ansigt straaede af Glæde ved at høre sit Modersmaal. — Efter Maaltidet kom Børnene ind. „Dem have vi fuldt op af!“ sagde Dickens, der var ikke færre end fem, den sjette var ikke hjemme, Alle Børnene kysede mig, og den Mindste kysede sig selv i den flade Haand og rakte mig saa den. Ved Kaffen kom en ung Dame som Gjest, en af mine Beundrerinder, sagde mig Dickens; det var et Løfte, at hun skulde indbydes, naar jeg engang kom. Astenen fløi hen. Mistress Dickens syntes omtrent paa Alder med sin Mand, lidt corpulent, og med et saa inderligt ærligt godt Ansigt at man strax fik Tiltro til hende. Hun var i høi Grad opfyldt af Jenny Lind, ønskede saa gjerne at eie hendes Haandsskrift, men denne var det saare vanskeligt at erholde, jeg havde det lille Brev, hvormed Jenny Lind havde hilset mig velkommen i London, og sagt mig sin Bopæl, det fik nu Mistress Dickens. Seent paa Astenen skiltes vi, og Dickens lovede mig Brev i Danmark.

Men endnu engang før min Afreise skulde vi mødes, Dickens overraskede mig med at være taget til Ramsgate næste Morgen og stod paa Skibsbroen i det jeg kom for at gaae ombord. „Jeg maatte sige Dem endnu et Lev vel!“ sagde han, fulgte mig om Bord og blev der hos mig, til Skibsflokken gav Signal til Afreisen. — Vi trykkede hinandens Hænder, han saae mig med de floge, hjertefulde Dine saa venligt ind i mine, og idet Skibet gik,

stod han yderst ved Fyrtaarnets Rand; saa kjæk, saa ungdommelig og smuk! han svingede med Hatten, Dickens var den Sidste, der sendte mig Hilsen fra det kjære Englands Kyst.

Jeg steg i Land ved Ostende, de Første, jeg her mødte, var Kongen af Belgien og hans Gemalinde, de fik paa Fastlandet min første Hilsen og gjengjældte den venligt, ikke eet Menneske ellers kjendte jeg, de To vidste jeg dog hvem var — samme Dag gik jeg paa Jernbanen til Gent. Der, i Morgenstunden, medens jeg paa Banegaarden ventede Toget, der gik til Cöln, kom flere af de Reisende, som vilde med, de præsenterede sig, de sagde de kjendte mig efter mit Portrait; en engelsk Familie nærmede sig, een af Damerne kom hen til mig, hun var Forfatterinde, sagde hun, og havde et Par Gange i London været i Selskab med mig, men jeg var da, sagde hun, saa omringet og søgt, hun havde henvendt sig til Reventlow om at præsenteres for mig, men han havde svaret: „De seer, det er mig umuligt!“ — Jeg loe, det havde virkelig været Tilfældet, jeg var jo i Mode, saalænge det stod paa, nu var jeg ganske til hendes Tjeneste. Hun var naturlig og venlig, priste min Lykke-Stjerne at være saa berømt! — „Hvor lidet er det!“ sagde jeg og tilsvøiede: „hvorlænge vel!“ — men fornøiet mig har det dog, uagtet det er ængstelig saaledes at løstes, uden maaskee at kunne holde sig oppe!“ — Jeg var saa taknemlig, saa opfyldt af den Hæder og Lykke jeg havde vundet; — gennem Tydskland, hvor der fra England var læst om den Gre, jeg havde fundet, viste man mig saa megen Venlighed og Agtelse. I Hamborg traf jeg Landsmænd og Landsmændinder: —

„Gud! Anderjen! er De her!“ var Modtagelsen, „nei, De skulde see, hvor morsomt Corsaren har gjort Løier med Deres Ophold i England, De er tegnet af med Laurbærfronds og Pengeposer! Gud, hvor det er morsomt!“

Jeg kom til Kjøbenhavn, saa Timer efter stod jeg ved mit Vindue og saa ud, da kom to velklædte Herrer forbi, de saa mig, standsede, loe og den Eine pegede op og sagde saa høit, at jeg kunde høre hvert Ord:

„Vil Du see, der staaer vor udenlandske berømte Durangoutang!“ —

Det var Naat — det var Ondt — det naaede mit Hjerte — det glemmes ikke!

Ogsaa deeltagende Venner traf jeg, Mange, der glædede sig over den Hæder, der var forundt mig og i mig den danske Nation, i det dygtige Holland og det mægtige England. En af vore ikke unge Forfattere rakte mig venlig Haanden og sagde aabenhjertigt og smukt: „jeg har ikke rigtig læst Dem før, nu vil jeg gjøre det; Folk har talt ondt og nedsettende om Dem, men De er Noget, maa være Noget, mere end De her hjemme ville indrømme; saaledes som De er blevet modtaget og optaget i England, bliver man ikke, er man et ubetydeligt Menneske! Jeg tilstaaer Dem ærligt, jeg har ganske fløstet Tanker om Dem!“

Underledes lod, hvad en af mine kjæreste Venner sagde mig og viste mig skriftlig. — Han havde sendt til en af vore første Bladredacturer et Par engelske Aviser og i hvilke stod om al den Hæder, jeg nød i London, dertil omtalte særdeles rosende „true story of my Life.“ Men Manden havde ikke villet optage, hvad der stod om mig, thi, sagde han: „Folk vilde jo troe, at de gjorde Nar af Andersen derovre!“ Det var ham utroligt, og han vidste, at det ogsaa vilde være det for Massen af — Landsmændene.

I eet Blad, hed det at jeg havde Penge af Staten til denne Rejse, og det tydede hen paa, at jeg aarligt reiste, — jeg sagde Kong Christian den Ottende, hvad der stod skrevet.

„De har, hvad nok Gaa vilde have gjort“, sagde han, „af-

flaaet mit velmeente Tilbud! Man er uretsfærdig mod Dem herhjemme! man kjender Dem ikke!"

Den første lille Bog, jeg skrev efter min Hjemkomst, et Hefte „Eventyr“, sendte jeg til England, de udkom der ved Juletid: A christmas greeting to my english friends, dedicerede:

Charles Dickens:

„Jeg er igjen i min stille danske Stue, men min Tanke daglig i det kjære England, hvor for saa Maaneder siden Venderne der forvandlede for mig Virkeligheden til et smukt Eventyr.“

„Under Besskjæftigelsen med et større Arbeide, fremsprang, som Blomster springe frem i Skoven, som smaa Historier. — Jeg føler en Lyst, en Trang til at bringe i England som Julehilsen det første Fremmsprungne fra min Digterhave, og jeg bringer det til Dem, hvem jeg alt i Deres Bøger havde faaet kjær, og som efter at vi mødtes er voret for altid fast i mit Hjerte, min kjære, ædle Charles Dickens. De gav mig det sidste Haandtryk paa Englands Kyst, De tilraabte mig fra denne det sidste Levvel, det er saa naturligt at jeg sender Dem fra Danmark min første Hilsen igjen, saa inderlig, som et hengivent Hjerte kan bringe den.

Hans Christian Andersen.

Kjøbenhavn, 6. Decbr. 1847.

Den lille Bog blev særdeles vel optaget og for mig høist smigrende anmeldt, dog, som en sand Solstraale lyst mig ind i Sjæl og Hjerte det første Brev fra Dickens selv, det bragte mig hans Tak og Hilsen. — Hele hans kjærlige Sind lyser ud derfra, det aander en Godhed for mig, der gjør mig rig. Jeg har forud viist alle mine bedste Skatte, hvorfor da ikke vise denne! Dickens vil ikke misforstaae mig.

„Tusind Tak, min kjære Andersen! for Deres venlige og høist skattede Grindring om mig i Deres Jule-Bog. Jeg er

„meget stolt deraf, føler mig dybt æret derved, og jeg kan ikke
 „nok sige Dem hvor høit jeg sætter et saa hjerteligt Tegn paa
 „Erkjendelse af en Mand, med den Genius, De besidder.

„Deres Bog gjorde min Jule-Arne lykkeligere. Vi ere Alle
 „henrynte af den. Den lille Dreng, og den gamle Mand, og
 „Tinsoldaten ere især mine Yndlinger. Jeg læste dette Eventyr
 „gjentagne Gange, og læste det med den meest udsigelige Glæde.

„Jeg var for nogle Dage siden i Edinburgh, hvor jeg saa
 „nogle af Deres Venner, der talde meget om Dem. Kom til
 „England igjen, — snart! Men hvad De end gjør, hold ikke op
 „med at skrive, for vi kunne ikke taale at miste en eneste af
 „Deres Tanker. De ere altfor sandt og simpelt skjønne, til at De
 „maa beholde Dem i Deres eget Hoved.

„Vi ere for længe siden komne tilbage fra den Søfart, hvor
 „jeg sagde Farvel til Dem, og ere igjen i vort eget Huus. Min
 „Kone siger, jeg skal hilse Dem kjærligt fra hende. Det samme
 „siger hendes Søster. Det samme sige alle mine Børn. Og
 „da vi Alle have det samme Sindelag, beder jeg Dem modtage
 „Summen, i en kjærlig Hilsen fra Deres oprigtige og

beundrende Ven.

Charles Dickens.

Til Hans Christian Andersen.

Ved denne Juletid udkom paa Dansk og Tydsk min Digt-
 ning: Alhasverus.

Allerede Aaringer forud, da Ideen hertil opfyldte mig,
 talte Dehlenschläger til mig herom. „Hvad er det!“
 sagde han, „man siger, at De skriver paa et Verdens-Drama,
 med alle Tidens Historie! Det forstaaer jeg ikke?“ Jeg udviklede
 Ideen, som jeg tidligere her har udtalt den *). „Men i hvilken
 Form kan De magte alt det?“ spurgte han.

*) See Side 240.

„Jeg verler med dem alle, Iyrist, epist, dramatisk, snart i Vers og snart i Prosa!“

„Det kan man ikke!“ udbød den store Digter ivrig, „jeg veed ogsaa, hvad det er at digte! der er Noget, som hedder Form og Grændse, og det skal man agte! det Grønne for sig og det brændte Kul for sig! — Ja, kan De svare mig herpaa!“

„Svare kunde jeg nok!“ sagde jeg ganske godmodigt, uagtet en lille Uhyggheds-Djævel kildrede mig, og jeg maatte lyde ham; „svare kunde jeg nok! men De bliver vred, om jeg svarer, hvad jeg nu kunde sige!“

„Ved Gud i Himlen, jeg tager Dem det ikke ilde op!“ sagde han.

„Nu, det er ogsaa meest kun for at vise, jeg har virkelig et Svar, jeg holder mig til Deres Ord, det Grønne for sig og det brændte Kul for sig! — Det er nu saadan lignelsesvis sagt: det brændte Kul for sig! De kunde ogsaa blive ved og sige Svovlet for sig og Salpeteret for sig, men saa kan der jo komme Gen, der flaaer alle tre Dele sammen, og — saa har han opfundet Krudtet!“

„Andersen! Det er skrækkeligt at høre, opfinde Krudtet! — De er et godt Menneske, men De er, som ogsaa Alle sige, altfor forfængelig!“

„Men hører det ikke til Haandværket!“ lod Lunets overgivne Dæmon mig svare!

„Haandværket! Haandværket!“ gjentog den kjære, herlige Digter, som her slet ikke forstod mig.

Da nu „Uhasverus“ udkom, læste han den og efter mit Ønske at vide, om han nu havde forandret sin tidligere Mening, tilskrev han mig et Brev saa velmeent og ærligt, sagde mig aabenhjertig, hvor lidet denne Digtning tiltalte ham, og da hans Ord til alle Tider ville have Interesse og Flere vistnok opfattede mit Digt paa samme Maade, vil jeg ikke skjule hans Dom.

„Min gode Andersen!

— — Deres skjønne Talent til naivt og aandfuldt at fortælle Eventyr med Originalitet, som at skildre det Liv, der møder Dem, i Novellen og Reisebeskrivelsen, har jeg altid erkjendt og paastjønnet. Ogsaa i Dramaet har jeg glædet mig over Deres Talent, f. Ex. i Mulatten, skjøndt Stoffet var Dem givet og allerede digterisk bearbejdet og Skjønhederne mest vare lyriske. Men allerede for et Par Aar siden da De forelæste mig Noget, udtrede jeg Dem ærligt, at denne Plan og Form i Digtet ikke huede mig. — Ikke desmindre syntes De høist ubehageligt overrasket, da jeg, sidst vi taltes ved, gjentog Dem det, med den Bemærkning, at jeg endnu kun havde læst mig lidt ind i Bogen. Jeg har gennemlæst den med Opmærksomhed heelt igjennem og kan ikke forandre min Mening. Bogen gjør et uhyggeligt og forvirret Indtryk paa mig, De maa tilgive, at jeg siger Dem det reent ud! De forlanger jo at vide min Mening, og jeg er nødt til at sige Dem den, naar jeg ikke falsk vil affpise Dem med høflige Talemaader. Derfor jeg forstaaer mig paa dramatisk Composition, saa er „Alhasverus“ intet Stof til Drama, Goethe opgav det vel og af denne Grund. Den eventyrlige, barocke Legende maatte vel behandles paa en humoristisk Maade, som et Eventyr. Skomager maatte han blive; det er Skomageren, der ikke vilde blive ved sin Læst, og som var for hovmodig til ei at ville troe, hvad han ikke kunde begribe. At gjøre ham til et abstract Begreb for speculativ Boeste — derved bliver han ingen Gjenstand for sand Boeste, mindre for et Drama. Til et Drama udfordres nødvendig en sammentrængt, fuldstændig, overskuelig Handling, der udttrer og udfolder sig i Character. Dette er i Deres Stykke ikke Tilfældet. „Alhasverus“ fremtræder hele Stykket igjennem som tilbagetrædende, betragtede Tilskuer. De andre Personer handle ligesaaalidet, det hele Digt bestaaer af lyriske Aphorismer, Fragmenter, undertiden Fortælling, Alt løseligt sammen-

„holdt. Der forekommer mig at være lidt formegen Prætension
 „og liden Præstation i dette Digt. Det indbefatter hverken meer
 „eller mindre, end hele Verdenshistorien fra Christi Fødsel til
 „vore Lider. For Den, som grundigt og troligt har studeret
 „Historien, med dens store Scener og herlige Characterer, kan
 „det ikke være vederqvægende at see disse Iyriske Aphorismer ofte
 „af Nisser, Svaler, Rattergale, Havfruer &c. Det forstaaer sig,
 „at der undertiden ere smukke Iyriske eller beskrivende Steder,
 „f. Ex. om Gladiatorene, Hunnerne, de Wilde; men det er
 „ikke nok. Det var nu fra Formens og Stoffets Side; men
 „fra den digteriske Aands Side savnes ogsaa den ægte Dybde og
 „Høihed, som hører til det Store og Sublime. Det Hele er
 „som en Drøm; Deres naturlige Tilbøielighed at skrive Eventyr
 „viser sig ogsaa her; thi alle Billederne fremtræde næsten som
 „eventyrlige Drømmebilleder. Historiens Genius fremtræder ikke
 „i sine store Forskjelligheder; Tanken beskæftiger sig lidet; Bille-
 „derne ere ikke nye og originale nok, der er Intet, som rører
 „Hjertet; tværtimod har Barnabas noget Oprørende; paa den
 „Maade, han efter sin Forbrydelse kommer til Vre og Værdighed;
 „thi uden at vi siden see ham i Handling og Characterudvikling,
 „høre vi kun fortalt, han først myrder en gammel Kvinde, og
 „at der siden er Glæde i Himlen over hans Omvendelse.

„Dette var nu **min** Mening! maaskee jeg feiler, men jeg
 „taler ærligt efter min Overbeviisning og kan ikke forandre den
 „af Høflighed eller Smiger!

„Tilgiv altsaa, hvis jeg uskyldig har krænkert Dem og vær
 „forsikkret om, at jeg forresten i Dem erkjender og agter en ge-
 „nial og original Digter i andre Retninger."

Deres hengivne

A. Dehlenschläger.

Den 23de December 1847.

Der er saa meget Sandt og Rigtigt i dette Brev om min Digtning,

men jeg seer og stiller den dog anderledes end den ædle, store Digter gjorde det. „*Ahasverus*“ er af mig ikke kaldt et dramatisk Digt, skal slet ikke stilles paa denne Digtarts Plads; her er ikke og kan ikke være den dramatiske Forvikling, ikke heller dennes Farve i Charactertegning. „*Ahasverus*“ er en Digtning, der i verlende Form skal vise og klare den Idee: Menneffeslægten forstoder det Guddommelige, men dog skrider frem mod Guldkommenhed og Erkjendelse. Dette har jeg villet give kort, klart, rigt, og troede at opnaae det i den verlende Form; Bjergspidserne af Historien have tjent mig som Scenerie. — Man maa ikke stille det sammen med et Drama af Scribe eller et Epos af Milton, man maa gennem min Digternatur see, hvorvidt Ideen gennem den valgte Form er bleven beskuelig. De aphoristiske Enkeltheder er som Mosaikstykkerne, der saaledes danne det hele Billede. — Man kan sige om enhver Bygning, det er Steen paa Steen jeg seer, hver kan tages enkelt for sig, men saaledes maa man ikke see, men derimod Heelheden, som deres Sammenstillen bevirker.

I de senere Aar have imidlertid hævet sig flere Stemmer, mere sammensmeltende med de Forhaabninger, jeg havde og tildeels endnu har om denne Digtning, der vistnok altid betegner et fremtrædende Overgangspunkt i mit Digterliv.

Den Første, og næsten kan jeg sige den Æneste, der strax og i høi Grad følte sig tiltalt af min Digtning, var Historikeren Ludvig Müller, han betragtede „*Ahasverus*“ og „*Eventyr*“, som de to af mine Bøger, der udgjorde min Betydning i dansk Literatur.

Fra Udlandet er naaet til mig en lignende Erkjendelse. I „*Bilbersaal der Weltliteratur*“, hvori der fra den ældste Tid til vor, gives et bethdende Udvalg af den Iriste og dramatiske Poesie i alle Lande, fra Indiens Drama, fra Hebræernes Psalmer, Arabiens Folkedigtere til Troubadourerne og vore Dages Digtere, op-

toges under Afdelingen: „Skandinavien“ af danske Forfattere foruden Scener af „Hakon Jarl“, „Kong René's Datter“ og „Liber“ ogsaa et Par Scener af „Ahasverus.“

Her hjemme netop idet disse Blade sluttes, altsaa otte Aar efter at Digtningen første Gang udkom, er det i „Dansk Maanedsskrift“, i en mig velmeent og grundig Anmeldelse af: samlede Skrifter, at ogsaa „Ahasverus“ forundes en større Opmærksomhed end før; den erkjendes, for hvad jeg selv anseer den, et Lilløb, en Henpegen til en fremtidig Udvikling hos mig som Digter.

XIV.

Maret 1848 rullede op, et mærkeligt Aar, et Vulkan-Aar, hvori de store Lidsbølger ogsaa skyllede blodigt hen over vort Fædreland.

Allerede de første Dage i Januar laae Kong Christian den Ottende syg; sidste Gang jeg saae ham, var en Aften, jeg ved en Skrivelse blev tilsagt hos ham til Thee, og at medbringe Get eller Andet at læse for Hans Majestæt. Foruden Højsamme fandt jeg her Dronningen, en Hofdame og en Cavaleer. Kongen hilsede saa hjertensmild og god, men maatte ligge paa Sophaen; jeg forelæste et Par Capitler af min da endnu ikke fuldendte Roman „De to Baronesser“, jeg læste desuden to à tre Eventyr; Kongen syntes saa oplivet, loe og talte livligt og inderligt. Da jeg siden gif bort, tilnækkede Kongen mig saa glad og venligt fra sit Leie og de sidste Ord, jeg hørte ham sige, vare: „Vi sees snart igjen.“ Men det skete ikke. Han blev meget syg, jeg følte en Uro, en Angest for at miste ham og gif daglig ud til Amalienborg for at høre om hans Befindende; snart lød den Bished, at det vilde blive hans Død, jeg kom med denne Efterretning inderlig bedrøvet til Dehlenschläger, der, forunderlig nok, endnu ikke vidste, at Kongens Liv var i Fare, han saae min Bedrøvelse og brast i Graad! hans Hjerte hang saa inderligt ved Kongen. Næste Formiddag mødte jeg paa Amalienborgs Trapper Dehlenschläger støttende sig paa Christiani, de kom ud fra Forbærelset. Dehlenschläger var bleg, sagde ikke et Ord, trykkede i Forbigaaende min Haand, og Taarerne stode i hans Dine. Kongen var saa godt som opgivet.

Den tyvende Januar var jeg flere Gange derude, jeg stod om Aftenen i Sneen paa Pladsen og saae op til Vinduerne, hvor indenfor min Konge laae døende. Klokken 10 $\frac{1}{4}$ var han hensovet.

Næste Morgen stode Folk udenfor Palaiet, derinde laae Christian den Ottende død! jeg gik hjem og græd dybt og inderligt for ham, jeg saa usigelig holdt af og nu havde mistet i denne Verden!

I Sorg og ret ud af mit Hjerte skrev jeg over ham nogle Stropher, den Linie i disse:

„Det Dygtige Du skatted' og forstod!“

blev lagt mig for Had, det skulde være en Gentydning paa mig selv. Hele Kjøbenhavn var i Bevægelse, den nye Tingenæs Orden rullede op. Den 28de Januar blev Constitutionen forkyndt.

Christian den Ottende laae paa Lit de parade; jeg kom der hen, jeg saae ham og blev saa smerteligt bevæget, at jeg syg maatte føres ind i et af de tilstødende Værelser.

Den fem og tyvende Februar blev Kongens Liig bragt til Roeskilde; jeg sad her hjemme og hørte Klokkerne ringe.

Gjennem Europa gik store Bevægelser, Revolutionen brød ud i Paris, Louis Philippe med Familie forlod Frankrig; som mægtige Søer gik Oprøret gennem Tydslands Byer; her hjemme læste vi endnu kun herom. — Her alene var et Fredens Hjem! her kunde man endnu aande frit, tænke paa at besøge Kunst, Theater og alt det Skjønne.

Men Freden varede kun kort, de store Døninger naaede allerede op til os. Oprøret brød nu ud i Holsteen. Rhygtet slog ned som en Lynstraale og Alt var i Bevægelse.

En utrolig Mennekkemasse samlede sig i Casinos store Sal og næste Morgen drog Deputationen til Kongen, jeg stod paa Slotspladsen og saae den store Skare. — Snart var bekendt i Staden, Kongens Svar og Ministeriets Afstedigelse.

Jeg var i forskjellige Kredse Vidne til de høist forskjellige Indtryk af Begivenhederne. Gjennem Gaderne droge Dag og Aften store Folkefærder syngende fædrelandske Sange; der skete ingen Excesser, men der var noget Uhyggeligt i at møde disse næsten fremmede Horder, disse mig ubekjendte Ansigter, det var, som om en heel anden Slægt var traadt frem. Flere Benner af Orden og Ro sluttede sig derfor til Folkestimlen og ledte den fra Afveie. Jeg selv blev af Ordens-Comiteen optaget til at virke med for at holde god Orden og der behøvedes kun, naar Hoben raabte Navnet paa et Sted, hvor den maaskee vilde have skiet ud, at en Enkelt gjentog „lige frem!“ og saa gik den hele Stimmel ligefrem! — I Theatret sang Publikum, Orkestret maatte spille fædrelandske Sange. — Rundt om forkyndtes, at Byen skulde illumineres, og komist nok, de, der vare dette nye Ministerium mindst velsindede, satte Lys i Vinduene, for ikke at faae deres Ruder slagne ind.

De flesvigiske Deputerede kom til Kjøbenhavn, Forbittrelsen var stor imod dem, men Kongen bød i sin Proclamation: „De flesvig-holsteenske Uffendinges Sikkerhed betroe Vi vort danske Folks Være!“

Studenterne hævdede den, idet de gik om i Folketoblen og talte til paa det Bedste, Soldater opstilledes i Gaderne, gjennem hvilke de Uffendte skulde til Dampffibet, Folkemassen ventede her og imidlertid fortes de fra Slottet til Canalen bagved, og derfra til Toldboden, hvor de saaledes, uden at bemærkes, kom ombord.

Rustninger skete til Lands og Vands. Hver hjalp efter sine Kræfter. En af vore dygtige Embedsmænd kom hjem til mig og udtalte, at det vilde være godt om jeg gjennem Pressen i England, hvor jeg var kjendt og læstes, vilde tale vor Sag. Jeg skrev strax til Hr. Jerdan, Redacteur af „Literary Ga-

zette", hvori mit Brev, der giver et tro Billed af Stemning og Tilstand her hjemme, øieblikkelig blev optaget:

Kjøbenhavn, den trettende April 1848.

Kjære Ven!

Det er kun faa Uger siden jeg skrev Dem til, og i Tids-
historien ligger en Række Begivenheder, som om Aar vare hen-
gaaede. Politik har aldrig været min Sag, Digteren har en
anden Mission, men nu, da Bevægelser gaae gjennem Landene,
saa at man ikke kan staa paa Jordbunden uden at føle disse i
sine Fingerspidser, maa man tale derom. De veed, hvorledes det
øieblikkelig staaer til i Danmark: vi have Krig! men en Krig,
der føres af det hele begejstrede danske Folk, en Krig, hvor Adels-
baaren og Bonde, fuld af sin retfærdige Sag, stiller sig frivillig
i Slagkræften; det er denne Begejstring, jeg maa fortælle Dem,
dette Fædrelands-Sind, som opfylder og opløfter hele den danske
Nation.

Det falske Lys, hvori de partiførende Slesvigholstenere, i
en Række af Aar, gennem tyske Blade, have sat os for
det ærlige, dygtige tyske Folk, den Maade, hvorved Prinds-
sen af Roer har taget Rendsborg, idet han sagde, at
den danske Konge ikke var fri, og at det var i Dennes konge-
lige Interesse, han handlede, har oprørt de Danske, og som een
Mand har dette Folk reist sig; alt Hverdagslivets Smaaligheder
forvinde for store, ædle Træk. Alt er i Bevægelse, men med
Orden og Enighed; Pengebidrag i rigt Maal strømme til fra
alle Stænder og Glasser, selv den fattige Haandværkssvend og
Tjenestepigen bringer sin Skjærv; man hørte, at der var Trang
paa Heste og i faa Dage jendtes fra Byerne og fra Landet en
saadan Mængde, at Krigsministeren nu har bekjendtgjort, at der
ikke haves Brug for flere. I alle Huse pille Dvinderne Char-
pie; i Skolernes øverste Klasse arbeide Drengene med at lave
Patroner; de Fleste, som kunne bære Vaaben, øve sig i at bruge

disse. Unge Grever og Baroner stille sig som Menigmand i Soldaternes Række, og dette, at Alle staae lige i Kjærlighed og Forsvar for Fædrelandet, begriber De, styrker Soldatens Mod og Begeistring.

Blandt de Frivillige er en Søn af Stattholderen i Norge, en ung Mand, der hører til de første Familier; han var her i Besøg denne Vinter og ønskede, henrevet for vor ærlige Sag at tage Deel i Kampen, men kunde, som Udlænding ikke optages; da kjøbte han sig øieblikkelig en dansk Gaard, meldte sig nu som dansk Borger, trak Soldatertroien paa og gif som Menig ind i et af de bortmarscherende Regimenter, bestemt paa at leve kun af sit Commisbrød og sine tolv Skilling om Dagen, dele Kammeraternes Lod. Og som han have danske Mænd af alle Stænder gjort; Herremanden og Studenten, Rige og Fattige gaae med, og det er med Sang og Jubel, som til en Fest! Vor Konge er selv draget til Hærens Hovedkvarter, dansk, ærlig i Sind og Villie for sin gode Sag; hans Livgarde er om ham; en Deel af denne ere Holstenere, og disse bleve ved Almarschen fritagne for at gaae imod deres Landsmænd, men Enhver udbad sig det, som en Naade at gaae med og erholdt den.

Indtil dette Dieblif, og vi haabe fremdeles, er vor Herre med os. Hæren gaaer rast feirende fremad, Den Als er taget, ligesom ogsaa Byerne Flensborg og Slesvig, vi staae ved den holstenske Grændse og have gjort over tusinde Fanger; de fleste af disse ere bragte her til Kjøbenhavn og høilig opbragte paa Prindsen af Noer, der, uagtet hans Løfte at opoffre Liv og Blod med dem, forlod dem i det første Slag, forlod dem, da de Danske med Skud og Bajonetter trængte ind i Flensborg.

I vor Tid gaae Omkiftelsens Storme gennem Landene, men Gen over dem Alle, omkiftes ikke, det er Gud, den Retfærdige! han er for Danmark, som kun vil sin Ret, og den skal

og maa blive erkjendt; Sandheden er den seirende Magt hos Folk og Nationer.

„Nationaliteterne deres Ret, det Dygtige og Gode al Fremgang!“ Det er og maa være Europas Løsen og ved dette seer jeg fortrøstende fremad. Thydskerne ere et ærligt, sandhedskjærligt Folk, de ville komme til Klarhed om Forholdene heroppe, og deres Forbittrelse vil og maa forvandle sig til Høiagtelse og Ven-skab; gid denne Tanke komme snart! Gud lade sit Ansigt lyse over Landene!

Hans Christian Andersen.

Dette Brev var eet af de faa herhjemme fra, der gif igjen-nem flere udenlandske Blade.

Meer end de Fleste led jeg sjælelig under denne uhykkelig os paaførte Krig; jeg følte i en Grad som aldrig før, hvor fast jeg var voret til Hjemmets Jordbund, hvor danskt mit Hjerte var; jeg kunde have stillet mig i Slagrækken og glad givet mit Liv for at bidrage til Seier og Fred, men paa samme Tid gif mig ogsaa levende gjennem Tanken alt det Gode, jeg havde nydt i Thydskland, den store Erkjendelse, man der havde viist mit Talent, og de mange Enkelte, jeg der maatte elske og være tak-nemlig, jeg led uendelig! og naar da mangt et stærkt bevæget Sind, ligesom i Fornemmelsen heraf just mod mig udtalte sig i Brede og Bitterhed, da var det ofte mere, end jeg mægtede at bære! Exempler herpaa vil jeg ikke give; bedst at alle bittre Ord fra hiin Tid svinde, og at Vunden læges mellem de bes-lægtede Folk! — Her var det ogsaa H. C. Ørsted, der løstede mit Sind og talte om Erkjendelsens bedre Tid, der nu er kommen.

Der var Sammenhold, der var Kjærlighed; flere af mine unge Venner gif med som Frivillige, mellem disse Valdemar Drewsen og Baron Henrik Stampe. Ørsted stod stærkt bevæget ved Begivenhedernes Gang, han skrev i et af vore Dag-blade tre Digte: „Kampen“, „Seiren“ og „Freden.“

„Dybt sole vi, Fjenden vor Broder dog er,
 Aarhundreder med os forbunden;
 Men selv han os tvang til den blodige Færd;
 Nu gjælder kun tabt eller vunden.“

Det var Grund-Accorden.

At tage den røde Trøie paa var tidligere et sandt Fortviv-
 lelsens Skridt; Landsoldaten var da kun en jølle Karl, nu kom
 pludselig den røde Trøie til Algt og Gre; med den rødtrøiede
 Soldat under Armen gik Damer i Silke og Flor. En af de
 Første af de høiere Stænder, jeg saaledes saae, var Lovenskjold,
 den norske Statholders Søn, og ligesaa den unge Grev Adam
 Knuth, som ganske nyligt var bleven confirmeret. Han mistede
 sit ene Been ved en Spidskugle. Lovenskjold faldt, ligesom
 Maleren Lundbye, men denne Sidstes Død var ved Vaadestud;
 jeg hørte derom af et Dienvidne. Lundbye stod melancholisk og
 lænede sig til sit Gevær, nogle Bønder gik forbi, hvor de andre
 Geværer tæt foran ham stode opstillede og kom til at støde dem
 om; man hørte et Skud og saae Lundbye styrte til Jorden; han
 var faldt nedefra Kjæben opad, Munden flenget og et Stykke
 Kjøb med Skægget bortskudt; han udstødte et Par svage Suk;
 blev svøbt i et Dannebrogsslag og lagt i Jorden.

Wig greb til Taarer de unge Wienners Begeistring, og da
 jeg en Dag hørte en lystigtgjørende Fortælling om unge Herrer, der
 før havde gaaet med glacée Handsker paa, men nu stod og gjorde
 Skandsegravning med røde vablede Hænder, foer jeg op og raabte
 ud af mit Hjerte: „Jeg kunde kysse dem paa disse Hænder!“
 — Næsten daglig drog unge Skarer bort, jeg fulgte en ung
 Ven, og da jeg kom hjem, skrev jeg Wiisen:

„Jeg kan ikke blive, jeg har ingen Ro!“

der snart kom paa Mængdens Læber og havde Hjerteflang.

„Baastefloffen kimer!“ — den ullykkelige Baastefdag i Sles-
 vig opgik. Den fjendtlige Styrke splittede vor; tung Sorg

laae over Landet; men Modet var ikke tabt, Kraften samlede sig mere, den Gne sluttede sig tættere til den Anden; det viste sig i det Store, som i det Smaa.

Preusserne droge ind i Jylland, vore Tropper til Als. Midt i Mai reiste jeg til Thyen og sandt hele Glorup opfyldt med vore Tropper, hvis Hovedquarteer var Odense; paa Glorup laae fyrrethve Mand foruden flere høie Officerer; General Hedemann holdt Manoeuvre udenfor Gaarden.

Alle Frivillige blandt de Menige bleve af den gamle Greve behandlede som Officerer og havde daglig Plads ved hans Bord.

De Fleste af Officererne havde gjort Campagnen med derovre og fortalte levende om det der Oplevede. Snart havde Nattequarteren været den aabne Gade i en Landsby, hvor de med Tornisteren under Hovedet sov langs Husene, i Regn og Blæst, eller der var en Sammenstuvning i smaa Kamre, hvor Leiet tidt var en høi Dragkiste med Messingbeslag, der trykkede ind i Kjedet, men den overanstrengte Trætte sov dog. En ung Læge fortalte om sin Marsch med Soldaterne over de nøgne Hedestrækninger, her fik han en Kirke til Lazaret, Alterlysene bleve tændte, men halvmørkt blev her dog; langt borte lød Signaflud: Tjenderne kom; den hele natlige spændende Scene, Alt fornem jeg, som om jeg selv havde oplevet det.

Preusserne vare trængte op i Jylland, de forlangte i Brandstat fire Millioner, snart lød Efterretningen om et nyt Slag.

Alt Tanke og Haab vendte sig mod Svenskerne, der vilde komme os til Hjælp; i Nyborg skulde de lande; Alt var der tilberedt til festlig Modtagelse.

Herresædet Glorup fik færtten svenske Officerer med deres Opvartere, dertil tyve Spillemænd og Underofficerer; imellem de Svenske vare fire Mand, som Hertugen af Augustenborg havde maattet stille, eller rettere hans Gods i Sverrig maatte levere imod dets Herre.

Alle jublede Svenskerne imøde! Charakteristisk og smukt var den ægte Iver, Huusholderffen paa Glorup, den gamle Jomfru Isen viste; den store Indqvartering, som Gaarden her skulde skaffe Plads til, gav hende nok at tænke paa; „der maa redes en stor Seng til dem i Løen!“ blev der sagt. „De ligge i Løen, paa Halm!“ sagde hun, „nei, de skal have Senge! Komme de her at hjælpe os, skal de ogsaa have en Seng!“ og hun lod tomre og save og fik af Bræder og Døre i Hast lavet Sengestæder i ti à tolv Værelser. Dyner skaffedes ogsaa tilveie, grove, men hvide Lagener skinnede i hendes „Caserne“ som hun kaldte det. Om de svenske Soldaters Ophold i Thyen, som jeg saae det paa Glorup, gav jeg senere en Skildring i „Nordischer Telegraph“ og som et sammentrængt Billede vil det her være paa sin Plads.

De Svenske i Thyen 1848.

„Jeg maa fortælle dem lidt om de Svenske i Thyen! deres Ophold her staaer imellem de smukkeste lyse Billeder fra denne Sommer. Jeg saae deres festsige Modtagelse i Smaabyerne, de vaiende Flag, de glade Ansigter; milevidt ind i Landet stode paa Beiene Skarer af Bønder, gamle og unge, og spurgte forventningsfulde: komme nu de Svenske? og med Spise og Drikke, med Blomster og Haandtryk modtoges de. Det var hjertelige Mennesker, vel disciplinerede Soldater; høist gribende var deres Morgen- og Aftenandagt, Kirketjenesten hver Søndag, Alt under aaben Himmel, efter gammel krigerisk Brug fra Gustav Adolfs Tider. Paa den gamle Gaard, hvor een af de øverst Commanderende med Officerer og hele Musikkchoret laae, fandt Søndagens Gudstjeneste Sted; med fuld Musik marscherede Tropperne ind i den store firkantede Borggaard, stillede sig her, Officererne forrest; Psalmesangen begyndte ledsaget af Musikken. Nu traadte Bræsten frem paa den store Trappe, hvis høie Steengelænder var belagt med et stort Tæppe. Jeg husker levende den sidste Søndag

her: Under Gudstjenesten, der var begyndt i et graat stormende Veir, talte Præsten om Fredens Engel, der steg ned som Guds milde oplivende Solskin, og netop i det han talte dette, brød tilfældigviis Solen frem og belyste de blanke Hjelme og de andægtige Ansigter. Dog meest høitideligt af Alt var Morgen- og Aftenandagten. Paa den aabne Landevei opstillede Compagnierne, en Underofficer læste en kort Bøn og nu istemte de Alle Psalmesangen uden ledsagelse af Musikk; naar Sangen var endt, løb gjennem den hele Række et dybt: „Gud bevare Kongen!“ Jeg saa mange af vore gamle Bønder staae ved Græssten og bag Gjerdet, med blottede Hoveder og foldede Hænder, stille holdt de Gudstjeneste med.

Efter den daglige Vaabenøvelse saa man den svenske Soldat, paa Gaarden hvor han var indquarteret, troligt hjælpe til paa Marken i dette Aars rige Kornhøst. Der var et Liv, en Travlhed. Paa Herregaarden, hvor vi havde Regimentsmusikken, spillede denne hver Eftermiddag indtil Solnedgang, Havens lange Lindealleer fyldtes med Folk fra hele Omegnen, det var en daglig Fæst; ud paa Aftenen i Folkestuen klang den svenske Violin og saa gik Dandsen til fælles Tørnoielse. Den svenske Bønde og den svenske Soldat forstode i sproglig Henseende snart hinanden. Det var en Lykt at see, hvorledes Hjertelaget gjensidigt kom frem, hvorledes Enhver efter sin Evne gav med god Villie. „Men den svenske Hær gik ikke over at slaaes?“ siger maaskee Een og Anden. Ligger da alt Dieblikkets dygtige Virkninger alene i Sværdets Slag. Den Agtelse, det Venstæb og den Forstaaen, som i de sidste Aar sluttedes meest af Ungre i Universitetsbyerne er nu ved Svenskens Ophold i Byen opgaaet for Tusinder af Folket selv; hvad vidste den svenske Bønde, hvad den svenske om hvor beslagtede vi stode hinanden; Grindringer om de gamle fjendtlige Tider levede, disse ere adspalttede, nu ere de nabolige Folk rykkede hinanden nærmere, en god Sæd til Forstaaen er nedlagt og god

Forstaaelse er en Fredens Urt og kun den bærer Velsignelse. I Bondens Huus, i Præsteboligen som paa Herregaarden stod mangt et Die i Graad ved Afskeden. Paa Nyborg Skibsbro, hvor det svenske og danske Flag vaiede ved Benner's Indstibning, aftaltes mangt et gjensidigt Besøg et kommende Fredens Aar. Dansken glemmer ikke den Svenske, hans Hjerteslag have vi hørt og følt; mangen svensk lille By, der neppe er rig, sammenskjød Benge, „Enkens hellige Skjærø“, til den danske Broder. Da Rhygtet gik over Land om de Danskes Nederlag ved Slesvig, sad høit oppe i Sverrig Menigheden i deres Kirke, Præsten bad for Konge og Fædreland, da reiste en gammel Bonde sig og sagde: Fader, vil I ikke ogsaa bede en Bøn for de Danske! det er et af disse smaa Træk, som opløster fra Jorden det Guddommelige i os.

Nationerne i Norden forstaae, staae og elske hinanden; gid denne Enighedens, Kjærlighedens Aand svæve over alle Riger!”

Største Delen af Sommeren tilbragte jeg paa Glorup, var der i Vaar og Høst, og blev saaledes Vidne til Svenskernes Ankomst og senere Bortreise. Selv kom jeg ikke til Krigsskuepladsen, jeg blev paa Glorup, hvor der daglig indtraf Folk, som kom derovre fra, Rysgjerrige og Slægtninge, som saae til deres Kjære. Men som en Duft kom det Skjønne fra Krigsskuepladsen og gik op i min Tanke; jeg hørte om en gammel Bedstemoder, der med sine Børnebørn stode paa Veien, da vore Tropper kom, hun havde strøet Sand og Blomster for dem og raabte med de Små: „Gud velsigne de Danske!“ jeg hørte om det Naturspil, at der i Slesvig i en Bondes Have vorte røde Valmuer med hvide Kors, fuldkommeligt Dannebrog. En af mine Venner besøgte Als og tog derfra over til Dyppe, hvor

alle Huse stode med Kevner og Huller af Kanontugler og Kartetscher, og dog stod endnu paa eet af Husene Fredens Symbol: en Storkerede med hele dens Familie; den stærke Skyden, Ild og Røg havde ikke jaget Forældrene bort fra Ungerne, da de endnu ikke kunde flyve.

Seent paa Sommeren bragte Posten fra Udlandet mig et Brev, fra en mig ubekjendt Haand, dets Indhold bevægede mig stærk, og kastede tillige et Lys over, hvorledes tidt Begivenhederne erfarede ude. Brevet var fra en høi Embedsmand, en fremmed Souverains Undersaat; han skrev, at uagtet han aldrig havde seet mig, ikke havde fjerneste Bekjendtskab til mig, troede han dog gjennem mine Skrifter, især: „Das Märchen meines Lebens“ at vide, at han kunde have Tiltro til mig, og nu fortalte han, at en Morgenstund var det Rygte naaet til Staden, hvori han boede, at de Danske havde gjort et Angreb paa Kiel og skudt den i Brand; hele Ungdommen kom derved i Bevægelse, og i Diebliffets Opflammen drog ogsaa hans yngste Søn med andre unge Mennesker afsted for at hjælpe de Betrængte; i Slaget ved Bau blev den unge Mand gjort til Fange og førtes til Kjøbenhavn ombord paa Linieskibet „Dronning Maria“; efter et længere Ophold der var han imellem de Flere, det forundtes at forlade Skibet; men efter at være komne i Land var der Nogle, som øvede Excesser, saa at det senere ikke kunde tillades Andre Frihed, end dem, som kunde skaffe for sig en Kjøbenhavns Borger, der vilde indestaae for deres Opsørjel. Brevskriveren kjendte ikke en Gæste i Kjøbenhavn; jeg var den, han gjennem mine Skrifter vidste om og havde Tillid og Haab til, og derfor vilde han bede mig at gaae i Caution for Sonnen, der var et brav hjertensgodt Menneske! bad mig tillige om, jeg vilde skaffe Denne i Kost hos en kjøbenhavnsk Familie „der ikke for meget hadede de Tydske!“

Denne Tillid rørte mig, og jeg skrev øieblikkelig derom

til en af mine meest formaaende Venner i Kjøbenhavn, lagde det tydske Brev ved, for at man deraf kunde see klart den hele Sag, saaledes som den var givet mig og spurgte nu, om man efter dette kunde paa mit Ansvar opfylde det Forlangte og være den unge Mand til Gavn. Hver Time det drog ud, vidste jeg var en Fængsels Time og derfor sendte jeg strax et ridende Bud med min Brevpakke til næste Kjøbstad. Postdagen efter erholdt jeg Svar, at der behøvedes ikke at gjøres Noget, alle Fanger vare netop i disse Dage udleverede og med Dampfskibet i Kiel. Jeg blev glad paa den sørgende Faders Vegne, glad ved strax at have gjort, hvad jeg sølte Hjerte til at gjøre, men jeg besvarede ikke Brevet, det behøvedes da ikke, Manden har aldrig erfaret om min Deeltagelse, først her i Fredens velsignede Dage sender jeg ham nu min Silsen, den jeg tidt har tænkt paa at burde bringe, og det tør jeg tilføie, jeg sølte dybt ved hans Brev og handlede, som vistnok mange af mine Landsmænd, beæret med samme Tillid, vilde have handlet.

Seent paa Høsten forlod jeg Glorup. Vinterens Nærmelse bragte Hvile i Krigsoperationerne, den tilskyndeladende Rovendte Tanker og Virken ligesom mere tilbage for en Tid til de vante Beskjæftigelser; jeg havde paa Glorup fuldendt i Sommerens Løb min Roman: „De to Baronesser“, der ved dette Sommer-Ophold vist vandt i Friskhed og Sandhed, hvad D=aturen angaaer.

Den engelske Udgave dedicerede jeg min engelske Forlægger, den hadrede og kjendte Richard Bentley.

Bogen udkom og blev efter Tid og Omstændigheder ret vel optaget; i eet af vore Blade blandedes vistnok Romanen og Lidsbevægelserne saaledes sammen, at man fandt det ikke passende, at den gamle Baronesse, i Glæde over sin Yndling Kammerjunferens Tilfredshed med London, udbragte en Skaal

for England, og bemærkede, at det var lidt for tidlig, at lade hende gøre det, da England endnu ikke havde gjort Noget for os Danske.

Heiberg læste denne Bog, skrev mig et Par venlige Ord til og indbød mig hos sig sammen med flere Venner og Beskjendte, og udbragte da smukt min Skaal: „for den Roman, man gif forfrisket fra, som fra en Foraarsvandring i Skoven.“ Det var den første ret hjertelige Imødekommen, jeg i mange Aar havde fundet hos denne Digter, det gjorde mig godt og „det Bittre glemtes, det nye Gode gjemtes.“

Det danske Theaters hundredaarige Fæst skulde feires den attende December; Heiberg og Conferentsraad Collin vare enige om at overdrage mig at skrive Forspillet til denne Fæst. Bournonville skulde give en Ballet i samme Anledning og han gav „gamle Minder“; man saa som i en Laterna magica alle de meest malende Scener i Repertoirets Balletter. Min Plan til Forspillet havde vundet Directionens Bifald, da de ganske billigede min Idee, der hvilede heelt paa Tidspiebliffet. Jeg vidste med hvilken Stemning Folk den Tid kom i Theatret, vidste hvor ringe Betydning, at det just nu havde for dem, thi Tanken var derovre, Tanken var hos Soldaterne i Krigen, jeg maatte altsaa lade min Digtning følge med dem og da derovre fra see at høre den tilbage til den danske Skueplads, min Overbeviisning sagde mig, at det ikke var i Sværdet nu til Dags vor Styrke laae, men i Aandens Dydighed, og jeg skrev „Kunstens Dannedevirke“, som man kender det og som det nu findes i mine samlede Skrifter. Det blev Fæstasten optaget med stærkt Bifald; men det blev givet Abonnenterne rundt, det var et Misgreb; det benyttedes som et Trækmiddel en heel Uges Aftener. Paa Fæsten selv blev det, som sagt, optaget med stort Bifald; — Folk vare grebne — men nu kom Bladene, og eet af disse bebrejdede mig især,

at det i Forspillet var en væmmelig evig Snakken om Danmark og Dannebrog, at vi skulde lade Andre rose os og ikke rose os selv, da det ellers klang som Jacob von Lhybo o. s. v. — Et andet Blad refererede Forspillet saaledes, at jeg ikke ret vidste, om Referenten havde skrevet det i Gensfoldighed eller af ond Villie. Ved fjerde Forestilling var det alt en gammel Historie, man klappede ikke længere, og fra denne Forestilling gaves Anmeldelsen i „Nord og Syd“, hvis Redacteur ikke var fornøiet med min Digtning; den gjorde imidlertid sin Virkning, da den skulde, og jeg anseer endnu Ideen og hele Formen for heldig og den eneste Rigtige i de Dage og under den Folkestemning.

I Januar kom „Brulluppet ved Comosøen“ paa Scenen, og nu blev Componisten, Gläser, hvem man længe havde viist Ligegyldighed, ja Uretfærdighed, høilig paaskjønnet, og hans Musik modtaget med stormende Bifald. Bladanmeldelsen lød varmt og erkjendende for ham, hans Musik og Bournonvilles Arrangement blev særdeles rost, jeg derimod ikke nævnet. Derimod udtalte Gläser sig varmt og inderligt for den Hæder, jeg havde medvirket til.

Omtrent ved Juletid var Fredrika Bremer for første Gang kommet her til Kjøbenhavn, jeg var den Eneste, hun personlig kjendte, og hendes øvrige Bekjendtskab indskrænkede sig til Breverling med nuværende Biskop Martensen; jeg havde saaledes den Glæde at tage imod hende, være hende til Tjeneste og føre hende om her i Kjøbenhavn, Noget, der var ligesaa let, som behageligt med en Kvinde af den Betydning, som hun er; hun blev her hele Vinteren over og langt ind i Sommeren, i hvilken hun besøgte Ingemann i Sorø, samt reiste til Svendborg og Møens Klint; hendes Hjerte vorte fast til den danske Sag, og det lyser fra hendes lille Bog, den synlige Blomst af hendes Dyhold her, og som er udkommen paa Svensk, Engelsk, Tydsk

og Dansk: „Livet i Norden“. Hendes Hjerte og Tanke var for de Danske.

„Tapperhet, mensklighet
hjeltemod, ädelmod,
är igår, som idag
Danska krigsmäns lag.“

Dette lille Vers skrev hun her i Kjøbenhavn, og det var et Udtryk af hendes dybe, varme Sjæl, som den omfattede Dansken.

Hendes lille Bog vandt imidlertid ikke den Erkjendelse, ja man kan sige slet ikke den Tak, hun her med Rette fortjente, vi kritisere altid, især hvor vi see, Hjertet spiller en Rolle; man opholdt sig og dvælede ved den lidt for overdrevne Skildring af Trængselen paa Østergade, som vi vare vant til, men ikke hun, der da endnu ikke havde besøgt London eller Amerikas store Stæder. Hendes lille Bog, der viser et stort Hjerte for Danmark, fik, som sagt, ikke her den Erkjendelse, vi skyldte den, og dog lyser fra dens Blade den Deeltagelse, de Taarer, jeg saa tidt saae i hendes Dine, idet hun dybt følte for det danske Folks og Riges Skjæbne. — Hun var her i de tunge Dage, de levende Dage.

3 April, om Aftenen, kom Efterretningen om, at Skjærtorsdag var Linieskibet „Christian den Ottende“ sprunget i Luften med Besætning, Folk vare i Theatret, Rygtet naaede herind, der gik en Mumlen gjennem Mængden, de fleste gik naturligvis strax bort, der blev tomt inde, der blev opfyldt paa Gaderne, et Sorgens Vee gjenlød saa rystende, saa stort. — Alle Theatrene bleve lukkede, det var en Landesorg. — Jeg følte mig, som stod jeg paa et synkende Brag. — Et eneste frelst Mennekeliv fra Skibet var som en Seier, en vundet Rigdom. Paa Gaden mødte jeg min Ven Capitain-Lieutenant Chr. Wulff, hans Dine straaled, han trykkede min Haand, „veed Du, hvem jeg bringer hjem?“ sagde han, „Lieutenant

Ulrich! han er ikke sprunget i Luften, han er reddet, flygtet, har naaet vore Forposter, og jeg bringer ham hjem!" — Jeg kjendte slet ikke Lieutenant Ulrich, men jeg brast i Graad af Glæde. „Hvor er han? Jeg maa see ham!" — „Han gik til Marineministeren og derfra til sin Moder, der troer, han er død!"

Jeg søgte ind i den første Urtekræmmerbod, fik en Vejviser og fandt, hvor Ulrichs Moder boede; da jeg imidlertid kom derhen, fik jeg Ungsteligbed for, at hun endnu var uvidende om det Hele, jeg spurgte derfor Pigen, som luskede op, „ere de bedrøvede eller glade her i Huset!" — Da straaledede Pigen Ansigt: „De ere glade, Sønnen er jo faldet ned ligesom fra Himlen!" — og nu gik jeg uden videre ind i Stuen, hvor hele Familien sad i Sørgeklæder; netop denne Morgen havde de faaet disse paa og den formeente afdøde Søn stod frisk og glad midt imellem dem! — Jeg fløi ham om Halsen, jeg kunde ikke Andet, jeg maatte græde og man sølte og forstod, jeg ikke kom som en Fremmed; da jeg fortalte Frøken Bremer denne Historie, som hun senere har berørt i sin Bog, blev hun ligesaa betaget, som jeg havde været det. Hendes Sjæl var blød, som den er ædel og stor.

Mit Sind var sygt, jeg led aandeligt og legemligt; jeg trængte til en anden Omgivelse, Frøken Bremer talte om sit smukke Fædreland, ogsaa der havde jeg Venner, jeg bestemte mig til en Reise enten op i Dalarna eller maaffee til Gaparanda, Midsommersdagen; Frøken Bremers Midsommers Reise havde givet mig Lyst dertil; hun var utrættelig i at skrive Breve for mig til sine mange Venner rundt om i hele Sverrigs Rige, thi i det Land behøver man saadanne, man finder der ikke overalt Vertshuse at tage ind i, men maa søge sit Hjem hos Præsten eller paa Herregaarden. Før Afreisen arrangerede hun for mig en Afskedsfest paa svensk Maade, som vi i vort reflecterende

Kjøbenhavn ikke kjender eller hunder; der var Udflødning, Declamation, mange Gjester og mellem disse H. C. Ørsted, Martensen og Hartmann. Jeg fik et smukt Sølvbæger med Indskrift: „et Minde om Fredrika Bremer.“ — Et lille Digt fulgte:

Med Svalorna dragar du bort mot nord,
du Danmarks sangrika Svala,
ett vintriga hem, ett frostbunden jord
med sommarens flägtar hugsvala.

Och tusinde röstar på Sverrigas strand
velkommen Dig snart skulla helsa.
O! helsa det goda, det älskade land,
de svenska Vennerna helsa.

Men medtag en talisman minnesgod,
från Vännan, som vel du känner,
och drick ur de svenska källornas flod
en skål for de danske Venner.

Drick, ädle Skald, utur vänskapens bål,
den är Din öfverallt oppa jorden,
men ingenstäds dricks H. C. Andersens skål
så varmt som här hemma i norden.

F. B.

Christi-Himmelfartsdag reiste jeg herfra over til Helsingborg; det var deiligst Foraar, de unge Birketræer duftede saa forfriskende, Solen skinnede varm; den hele Reise blev som en Digtning og saaledes klinger den fra de givne Billeder og Stemninger: „I Sverrig.“

Som en halv engelsk-hollandsk By laae med lysende Gasflammer, storartet og levende: Gøthaborg, ganske anderledes, som det syntes, frem med Tiden end de andre svenske Byer, kun Theatret var ikke ganske gaaet frem, og det originale Stykke man gav,

var hæsligt — raat vil jeg hellere kalde det — Hovedrollen deri, sagde man, udførtes af Forfatteren selv. Det, som oprørte mig, var, at den hele Handling dreiede sig bogstavelig om een endnu levende virkelig Person: en gammel lærd Magister, som i Spøg kaldtes Arab, for sin Kjendskab til de østerlandske Sprog, vilde i Stykket saa gjerne gifte sig; det var Anecdoter af Mandens Liv, der vare optagne; Stykket selv vare ogsaa kun løse Scener uden Handling og Character, men Hovedpersonen selv levede, og var, sagde man, paa Fattighuset i Stockholm, Fremstilleren gav hans Person, hans sande Portrait, hvorefter der stormende applauderedes. Jeg gik efter anden Act; det oprører mig at lat-terliggjøre Personen, hvor der kun udrettes derved, at man gjør Løier.

Byens Havn og prægtige Badehuus med Marmorbadekar, troer jeg, skuldes den driftige og fortjenstfulde Commerceraad Wiell, i hvem jeg tillige fandt en høist elskværdig Vert, og i hvis rige hyggelige Hjem jeg i saa Tider sluttede Bekjendskab med Gøtha-borgs betydeligste Personer, mellem disse maa jeg af Damer nævne den aandfulde Romanforfatterinde Frøken Rolander.

Jeg saae igjen det mægtige Trollhättas-Fald, og har siden med Ord forsøgt at male det; Indtrykket af det bliver altid nyt og stort, dog ligesaa levende gjemmer min Tanke det nye Indtryk, som fulgte, nemlig et Møde udenfor Wenersborg, hvor Dampskibet lagde til for Passagerernes Skyld. Ved Landingsstedet her stod en lille Piberdreng, som jeg Allet forud havde seet med de svenske Tropper i Byen; han hilsende mig saa glad, saa bekjendt, ganske overrasket ved at gjensee mig i sit Fædreland. Da han med de svenske Soldater laae paa Glorup, skulde de en Dag paa Dølse, Drengen havde lidt ondt i Maven, og den brave gamle Huusbestyrerinde tillod ikke, at han gik med, Barnet skulde have Havresuppe! Officeren sagde, det var Intet, han seilede. „Her er jeg hans Moder!“ sagde hun, „Barnet er sygt, og han kom-

mer ikke ud at pibe i Dag!" Han spurgte til Jomfruen og til den gamle Grebe, men Jomfruen var dog for ham Herskerinden.

Jeg kom til Stockholm og flædte mig om for strax at søge vor Gesandt, hos hvem jeg haabede at høre om Krigen, som ganske opfyldte mig, paa Veien derhen havde jeg det Uheld at møde Dr. Leo, en dansktalende Tydsker, som jeg kjendte fra Kjøbenhavn, hvor jeg venligt var kommet ham imøde, og havde ført ham til Trøken Bremer, der da var i Besøg hos os; om hende og mig fortalte han siden ikke smukt i sine: „*Characteres aus meiner skandinavischen Mappe*", aftrykt som Feuilleton i „*Novellen-Zeitung*"; han giver et Slags Caricatur-Portrait af mig fra Mødet her paa Gaden i Stockholm, hvor jeg, strax efter at have forladt Dampfskibet, kom, som han siger, i festligt Toilet, med hvide Glacéhandsker og viste mig paa Promenaden, for at blive seet, og at min Ankomst kunde Dagen efter komme i Aviserne. Han har gjort mig Uret heri, be-
drøvet mig, — men det vil jeg huske paa, han har ogsaa oversat smukt flere af mine Bøger — har talt venligt og godt om mig andre Tider og Steder — jeg rækker ham Haanden igjen — og uden „Glacéhandsker."

Lindblad, hvis skjønne Melodier Jenny Lind har bragt ud i Verden, var een af de Første, jeg mødte, han ligner hende, som en Broder kan ligne sin Søster, det samme Bræg af Melancholie, men hos ham er kraftigere Træk; en Opera-Text, som han bad mig skrive for sig, kunde jeg endnu have lyst til at bringe, for at den ved hans Magt kunde bæres paa Folkesangens Vinger.

I Theatret gav det italienske Selskab en her i Stockholm af dets italienske Capelmester Toroni componeret Opera: „*Dronning Christine*", Texten af Sangeren Casanova; det forekom mig mere at være storartede Harmonier, end just Melodier; Acten med de Sammenspørne havde størst Virkning; smukke De-

corationer og gode Costumer savnedes ikke, og hos „Christine“ og „Drenstjerna“ var søgt at give Portrait-Lighed; det Giendommeliggste ved det Hele var iøvrigt det, i Christines svenske Hovedstad, at see Christine selv som Sang-Figur paa Scenen.

Ved Boghandler, Magister Bagge var jeg blevet indført i Literatur-Selskabet, og fik ved en Fest her min Plads hos Digteren, Kammerherre Beskow; ogsaa Dr. Leo var Gjest og Præsidenten tog Anledning til at udbringe en Skaal for „de to udmærkede Fremmede, Hr. Andersen fra Kjøbenhavn, Forfatteren til „Improvisatoren“ og „Eventyr fortalte for Børn“ og Dr. Leo fra Leipzig, Red. af „Nordischer Telegraph“. Senere udbragte Magister Bagge snuvt og hjerteligt en Skaal for mig og for mit Fædreland, bad mig sige mine Landsmænd det hele svenske Folks Begeistring og Deeltagelse for os.

Jeg svarede med Ord af een af mine Sange:

Skarpt som et Sværd laae Dresund
Imellem Nabostrande,
En Rosengreen en Morgenstund
Forened disse Lande,
Hver Rose aanded Poesie
Den slagne Vunder læger,
Hvo mægted' dette Trylleri?
Tegner og Dehlens Slæger!

og tilføiede: at flere Skjalde var siden komne til paa svensk og dansk Side og ved disse havde Folkene mere og mere lært at forstaae hinanden, følte Hjerteslaget, og det svenske Hjerteslag havde vi just i den sidste Tid dybt og inderligt fornummet, som jeg fornam det i dette Dieblif!“ Taarerne kom mig i Øinene, rundt om lød Hurra!

Beskow førte mig til Kong Oscar, han kom mig saa hjerteligt imøde, det var mig næsten, som om vi oftere havde talt med hinanden, og dog var dette første Gang, vi mødtes. Jeg takkede Hans Majestæt for Nordstjerne-Ordenen, han tidligere

allernaadigst havde hædret mig med; talte om Stockholms Lighed med Constantinopel, om Søen Roren med den sydlige Deel af Loch Lomond; om de svenske Soldaters Disciplin og Gudsfrøgt, og Kongen sagde, at han havde læst, hvad jeg havde skrevet om Svenskernes Ophold i Thyen; udtalte sin varme, deeltagende Bølelse for det danske Folk, sit Venstreb for Kongen. Vi talte om Krigen. Jeg sagde, at det laae i Nationens Character, at hvor den følte, at den havde Ret, holdt den fast derpaa, og glemte, at den var lille. Jeg forstod den ædle Konges hele smukke Sindelag.

Jeg sagde, at hvad Godt Dansthen saae han gjorde for dem, vilde bringe ham hele dette Folks Taknemlighed. Vi talte om Arvestorhertugen af Weimar, som han ogsaa holdt meget af; Hans Majestæt spurgte mig dernæst, om jeg kom snart igjen tilbage fra Upsala, hvor jeg nu tog hen, han vilde see mig hos sig en Middag, ogsaa „Dronningen, min Husfru," sagde han, „kjender Deres Skrifter og vil gjerne personligt kjende Dem."

Efter min Tilbagekomst var jeg til Taffels. Dronningen, som personlig ligner meget sin Moder, Hertuginde af Leuchtenberg, hvem jeg havde seet i Rom, kom mig hjerteligt imøde og sagde, at hun alt kjendte mig længe af mine Skrifter og af „das Märchen meines Lebens"; ved Taffelet havde jeg Plads ved Siden af Beskow, ligeover for Dronningen. Prinds Gustav især talte der levende og livligt med mig. Efter Bordet læste jeg „Hörren", „den grimme Velling", „en Moder" og „Flipperne". Ved Læsningen af „en Moder" saae jeg Læreren i Dinene hos det ædle Kongepar; de udtalte sig saa varmt, saa deeltagende, hvor vare de dog begge elskelige, saa ligefremme og velsignede; ved Bortgangen rakte Dronningen mig sin Haand, som jeg trykkede til mine Læber; hun saavel som Kongen hædrede mig med en fornyet Indbydelse og at høre mig endnu engang at

læse. En sympathetisk Følelse, om jeg her tør bruge dette Ord, drog mig særlig til den unge, elskværdige Prinds Gustav, hans store blaa, sjælsfulde Dine havde en Inderlighed, som øvede en stor Magt, hans usædvanlige Talent for Musik interesserede mig, der var noget saa tilnærmeligt, trofast i hans Personlighed, og vi mødtes begge i vort Hjertelag for Hertugen af Weimar, om ham talte vi, om Krigen, om Musik og Poesie.

Med det næste Besøg paa Slottet var jeg med Beskow tilfagt i Dronningens Bærelser, en Time før Tasselet; Prindsesse Eugenie, Kronprindsen, samt Prindserne Gustav og Carl vare der, snart kom ogsaa Kongen; „Poesten kaldte ham fra Forretningerne!“ sagde han. Jeg læste „Grantræet“, „Stoppe-naalen“, „den lille Pige med Svovlstikkerne“ og paa Forlangende „Hørren“. Kongen fulgte med stor Opmærksomhed; „den dybe Poesie, der laae i disse Smaadigtninger“, saaledes behagede han at udtrykke sig, tiltalte ham, og han sagde, at han paa sin Reise til Norge havde læst Eventyrene, blandt Andre: „Grantræet“. Alle tre Prindser trykkede min Haand og Kongen indbød mig at komme til hans Fødselsdag den fjerde Juli, da Beskow vilde være min Cicerone!

Man vilde i Stockholm offentlig vise mig en Hyldest, en Hæder; jeg vidste, hvorledes Sligt vilde blive misundt mig hjemme og give Stof til ond Snak; det forstemte mig, jeg var febril ved Tanken om at være Aftenens Festkonge; jeg sølte mig som en Delinquent, gruede for de mange Skaaler og den lange Aften.

Her var den aandfulde, berømte Fru Carlén; den under det pseudonyme Navn „Wilhelmina“ mindre bekendte, men fortræffelige Roman-Forfatterinde, ogsaa Skuespillerinden Fru Strandberg og flere Damer tog Deel i denne festligt arrangerede Aften. Fru Carlén indbød mig til en Spadseretour og tog min Arm, men vi turde ikke gaae i Haven, hvor jeg vilde, nemlig hvor jeg ikke saa mange Tilskuere, vi skulde og maatte vandre en bestemt Vej, Publicum vilde

ogsaa see Hr. Anderfen, sagde man; det var et Arrangement, velmeent, men mig lidt piinlig, jeg saae i Tanken det Hele i Træsnit hjemme i „Gorsfaren“, der var jo Dehlenschläger, som Folk dog var vant til at see med en Slags Pietet op til, tegnet af, omringet af svenske Damer, idet han afslagde sit Hædersbesøg i Stockholm. Foran mig i Alleen saae jeg en heel Skare Børn, med en umaadelig Blomsterguirlande komme os imøde, de strøede Blomster for mig og omringede mig, medens Trængselen af Folk rundt om var stor, og man tog hændrende Hatten af, og hvad var min Tanke? „I Kjøbenhavn vil man da gjøre Nar af mig derfor, hvor jeg vil saae ilde at høre!“ Jeg var aldeles forstemt, men maatte see glad ud mellem de venlige, gode Mennesker; jeg slog det Hele hen i Spøg, kysjede en af Børnene, fladdrede lidt med en anden. Ved Aftensbordet udbragte Digteren, Pastor Mellin en Skaal for mig, efter at have tydet paa min digteriske Virksomhed, derpaa fremfagdes nogle festlige Vers, skrevet af Romanforfatterinden Wilhelmina; og nu fulgte et smukt Digt af Hr. Carlén:

Det var under vaktparaden —
från stäten så mången blick
flög hän till en välkänd främling,
der langs promenaden han gick.
Men främst med tindrande ögon
— när främlingen bort sig begaf —
stod qvar vid sin moders sida
en fem qvarters hög skandinav.

„Ack, snälla min älskade mamma,
„men är det då riktigt sant
„att han der har gjort mina sagor —
„jag mins dem alla så grant:
„den modige tennsoldaten
„och Karo och bondens ko
„och flickan hos dockan i trädet
„och månen i storkens bo.

„Ack, bjud honom hem i afton
 „att sitta i mormors berså.
 „och låt oss få plättar och risgröt,
 „det bästa af allt ändå!
 „Då skall jag väl ha min jacka
 „med silfverknapparna i . . .
 „Tänk, om han villa berätta
 „en saga för mig och Marie!”

Så fräjdade skald, af naturen
 din lager du takit emot.
 Den kan ej förhärjas af stormen:
 i hjertat den eger sin rot . . .
 Till barn har du bildat oss alla
 i lifvets stora „Bazar“ —
 haf tack — o, måtte din himmel
 ett rum för barnen ha qvar!

Jeg gjensvarede, at jeg vilde betragte denne Hjertelighed, man viste mig, som en Forudbetaling, jeg haabede, Gud gav mig Kraft til at give tilbage, ved et Arbejde, der udtalte min Kjærlighed til Everrig. Og jeg har søgt at indløse mit Løfte. Lyftspildigteren, Skuespiller Jolin, sagde i Dialect: „en Dalkarl-Historie”; Sangerne fra det kongelige Theater Strandberg, Wallin og Günther sang svenske Viser, Orchesteret spillede og begyndte med den danske Melodie: „Der er et yndigt Land.” Klokken Elleve om Aftenen kjørte jeg hjem; glad i Hjertet over de venlige Mennesker, glad over at komme til No.

Snart var jeg paa Veien til „Dalarne”; et af Fredrika Bremers Breve førte mig i Upsala til Digteren Fahlfranz, Broder til den berømte Landskabsmaler, og selv hændende kjendt ved sine Digtninge „Ungar” og „Noahs Ark”; jeg mødtes med Vennen, Digteren Böttger, gift med Tegnér's Datter Disa, to lykkelige Mennesker, hvis Hjem var som opfyldt af Huuslivets Solkin og Poesie.

Mit Bærelse i Hotellet stødte op til en stor Sal, derinde holdt just Studenterne Sera, og da de erfarede jeg var Naboe, kom en Deputation og bad mig, om jeg vilde høre dem synge, der var Munterhed og Glæde, deilig Sang; jeg søgte strax, efter Anstgterne at dømme, at finde Gen, jeg kunde slutte mig til; en høi, bleg Mand behagede mig, og det var, lærte jeg snart, rigtigt valgt; han sang saa smukt, declamerede saa rigtig sin Sang; han var den Genialeste af dem Alle, det var, lærte jeg siden, Oluntarnes Componist og Digter Wennerberg. Siden hørte jeg ham med Veronius synge sine Nutids bellmanske Sange; det var hos Landshøvdingen, i hvis Kreds jeg samlede med Upsalas betydeligste Mænd og Qvinder og fandt den hjerteligste Modtagelse. Første Gang mødtes jeg her med Atterbom: „Blommornas“ Skjald, han, som sang om „Lyksalighedens D“; der er, siger Marmier, et Slags Trimureri mellem Digterne, de kjende og forstaae hinanden, det følte og erkjendte jeg Sandheden af hos denne elstværldige, gamle Skjald.

Behåll, hur tidens stridsvagn än må dundra,
Dit lif af dikt och frojd i Sagans verld!
Liuft är att älska, herrligt att beundra;
Jag minnes Dig — med denna dubbla färd.

Atterbom.

For at reise i Sverrig maa man have egen Vogn, jeg havde været nødsaget til at kjøbe en saadan, havde ikke Landshøvdingen venstfabeligt tilbudt mig sin til den hele lange Reise, Professor Schröder forsynede mig med Glanter og Vidst, Fahlcranz skrev Reiserouten, og en for mig og paa mit Reiseliv egen Fart begyndte, ikke ulig dem, man gjør i Amerika, hvor endnu ikke Jernbanenettet naaer. Det var saa ganske som Reiselivet for et hundrede Aar tilbage, imod hvad jeg ellers var vant til.

Man bandt Krandsø paa Maistænger til Midsommeraften, da jeg naaede Leksand, hvor Siljansøen, udstrakt og stor, skinnede foran mig; mægtige Piletræer hældede sig ud over den hurtigtslydende Dal-Gly, hvor de vilde Svaner svømmede; hiin Side Mora op mod den norske Grændse fortonede Bjergene saa blaa; det hele Liv og Røre, de maleriske Dragter, Sommervarmen, Alt var saa forskjelligt fra hvad jeg havde tænkt mig det heroppe i det stille, kolde Norden; og nu ved Midsommerfesten hvilken Livlighed! Baade i Mængde kom overskyldte med de pyntelige Kirkesfolk, Gamle og Unge, selv smaa Battebørn, det var et Malerie saa levende, saa storartet, jeg kan med Ord kun fattigt gengive det. Professor Marstrand, hvem min Skildring heraf og min mundtlige Fortælling siden indvirkede paa, gjorde i to Maringer, netop til Midsommerfesten, en Reise herop og gav os i Aand og Farver det rige Billede paa Væredet.

I Leksand var endnu et Vertshuus at finde for den Reisende, men ikke høiere oppe; i Rättvek maatte jeg derfor følge Landets Skif, stige af hos Bræsten og faae Nattequarteer; men før han hørte mit Navn var jeg ham allerede velkommen, siden blev det som en Fæst, og da jeg den følgende Dag med ham gik til den nærliggende Vandanstalt, stod ved Broen en heel Flok Børn, de spingede med Huen, de kjendte ham, der havde skrevet Grensthyrene. „Andersen er her oppe i Dalarne!“ var igaar Nyheden, en af de Smaa jublende var kommet at fortælle! Jeg tænkte i denne Stund paa mine smaa, fattige Venner i Heriots Hospital i Edinburgh, tænkte paa Skotlands Ungdom, nu jeg stod i den glade Varnekreds oppe i Dalarne, og mit Hjerte blev ydmygt og blødt, Gud taknemmelig, jeg bad ham tilgive mig de Suk, den Smerte jeg kunde udtale for ham i tunge Timer, i frænkede, bittre Diebliske.

Det er de gamle Minder, det er den Solglands, Sagn og Historie kaster over en Egn, der har en Magt og Betydning, tidt større

end den maleriske Skjønhed. Her oppe er det Dalkarlesfolkets Trofasthed, Gustav Vasas Flugt og hele Optræden, der fæster sig til Tanken; her er og saagodtsom usorandret Scenen for denne romantiske Deel af hans Liv i hele dens Storhed og Gensomhed. I den Billedrække, jeg har givet: „I Sverrig“, vil man see, saavidt jeg mægtede det, Indtrykket paa mig. Den uendelige store, udstrakte Skovstrækning, med sine eenlige Miler, sine dybe, klare Skovsøer, hvor Lineaen blomstrer over Klippestenene, og hvor de vilde Svaner bygge, var noget Nyt, næsten fremmed for mig, jeg følte mig ligesom flyttet Aarhundreder tilbage i Tiden. Fahlun med dens Kobbergruber og hele dens smukke Omegn blev besøgt, og herfra gemmer Grindringen en lille Begivenhed, af dem man maa regne til Tilfældigheder, men Mange dog stille paa et høiere Trin. Jeg har mellem mine svenske Billeder givet den Overskriften: „hvad Straaene sagde“. Det er ingen Digtning, det er noget Oplevet.

I Haven hos Landskhorvingen i Fahlun sad en Kreds af unge Piger, de toge spøgende fire Græsstraa i Haanden og bandt paa disse Enderne to og to sammen; hvor det da lyktes, at alle fire Straa danne et sammenhængende Heelt, der, efter Folketroen, bliver det opfyldt, hvad Den tænkte paa, som bandt dem. Det vilde ikke lyktes for Nogen af dem, og nu vilde de, at jeg skulde forsøge det. „Men jeg troer ikke derpaa!“ forsikrede jeg, men tog dog fire Straa og lovede, at jeg i Tilfælde af at have Held med mig, skulde sige dem mit Onske derved. Jeg bandt, aabnede Haanden og mine Straa hang sammen; uvilkaarlig steg Blodet mig op i Kinderne, jeg blev overtroist, og tvertimod min fornuftige Tanke, troede jeg paa det, fordi jeg gjerne vilde det; og hvad var Onsket! spurgte man, jeg sagde det: „at Danmark maa vinde en stor Seier og snart faae en hæderlig Fred!“ — „Gud give det!“ udbrød de Alle; og Straaenes Prophetie den Dag var — tilfæl-

dig — en Sandhed — snart led den til Sverrig: „Slaget ved Fredericia!“

Over Gefle vendte jeg igjen tilbage til Upsala og Danne-mora, hvis svimlende Gruber jeg saae ovenfra; jeg har tidligere besøgt Kammelsbjerg i Harzen, Baumannshule, Hallsleins Saltværk og Katakomberne under Rom og paa Malta, det var ingen Steder nogen Fornøjelse, ubyggeligt, trykkende, et fælt Mareridt — jeg skal ikke gjerne under Jorden, før man bringer fun mit døde Legeme der.

Ved Gammel-Upsala steg jeg af Vognen for at see de nu gjennemgravede Høie, som bære Odins, Thors og Freys Navne. Da jeg for tretten Aar tilbage var her, laae de endnu i Martusinder tillukkede. Den Gamle, som havde Nøglen til Høiens Indgang, og hvis afdøde Fæster dengang stænkede i Mjød-hornet for mig, blev glad ved at høre mit Navn og nu vilde hun ogsaa, sagde hun, illuminere for mig, som for de høie Her-rer, der havde været her fra Stockholm. Medens hun begyndte dermed, steg jeg ene op paa Høien med Bøn og Tak til Gud for alt Godt i den hengaaede Tid, siden jeg sidst var her, fløi mig fra Læberne med de Ord „din Villie skee med mig!“ saaledes har jeg min ubevidste Kirkegang, snart i Skov-Naturen, snart paa Oldtids Grave og snart i den lille eensomme Stue. Da jeg kom ned, var der sat smaa Børlys rundt om inde i Gangen, og jeg saae den gamle Urne med hvad hun kaldte Odins Been, det vil siige hans Afkoms, Unglingastægtens. Rundtom laae Aske af brændte Dyr.

Efterat have gjenhilset Vennerne i Upsala naaede jeg Stockholm, hvor jeg hos den gamle Fru Bremer modtoges som Barn af Huset, da levede der endnu den aandsfulde, meget syge Agathe, Søster til Fredrika Bremer, til hvem alle Brevene fra Amerika ere skrevne og som siden ved

Fredrika's Hjemkomst var død. Der var hyggeligt, rigt og godt i den gamle Moders Huus, hvor jeg nogle Gange samlede med en stor Kreds af Familien, der hører til de bedste i det gode Sverrig; det var saaledes ganske interessant at see Virkelighedens Forskjel imod alle de Historier i Danmark og Udlandet om denne Forfatterindes Slægt og Vilkaar; da hun først traadte frem, hed det, at hun var Gouvernante hos en adelig Familie, og saa var hun Gierinde af Godset Nosta, fri og selvstændig.

Det er ikke blot de levende Dygtige og Herlige, der i en fremmed Stad er mig en Trang at komme nær, men de kjendte kjære Dødes Grave maa jeg besøge, bringe dem en Blomst eller hente mig en fra deres Grave; i Upsala havde jeg været ved Geijers Grav; Monumentet var da endnu ikke reist; Törneros's Grav var overgroet med Græs og Nelder. I Stockholm gik jeg til Graven, der gjenmer Nicander og Stagnelius; kjørte ud til Solna ved Stockholm, paa den lille Kirkegaard ligger Verzelius, Choræus, Ingelmann og Crusell, paa den større har Wallin sin Grav.

Mit egentlige Hjem i Stockholm var og blev forøvrigt hos Digteren Baron Beskow, hvem Carl Johan adlede; han hører til disse elskværdige Personligheder, fra hvem der ligesom udstraaler et mildt Lys over Livet og Verden; hjertelig og talentfuld er han, derom vidner hans Tegninger, hans Musik; Stemmen selv er i Sang her hos den ældre Mand, saa blød og frisk; hans Betydning som Digter kjendes; og ved Dehleschlägers Oversættelser er ogsaa for Tydskland hans Tragedier blevne kjendte; elsket af sin Konge og sin Omgivelse er han hædret, dertil en Mand af sjelden høi Dannelse, en trofast kjærlig Ven.

Du Kjærlige, du Milde, med et Hjerte som Faa,
 Bramfri, som altid den sande Mand man saae,
 Besseden og saa rig dog paa Digtekunstens Skatte,
 — I disse fattige Ord dit Billede jeg satte.

Den sidste Dag under mit Ophold i Stockholm var det Kong Oscars Fødselsdag, jeg var hædret med Indbydelse til Festen; Kongen, Dronningen og alle Prindserne vare ved Afskeden saa milde og hjertefulde; jeg var dybt bevæget, som naar man skilles fra sine Kjære.

Dehlenschläger omtaler i sit Levnet, 4de Bind, Side 85, Grev Salha, og man bliver nysgjerrig efter ret at vide, hvem Manden er, men kommer ikke til Kundskab derom; Dehlenschläger siger:

„En Bekjendt af Biskop Münter gjorde mig i disse Aar „et Besøg engang. Det var en høi, anseelig svensk Mand, som „ved Indtrædelsen sagde mig sit Navn; men jeg hørte det ikke. „Da jeg nu undsaae mig ved, at spørge atter om Navnet, haabede „jeg under Samtalen at høre det igjen, eller at slutte mig til, „hvem han var. Han sagde mig, at han var kommen for at „spørge mig om, hvad jeg syntes om Omnet til en Vaudeville, „han agtede at skrive. Han fortalte mig det; det var ret smukt, „jeg beholdt det og tænkte: det er altsaa en Vaudevilledigter. „Derpaa talte han om Münter, som en gammel Ven; „thi „jeg skal sige Dem,“ vedblev han, „jeg har studeret Theologie og „oversat Johannes Aabenbaring.“ En Vaudevilledigter, tænkte „jeg nu, som ogsaa er Theolog. „Münter er ogsaa Frimurer,“ „vedblev han, „alt sit Frimureri har han lært af mig; thi jeg „er Mester af Stolen.“ Jeg blev ved hemmelig at regne sammen: Vaudevilledigter, Theolog, Mester af Stolen. Nu begyndte „han at tale om Carl Johan, som han roste meget og sagde: „Jeg kjender ham godt! jeg har drukket mangt et godt Glas „med ham.“ Jeg sagde: „Vaudevilledigter, Theolog, Mester af „Stolen, intim Ven af Carl Johan. Han vedblev: „Her i „Danmark gaae Folk ikke med deres Ordener; imorgen gaaer jeg „i Kirke, saa tager jeg mine paa.“ Det kan De ogsaa gjerne! „svarede jeg; og han vedblev: „Jeg har dem Allesammen!“ Jeg

„sagde: Vaudevilledigter, Theolog, Mester af Stolen, Carl Jo-
 „hans intime Ven, Seraphimerridder. Endelig begyndte den Frem-
 „mede at tale om sin Søn, som han havde formaaet til at huske
 „paa, at deres Stamfader havde været mellem de Første paa Mu-
 „ren, da Jerusalem blev erobret. Nu blev det mig klart, at det
 „maatte være Grev von Salza. Og det var han ogsaa.“

Saavidt Dehlenschläger.

I Forværelset hos Kong Oscar var jeg af Beskow pre-
 senteret for den gamle Grev Salza, der strax venlig med svensk
 Gjæstfrihed indbød mig paa Hjemreisen at besøge sig paa sit Gods
 Mem, dersom han var der, idet Dampskibet lagde til, hvor jeg
 strax vilde erfare det, eller at komme til ham paa Godset Sæby
 ved Linköping, der videre frem paa min Reise ikke laae
 langt fra Canalen. Jeg tog det for de almindelige venlige Ord,
 man saa tidt hører og tænkte ikke at gjøre Brug af Indbydelsen;
 men paa Hjemreisen om Morgenens, idet vi forlode Noren
 og skulde op gennem de tretten Sluser ved Wreta Kirke, hvis
 Kongegrave jeg har besunget i „Billedbog uden Bil-
 leder“, traadte pludselig Componisten Josephson ombord, med
 hvem jeg, som tidligere er fortalt, havde levet i Sorent og paa
 Capri, og senest truffet i Upsala; han var Grev Salzass
 Gjest paa Sæby, og da man havde beregnet, hvilket Dampskib jeg
 maatte komme med paa Canalveien, affendtes han til Sluserne her,
 for med Bogn at afhente mig; det viste et venligt Sind af den
 gamle Mand, i Hast fik jeg mit Løi samlet og i en skyllende
 Regn fjorte jeg til Sæby, til det i italiensk Stil byggede
 Slot, hvor den gamle Grev Salza boede, med sin aandsfulde,
 elskværdige Datter Enke-Friherrinde Joct.

„Der er et aandeligt Slægtskab mellem os Lø!“ sagde den
 gamle Mand; „det folte jeg strax, da jeg saae Dem! vi vare
 ikke hinanden fremmede!“ han tog saa glad imod mig, og Gubben
 med de mange Egenheder blev mig snart kjær ved Mand og Elsk-

værdighed; han fortalte om sit Bekjendtskab med Konger og Tyrster; med Goethe og Jung Stilling havde han staaet i Brevverling. Han fortalte, at hans Forfædre havde været norske Bønder og Fiskere, de kom til Venedig, reddede Christne Fanger og bleve af Karl den Store gjorte til Tyrster af Salza. Det Fiskerleie, der laae, hvor nu Petersborg ligger, havde tilhørt hans Faders Fa'erfa'er, og jeg hørte fortælle, at Salza skal engang, da Keiseren af Rusland var i Stockholm, have sagt i en Slags Spøg til Keiseren: „det er egentlig mine Forfædres Grund den store Keiser-Stad ligger paa!“ og Keiseren skal spøgende have svaret: „nu, ja kom og tag den!“ Der gaaer et Sagn om, at Keiserinde Katharina den Første var Svensk, og efter Salzas Fortælling og Optegnelse stadfæstes dette, han drager hendes Barndoms-Historie ind i hans Faders Bedstefaders Liv; ganske interessant ere de Optegnelser herom, han har gjort og som han fortalte:

En Dag læste Faderen et Sammen drag af den russiske Historie, men lagde snart Bogen hen og sagde, at det ikke forholdt sig, som det stod der om Keiserinde Katharina, han vidste det bedre, og nu fortalte han ham: „Min Faders Mo'erfa'er var General Hans Abraham Kruse, Oberst for de grønne Dragoner; da han var Oberstlieutenant for disse og boede paa Oberstlieutenants-Giendommen Bråten, skete det, at hans Kammertjener Jean Rabe ønskede at gifte sig med hans Frues Kammerjomfru Katharina Almpaph; Fru Kruse, født Annike Sinclair, lod gjøre et prægtigt Bryllup og paa Brudesengen kom Guldgaloner, hvilke Fru Annike, som Hoffroken hos Karl den Tiendes Gemalinde havde baaet paa sin Skarlagens Kjørtel; det blev siden et Ordsprog i Familien: „det er stadseligt som Jean Rabes Brudeseeng!“ Jean blev siden Regiments Feldvebel ved Elfsborgs-Regiment, men døde ligesom Hustruen meget tidlig og efterlod en eneste Datter Katharina, som blev bragt til den gamle Generalinde Kruse paa Höfälla, hvor hun forblev i to

Nar, da kom Fru Annickes Cousine, Grevinde Lisenhusen i Besøg, hun fandt den otteaarige Katharina at være et smukt og klogt Barn, hvorfor hun tog hende til sig; de tilbragte sammen Vinteren i Stockholm og reisste saa i Vaaren til Pommern, hvor Grevinden skulde modtage en stor Arv; men da de kom ved Rügen, laae der et Vagtskib, det forbyd dem at stige i Land, da Pesten var udbrudt der; nu vendte de altsaa om igjen til Stockholm og tilbragte der den kommende Winter i Regjeringsgatan i det saakaldte Ankarcronske Huus. I Reval døde en Kloster til Grevinden, som derfor i Mai reisste derover, uagtet Russerne just da stundom faldt ind og hærgede Esthland, der var Grevindens egentlige Fødeland, hvorfor hun ogsaa talte Tydsk og havde tydske Tjenestefolk; Katharina maatte naturligviis ogsaa lære dette Sprog. Reisen gik vel af, og efter tre Dages Ophold derovre sendtes Katharina i et Grinde ud af Staden; da hun kom tilbage igjen, stod skrevet paa Husets Dør, at Ingen maatte træde ind, der var Pest-Smitte. Katharina skreg høit; Portneren svarede indensfor, at Grevinden og ni Personer allerede vare døde, og han selv afsperret. Katharina løb i Graad og Fortvivlelse op ad Gaden, da hun mødte Præsten, Pastor Glück fra Majam, som var kommet til Byen for at faae en Barnepige til sin lille Søn, der skulde vænnes fra; Præsten faae den velborne, blomstrende Piges Fortvivlelse, spurgte, hvad der var skeet, og da han hørte det, og at hun ikke havde været inde i Huset, tog han hende i Tjeneste som Barnepige, og hun i sin Forladthed gik ind derpaa, uagtet hun tidligere var bedre vant. Snart blev hun meget afholdt i Præstegaarden; Præstens Kone kunde tilsidst slet ikke undvære hende. Grev Salgas Fa'ersfaders Fader, naar han var paa Jagt der i Eggen, overnattede i Præstegaarden. Efter Slaget ved Narva, under Karl den Tolvte, var det at Russerne hærgede Esth-

land; de anførtes af Anesen Laputſchin (?); han afbrændte Maſiam Kirke, tog den hele Befætning paa Farfaders Salkas Giendom, og ſendte de tro Vaſaller afſted til Siberien; idet Præſtegaarden ſtod i lys Lue, ſaae han første Gang Katharina, og ſelv beholdt han hende ſom Pytte. Menzikow var blevet Tyrſte og Czarens Yndling, han yttrede, da han ved et Beſøg hos Laputſchin ſaae Katharina, ſom opvartede dem, at hun var ſmuk; Dagen derpaa blev hun ſendt ham ſom hans Liv-egen; han brød ſig ikke ſtort om Qvinder og ſaae i hende kun en net Dyrarterſke. En Dag laae hun og ſkurede hans Gulv, Keiſeren traadte ind, men da Menzikow ikke var hjemme, vendte han om for at gaae igjen, da ſaae han paa Bordet ſtaaende Tallerken Conſect, der altid ſattes frem for ham, naar han kom, han tog af den; Katharina kjendte ham ikke, blev ved at ſkure Gulvet, han ſaae paa hende, ſtreg med ſin Haand Haaret tilſide paa hendes Pande: „Du er en ſmuk Pige!“ ſagde han; hun rødmede, han klappede hende, gav hende et Kys og gif. Katharina fortalte med ſtor Fortrydſe Menzikow om den fremmede Officeer, der var kommet, havde ſpiift af Conſecten og tilladt ſig at kyſſe hende; da hun beſkrev ham, forſtod Menzikow, at det var Keiſeren, og benyttede ſig heraf; der var juſt givet Befaling til at bære nye Klædninger af en anden Art end før, een af diſſe for Qvinderne blev Katharina iført, den var meget klædelig, dertil pragtfuld, Huetoiet lignede de hollandske Landbeboeres. Keiſeren maatte hun overbringe en Tallerken Conſect af kogt Frugt med en underdanig, indſmigrende Skrivſe, at Czaren ikke maatte forſmaa Conſecten og hende, ſom bragte den. Hvorledes hun ſiden blev Czarens Gemalinde, melder Hiſtorien:

Fa'erfaders Fader kom under hendes Regjering tilbage fra ſiberiſt Fangenſkab, hvor han havde været i ſexten Aar; en ſtor Feſt var juſt anſtillet i Moſkov i den keiſerlige Have; han blev indbudt og kom i Følgeſkab med den gamle Kneſ Gagarin,

der i Fangenskab havde været Salhas sande Ven; den gamle Gagarin kunde ikke taale Menschikow og da ved Indtrædelsen Denne ikke gjengjældte hans Hilsen, sagde han: „Saa Du ikke, jeg hilsede?“ Menschikow svarede ham ikke, men smilte haanligt og blev nu af den Gamle udfjældt; Menschikow kaldte paa sine Folk, overvældede Gubben og traadte paa ham; Salha, der vilde forsvare sin Ven, blev nu ogsaa angrebet, Katharina saae det fra den ophøjede Plads, hvor hun stod, hun kjendte paa Stemmen sin forlums Ven og raabte til Menschikow: „Rorer Du et Haar paa Salhas Hoved, saa sidder Dit imorgen den Dag paa Kreml!“ Og Striden endtes.

Siden blev Salha Præsident i Commercecollegiet og altid i Keiserindens Gunst; hans Familie findes endnu i Rusland.

Gubben Salha gjælder for at være Aandeseer; Carl Johan, der var spaaet af Lenormann, at han skulde blive Konge, havde Venfæb og Tillid til ham, og forunderlig nok, Kongens Dødsdag, fortæller man, traf ind paa den Dato, Salha forud havde sagt. Her paa Sæby i den store Ridderfal, hvor nu Salha og jeg sad, havde Carl Johan og Dronning Eugenie ofte spilst; rundt om hang Billeder af Salhas ridderlige Fædre, Rococo-Stole og Meubler udgjorde Bohavet, det store Rum opvarmedes ved to Kaminer. Her sad jeg med den værdige gamle Herre, vi talte om Aandelivet, og han fortalte med stor Alvor og Sandhed, hvorledes hans Oldesader havde viist sig for ham om Natten, spurgt ham, om han vilde gaae med at see Guds Himmel og tilføiet: „men saa maa Du først prøve at døe!“ „Han rørte ved mig“, sagde den gamle, værdige Mand, „og jeg sank som i Besvimelse!“ „er Døden ikke Andet?“ „Nei“, sagde Oldesader, og saa stod jeg i Torgaarden til Guds Himmel! Det var den deiligste Hæve!“ Beskrivelsen af denne var, saaledes som Salha gav den, ganske som her

paa Jorden, jeg erkjendte intet Nyt; han traf der sin Broder og Søster; denne var, da hun døde et ganske lille Barn, han kjendte hende ikke, før hun sagde, hvem hun var. „Det er godt, Du kommer nu“, sagde hun, „det er idag Christi Navnedag, og da skal jeg fra Barnehimlen ind i den store Guds Himmel!“ —

„Men“, indvendte jeg, „hvorfor kommer Barnet ikke strax i Guds store Himmel, det siger jo Bibelen!“ — „Ja vel, men jeg har nu seet det!“ sagde han. — Smukt var imidlertid, hvad han sagde om Gud. „Jeg stod der i Himlen, da kom en Glands, jeg ikke kunde udholde, jeg kastede mig ned, det klang ligesom Musik, en saadan har jeg aldrig hørt, og jeg følte mig saa glad, saa usigelig vel! — Hvad er det dog! sagde jeg. Det var Gud, som gik os forbi! svarede min Oldefader.“

Alt dette fortalte den gamle Mand med en Alvor, en Overbeviisning, der gjorde et eget Indtryk paa mig; „der oppe fik jeg at vide Alt, hvad der vil hændes!“ sagde han. „Jeg veed om enhver Ting, hvad Udgang den faaer! — dengang var jeg kun femten Aar.“

Under mit Ophold paa Sæbø var det „Frederiks-Dag“, den gamle Greves Navnedag, og det var ret interessant her at see den svenske Maade, den feiredes paa.

Nede i een af Stuerne var reist en Bue af Egeløv og over hans Navnetræk sad en smuk Egeløvs Krone med Roser i for Udelstene. Da vi sad ved Kaffebordet, hørtes Skud ude fra Indsøen, Tjeneren traadte ind og med høi Stemme, næsten som med udenad lærte Ord, meldte han, medens han paa samme Tid ikke kunde lade være med et Smil at forraade, at det Hele var Comedie: „Et Skib, Nordstjernen, ligger udenfor til Ankers med fremmede Søfare!“ Disse bleve nu indbudne; der lød Skud fra Skibet, og Inspecteuren, hans Hustru og to Døttre traadte ind. Dem var det, som fra Godset paa hiin Side Søen vare indtrufne.

— Ved Middagsbordet vare flere Inspecteurer og en Mængde af Godsets Embedsmænd, siden kom fra Nabogodserne Familierne til Lykønskning. Udenfor opmarscherede og stode i Rækker alle Godsets Skolebørn, Piger og Dreng, hver med en lille grøn Green i Haanden, de bleve anførte af Skolemesteren, der holdt en Tale paa Vers til den gamle Greve, der traadte ud til dem og modtoges med svingrende Hurra. Skolemesteren fik Penge, saae jeg, Børnene Kaffe og Mad og dernæst Lov til at danse i den store Forskue, hvor en Bonde spillede Violin; Friherrinden gik venligt om mellem dem, viste Bønderfolkene Slottets Sale og Stuer og gav dem rigelig Mad og Drikke; der var festligt og fornøieligt. Nu kom tilfældigt Posten med Breve og Aviser. „Nyt fra Danmark, Seier ved Fredericia!“ lød det jublende; det var de første fuldstændige trykte Efterretninger herom, Alle vare interesserede herfor; jeg greb Listen over Døde og Gaarede.

Til Ære for Danstensk Seier lod den gamle Salga Champagnen knalde; i en Hast havde Datteren faaet et Dannebrogsslag istand, det blev stillet op; den Gamle, der tidligere havde talt om Hadet i gammel Tid mellem Svensk og Dansk og gjemte tre danske Rugler, af hvilke den ene havde faaret hans Fader, den anden hans Farsfader, den tredje dræbt Farsfaders Fader, løstede nu i Nabofolkets Brodertid det fyldte Glas for gamle Danmark, og talte saa hjerteligt og smukt Danstensk Hæder og Seier, at Lærerne trængte mig frem i Linene.

Der var i Selskabet en tysk ældre Gouvernante, jeg troer fra Braunschweig; i flere Aar havde hun levet her i Sverrig og hørte nu, hvad der i Salgas Tale kom mod Tydskerne, hun brast i Graad, og sagde uskyldig til mig: „Jeg kan ikke gjøre for det!“ og da jeg havde udtalt min Tale

for Salhus Skaal, var det Første jeg havde at gjøre, at række den tydske Pige Haanden og sige, „der komme gode Dage, Tydske og Danske ville igjen række hinanden Haanden, som vi To nu og drikke Fredens velsignede Skaal; og saa klinkede vi To.

Der var hjemligt og godt at være, en smuk Natur, Skov, Klipper og Søe; med Beemod forlod jeg det venlige Hjem, den eiendommelige Gamle, og skrev til Afsted i hans Album:

Bag Stjernen i dit Bryst et Hjerte slaaer,
Dg i dit Slot man Digterharpen finder;
Lyfsalig Den, Gud giver mange Aar,
Dg Aar som dine, rig' paa store Minder.

Den Begeistring for Danmark og Dansken, jeg her fandt, klang gjennem hele Landet, og jeg som Dansk hørte Udtrykket deraf.

I Linköping steg jeg af hos Professor Omann, og overraskedes her i Haven ved at en Mængde unge Mænd havde samlet sig her til festlig Modtagelse; Digteren Ridderstad havde skrevet tre smukke Sange, den første bragtes mig paa Melodien „der er et yndigt Land“, derpaa en Hilsning til Danmark:

Härliga land!
Lummiga lundar och öar;
Soliga stränder och sjöar;
Härliga land!

Kämpande land!
Skandiens förpost mot söder,
Manligt du strider och blöder;
Kämpande land!

Segrande land!
Lagrar din klinga har skurit,
Skölden med ära du burit;
Segrande land!

Bröderneland!
Trofasta handslag vi trycka,

Samdrägt är kraft och är lycka,
Bröderneland!

Härliga land!
Sköldmön dig följer med seger,
Frihed och framtid du äger;
Härliga land!

og idet de iftemte Sangen lyfte med Gæt den deiligste Regnbue paa Himlen, som et Fredens Tegn, jeg blev sært bevæget derved, nu lød en Sang til Danebrogen; og mellem hver af disse holdtes hjertelige Taler om Sverrigs Kjærlighed til Danmark og Glæde over Seiren; mellem Festens Skaaler var en for de Faldne ved Fredericia; jeg blev bevæget til Taarer: følte mig „saa danst i Sind“; svenske og danske Flag vaiede og da jeg drog til Berg, for detsfra næste Morgen at gaae med Dampskib, fulgte Ridderstad og en Skare Venner mig med Sang og Hilsen:

Med lyran på din arm,
Så full af poesier;
Med lyran i din barm,
I hjertats djup, i sjælens brand,
Så rik på melodier;
Du drar från land til land.

Sjung jord och himmel, sjung!
Sjung sagor om att lefva!
Sjung dödens saga, sjung!
Som svanen på sin blåa sjö,
Du sjungende må lefva,
Du sjungende må dö!

Ved Motala vilde jeg blive et Par Dage, hele Strækningen hertil kan med Ret kaldes Gøtha=Canalens Have, her er en deilig Sammensmeltning af svensk og dansk Natur, rige Bøgeskove udover Søerne, Klipper og brusende Strømme; i det lille Vertshuus oppe ved Fabrikken indrømmede en ung ugift Mand, Hr. Nygren, mig sin hyggelige Stue

og flyttede selv hen til en Ben, at jeg kunde have det godt, og det var første Gang vi To mødtes, det var den nu afdøde C. D. Nygren, en poetisk Natur, en Ven af Fredrika Bremer og mine Digtningers Beundrer; udenfor mit Vindue mellem Løvtræer og Graner flød Motala saa hurtigt-ilende, saa glasgrøn og gjennemsigtig, at jeg kunde see paa Dybet hver Steen, hver Fisk; den modsatte Bred af Canalen, har Platen's Grav, der af alle Dampskibene hilses med Kanonskud. I denne Natur fik jeg et hjerteligt, friskt, velsgnet Brev fra Dickens, der havde modtaget og læst „de to Baronesser“, det var mig en Festens Dag, de deiligste Roser, bragt mig, prangede paa mit Bord.

Herfra gjorde jeg Udflugt til det gamle Badstena, hvis rige Slot nu kun er et stort Kornloft, hvis mægtige Kloster er Galehuus. Ved Afreisen fra Motala boede jeg i det lille Vertshuus nede ved Broen; jeg skulde aften før Dag, var derfor tidlig gaaet tilfængs, faldt strax i Søvn, men vaagnede ved smuk Sang af mange Stemmer; jeg stod op; det lød deiligt; jeg aabnede Døren og spurgte Pigen, om her var nogle høie Gjester, man bragte denne Serenade. „Det er jo for Dem, Herre!“ sagde hun, „for mig!“ udbrod jeg forundret og begreb det slet ikke. Man sang endnu: „Der er et yndigt Land!“ Sangen var for mig, jeg vil ikke sige Digteren, men for den danske Andersen; det var Kjærligheden til de Danske, som ogsaa her slog ud i Blomst for mig. Fabrikarbejderne paa Motala havde hørt, jeg var kommet her tilbage igjen fra Badstena, og at jeg næste Morgen vilde videre; de brave Mennesker vare gaaede herved for at vise mig Tegn paa deres Høiagtelse og Deeltagelse. Jeg gik nu ud til dem, trykkede Haanden paa de Nærmeste; jeg var dybt bevæget og taknemlig; naturligviis sov jeg siden ikke hele Natten.

Hvert Sted jeg kom, hver Dag var som en Fest! Overalt klang Deeltagelse for Danmark saa inderlig, saa trofast,

Dansken har ikke Begreb derom. Venner og Gjestfrihed mødte jeg, selv det lille Mariestad lod mig ikke savne disse; overalt fik jeg Indbydelse at flytte i Huset til Familien og være deres Gjest; man tilbød mig Vogn og Heste, kort sagt alle tænkelige Opmærksomheder. — Paa Kinnefulle tilbragte jeg flere Dage i den ældre Grev Hamiltons Kreds, dels paa Blomberg, hvor en af Sønnerne er gift med Gejers Datter, der forunderlig meget ligner Jenny Lind, havde dertil en Klang af hendes Stemme; smukt sang hun alle sin Faders Sange. Den lille Anna, Husets eneste Barn, ellers sty ved alle Fremmede, kom hun strax til mig, vi syntes strax at kjende hinanden.

Ogsaa Wenersborg frembød en Vennekreds, der førte mig til den smukke Omegn, og ved Trollhätta forlængedes Opholdet i flere Dage; her i Skoven ved Sluserne fandt jeg et velsignet Hjem hos Oberstlieutenant Warberg og hans Frue; saa hyggeligt, saa hjærligt blev der sørget for mig, saa godt, som Fremmede ude altid vilde gjøre mig det.

Fra Gøthaborg gjorde jeg Udflugt til Den Marstrand, hvor Fredrika Bremer var i Besøg hos sin Søster Agathe, der her brugte Badene; storartede Havne med dybe Bande danne Skjærgaarden her; den vilde Rose blomstrede om de solophedede Klipper; den italienske Operatroupe fra Stockholm gav Formiddags-Concert; jeg fandt et hydligt Badesteds Livlighed. Fredrika Bremer vilde til Amerika, hun fulgte mig til Gøthaborg; paa Skibet samlede sig snart en Kreds om os og sang svenske og danske Sange. „Der er et yndigt Land, det staaer med brede Bøge!“ syntes Svenskens Vndlingsfang, den lød igjen, lød som Farvel til mig.

Et Par Dage efter var jeg i Danmark.

Min vistnok meest gennemarbejdede Bog „I Sverrig“ giver det aandige Resultat af denne Reise, og jeg tør troe, at

fremfor noget andet enkelt af mine Arbejder aabenbarer sig her det Eiendommeligste hos mig: Naturskildringer, det Eventyrlige, Humor og Lyrik, som denne sidste kan gives i Prosaen. Det svenske Blad „Vore“ udtalte sig først herom: „Man „finder i denne bok inga vanliga tourist-impressioner „och reflexioner, det hele er en dikt på prosa, fordelad „i flera fristående taffer, men udgørende eet helt, affattadt „i denna naiva, barnslig trohjertade stil och med denna „öppna blick for natur- och folklif, som gjort många af „Andersens dikter och förtäljningar så kära här i „Sverige. Bilder från det virkliga lifvet äre på ett vackert „och otvunget sätt sammenväfda med historiska minnen och „fantasiens gestalter och det hela blir et äkta poetiskt „resa-äventyr, en skärsommarbild från höga Norden.“

Ogsaa her hjemme, hvor Critiken i de sidste Aar ikke alene havde taget en sømmeligere Tone, naar den talte om mine Arbejder, men vlist disse større Opmærksomhed og sand Erkjendelse, nærnedes med Roes og Velvillie denne Bog; særlig fremhævedes deri „en Historie“: „Det er en deilig Digtning besjælet af „Poesiens og den skønne, rene Menneskelighedens Aand og derved forlenet med en opløstende Kraft; det gjør godt at læse „dette Afsnit, det er ogsaa fortalt med rolig Høihed, undtagen „det første Blad, der er holdt i den bekjendte Eventyrsmåneer, „der her ikke er paa sin Plads!“ — Og deri kan Anmelderen have Ret. — „Poesiens Californien“ bliver særlig erkjendt: „Den tegner os i træffende Billeder Overtroen og Videnskaben, „disse to Poler, som den med Rette betegner som Grundlaget „for de to Retninger i Digtekunsten, den sygelige Romantisk og „den klare, livsfriske, humane Digtning. Vor Forfatter udtaler „sig med Energi mod Romantiken og bortkaster med Stoltthed „alle dens brogede Pjalter, der kun tilhylle og vanzire den clas-

„sikke nøgne Skjønhed. I dette Afsnit, som overhovedet i hele „Værket, viser Andersen sig besjælet af en sund og smuk „Stolthed og Glæde over Menneſſeaanden, en velgjørende, stille „Tilfredshed over alt det Gode og Skjonne i Tilværelsen og „overhovedet en mild og human Verdensanskuelse.“

I England, hvor „I Sverrig“ udkom ſamtidig med den danſke Original, mødte jeg ſamme Velvillie, ſamme hådrende Udtalelſer, og ſom jeg maa ſige næſten altid har været Tilfældet, indtil jeg mødte et Angreb, og det fra den af Alle, jeg mindſt ventede det, fra hende, ſom indførte mine Skrifter i England, ſom med ſaa ſtor Venlighed der modtog mig: Mary Howitt; det overraſſede mig, det bedrovede mig, det var mig ſaa uventet, ſaa utænkeligt. Jeg har tidligere omtalt vor Sammentræffen i London, hvorledes under mit Ophold der, Venner, ſom intereſſerede ſig for mig, fik bragt i Orden, at den Yndſt, mine Skrifter vandt i det ſtore England, ogſaa kom mig lidt til Gode i pecuniair Henſeende.

Den høitagtede, dygtige Boghandler Richard Bentley vedblev at være min Forlægger, jeg ſkulde fra Kjøbenhavn tilſende ham et engeliſk Manuſkript; dette ſkete, og Mary Howitt kom ſaaledes ikke til at overſætte hverken „De to Baroneſſer“ eller „I Sverrig“, men at hun ſkulde blive mig vred derfor, og i de haardeſte Udtryk nu dømme om mig, ſom Tilfældet er i det af hende og William Howitt udgivne Værk: „the literature and romance of northern Europe“, ventede jeg ikke. Alle danſke Digtere, ſtore og ſmaa, omtales deri venligt og ſmukt, men ikke jeg, der eengang ſyntes at være hendes Yndling; hun ſkriver efter førſt at have erkjendende omtalt de af mine Bøger, hun har overſat:

„Men Andersens ſenere Frembringelſer have været miſlykkede Forſøg; de, der ere udkomne i England, ere næſten „faldne døde fra Preſſen, og Grunden dertil ligger klart for „Dagen. Andersen er en beſynderlig Blanding af Naturlighed

„og Verdslighed. Det barmhlige Hjerte, som giver hans bedste
 „Arbejder deres Liv, viser sig til din Forbauselse i Virkeligheden
 „under Skikkelse af en petit maitre, der sukker efter at blive lagt
 „Mærke til af Tyrster. Digteren i ham gaaer tabt for Dig, og
 „Du beholder kun Egoisten tilbage; og naar Du engang har
 „faaet Dinene op herfor, saa veed Du ogsaa, hvorfor Du finder
 „saa stort Behag i een eller to af hans Romaner, medens de
 „Dvrige forekomme Dig hoist ubethdelige; thi han skildrer altid
 „sig selv — sin egen Aand, Historie og Følelse. Dette henriver
 „os den første Gang, mindre den anden og aldeles ikke den
 „tredie; thi det er kun crambe repetita.“

„Maaskee er Andersens Berømmelse hos os for en stor
 „Deel begrundet i den Kjendsgjerning, at vi vare fuldkommen
 „uvidende om, at Danmark besad en Skare af virkelig store
 „og originale Skribenter. Andersen fremstod som et Vidunder
 „fra et Land, til hvis litteraire Rigdom det engelske Publicum kun
 „kjendte meget lidet, medens han i Virkeligheden kun tilhørte en talrig
 „og gigantisk Slægt som et af dennes middelgode Medlemmer.“

Hvor ganske anderledes opfattede og omtalte den samme
 begavede Dame mig, nogle Aar forud, da jeg besøgte London;
 da skrev hun i den udbredte „Howitts Journal“:

„I dette Dieblif, da Hans Christian Andersen er i
 „vort Land, troe vi ikke at kunne byde vore Læsere nogen mere
 „velkommen Gave end et fortræffeligt Portrait og en Livsskildring
 „af denne ualmindelige Mand. Hvad enten vi betragte ham som
 „Menneske, der i sin egen Personlighed lægger sand Aandsadel
 „og moralsk Værd for Dagen, eller som den geniale Mand, hvis
 „Værker alene have hævet ham fra den dybeste Fattigdom og
 „Ringhed til at være en hædret Gæst hos Konger og Dron-
 „ninger, saa er Hans Christian Andersen en af sin Tids
 „mærkeligste og interessanteste Mænd.“

„Ligesom de fleste Mænd af stort originalt Talent tilhører „han aldeles Folket; og i hans Skrifter, som fornemmeligen „ere grebne ud af Folkelivet, beskriver han, hvad han selv har „lidt og seet. Dog have aldrig Fattigdom og Modgang for- „bittret hans Sind, tvertimod, Alt hvad han har skrevet, er „særdeles livligt og rigt paa den mildeste menneskekjærlige Med- „følelse. Det menneskelige Liv med alle dets Prøvelser, Savn og „Taarer er ham en hellig Ting; han gjør os bekendt med Gjer- „tets Dybder, ikke for at fremstille skjulte og oprørende Videnskaber „eller Forbrydelser, men for at vise os, hvor elskeligt det er i „sin Naturlighed og Sandhed; hvor rørende i dets Svaghed og „dets Mangler; hvormeg det maa elskes og beklages, vises „Overbærenhed imod og bekæmpes. Kort sagt, denne store Skri- „bent, med al en stærk poetisk Naturs brændende Iver og med „sin store Gyne til at sfildre Videnskaber, er i høi Grad gjen- „nemtrængt af en kristelig Aand.“

Hvorledes skal jeg kunde sammenstille disse tidligere og senere nedskrevne Domme, af en Dame med Aand, og som det syntes Hjertelag for mig og min Musa? Da Froken Bremer kom her tilbage fra Amerika og havde lagt Reisen over Lon- don, spurgte jeg hende om Mary Howitt, hvem jeg vidste hun havde besøgt.

„Den gode Mary Howitt“, sagde hun, „talte saa vel om Dem, talte med Taarer og sagde: „„han vil ikke have med mig at gjøre!““ Hvorledes forstaaes saa venlig sagte Ord og saa haarde skrevne, nu, disse ere vel blevne til i et Dieblisk umilde Stenning, den kan vi alle have, hun kan maaskee ogsaa have sfiftet Mening om mig, som hun eengang har gjort det. — Der er ikke Brede i mit Sind, venligt rækker jeg hende over Havet, gennem disse Blade min Haand til Forsoning.

Romanen „De to Baronesser“ blev imidlertid hædrende

optagen, „I Overrig“ ikke mindre, ja denne Bog opnaaede netop samme Aar, som Mary Howitts strenge Dom udtaltes, den Hæder, at blive gjort ret sølselig, idet den i Forening med „The story of my life“ optoges i „The popular library“, der almindelig kjendes under Benævnelsen: Udgaver til one shilling, hvilke udbredes i tusindevis. — Oversættelsen her er fortræffelig og i et Postscript*) udtaler sig Oversætteren, Kenneth Mackenzie, saa varmt, saa hædrende, at Mary Howitts skarpe Ord overtones, ogsaa „the Atheneums“ Kritik over min senest i England udkomne Bog „A Poets day-dreams“, som man benævner mine „Historier“, tyder paa samme Deeltagelse og Gunst.

Det nye Aar 1850 gik op med en Sorg for mig, en Sorg, ogsaa for Danmark og det Skønne, mit første Brev i Aaret til Weimar meldte det:

„Dehlenschläger er død den tyvende Januar, netop Kong Christian den Ottendes Dødsdag, ja næsten samme Døds-time; jeg gik sildigt om Aftenen to Gange forbi Slottet ud til Dehlenschläger, jeg vidste af Lægerne, at Døden var ham nær, og underlig var det mig ved Amalienborg at see op til de mørke Slotsvinduer og tænke, for to Aar siden gik jeg her i Angest for min kjære Konge, og nu gik jeg atter i lignende Stemning for en Konge — en Digter-Konge. Hans Død var uden Smerte; sine Børn havde han om sig og bad dem læse høit en Scene af hans Tragedie „Socrates“, hvor denne taler om Udødelighed og Forvisningen om det evige Liv; han var saa rolig, bad, at Dødskampen ikke maatte blive haard, lagde saa Hovedet

*) See Bilag V.

„ned og var hensovet. Jeg saa hans Liig, Gnulsotten havde givet det Udseende af en Bronze-Statue, der var Intet, som viste kun den Døde, Panden var saa deilig, Udtrykket saa ædelt. Den sex og tyvende Januar blev han af Folket baaret til Graven; Folket i Ordets Betydning, thi det var Embedsmænd, Studenter, Matroser, Soldater, alle Glasser, som af sig selv skiftedes til at bære Kisten den lange Vej til Frederiksborg, derude hvor han fødtes, og hvor han ønskede sin Grav. Den egentlige Sørgefest var i Frue Kirke. Af Sørgecomiteen vare to Digtere opfordrede til at skrive Cantaten, den Eine var gamle Grundtvig, den Anden var jeg. Talen holdtes af Sjællands Biskop. Til Sørgefesten i Theatret blev bestemt Tragedien „Hakon Jarl“ og den Scene af „Socrates“ som læstes „for Dehlenschläger i hans Dødsstund!“

I de sidste Aaringer var Dehlenschläger til min Glæde blevet saa mild og hjertelig mod mig, han udtalte varmt sin Erkjendelse; en Dag da jeg ved et af Bladenes Spot over mig var afficeret, gav han mig en lille Nordstjerne, jeg havde netop paa Christian den Ottendes Begravelsesdag modtaget fra Kongen af Sverrig denne Orden. „Denne har jeg baaret!“ sagde Dehlenschläger, „jeg giver Dem den til en Grindring om mig! De er en sand Digter! det siger jeg, lad dem saa snakke, de Andre!“ og han rakte mig Nordstjerne-Ordenen, som jeg eier og bevarer.

Den fjortende November 1849 havde hans Fæst været paa Skydebanen; nu saa kort efter skulde følge hans Sørgefest. Vi veed, at Digteren selv havde til denne forlangt opført sit Sørgeespil „Socrates“; det skete imidlertid ikke. Forunderligt, at den store Digter i Døden kunde tænke paa den ringe Hæders

Arrangement; jeg havde ønsket, at han som *Lamartines* „doende Digter“, der, da man nævner ham hans store Minde her paa Jorden, svarer: „hvad troer Du *Evanen*, der flyver mod Solen, tænker paa den lille *Skygge*, dens Vingeslag kaster paa *Bølgerne*.“ —

Ved Festen var Theatret opfyldt af Menneſter og Alle fortfladte, Logerne i første Række behængt med *Sørgeslor* og *Dehlenschlägers* Plads i Parquettet udhævet ved *Flor* og *Laurbærfrands*. — „Hvor det er smukt af *Heiberg*!“ sagde en Dame, „det vilde røre *Dehlenschläger* selv, om han saa det!“ — og jeg maatte svare: „ja, det vilde glæde ham at see, han dog havde en Plads!“ — Ved *Heibergs* Tiltrædelse som Theaterdirecteur bleve alle Tripladser for Digtere, Componister, forrige Directeurer og forskjellige Embedsmænd reducerede til den yderste Plads og Klappen paa hver af de saa Bænke, man har i første Parquet og hertil fik saa godt som det hele *Sang*-, *Skuespil*- og *Balletpersonale* samme *Afgang*, kom Alle, da kunde ikke *Trediedelen* selv staaende rummes; *Dehlenschläger*, medens han levede, gif i Theatret hver *Aften*, men kom han nu ikke betids og een af de alt *Siddende* ikke viste ham den *Opmærksomhed* at lade ham saae sin Plads, saa maatte han staae; et Par Gange henvendte han sig til mig, der da selv var staaende, og spurgte i spøgende, ynkelig Tone: „hvor tør jeg her være“. I *Aften* havde han dog en Plads! Det var netop den, han under den tidligere Direction havde bestemt for sig, ligesom ogsaa *Thorvaldsen* havde sig en saadan. Man kan undskylde *Heiberg* med, at *Rigsdagen* bød ham indskrænte Tripladserne, men for en *Dehlenschläger*, *Scenens* første dramatiske Digter synes mig dog skulde der have været en Plads. — Ved *Sørgefesten* gif saaledes en *Bitterheds* *Draabe* gennem min *Gjæl*, men det var ikke første Gang i den danske *Skueplads*.

Jeg vender mig nu til en anden, som een af vore Forfattere har udtrykt sig om:

„Run Casino!“

Kjøbenhavnerne havde i de to sidste Aar faaet et Folke-theater, det var skudt op, kan man sige, uden at man selv vidste det, Ingen tænkte derpaa, i det mindste ikke, at det der skulde faae Fremgang. — Blere, blandt Andre Hr. Overskou, havde tænkt over, talt og skrevet om et saadant Theater, men det blev kun paa Papiret. Vi havde da en ung talentfuld Mand, begavet med et mærkværdigt Talent til, uden selv at have Midler, dog at bringe disse tilveie, naar det gjaldt om at gennemføre en Idee, et virkeligt Genie i sin Virken, han vidste at skaffe Kjøbenhavnerne et „Liyoli“, der kan maale sig med, om det ikke overgaaer i Anlæg og Plan, alle andre lignende Forlystelsessteder; han skaffede os ogsaa „Casino“, hvor Mængden for en billig Priis fik Musik og Skuespil, og Staden selv et Sted, stort og smagfuldt, til dets meest besøgte Concerter og Maskerader, kort sagt, et Locale til egentlige Folkeforlystelser. Denne Mand var Georg Carstensen! fra Amerika lyder senest hans Navn og Dygtighed høist erkjendt, som Den, der i Forening med Ch. Gildemeister har reist det ved Architectur og Brugbarhed udmærkede Glaspalads i New-York. Carstensen var af en sjelden Godmodighed, den antager jeg for hans største Feil; han blev tidt spottet, udleet, kaldt „maitre de plaisir“ og dog var hans Virksomhed af vedvarende Nytte, til Gavn og Glæde og er det endnu.

Selve Theatret i „Casino“ blev, da Bygningen reistes, ikke betragtet som Hovedsagen her, det var først under den driftige Skuespildirecteur Lange, at det lidt efter lidt vorte i Publicums Gunst og i sin egen Styrke. En Tid stode Casino-Actierne saa lavt, at man fortæller, at en enkelt solgtes for et Glas Punsch, men snart tog det Hele her et stort Opving.

Repertoiret var meget begrændset; ingen danst Forfatter af nogenlunde Navn havde viist Lyft eller Villie til at skrive eller give et Arbejde til denne Scene. Hr. Lange anmodede mig om min Deeltagelse, og mit Forsøg blev optaget over al Forventning. I „Lusind og een Nat“ havde jeg læst et Eventyr: „Geschichte des Prinzen Zehn Alasnam und des Königs der Geister“, der særdeles egnede sig til en Opera-Text, men i hvor meget Stoffet endogsaa interesserede mig opgav jeg det, da Trylle-Operaen blev saa lidt forstaaet og vurderet her til Lands, selv med den bedste Viisff, jeg havde jo Exemplet for mig i „Ravnen“. — Ved at læse Gozzi fandt jeg hos ham det omtalte Stof behandlet som Eventyrcomedie, dog endnu bedre end denne, mere egnet til Opførelse var det hos Raimund i dennes „der Diamant des Geisterkönigs“. Jeg havde tidligere, som man veed, forsøgt mine Kræfter i Eventyr-Comedien, skrevet for det kongelige Theater „Lyffens Blomst“, der rigtignok var blevet lagt hen efter den syvende Forestilling, men den havde vundet Bifald, og hos mig selv var den Overbeviisning, at det Talent, Verden erkjendte hos mig som Eventyr-Digter, ogsaa maatte kunne bære nogen Blomst i denne Retning; jeg gjengav da Raimund i „Meer end Berler og Guld“, og dette Stykke, tør jeg sige, bragte Casino-Theatret i Credit, alle Glasfer fra de Fornemste til de Fattigste kom at see det, 2,500 Mennesker rummedes i Casino og i en Række Forestillinger, den ene strax efter den anden, vare alle Billetter udsolgte. Jeg havde saaledes stor Erkjendelse og Glæde heraf. Hundrede Rigsdaler var mit betingede Honorar; man vil erindre, at paa den Tid intet Theater her til Lands, uden det kongelige, betalte en Forfatter for sine Arbejder, dette var altsaa allerede Noget, og et Tillæg endnu af hundrede Daler tilsendtes mig, da Stykket skadigt „gav Huus“, som man kalder det; siden fulgte andre

unge Forfattere mit Exempel. Hoftrup, Overfkou, Erik Bøgh, Recke og Chievis gave talentsfulde Arbeider; Personalet selv hævede sig Aar for Aar, Publicums Fordringer bleve altid større og altid overtrufne; den agtværdige Omhu og Stræben, der her viste sig, er naturligvis af Enkelte blevet overseet. — „Kun Casino“ er der blevet sagt, men naar Folk af Digtighed sige det, uagtet de ikke komme der, eller s. Ex. Forfatteren af „Hundrede Aar“ i sin Digtning taler med Haan om Skuespillet i Casino, saa er det en Uret.

Jeg havde skrevet et nyt Stykke for dette Theater, en Eventyr-Comedie „Ole Lukøie“; denne nordiske Drømmegud, som jeg alt tidligere i et af mine Eventyr havde søgt at legemliggjøre, give Form og Character, vilde jeg bringe levende for Diet paa Scenen selv og ved ham lade udtale den Sandhed, at Sundhed, godt Humour og Sjælefred var meer end Penge nok. — Jeg gennemtænkte min Digtning og nedskrev den. — Directeur Lange viste den største Omhu, ja Kjærlighed for, saa værdigt som muligt, paa den lille, snevre, trykkede Skueplads i Casino at give dette Stykke, der fordrede en stor Scene; det var mig en Glæde at have med Personalet her at gjøre, de vare interesserede for Digtningen, de viste Agtelse for Forfatteren, de vare ikke de Almægtige, Digtningens bærende Aander, som jeg havde mødt dem i det „rigtige“ Theater. „Ole Lukøie“ kom paa Scenen i Casino, der var propfuldt.

Forestillingens Aften kom, og jeg oplevede i nogle saa Timer den følgende Sør, et Publicum kan vise i sin Dom, ellers bruger den Uger dertil, men, som sagt, jeg fik Storm og Havblis paa een Aften. Man forstod ikke min Digtning, ved første Act blev leet og støiet, ved anden Acts Slutning haanede man det Hele, Flere gik bort ved tredje Acts Begyndelse, de sagde oppe i Klubben: „Det er Brøvl det Hele! Nu ere de for Diebliffet i China! Gud veed, hvor hans Phantaste fører videre!“

Men strax i tredje Act blev et Diebligs No, tidligere havde man talt med, nu hørte man efter, det blev mere og mere stille, med Et lyste Ideen for dem og der gik et jublende Bisfald stormende gennem Huset. Da Tæppet faldt, vare Alle grebne, klappede og udtalte deres Erkjendelse. Jeg havde under Mishaget, under den Haan og Spot, der tidligere lød, ikke følt Bedrøvelse, det var første Gang i mit Liv, jeg havde en levende Bevidsthed om den Uret, jeg led, jeg følte mig ligeoverfor den haanende Mængde fornærmet, jeg var krænket og det Bisfald, som nu stormede mig imøde, var mig tomt og intet. Da jeg gik bort, kom Flere til mig og udtalte deres Tak, jeg kunde ikke modtage den: „Man har spottet og haanet mig, det maa jeg først see at glemme!“

Stykket gik mange Aftener med stort Tillob og megen Erkjendelse; af selve Folket, af Menigmand, som man kalder den fattigere, fik jeg den; jeg høstede en Tak, som ingen Blad-Critik, ingen Dialectisk-Interessant i de forskjellige Samfund har kunnet give større. En fattig Haandværksmand stod med Taarer i Øinene en Aften ved Slutningen af Stykket, og idet vi gik ud af Døren sammen, greb han min Haand og sagde: „Tak Hr. Digter Andersen, det var en velsignet Comedie!“ De Ord vare mig mere end den meest glimrende Anmeldelse. — Et Træk maa jeg endnu meddele; i en Familie af Embedsklassen, et Huus hvor jeg ofte kom, fortalte mig Fruen, at hun denne Morgen var blevet forundret over det usædvanlig fornøiede Ansigt, Staldkarlen havde, da hun talte til ham. — „Er der mødt Hans noget særdeles Godt, siden han i Dag er saa usædvanlig fornøiet?“ spurgte hun en af Pigerne, og denne fortalte, at den ene af de Billeter, der igaar blev foræret dem, var nær ved ikke at blive benyttet, men saa havde man givet den til Hans i Stalden; samme Hans var ganske, hvad man kalder en Bondeknold, der gik og døsede hen. „Der er foregaaet en heel Forandring med ham!“

sagde Pigen, „da han i Aftes kom hjem fra den Comedie om Ole Lukøie, var han saa glad over Alt, hvad han havde hørt og seet. „Jeg har altid troet, at de, der havde Penge og de Fornemme, vare saa lykkelige i det, nei, nu seer jeg nok, at vi Andre have det lige saa godt; det har jeg lært derude; det var ligesom en Prædiken det Hele, men man saae den, og det var yndigt!“ Ingens Dom har glædet og smigret mig meer end den fattige, udannede Karls!

En ældre, sjelden aandfuld Dame, der ikke ofte besøgte Theatrene, saae en Forestilling af Ole Lukøie og skrev saa sandt og hængende om Fremstillingen af Christians Rolle: „— — Hvad der henryk mig, og hvad jeg aldrig glemmer, „var Schmidts velsignede Spil, nei, det er Synd at kalde „det Spil, det var Natur, den elskeligste, yndigste Natur, man „kan tænke sig! jeg gamle Bedstemoder græd af Glæde over hans „usigelige, søde, barnlige Kjærlighed. Gils ham fra en gammel „Bedstemoder, stig ham, at jeg fulgte hvert Ord han udtalte, „hver Bevægelse han gjorde, med bævende, lykkelig Hjerter, jeg „var Bedstemoderen, han var mit Barnebarn. Vid han aldrig „blev een Dag ældre, end han nu er — den Rolle kan ikke „spilles eller rettere sagt, udføres af en Ældre.“ — —

Stykket opnaaede en Række af Forestillinger for godt Huus, men snart hed det, at en anden af de Forfattere, der den sidste Tid havde leveret de fleste Stykker for Casino, i Forening med en yngre Literat havde skrevet en Parodie paa min Eventyr-Comedie, og at samme var bestemt til at opføres paa Provinds-Theatrene eller idetmindste paa Hr. Bucharis Marionetteater. — Det smertede mig, at idet jeg erkjendte denne Forfatters Talent, lod dette vederfares al Erkjendelse, han saa aldeles kunde lufte Dinene for det Digteriske, der var i mit Arbejde, og vilde, som jeg da forstod, endogsaa personlig fremstille og spotte mig; jeg ventede Alt, hvad der kunde frænke og saare mig, jeg havde

jo saa tidt prøvet det her hjemme og led smertelig derunder. I en saadan nedslaaet forkuet Stemning, før jeg havde læst Barodien, fik jeg under mit Ophold paa Glorup, fra H. C. Ørsted et Brev, der viser hans Opfattelse af mig som Digter, viser vort kjærlige Forhold og vist, som et Indlæg i Sagen, her er paa sin Plads, idet Brevet selv har sin Betydning og Interesse ved Brevskriveren.

Kjøbenhavn den 18de Juli 1850.

„Kjære Ven.

„ — — Det Mismod, hvorom de skriver til Mathilde, „bør De rive Dem løs fra, dersom De ikke allerede har gjort „det, førend dette Brev kommer Dem til Hænde. De har be- „riget Literaturen med saa mange fortræffelige Arbejder, at Ingen „uden De selv, kan bestynde Dem for, at have udrettet altfor „lidet. Ja ikke engang at Deres Modstandere nu mere tør have „en saadan Mening. Men lad ogsaa en eller anden Modstander „være grov, saa maa De trøste Dem med, at næsten alle ud- „mærkede Mænd have været saadanne Angreb underkastede. Jeg „har tidt seet engelske Journalister behandle deres Lands meest „udmærkede Mænd med Haan; blandt Andet mindes jeg, at „have seet den store Statsmand Pitt kaldet et Dummerhoved. „Pope i forrige Aarhundrede, Byron i dette, have havt sig at „beflage over bittre Angreb. Goethe og Schiller er det ikke „gaaet bedre i Tydskland. Dehlenschläger og Baggesen, „saa forffjellige de end vare, og saa fjendtlige de stode mod hin- „anden, havde dog det tilfælde at de ofte ere blevene meget haardt „angrebne. Gaaer De udenfor Digternes Række kan jeg nævne „Dem min Broder og Wynster, som have været udsatte for „saa bittre Angreb.

„Brød. Dem saalidet som muligt om Angreb; det staaer „nu for altid fast, at De har leveret udmærkede Digterværker,

„som ville bevare Deres Navn baade her og udenlands i usfor-
„gjængelig Berømmelse.

„De skriver, at De har udarbejdet Ole Lukøie, ligesom
„Deres andre eventyrlige Digte, med tænksom Overveielse. Herom
„tvivler jeg ikke, angaaende det Meste i Deres Digte kan jeg
„gjøre mig selv saa fuldkommen Rede, som der tør gøres for
„et eventyrligt Digt. Det samme gjælder paa een Undtagelse
„nær om Ole Lukøie. Det Tankebillede, som deri fremstilles,
„synes mig klart nok; men det vedbliver at være mig en, om
„jeg saa maa sige practisk Banfelighed, at see en saa omfattende
„Drøm, hvori saa mange Personer skulle handle og lide, frem-
„stille saaledes, at de samme, som til een Tid i Stykket skulle
„være Drømmebilleder, til en anden skulle være virkelige Per-
„soner. Maaskee er min Mening urigtig; men sæt, at den var
„rigtig, vilde Ole Lukøie dog ikke ophøre at være et Digt
„fuldt af Aand og Kunst. Jeg vil endnu gaae videre og sætte,
„at man ikke kunde tillægge det denne Roes, men at det stod
„langt under Deres andre Værker, burde dette ikke længe græmme
„dem, om det ogsaa kunde ærgre Dem lidt; thi hvo veed ikke,
„at Goethe, Dehenschläger, Baggesen og saa mange
„andre berømte Digtere have ladet trykke Værker, som stode langt
„under deres Mesterværker.

„Jeg haaber, at De, ligesom hidindtil, ikke vil forsvare Dem
„mod Deres Angribere; jeg vil endog raade Dem, ikke at tage
„Hevn ved et eller andet, om ogsaa nok saa godt anbragt Si-
„dehug; derimod mener jeg, at De muligt gjorde vel, om De
„engang skrev en Afhandling over det Eventyrliges Aesthetik. De
„kunde deri bringe Folk ud af mangen Misforstaaelse. Selst
„maatte De bruge Andres Værker til Exempler; men De be-
„høvede naturligviis ikke at udelukke Deres egne; men al Polemik
„maatte holdes ude deraf. Endelig maa jeg sige, at jeg langt fra
„ikke vilde tilraade et saadant Arbejde, dersom det i en betydelig

„Grad skulde afholde Dem fra egentlige Digterværker, nei jeg vilde da tværtimod fraraade det. — — —

Stedse Deres

H. C. Ørsted."

I denne Sommer fuldendte jeg paa Glorup og paa det smukke Gorfelise paa Falster min maaskee meest gennemarbejdede Bog „I Sverrig"; denne var det sidste Skrevne, H. C. Ørsted hørte, og i høieste Grad tiltalte den ham; de to Afdelinger: „Tro og Videnskab" samt „Poesiens Californien", begge fremsprungne ved hans aandfulde, indvirkende Samtaler, og ved Opfattelsen af „Aanden i Naturen", blev Stof for os til mangen Samtale. „Man har bestrykt Dem saa tidt for Mangel paa Studium", sagde han en Dag paa sin milde, spøgende Maade, „maaskee bliver De Den af Digterne, der vil udrette meest for Videnskaben!" — Betslægtet med denne Klang, lød siden et „Postscript", der følger den engelske Udgave i Routledge's popular library*). Man vil ikke misforstaae mig, som om jeg tænkte at virke for Videnskaben i Videnskabens Betydning, nei som Digter at hente Stof fra de der lidet søgte Gruber, fra en saadan derinde er f. Ex. Eventyret „Vanddraaben", hvilket ogsaa Ørsted i sin Bog „Aanden i Naturen" nævner, idet han fremhæver videnskabelige Opdagelser, der alt have fundet Indgang i Digterverdenen.

Han forstod og glædede sig over den Inderlighed og Kjærlighed, hvormed jeg omfattede alle de nyere Opdagelser, alle disse mægtige Aandens materielle Bærere i vor Tid. — „Og dog har De", sagde han en Dag i Spøg, „forshyndet Dem mod Videnskaben, glemt hvad De skylder den, — ikke med et Ord har De omtalt den i Deres smukke Digt: „Danmark, mit Fædreland!**") Nu har

*) Bilag V.

**) See „Samlede Skrifter" XVI Bind Side 170.

jeg derfor søgt at erstatte det!" og han bragte mig et Vers, han havde skrevet og føjet til mit Digt mellem tredje og fjerde Vers, og som lyder saaledes:

„See Tankelyst gif ud fra danske Hjerner,
 Og lyst for den hele vide Jord,
 De vendte Diet op mod Himlens Stjerner,
 Og ned i Løndomskraftens dunkle Spor;
 Du danske friske Strand,
 Hvor Diet frit omhvæver,
 Og frie Blik til Tankeslugt os hæver,
 Dig elsker jeg, Danmark, mit Fædreland!"

Da jeg en Dag gjentog for ham: „Tro og Videnskab" og „Poesiens Californien", trykkede han venlig min Haand og sagde, jeg havde her gjort det godt igjen.

Under mit Sommerophold paa Glorup tilsendte han mig anden Deel af „Anden i Naturen", og skrev om denne Bog: „Jeg tør ikke haabe, at den skal gjøre det samme gunstige „Indtryk paa Dem, som jeg havde den Glæde at erfare, at den første havde gjort, thi denne nye Bog har fornemlig det Diemed, „nærmere at belyse den tidligere; dog vil den ikke savne al „Nyhed, og at Tænkemaade og Tone er den samme, tør jeg „selv forsikre!" —

Bogen opfyldte mig, og jeg udtalte min Tak og Glæde derover i et langt Brev; heraf Følgende:

„ — — De meente, at denne Bog ikke vilde gjøre det Indtryk paa mig, som første Deel, jeg kan ikke stille dem fra hinanden, det er som een rig Strøm; og hvad der især gør mig glad, er, at jeg her synes kun at see min egen Tanke, den jeg tidligere ikke saaledes har gjort mig klar selv. Det er min Tro, min Overbeviisning, der ligger i tydelige Ord for mig. Jeg kan ikke forstaae mig paa Biskop Mynster, jeg synes dog, at han maa indsee og forstaae, hvad jeg har som den solklare Dag. Jeg har ikke blot for mig selv, men senere for enkelte Andre læst høit:

„Naturvidenskabens Forhold til adskillige vigtige Religionsgjenstande.“ Dette Stykke især er saa stiftet til at forelæse, og jeg vilde ønske, at jeg kunde give alle Mennesker det. Jeg statter hos den fromme Mængde det: blindt hen at troe, men jeg finder det langt mere velsignet, i sin Tro, ogsaa at vide. Vor Herre kan godt taale, at han sees gennem den Forstand, han selv gav os; jeg vil ikke med tilbundne Dine gaae til Gud, jeg vil have dem aabne, see og vide, og kommer jeg vel ikke til andet Maal end Den, som kun troer, saa er min Tanke dog blevet rigere. Jeg er glad i Deres Bog, glad ogsaa over mig selv, at den er mig saa let læselig, at den ligesom forekommer mig at være et Resultat af min egen Tænkning; jeg synes ved Læsningen at kunne sige: „ja, det vilde jeg ogsaa have sagt!“ — Sandheden i den er gaaet over i mig og er blevet en Deel af mig selv. Imidlertid har jeg endnu kun læst den halve Bog, jeg blev revet fra den ved Efterretningerne fra Krigen, og siden har jeg kun havt Tanke for Begivenhederne der; dog kunde jeg ikke udsætte det ganske med at skrive og med, ud af min hele Sjæl, at takke Dem. — — — I hele otte Dage har jeg Intet kundet bestille, jeg er saa betaget, jeg glemmer vore brave Soldaters Seir, ved Tanken om de mange unge Mennesker, der have offret Livet, jeg kjendte jo Flere af de Faldne. Oberst Læssøe, ved De, var en Ven af mig; jeg har kjendt ham, fra han var ung Cadet, og altid følt, der maatte blive noget Dydigt af ham; hans Forstand var uendelig klar, hans Villie saa fast, og dertil kom Kundskaber og høi Dannelse. Jeg havde ham, saa kjær! Hvor tidt har han ikke, skjøndt yngre end jeg, overskøiet mig med kjække, modige Tanker, han drillede mig saa spøgende, naar der kom sygelige Skud i min Phantastie. Vi have tidt, paa Veien fra hans Moder ind til Byen, saa levende talt om Diebliffet, om Verden og om Fremtiden — nu er han borte! hans stakkels gamle Moder er vist dybt nedbøiet, jeg

veed ikke, hvorledes hun bærer sin Sorg. Han faldt samme Dag, som Schleppegrell og Trepka, faldt i en lille By, nær Idsted; de af vore Soldater, som først kom ind i Byen, bleve af Beboerne, fortæller man, trakterede med Mad og Drikke; de Eftersølgende bleve derved gjorte trygge, og da de vare midt derinde, aabnede sig Døre og Porte, Insurgenterne og Beboerne, Mænd og Qvinder, styrtede væbnede ud og skjød ned for Fode. Vore Soldaters Udholdenhed er mageløs, gjennem en dyb Mose gik de fremad mod den fjendtlige Ild, sprang fra Knold til Knold, og uagtet de for Kartetscherne faldt som Fluer, fulgte Kammeraterne og forjog Fjenden fra sin sikre Position. Var nu kun dette Slag det sidste, men vi veed ikke, hvad der endnu kan forestaae, om ikke de Manges dyre Liv er henkastet. — Gud lad dog Sandhed blive Sandhed, lad Freden igjen lyse over Landene! Sorgen seer i denne Tid ind til de fleste Familier, det er bittre alvorlige Dage. En Slags Lyst føler jeg til at reise derover, og see det rige Liv, som rører sig, men jeg besjæmper denne Lyst, jeg veed, jeg vil gribes altfor stærkt ved Synet af den Glendighed, som der møder mig. Ja, kunde jeg gjøre Noget, blot alene vederqvæge og oplive nogle af de Lidende, men jeg kan ikke! — —

Lev hjertelig vel!

Deres sønlig hengivne

H. C. Andersen.

Da Efterretningen kom om Slaget ved Idsted, kunde jeg ikke juble op i Seiren, jeg var betaget og opfyldt af Læssøes Død; midt om Natten skrev jeg til hans Moder, jeg vidste ikke, hvad Kraft Gud gav hende til at bære dette tunge Tab.

Oberst Læssøe.

Paa Valbpladsen falbt Du for Danmark's Sag,
 Der brast dit ildfulde Hjerte,
 Din Aand var klar som den lyse Dag,
 Med „fremad!“ den steg i det blodige Slag,
 Saae Danstjens Seier og — Smerte.

Grød stakkels Moder, nedboiet tungt,
 „Hans Liv var saa ungt!“ — men evigt ungt
 Staaer ogsaa hans Eftermæle.

Efter Kampen og Seiren lyfte Freden — den, jeg med
 jublende Hjerte hørte om.

Soldaternes Hjemkomst vare Festdage, der straaede ind i mit
 Liv, og blive der altid i Grindring og Skjønhed. — For de
 svenske og norske Frivillige skrev jeg en Sang, som de ude ved
 Jernporten til Frederiksberg-Allee modtoges Danstjen med. Over
 Vesterport prangede som Hilsen den Indskrift:

„Sit Løfte har han holdt, den tappre Landsoldat!“

Alle Laugene mødte med deres Faner og Emblemer, som vi før kun
 var vant til at see paa Theatret i Dramaet Hans Sachs; det
 greb mangen ringe Mand at see den Betydning, hans Stand
 havde i Staden, at et eget Banner var hans; Musikken klang;
 „Guldæblerne“ paa „gammel Torv“ sprang, som ellers kun paa
 Kongens Fødselsdag.

Fra alle Huse vaiede danske, norske og svenske Slag, mange
 Indskrifter vare smukke: „Seier — Fred — Forsoning“,
 stod der eet Sted. Alt var saa festligt, man søgte sig „saa dansk
 i Sind.“ — Da de første Soldater kom, strømmede Taarerne mig
 ned over Kinderne.

— — „Nu komme de! her fra Voldene Stub!
 Saa sunde, saa prægtige see de ud!“
 Hurra! Hurra! I herlige, brave Soldater!

De komme med Blomster paa Hat og Gevær,
 Et vandrende Foraar de ligne;
 Gaae ind imellem dem, tal med hver,
 Det er de Mænd, vi velsigne.
 De stred og døied og udholdt, som Faa,
 Og vide selv ikke, hvor store de staae.
 Den fineste Froskens Rosenmund
 Kunde kysse Soldaten i denne Stund.
 Hurra! Hurra! I herlige, brave Soldater!

Ridarhuset var forvandlet til en Seiers-Hal med vaiende
 Flag og Guirlander. — Officerernes Bord var dækket under tre,
 med gyldne Frugter, prangende Palmer; de Menige sad ved lange
 Borde, Studenter og andre unge Mennesker agerede Skaffere,
 Musik, Sang og Taler verledte i festligt Lag, Bouquetter og
 Krandsse regnede ned. Det var en Lykt at være her, en Glæde
 for mig at tale med de jævne, brave Karle, der ikke vidste, at de
 vare Helte.

Jeg spurgte En, om de nu havde det lidt godt i Casernerne
 og han, det var en Slesviger fra Angeln, svarede: „Vi have
 det velsignet! Vi kunde ikke sove den første Nat, saa godt var
 det, vi laae paa Madratser med Tæppe til! derovre vare vi i
 tre Maaneder ikke af Klæderne, og det værste var i Barakkerne
 den slemme Røg af det vaade Brænde. Her er bare Fornøielse,
 og det er et galant Folk i Kjøbenhavn.“ Flensborg roste
 han, som en rigtig dansk Stad; „de varme Dage kjørte Folk
 derfra lige ned til Slesvig og bragte os Vin og Vand! Det
 var en Velsignelse!“

Der var en Bæffedenhed udbredt over Soldaterne, især God-
 folket, hver udpegede selv de Tappreste af Kammeraterne og den
 Krands der tilfældig kastedes i Brimlen, satte de paa Den, de fandt
 værdigst. Inde i Ridarhuset, hvor færtten hundrede Mennesker bever-
 tedes, Godfolk og Husarer, hvor mange Taler holdtes, sagde en af
 Officererne til en Menig: „Du skulde ogsaa staae op og tale, Du

taler saa godt!" „Det stikker sig ikke her!" svarede han! „Jo, det vilde just være fjønt, at ogsaa en Menig talte!" — „Ja, saa maatte det være en Husar!" sagde Soldaten i stor Væfedenhed.

Indfkydelfens levendegjørende Ord bleve rigeligen talte, og lige-
saa inderligt modtaget, der traadte vel ogsaa en Enkelt op, der ikke magtede Ordet efter Hjertelaget, faaledes beholdt jeg af det Noget, en stikkelig Rigsdagsmand sagde, kun dette: „I er fra Jylland og jeg er fra Jylland, og vi døde meget og I har døiet meget. Og nu er vi her! Nogen af Jer er fra den By og Andre fra den By, jeg er nu fra den!"

Hr. Directeur Lange i Casino havde givet et stort Antal Billetter til hver Aften-Forestilling, saa at en Mængde af Soldaterne frit kunde komme der, og det var mig en ufigelig Glæde at være dem lidt til Tjeneste, flaffe dem Pladfer, tale med dem, give dem Væfede; meget Giendommeligt hørte og faae jeg ved denne Leilighed, de Flefte havde aldrig været paa Comedie, og havde ikke Begreb om Sigt. — Vestibulen og Gangene vare festligt smykkede med Grønt og Flag. Under en Mellemact traf jeg to Soldater udenfor. „Naa, faae De Noget at fee!" spurgte jeg? — „O Alting, det er deiligt at fee paa!" — „men Comedien derinde!" „er her mere endnu!" sagde de begge To, de vare blevne paa Gangen og havde feet paa Gasflammer og Flag, feet Kammerater og Folk gaae op og ned ad Trapperne.

Under disse Jubelens Dage feiredes dertil i Privatlivet endnu en anden Fest — en Familiefest kan den kaldes. To Aar forud var under Lidsbevægelfernes Omfiftelser Geheimeraad Collin traadt ud af sin Embedsvirksomhed; hans Jubilæum indtraf den attende Februar 1851; i Stilhed feiredes den i Familie-Kredsen.

Med Seirens Grønt Soldaterne hjembrage,
En Jubel gjennem hele Danmark gaaer,
Og findrigt, smukt, just mellem disse Dage
Det være maa, din Faders Festdag staaer;

Du ogsaa ærligt kjæmped' for det Sande,
 Alt Gødt og Herligt tjente Du saa tro,
 Velsignet er rundtom i Kongens Lande
 Din Virken i halvtredstindstyve Aar.

Din Daad er gjemt i Frugter, der vil trives,
 Dit Navn det staaer i Slægters Kjærlighed,
 Men ingen Kjærlighed dog større gives
 Til Dig, end den, Du i vort Hjerter veed;
 Vi, dine Nærmeste, vi Lykkelige,
 Som dagligt see Dig, dagligt staae Dig nær.
 Tæl os, som Sjæle i dit Hjerter-Rige,
 Saa inderligt vi holde af Dig hver.

See med os mange Aar det Foraars-Brenne,
 Der opad Muren groer til Spurvens Ly,
 Her med os Fredens Klokker for det Skjønne,
 Pluk Frugter af det Gode i det Ny.
 Med Seiers Blomst staaer Thyra's „Bang og Bænge“,
 Du ogsaa, Oldesader, evig ung;
 Du leve med os, leve for os længe,
 Hurra! da er os ingen Sorg for tung!

I de samme Dage netop under Soldaternes festlige Hjemkomst, medens Sang og Glædesffud lød rundt om, kom tunge Mindedage, Fru Emma Hartmann og H. C. Ørsted døde begge i samme Uge.

Der var hos hende, denne forunderligt rigtbegavede Kvinde, et Lune, en Livsglæde, der aabenbarede sig i en Naturlighed, der ikke kjendte til Følelser eller Skryge; Alt stod her i en Skjønheds-Harmonie, som Genialiteten giver den. Hun er et af de Menneſter, der har draget mig ind i sin Aandens, Lunets og Hjertets Kreds og altsaa har virket paa mig, som Sollyset virker paa Planten! Det er umuligt at gjengive det Bælt af Glæde og Speg, denne Inderlighed, der udstrømmede fra hende. Det er saa sandt, hvad Præsten, Digteren Bøye sagde ved hendes

Kiste: „Hendes Hjerte var et Gudstempel, hun fyldte det ganske med Kjærlighed og af den tog hun saa rundelig og meddeelte „rigeligt deraf, ikke til sine Egne alene, men til Mange udenfor, „til de Fattige og Syge og Sorrowfulde, saalangt som den kunde „række hen!“ — og altid med et venligt Ord, en Spøg, blev det Bedste givet og bragt dem Alle. Ja fandt er det Vidnesbyrd ved Graven, at „glade Tanker og lystige Følelser boede derinde, og gjerne lod hun dem alle slagre ud, ret ligesom vingesede Fugle med Sang og Munterhed, at det blev som en venlig Vaardag i Huset for dem, der vare samlede om hende!“ ja, de quiddrede som de vilde, og Alle bleve glade derved. Det var, som om Ordene bleve forædlede, naar hun brugte dem; hun kunde sige enhver Ting, som Barnet kan det, man føler, det er i et reent Kar, det frembæres. Mangen Spøg, mangt et morsomt Indfald lød fra hendes Læber, men at man kunde bringe paa Papiret, ja fra Scenen lade sige saadan Passiar, sagde hun, som hun hver Dag kunde give, fandt hun comist forfærdeligt, saaledes Alt hvad der blev sagt af Manderne Konge, i „Meer end Perler og Guld,“ Grethes Repliker der om Storken og staae i Storketanker, at Sligt turde hydes det hele strenge Publicum! Vel gif hun at see ovennævnte Stykke ligesom ogsaa Ole Lukøie, men det havde sin særegne Marsag. — En Dag i haardt Sneefog kom hendes to ældste Drenge hjem fra Skolen, langt ude paa Christianshavn, en tredie, dengang ganske lille, var paa Veien hjem blevet borte for dem, og nu sad hun i Angst og Skræk; jeg kom just derind og lovede at gaae og opsoge den Bortkomne; jeg var ikke vel, det vidste hun, og holdt ikke meget af at løbe til Christianshavn, men hvor kunde det falde mig ind at tænke paa Andet end at hjælpe. Det rørte hende, og da jeg var affæd, gif hun, fortalte man mig, op og ned ad Gulvet, i Angst og Taknemmelighed tillige, udbrod hun: „Det er mageløst af ham! jeg skal ogsaa gaae hen at see hans Meer end Perler og Guld!

— Bringer han min søde Dreng, saa vil jeg ogsaa see: Ole Lukøie!" — "Ja, det har jeg lovet!" sagde hun, da jeg kom igjen; — "jeg vil see det — skøndt det er rædsomt!" og hun saa det, og hun loe og var morsommere derved, end begge Stykkerne ere det. Meget musikalsk var hun, flere Musikstykker af hende, men uden hendes Navn, ere baarne ud i Verden. Med hele sin geniale Sjæl opfattede og forstod hun Hartmann, forudsaa den Erkjendelse, og Betydning, han ogsaa maatte faae i Udlandet, da blev hun dyb alvorlig, der lyfte en Klarhed fra hendes Tanke, hun, som de fleste ellers kun saa leende og fuld af Spøg.

Om Drstedes Aanden i Naturen, og særligt om Sjælens Udødelighed var en af vore sidste Samtaler. "Det er saa svimlende stort, det er næsten for Meget for os Menneſker!" udbrød hun; "men jeg vil troe det! maa troe det!" og hendes Dine lyfte; idet samme kom en Spøg igjen over hendes Læber. Humorets Ord over os usle Menneſker, der kunde tænke os en "heel Kommen op til vor Herre!"

Det var en Sorgens Morgen! Hartmann slyngede sine Arme om min Hals og sagde i Taarer! "hun er død!" — "Hvor i Livets Dage Moderen havde siddet mellem Blomster, hvor hun som Husets velsignende Dee nikkede kjærligt til Mand, Børn og Venner, hvor hun som Husets Solstraale udbredte Glæde og var det Heles Sammenhold og Hjerte, der sad nu Sorgen." —

I samme Time, som Moderen døde, blev pludselig den mindste af Børnene, en lille Pige, Maria, syg; i et af mine Eventyr: "Det gamle Huus", har jeg opbevaret et Træk af hende; det var denne lille Pige som to Aars Barn, der altid naar hun hørte Musik og Sang, maatte danske til den, og da hun ved de ældre Søstendes Psalmesang en Søndag kom ind i Stuen, begyndte hun sin Dands, men hendes musikalske Sands tillod hende

ikke at komme ud af Tact og Tone og saa blev hun staaende ved hver, saa længe den varede, først paa eet Been og saa paa det andet, det var complet i Psalmetact, hun uvilkaarlig dandsede. — I Moderens Dødstime hørte sig det lille Hoved; det var, som om hun kunde have bedet vor Herre: giv mig een af Børnene med, den Mindste, som ikke kan undvære mig! og Gud hørte denne Bøn. Den Aften, da Moderens Kiste blev baaret til Kirken, døde den lille Pige og blev efter nogle Dage lagt i sin Grav tæt ved Moderens, fra hvis Kiste endnu een af Krandsene frist og grøn strakte sig ind imod den Ventedes.

Baa Liigbaaren var det lille Barn ligesom bleven til en voksen Pige, aldrig har jeg seet mere Billedet af en Engel, og dets Ufkyldighed klinger endnu for mig i de for denne Verden næsten for barnlige Ord, da hun kun nogle Aar gammel en Aften skulde i Bad, og jeg i Spøg spurgte: „maa jeg gaae med Dig!“ — „Nei“, svarede hun, „for jeg er saa lille, men naar jeg bliver stor, saa maa Du!“

Døden udsletter ikke Skjønhedspræget i Menneskets Ansigt, ofte forhøier den det, kun Legemets Oplosning er det Ufsjønne. Aldrig saae jeg Nogen i Døden saa smuk, saa ædel som Moderen her, der var en ophøiet Ro udbredt over hendes Ansigt, en hellig Alvor, som stod hun foran sin Gud; hun var den skjønneste Døde, jeg har seet. — Rundt om var udbredt en Duft af Blomster.

„Blomster elsked hun og Blomster vare
Som et Tæppe over Kisten lagt,
Toner elsked hun og Toner bare
Dort Farvel, igjennem Taarer bragt!“

sang vi ved hendes Kiste og over den gjenlød Sandhedens Ord: „Aldrig saarede hun et Menneske ved sin Dom, naar hun bedømte Verden og dens Færd, aldrig forringede hun den Retskafnes Værd og Roes, aldrig tillod hun Bagtalelsen ustraffet at

berøre et hæderligt Navn. Hun veiede ikke ængstelig sine Ord, hun betænkte ikke altid forud, om ei hendes Tale kunde misforstaaes af Gaadanne, som ikke havde hendes Trimodighed."

Op til Gadens Huse paa Garnisonskirkegaarden sees tæt indenfor Jerngitteret een Grav, altid mere smykket end de andre, fredet og værnet, — derinde hviler Støvet af Emma Hartmann og den lille Maria.

Fire Dage efter var det, at jeg mistede H. C. Ørsted. Det var mig næsten for tungt at bære. Jeg tabte i de To saa uendeligt Meget: Først Emma Hartmann, som ved Lune og Liv, Spøg og Munterhed løstede mit Sind, naar jeg var forfuet og bedrøvet, hende, hos hvem jeg ligesom kunde søge ind i Solskin, og nu Ørsted, hvem jeg saa godt som alle Aaringer, jeg var i Kjøbenhavn, havde kjendt og faaet kjær, han, Een af de meest Deeltagende i mit Livs Vel og Vee. I de sidste Dage gif jeg Skiftevis fra Hartmanns til Ørsteds; Vennen, som i mine Aandens Kamp og dens Prøvelser aandelig meest havde holdt mig oppe, skulde jeg sidste Gang her mødes med; dog endnu kom det ikke i min Tanke. Ørsted var saa sjæleung, glædede sig til og talte om det kommende Sommerophold paa Fasangaarden i Frederiksberghave. Alret forud, seent paa Høsten stod hans Jubileum, og Staden havde skænket ham og hans Familie, medens han levede, den Sommerbolig, Dehlenschläger senest beboede: „Naar Træerne skyde Knopper, og Solen kommer lidt frem, tage vi der ud!" sagde han, men allerede de første Dage i Marts laae han syg; men havde selv godt Mod. Fru Hartmann døde den sjette Marts, dybt bedrøvet kom jeg hen til Ørsted, da hørte jeg, at hans Sygdom var farlig, han havde Inflammation i den ene Lunge. „Det bliver hans Død!" den Sorgens Tanke fyldte mig, selv troede han at være i Bedring. „Paa

Søndag vil jeg staae op!" sagde han; og Søndagen stod han op for sin Gud!

Da jeg kom derhen, droges han med Døden, hans Kone og Børn stode om Sengen, jeg satte mig i Stuen udenfor og græd, — jeg var ved at synke om. — Der var en Ro, en Christens stille Ro der i Hjemmet!

Den attende Marts var Begravelsen, jeg led legemlig, det var en Kamp og Anstrengelse for mig at gaae den korte Vej fra Universitetet til Kirken, den langsommelige Gang droges ud hele to Timer. Provst Tryde holdt Talen, ikke Biskop Mynter, han var ikke blevet anmodet derom! sagde man, undskyldende, men skulde Vennen bedes om at tale over Vennen! Jeg trængte til at græde, jeg kunde det ikke; det var, som om mit Hjerte skulde gaae itu!

I Sørgehjemmet sad Fru Drsted og den yngste Datter Mathilde, de hørte Klokkerne ringe, altid ringe, de mange lange Begravelses-Timer. Vasunernes Toner gjorde Hjerterne godt. Jeg kom senere derhen, vi talte om det særegne Tilfælde, at i Kirken løb netop Hartmanns Sørgemarsch, den han komponerede til Thorvaldsens Jordefærd; da vi sidst hørte den var Drsted med os, Hartmann spillede den. — Det var hos Frøken Bremer, da hun ved min Afreise til Sverrig gjorde en lille Fest. Den lille Maria Hartmann, som netop nu denne Morgen lagdes i Jorden, var dengang klædt ud som en Engel, skulde række mig en Krands og et Sølbager, Hartmann spillede nogle Stykker for os, Frøken Bremer reiste sig og bad om „Sørgemarschen" men idet denne brusede fra Strængene, blev hun sært grebet, som om der laae en Forudbetydning deri, et Varsel for mig, og hun greb min Haand, bad mig ikke at see noget Sørgeligt deri, „det betyder at gaae frem til Storhed!" sagde hun. — Nu løb den over Drsted, ham, hvem jeg den

gang først troede, at Fæsten var for, ham klang Sørgemarschen, over hans Kiste klang den „frem til Storhed!“

Han var saa sand, han var saa iegod,
 Et Barne-Sind og dog den dybe Tænker,
 For ham i denne Verden klart det stod,
 Hvad Gud til Mængden først bag Døden skjæmter.
 Han var et Fjeld i Danmark, seet vidt om,
 De Vises Steen i dette Fjeld var inde!
 Hvor var han hjærlig, ligefrem og from,
 Og dog saa stor! han glemmes ingenfinde,
 Thi ved hans Tænkelyn et Lys blev tændt,
 Der viser Skatte, saa umaalelige!
 Og han var Danmarks Søn, fra Ringhed sendt,
 En Konge dog, og det i Nandens Rige.
 Hans Liv er sluttet her, saa godt og smukt,
 Hans Navn, den Stjerne bliver aldrig slukt!
 — For os, som stod ham nær, ham voxed fast,
 En Deel af Verden med hans Hjerte brast.

XVI.

Fred hvilede over Landene, Foraarsjolen flinnede, jeg følte Reife-Langsel, Trang til at leve op igjen og derfor fløi jeg ud fra Byen, ud til den lyssegroenne Skov, til kjære Venner ved Præsto-Bugt, til Christinelund. De unge Folk derude vilde have Storken til at bygge Nede paa deres Huus; et Hjul var lagt paa Gavlén, som Grundlag for Neden, men der kom ingen Stork. „Vent til jeg kommer!“ skrev jeg, „da kommer Storken!“ og netop, som jeg havde sagt det, i den tidlige Morgenstund, da man op ad Dagen ventede mig, kom to Storke, Han og Hun, de var i fuld Arbeide med at bygge, da jeg rullede ind i Gaarden; jeg saae iaar Storken flyvende, det betyder, siger gammel Tro, at man selv skal flyve afsted, komme paa Vandring, min Flugt denne Sommer blev imidlertid kun kort; Prags Taarne var de sjdligste jeg saae; Aarets Reise-Capitel havde kun faa Blade, men paa det første, som man seer, er Vignetten her de flyvende Storke, som bygge paa Taget i Læ af den nys udsprungne Bøgestov.

Ved Christinelund havde iøvrigt Foraaret selv sat sin Vignet: en blomstrende Ublegreen, den groede paa en Markgrøft: den var Foraaret selv i sin deiligste Aabenbarelse! ved Synet af den fremsprang den lille Historie: der er Forskjel! — De fleste af mine Digtninge have saaledes udenfra en Rod; Enhver vil, ved med Digterøie at betragte Livet og Naturen rundt om, see og fornemme saadanne Skjønhedsaabenbarelser, der kunne benævnes Tilfældets Poesie; jeg vil nævne et Par Exempler: — netop den Dag Kong Christian den Ottende døde, ved vi, fløi en vild Svane mod

Roeskilde Doms Kirkespir og knuste sit Bryst; Dehlenschläger har i sit Mindedigt om Kongen opbevaret dette Særegne. Da man paa Dehlenschlägers Grav vilde hænge friske Krands og derfor tog de visne bort, fandt man, at i een af disse havde en lille Sangfugl bygget Nede. Da jeg en mild Juletid var paa Bregentved, laae der en Morgen et tyndt Sneelag hen over de brede Stene ved Obelysken i Haven; tankeløst skrev jeg med min Stok i Sneen de Ord:

„Udødelighed er som Sneen,
Imorgen kan man ikke see'en!“

Jeg gik bort, det blev Løveir og efter nogle Dage igjen Frost, da kommer jeg hen til Stedet, al Sneen er smeltet paa en lille Plet nær og i den stod alene tilbage Ordet: Udødelighed! — Jeg blev dybt grebet ved dette Tilfældige, og min levende Tanke var: Gud, min Gud, jeg har aldrig tvivlet!

Mit egentlige Sommerophold dette Aar blev paa det kjære Glorup hos Vennen, den ædle gamle Grev Gebhardt Moltke-Hvitfeldt. Det blev det sidste Aar, vi To samledes her; Gud kaldte ham til sig næste Foraar; men dette Sommerophold ligesom satte Krandsen paa alle de kjære Dage, jeg havde tilbragt her. Han gav en Fæst for de Soldater, som fra hans Godser havde været med i Krigen. Jeg har tidligere talt om den ædle Gamles fædrelandske Sind, den levende Deeltagelse, han tog i Tidsbevægelserne, jeg har talt om de danske og svenske Troppers Ophold paa Glorup; nu havde Seirens Klokker ringet, nu skulde Soldaterne her have en rigtig glad Dag og Nat; Fæst-Arrangementet blev overdraget mig, det opfyldte mig, det lykkedes og forskaffede mig stor Glæde.

Paa begge Sider af et stort Bassin i Haven strække sig to lange Lindealler, i den ene lod jeg reise et Telt paa halvtredsindestue Alen i Længden, sexten i Bredden og ti i Høiden; Gulvet var med høvlede Bræder, her var Plads til at danske. Alleens

Træer tjente som Colonner, Stammerne bleve omviklede med skinnende rødt Damask, der eengang havde været Tapeter, og nu længe ligget henkastet i en Krog; Capitælerne dannedes af brogede Skjolde og store Blomsterkoste. Et Rapsfeil tjente til Tag, men under det svævede fra Salens Midtpunkt til alle Sider et Loft, virket af Guirlander og Dannebrogss-Skjolde; tolv Lysekroner med Danstiens Farver lyste i det store Rum. Fra Væggens røde Grund prangede i Blomster Kongens Navnetræk og paa broget malede Skjolde stode alle Generalernes Navne. — Mellem Salens to Indgange løstede sig et stort Orkester under en Vifte af Dannebrogss-Flag, ophøjede Loger var anbragt paa Siderne, og øverst i Salen, mellem blomstrende Forglemmigei, to Baser med Blus og Sorgeslor, smaa sorte Skjolde bære Navnene paa den først- og sidstfaldne af Officererne Hegermann Lindencrone og Dalgas; to andre havde Indskriften Landsoldaten; ovenover mellem Skjolde der nævnede Seiersstederne prangede et mægtigt Skjold med Verset:

Til Landsoldaten.

For hvad Du maatte prøve og bide
I Kamp, paa Bagt og i Slud,
Staae Taarer i mangt et Die,
Gud signe Dig — Du holdt ud!

En Krands af Blodbøg svævede ovenover med Guldkrone og gyldne Laurbærgrene. Det Hele var af en stor forunderlig Virkning paa dem, det var gjort for. — „Det kunde selv Kongen see!“ sagde en Wonde. „Det har kostet over tusind Daler!“ sagde en Anden, „Du kan sige en Million!“ sagde hans Kone. — „Det er Himmeriges Rige!“ sagde en gammel værkbrudten Mand, der var baaret derhen til Festen: „Den Deilighed, den Musik og den Levemaade! det er Himmeriges Rige!“ — For intet Digtværk har jeg faaet en saa eenstemmig Erkjendelse og Roes,

som her for mit Byggetalent, Noget, der maatte være let for mig, der havde seet saa meget af festligt Storartet i denne Slags, indrettet af Bournonville og tidligere af Carstensen.

Den syvende Juli i smukt Veir stod Festen. Om Middagen Kloffen Gæt kom Soldaterne opmarscherende, og bleve i Borggaarden af Præsten modtaget med en Velkomsttale; nu spillede „den tappre Landsoldat“ og Toget drog til Dandsesalen, hvor Bordene stode rigelig dækkede, Kanonstuds lød fra den lille D, hvor Flag vaiede, Orkesteret spillede, Glæde og Fornøjelse lyfte ud af alle Dine. — Den gamle Excellence udbragte Kongens Skaal, jeg læste derpaa et Vers til Landsoldaten, min Vise fulgte strax efter. — Mellem de mange hjertelige Skaaler udbragte en Soldat een for den Mand, der havde bygget den deilige Sal, og en anden af dem meente i sin Afkyldighed, at det fik jeg vist ogsaa en god Skilling for.

Mod Aften først kom Pigerne, hver Karl var det overladt selv at indbyde Een, og Dandsen begyndte i den straalende Dandsesal; Alleen langs Basen var illumineret; en lille Tremaster med brogede Lygter laae ude paa Vandet; de fleste Udsklipninger til Lamper og Lygter havde jeg selv gjort.

„Jeg giver næste Aar saadan en Fest igjen!“ sagde Excellencen, „det er deiligt at kunne glæde saa mange Mennesker, og de ere saa brave, saa hæderlige!“ — Men det blev den sidste Fest han gav. Gud kaldte ham til sig i det næstkommende Foraar. Dog feiredes ogsaa i det Aar en Fest, det var hans Børns Sølvbryllupsfest og til den blev kun indbudt Bønderne fra Godset, i hele deres Mængde.

Soldaternes Fest var imidlertid Glædespunktet i Sommerdagene her, og al min Iver og Deeltagelse havde i sig selv en Løn: den Glæde at disse Timer staae som et straalende Blad i mit Livs-Eventyr.

Krigsaarene laae imellem, siden jeg sidst havde været i Sydskland; Krigsskuepladsen havde jeg endnu ikke besøgt, thi alene af Nysgjerrighed at komme der, medens de Andre virkede, var min Tølelse imod; nu var Freden sluttet; nu skulde vi igjen venligt mødes og samles; men i min Tanke var levende de blodige Begivenheder, de Egne, hvor der var stridt og lidt, derhen maatte jeg først.

En af mine unge Venner gjorde Rejsen med mig, vi mødtes ved Svendborg, og snart førte Dampffibet os til Als, hvor endnu saaes Forskandsninger og Jordhytter; paa Opseilingen af Fjorden frembød hvert Teglværk, hver fremspringende Odde en Fortælling om Krigen. I Flensborg selv var det især „de Faldnes Grave“, Besøget gjaldt. Spit over By og Fjord løfter sig de Dødes Have, og her var det især een Grav, jeg søgte og fandt: det var Frederik Læssøes, han hviler imellem Schleppegrell og Trepka; jeg plukkede der eet grønt Blad til hans Moder og eet til mig, tænkte paa hans korte, daadrige Liv, hans venlige Tanke for mig.

Snart nærmede vi os den egentlige Kampplads, nye Huse istedenfor de afbrændte stode under Bygning, men rundtom viiste endnu den nøgne Jord, hvorledes Kugleregnen havde ligesom affrækket Græstørven. En Alvor, en Veemod fyldte min Sjæl, paa Læssøe tænkte jeg, hans sidste Dieblif, tænkte paa de Mange, her havde udaandet. Det var mig en hellig Jordbund, jeg fjørte hen over.

Endnu var Byen Slesvig i Beleiringstilstand, Helgesen var Commandant, jeg havde aldrig seet ham før, og netop han skulde være den Første, jeg mødte, idet jeg traadte ind i Hotellet hos Madam Esfelbach; den kraftige Skikkelse tildrog sig strax min Opmærksomhed, hans Træk mindede ogsaa noget om det Portrait af ham, jeg havde seet; det maatte være Helten fra Frederikstad, jeg traadte hen til ham, spurgte, om det var

Commandanten: han svarede Ja, og da jeg derpaa nævnede mit Navn, tog han sig strax venligt af mig, een af hans Officerer førte mig til Dannevirke og gav livlig og god Bæfted; Dronning Thyras mægtige Jordvold syntes at have løftet sig igjen, jeg faae Ubegrave med Pæle og Guller; en heel Barakby stod endnu, Officerernes Huse der prangede med Glasvinduer, i et af disse havde nu Soldater deres Vagtsstue.

Aftenen tilbragte jeg hos Helgesen, han var venlig, jævn og ligefrem, mindede mig i sit Væsen om Thorvaldsen; han nævnede eet af mine Eventyr, der ret havde møret ham, og ganske characteristisk, det var netop: „den standhaftige Tinsoldat“.

Ved Kronværket, foran Rendsborg, stode danske Soldater, jeg nikkede til dem, og de ærlige jævne Karle forstod, at det var Danske, der sad i Vognen, de smilede og nikkede igjen; men Farten selv i Rendsborg og gjennem Byen var mig uhyggelig, det var, som jeg kjørte igjennem en Dødsgrube, her hvor Oprøret havde sin Kjerne. Alle søle Minder kom mig i Tanke; Byen selv har altid seet mig skimlet og trykkende ud, nu var det en smertelig, uhyggelig Følelse som Dansk at komme her. Paa Jernbanen fik jeg Plads hos en gammel Herre, han tog mig an for en Østerriger, roste disse, som han kaldte mine Landsmænd, talte derpaa ondt om de Danske; jeg sagde ham, at jeg var Dansk, og vor Samtale var forbi; ilde Blik troede jeg rundt om at see; jeg aandede først friere da hele Holsteen og Hamburg med laae bag ved mig.

Paa den hannoveranske Jernbane i Vognen tæt op til min lød dansk Sang, danske Pige-Stemmer, en Blomsterbouquet fløj ind til mig; min Bouquet igjen var kun i Ord.

Paa Jernbane-Flugt,

Lyder Sangen smukt!

Den friske, den bløde, den danske Sang,

Gjer Hjertet stort og Barmen trang.

Danmark og det Danske fyldte mig, omtønde mig saaledes hiin Side Elben. Saa Dansk var jeg ikke før fløiet ind i det tydske Land.

I Leipzig og Dresden gjensaae jeg først Bekjendte og Venner, de vare uforandrede, hjertelige og velsignede, Mødets Stund var glad og inderlig; det gjorde Sindet vel, at den tunge blodige Mellemtid var lagt tilbage. Næsten Alle erkjendte smukt det danske Folks Kraft og Sammenhold, den Styrke, der laae deri, og Enkelte udtalte: „de Danske havde Ret“. At der ogsaa vare dem, som havde en modsat Mening, er meget sandt, men disse udtalte det ikke. Jeg havde ingen Marsag til at beklage mig, jeg saa og fornam et venligt Sind og en hjertensgod Stemning; ja „Tilsældets Poeste“, om jeg tør gjentage dette Ord, gav selv sin Digtning til Værelse for den Danske. Jeg maa fortælle den lille Begivenhed.

I det smukke Maren, nogle Mil fra Dresden, hos den gæstfrie Familie v. Serre, hvem jeg tidligere taknemligt har nævnt og omtalt, havde jeg ikke været i syv Aar; dengang, netop Aftenen før jeg reiste, fandt jeg paa en Spadseretour med Gudssets Frue et lille Lærketræ, ikke større, end at jeg kunde gemme det iommen, det laae henkastet paa Veien, jeg tog det op, det var knækket. „Det stakkels Træ!“ sagde jeg, „det maa ikke dø!“ og nu søgte jeg rundt om os paa en Klippegrund en Klost med en Plet Jord, hvori jeg kunde plante Træet! — „Man siger, jeg har en lykkelig Haand!“ sagde jeg, „maaskee groer det“. Kun heelt ude paa Klippestrænten fandt jeg lidt Jord i en Steenrevne, her stak jeg Træet ned, gif og glemte saa den Begivenhed.

„Deres Træ i Maren groer ganske fortræffeligt!“ fortalte mig i Kjøbenhavn nogle Aar efter Maleren Dahl, der lige kom fra Dresden. I Maren hørte jeg nu Begivenheden

med: den Danske Digters Træ, som det kaldtes og som det i Maringer havde baaret til Indskrift.

Træet havde fæstet Rodder, skudt Grene og var voret stort, thi det blev pleiet og passet, Fru v. Serre havde ladet lægge Jord rundt om det, senere faaet der et Stykke af Steenklippen sprængt, i den sidste Tid var en Sti anlagt tæt forbi og foran Træet stod den Indskrift: „den Danske Digters Træ“; under Krigen med Danmark havde det ingen Overlast lidt, det vilde af sig selv gaae ud, sagde man, aldrig kunde der blive Noget af det Træ, en mægtig Birk groede tæt ved, dens store Grene bredte sig hen over Røktetræet, der alene derved maatte standfæses og forkomme. — Men en Dag, midt under Krigen, blev det et haardt Veir, Lynet slog ned, splintrede Birketræet ned fra Klippen og — „den Danske Digters Træ“ stod frit og urørt.

Jeg kom til Maren, saae mit frodige Træ, og tæt ved Stubben af den splintrede Birk. En ny Tavle prangede med Indskriften. Det var netop Major v. Serres Fødselsdag, alt Intelligent fra Dresden var der festligt samlet. Arbejderne fra Gudssets Marmorbrud og Kalkovne kom med Sange og Blomster.

Paa enhver af mine Reiser har jeg et eget Held til at noget Særegent, noget Interessant møder, og det var ogsaa Tilfældet paa Jernbanen mellem Leipzig og Dresden; der sad i Vognen hos mig en gammel Dame med en stor Madkurv paa Skjødets, ved Siden af hende en tolv Aars Knøs, Henry, der træt af at have reist Nat og Dag længselsfuld saae efter Dresdens Taarne; til Gjenbøe havde jeg en ung livlig Dame, der kjæft udtalte sig om Kunst, Literatur og Musik, om hvilke hun syntes at vide god Besked; i flere Aar havde hun været i England, de kom Alle fra Breda. — Under Togets Standning, da jeg med to andre Reisende var traadt ud, gjættede vi paa, hvem hun kunde være, jeg antog hende først for en Skuespillerinde, en Anden meente, hun var Gouvernante i en meget fornem engelsk Familie. Un-

der Farten stødte den gamle Dame sagte til mig og sagde: „det er en mærkværdig Person!“ „Hvem er hun?“ spurgte jeg hurtigt. „Demoiselle —!“ pludselig holdt hun inde, thi den unge Dame, der havde heldet sig ud af Vognen, talte igjen med os. Min Nysgjerrighed var betydelig spændt. „Antoinette!“ raabte Broderen til hende, „der har vi Dresden! — Antoinette!“ — Da vi steg ud af Vognen, hviskede jeg til den Gamle, „hvo er den unge Dame,“ og hemmelighedsfuldt hviskede hun, idet vi skiltes, „Demoiselle Bourbon.“ Og hvo er Antoinette Bourbon, spurgte jeg i Dresden, og man fortalte, at saaledes kaldtes Datteren af den bekjendte Uhrmager i Genf, der fremtraadte som Søn af den uhyggelige Dauphin Ludvig den Sertende og Marie Antoinette, at Børnene havde levet en Tid i England, opholdt sig nu i Breda, men kom imellem incognito til Dresden. En gammel fransk Dame, der følte sig forvisset om, at det var den virkelige Dauphins Børn, levede med dem og for dem. Det fortalte man mig, det svarede til mit Reiseselskab, og vist er det, at Antoinettes Ansigt var kongeligt kjækt, hun kunde nok anses for at være Datter af Dauphinen, eller idetmindste af en Mand, der havde Bourbonernes Ansigtstræk.

I Weimar var tomt, vidste jeg, alle Vennerne vare spredte omkring, Besøget her og en Udvidelse af Reisen, glemte jeg derfor til det næste Aar.

I Efteraaret herhjemme erholdt jeg, den sjette October 1851, Titel som Professor.

Ved Foraarets Komme, saasnart Skoven sprang ud, sprang jeg med, for at knytte Reisetraaden fast, hvor den sidst slap, og det var ved det kjære Weimar; og Vennerne der hilsede mig saa trofast, Modtagelsen var saa inderlig, som altid, lige fra det storhertugelige Huus til de mange Bekjendte og Venner overalt i Staden. Beau-lieu de Marconnay var i den Mellemtid, vi ikke havde seet hinanden, blevet Hofmarschal, Theaterintendant, var gift, havde et

lykkeligt Hjem, hvori jeg, som i gamle Dage, optoges som Ven, som en Broder kunde jeg næsten sige; et Par søde Børn legede allerede i Stuen, strakte deres smaa Hænder mod mig; og Huusmoderen selv stod som Husets gode beskyttende Aand; Lykke og Velsignelse boede herinde.

Hvad der iøvrigt under dette mit Besøg i Weimar traadte frem som en ny Grindrings-Bouquet, var Samlivet med Ligt, der, som bekendt, er her ansat som Capelmester og af stor Indvirkning paa hele Theatrets musikalske Element. Den Opgave, han især har stillet sig, er, at bringe frem dramatiske Compositioner af Betydning, der ellers maaskee vanskeligt vilde komme paa de tyske Theatre, Weimar har saaledes givet Berlioz: *Benvenuto Cellini*", der ved Hovedpersonen har for Weimaranerne en Slags Interesse ved Goethes *"Benvenuto"*. Det er imidlertid Wagners Musik, der i høi Grad tiltaler Ligt, og for dens Udbredelse og Erkjendelse virker han af alle Kræfter, dels ved at bringe den paa Scenen, dels ved det skrevne Ord; han har udgivet paa Fransk en heel Bog om de to Compositioner *"Tannhäuser"* og *"Lohengrin"*; den første har allerede ved sit Sujet Betydning i det Weimarske, idet den slutter sig til Rækken af Thüringer-Sagnene, Scenen er paa og ved Wartburg. Wagner nævnes som vor Nutids betydeligste Componist, Noget, jeg efter min jævne naturlige Følelse ikke kan erkjende, det forekommer mig, at al hans Musik er komponeret gennem Forstanden; jeg maa i *Tannhäuser* beundre det mageløse vel declamerede Recitativ, saaledes hvor *Tannhäuser* vender tilbage fra Rom og fortæller sin Pilegrimsfart, det er henrivende! jeg erkjender det Storartede, det Malende i hele Tonedigtningen, men for mig mangler her Musikkens Blomst: Melodie. Wagner har selv skrevet Texten til sine Operaer, og som Digter i denne Retning indtager han en høi Plads; der er Afverling, der er Situationer, Musiken selv

var, jeg hørte den første Gang, en stor Tone-Søe, der rullede over mig, betog mig aandelig og legemlig! Da seent paa Aftenen, efter Forestillingen af „Lo hengrin“, Ligt kom i Logen til mig, selv Liv og Flamme endnu, sad jeg træt og betaget. „Hvad siger De nu!“ spurgte han; og jeg svarede: „jeg er halv død!“ „Lo hengrin“ synes mig et underfuldt susende Træ, uden Blomst og Frugt. Man misforstaae mig ikke, min Dom over Musiken er desuden af ringe Betydning, men jeg forlanger i denne Kunst, ligesom i Poesien, de tre Elementer, Forstand, Phantastie og Følelse, og denne sidste aabenbarer sig i Melodier! Jeg seer i Wagner en Nutids tænkende Componist, stor gjennem Forstand og Villie, en mægtig Medbryder af forfæsteligt Gammelt, men jeg savner hos ham det Guddommelige, som en Mozart og en Beethoven fik. Et stort, et dygtigt Partie taler som Ligt, Mængden slutter sig i enkelte Steder til disse, jeg troer i Leipzig har Wagner en saadan Erkjendelse, men det var ikke saaledes tidligere; en Aften i „Gewandthaus“ for flere Aar tilbage, da jeg var der, gav man efter flere Nummere af forskjellige Componister, der blev stærkt applauderet, Overturen til „Tannhäuser“, det var første Gang jeg hørte den, første Gang jeg hørte Navnet: Wagner*); det Malende i hele denne Tonedigtning greb mig, og jeg brød ud i Bisald — men jeg var saa godt som den Eneste, rundt om saa man paa mig, man hyskede, men jeg blev mit Indtryk af Musiken tro, klappede endnu engang og raabte „Bravo!“ men indvendig følte jeg Forlegenhed, Blodet kom mig op i Kinderne. Nu derimod klappede Alle der for Wagners „Tannhäuser“; jeg fortalte det til Ligt og han og hele hans musikalske Omgivelse lønnede mig med et „Bravo!“, fordi jeg havde fulgt den rigtige Følelse.

*) Wagner var ansat ved Orchesteret i Dresden, men tog Deel i de politiske Folkebevægelser, og flygtede derpaa til Schweiz, hvor han nu lever i Zürich.

Fra Weimar gif Reisen til Nürnberg! den electro-magnetiske Traad er ledet langs Banen! — mit Hjerte er danskt, som Nogens! det slaaer med stærkere Slag ved mit Fædrelands Hæder! det fornam jeg her paa Jernbanen. Der sad i Vognen hos mig en Fader med sin Søn, Faderen pegede ud paa den electro-magnetiske Traad. „Det er,“ sagde han „en Opfindelse af en Danskt: Ørsted! Jeg var lykkelig ved at høre til en Nation, der fødte ham.

Nürnberg laae foran, jeg har i een af mine Historier: „Under Piletræet“, givet en Afspæiling af den gamle prægtige Stad, ligesom ogsaa Reisen gennem Schweiz og over Alperne har laant mig Baggrunden til denne Digtning. München havde jeg ikke besøgt siden 1840, og da stod den, har jeg skrevet i „Bazaren“: som en Rosenstof, hvorfra aarligt nye Grene skyde ud, men hver Green er en Gade, hvert Blad er et Palais, en Kirke eller et Monument, nu var Rosenstoffken bleven et mægtigt Træ, fuldt udsprunget, een Blomst kaldtes Basilica, en anden Bavaria, og saaledes maatte jeg igjen udtale mig, da jeg af Kong Ludvig blev spurgt om Indtrykket af München. „Danmark har mistet en stor Kunstner og jeg en Ven!“ udtalte han, og vor Samtale var om Thorvaldsen.

München er for mig Tysklands interessanteste By, og det er Kong Ludvig især, som ved sin Kunst-Sands og en uendelig Virksomhed har bevirket dette. Ogsaa Theatret er i Blomstren; det eier en af Tysklands dygtigste Theater-Intendanten, Digteren Dr. Dingelstedt; aarlig gjør han Reiser til de betydeligste tyske Skuepladser og lærer at kjende de sig der udviklende Talenter, besøger Paris og kjender Repertoiren, Theatreens og Publicums Lary. Det vil snart blive et Monster-Repertoire, der frembydes paa Konge-Theatret i München; her er dertil „Sætten i Scene“, en Opmærksomhed for denne selv, der er aldeles ukjendt hjemme hos os, hvor man f. Ex. tager til „Regimentets Datter“, hvor Scenen

er i Tyrol, Couliſſer med Palmer og Cacter, lader „Norma“ i den ene Act hve i Socrates's græſke Stue og i anden Act i Robiſons Palmehytte; man byder os Dag-Couliſſer hvor Solen ſtinner ind ad, medens vi i Baggrunden har aaben Altan ud til mørkeblaa Stjernehimmel! — Alt uden Tanke eller Opmærſomhed og det i det Uendelige. Men hvem lægger Mærke til Sligt, hvem bryder ſig om Sligt, ſiges der, intet Blad anker derpaa! Münchens Repertoire har Afverling, her er Iver for at kjende Tidens betydeligſte Frembringelſe i de forſkjellige Lande; med de der meeſt bekjendte Forfattere ſætter Theaterintendanten ſig i Forbindelſe; et hødrende Brev, jeg modtog fra ham, bragte os i Brevverling, han ønſkede Underretning om det danſke Theater-Repertoire, med Henſyn til originale Stykker, omtalte i ſamme Brev den nu regjerende bayriſke Konges Kjendſkab til mine Skrifter og hans naadige Interelſe for mig. Intendanten Dingelſtedt blev ſaaledes Den jeg ſtrar beſøgte i München, han tildeelte mig iøjeblikkelig en af de førſte Loger i Theatret, den var under hele mit Ophold her til Afbenyttelſe for mig og min Reifeſælle; han underrettede Kong Max om min Ankomſt og Dagen efter fik jeg Tilſigelſe til Taffelet paa Jagtflottet Stårnberg, hvor hans Majelſtæt da opholdt ſig. Geheimelegationsraad v. Dönniges afhentede mig; vi fløi med Jernbane-Flugt og indtraf før Taffelets Tid til det lille Slot der ligger ſmukt ved en Søe, ſom begrændſes af Alperne. Kong Max er en ung, høiſt elſkvardig Mand; paa det allernaadigſte og venligſte blev jeg modtaget af ham, han ſagde mig, at mine Skrifter, navnlig „Improviſatoren“, „Bazaren“, „den lille Havfrue“ og „Paradiſets Have“ havde gjort et dybt Indtryk paa ham. Han talte om andre danſke Forfattere, kjendte til Dehlenschlägers og H. C. Ørſteds Skrifter, han ſkattede det aandelige friſke Liv i Kunſt og Videnſkab, der rørte ſig i mit Fædreland; af v. Dönniges, der havde bereiſt Norge og Sjælland, vidſte han iſær om Sundets Pragt og vore ſkønne Bøge-

fløve; vidste om den Skat, vi fremfor Andre eie i det nordiske Musæum.

Ved Taffelet hædrede Kongen mig med at udbringe en Skaal for min Musa, og da vi reiste os, indbød han mig til en Seiltour; det var graat Veir, men Skyerne i Flugt; ved Søen laae en stor luffet Baad, pyntelige Roerkarle presenterede med Mærerne og snart og let glede vi hen over Vandet; jeg læste ombord Eventhyret: „den grimme Ulling“ og under livlig Samtale om Poesie og Natur kom vi til en Ø, hvor just paa Kongens Befaling en smuk Villa blev bygget; tæt ved var gennemgravet en stor Sø, man antog den for en Rjæmpegrav, som de hos os i Norden, her var funden Knokler og en Flintesteens Kniv. Følget holdt sig noget tilbage, Kongen bød mig tage Plads hos sig paa en Bænk tæt ved Søen, han talte om mine Digtninger, om Alt hvad Gud havde givet mig, talte om, hvor forunderlig Menneskenes Lod i Verden blev, og den Fortrøstning, der laae i at holde sig til vor Herre. I Nærheden af, hvor vi sad, stod et stort blomstrende Hylde træ, det gav Anledning til at omtale den danske Dryade deri, som den aabenbarer sig i Eventhyret „Hylde møer“, jeg fortalte om min seneste Digtning, den dramatiske Benyttelse af samme Person, og da vi gik Træet forbi, bad jeg om Tilladelse til at plukke een af dets Blomster til en Grindring om denne Stund; Kongen brød selv een af og rakte mig, den gjemmes nu mellem fjære Minder og fortæller om Aftenen her.

„Vilde dog Solen skinne!“ sagde Kongen, „De skulde see, hvor smukt Bjergene her kunne lyse!“

„Jeg har altid Lykken med mig!“ udbrød jeg, „den vil vist skinne!“ og i samme Dieblisk kom virkelig Solen frem, Alperne skinnede i deiligt rosenrødt. Da vi siden seilede hjem, læste jeg paa Søen Historierne om „en Moder“, „Hørren“ og „Stoppe-naalen.“

Det var en deilig Aften, Vandfladen blifstille, Bjergene

bleve saa blaa, Sneetoppene glødede, det Hele var som et Eventyr.

Ved Midnat naaede jeg München. Allgemeine Zeitung omtaler smukt dette Besøg: „König Max und der dänische Dichter.“

Fra München gik jeg til Schweiz, Lago di Como og Milano, denne By var endnu erklæret i Beleiringsstilstand; da jeg skulde bort derfra, kunde man i „Politiet“ ikke finde mit Pas, jeg blev kaldet derop, en saadan Begivenhed var nok til at for-dærve mig hele min Rejseglæde. En aaben Skrivelse fra den østerrigiske Gesandt i Kjøbenhavn, der anbefalede mig til de civile og militaire Embedsmænd kom mig nu til Nytte, man var meget forekommende, men mit Pas var ikke at finde; nu bragtes frem alle de, der vare modtagne, og jeg opdagede mit, ganske rigtigt henlagt efter sit Nummer, men dette var af Gensd'armen nedskrevet urigtigt, svarede ikke til det han, havde sat paa mit Modtagelsesbeviis, Alt kom igjen i god Orden; men, som sædvanlig, jeg skulde fremfor Andre have Plageri med mit Pas, det jeg paa Reisen, næsten til det Romiske, vaager over.

Tilbageveien gik over St. Gothard og Bierwaldstäter-Søen, i hvis deilige Omgivelse jeg blev nogle Dage. Ved Schaffhausen sagde jeg Schweiz Farvel og tog igjennem Hjemmet for Auerbachs „Dorfgeschichten“, det romantiske „Schwarzwald“. Sorte Kulmiler udsendte her deres blaallige Røg, deilige Menneffer kom forbi, Bjergveien „die Hölle“ var et sandt Alpepartie.

En gribende Scene blev jeg Vidne til paa en Jernbane-Station imellem Freiburg og Heidelberg; en stor Skare Udvandrere til Amerika, Gamle og Unge, steg ind i Vognene, deres Slægt og Venner toge Afsked med dem, det var en Fortvivlelse, de græd høit og jamrede. Jeg saae en gammel Kone klamre sig fast til en af Vognene, hun maatte rives løs. Toget

gik, hun kastede sig paa Jorden. Vi fløi afsted fra denne Jammer, dette Hurraraab; altid verlede Egnen for dem, som soer afsted, men de, som bleve tilbage, have kun Savnet og Sorgenne, hver Ting, der minde dem om de Bortdragne.

Heidelberg Slots-Ruin besøgte jeg paa den friske varme Sommerdag. Inde i Ruinens Stuer og Sale vorede Kirsebærtræer og Hylb, Juglene fløi qviddrende omkring, med Get raabte en Stemme mit Navn; det var Kestner, den hanoveranske Gesandt i Rom, Søn af Werthers Lotte; han var i Besøg i Tydskland, det var vort sidste Møde, han døde Aaret efter.

Sidst i Juli var jeg igjen i Kjøbenhavn, Hendes Majestæt Enkedronning Caroline Amalie hædrede mig med en naadig Indbydelse ud til Sorgenfri, jeg var her flere Dage, boede i afdøde Geheimeraad Adlers Værelser; mange Livserindringer fra Barndomstiden til disse lysere og bedre Dage gik gjennem min Sjæl, der bøiede sig taknemlig mod den kjærlige Gud.

Egnen rundt herom, den jeg tidligere kun flygtigt havde seet, blev jeg nu mere kjendt med; jeg lærte endmere at skatte det fromme hjertenskjærlige Gemyt hos den i Sorg prøvede ædle Dronning.

Jeg havde for Casino skrevet Eventyr-Comedien: „Hylde-møer“; Directeuren og alle Spillende lovede sig særdeles meget af denne Digtning; den blev ved første Forestilling modtaget med stort Bifald, hvori dog blandede sig nogen Hysken, men saadant fandt i den sidste Tid altid Sted ved ethvert nyt Arbeide, „Dag-bladet“ udtalte sig venligt og erkjendende, derom, men „den Berlingske Tidende“ og „Flyveposten“ der ellers altid var meget mildtdømmende ogsaa mod mig, brød ganske Staven over dette Arbeide og kunde aldeles ikke finde Sammenhæng deri

jeg svarede med at fortælle Indholdet, der danner en ganske vel udtænkt lille Historie. Derimod fandt jeg Paaskjønnelse hos de fleste af vore Digtere. Heiberg og Ingemann tilskrev mig hver et meget smukt anerkjendende Brev, Pastor Boye udtalte sig saa varmt, saa inderligt, og jeg troer, at „Hyldepoer“ var det eneste Stykke, han nogensinde gif at see i Casino. Men Bladcritiken i Almindelighed øvede sin Magt og kjølnede Folkets Interesse; jeg kom ved denne Leilighed til den Overbeviisning, at mine fleste Landsmænd ikke have stor Sands for det Phantastiske, de vilde ikke stige for høit, men blive paa Jorden og ernære sig redelig ved tarvelige dramatiske Netter, lige efter Kogebogen. Directeur Lange vedblev imidlertid at give Stykket, og lidt efter lidt klaredes det og blev tilsidst optaget med udeelt Bifald. Ved een af Forestillingerne kom jeg til at sidde i Nærheden af en gammel, brav Mand fra Landet, allerede i første Scene af Stykket, hvor Elementaanderne optræde, vendte han sig om til mig, som han ikke kjendte, og indledende sagde han, „det er da noget forbandet Løi at hitte Nede i!“ — „Ja, det er jo lidt svært,“ svarede jeg, „men siden bliver det tydeligere, saa kommer der en Barbeerstue, hvor der barberes og en heel Deel om Kjærlighed!“ „Naa, saa det gjør der!“ sagde han. Da Stykket var endt, havde det tiltalt ham særligt, eller ogsaa var han kommet efter, at jeg var Forfatteren, thi nu vendte han sig om mod mig og forstikkede: „det er et overmaade rart Stykke, og meget forstaaeligt, det er bare Begyndelsen, der har sine Vanskeligheder til man kommer ind i dem!“

Paa det kongelige Theater opførtes i Februar 1853 „Nøkken“; Professor Gläser havde over denne Digtning udgibt en Dylde af Melodier, en nordisk Toneklang i disse, og det erkjendtes.

I Brintsen forlod jeg Kjøbenhavn, tog ud til Ingemanns i den friske Skovnatur, til det Hjem, hvorhen mit Hjerte, lige fra Skoletiden i Slagelse, stadigt hver Sommer drog mig. Alt der, og Hjerterne med, var uforandret, — Vandre-Svanen, hvor vidt den flyver om, flyver altid igjen til det gamle kjendte Sted ved Skovsøen, og jeg har dens Natur.

Ingemann er vist vor meest folkelige Digter, hans Romaner, dem Critiken strax vilde gnave Livet af, staae levende og læste; de ere trængte ind hos Høie og Lave i de nordiske Riger, dem læser den danske Bonde og faaer derved kjær sit Land og dets historiske Minder, en dyb Accord klinger her fra hver Digtning, selv fra de mindre af disse og for at nævne en saadan, der sjældnere omtales: „den stumme Trøsten“, det er her, som om Digtningens Træ gennemfusedes af Diebliffets store Bevægelser, dem vi Alle have fornummet, og som vore Børnebørn ville høre dem af de Gamles Mund. Ingemann har dertil Humor og Digterens evige unge Hjerte! Det er lykkeligt at kjende en Natur som hans, og endnu lykkeligere at vide, at have i ham en prøvet, trofast Ven!

I den billedsmykkede Stue, her, hvor Lindetræerne flygge udenfor og Søen skinner blank og blaa, hvor Alt næsten endnu er, som da jeg fra Slagelse Skole, som Discipel, kom her en deilig Sommerdag, høier sig nu til en heel broget Krands en Digtning for mig herinde, Grindringen om Alt hvad jeg saae, levede og vandt i den lange Mellemtid, det Mæeste af mit Livs Eventyr.

Foraaret begyndte saa smukt dette Aar, hilfede mig med grønne Skove og Matteredgale-Sang, — og snart var Alt dette kun en tom Herlighed; — tunge, angstfulde Dage ventede. Cholera udbrød i Kjøbenhavn, jeg var ikke længere i Sjælland, men hørte om alle Sygdommens Rædsler og Dødsbud, det første for mig nære, smertelige, var om Digteren,

Pastor Boye. I de sidste Aar kom han mig saa inderlig, saa erkjendende imøde, jeg havde faaet ham inderlig kjær.

En af de piinligste, smerteligste Dage i denne bittre Tid var netop en Dag, der skulde være viet til Glæde og Munterhed. Jeg var paa Glorup, Grev Moltke-Hvitfeldt feirede sit Sølvbryllup, jeg var den eneste Fremmede, der var indbudt, og det alt for Aar og Dag siden; alle Gudssets Bønder vare Gjester, jeg troer her var samlede over fexten Hundrede, Alt var rigt og festligt med Dands og Lystighed, Musiken klang, Flagene vaiede, Raketterne steg og midt under denne Jubel fik jeg Brev om, at et Par af mine Venner vare bortrevne. Dødsengelen gik fra Huus til Huus; nu sidste Aften standsede den ved Hjemmets Hjem for mig, Collins Gaard. „Vi ere, idag Alle, flyttede andetsteds hen!“ skrev man, „Gud veed, hvad der forestaaer i næste Døgn!“ Det var, som fornam jeg Budskab om, at Alle, hvem mit Hjerte var voret fast til, skulde rives bort; jeg laae i Graad paa mit Kammer, udenfor klang lystig Dandsemusik og Hurra, Raketterne lyste, det var ikke til at udholde. Daglig lød nye Sørgebudskaber; ogsaa i Svendborg udbrod Cholera, min Læge, mine Venner, Alle raadede de mig at blive paa Landet; i Jylland stod mere end et gjesfrit Huus mig aabent.

En stor Deel af Sommeren tilbragtes nu hos Michael Drewsen paa Silkeborg; en Skildring af denne naturstjønne Egn, der minder om Schwarzwalds Skov-Tylde og Skotlands storartede Hede-Gensomhed, har jeg givet med alle dens Minder og Sagn.

Hvor Klostret stod ved Seens Liv,
 Bag Hedens Lyng og tunge Veie,
 Nu rører sig et virksomt Liv,
 De store Møllehjul sig dreie.
 En lille Kjøbstad alt her groer,
 Mod Naen Ellene sig boie,
 I Danstens Hoiland Drnen boer,
 Nar Hedens tusind' Kjempeboie.

Et Stykke Danmarks Deilighed
 Er Silkeborg, det maa man love,
 Der Gudens Na faaer Leilighed,
 At see sig om i dybe Stove.
 Nær Naen Himmelbjerget staaer,
 Det staaer saa fast som Norges Døvre;
 I Mosen Storken fulsort gaaer.
 Her er saa smukt og godt herovre.

Midt i denne deilige Natur, og i et gjeftfrit Hjem, gif jeg dybt sørgmodig om, mit Hjerte var inderligt bedrøvet; jeg kom i en nerveus, lidende Tilstand, i Uvishedens Dval. Naar Posthornet klang, løb jeg afsted for strax at faae Breve og Aviser, jeg var ved at synke i de Minuter, jeg maatte vente; jeg var forpiint, trykket, sjælesyg, og saasnart derfor Sygdommen i Kjøbenhavn tog saaledes af, at man meente, at jeg kunde komme tilbage, skyndte jeg mig til de kjære Menneſter, hvem jeg havde tænkt aldrig mere at gjensee.

I Foraaret, kort før Epidemien udbrød, var min brave Forlægger Cancelliraad Reizel død; med sand Deeltagelse, der gif over til Venſkab, havde vi under hele min Forfattervirksomhed sluttet os til hinanden; hans sidste Foretagende blev Bestemmelsen om at levere i en billig Udgate mine „Samlede Skrifter“; i Tydſkland var allerede syv Aar tidligere en „Gesamt-Ausgabe“ givet, og med denne fulgte: „das Märchen meines Lebens“, en Skizze kun, men som i Udlandet blev optaget med udeelt Interesſe og Deeltagelse; „Magazin für die Literatur des Auslandes*)“ giver en gennemgaaende høit hædrende Anmeldelse: „die Literatur hat in Goethes Wahrheit und Dichtungen, Rousseaus Bekenntnissen und in Jung-Stillings Leben fast die einzigen Besthümer der Art aufzuweisen, aber künſtig wird Andersens neuestes Werk: „das Märchen meines Lebens“ unzweifelhaft mit zu demselben gezählt werden. Det er med hver af de to sidſtævnte Forfatters Selvbographie,

*) 1847, Nr. 30.

at min Bog sammenstilles og hjertelig erkjendes. Det samme har jeg erfaret fra England og Amerika, hvorhen den er baaret ved Oversættelser af Mary Howitt og Dr. Spillan; paa Dansk skulde nu ogsaa den Lykke tildeles mig, endnu ung og frisk i Sindet, at udgive mine samlede Skrifter; et Ønske af Betydning, idet jeg da kunde ordne og tillige bortkaste een og anden altfor bladløs Green; min Selvbiographie vilde dertil stille det Hele i sit rette Lys. Jeg vilde give ikke den tidligere Skizze, men den hele friske fulde Grindring af hvad jeg levende følte og vandt! En Slags Fremstilling af de mange Betydelige, mit Livs Bei førte mig sammen med, Indtrykkene fra min Tid og hele Omgivelse, vilde jeg troe, som optegnede for en kommende Slægt, maatte have en Slags tidshistorisk Interesse, ligesom ogsaa en simpel Fremstilling af, hvad Gud lod mig prøve og overvinde, vilde styrke mangt et kjæmpende Talent.

I Efteraaret 1853 blev Arbeidet begyndt, netop i de Dage i October Maaned var det femt og tyve Aar, siden jeg blev Student; det var blevet Skik og Brug i de sidste Aaringer, at hvert Hold feirede sin Sølv=Artiumsfest, om jeg saaledes tør kalde den. Det Interessanteste ved hele Festen var det første Møde i Forsamlings=Salen, det, at gjensees med Mange, man i saa lang Tid ikke havde mødt; Nogle vare blevne tykke og ukjendelige, Andre gamle og graahaarede, men Ungdomssind lyst i dette Dødblik ud af alle Dine, dette Møde var for mig egentlig Bouquetten; ved Bordet blev holdt Taler og flere Sange sungne, een, jeg havde skrevet, udtaler ganske min Stemning, og som det viste sig ogsaa de Andres; her er den:

Saa er vi sammen da igjen ved Bordet,
Sidst var det ved det store, grønne Bord,
Og der hver af os skulde føre Ordet,
Her kun Enhver, som vil, skal have Ord,

Dg give Taler, Viser, eller Stemme,
 Enhver jo giver efter sine Aar;
 Dg nu er vi gemyttlige og hjemme,
 Vi er Studenter fem og tyve Aar.

Vel mødes vi i Ny og Næ paa Gaden,
 At sige, naar i samme By vi boe,
 Men de, som leve langt fra Bagtparaden,
 Kan knap paa Møde og paa Vennskab troe,
 Derfor led Dyrab, derfor skete Manen
 Om Møde her, som der i Brevet staaer,
 Champagnen knalder nu paa Skydebanen,
 Her er vi efter fem og tyve Aar!

Historien har faaet rige Blade,
 Fra den Gang vi til Artiums-Bordet gif,
 Grindringer, de tunge og de glade,
 For Verden og os selv, staae for vort Blik:
 Saa rig en Tid, at vi kan kaldes Gamle,
 Dg i vort Hjem, hvor Brødfrugts-Træet staaer,
 Vi kan i Kredsen, som vi om os samle,
 Fortælle om de fem og tyve Aar!

De Fleste af os fik en lille Kone,
 Maaskee en stor, og det er ogsaa godt,
 Dg saa en Børneslok omkring sin Throne,
 Dg man er rig, selv om man har det smaat;
 Dg man har Lands og Legems Mad og Drikke,
 Man har sin egen Kraft, hvordan det gaaer,
 Dg saa har man en Ven, man veed det ikke,
 Vi er saa mange fra det samme Aar!

Mens Tidens Aand er gennem Verden draget,
 Vi vorte meer til Hjemmets Jordbund fast,
 Det bruste om os under Vingslaget,
 Hver Gang det Gamle for det Nye brast;
 Men Gæt ei brast, og derom vil vi sjunge,
 Vort Gaand, der fra Examens-Bordet naaer.
 Dg nu er vi iasten Alle unge,
 Studenter kun paa fem og tyve Aar!

En smuk aandfuld Skaal udbragtes derpaa af Professor Clausen for Baludan=Müller og mig, de to Digtere, der af Aarets Studenter havde høvdet sig en fremtrædende hæderlig Plads i Literaturen.

Nogle Dage efter underrettedes jeg om ved en trykt Placat:

„Mellem dem af Studenterne fra 1828, som bleve længst
„samlede ved Festen den 22de October yttrades Ønsker om et
„fælleds Foretagende, som kunde bevare Mindet om det Aar der
„havde forenet os. Efter nogen Overveielse bleve vi enige om
„at gaae ud fra Tanken om Aarets „fire store og tolv smaa
„Poeter“, og stifte et Legat, under Navn af det Underjen=
„Baludan=Müllerske Legat, som i Tiden, naar det ved
„aarlige Bidrag havde naaet en passende Størrelse, skulde an=
„vendes til Understøttelse for en dansk Digter, som ikke havde
„offentlig Ansættelse.“ *)

Hvorvidt og til hvad dette vil udfolde sig, ligger i Fremtiden, men Glæden har jeg over Tanken derved, den er en Erkjendelse, en Hyldest af danske Studenter, af Kammerater fra eet og samme Studenter=Aar.

Reiselivet er mig som et forfriskende Bad for Aand og Legem; et Par Uger i det kommende Aar tog jeg bort, for i Wien, Triest og Venedig at nyde Foraaret i sin Friskhed; kun tre, fire Livsbilleder herfra af Betydning ere nedtegnede.

Kirsebærtræerne blomstrede i det kjære sachsiske Hjem i Maren, Kalkovnene dampede, Königstein, Lilienstein og alle disse Bjerge i det Smaa løftede sig og vinkede; det var igjen, som der kun laae en lang Vinternat — men med en fæl Cholera-drøm imellem, — siden jeg stod her sidst; jeg troede at see den samme Blomstren, de samme

*) Indbydernes Navne: A. Skifte, M. Hammerich, Fr. Barfod, L. J. Bruun, F. Liebenberg, C. Rothe, J. P. Trap.

Skjer og Skygger, det samme gjestfrie Hjem og de kjære Venner. — Paa Dampens Vinger gif det i Flugt gennem Bjerger, over Dale, Stephans-Taarnet vinedes og i Keiserstaden, efter mange Aar, skulde jeg mødes igjen med Jenny Lind-Goldschmidt. Hendes Mand, som jeg første Gang her saae, kom mig hjerteligt imøde, en kraftig lille Søn stirrede paa mig med store Øine. Jeg hørte hende igjen synge; det var den samme Sjæl, det samme Tonevæld! Tauberts lille Sang: „Ich muß nun einmal singen, ich weiß nicht warum“, er som blevet til paa hendes Læber, det var den jublende qviddrende Fugl, saaledes kan ikke Nattergalen fløite, Droslen ikke trille, der maa en Barnefsjæl deri, en Tanke-Sjæl, den maa synges af Jenny Goldschmidt. Det er det dramatiske Foredrag, det dramatiske Sande, der udgjør hendes Magt, hendes Storhed, og kun i Concert-Salen, i den der foredragne Arie og Viser lader hun os høre det, — hun har forladt Scenen — det er en Synd mod Manden, det er at opgive sin Mission — det Gud vil!

Bedrøvet og dog glad, underlig tankesuld — fløi jeg mod Illhrien, Landet hvor Shakespeare har henlagt saa mange ved ham udødelige Scener, Landet hvor Viola finder sin Lykke.

Det er et overraskende deiligt Skue ved Solnedgang, som jeg saae det, pludseligt fra den høie Fjeldbrand at see dybt under sig det rødstraalende Adriaterhav; Trierst laae ved denne Belysning end mere mørk, Gaslamperne vare netop blevne tændte, Gaderne straalende i Ildcontour, det var fra Bognen et Skue ned, som fra en Luftballon i sin langsomme Dalen; det skinnende Hav, de straalende Gader, seet i disse saa Minutter, beholdes gennem Aaringer.

Fra Trierst er man ved Dampstib paa sex Timer i Venedig.

„Et sørgende Brag paa Vandet“ var Indtrykket, det gjorde paa mig, da jeg første Gang 1833 var her, nu kom jeg her

igjen, søsyg fra Døningerne paa Adriaterhavet, det forekom mig, som jeg slet ikke slap i Land, men kun fra et mindre over i et større Fartoi, det eneste Hyggelige syntes mig kun det, at nu ved Jernbane-Moloen var den taus By bleven forenet med det levende Fastland. — Venedig, seet i Maanestien, er et deiligt Skue, en underlig Drøm, værd at kjende, de lydløse Gondoler glide som Charons Baade mellem de høie Paladser, der speile sig i Vandet, men ved Dagen er her ufskjønt, Canalerne have et smudsigt Vand, hvori flyder Kaalstokke, Salatblade og alstens Ting, Vandrotterne komme fra Husenes Revner, Solen brænder hedt ned mellem Murene.

Glad fløi jeg paa Dampen fra den vaade Grav, henover det uendelige Dige omgiven af skimlet grønne Vandstriber og Sandflader; paa Fastlandet hang Viinløvet i festlige Guirlander, den sorte Gypres pegede mod den blaa Luft, Verona var Reisens Maal den Dag. I det varme Solstien sad her paa Amphitheatrets Trin nogle hundrede Menneker, de fyldte ikke stort, de saae Skuespil, der opførtes paa et midt herinde opreist Theater, med malede Couliisser, seet ved italiensk Solstien. Orkestret spillede Dands-Musik, det Hele havde noget saa Travesterende, noget saa ynkeligt Nutids her paa Rest af den svundne romerske Old.

Under mit første Besøg i Venedig fik jeg der et Skorpionsstik i Haanden, nu i Nabobyen, som Verona er blevet det ved Jernbanen, skulde jeg friste samme Skjæbne, jeg fik et Stik paa Hals og paa Kind, det brændte, det hovnede, jeg var meget lidende, og saaledes saae jeg Garda-Søen, det romantiske Riva med sin frodige Viinløvsdal, men Smerte og Feber drev mig afsted. Vi kjørte om Natten i det klareste Maanestien en vild romantisk Vej, en af de skønneste, jeg har seet, et Natur-Maleri, som ikke en Salvator Rosas Phantastie kunde skabe

paa Lærredet. Jeg har Indtrykket deraf, som af en heilig Drøm midt i en Smertens Nat.

Lidt over Midnat naaede vi Trient der frembød hele Italiens Uhyggelighed for de Reisende. Venten ved Porten til en Gend'arm langsomt kom og affordrede Pas, det man i den mørke Nat maatte give ud i fremmed Haand, med Løfte om at erholde det igjen næste Morgen tidlig, uden Billet, uden Bevīs, ganske uden al Tilhold i det paastrænge Østerrigske; saa slæbde man hen ad store balmørke Gader til et palaisagtigt, men som uddødt Hotel, hvor efter lang Banken og Larmen kom en dvast halvflædt Cameriere, der førte os op ad kolde, brede Trapper, ad lange Gange og skumle Corridorer ind i en stor, høi gammel Sal med to opredte Senge, hver til en heel Familie med Børn; en søvnig Lampe stod paa det støvede Marmorbord, Dørene kunde ikke lukkes, man saa gennem dem ind i store Sale ogsaa med Senge til hele Familier; der var Blinddøre i Tapeterne, Kontrapper og rød Viin spildt paa Gulvet, livagtig at see som Blodpletter. Det var Omgivelsen, det var Stedet den sidste Nat i Italien. Saarene brændte, Blodet brændte, der var ikke Tanke om Sovn og Hvile, endelig blev det Morgen, Bjælderne klang paa Beturinens Heste og vi fløi fra Trient og dets nøgne Morbærtrær, Bladene vare plukkede af og bragt til Torvs. Over Brenner, gennem Innsbruck naaede vi München.

Her fandt jeg Venner, Omhu, Hjelp. Kongens Læge, den elskværdige gamle Geheimeraad Gietl tog sig paa det Hjerteligste og meest deeltagende af mig; og efter fjorten noget pinefulde Dage var jeg istand til at modtage den kongelige Indbydelse til Slottet Hohenschwangau, hvor Kong Max og hans Gemalinde tilbragte Sommertiden.

Der kunde digtes et Eventyr om Alperosens Alf, der fra sin Blomst flyver gennem Hohenschwangaus billedmalede

Sale, hvor han seer Noget, som er endnu skønnere end hans Blomst.

Mellem Alperne og Floden Reth i en aaben frodig Dal, mellem to klare mørkegrønne Søer, den ene noget høiere end den anden, hæver sig paa et Marmorbjerg Slottet Hohenschwangau, før stod her Borgen Schwanstein; Welfer, Hohenstauffer og Schyrer vare engang dets Herrer, deres Bedrifter leve endnu her i Billeder, malede paa Slottes Vægge. — Kong Max har, som Kronprinds, ladet Slottet restaurere og blive til den Pragtbolig, det nu er.

Ingen af Slottene ved Rhinen er deilig som Hohenschwangau, og ingen har der en Omgivelse som dette, den udstrakte Dal og de sneebedækkede Alper. Prægtigt løfter sig den høit hvælvede Port, hvor to Ridderstikfælsler staae med Baierns og Schwangaus Vaabenbillede, Rude og Svane. I Slotsgaarden, hvor Vandstraalen springer fra Muren, der pranger med Madonnas Billed malet al fresco, skygge tre mægtige Lindetræer, og i Haven, mellem en Hylde af Blomster, hvor de deiligste Roser spulme i det Grønne, troer man at gjenfinde Alhambras Løvebrønd; det iiskolde friske Væld løfter endnu paa denne Hvide sin Straale fyrrethve Fod i Veiret.

Digtningens levende Ord udtaler over Slottes Indgang sin Hilsen:

„Willkommen Wandrer, holde Frauen,
Die Sorge giebt dahin,
Last eure Seele sich vertrau'n
Des Dichtungs heiteren Sinn.“

En Vaabenhal, hvor gamle Rustninger med Hjelme og med Pandse synes levende Ridderstikfælsler, er det første Sted, man træder ind i, og nu aabne sig en Række rigt malede Sale, hvor selv Vinduernes brogede Glas fortælle Legender og Historier,

hvor hver Bøg er som en heel Bog, der melder om forsbundne Tider og Menneſker.

„Hohenschwangau er den smukkeſte Alperose, jeg ſaae her i Bjergene; gid den ogsaa altid her blive Lykkens Blomſt.“

Disſe Ord paa Tydſk nedſkrev jeg der i et Album, de ere og blive ogsaa i mit Hjerte.

Her tilbragte jeg et Par deilige, lykkelige Dage! Kong Max modtog mig, om jeg tør ſige det, ſom en kjær Gjeſt, den ædle, aandfulde Konge viſte mig ſaa ſtor Deeltagelse og Naade; her var godt og veſſignet. Dronningen, en født Prindsesse af Baiern, af ſjelden Skjønhed og elſkelig Qvindelighed, blev jeg af Hans Majestæt ſelv foreſtillet for. Efter Laffelet, den første Dag, kjørte jeg med Kongen i en lille aaben Vogn en ganſke deilig Tour, viſt et Par Mile, heelt ind i det øſterriſke Tyrol, og denne Gang var jeg fri for Spørgen om Paſ, der er mig en Plage, ingen Standſning mødte; deilig maleriſt verſede Egnen, Landboere ſtode paa Veiene, hilſende Kongen; de Kjørende, vi mødte, holdt, imedens Hans Majestæt tog forbi. Et Par Timer varede denne deilige Fart mellem de ſolbelyste høie Bjerge, og i al den Tid talte med mig Kongen, ſaa deeltagende, om „Das Märchen meines Lebens“, det han nylig havde læſt, og ſpurgte om flere af de deri nævnte danſke Perſoner, udtalte dertil, hvor ſmukt og godt nu Alt var for mig, hvilken glad Tøleſe, jeg maatte have, eſterat have overvundet ſaa Meget og endelig tilkjæmpet mig al Erkjendelse.

Jeg ſagde, at mit Liv virkelig tidt forekom mig ſom et Eventyr, ſaa rigt, ſaa forunderlig verſende, jeg havde prøvet det at være ſnart fattig og eenſom, ſnart i rige Sale; jeg kjendte at være haanet og at være hædret, — ſelv denne Stund, nu jeg ved en Konges Side fløi mellem de ſolbelyste Alper, var et Eventyr-Capitel i mit Liv!

Vi talte om Skandinaviens nyeste Literatur, jeg nævnedes Salomon de Caus, Robert Fulton og Tycho Brahe,

hvorledes Digtekunsten i vor Tid drog frem disse Tidens Løstere. Aand, Hjerte og Gudsfrugt lyfte i al den ædle Konges Tale; det var og er mig een af de uforglemmelige Timer her.

Om Aftenen læste jeg for det kjære Kongepar Historierne: „Under Piletræet“ og „Det er ganske vist.“ Med v. Dönniges besteg jeg et af de nære Bjerge; saae den deilige storartede Natur. — Alltfor hurtig henfløi Tiden.

Dronningen forundte mig at skrive nogle Ord i sit Album; Keisere og Kongers Navne prangede der, og mellem disse et fra Videnskabernes Rige, Professor Liebig, hvis hjertelige, indtagende Personlighed jeg i München havde lært at kjende og saae kjær.

Blød om Hjertet, dybt taknemlig mod det elskelige Kongepar, forlod jeg Hohenschwangau, hvor der er sagt mig, jeg atter skulde være velkommen. En stor Bouquet af Alperoser og Forglemmigei førte jeg med mig i Vognen, som førte mig til Güssen.

Fra München gif Hjemveien over Weimar.

Carl Alexander var tiltraadt Regjeringen; han opholdt sig just paa Slottet „Wilhelmsthal“ ved Eisenach, hvorhen jeg tog og tilbragte rige lykkelige Dage hos den ædle Fyrste i denne uendelig deilige Natur midt i Thüringerfjoven.

Det gamle Wartburg, paa hvis Opbyggelse ganske i dets oprindelige Stil den nu regjerende Storhertug i en Række af Aar har anvendt store Summer af sin egen Formue, stod nu saagodt som fuldendt, med prægtige Billeder paa Murene der melde Slottets Sagn og Historie. Minnesangerfjelen i sin Fortids Storhed prangede allerede med Söilerækkerne, og hvilken Udsigt her over Skov og Bjerge, hele Sceneriet fra Minnesangertiden: Venusbjerget, hvor Tannhäuser forsvandt, de tre „Gleichen“, selv Skoveensomheden, som Walthers von der Vogelweidet og Heinrich von Ofterdingen

kjendte den. — Sagn og Historie har her hele sit usforandrede Grundrids.

Paa det lille Slot nede i Byen Eifenach boer Hertugen af Orleans Enke, med sine to Sønner Greven af Paris og Hertugen af Nemours; jeg hørte af de meest Forskjellige, hvor afholdt hun og Børnene vare af Alle der, hvor uendeligt meget Godt hun efter sine Kræfter udøvede; hvor hjertensgod og deeltagende hun viste sig, en sand Velsignelse for den lille Stad. Paa Gaden mødte jeg de unge Brindsere med deres Lærere, de vare tarveligt klædte, men saae opvakte og gode ud; — Storhertugen af Weimar præsenterede mig selv for Hertuginde. — Det gif mig saa levende gjennem Tanterne, hvad hun havde prøvet, lidt og gaaet igjennem, den hele Omverling i hendes Liv, wilkaarlig kom Taarerne mig i Dine, før jeg endnu ret havde begyndt at tale; hun saae det, rakte mig venligt Haanden, og da jeg paa Væggen betragtede Billedet af hendes afdøde Gemal, ung og blomstrende, som jeg havde seet ham i Paris paa Ballet i Hôtel de ville, og omtalte den Tid, kom Taarerne i hendes Dine; hun talte om ham, om sine Børn, sagde mig venligt, at de kjendte mine Eventyr; der var en Hjertelighed, en Inderlighed, en Sorg og dog noget qvindeligt Kjødt, som jeg havde tænkt mig det hos Helene af Orleans. Hun stod netop reiseklædt for med Banetoget at gaae nogle Mile bort; „vil De spise hos mig imorgen?“ spurgte hun. Jeg maatte svare, at jeg var i Begreb med Afreisen endnu i Dag: „om et Aar kommer jeg her tilbage!“ — „Et Aar“, gjentog hun: „hvorm meget kan der ikke skee i et Aar, der skeer saa meget i saa Tider!“ — Og Taarer og Alvor lyfte fra hendes Dine.

Hun rakte mig venligt Haanden til Afsked og sært bevæget forlod jeg den ædle Thystrinde, hvis Skjæbne har været tung, men hvis Hjerte er kongeligt stort og stærkt i Tillid til Gud.

Snart var jeg i Danmark, og i travl Virksomhed ikke blot med Udgaven af „samlede Skrifter“, men med Gjengivelsen af Mosenthals „Volkschauspiel“: „Der Sonnwendhof“; jeg havde under mit Ophold i Wien seet det paa „Burgtheater“, det tiltalte mig særdeles, jeg gjorde Statsraad Heiberg opmærksom paa det, han tog ikke Notits deraf, det gjorde derimod Hr. Directeur Lange, han bad mig at skaffe sig det for Casino, og ved Intendanten for „Burgtheater“ erholdt jeg fra Mosenthal Stykket og „fri Haand over det.“ Beflægtet med Auerbachs „Dorfgeschichten“, valgte jeg dette os forstaaelige Navn: En Landsbyhistorie, og bragt paa Scenen, vandt det som man veed, stort Bisfald og er saaledes gjentagne Gange givet. Foruden de tilføiede Sange, der ere nødvendige ved Opførelsen paa Casino-Theatret, havde jeg foreskrevet, at i sidste Act „Anna“ oppe i Sennhytten griber en Brand og ved Skindet af den gjenkjender „Mathias“, som hun saae ham, da Isang Smedie brændte. — Mosenthal læste siden ved Hjælp af sine danske Venner i Wien min Oversættelse og skrev mig strax derpaa et Brev til fuldt af Tak og Inderlighed, og tilføiede med Hensyn til mine faa Forandringer: „Die eingelegten Lieder sind trefflich gewählt, der Effect in der letzten Scene, das Schwingen des Feuerbrandes so plastisch, daß wir es bei der hiesigen Darstellung zu adoptiren gedenken!“

Mine „Eventyr“ *) var, som tidligere er sagt, ved at fremtræde i den større ved B. Pedersen smukt illustrerede

*) Nogle af disse ere i de sidste Aar blevne dramatiserede i Tydskland og der bragt paa Scenen, saaledes „Svinedrengen“, der efter den trykte Textbog: die Prinzessin von Marzipan, allerede har oplevet mange Forestillinger, og findes optaget i „Kindertheater“ von C. J. Görner. — „Den lille Havfrue“ er som Eventyr-Comedie opført paa et af Wiens større Theatre.

Udgave ligesom afsluttede, de nye, som fulgte og endnu kunde komme, fik jeg her Leilighed til at bringe sammen under Benævnelsen „Historier“, det Navn jeg i vort Sprog anseer at være meest betegnende for mine „Eventyr“ i al deres Udstrækning og Natur; Folkesproget stiller den simple Fortælling og den meest dristige Phantaste-Skildring hen under denne Benævnelse; Amme-historien, Fabelen og Fortællingen betegnes hos Barnet, hos Bonden, i det Folkelige, ved det korte Navn: Historier.

Et Par Hefter fremtraadte paa Dansk og Tydsk, de bleve højt erkjendende modtagne; en engelsk Udgave betitlet: „A Poet's day dreams“ udkom hos Richard Bentley; Anmeldelsen i „the Athenæum“ 1853 viser, at Mary Howitts forandrede Dom over mig ikke havde nogen Indvirkning paa den engelske Critiks hædrende Dom om mig; den siger: „Denne lille Bog, som er tilegnet Charles Dickens, synes nærmest at være bestemt til en Jule- eller Nytaarsgave, men den vil være ligesaa velkommen i hvilkensomhelst Blomster- eller Høstmaaned, som i den hellige Tid, „naar Zistapper hænge ved Muren“, efter som den kan læses og vil erindres af Digtere længe efter det travle Aars Udløb, og efter at dets travle Menneſter have været samlede med deres Fædre. Vi behøve ikke at hyltre os om vor Modbydelighed for Sentimentalitet i dette Ords sædvanlige Betydning. For det, der er usandt og sygeligt, om det end er nok saa yndefuldt, nok saa tiltrækkende, have vi hverken Die, Dre eller Hjerte; men for den Følelse, der er mindre dyb end den lidenskabelige Bevægelse, mindre høi end den begejstrede Tro, mindre vild end Geniets meteoragtige Udſkeiſer, nære vi en sær eiendommelig Kjærlighed, og dem, der ikke nære den, yder Phantasten kun en halv Tilfredsstillelse. I Henseende til Originalitet, Lune og Inderlighed ere Andersens Fortællinger eneſtaaende i deres Slags. Hvem der ønsker Bevist for vor Paastand, behøver blot at læse: „Hun duede ikke“, „Hjertesorg“, „Under Piletræet“, og „Det er ganske vist“ i dette

„Bind; og lad Nogen af dem, der mulig synes, at de ere „for „smaa“, forsøge paa at frembringe Noget saa fuldendt, fint „og let. Rigtignok behandle de i Almindelighed ikkun ubetydelige „Gjenstande og almindelige Følelser, men derfor ere de ikke desto „mindre sande Kunstværker, og som saadanne fortjene de varm „Modtagelse hos Enhver, der elsker Kunsten og dens Frembringelser!“

Netop i disse Dage, idet jeg fylder mit halvtredstindstyvende Aar og de „samlede Skrifter“ udsendes, bringer „dansk Maanedsskrift“ en af Hr. Grimur Thomsen skrevet Anmeldelse af disse. Den Dybde og Varme, denne Forfatter allerede tidlig viste i sin Bog om Byron, aabenbarer sig ogsaa her i dette mindre Skrift, der aflører sig en Kjendskab, en Inderlighed til og for de Arbejder, han omtaler; det er mig næsten, som om vor Herre vilde, at jeg skulde slutte dette Livs Capitel med at have seet opfyldt H. C. Ørstedes fortrøstende Ord til mig i mine tunge Misfjendelsens Dage! Hjemmet har bragt mig Erkjendelsens, Opmuntringens rige Bouquet!

I Hr. Grimur Thomsens Anmeldelse er netop ved Eventyrene i saa Ord anslaaet den rette Stræng, der giver Klang fra denne min Dignings Dybde; det er vistnok ikke tilfældigt, at de givne Exempler paa det Heles Kjerne og Betydning just hentes fra „Historier“, altsaa fra det senest Skrevne: „Eventyret holder „en lystig Dommeligdag over Skin og Virkelighed, over den ydre Skæl og den indre Kjerne. Der gaaer en dobbelt Strøm deri. „En ironisk Overstrøm, som leger og spøger med Stort og „Smaat, som spiller Hjerbold med Høit og Lavt; og saa den „dybe Alvors Understrøm, som retfærdigt og sandt bringer „Alt „paa sin rette Plads“. Dette er den sande, den christelige Humør!“

Hvad jeg vilde og stræbte at opnaae, er her klarlig udtalt!

Mit Livs Eventyr indtil denne Time ligger saaledes nu oprullet for mig saa rigt, saa smukt, saa fortrøstende! — selv af Ondt kom Godt, af Smerte kom Glæde, en tankedyb Digtning, jeg kunde ikke digte den saa. Jeg føler mig at være et Lyffens Barn! saa Mange af min Lids Udleste og Bedste ere komne mig kjær- ligt og aabent imøde, sjelden er min Tillid til Menneskene bleven skuffet! de bittre, tunge Dage have ogsaa i sig Spiren til Velsignelse! hvad Uret jeg troede at lide, hver Haand som greb tungt ind i min Udvikling, bragte dog sit Gode.

I vor Fremstriden mod Gud fordunster det Bittre og Smertelige, det Skjønne bliver tilbage, man seer det som Regnbuen paa den mørke Sky. Menneskene dømme mig mildt, som jeg i mit Hjerte dømmer dem, og de ville det! et Livs Bekjendelser har for alle Ude og Gode en Magt af Skriftemaalets Hellighed; trygt giver jeg mig hen. Aabent og tillidsfuldt, som sad jeg blandt kjære Venner, har jeg her fortalt mit Livs Eventyr.

Kjøbenhavn, den 2den April 1855.

S. C. Andersen.

Das erste Buch, welches ich in dieser Hinsicht gelesen habe, ist das von dem Herrn Dr. G. C. Schenck, welches ich in der Bibliothek der Universität zu Bonn gefunden habe. Es ist ein sehr interessantes Werk, welches die Geschichte der Naturgeschichte der Erde behandelt. Der Verfasser hat sich sehr Mühe gegeben, die verschiedenen Theorien der Naturgeschichte zu vergleichen und zu beurtheilen. Das Buch ist in drei Theile getheilt. Der erste Theil behandelt die Geschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der zweite Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der dritte Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart.

Das zweite Buch, welches ich in dieser Hinsicht gelesen habe, ist das von dem Herrn Dr. G. C. Schenck, welches ich in der Bibliothek der Universität zu Bonn gefunden habe. Es ist ein sehr interessantes Werk, welches die Geschichte der Naturgeschichte der Erde behandelt. Der Verfasser hat sich sehr Mühe gegeben, die verschiedenen Theorien der Naturgeschichte zu vergleichen und zu beurtheilen. Das Buch ist in drei Theile getheilt. Der erste Theil behandelt die Geschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der zweite Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der dritte Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart.

Das dritte Buch, welches ich in dieser Hinsicht gelesen habe, ist das von dem Herrn Dr. G. C. Schenck, welches ich in der Bibliothek der Universität zu Bonn gefunden habe. Es ist ein sehr interessantes Werk, welches die Geschichte der Naturgeschichte der Erde behandelt. Der Verfasser hat sich sehr Mühe gegeben, die verschiedenen Theorien der Naturgeschichte zu vergleichen und zu beurtheilen. Das Buch ist in drei Theile getheilt. Der erste Theil behandelt die Geschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der zweite Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart. Der dritte Theil behandelt die Geschichte der Naturgeschichte der Erde von der Entstehung bis zur Gegenwart.

Bilag.

fol. 18

I.

„Cand. phil. H. C. Andersen har troet at kunne give sit Ønske om offentlig Understøttelse til en Udenlandsreise en forøget Vægt ved ældre Forfatteres fordeelagtige Uttringer om hans poetiske Talent og om Gavnligheden af en Udenlandsreise i hans Stilling. Naagtet jeg er langt fra at tillægge min individuelle Mening i denne Sag nogen anbefalende Vægt, tillades det mig ved denne Leilighed at yttre min Deeltagelse for den unge Forfatter og hans Fremtids Lykke, idet jeg i hans Arbejder erkjender de umiskjendeligste Uttringer af en poetisk Natur og en ualmindelig Gave til at fremstille Billeder og Scener af Naturen og Menneskelivet. Jeg vilde ansee det for særdeles gavnligt, hvis den Deeltagelse, hans poetiske Bestræbelser allerede have opvakt, maatte aabne ham Leilighed til, ved Kongelig allernaadigst Understøttelse, at udvide sin Synskreds ved det for en Digter saa vigtige Beskjendtskab til den sydlige Natur og Folkelivet i fremmede Lande.

Coro, den 30te December 1832.

B. C. Ingemann.

„Digteren H. C. Andersen har af mig forlangt et Vidnesbyrd, som han vilde lade følge med en allerunderdanigst Ansøgning om et Reifestipendium. Da denne Sag ikke hører indenz

for min Embedsfreds, vilde jeg have nogen Betænkelse ved at opfylde dette Ønske, dersom jeg ikke troede, at det lod sig fyldestgøre, uden at jeg behøvede at fremstille mig som Dommer mellem stridige æsthetiske Partier; naar jeg nemlig indskrænkede mig til at tale som Vidne om de Fortjenester, jeg troer, at alle Personer ere nogenlunde enige om at tilstaae ham. Ingen synes at ville nægte ham levende og letbevægelig Indbildningskraft, og en betydelig Magt over Sproget, som endog viiste sig i hans Arbejder, førend han endnu havde haft Leilighed til at erhverve sig de sædvanlige Skolekundskaber. Visse af hans Arbejder have derfor vundet et almindeligt Bifald; endnu flere have vundet et vel ikke saa udbredt, men dog temmelig vidtuddredt Bifald; og selv i dem, der ikke have opnaaet dette, erkjender man dog for det meste vilig de ovennævnte udmærkede Egenheder. Blev en Understøttelse til Reiser ham allernaadigst forundt, saa at han kunde gjøre sig nøiere bekendt med andre Nationer og fremmede Landes Natur, vilde han sikkert med den varmeste Taknemlighed gjøre sig en saadan Naade værdig, og med sand Iver stræbe videre at uddanne sin, allerede med saa meget Held øvede Digteraand.

Kjøbenhavn den 31te December 1832.

Allerunderdanigst

H. C. Ørsted.

„At Hr. H. C. Andersen er en ung Digter med Phantasie, Følelse og Vid, har i flere Aar et ikke ubetydeligt Publicum været enig i. Allerede som et uopdraget Barn, aldeles blottet for Kundskaber, viste han et besynderligt Talent, til rhytmisk at udtrykke sig i Modersmaalet, med Lethed og Levenhed; han kunde digte flydende, velklingende Vers, førend han kunde læse og skrive; saa man kan vel sige, at denne Gave er ham

medfødt af Naturen! At han i senere Aar har gjort Fremfærd, vil Billigheden ogsaa tilstaae; dog kunde han vel trænge til at udvide sin Menneskekundskab, at dyrke og skjærpe sin Dømmekraft, at øve sig i at opfatte og fremstille interessante Characterer. Til denne Øvelse er vist ingen Skole bedre end en Udenlandsreise, og en saadan vilde uden tvivl være den unge Digter til største Nytte, ligesom det ogsaa er at haabe, at det vilde bære gode Frugter for Fædrelandets Literatur.

Allerunderdanigst

Adam Dehlenschläger.

Den 7de Januar 1833.

„Det er kun efter den unge Digters indstændige Begjæring, at jeg tilfødesætter en Tøse af Uværdighed ved her, i en Række af mit Fædrelands bergømmelige Navne, at henstille mit til Anbefaling for en ung Mand, der allerede har præsteret meget i et Aar, hvori jeg selv har forsøgt et underordnet Anlæg.

Men da jeg har kjendt Hr. Andersen siden det første Aar, da han faderløs og uopdraget, fattig, men rigt begavet, styrkede sig ud i Livets Strøm, for at opnaae et Maal, han selv endnu ikke kjendte; da jeg i de paafølgende Aar saae den nedarvede Gudsdomsgniist, tæt indhyllt i qvælende Røgskyer, mere og mere at bryde igjennem og tilsidst at slaae ud i altid klarere Glammer: da følte jeg mig oftere gjennemtrængt af Ærbødighed for den Genius, som i ham kjæmpede med næsten alle ydre Forhold og som — hvad man tør haabe — omsider vil beseire dem alle.

At dette maa lykkes, er et Ønske, jeg nærer — ikke alene for Digteren, men ogsaa for Digtekunsten i Danmark; og at de mægtigt gribende Gjenstande, som en større Reise frembyder, vilde give hans noget vilde Phantastie et reellere Stof at behandle, at han ved forøgede Kundskaber vilde vinde en høiere Smag og en

skarperre Tølelse for det Passende, at han overhovedet vilde have godt af i den nærværende Periode af hans Liv — hvilken jeg anseer at være hans høiere Opdragelses — at rives ud af den Nødtørftighed, som kun altfor ofte har tvunget ham til at producere, — dette er hos mig en Overbeviisning, som høiligen bestrykses, naar jeg seer hen til, hvor heldigt allerede en lille Udsflugt til hiinsides Elben virkede paa ham og afgav glædelige Spor i alle de af hans senere Arbejder, som ere fremkaldte af en reen digterisk Bevæggrund.

Charlottenborg, den 8de Januar 1833.

Allerunderdanigst

J. Thiele.

„Digteren Hr. H. C. Andersen, som har indgivet en allerunderdanigst Ansøgning, om at erholde et Reifestipendium af Fonden ad usus publicos, har troet, at en Anbefaling fra mig skulde kunde bidrage til Opfyldelsen af hans Formaal og har derfor anmodet mig om at meddele ham en saadan. Naagt jeg nu ikke selv troer, at han trænger til min Anbefaling, eller at denne skulde være istand til at fremme hans Forehavende, har jeg ikke desmindre troet at burde efterkomme hans Ønske. Det er i denne Anledning, at jeg tillader mig at bemærke, at ihvorvel Hr. Andersen's poetiske Frembringelser have været Gjenstand baade for Roes og for Dadel, synes dog den offentlige Mening om ham, forsaavidt at være bestemt, at den erkjender hans Digter-Talent. Og for mit Vedkommende gjør jeg mig en Fornøjelse af at erklære, at jeg fra dets første Fremtræden har fundet dette Talent ualmindeligt, da jeg i hans forskjellige Frembringelser — i hvad jeg end kan have havt at indvende imod nogle af dem — har troet at see et Lune, som er nær beslægtet med vor berømte

Wessels. At Hr. Andersen, der — som alle Digtere — lærer af Livet hellere end af Bøgerne, vilde ved en Reise til Frankrig og Italien berige sig med nyt Stof og samle en Mængde Kundskaber, der vilde være af gavnlig Indflydelse paa Udvølsen af hans Dag, derom har jeg aldeles ingen Tvivl.

Kjøbenhavn, den 9de Januar 1833.

Allerunderdanigst

S. L. Heiberg.

Dr. phil., Professor, kongelig Theaterdiger og Oversætter, Lærer ved den kongelige militaire Højskole.

II.

Agnete og Havmanden.

„Høistærede!

„— — Jeg er ikke den rette Dommer for Deres Digt; vi have, om jeg maa sige en ganske forskjellig æsthetisk Religion, De synes at være af den Mening, at Digteren kan skabe, hvad han vil, naar der kun er Livlighed, Følelse og Phantasi i Værket: jeg vil, at den af Digteren fremstillede Verden med al dens Frihed og Driftighed, dog skal beherskes af de samme Love, som det aandelige Die opdager i den virkelige Verden, og uden hvilke det ikke var værd at leve deri. Efter min Mening bør derfor det Godes Magt føles som Herskende i et Digterværk, om ogsaa det Onde, ja selv Helvede er dets Gjenstand. Digtet har, efter min Mening, ikke Lov til at indskrænke sig til Verdensdissonantjerne, udreven af deres Sammenhæng, ligesaa lidt som et musikalsk Kunstværk tør nøies med at give os Dissonantser, der skulle opløses udenfor Kunstværket. Jeg kan ikke noksom rive mig løs fra denne med min Natur sammensmeltede Overbeviisning, for ret upartist at nyde efter deres egen Art, de Værker, som ikke ville underordne sig hine den aandelige Verdens Love. I Deres nye Digt fremstiller De os et Væsen, hvori Hjertets aldrig tilfredsstillede Længsel, dens forunderlige Higen efter en ny og anden Verden skal aabenbare sig. Men denne Længsel viser sig ikke henrettet paa Noget af det, der giver Tilværelsen dens høiere Adel; det er ifkun en vild Begjærlighed efter noget sandt og stort. En saadan Begjærlighed kunde være Ottringen af en høiere Trang; men her

seer man Intet af denne, tvertimod, hun sønderriver Venstabs- og Kjerlighedsbaand for at tilfredsstille denne Sandseverdenens Til-
lokkelse. Vel sandt, Digteren har Lov til at skildre dette; men
saa maa det skinne igjennem, at denne Tillokkelse er en Forsførelse,
har noget Djævelsk: og dette Djævelske maa ikke være uovervinder-
ligt for Mennesket, men den Ulykkelige, som hengiver sig dertil,
maa vises os som skyldig, ei som den, der ene er dømt ved Skjæb-
nen, De seer let, at denne Grundanskuelse maa have en Indfly-
delse paa min hele Dom om Digtet. Iøvrigt tilstaaer jeg med
Tornøielse, at De har anvendt megen findrig Kunst paa at danne
et dramatisk Digt af det gjenstridige Stof, der passer saa godt
paa Kæmpevisens Træsnit, og at mange skønne Vers og Skil-
dringer saavel af Dølelser som af Naturen, ikke har forseilet deres
Indtryk paa mig."

Kjøbenhavn, den 8de Marts 1834.

Deres

H. C. Ørsted.

III.

An Andersen in Copenhagen.

Berlin den 21sten Juni 1836.

Mit Freuden, theuerster Freund, wünsche ich Ihnen Glück zu Ihrem Improvisator *), indem ich Ihnen meinen herzlichsten Dank für so manche freundliche Erinnerung abstatte, die ich trüg und unbeholfen unermiedert gelassen habe. Gar erfreulich wohlthuend ist das rein unschuldige, keusche, fromme Buch. Die Seite muß ich an ihm zuerst hervorheben, weil es so ganz im Gegensatz steht zu den hervorragenden Erzeugnissen der Zeit, die, wo sie auch Ehrfurcht erzwingen, höchst betrübend sind. Ich rechne dazu die französischen Romane, alle die mir zu Händen gekommen sind: *Nôtre dame de Paris*, *la salamandre*, *la peau de chagrin*, *le père Goriot*, *un secret*, *l'âne mort* et *la femme guillotinée* u. a. Zum Erschrecken durchschauende Blicke in die Verderbniß des menschlichen Herzens und der Gesellschaft, aber eine entgötterte Welt, eine Nacht, jenseits welcher keine Sonnen strahlen; der Satan von Milton schlägt mit Riesenschwingen das Nichts, aber es kann ihn nicht tragen, und er fällt unabsehbar. — Das sogenannte junge Deutschland hat nur durch die Entrüstung, die es erregt hat, Aufmerksamkeit erweckt. Ein frevelndes Abbrechen und Abreißen ohne Neubau, ohne Plan und Aussicht dazu. Eine ekelhafte Philosophie oder gar Religion der Sitten.

*) Deutsch von Kruse, unter dem Titel: „Jugendleben und Träume eines italienischen Dichters. 2 Theile. Hamburg 1835.“

loßigkeit, wozu in schleppenden Erzählungen hölzerne Puppen die Träger sind, Papierfiguren ohne Fleisch und Blut, ohne Leben. — Hier wollen wir doch nicht den Heine mit einverstanden wissen. Der ist wohl ein Dichter bis in die Fingerspitzen. Der erschafft Lebendiges, und wen er anrührt, tritt, Raze oder Mensch, aus dem Papier heraus, und steht da dem Gespötte preis oder dem Beschauen.

Auf solchem dunkeln Grund, woran ich erinnern mußte, nimmt sich Ihr helles Bild gar köstlich aus, und wir lieben es und den lieben Dichter, der es uns geschenkt hat. Alles ist frisch, lebendig und Liebe werth. Alles gefühlt und gesehen, und das Leben, ohne die mir so oft verdrießliche Klugheit Tiecks, die recht geistreich auszuframen er bloß Titularmenschen beauftragt, welche weder Fleisch noch Blut haben. Die Kinder- und Jugendjahre sind Ihnen besonders geglückt, das Leben bei Excellenzen; die Sängerin und die kleine Nebtiffinn sind eben so schöne als wahre Gestalten, nur die Geschichte der blauen Grotte läßt uns etwas ungläubig. —

Ich wollte Ihnen mehr darüber schreiben, aber ich habe das Buch nicht zur Hand, das ich in der Ihnen bekannten literarischen Gesellschaft lesen lasse, wo es den größten Beifall findet. Besonders Gaudy ist davon entzückt, der jüngst aus Italien zurückgekehrt, eben seinen Römerzug herausgegeben hat. Wissen Sie, daß ich eitel darauf sein möchte, Sie zuerst in Deutschland eingeführt zu haben, ein Verdienst, das ich mir gern von Ihrem Uebersetzer anrechnen lasse. Uebrigens wird Ihnen der nächste deutsche Musenalmanach zeigen, daß ich noch Ihrer gedacht: „Bag Ellekrattet nede.“

Was mich anbetrifft, mein sehr theurer Freund, ich bin ein alter kranker Mann, dem namentlich mit andern Sinnen die Stimme ganz ausgegangen ist. Ich schreibe Ihnen sehr flüchtig, im Begriff nach dem schlesischen Gebirge abzureisen, wohin man

mich schickt, eine andere Luft einzuathmen. — Auf Besserung habe ich gar keine Aussicht, wohl aber auf ein verlängertes gebrechliches Alter. Das ist nicht eben nach meinem Sinn, ich bin jedoch heiter und wohlgemuth und genieße mit Vollbewußtsein und mit herzlichem Dank des vielen Glückes, das mir geworden, und des Wohlwollens und der Liebe, die mir aller Orten entgegen kommen, und denen die neuliche Herausgabe meiner gesammelten Schriften eine neue Gelegenheit gegeben, an den Tag zu treten. Es ist wahrlich schön, geliebt zu sein, und des Glückes genieße ich reichbelohnter Sänger in vollem Maaße.

Ich hätte Ihnen auch gerne ein Buch geschickt, aber ich bin unbeholfen, gehe nicht aus und sehe niemanden. Ich verbringe meine Zeit mit Husten und Ausruhen und kann an nichts denken. — Ich habe mir, glücklich genug, eine Beschäftigung ersonnen, die sich meinem jetzigen geschwächten Hinschleichen wohl eignet, die ich zu jeder Zeit wieder vornehmen und wieder weglegen kann; dies ist ein linguistisches Studium; ich lerne jetzt eifrigst die Sprache von Hawaii, Grammatik und Lexicon, die noch fehlen, einst den bereits gekannten Zweigen dieses Sprachstammes anzureihen. — In meiner Reise lag mein Beruf, die Lücke, die das Hinscheiden von Wilhelm von Humboldt offen ließ, möglichst zu ergänzen. — Er hatte nämlich seine Sprachforschung von Indien aus über Java bis auf die Inseln der Südsee ausgebreitet und was ich unternehme, ist, das letzte Glied der abgebrochenen Kette aufzunehmen.

Ich werde unterbrochen und muß abschließen, da ich die letzten Momente vor der Reise Ihnen zugewendet habe.

Leben, lieben und dichten Sie wohl, bleiben Sie frisch und gesund und behalten im freundlichen Angedenken einen alten Freund

Ihren Uebersetzer

Adelbert v. Chamisso.

IV.

„Das Märchen.“

(Aus Jahrbücher der Gegenwart, Sept. und Octbr. Heft: „Anderfen und seine Werke“ von Dr. R. A. Mayer.)

— — Bekanntlich hat das Märchen — jene Dichtungsart, die, auf den naiven Standpunkt der Kindheit sich stellend, eine übernatürliche Welt phantastisch in die natürliche hineinträgt — in dem Orient, dem Lande der Sagen und der Wunder, seine liebste Heimath. Die träumerische, symbolisirende, Iyrisch=epische Poesie des Orients brachte uns dasselbe schon früh entgegen, und lange war die funkelnde Perlenschnur indischer und persischer Märchen, von denen frühere und spätere Sammlungen, wie die der Tausend und Einen Nacht, große Verbreitung erlangten, Vorbilder des abendländischen Märchens. Von der andern Seite wuchs und blühte aber bei uns, in der Stille des Landlebens unter niedriger Hütte, das Volksmärchen, wie die Blume in der Tiefe des Waldes, die ihren Duft in die Wildniß streut. Trümmer unserer Götter- und Sagenwelt, Elfen und Nixen, wie die nordische Mythe sie kennt, Hexen und Heiligen, die mit dem Christenthum kamen, gingen hier vom Munde des Vaters zu Sohn und Enkel über, und erst die neueste Zeit hat diese wunderbaren Traumbilder einer entschwundenen Zeit, vielleicht kurz vor ihrem Untergange, zu sammeln Sorge getragen. — Wie jede andere aus dem Herzen der Nation hervorgehende Dichtung, spiegeln dieser Märchen die Volks- und Zeitseele wieder. Der unfreie Orient erscheint auch in seinen Märchen gebunden. Denn, wenn auch häufig ein sittlicher Zweck zu Grunde gelegt ist oder wenigstens beabsichtigt wird, so regiert hier doch wesentlich das

Unfreie, das Leblose, und ein Zauberring, eine Wunderlampe, eine Wünschelruthe bestimmen das Schicksal. In dem germanischen Volksmärchen aber, das überdies weit mehr individuelles Leben hat, sind die Elfen, Gnomen und Heren die leitenden Mächte — also gute und böse Wesen nach Menschenweise; wobei dann das Laster seiner Strafe, die Tugend, nach überstandener Prüfung, ihren Lohn zu finden pflegt. Alles ruht hier auf einer freieren, sittlicheren Anschauungsweise, wenn vielleicht auch in noch so rohem Gewande und zerrissen und verschoben durch das Ungeschick der Ueberliefernden.

Schon vor der Zeit unserer Neuromantiker hatten Musäus und Herder das Märchen bearbeitet, von denen der erstere sich an das germanische Volksmärchen, der zweite an das Märchen des Orients anlehnte. Aber Musäus, der seine Dichtungen „Volksmärchen“ zu benennen beliebte, war weit davon entfernt den schlichten naiven Ton des Volkes zu treffen; im Gegentheil diente ihm das Märchen als Mittel, Opposition gegen die damals in der Poesie herrschende Sentimentalität zu machen; seine Darstellung, die kindlich sein sollte, ist gelehrt, frivol, ironisch. Herder dagegen, der das Märchen hoch stellte und von ihm äußerte, daß es dem menschlichen Herzen seine Dinge fein zu sagen wisse, predigt Weisheit in seinen Märchen; aber die Dichtung gelingt ihm nicht; es fehlt die poetische Gestaltung, und der didaktische Zweck ist Eins und Alles. — Bei der Romantik, mit der es die Liebe für die Sage und das Wunder theilt, mußte das Märchen einen fruchtbaren Boden finden, ja es datirt von dieser Zeit an recht eigentlich die künstlerische — oder soll ich sagen: die künstliche — Pflege desselben. Tieck, Brentano, Arnim, Fouqué, Hoffmann, Chamisso und zuletzt Hauff schrieben Märchen oder märchenhafte Erzählungen für Groß und Klein, und die Brüder Grimm suchten im Norden und Süden Deutschlands die Volksmärchen zusammen und banden einen

Strauß davon, wie keine andere neuere Literatur einen zweiten bietet. Aber gerade diese Grimm'schen Kinder- und Hausmährchen, die, einfach und würzig wie Waldblumen, so ganz den Eindruck des Ursprünglichen und Rechten machten, ließen die Märchendichtungen der Romantiker als künstlich getriebene, ja zum Theil krankhafte prahlerische Gartenblumen erscheinen ohne erquicklichen Duft, ohne wahre Schönheit der Farbe und Form. Die Romantiker hatten keine Kinderherzen, sie spielten nur die Kinder; ihre ganze Richtung war eine Reaktion, eine Negation der Antike ohne wesentliche positive Leistungen, ohne die Zeugungskraft der vollen Mannheit. — Durch den Umschwung des Geistes, den die Hegelsche Philosophie hervorrief, durch einen geharnischten Aufsatz der Hallischen Jahrbücher insbesondere, die damals in der schönsten Periode ihrer kurzen Blüthe standen, ward die Romantik in ihrer ganzen Blöße aufgedeckt, und die junge Literatur strebte neuen Zielen entgegen, ohne sich jedoch bis jetzt großer entscheidender Siege rühmen zu können. Nach dem Hegel'schen Kanon galt das Drama, und wohl mit Recht, als die reifste Frucht am Baume der Poesie; deßhalb verdienten aber doch die übrigen Gattungen lange nicht die Geringschätzung, die man ihnen widerfahren ließ, und wohl Manchem wäre nicht die Anerkennung der Zeitgenossen entgangen, hätte er nicht gierig nach dem höchsten Preise gegriffen, den ihm die strenge Gottheit versagte. Dem armen Märchen, dem Schooßkind der Romantik, fiel natürlich ein hartes Loos. Ließ man auch gnädig die Grimm'sche Sammlung als historisch interessanten Rest einer untergegangenen Welt gelten: so erklärte man doch im Uebrigen die ganze Gattung für eine überwundene Dichtungsstufe, für ein kleines Genre, das höchstens nur noch für die Kinder taue — als ob Dichter überhaupt für Kinder schreiben! Ist denn die Welt auf einmal so allverständlich und grämlich geworden, daß eine Gattung nicht mehr gelten soll, die in alter und neuer Zeit Groß und Klein erfreut

hat? Warum soll das Märchen keine Form sein, dessen sich auch das moderne Bewußtsein bemächtigen kann? Freilich, der deutschen Poesie der Gegenwart ist diese Aufgabe nicht gestellt; zerrissen und tendenziös ist ihr für's Erste der naive Naturlaut, der dieser Dichtung Seele ist, abhanden gekommen — obschon neue Erscheinungen, wie Auerbach's Dorfgeschichten, zeigen, daß er nicht ganz verloren ist. Nun wohl, wenn uns diese Frucht zu hoch hängt, so laßt sie Andere pflücken. Ein germanisches Nachbarland, das, dem Getümmel der Welt ferner liegend, noch weniger von den Zeitfragen berührt worden, mag hier für uns eintreten. Anderssen, das kindlich reine, gläubig fromme poetische Gemüth, mag den Schatz heben, der nur einem so frohen unschuldigen Herzen geschenkt ist. Wer unter uns Deutschen, der in junger Liebe das Heil des Vaterlands, ja das der ganzen Menschheit umfängt, möchte die politische und religiöse Gährung gegenwärtiger Zeit missen? Ich sage: „der ganzen Menschheit“; denn so wie Frankreich die Initiative im politischen Fortschritt hat, so Deutschland im religiösen; es ist dieß seine Weltmission, deren Erfüllung uns viel Herzbluth gekostet hat und noch kosten wird. Also Heil dieser Gährung, die zur Klärung führen wird — wenn auch das wilde Brausen der Zeit den zarten Saiten des Dichters Mißklänge entlocken sollte. Doppelt willkommen sei dann aber auch der seltene Poet, der bei diesem Sturm sich die Harmonie der Seele bewahrt hat! Nur bringe man, um seine Märchen zu würdigen, selber ein empfängliches Herz mit. Es ist eine Rohheit, die Poesie oder die Kunst überhaupt zu schelten, wenn wir selber kein Organ für sie besitzen oder dieß Organ nicht ausgebildet oder gar zerstört haben. Bei keiner Dichtungsart wird aber der einseitige zersetzende Verstand, mit dem Viele von das Schöne treten, weniger ausreichen als beim Märchen. Anderssen selber wehrt sich überall (besonders in der unten näher zu

beprechenden Schneekönigin) gegen diesen einseitigen Verstand wie gegen ein Gift, das gerade seiner Natur am feindlichsten ist.

Was nun aber sind die Vorzüge des Andersen'schen Märchens, und in wie fern hat diese Dichtungsart durch ihn eine Fortbildung erfahren? Wir antworten: das Märchen Andersen's in seiner vollsten Entfaltung füllt die Kluft zwischen dem Kunstmärchen der Romantiker und dem Volksmärchen, wie es die Brüder Grimm ausgezeichnet haben. Es besitzt die Vorzüge beider, ohne ihre Schwächen zu theilen. Es greift nicht in die Vergangenheit wie die Romantiker, die, mit der Gegenwart unzufrieden, künstlich ein Stück Mittelalter reproduciren wollten — so wie andere Zeiten ein künstliches klassisches Alterthum zu schaffen trachteten —; noch auch ist es Vergangenheit, wie das Volksmärchen; vielmehr athmet es den frischen Hauch der Gegenwart und steht — natürlich die kindliche Sphäre, die es festhält, vorausgesetzt — auf der Höhe des Zeitbewußtseins. Man wird mir vielleicht einwenden, daß der kindlichfromme Glaube, den es festhält, sammt dem mit singenden und muscirenden Engeln angefüllten Himmel und anderem Zubehör der Art in dieser Enge einem überwundenen Standpunkte angehöre. Dagegen läßt sich aber erwidern: einmal: daß dieß vielleicht eine nothwendige oder, wenn nicht nothwendige, doch recht geeignete Dekoration für das Märchen, das doch einmal auf Glauben sich gründet, ist — wenigstens so lange wir noch neuer Glaubensformen, nach welchen die Zeit ringt, entbehren; und zweitens: daß der religiöse Standpunkt Andersen's, so weit es aus seinen Werken hervorgeht, dennoch wesentlich der moderne ist, indem er überall die sittliche Bethätigung, die Liebe, in den Vordergrund stellt, seine Glaubensformen hingegen Niemand aufdrängt.

Andersen's Märchen ist ferner weder ironisch, noch bloß phantastisch, noch auch didaktisch — d. h. prosaisch, wie das seiner Vorgänger; seine Poesie ist reines Metall ohne schlechten Zu-

sag. — Während das dumpfe Volksmärchen nur unvollkommen zur Darstellung von Ideen gelangt, ist die Märchendichtung unseres Dänen Träger von Ideen, die sich in rein gehaltenen, höchst lebendigen Bildern verleblichen. So belehrt und veredelt sie, ohne die Belehrung sich zum Zweck zu setzen, und gerade deshalb vielleicht um so mehr. Andersen's Poesien sind überhaupt nicht gemacht, sondern der Geist giebt sie ihm; „sie klopfen ihm an die Stirn und rufen: da bin ich!“ — wie er selber in seinem Flie-dermütterchen erzählt. Und wie das neugeborene Kind eine Seele mitbringt, so ist auch dem Märchen die Idee eingepflanzt; sie ist sein Kern und sein Mark, das ihm erst volles Leben und Kraft verleiht. Diese Idee kann aber nur von dem reiferen Menschen erkannt und gewürdigt werden, und somit sind die besten Märchen Andersen's keine Kindermärchen, sollten sie auch durch den Verleger der Originale oder der Uebersetzungen — vielleicht nur aus Speculation — so genannt sein. Dennoch aber können sie, in Folge ihrer naturwüchsigsten lebensvollen Form, annäherungsweise von Kindern genossen werden, wie ich dieß selbst erprobt habe. Nur lese man sie ihnen nicht, sondern trage sie in frischer Erzählungsweise vor. Dabei kann der Text ziemlich beibehalten werden, welcher durchaus — und dieß ist kein geringer Vorzug — nicht als geschriebenes, sondern gesprochenes Wort erscheint, das deshalb auch von dramatischer Wirkung ist.

V.

Postscript.

And now what have I to say?

Here we sit again by our own firesides, and can peacefully muse over the bright scenes through which we have followed the kindly poet. Bright! What is brighter than a look into that neighbourland of enchantment, which our leader tells us is ever at hand! Better feel we, and meeker, after such a voyage, with such a cheerily burning lamp as this book in our hands! Andersen hath struck the wildest and the tenderest chords of his lyre, and flung impetuously out the full and rolling ideas that filled his mind. Has he no farther meaning, no deeper intent in this work? Yes! surely.

He would make, and perhaps he may, poets of his hearers. He would cause them to think. He would remind them of that touch of Nature, which a mightier bard hath told us makes the whole world kin. Poetry, — and people begin to see, to feel it now, — is not so mightily discordant with social life, and Andersen hath shown this, or striven to show it, throughout the whole of his literary career. He has discovered Poetry amidst the most common-place of all things. And how? By seeking it! But he hath endeavoured, too, and with goodly success, to

show the near connection there exists between the highest pursuits, the holiest, and the lowliest. His works contain a theory, a theory it were well that all mankind should study; and they go still farther than mere theory, by proving that hypothesis with triumphant success. His last chapter contains the most decisive expression of it. Is not Poetry in all things, but most in that which renders greater the Being whom God created in his own likeness? There have been men, and are still such, who press humanity down to the level of the brute. Such men ever look upon Intellect as a thing of naught, and such men are the enemies of Andersen.

When old Æsop, or he that wrote his fables, gave speech to animals, and raised them, did he not do so to raise mankind still more? Think, then, that Andersen doth likewise. When he makes the flowers tell their sorrows to the moon, he follows only in the track of Æsop, and with the same object, and with the same success. This is the inward meaning of his seemingly childish works. But childish works make the most, because the earliest, impression, and we look back with pleasure upon the fairy stories, which conveyed a moral fact and pleasing fancy to our youthful minds. As the twig is bent, the tree will grow. No child, it was long ago remarked, believes literally what it hears, but is — God save the mark! — metaphysical enough to perceive the veiled meaning of the apologue. Herein lies the strength and everlasting support of writers like Andersen.

But still, this is not all his mission. To sing Science, the California of Poetry, is a part of it. No poet save himself can do it. Let us hope that he will see this fact himself. How fully he could do so, is proved by the

Hymn to Steam Power in the chapter called Trollhätta, to take but a single instance.

Throw not aside thy mighty harp, but, gently using it, give forth quickly to the world the Poem of Science. Already do I think that thou dost meditate it; then give thy passion-filled feelings vent, and sweep thy master-hand once more across the willing chords of thy lyre! Think, Man, of thy fellow-men, that thou wouldst raise; think, Poet, of the cause of Poetry!

Oh! Poet, bear in mind the words of our own Poet, the Poet of Poets: —

„Own'st thou the heavenly influence of the muse,
Spend not thy fury on some worthless song;
Dark'ning thy power to lend base subjects light;”

but turn thy thoughts intently to the new Aladdin. Thou hast nobly striven, strive again, and produce more from the treasure of Poetry within thee! Thus do I cheer thee on to this noble task, bidding thee, Farewell!

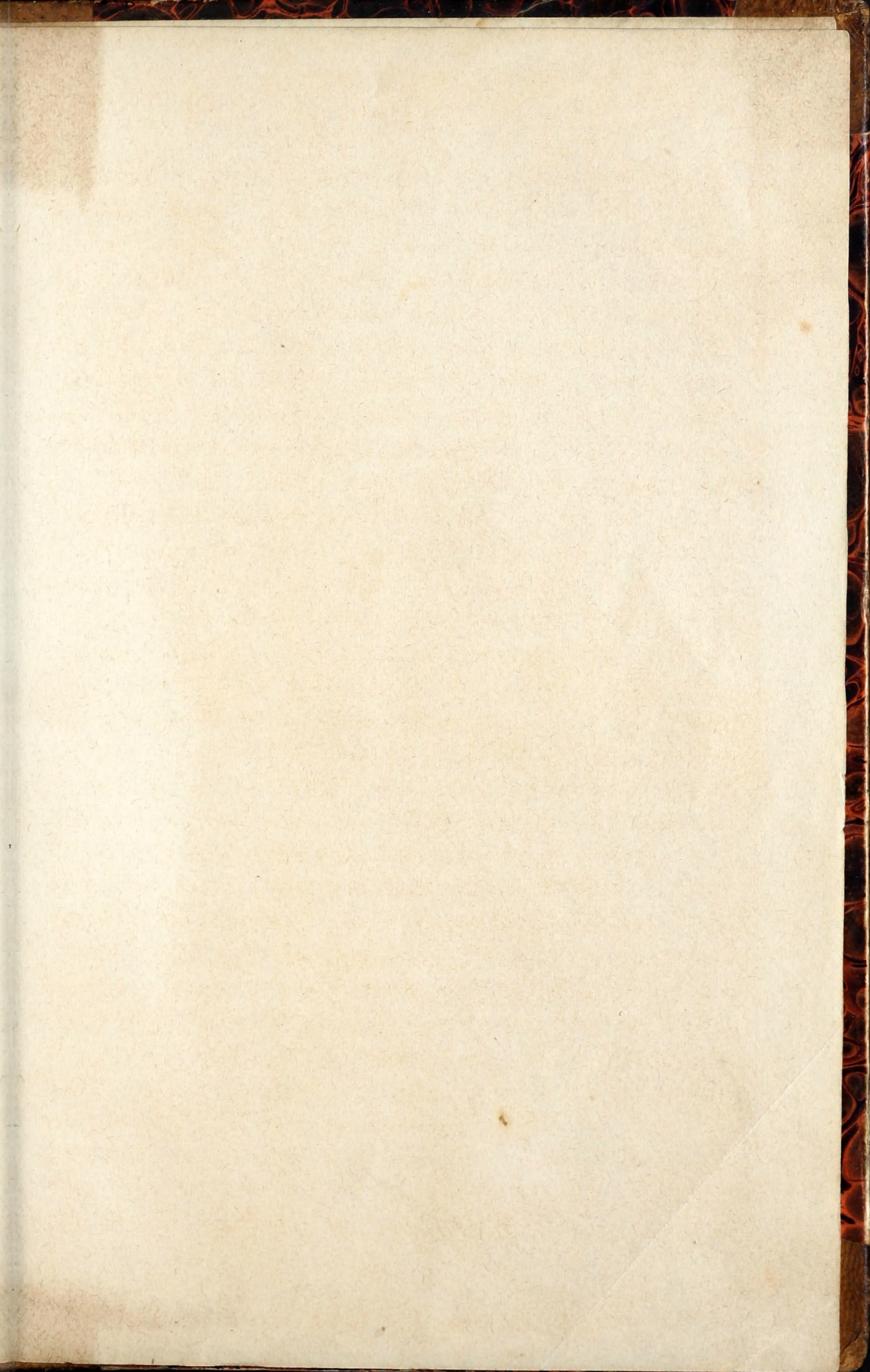
K. R. H. M.

March, 1852.

to learn to Steam Power in the chapter called "The
to take but a single instrument, the steam engine,
Throw not aside the mighty lamp, but gently raise
it, give forth quickly to the world the poem of Science.
Already do I think that thou hast meditated it; then give
thy passion-filled strings vent, and sweep thy master-
hand once more across the willing chords of thy lyre!
Then, Man, of thy fellow-men, that thou wouldst raise:
think, Poet, of the cause of Poetry
Oh! Poet, bear in mind the words of our own Poet
the Poet of Poets:—

"Ow'st thou the heavenly influence of the muse,
Thou'st found not thy lute, an empty worthless song;
Thinking thy power to land base subjects right;
But find thy thoughts already to the new Atlantis flown
Hast nobly striven, strive again, and produce more from
the treasure of Poetry within thee! Thus do I cheer thee
on to this noble task, bidding thee, Farewell!"

R. H. M.

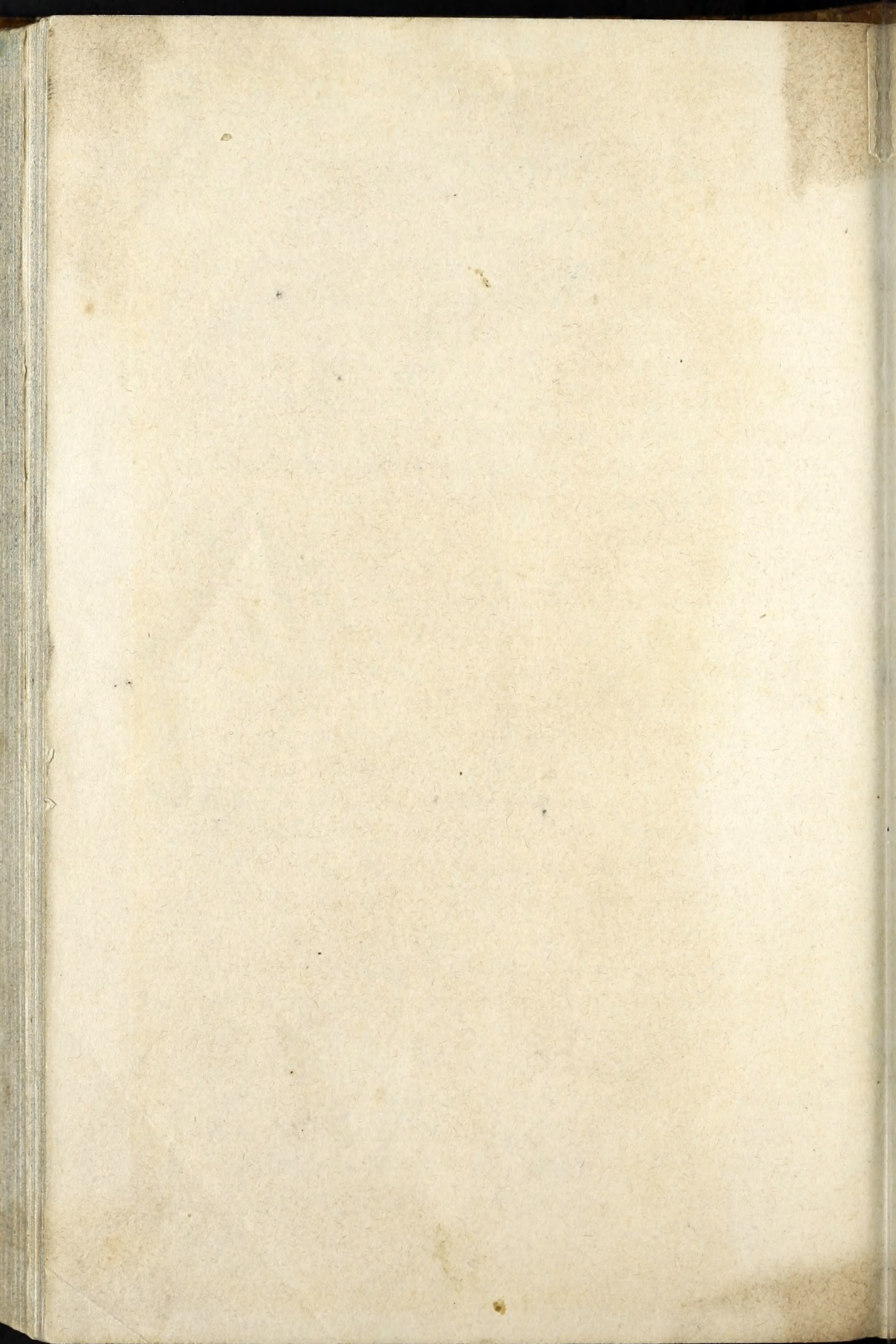

Foto 194876

42-113

